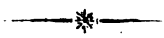

ЛѢТОПИСЬ

СОБЫТІЙ

САМОИЛА БЕЛИЧКА

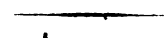
ИЗДАНА

ВРЕМЕННОЮ КОМИССІЕЮ

ААА

РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ

ТОМЪ ТРЕТІИ

350

ЛЪТОПИСЬ

САМОИЛА ВЕЛИЧКА

ТОМЪ ТРЕТИЙ.

Kommissiā dleā razbora drevnih aktov,
Kiev

166
7.6

ХЛѢТОПИСЬ

*Лѣтописъ собутыи и индогосударной
въ Россіи*

ЮГОЗАПАДНОЙ РОССИИ

ВЪ XVII-мъ ВѢКѢ.

СОСТАВИЛЪ

САМОИЛЪ ВЕЛИЧКО,

БЫВШІЙ КАНЦЕЛЯРИСТЪ КАНЦЕЛЯРИИ
ВОЙСКА ЗАПОРОЖСКАГО,

1720.

ТОМЪ ТРЕТІЙ

ИЗДАНА

ВРЕМЕННОЮ КОМИССІЕЮ

ДЛЯ

РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ.

КИЕВЪ.

Въ Лито-Типографическомъ Завѣданіи Юсифа Вальнера.

1855.

(+)

17605

ПЕЧАТАТЬ ПОВОЛЯЕТСЯ

съ тѣмъ, чтобы по отпечатаніи представлено было въ Ценсурный Комитетъ узаконное число экземпляровъ. Кіевъ, 1854 года, Іюля 28 дни.

Цензоръ, Д. Максимъ.

Отъ Кіевскаго Комитета Духовной Ценсуры печатать дозволяется. Кіевъ, 4 Мая 1854 года.

Цензоръ, Архимандритъ Нектарій.

Цензоръ, Протоіерей Іоаннъ Скорцеевъ.

ПОВѢСТВОВАНІЯ

ЛѢТОПИСНАЯ

О МАЛОРОСІЙСКИХЪ И НИИХЪ ОТЧАСТИ

ПОВЕДЕНІЯХЪ СОБРАННАЯ И ЗДЕ

ОПИСАННАЯ.

Издаваемый нынѣ Комиссіею для разбора древнихъ актовъ *третій* томъ Лѣтописи о событіяхъ въ юго-западной Руси въ XVII вѣкѣ заключаетъ собою обширный и добросовѣстный трудъ Самойла Велички. Подобно второму тому и третій томъ не раздѣленъ на части, а только на раздѣлы, порядокъ коихъ при изданіи удержанъ, слѣдуя подлиннику; по этому III томъ начинается не 1-мъ, но 28-мъ раздѣломъ, составляя собственно какъ бы окончаніе II тома, хотя по своему содержанию онъ представляетъ вѣчто отдѣльное.

Въ немъ авторъ съ большою подробностью излагаетъ происшествія въ Малой Россіи послѣднихъ тринадцати годовъ XVIII столѣтія, начиная съ 1687 года, т. е. со времени перваго похода въ Крымъ по 1700 годъ включительно. Описывая первый неудачный походъ Кн. Голицина въ Крымъ, въ правленіе Софьи Алексѣевны, въ 1687 г., послѣ драматическаго разсказа о низверженіи Гетмана Самойловича и

II

избраиї на гетманство Мазепы, Величко въ лѣтописномъ порядкѣ изображаетъ первые тринадцать лѣтъ правленія Гетмана Мазепы.

Третій томъ дошелъ до насъ безъ пропусковъ, но къ сожалѣнїю окончаніе его утрачено. Лѣтопись прерывается на 41-мъ раздѣлѣ извѣстіемъ о кончинѣ Епископа Бѣлорусскаго Серафіона Полховскаго, словами: «того-жъ подобно року (1700) получивши Гетманъ вѣдомость отъ преосвященнаго отца Ясинскаго, Митрополита Кіевскаго, о кончинѣ преосвященнаго отца Серафіона Полховскаго, Епископа Бѣлорусскаго, и жалѣючи кончины оною, а желаячи горливе..... Дальнѣйшія же слова: «и избраніа на его мѣсто цюго Епископа въ Бѣлой Руси, висалъ къ нему отцу Митрополиту такой листъ свой», и самое письмо Митрополита Кіевскаго Варлаама Ясинскаго къ Мазепѣ взято изъ единственнаго послѣ подлинника епископа, принадлежащаго Предсѣдателю Комиссіи М. О. Судіенко, прибрѣвшему его въ числѣ другихъ рукописей отъ потомковъ извѣстнаго депутата Малороссійскаго дворянства Гр. Андр. Политки, въ то время, когда печатаніе втораго тома приходило уже къ концу. Этотъ списокъ, оканчивающійся вышепомянутымъ письмомъ Митрополита Ясинскаго къ Мазепѣ, по своему почерку, принадлежитъ къ позднѣйшему времени и имѣетъ почти тѣже самые пропуски какъ и подлинникъ, но отчасти можетъ дополнять текстъ подлинника: такъ въ

III

этомъ спискѣ сохранилось начало въ высшей степени интереснаго универсала Гетмана Остранницы, двѣ страницы продолженія 1-й части 1-го тома; эти дополненія вмѣстѣ съ *указателемъ* къ Лѣтописи именъ личныхъ и географическихъ и другими прибавленіями, имѣющими тѣсную связь съ Лѣтописью Велички, какъ напр. переводъ его отрывка изъ сочиненія Твардовскаго *Woyna Domowa*, обнимающаго промежутокъ времени отъ 1648—1652, утраченный въ Лѣтописи и др., будутъ помѣщены въ особой книгѣ «въ *Приложеніяхъ* къ Лѣтописи Велички», которая въ скоромъ времени должна выйти изъ печати.

Подобно первымъ двумъ томамъ и третій томъ Лѣтописи Велички содержитъ въ себѣ драгоценное и весьма обширное собраніе писемъ и официальныхъ документовъ, доселѣ неизданныхъ въ свѣтъ, сверхъ того и имѣетъ и свой особенный живой интересъ, какъ сочиненіе, въ которомъ авторъ изображаетъ событія ему современныя. Впрочемъ добросовѣстный Величко и здѣсь остается вѣрнымъ своему изложенію, онъ заставляетъ факты говорить самихъ за себя, въ отрывкахъ или цѣликомъ помѣщаетъ переписки лицъ извѣстныхъ или официальныхъ донесенія, а иногда ссылается на какія-то для насъ утраченныя *Козацкіе лѣтописи и записки*, какъ напр. на стр. 13, 516 и др.

Вмѣстѣ съ 3-мъ томомъ оканчивая изданіе драгоценной

IV

по своей подробности и добросовѣстности *Лѣтописи о событіяхъ въ юго-западной Россіи*, Комиссія считаетъ пріятнымъ долгомъ принести свою чувствительнѣйшую благодарность принимавшему самое живое участіе въ изданіи *Лѣтописи* Дѣйствительному Члену ея Н. А. Ригельману, подъ непосредственной редакцію коего напечатаны первые два тома *Лѣтописи*.

И. Самчевскій.

1855 г.

О Г Л А В Л Е Н І Е .

ПРЕДИСЛОВІЕ	Стран. 1.
-----------------------	--------------

Р О З Д Ъ Л Ъ ХХVIII.

О первомъ суетномъ на Кримъ Россійскомъ походѣ и о причинахъ его; о шкодливихъ долговременнихъ несогласіяхъ христіанскихъ, и о шастю зъ того бѣсурманскомъ; о согласіи и союзѣ христіанскомъ бѣсурманомъ страшномъ; о зломъ прогвѣстку Самойловичу; о воеводахъ въ войскахъ Московскихъ бывшихъ; о купленюся гетманскомъ зъ волками своими, и о подарунку ему отъ Величковского образа натронова зъ вѣршами; о енеральной старшинѣ и полковникахъ тогдашнихъ; о злученюся зъ войсками Московскими и пребытію Самари; о выправѣ за Дибиръ войскъ зъ Неплюевымъ и Гетманичомъ; о сухомъ тогдашнемъ лѣтѣ; о выпаленю пожарами степовъ и о поворотѣ назадъ всѣхъ войскъ; о пребытію Самари, и о подзорѣ на Самойловича за попалене мостовъ и степовъ пожарами; о подаю Голицину доношенія на Самойловича; о посланю того доношена къ Москвѣ, и о скоромъ Государскомъ на оное отвѣтѣ зъ позволенемъ Самойловича отставити отъ гетманства и много учинити Гетмана; о взятію и о даню Самойловича Голицину зъ синомъ его Яковомъ; о засланю зъ Москви въ вѣчную ссылку, и о причинахъ ненависти къ нему старшина его; о даню вѣдомости о томъ дѣланіи

отъ старшины Григорію Гетманичу за Днѣпромъ, и о поведеніи тамъ несчастливомъ его Гетманичовомъ; о бунтѣ въ войску на томъ и на семь боку Днѣпра; о постановленію Гетманомъ Мазепи, и о статьяхъ тогда войску Запорожскому и всему народу Малороссійскому данихъ; о бунтахъ въ городахъ и о скарваніи бунтовщиковъ и драгѣцовъ, о развѣханіи обонхъ войскъ зъ Коломаку во свояси; о прибытіи гетманскомъ въ Гадачъ и Батурина зъ Смоленцами; о завладѣніи всѣми богатствами Саюмовичовыми; о банкетахъ и подарункахъ Мазепинихъ старшинамъ своимъ; о раздѣленіи на двое скарбовъ гетманскихъ и гетманичовскихъ, купно зъ скарбомъ войскомъ бывшихъ, и о отдаю одной половины на Москву; о грому на церковь Кіево-Печерскую вдарившомъ и запалившомъ ю; о послахъ Запорожскихъ до Мазепи; о принятіи и отправіи ихъ честной и о подарункахъ отъ Мазепи всему войску Низовому; о доконченіи въ Севску Григорія Гетманича.

5.

РОЗДѢЛЪ XXIX.

О построению города Новобогородицкого на устѣ рѣки Самари чрезъ войско Козацкое; такъ же о построению и другой крѣпости въ Каманомъ Затонѣ; о причинахъ для чого тіе города построени, и о скорби Запорожской зъ построена онихъ и о раззореніи ихъ. О писмѣ князя Четвертинского Митрополита Кіевского до воеводи Русского писанномъ на Шуманского скаржатомся.

60.

РОЗДѢЛЪ XXX.

О зъездѣ гетманскомъ зъ Голицинномъ въ Сѣвску для совѣту о походѣ; о розосланіи отъ Гетмана ординасусу во всѣ полки; жеби готовились въ походъ; о рущеніи раномъ въ тотъ походъ; о прибытіи до Самари; о прибытіи до Чорной Долини; о привитаніи тамъ Ханскомъ войскъ христіанскихъ зъ шкодою своею и въ полкахъ слободскихъ; о привитаніи другомъ ординскомъ на Коланчаку; о пойманіи тамъ лзиковъ Татарскихъ и о поворотѣ отъ Коланчаку всѣхъ войскъ назадъ; о роптаніи войсковомъ на

Князя и Гетмана за тотъ поворотъ; о экскузѣ гетманской предъ войскомъ своимъ; о подзорѣ на Голицина за пріятіе будто отъ Хана подарунковъ, и о поголосцѣ, отъ Голицина выпущенной, для чего не воевалъ на Крымъ; о коштахъ моваршнихъ дармо тогда пропалихъ; о войску, подѣ Горбатовъ выправленномъ и повернувшомъ; о резиденту отъ Яблоновского Гетмана Коронного до Голицина присланномъ зъ писмомъ, до Гетмана писаннымъ; о респонсѣ до Игнатовского на реплъку Королевскую въ канцеляріи войсковой учиненомъ; о Голициновичъ злихъ противъ Государа на Москвѣ замислахъ и о его за тое скранію съ прочими совѣтниками его; о царствованіи отъ того часу единого Царя Петра Алексѣевича; о гетманской тогда первой на Москвѣ и въ монастырѣ Троицкомъ зъ старшиною бытности; о воспріятіи милости монаршой и грамотъ потвержательныхъ на гетманство, на грунты и на маестности, такъ ему Гетману яко и всей старшинѣ и значному товариству выданныхъ; о разставленіи войскахъ охотничкихъ для осторожности отъ непріятелей о занасахъ хлѣбныхъ и воеводахъ въ Новобогородицкомъ городѣ; о видрукованной въ первой разѣ книгѣ Житей Святыхъ, отъ Септеврїа починающихся. 70.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXI.

О осторожности Малороссійской отъ вепріятелей; о кончинѣ Святѣйшаго Іоакима патріарха Московского, и о избраніи на его мѣсто Святѣйшаго Адріяна; о кончинѣ Гедена Сватополка митрополита Кіевского и погребеніи его; о избраніи по немъ на митрополию Варлаама Яснського и посвященіи на Москвѣ чрезъ Адріяна патріарху нового; о саранчѣ великой и шкѣдливой, отъ Криму въ Малую Россію пришедшой; о моровому повѣтру въ Новобогородицкомъ и Волномъ на Самарѣ городахъ; о пренесеніи чудотворной иконы Пресвятой Богородици зъ Руднѣ въ монастырѣ папенскій Кіево-Печерскій 85.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXII.

О избраніи Вуахевича на архимандрію Кіево-Печерскую; о

жалованю монаршомъ Гетману присланномъ, но разослацію
оного полковникамъ; о посланю того-жъ жалована полков-
нику Полтавскому чрезъ Петрика канцеляристу, и о тѣхцѣ
его Петриковой тогда зъ козми Мазепиними до Сѣчи
и Криму; о Зміевѣ, воеводѣ Новобогородицкомъ; о Хри-
санфу архимандритѣ, въ Малую Россію отъ Святѣйшого
Досифея патріарха Іерусалимскаго присланномъ, зъ гра-
мотою до отца Ясинскаго митрополита Кіевскаго о доб-
ромъ правленіи Святаго Православія и о нихъ дѣлахъ
писаномъ; о бытности гетманской въ осень въ монастыру
Лубенскомъ. 91.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXIII.

О присилкѣ Савелова на воеводство Нѣжинское зъ причин-
ною патріаршою до Гетмана грамотою; о посѣщеніи чрезъ
митрополита Ясинскаго епархіи своей, и о посвященіи
церкви мурованой великой въ монастыру Лубенскомъ; о
утѣцѣ Петриковой зъ Сѣчи до Криму, и о поставленіи
его гетманомъ на Коланчаку; о похвалкахъ Петриковыхъ
въ тогдашномъ намѣреніи; о маршу солтанскомъ зъ Пет-
рикомъ на Малую Россію, и о прелести ихъ до Запорож-
цовъ, и о отвѣтѣ къ нимъ непомисломъ отъ Запорож-
цовъ; о запобѣженю листовномъ Мазепиномъ до Запорож-
цовъ, аби Петрика не слухали; о готовности Мазепиной
на отпоръ непріятелемъ, и о розослацію во всю Малую
Россію напominателныхъ универсаловъ, же Петриковыхъ
прелестей не слухали; о Петриковыхъ универсалахъ въ
города Орѣлскіе засланихъ, и о отвѣтѣ зъ полку Полтав-
скаго подлугъ науки гетманской до Петрика листовне
учиненномъ; о наступствѣ Петрикомъ подъ города Орѣл-
скіе войною, и о склоненюся тихъ городовъ Петрикови;
о вишравѣ отъ Гетмана зъ подъ Гадяча повторныхъ пол-
ковъ за Ворсклу противъ непріятеля, и о поворотѣ не-
пріятельскомъ во свояси; о гетманскомъ зъ подъ Гадяча
до Полтави рушеню и отъ Полтави назадъ до Гадяча, и
о грамотѣ гетманской зъ подъ Гадяча о всемъ поведеніи
тогдашномъ до Царскаго Пресвѣтлаго Величества писа-

ной; о рушенію гетманскомъ въ подѣ Гадяча до Батурина, и о рознуженію всего войска въ доми; о экскузѣ въ полкѣу Мазепиного листовной Кочубеевой писаровой до Ясинскаго митрополита Кіевскаго писанной; о Палѣевихъ до Гетмана аппелляціяхъ взглядомъ небезпеченства его отъ Ляховъ, и о грамотѣ гетманской до Царскаго Величества о томъ писаной. 100.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXIV.

О вибитію чрезъ Поляковъ въ Полѣскіа Палѣювцовъ; о утаржіѣ Солтановъ Крымскихъ въ Петрикомъ подѣ полкѣ Полтавскій; о виправѣ Палѣя за Дѣворъ въ Свѣчкую полковникомъ Лубенскимъ для промислу военного; о рушенію гетманскомъ въ Лубенѣ до Батурина, и о ознаймленію грамотномъ на Москву о тогдашнихъ поведеніяхъ; о універсалѣ гетманскомъ въ сотнѣ Засеймскіе благодушествовати предлагаючомъ; о Эрнесту Лютру Прусскомъ, благочестивой вѣри желавшомъ, и о Михайлу органистѣ, иже бысть сдѣлникомъ на пещери Святого Антонія; о пятиохъ патріархахъ Вселенскихъ соборная грамота патріарха Константинопольскаго; о Крымскихъ желаніяхъ мира въ Росію, и о посланникахъ въ Крымъ въ томъ дѣлѣ въ Росію и мрочая; о корреспонденціи до Гетмана Луки нового Господаря Волоского; о толмачу для развѣнни невольниковъ отъ Стецка прибыломъ, и о грамотномъ ознаймленію гетманскомъ о всемъ томъ на Москву; о причинѣ грамотной патріарха Московскаго до Гетмана за невольниками Московскими въ неволѣ Крымской бывшими; о аввѣляхъ иновемскихъ зстрашнихъ въ Кіева; о задорѣ гетманскомъ въ Запорожцями, и о лагоднѣйшомъ отъ перваго отвѣтѣ Запорожскомъ до Гетмана; о лѣнкахъ Татарскихъ, отъ Палѣя присланныхъ и на Москву при грамотѣ гетманской отвезенныхъ; о кончинѣ отца Лазаря Барановича архієпископа Черніговскаго; о согласіи бѣсурманскомъ на христіанъ, и о Нурадиму Солтану подѣ Володагамъ бывшомъ; о войскахъ козацкихъ въ Бѣлогородцянъ подѣ Тягинею играссовавшихъ и въ Солтаномъ

Бѣлгородскимъ стрѣтившихся и чрезъ два днѣ на долині Кодицѣ бывшихся, и о ознайменю грамотномъ гетманскомъ о томъ на Москву; о поведеніи Цесарскомъ, Турецкомъ и Полскомъ, и о посланцу въ Волощину; о Палѣвнхъ многократныхъ прошеніяхъ войска себѣ въ помочъ; о унѣверсалахъ Гетмана Коронова Палѣвнхъ страшныхъ, и о гетманскихъ на Москву о томъ доношеніяхъ; о жалованіи государскомъ Палѣвн зъ товариствомъ, Мировичу и Пашковскому, за труды ихъ военіе присланомъ; о войскахъ Полскихъ, въ глубъ Полѣся отшедшихъ, и о Палѣвцахъ знову кватеры себѣ въ Полѣсь занявшихъ. . 130.

РОЗДѢЛЪ XXXV.

О Палѣвномъ повоженіи зъ данемъ ему жалована; о совѣтѣ ему якъ поступати и прочая; о Палѣвномъ желаніи зъ кондиціями вымыслими, и о грамотѣ о томъ къ Москвѣ; о желаніи чрезъ листы Полубинского благочестивія Восточнія вѣри, со отверженіемъ Римскія; о войску козакомъ на шляхъ Бѣлгородскій для языка виправленомъ, и о Лютрахъ Крелевецкихъ благочестивія Грекорускія вѣри желавшихъ; о злихъ бѣсурманскихъ Росіи намѣреніяхъ, и о přátелствѣ Лядскомъ зъ Турками; о дѣлѣ и корреспонденціи царской и патріаршой зъ Митрополитомъ и Гетманомъ, взглядомъ особъ духовныхъ иностранныхъ, патріархами въ Росіи неслучше называющихся; о причинѣ патріарха Московского до Гетмана за черницами Межигорскими; о умолкнувшихъ Полякахъ на Палѣя; о щасливомъ Палѣвномъ зъ Свѣчкою прогрессу военномъ подъ Казикерменомъ; о толмачахъ Палѣвнхъ; о бытности Палѣвой въ Батуринѣ и ударованіи его, и о намѣреніяхъ бѣсурманскихъ зъ Петрикомъ на Украину и прочая; о полкахъ отъ Гетмана ку Азову виправленыхъ и бездѣлно повернувшихъ; о щасливомъ Запорожскомъ въ Кримъ прогрессу военномъ, о похвалной за тое войску до Гетмана патріаршой грамотѣ, и о респонсѣ гетманскомъ на тое до патріарха; о прилежномъ стараніи Короля Собеского на скасоване въ Русѣ своей благочестія на уоундоване

въ ней Унѣи; о вездѣ для того въ Львовѣ; о послу туда королевскомъ, и о мовѣ его къ Русѣ; о войскахъ козацкихъ Вѣлогородщину красовавшихъ и палатку Ханскую добувшихъ; о уступленю рейментара Вилиги къ Случѣ; о станціяхъ войска Палѣевого; о посланцахъ Палѣевыхъ съ языками Татарскими до Короля и Гетмана Коронного, и о ласкавыхъ отвѣтахъ до Палѣя королевскомъ и гетманскомъ; о грамотѣ патріарха Московского до митрополита Кіевского о духовныхъ Греческихъ персонахъ, и о патріарху Мелетіи Ахридонскомъ. 204.

РОЗДѢЛЪ XXXVI.

О другой тримѣсячной зъ типографіи Кіево - Печерской вышлой Житій Святыхъ книгъ; о утаржцѣ шкодливой Татарской подъ Сандомѣръ и Львовъ; о благословеніи Патріаршомъ грамотномъ Гетману въ походъ на Казикермень; о приязнѣ зъ Волощина до Гетмана зъ розными вѣдомостами чужоземскими; о причинахъ войны Російской на Азовъ и Казикермень; о походѣ туда войскъ Московскихъ и Козацкихъ; о невзятю того лѣта Азова, а о взятю зъ обстоятельствомъ Казикермена; о корреспонденціи тогдашней до Мазепи Гетмановъ Великихъ Коронного и Литовского; о поведеніи по взятіи Казикермена; о здобичахъ и поворотѣ отъ Казикермена войскъ въ дома; о повѣншованю листовномъ Митрополитанскомъ и грамотномъ Патріаршомъ, также отцовъ Монастырского и Яворского, Гетману звѣтаства надъ Казикерменомъ; о грамотѣ Патріаршой взгладомъ пріятной книги Житій Святыхъ до Гетмана писанной; о двухъ такъ же грамотахъ Патріаршихъ до Гетмана и отца Митрополита писанныхъ взгладомъ устроенія Епископа въ Переясловлѣ, и о построеніи въ Переясловлѣ катедральной Вознесенской церкви; о избраніи чрезъ шляхту Рускую Волинскую Православную Жабокрицкого на Епископію Православную Луцкую и Островскую по смерти тайного унѣята Афанасія Шуманского; о данномъ ему Жабокрицкому Королевскомъ універсалѣ на тую Епископію; о зевндѣвшихъ ему того

щастя; о корреспонденціи его до Митрополита и Гетмана; о указѣ Монаршомъ на посвященіе его и прочая о немъ; о присланіи отъ Яблоновскаго резидента къ Мазепѣ и съ вѣдомостями отъ него розными; о войнѣ Цесарской съ Турками въ Венграхъ подъ Локіемъ съ школою Цесарскою; о прошеніи Войнаровскаго, судія земскаго Кіевскаго, за причинами сенаторскими Гетмана о отпускъ жени своей съ монастыря Півопечерскаго; о желаніи Гетмана Антоескаго владомъ збожа продажнаго; о запрещеніи и разрѣшеніи Патріаршомъ инокамъ Півопечерскимъ; о купцахъ Львовскихъ на Москвѣ удержанныхъ и за причиною Гетманскою свободно отнущенныхъ. 263.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXVII.

О дѣлѣ Жабоклицкаго, номѣната епископимъ Луцкой, съ корреспонденціями его и отвѣтами патріаршимъ и царскимъ; о одозвѣ Хрисауфа архимандриты листовнимъ до Гетмана; о кончинѣ Царя Іоана Алексѣевича; о утарчѣ школьной ордянскои на Украину мстительнои за Казакерменъ; о музыкантахъ Прусскихъ съ Москви прибылыхъ; о желаніи Гетмана Коронного чрезъ листъ вѣдомостей у Гетмана Мазепи; о Запорожской приязни, и о гетманскомъ листовномъ за тую до нихъ отвѣтъ и прочая; о тцаніи Полскомъ на утверженіе въ Русь уни, и о писмѣ съ Познана одного езуита о томъ до отца митрополита Кіевскаго; о вѣршахъ Дмитріевыхъ, подъ образъ Магдалини написанныхъ; о кончинѣ Короля Собоцкаго, замѣшанный Полскомъ по смерти его и многихъ номѣнатовъ на королевство тое; о корреспонденціи Жабоклицкаго и игумена Бѣлостоцкаго, и о гетманскихъ къ нимъ отвѣтахъ, о походѣ повторномъ войскъ Російскихъ подъ Азовъ; о взятіи его найбарыи чрезъ Козаковъ и о похвалѣ за тое Козакамъ; о построеніи зводу Азова и вѣнцяхъ тамъ фортець, также гавани; о початку флоту морскаго Російскаго, и о кончинѣ его и прочая; и о флотѣ Цесарбургскомъ; о отозвахъ листовныхъ униата Львовскаго Шумарскаго до отца митрополита Кіевскаго и до боярина Шера.

мета со отверженіемъ ушѣи; о корреспонденціи листовою Яблоницкаго до Гетмана и до боярина Шеремета зъ о найменовѣ чрезъ резидента его о смерти королевской; о писмѣ Жабокрицкаго до отца митрополита Кіевскаго, взглядомъ отравленныхъ чтирохъ сеймиковъ и прочая; о посвященіи Жабокрицкаго чрезъ Стойку, архіепископа Мараморійскаго на Лудскую епископію; о пржитіи его на той епископіи, и о кончинѣ въ Соловкахъ; о правленіи кардинальскомъ по смерти Собецкаго дѣлами коронными, и о выдаюмъ універсалѣ его, созываючомъ Рѣчи Посольской до конвокаціи для уснокоеня войскъ звонзковскихъ; о присланномъ отъ Патріарха катихизисѣ, кивѣ новопечатной, и о букварѣ лицами изображеномъ; о смерти отца Углицкаго, архіепископа Черніговскаго, и о желаніи Крцовичовомъ тои архіепископіи; о избраніи на тую архіепископію отца Іоана Максимовича, и елекція тогдашняя; о устроєніи архимандріи для укомментованя Крцовича въ монастыру Троецкомъ Черніговскомъ, и о пржитіи Максимовичовомъ; о трудахъ книжныхъ его на той архіепископіи, и о кончинѣ его на митрополіи въ Сѣбири; о нинихъ архіепископахъ Черніговскихъ и о несчатіи авторомъ книги сей; о доношеніи гетманскомъ грамотномъ на Мескву; о Господарахъ Волоскихъ; о Турецкой (битвѣ) зъ Цесарскими войсками проигранной, и о замислахъ Ординскихъ на Украину. 353.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXVIII.

О розныхъ аввизіяхъ чужоземскихъ, а найбарзѣи Цесарскихъ и Турецкихъ; о подводахъ зъ повѣту Нѣжинскаго; о писмѣ до Кочубея архіепископа Синайскаго, о рушеніи зъ домохъ въ первій походъ плавній; о оставленіи войскъ на Коломаку и Орели, для осторожности Украинѣ отъ Татаръ; о преправѣ войскъ за Дняпръ и войскъ плавныхъ чрезъ порогъ Дибровіе; о писмѣ гетманскомъ до Шейна Боярина, же бы ся удержалъ на Волускахъ зъ войскомъ; о рушеніи гетманскомъ и боярскомъ плавнымъ походомъ отъ Волного порога и Кочкаса; о оставленіи Сѣвчанъ вожди

ковника въ таборѣ въ Томаковѣ; о комендѣ Обѣдовскаго въ компаніями землю; о привитаніи Гетмана въ Сѣчи чрезъ Наказнаго Кошоваго, о прибитіи гетманскомъ и воеводскомъ плавнею подъ Казикерменъ и о привитаніи тамъ Гетмана чрезъ Кошоваго въ лоткахъ зо всѣмъ войскомъ и палбою мушкетною; о болзни нашихъ плннуги въ Черное море для вѣдомостей тогдашнихъ, и о заложению новаго города Таванскаго, о прибитіи въ Ханомъ войскъ въ Криму и о добиваніи чрезъ Конскую Шингерей замку; о погромѣ за Казикерменомъ войска коменди Обѣдовскаго чрезъ орду Бѣлогородскую со взятіемъ въ неволю князя Четвертинскаго и иннихъ; о отправѣ компаніи въ конни въ подъ Казикермена до табору въ Томакову и о взятіи Обѣдовскаго въ инними на суда водніе; о войску платномъ Турецкомъ вѣдомость, и ординансъ Гетманскій до сотенъ Орелскихъ; о метаніи и сматеніи ноцномъ въ войску нашомъ платномъ; о лившихся въ низу на Диѣпрѣ суднахъ Турецкихъ съ гласомъ арматнимъ, и о поспѣху нашихъ въ строеніи замку Таванскаго; о доконченіи оногю; о оставленіи въ Таванѣ и Казикерменѣ войскъ на отпоръ Туркамъ, и о рушеніи гетманскомъ и воеводскомъ въ гору Диѣпра отъ Тавана съ замѣшанною тогдашнюю; о приходѣ подъ Таванъ войскъ бѣсурманскихъ о добуваніи его и Казикермена чрезъ пять недель; о срамототномъ ихъ назадъ отходѣ и о повѣсти Мултаншиновой о всѣхъ Турецкихъ поведеніяхъ; о прибитіи гетманскомъ въ воеводою плавнею въ таборѣ; о отправѣ суденъ воднихъ до Сѣчи; о прибитіи таборомъ до пристани Кодацкой и грамотѣ гетманской на Запорожцовъ утискующей на Москву; о несогласіяхъ Лядскихъ въ избраніи Короля; о многихъ до той Коронн конкурентахъ; о елекціи и избраніи на ней и коронаціи Августа, князя и електора Саксонскаго, съ пропозиціями его предъ избраніемъ и по избраніи до Рѣчи Посполитой учиненными; о ревизіи и реестрѣ вѣтокъ и урочищъ Диѣпровихъ, и о трактѣ отъ Мѣшурниного Рогу до Богу и Очакова 426.

РОЗДѢЛЪ XXXIX.

О великости землѣ и водѣ, яже въ поднебесной; о вторгненіи Татарскомъ шкюдливомъ въ слободи; о послу Королевскомъ на сеймикъ зъ инструкцію; о фортификаціи Таванской повторной, а Казикерменской первой; о Гетманскомъ зъ воеводою Бѣлогородскимъ походѣ до Асламъ Кермена и вторгненію тамъ Ханскомъ подѣ обози наши зъ писмомъ прелестнымъ гетмана Ханского; о прибытіи гетманскомъ и воеводскомъ назадъ въ дома своя; о повторномъ шкюдливомъ вторгненіи ординскомъ въ слободи; о бытности Шереметовой въ Римѣ; о подарункахъ ему Папѣжскихъ и Кардинальскихъ, и о склонности будто его до вѣри Римской; о приборѣ Турецкомъ на войну противъ Цесара и на Чорное море противъ Москви и Козаковъ; о склонности Турецкой до покою зъ христіянами; о бытности въ Англіи Монархи Російскаго и о затыганіи оттолѣ майстровъ корабельныхъ на Донъ къ Воронежу; о учиненномъ покою Цесарскомъ зъ Турками въ Карловичахъ; о помѣркованіи Опошнянъ и Зѣнковцовъ зъ Бурковцами чрезъ писара еeneralного; о покою людскомъ въ Карловичахъ зъ Турками зъ виторгованемъ у ихъ Камянца Подолского; о постановленію въ тихъ же Карловичахъ Московского дволѣтнего зъ Турками мира и початокъ пактовъ тогдашнихъ; о сушѣ тоголѣтномъ зъ неурожаемъ пашень и о початку глада въ народѣ Малоросійскомъ. 486.

РОЗДѢЛЪ XL.

О кошту Королевскомъ на комедію ложеномъ; о уступленіи Турецкомъ зъ Камянца Подолского, и о отдаіи его Полякомъ; о сеймѣ валномъ Варшавскомъ шестинедельномъ; о кончинѣ Лежайского, архимандрита Новгородского зъ нагробкомъ ему приписаннмъ; о дорожнетѣ и голодѣ тогдашнемъ; о измѣненіи солнечномъ; о елекціи и о избраніи на ней на доживотное войтовство Кіевское Дмитрія Полоцкого; о бытности Гетманской въ Воронежѣ надѣ Дономъ, и о поворотѣ его оттолѣ назадъ. 515.

РОЗДѢЛЪ XII.

О книгѣ третьей житіи Святыхъ Дмитріевой въ друку Печерскаго вѣишлой; о трактѣ земномъ и водномъ отъ Стародуба и Чернѣгова до Кролевца Прускаго лежачомъ; о отдаленіи Кочубеевомъ отъ писарства енералнаго и о вложеніи на него судейства енералнаго-жъ; о корреспонденціи листовной Мазепиной до Яблоновскаго Гетмана Кореннаго взглядомъ слободъ на томъ боку чрезъ Полковъ осажованныхъ, и взглядомъ обидѣ купцамъ Украинскимъ въ Полщѣ творивихъ, и о отвѣтѣ на тое Яблоновскаго до Мазепи въ присланемъ троухъ унѣверсаловъ; о погребеномъ чрезъ православныхъ попу унѣатскомъ и о враждѣ за тое унѣатской противъ православныхъ; о Братковскомъ Львовянину православномъ чрезъ апостатовъ пойманномъ и въ Слуцку мордерско страченомъ; о кончиѣ отца Полковскаго епископа Бѣлорускаго. . . . 551.

Р О З Д Ъ Л Ъ ХХVIII.

О первомъ суетномъ на Крымъ Россійскомъ походѣ и о причинахъ его; о шkodливыхъ долговременныхъ несогласіяхъ христіанскихъ, и о щастіи зъ того бѣсурманскомъ; о согласіи и союзѣ христіанскомъ бѣсурманомъ страшномъ; о зломъ прогностикѣ Самойловичу; о воеводахъ въ войскахъ Московскихъ бывшихъ; о купленіи гетманскомъ зъ полками своими, и о подарункѣ ему отъ Величковскаго образа патронава зъ вѣршами; о генералной старшинѣ и полковникахъ тогдашнихъ; о злученіи зъ войсками Московскими и пребывтію Самари; о виправѣ за Днѣпръ войскъ зъ Неплюевымъ и Гетманичомъ; о сухомъ тогдашнемъ лѣтѣ; о выпаленіи пожарами степовъ и о поворотѣ назадъ всѣхъ войскъ; о пребывтію Самари, и о подзорѣ на Самойловича за попалене мостовъ и степовъ пожарами; о паданіи Голицыну доношенія на Самойловича; о посланіи того доношеля къ Москвѣ, и о скоромъ Государскомъ на оное отвѣтъ зъ позволеніемъ Самойловича отставити отъ гетманства и много учинити Гетмана; о взятіи и о даніи Самойловича Голицыну зъ синомъ его Яковомъ; о засланіи зъ Москвы въ вѣчную ссылку, и о причинахъ ненависти къ нему старшины его; о даніи вѣдомости о томъ дѣланіи отъ старшины Григорію Гетманичу за Днѣпромъ, и о поведеніи тамъ несчастливомъ его Гетманичовомъ; о бунтѣ въ войску на томъ и на семь боку Днѣпра; о постановленіи Гетманомъ Мазепи, и о отвѣтахъ тогда войску Запорожскому и всему народу Малороссійскому данкихъ; о бунтахъ въ городахъ и о скараніи бунтовщиковъ и драпльцовъ, о разгѣханіи обоехъ войскъ

зъ Коломаку во свояси; о прибытію гетманскомъ въ Гадячъ и Батурино зъ Смоленцами; о завладѣніи всѣми богатствами Самойловичовими; о банкетахъ и подарункахъ Мазепинихъ старшинамъ своимъ; о раздѣленію на двое скарбовъ гетманскихъ и гетманчиковскихъ, купно зъ скарбомъ войсковымъ бывшихъ, и о отдачу одной половины на Москву; о грому на церковь Кіевско-Печерскую вдарившомъ и запалившомъ ю; о послахъ Запорожскихъ до Мазепи; о принятіи и отправленіи честной и о подарункахъ отъ Мазепи всему войску Нивозовому; о доконченіи въ Свеску Григорія Гетманича.

Року отъ сотворенія всея твари 7195; а отъ воплощенія Господня 1687 року. Первій оній славній, но бездѣлній, тилко славу Гетмана Самойловича низложилій, походъ войскъ христіанскихъ Россійскихъ на Крымъ, хотячи кратко описатьъ, судихъ первія положить причины того походу отъ нихъ же суть знаменитшіе три: первая, христіанскій походъ въ прешломъ року описанній; другая, многія шкоди и разоренія Великой и Малой Россіи прошлыхъ лѣтъ отъ Татаръ Крымскихъ починеніе; третья, на чтиролѣтнихъ прежде описанныхъ розмѣнахъ Переволочанскихъ хлюба и вымовки Татарскія досадительныя Россіяномъ за подарунки, Крымскому панству прешлыхъ лѣтъ посланніе зъ Москви, что будто они Крымци у Государей Московскихъ завоевали себѣ ихъ шаблю. О союзѣ же, присмотрѣвшия умными очима на прошлія многолѣтнія поведенія и христіанскихъ Монарховъ несогласія, можно рещи тоє, же Всевѣдецъ Богъ, видя беззаконіе между христіанами умножившоеся, и непогубляя ихъ иными смертоносными казнями, благоизволи воинскими бѣдами и напастми умалити и смирити ихъ; сего ради всѣмъ Монархомъ христіанскимъ Европейскимъ въ Бога во Троици Единого вѣрующимъ, и ани единымъ Бога Живаго домомъ сущимъ, допусти на многія раздѣлитися части, и чрезъ многія лѣта зъ собою зоставати въ недружбѣ и

несогласія; чрезъ которое несогласіе абіе многимъ панствамъ и провинціямъ христіанскимъ крайное отъ бѣсурмановъ пришло бѣдствіе, ибо (Богу тако допустившу) не бываліе въ части свѣта Европейской Сарацини, древнихъ прешлихъ лѣтъ, до Европи нашей зъ далечайшихъ странъ Азійскихъ многочисленными войсками своими загоставши, и несогласіе между монархіями христіанскими зрозумѣвши, зажили къ лучшему пожитку своему обыклой своей бѣсурманской хитрости, чрезъ которую зъ одними Монархами христіанскими мирили, а другихъ войною утѣсняли и насѣдали, а тако чрезъ многія лѣта поступуючи, нетилко преславное и въ древнихъ вѣкахъ благоцѣтущее христіанское царство Греческое зъ столицею его Константинополемъ завоевали и завладѣли, але потомъ и иншія панства христіанскія, яко то: Сербское, Болгарское, Венгерское, Мултанское, Волоское и прочія, своимъ насиліемъ и оружіемъ подъ власть свою бѣсурманскую загорнули и нахилили; но еще тѣмъ недовольствующися, а въ непрестаемомъ несогласіи Монарховъ христіанскихъ благовременній до войны часть себѣ выдачи, коснулись монархіи Римской, Германской, Французской, Венетійской и виннихъ; а наконецъ обернувши свое жало на Польшу и Малую Россію, тамъ раззореніемъ Подоля и иншихъ градовъ и провинцій немалій Коронѣ сотворили ущербокъ; а тутъ Малую Россію тогбочную вывечъ обернувши (о чомъ уже прежде довольно описалось) всю огнемъ и мечемъ крайнему предали запустѣнію. Тую гнѣва Божія чашу христіане чрезъ много сѣтъ лѣтъ испиваючи, заледво сихъ временъ оцнулись, и несогласія своего вредителній себѣ усмотрѣли ерроръ, которій поправуючи егда Божиимъ благоволеніемъ пришли въ союзъ и дружество, тогда и магометанскихъ силъ возносящаяся бровъ мусъла своихъ привизити роговъ и всегда непевною зоставати цѣлости своея. По учиненномъ убо прошлорочномъ Россійскомъ зъ Поляками вѣчнымъ миру и на бусурманъ

союзъ, яко Леопольдъ, Цесарь христiанскiй и Янъ Собiскiй, Король Полскiй, зъ своихъ сторонъ на Турчина прошлаго лѣта повстали войною (що прошлорочного до Запорожцовъ писаннаго листа Королевского ясно показуется), такъ и Монархи Православнiе Россiйскiе Иоаннъ и Петръ Алексѣевичи зъ сестрою своею, благовѣрною царевною Софiею, сего настоящаго 1687 лѣта чинячи досить союзу своему, повелѣли войскамъ своимъ Великороссiйскимъ и Малороссiйскимъ готовитися до походу военного на Крымъ; по которомъ указѣ Монаршомъ войска Московскiе еще въ мѣсяцю марту зъ далнихъ мѣстцъ зъ домовъ своихъ начали рушати и въ городахъ слободскихъ собиратися. Егда же на то весна и земля испусти трави скотомъ на кормъ потребнiе, тогда и Марсъ Великороссiйскiй и Малороссiйскiй, военнiя поднявши хоругви, рушилъ на оказную службу военную, тожъ зъ слободъ, а овъ зъ Батурина въ мѣсяцю априлю. Повѣстуется же и тое, яко егда Гетманъ Самойловичъ виѣздалъ зъ замку Батуринского тогда конь подъ нимъ на мосту замковомъ споткнулся, що отъ многихъ тогда познавано злимъ ему начинаемой дороги прогностикомъ. Надъ всѣми войсками Великороссiйскими былъ началнѣйшiй вождь и Арцигетманъ ближнiй бояринъ и намѣстникъ Новгородскiй и царственнiя болшiя печати и государственнихъ, великихъ и посолскихъ дѣлъ оберегатель и болшого полку дворовiй воевода князь Василiй Василiевичъ Голицинъ, предъ котрымъ въ походѣ ношено пять булавъ и палашъ болшiй въ пахвахъ аксамитнихъ, туркусами саженихъ, а за нимъ бунчукъ, котли сребнiе и прочая; а при немъ въ товарищахъ были другiе великiе бояре Московскiе, то есть, ближнiй бояринъ и воевода и намѣстникъ Псковскiй Алексѣй Семеновичъ Шейнъ; ближнiй бояринъ и воевода и намѣстникъ Черниговскiй князь Володимеръ Дмитрiевичъ Долгоруковъ; ближнiй бояринъ и воевода и намѣстникъ Бѣлгородскiй князь Константинъ Осиповичъ Сторбатовъ; окол-

вичій и воевода князь Данило Афанасіевичъ Баратинскій; ближній околничій и воевода и намѣсникъ Серпуховскій Веденихъ Андреевичъ Змеевъ, ближній околничій воевода Сѣвскій и намѣсникъ Карачевскій Леонтій Романовичъ Неплюевъ; думный дворянинъ и воевода Иванъ Юріевичъ Леонтьевъ, думный енераль Аггей Алексѣевичъ Шепелевъ, столникъ и воевода князь Борисъ Ефимовичъ Мещецкой; думной дьякъ Емеліанъ Игнатіевичъ Украинцовъ, съ особными дивизіями войскъ Великороссійскихъ, которыхъ могло быть на 200,000 и вѣщше. Гетманъ Самойловичъ зъ едними рейменту своего полками подъ Гадячомъ, а зъ другими подъ Полтавою скупился, якихъ на 100,000 могло быть и вѣщше зъ полками охотничьими конными и пѣшими. Егда же бысть подъ Полтавою чили въ Полтавѣ Гетманъ Самойловичъ, тогда старій Іоанъ Величковскій за отца Луки Семіоновича старого Протопопи Полтавскаго, мужъ благодати Божія и мудрости полній, поднеслъ ему Гетману въ даръ образъ патрона его Преподобнаго Іоанна Кущника, зъ приложеніемъ подъ нимъ своей композитури сацевихъ вѣршовъ:

Змишляють поэтове, ижъ Дедалъ давній,
Бывши въ заточеніи за море заслани
Въ лабиринтъ, зъ которого вѣйти было трудно
Для помѣшанихъ дорогъ, а сидѣти нудно,
Учинилъ себѣ крила зъ различныхъ матерій,
И такъ, нешукаючи въ лабиринтѣ дверей,
Вилетѣлъ зъ лабиринту, и презъ море свадне
Прелѣтѣвъ, приправивши крила себѣ складне.
Свѣтъ сей то широкимъ моремъ и пространнимъ,
Земля заточеніемъ всѣмъ зъ рая вигнаннимъ,
А небо есть отчизна, але ко небеснимъ
Дворомъ трудно летѣти зъ тяжаремъ тѣлеснимъ;
Отъ земнаго вигнаня хто хочеть до неба
Залетѣти, первой крилъ добрихъ дѣлъ ему потреба.

Рекль бы ктось: сама Вѣра до неба достигнетъ!
Отвѣщаю: и кождей того зъ вѣри прыгнетъ;
Лечь питаю: мертвій трупъ лѣтати чи можетъ?
А вѣра безъ дѣлъ мертва, якъ же то возможетъ.
Вѣра одно есть крыло, о одномъ несмѣло
Крилѣ летѣти, злеща моремъ страшно дѣло,
Прето добродѣтели не одной потреба,
Абысмо залетѣли беспечно до неба.
Зъ тихъ мѣръ и преподобнѣй тутъ на земли сущи,
Якъ вигнаню, Иоаннѣ, названіи отъ Кущи,
Абы могль великое свѣта сего море
Пребыти и порати свѣтове горе,
Для безопасности шесть крилъ приправилъ превзятихъ,
Бы достигль Серафимовъ такъ шестокрилатихъ.
Вѣру, Надѣю, Любовь, взялъ на бокъ единѣй,
Чистость, послушаніе, убожество, на нѣй;
А такъ окрилатѣвши, самѣй южъ безпечно
Долетѣвъ неба, живши до конца статечно;
А отъ небесъ своего тезоименита,
Нашего Россійского вожда знаменита,
Десницею своею, яко патронъ власнѣй,
Благославляетъ, таковъ глаголь доброголаснѣй
Дая: Иоанне мнѣ тезоименитѣй,
Малороссійскихъ воинствъ вожду знаменитѣй,
Буди благословеннѣй на лѣта премнога,
Вишелякую щасливость отберай отъ Бога!
Трема сими крилами данними ти съ вишне
Буди благословеннѣй трикратне и лишне!
Единимъ албовѣмъ крестомъ значне расширяешъ
Честъ Божескую, а другимъ враговъ устрашаешъ,
Третимъ засъ зъ Божской тебѣ даной благодати
Покой въ милой отчизнѣ знаешъ устроить.
Зъ христіанского праву Апостолскимъ словомъ
Надъ все хвалился еси о крестѣ Христовомъ;

А жеби совершенна была память крестна
Даровалъ Богъ три знаки тебѣ креста честна;
Три тѣ Крести знаки тое призначали,
Ижъ ся трое началства во единомъ случали.
Богъ во Троици Единій далъ тебѣ едину
Булаву, которая аби трвала вину,
Покорилъ ей еще двѣ на большой подпорѣ
Тебѣ найбарзѣй въ своемъ мѣютши дозорѣ,
Которому одесную побожность предстоитъ,
А звяклости своей все доброе стронгъ,
Бо гди разженное сердце носить,
Чого онимъ у Бога тебѣ не упросить,
Тая сердцемъ керуетъ твоимъ во все благо,
Тая ты сохраняетъ отъ всякаго злаго,
Тая ты побудила церкви муровати
И честными икони благо украшати,
Тая ты устрояетъ ученикъ любити,
А наукамъ Патрономъ особливимъ быти,
Зъ которыхъ растеть слава, оздоба, подпора
Милой отчизнѣ нашей и утѣха скоро;
Тая доведеть тебе и самого неба;
Кгдижъ зъ тихъ всѣхъ учинковъ неба тебѣ треба
И овъ Кущникъ неба тебѣ Иоанну
Спріае и до неба и до Бога; о семъ непрестанну
Молитву возсилае, абись былъ зо мною,
Которій трема крести хвалишся, и много
Пребывалъ на земли барзо въ тѣсномъ кущи.
Нетребовалемъ друговъ, але нинѣ суци
На пространю въ небѣ всѣхъ ту хошу зрѣти,
Веѣхъ сопрославляющихъ Бога прагну мѣти,
А особливе тебе тезоименита,
Предъ Богомъ и людьми въ дѣлахъ знаменита.
Тилко впередъ на земли пожій лѣта многа,
А я тобѣ лацно зъєднаю у Бога;

То и тимъ подобная съ небесъ вѣщаетъ
Преподобній Іоаннъ, гди благословляетъ
Тебе, яко патронъ твой, вождь, Ясне велможній
Малороссійскій Гетмане, чулій и осторожній.

Я до моей рѣчи возвращаючися по dokonченю предписанныхъ вѣршовъ, полагаю zde тоe, что при Гетману Самойловичу были тогда енералнія особи: обозній Василій Бурковский; судія Михайло Вуяхевичъ; писарь Савя Прокповичъ; ассаулъ Иванъ Мазепа, другій ассаулъ Леонтій Чернякъ. Полковники зась городовіе: Чернѣговскій Григорій Гетманичъ; Стародубовскій Яковъ Гетманичъ; Кіевскій Константій Солонина; Переяславскій Леонтій Полуботокъ; Нѣжинскій Стефанъ Забѣла; Прилуцкій Лазаръ Горленко; Лубенскій Максимъ Ильяшенко; Гадяцкій Михайло Бороховичъ; Миргородскій Данило Апостолъ; Полтавскій Павелъ Семеновичъ Герцикъ. Собравшия Гетманъ Самойловичъ зо всѣми рейменту своего полками, рушилъ отъ Полтавы за Ворсклу въ походъ предлежащій, а въ полю за Орѣлля зо княземъ Голициномъ и зо всѣми войсками Московскими зпедшися, пристигъ до Самари, гдѣ мосты подѣлавши и Самаръ прешедши, рушили были сполне въ стени Кримскіе, въ которыхъ на едномъ мѣсту дней зкилко постоявши и зо княземъ Голициномъ порадившися, виправили на ту Днѣпра сторону, Голицинъ отъ себе ближного околничого и воеводу Сѣвского Леонтія Романовича Неплюева зо значною частью войска Московского, а Гетманъ Самойловичъ отъ себе Наказнимъ Гетманомъ сына своего Григорія полковника Чернѣговского зо полкомъ его, придавши къ тому еще два полки городовіе Прилуцкій и Миргородскій, такъ же два полки компанѣйскихъ Пашковского и Новицкого и полкъ еденъ сердюцкій, которое войско отъ главныхъ обозовъ отлучившися и внизъ рѣки Днѣпра пошедши, преправилосьъ черезъ оній на тую сторону до Камяного Затону. Виправлено

зась было оное войско на тую Давпра сторону для такой потреби, аби смотрѣло на обороти Орды Бѣлогородскихъ и Буджацкихъ, которія еслиби мѣли на помощь Крымскимъ Ордамъ простовати, то жеби не допустили имъ чрезъ Дибръ переправоватися. При такихъ управленіяхъ, любо главніе обози Московскіе и Козацкіе рушили би и далѣй до Крыму, однакъ поневажъ лѣто тогдашнее барзо было сухое и вѣтряное; для чого травы въ степахъ згола повисохали, а къ тому Ханъ Крымскій, о томъ войскъ Россійскихъ на Крымъ маршу завчасу увѣдомившися, виправилъ для спаленя степу Татаръ чамбулъ немалій, которій, ординансъ Ханскій исполняючи, випалилъ благовременно пожарами всѣ степи дикіе такъ, ижъ отнюдь и въ долинахъ, и въ рѣчкахъ степовихъ травы повигорали, и згола для коней корму нестало. Для которого безкормя войска Россійскіе, далѣй до Крыму не могучи тягнути, муѣли по общому согласію зъ собою отъ рѣчки Конской, чили (якъ другіе свѣдчатъ записки) отъ Рогу Шлетенецкого, назадъ всѣ повернути. Егда же прибыли знову до Самари, и Гетманъ зо всѣмъ войскомъ Козацкимъ по готовихъ мостахъ пребылъ оную, потимъ мости не знать чрезъ кого попалено, а войска Московскіе, до Самари прибавши, муѣли новіе мости себѣ дѣлати: тогда абіе и подозрене въ войскахъ Московскихъ и Козацкихъ на Гетмана Самойловича уродилося такое, что будто онъ чось худое противъ войскъ Московскихъ мислячи, и зъ Ханомъ Крымскимъ тайнія дружескія зсылки мѣючи, якъ степи пожарами, такъ и мости на Самарѣ бывшіе, велѣлъ нарочно и скрито попалити. По прешествіи рѣки Самари, гдѣ станули всѣ войска на рѣцѣ Килчени, тогда заразь старшина енералная, полковники и инніе недруги Самойловичови, (якіе въ статяхъ напредѣ зде полагаемихъ именованіи суть выражени) зъ собою скрито спѣкнувшися, и зъ Голицыномъ тайно знать согласившися, іюля 7-го написали отъ себе Иваню Василю Василовичу Голицину на Гетмана Самой-

ловича вѣкія клеветы и доношенія, о которыхъ въ преречо-
мыхъ статяхъ на початку кратко вспомнено; а Князь Голи-
цинъ тое доношеніе, іюля 8-го, скоримъ гонцемъ послалъ
на Москву, на которое доношеніе скорій отъ Великихъ
Государей до Князя Голицина учиненъ отвѣтъ, позволяючи
Гетмана Самойлова отъ гетманства отставити и въ Москву
прислати, а на его мѣстѣ нового Гетмана кого войско
Козацкое похочеть устроить. Которій Монаршій отвѣтъ и
указъ, гдѣ принесенъ до князя Голицина въ обозъ, уже на
Коломаку іюля 21, теди заразъ Голицинъ извѣстилъ о томъ
доносителемъ Самойловичовимъ; а впредъ вечеромъ того-жъ
дня велѣлъ въ колко лавъ двомъ полкамъ Московскимъ,
при Гетману бывшимъ, самій дворъ гетманскій обступити
и крѣпко чрезъ ночь блюсти, чтобы и еденъ духъ зъ двору
гетманского неушло на сторону. Гетманъ тежъ, тое
явно наступовавшее себѣ зло увидѣвши, и чрезъ всю ночь
тогдашнюю неспячи, zostавалъ на молитвахъ, чаючи по пре-
шествію ночи тогдашній кончини животу своему. Егда же
задзвонено до утренѣ, тогда Гетманъ, якъ належить къ
смерти убравшися, при розсвѣтаню перейшолъ зъ намета
своего въ церковь походную на слушаніе утрени. Въ ней
же чтеннымъ Эксапсалмамъ, въ Суботу іюля 22, егда прійдоша
словеса сія: «друзи мои и искренніи мои прямо миѣ при-
«ближишася и сташа, и ближніе мои отдалече мене сташа,
«и вуждахуся ищущіи души моея, ищущіи злая миѣ глаголаху
«суетная и лживнымъ весь день поучахуся», тогда и навѣтники
Самойловичови, старшина енералная зъ полковниками и зъ
значнимъ товариствомъ войскимъ, то есть зъ Гамалѣемъ,
зъ Солоняною, зъ Думитрашкомъ Райчею, зъ Левенцемъ и
иными, чрезъ всю ночь тую бодрствовавшіе и въ полков-
никовъ Московскихъ zostававшіе на совѣтѣ, за позволеніемъ
Голицинимъ зъ теми-жъ полковниками Московскими предъ
церковнимъ наметомъ Гетманскимъ сташа, нудящися начал-
ника своего Гетмана Самойловича взяти и въ руки чуждія

отдати. И тако по совѣту еденъ зъ нихъ нѣкто Вуйца Волошинъ, бывшій полковникъ Переяславскій, въ церковь вшедши и до Гетмана такое слово вирекши: *Пане Гетмане потребуєть тебе войско*, взявъ его за руку и на дворъ вивель изъ церкви; гдѣ любо еденъ зъ нихъ Солонина намѣрилъ былъ Гетмана ударити обухомъ, але инніе тое ему запретили, и зъ словами досадительными, взявши перво до полковниковъ Московскихъ, потомъ и въ обозъ, до князя Голицина отпрывадилн. Которого зъ синомъ его Яковомъ князь, принявши худо и бѣдно, держалъ при себѣ зъ однимъ тѣлко хлопцемъ, и въ телѣжкахъ при себѣ-жъ запровадилн на Москву, а отъ толь засланъ въ вѣчную ссылку. Едни сказоваху въ нѣякоєсь Нижное надъ Волгою, а другіе повѣтствоваху, что въ Тоболскъ, столечній градъ Сѣбѣрскій, засланъ зъ синомъ же своимъ, помененнимъ полковникомъ Стародубовскимъ, гдѣ благочесно въ покаяніи истинномъ и животь свой докончалъ зъ синомъ. Еще было и тое, когда введено Гетмана зъ церкви, тогда боючися, да не абіе зостанеть убіенъ, предлагалъ слезне навѣтникомъ своимъ калѣцтво и слѣпоту очесь тѣлеснихъ и просилсѣ умиленно даби отпущенъ былъ въ монастырь которій на покаяніе. Слуга еденъ его Самойловичовъ Денисъ Цюпка самъ сказивалъ тое, ижъ егда пана его брано зъ церкви, тогда онъ, любимое панское похитивши копіе, стануалъ зъ нимъ вооруженно предъ наметомъ гетманскимъ, и чудесно нѣчто трикратно разъ поразъ видѣлъ зъ копіа, чили зъ деревца копійного, акн изъ удареного кремня посипавшієсь и его во ужась приведшіе огненнія искри! По знятю Гетмана Самойловича зъ гетманства, на которомъ зоставалъ лѣтъ 15 и дней 35, заразъ едепъ нѣкто зъ ближнихъ его подручнихъ такія зложилъ и написалъ о немъ рѣчи, которія зде полагаются:

Эй Иване, поповичу Гетмане!

Чому ти такъ пустивъ себе въ недбаньне?

Ой бувъ еси зпершу добримъ всѣмъ паномъ,
Потомъ еси зосталъ гордимъ всѣмъ станомъ!
Принявся есь цѣлородушне гётмановати,
Жеби твоимъ и потомкамъ въ томъ стати.
Неуважавъ давной въ войску волности,
И всѣмъ станомъ належитой годности.
Себе тилко почиталесь такъ быти,
Же твой рожай зъ давнихъ давець сталъ жити.
Забувъ еси, же ты зъ любви избрано,
И старшимъ себѣ паномъ названо.
Ради тебѣ отнюдь стало нетреба,
И мислился, акиби изшелъ зъ неба.
Нелюбилесь межн людами любовѣ.
Бѣсѣди всѣ прировнались обмовѣ,
Жеби никто ни съ кимъ неѣлъ хлѣба:
Сварки тебѣ у всѣхъ было треба.
Ой чому-жъ такъ противъ нашої речи вѣри
Отъ коей вишикане невѣри?
Богъ самъ любить у всѣхъ любовь и згону,
Тя противку показалесь уряду.
Нехотѣлесь того нічого видѣти,
Жеби и то зъ кимъ дружно мѣлъ жити.
А въ войску Запорожскомъ то здавна
Рада силна и всѣмъ явна.
А вси въ тебе за ничто почтени,
И зостали въ подножіе знижени.
Сани твои горделиви збитечне
Укоряли добрихъ людей безпечне;
А кто тиснетъ братю свою и дручитьъ,
Своихъ рѣчей недобръ конецъ получитьъ.
Ой доброго кохають всѣ сердечне,
И онъ можетъ вѣкъ зжити безпечне!
А лихому и тяжкому, якъ жити,
Коли никто не радъ ему въ добрѣ быти.

И хто зможесть противъ Творца и Бога
Стати, жеби непоткала его тревога?
Ти, Иване, хотѣлъ еси всѣхъ мѣти
Въ своемъ страху и сурово владѣти;
Лечь на тебе Богъ попустилъ повстать недругомъ,
Зѣ подѣ началнихъ же ти имъ былъ лихъ кругомъ.
Збилесь прето гетманской поваги,
И дозналесь плачевной зневаги.
Не помогла о гетманство ревнивость,
Же зажилесь тоей маючи вонтпливость;
Скончилесья, ахъ мнѣ тяжко жестоко;
Лечь память муситъ быти широко.
Прето всякій не зажирайся много,
Би та злое не поткало ничего!

Якія рѣчи еще и негладко суть зложени, обаче ясно въ нихъ показуется якого нраву былъ Самойловичъ, и для чого на него старшина и значное товариство войсковое вознегодовали, и отъ уряду гетманского низложити потщались. О якомъ низложеніи тая-жъ старшина гетманичу ознаймуючи, послали отъ себе абіе Леонтія Черняка, ассаула енералного, на тотъ бокъ Днѣпра до него, которого Чернякъ, низше Томаковки зѣ обозомъ найшедши, гли отдалъ ему листъ отъ старшини о томъ писаній, тогда заразъ прибылъ къ нему и полковникъ Миргородскій Данило Апостолъ, зѣ капитаномъ отъ Неплюева къ нему зѣ тоєю-жъ вѣдомостю присланимъ (заеже Неплюевъ зѣ Гетманомъ былъ въ несогласіи, а съ полковникомъ Миргородскимъ въ любви зоставалъ): Якую жалостную вѣдомость Гетманичъ получивши, облился слезами и смиреннымъ сердцемъ вирекши тое, «а що-жъ мой отецъ винень», скинулъ зѣ себе злототканнія одежди и въ жалоствія червія облекся. Полковникъ Миргородскій зѣ капитаномъ Неплюевимъ заразъ отъ Гетманча отѣхалъ до обову своего, потомъ вскорѣ и Гетманичъ до

полковника Миргородскаго прибувши, знаючи тоє, же уже ему наказное гетманство вручено, просилъ покорне полковника, абы ведѣлъ войску рушати. По котораго желанію сразу рушивши тягнули спѣшно до Кодаку, а Неплюевъ назадъ зъ войскомъ своимъ остался о миль килко. Гди зась притягнули до Кодаку, тогда Гетманчъ, Черняка назадъ отправивши, писалъ чрезъ него до милостивого пана Князя Голицина (аще якойсъ отъ него ку себѣ сподѣваючися милости) такіи листъ свой:

Милостивій мой и особливій добродѣю!

Яковими двойма такъ далеце нужными и неудобозносними приневоленій и приведеній до того zostалемъ причинами, же, и недождавши Пресвѣтлѣйшихъ и Державнѣйшихъ Великихъ Государей Ихъ Царскаго Величества указу, зъ ихъ же Царскаго Пресвѣтлаго Величества ближнимъ околничимъ и воеводою и намѣстникомъ Карачевскимъ Леонтіемъ Романовичемъ Неплюевимъ, порознитися и передомъ его, не безъ вѣдома однакъ и совѣту зъ нимъ же, зъ полковниками и всѣмъ войскомъ при мнѣ въ теперешной службѣ и походѣ будучимъ, знизу прибути тутъ до Кодаку мусѣлемъ. Зъ умыслу покорне о томъ и яко найскорѣй доношу Вашой Княжой Велиможности, милостивому и особливому добродѣви. Першая, вжъ крайній недостатокъ у всего войска наступилъ борошенного запасу, для котораго передомъ сами мало не всѣ Переяславскіе, Миргородскіе и Прилуцкіе полчане одійшли зъ войска до домовъ своихъ, а за ними и осталніе всѣ городовіе, и охочихъ полковъ згода южъ борошна немаючи, голодомъ притѣсненіе, немогли болше держатися. Другая, зъ довнесеной мнѣ вѣдомости проразившой мое сердце, и ажъ до смерти мя сокрушающей, що ся такъ нагле и нечаемо надъ милимъ родителемъ и добродѣемъ моимъ стало. А заисте впередъ

было сподѣваться подлугъ Божской на всѣхъ живущихъ ви року смерти, а нежели таковой отмѣни и трафуку родичевн моему; поневажъ всему свѣту явно и вѣдомо, а надто самъ Всевидѣцъ свѣдитель Богъ, якъ чрезъ всѣ лѣта гетманства своего до сего часу вѣрне и зо всѣхъ мѣрь щире служилъ и радѣлъ Великимъ Государемъ своимъ, безъ наименшого преслушанія въ всякомъ дѣлѣ волѣ и повелѣнія ихъ Монаршого. Хиза зъ тихъ же побочнихъ и подручнихъ, безъ боязни Божой давно на здорове его чигающихъ, наущеніемъ ворога ненавѣстника діавола добра людскаго, мѣлъ би хто плоннія якія наносити клевети; лечъ для его родича и добродѣя моего досить постоянно дознанной верности и многихъ у Найяснѣйшого маестату Монаршаго заслугъ, негодилося вѣри и мѣсца жаднимъ давати клеветамъ и враждебнимъ наносамъ. Бо и що колвекъ въ рядахъ своихъ звиклъ былъ прекладати; нежели би, уховай Боже, Монаршому изволенію противно, илучи; овшемъ по должности своей, Имъ же Пресвѣтлѣйшимъ Монархомъ всякого добра хотячи, и о цѣлость отчизни своей, до управленія подъ Високдержавною Монаршею рукою полѣченою, старатися покорне, а непрекословно завше словесными и листовными совѣтами доносивалъ свои зданя. Ово згола всѣмъ сердцемъ и душою имъ далѣй, на болшую милость и призрѣніе себѣ и намъ дѣтемъ своимъ, усилывалъ и тоей былъ надѣи заслужитися; а не на тую, якая теперъ (ахъ болѣзная зъ подавленемъ и въ потомнія часы у постороннихъ краяхъ быти муситъ) поткала его же лживость. Ежели-жь ишло о урядѣ, же южъ на ономъ же, уставичними турбаціями и трудностями приходячи въ подешлость лѣтъ, здорovemъ послабѣлъ. и било бъ о томъ виразная Монаршеская, хочъ бы и давнѣй воля, аби зложилъ, певне би нестоялъ о тое; быле бы честно, якъ за правди годилося и пристояло; а не такъ, якъ теперъ нагле и гвалтовне зъ оного чрезъ своихъ подручнихъ килкохъ особъ зсаженній есть. Освѣдчавъ

онъ же родичъ и добродѣй въ томъ свою поволюность чрезъ певного свѣдителя околничого, его милости Леонтія Романовича Неплюева, же на указъ Монаршіи готовъ былъ добровольно здати гетманство, яко по совѣсти своей околничій его милость визнаеть.— Яко-жь колвекъ южь сталося, все судбамъ Бозскимъ и попущенію зъ волѣ Его праведной причитаючи, любо би мнѣ надеръ тяжкимъ бодемъ и неутоленимъ жалемъ на сердцу и на всемъ здоровю моемъ зраненому, до распачи и отчаянія, якого въ такомъ разѣ и отдѣльности теперешной, приходити мусѣло, лечъ, якъ по вѣрномъ и щиромъ радѣніи родича и добродѣя моего, зъ едномислной обрадѣ зъ Вашею Княжею Велможностию посполу, зъ околничимъ его милостию Леонтіемъ Романовичомъ Неплюевимъ zostаемъ виправленъ на нивѣшную Государскую военную службу; такъ вѣрне правимъ сумленемъ и душею, якое все справуючій Богъ Господь подавати рачилъ повожене, отпраовати оную до конца живота при неотмѣнной и непорушной вѣрности, Имъ же Пресвѣтлимъ щасливе намъ пануючи Монархомъ служити обовязуючися, хочъ безъ додержаня термѣну для описанихъ причинъ зъ далшого мусѣлемъ зійти мѣсца, лечъ негде инде а ле тутъ же и прочимъ милой отчизнѣ приближимъ. Отколь никакшое мое, горкима заливаючись слезами, заношу до Вашей Княжой Велможности челобите и прозбу. Умилосердися милостивій и особливій мой добродѣю, и по своей висоцебачной премудрой увазѣ, продкючи надъ всѣхъ у Навсвѣтншаго Престола Монаршого превзятою повагою и достоинствомъ, рачъ въ такомъ нагломъ трафунку цѣлость здоровья милого родича моего и самой родителки зъ женами и дѣтми вашими, яко теперъ въ порозненю zostаемъ своимъ защити ти патронствомъ и охороною, и не допусти злословимъ людемъ, зъ тихъ же подручнихъ, которіе бы враждою и невозможною завзятостию наступовати, абы своей въ конецъ могли допоянати злости. А яко бимъ и я отсуля до единокупного

зъ милымъ родичомъ и домовствомъ при своей цѣлости здоровья прійти могъ зъєдноченя, где будетъ воля и указъ Монаршій певній и безпечній указати и подати способъ; за яке зъ христіянского политованясь оказане надъ ними въ такомъ утрапеню крайней милости и добродѣйства, дабы и самъ Ваша Княжая Велможность въ день страшнаго предстательства нелицемѣрнаго Судіи, кгда прійдетъ всѣмъ воздати по дѣломъ, получилъ желаемую милость.

Вашей Княжой Велможности моего милостивѣйшаго пана и добродѣя низжайшій подножокъ нещасливій синь гетманскій Григорій Ивановичъ.

Которій то листъ Гетманичовъ, по ввчитаню у Голицина, отданъ отъ него старшинѣ енеральной. У Кодаку постояло войско зъ наказнимъ Гетманомъ полковникомъ Миргородскимъ потоль, поколь зъзяду прибылъ Неплюевъ зъ войскомъ своимъ, до которого кгда жалостній прибылъ Гетманичъ зъ покорнимъ уклономъ и положилъ предъ нимъ пѣрначь полковничій и бунчукъ наказнаго гетманства, теда Неплюевъ, гордо до него вврекши: «здравстуй Къриша!», велѣлъ его заразъ до палатки, ему уже наготованной, взяти и тѣснѣ на ноги кайдани зложити. И такъ бѣдній гетманичъ, що предъ тимъ предъ своими людьми хвалился (яко богачъ евангелскій о раззореніи старихъ и о созданіи новихъ житницъ пекшійся) ѣхати въ Украину по гетманску позлащенною каретою, ново тогда зъ Гданска зъ шестма фризами драго купленими припровоженою, всего того надъ надежду отстрадавши нищетно и бѣдно, въ тѣснѣ и некончаеміе недружескіе достадся узи.—А обозъ его гетманичовъ со всѣми вещми и богатстви забралъ Неплюевъ до своей ласки и протекціи. Въ тихъ дняхъ и бунтъ всчался былъ въ полку Прилукомъ, въ которомъ полчане тамошніе для причинъ вѣякихъ и полковника своего Лазаря Горленка еще зъ

нѣсколькими человекѣми забили. По такихъ дѣяніяхъ наказаній Гетманъ полковникъ Миргородскій отъ Кодаку, розставшия зъ Неплюевымъ, рушилъ зо всѣмъ войскомъ Козацкимъ городовимъ и охотничкимъ до Переволочной, а тамъ Днѣпръ преправивши, и войска, где кому належало, распустивши, самъ прибѣлъ до Сорочинецъ въ домъ свой, а Неплюевъ, чи низше, чи више Кодаку негдѣсь Днѣпръ преправивши, одійшоль зъ гетманичомъ взнемъ и зъ войскомъ своимъ до своей въ Сѣвскъ резиденціи. Войска тежъ главніи Московскіе и Козацкіе, зъ княземъ Голицыномъ бывшии на Кодаку, где бродъ Буцкого, чрезъ кѣлко недель стоявшіе, по взятію Гетмана Самойловича зъ синомъ Яковомъ мало били забунтовались, на Коломаку-жъ и въ полку Гадацкомъ Кіашку ассаула войскового забили. Потомъ за позволенемъ Монаршимъ грамотнимъ, до старшини и всего войска Козацкого писаннимъ, учинили на избраніе нового Гетмана чорную, або общую раду, віѣхавши зъ обозу своего въ поле на пространство, на которой подлугъ звичаевъ и правъ давнихъ волними голосами избрали и поставили себѣ Гетманомъ ассаула енералного Іоанна Стефанова Мазепу іюля въ 25 день.

Тотъ Мазепа откуду и якого былъ рода, и якимъ способомъ, и отколы прибѣлъ до Гетмана Самойловича и у него, яко человекъ цѣкавій и доцѣпній, на ласку скоро заслужился и въ чинъ ассаулства енералного достигнулъ, о томъ прежде въ роздѣлѣ 14-мъ коротко написалось; а теперъ при постановленю его Гетманомъ якіе отъ Пресвѣтѣйшихъ Монарховъ прислани и въ радѣ всему войску Козацкому читани древніа права и волности (якъ было и за Хмелинцого) войска Запорожского и всего народа Малероссійского, ствержаючіе статьи, тіи аде полагаются.

**Статьи Коломацкія, отъ Великихъ Го-
сударей и Всероссийскихъ Самодержцовъ
при избраніи на гетманство Мазепи войску
Запорожскому и всему народу Малорос-
сійскому даннія року отъ сотворенія
свѣта 7195, а отъ Рождества Христова
1687 іюля во 25 день.**

Божіею Милостію Пресвѣтѣйшіе и Державнѣйшіе Ве-
ликіе Государи, Цари и Великіе Князи Іоаннъ Алексѣевичъ,
Петръ Алексѣевичъ и Великая Государиня Благовѣрная
Царевна и Великая Княжна Софія Алексѣевна, вся Вели-
кія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержци, и многихъ госу-
дарствъ и земель Восточныхъ и Западныхъ и Сѣверныхъ
отчичи и дѣдичи и насаждники и Государи и обладатели,
Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, указали сіи написан-
ніе пункты написать и отдать народу въ обозѣ на рѣчкѣ
Коломаку новоизбраному войска Запорожского обѣихъ сто-
ронѣ Дяѣпра Гетману Ивану Мазепѣ и старшинѣ и полков-
никомъ и всему войску Запорожскому и народу Малорос-
сійскому. Для того, сего настоящаго 1685 году, по ихъ
Великихъ Государей, Ихъ Царскаго Пресвѣтлого Величества,
указу, будучи на Ихъ Великихъ Государей службѣ, въ
болшомъ полку, въ Крымскомъ походѣ, ближній бояринъ
и намѣстникъ Новгородской и царственнія болшія печати
и государственныхъ великихъ и посолскихъ дѣлъ оберега-
тель и болшбого полку дворовой воевода князь Василей
Василевичъ Голицинъ съ товарищи писалъ къ нимъ Вели-
кимъ Государемъ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величе-
ству, изъ обозу съ речки Килчени, іюля 8 дня вивѣшняго-жъ
1685 году, что сего-жъ іюля во третій день Ихъ Царского

Пресвѣтлого Величества подданніе войска Запорожскаго, старшина и полковники: генеральной обозной Василей Бурковской, судья Михайло Вухѣевичъ, писарь генералній Сава Прокоповъ, асаулъ генеральной Иванъ Мазепа, Константинъ Соловина, Яковъ Лизогубъ, Григорій Гамалѣй, Дмитрій Райча, Степанъ Забѣла, Василей Кочубей, подали ему ближнему боярину и оберегателю и дворовому воеводѣ, князю Василю Василовичу за себя и за все войско Запорожское челобитную за руками своими въ замѣнѣ и во многомъ неистовствѣ предъ ними Великими Государь, предъ Ихъ Царскимъ Пресвѣтлымъ Величествомъ; войска Запорожскаго Гетмана Ивана Самойлова, и били челомъ имъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, чтобъ онъ, ближній бояринъ и оберегатель и дворовой воевода князь Василей Василовичъ Голицинъ, послалъ ту ихъ челобитную къ нимъ Великимъ Государемъ и Великой Государинѣ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству; и онъ, ближній бояринъ и оберегатель и дворовой воевода, ту ихъ заручную челобитную привявъ у нихъ, послалъ къ нимъ Великимъ Государемъ и къ Великой Государинѣ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, и писалъ къ нимъ Великимъ Государемъ, чтобъ отъ того, отъ чего Боже сохрани, во всей Малой Россіи не учинилось какое замѣшаніе.

Юля въ 25 день Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, въ грамотѣ къ нему ближнему боярину и оберегателю и дворовому воеводѣ къ князю Василю Василовичу съ товарищи, по той его вишноманутой отпискѣ и по челобитію войска Запорожскаго старшини и полковниковъ, писано, чтобъ онъ, ближній бояринъ и оберегатель и дворовой воевода князь Василей Василовичъ, призвавъ къ себѣ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества подданныхъ, войска Запорожскаго вишноманутую старшину и полковниковъ, обознаго Василя Бурковского съ товарищи и все войско Запорожское, сказалъ имъ Ихъ Царского

Пресвѣтлого Величества милостивой указъ, что они Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, помянутому ихъ челобитію Гетману Ивану Самойлову, будь онъ имъ старшинѣ и вса му войску Запорожскому негоденъ, быть у нихъ Гетманомъ не указавъ, и указали у него свое Царского Пресвѣтлого Величества знамя и булаву и всѣ клейноти отобрать и послать его въ свои Великихъ Государей Велико-россійскіе города, а на него мѣсто Гетманомъ учинить, ково они и старшина и войско Запорожское излюбятъ и волными гласи оберутъ; а сказавъ имъ Ихъ Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, указъ о посланкѣ его Иванове въ Великороссійской въ которой городъ пристойно таможь и о дѣтяхъ и свойственникахъ его и о обраніи нового Гетмана, велѣно ему, ближнему боярину и оберегателю и дворовому воеводѣ князю Василю Василевичу, съ товарищи учинить по своему разсмотрѣнію, какъ ихъ Господь Богъ вразумитъ и наставитъ. А какову къ нимъ Великимъ Государемъ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлomu Величеству, прислалъ онъ, ближній бояринъ и оберегатель и дворовой воевода, войска Запорожского старшина за рукою челомбитную Бѣлорусского писма, и съ той ихъ челомбитной присланъ къ нему, ближнему боярину и оберегателю и дворовому воеводѣ, списокъ.

И то Ихъ Великихъ Государей Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества милостивой указъ войска Запорожского старшинѣ и полковникомъ и все му войску Запорожскому объявленъ, и Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, та вишепомянутая грамота прочтена, и Гетманъ отъ уряду отставленъ, и войсковіе клейноти въ обозъ ближняго боярина и оберегателя и дворового воеводи приняты.

И старшина и полковники и все войско Запорожское, выслушавъ тотъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества милостивой указъ, обрадовались, и на ихъ Государской прешной и неизрѣченной милости были челомъ и говорили,

что они ради за них Великихъ Государей умирать и кровь свою проливать, и въ подданствѣ у нихъ Великихъ Государей у Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества бити вѣрно, соблюдая свое крестное цѣлованіе, навѣки, непременно.

И ближней бояринъ и оберегатель и дворовой воевода князь Василей Василевичъ съ товарищи имъ говорили, чтобъ Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали ихъ войска Запорожского старшину и полковниковъ и все войско Запорожское, велѣли имъ здѣсь въ войску въ обозѣ на рѣчкѣ Коломаку учинить по ихъ войсковымъ правамъ раду, и на той радѣ обратъ Гетмана, кого они межъ себя излюбятъ, волними гласи.

А какъ они Гетмана изберутъ, и Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, указали имъ на радѣ прочесть статьи, каковы были дани по указу отца Ихъ Великихъ Государей, блаженнія и вѣчно достойнія памяти Великого Государя царя и Великого Князя Алексѣя Михайловича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержца, прежде бывшему Гетману Богдану Хмелницкому и всему войску Запорожскому, на которыхъ статьяхъ былъ онъ, Гетманъ Богданъ Хмелницкій и все войско Запорожское, подъ Его Царскаго Величества Самодержавною високою рукою въ подданствѣ, а нинѣ Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, по ихъ челобитію учинить нѣкоторыя и вновь статьи ко утверженію, и доброму состоянію, и цѣлости всего войска Запорожского и народа Малороссійского повелѣли.

А какъ они Гетмана оберутъ и тому новообранному Гетману, имъ, Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Государемъ Царемъ и Великимъ Княземъ Іоанну Алексѣевичу, Петру Алексѣевичу и Великой Государынѣ Благовѣрной Царевнѣ и Великой Княжнѣ Софіи Алексѣевнѣ, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцемъ и многихъ государствъ и земель Восточныхъ и Западныхъ и Сѣверныхъ

отчимъ и дѣдичемъ и наследникомъ и Государемъ и обладателемъ и Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества наследникомъ, на вѣчное и вѣрное подданство, по Святой Евангелской непорочной заповѣди Господней, учинить обѣщаніе и цѣловать Святой и Животворящей Крестъ Господень, и быть ему Гетману и еeneralной старшинѣ и полковникомъ и всему войску Запорожскому и народу Малоросійскому у нихъ Великихъ Государей, у Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, и у Ихъ Государскихъ наследниковъ въ вѣчномъ подданствѣ неотступно, помня свое обѣщаніе и крестное цѣлованіе въ прежнихъ своихъ правахъ и волностяхъ, по прежнимъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества милостивымъ жалованнымъ грамотамъ, каковы были даны прежнему Гетману Богдану Хмельницкому и инымъ Гетманомъ и всему войску Запорожскому и народу Малоросійскому.

И старшина и полковники, обозной Василей Бурковской съ товарищи и все войско Запорожское, на милость Великихъ Государей Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества были-жъ челомъ и говорили, что они по указу и по изволенію Ихъ Царскаго Пресвѣтлого Величества на прежнихъ и на нынѣшнемъ обраніи гетманскомъ, положенныхъ пунктахъ вѣчнымъ у нихъ Великихъ Государей, у Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, подданствѣ быть всеусердно и всепокойно ради, и по указу Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества учиня раду по ихъ войсковымъ правамъ и обрати Гетмана, тѣхъ статей съ нимъ новообранимъ Гетманомъ служить будутъ и руками своими онъ Гетманъ и они подпишутъ. Юля въ 25 день сего-жъ настоящаго 1685 году духовніа особи, на сію раду призванія и войска Запорожскаго старшина и полковники и все войско Запорожское учинили о обраніи нового Гетмана раду. И на той радѣ, по указу Великихъ Государей Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, были бояре и воеводи:

Ближней бояринъ и большаго полку дворовой воевода и

парственнiя большiя печати и государственнiхъ великихъ и посолскихъ дѣлъ оберегатель и на-мѣстникъ Новгородской князь Василей Василювичъ Голвицннъ,

Ближней бояринъ и воевода и на-мѣстникъ Псковской Алексѣй Семеновичъ Шейнъ,

Ближней бояринъ и воевода и на-мѣстникъ Чернѣговскiй князь Володимерь Дмитриевичъ Долгоруковъ,

Ближней бояринъ и воевода и на-мѣстникъ Вѣлгородскiй князь Константинъ Осиповичъ Щербатовъ,

Околничей и воевода и на-мѣстникъ... князь Данила Афанасiевичъ Борятинской,

Ближней околничей и воевода и на-мѣстникъ Серпуховской Венедиктъ Андреевичъ Змеевъ,

Думной дворянинъ и воевода Иванъ Юрьевичъ Леонтиевъ,

Думной генералъ Агей Алексѣевичъ Шепелевъ,

Стольникъ и воевода князь Борись Евфимiевичъ Мишецкой,

Думной дякъ Емеляцъ Игнатовичъ Украинцовъ,

И даки тѣхъ роярдовъ полковъ своихъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества со многочисленными конными и пѣшими ратными людьми. И того-жь числа поволениемъ Великихъ Государей и Великой Государини, Ихъ Царскаго Пресвѣтлого Величества, духовнiя особи и войска Запорожского старшина и полковники, генеральной обозной Василей Бурковской съ товарищи и все войска Запорожское, по своимъ правамъ и волностямъ, волными голосами обрали Гетмана Ивана Степановича Мазепу.

И ближней бояринъ и оберегатель и дворовой воевода князь Василей Василювичъ съ товарищи вѣдѣли прежнiе и новоприбавленнiе пункты новообраному Гетману Ивану Степановичу и старшинѣ и всему войску Запорожскому въ радѣ вчестъ и подписать имъ къ тѣмъ пунктамъ руки свои, и тѣ пункта имъ чтесть, а какъ пункта прочтали и руками своими подписали, и новообраный Гетманъ Иванъ

Степановичъ, Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Великимъ Государемъ Царемъ и Великимъ Княземъ Иоанну Алексѣевичу, Петру Алексѣевичу и Великой Государинѣ благовѣрной Царевнѣ и Великой Княжнѣ Софіи Алексѣевнѣ, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцемъ и многихъ государствъ и земель Восточныхъ и Западныхъ и Сѣверныхъ отчичемъ и дѣдичемъ и наслѣдникомъ и Государемъ и обладателемъ и Ихъ Государскимъ наслѣдникомъ учинилъ на вѣчное и вѣрное подданство предъ Святимъ Евангеліемъ обѣщаніе, по святой неперочной Его заповѣди, на томъ, что имъ Гетману и генеральной страшинѣ и полковникомъ и всему войску Запорожскому и народу Малороссійскому быть подъ Ихъ Царскаго Пресвѣтлого Величества Самодержавною високою рукою и у наслѣдниковъ Ихъ Государскихъ въ вѣчномъ подданствѣ неотступно.

А СТАТЬИ НИЖЕНЗОБРАЖЕНІЯ СИЦЕ ВЪ СЕБѢ СОДЕРЖАТЬ:

1.

О утвержденіи давнихъ правъ и волностей Хмелницкою войску Запорожскому и всему народу Малороссійскому.

Милости у Великихъ Государей и у Великой Государини, у Ихъ Царскаго Пресвѣтлого Величества, Гетманъ и войско Запорожское и народъ Малороссійскій просятъ, чтобъ имъ быти въ прежнихъ своихъ правахъ и волностяхъ и чѣмъ пожалованъ былъ прежній Гетманъ Богданъ Хмелницкій и тобы имъ все было подтверждено Ихъ Государскими милостивыми жалованними грамотами.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали обоимъ сторонамъ Дѣйбра Гетмана и старшину и полковниковъ и все войско Запорожское и народъ Малороссійскій правами и волностями

ихъ прежними, и милостивую свою Государскую жалованную грамоту дать-ему Гетману о томъ повелѣли.

2.

О воеводахъ и президіяхъ въ Кіевѣ, въ Переяславлѣ, въ Черныговѣ, въ Нѣжинѣ и въ Острѣ, и чтобъ въ права и дѣла войсковія воеводи не втручались; аще же будетъ обида отъ служивихъ Малороссіянномъ, абы воеводи судили въ притомности Малороссійскихъ начальнихъ и разумнихъ людей тутъ же; и о поборехъ Малороссійскихъ.

Гетманъ Богданъ Хмельницкій милости у Отца Ихъ Царского Величества блаженніа и вѣчно достойніа памяти, у Великаго Государя Царя и Великаго Князя Алексѣя Михайловича, всеа Великіа и Маліа и Бѣліа Россіи Самодержца, просилъ, чтобъ указалъ Онъ, Великій Государь, своимъ Царскаго Величества воеводамъ съ ратными людьми быти въ Переяславлѣ, въ Нѣжинѣ и въ Черныговѣ, также и бывшимъ по немъ Гетманомъ о томъ въ пунктахъ Его Государской указъ писанъ же.

И отецъ Ихъ Государскихъ Величествъ блаженніа и вѣчностойніа памяти Великій Государь, Его Царское Пресвѣтлое Величество, указалъ быти въ Малороссійскихъ городѣхъ своимъ Царского Величества воеводамъ и ратнымъ людямъ для оборони отъ незрїателей, и чтобъ впредь въ Малороссійскихъ городѣхъ замѣшанини и пзмѣни ни отъ кого ни какія не было; а именно: указалъ Онъ Великій Государь, Его Царское Пресвѣтлое Величество, быти воеводамъ въ прародителской своей Государской отчинѣ въ Богоспасаемомъ градѣ Кіевѣ, также въ Черныговѣ, въ Переяславлѣ и въ Нѣжинѣ и въ Острѣ; а въ права и волности козацкіа и въ суды и ни въ какія дѣла воеводамъ вступаца не указалъ, какъ Кіевскому воеводѣ; такъ и ннихъ городовъ; а указалъ имъ имѣти началство надъ ратными людьми, которіе въ тѣ городи

будуть прислани во всякомъ строеніи на оборону; а естлибы хто всякаго чину жителей тѣхъ городовъ и мѣстъ, или сель или деревень въ обидахъ отъ ратнихъ людей учнутъ бити челомъ Великому Государю и воеводамъ приносятъ челомбитніа, и по указу Великого Государя, Его Царского Пресвѣтлого Величества, судить тѣхъ ратнихъ людей воеводамъ; да при тѣхъ же судѣхъ указаль быти во всякомъ городѣ, гдѣ живутъ воеводи, для великіа правди и скоріа росправи, изъ Малороссійскихъ жителей значимъ и добримъ и разумнимъ людемъ, чтобъ вмѣстѣ съ воеводою были при тѣхъ судѣхъ и судили вправду и по суду и по сиску указъ чинили, какъ указъ Великого Государя, Его Царского Пресвѣтлого Величества, належитъ; и о поборехъ указаль Великій Государь въ Малороссійскихъ городѣхъ быти по ихъ обыкновенію, какъ написано въ статьяхъ Гетмана Богдана Хмельницкого. А нынѣ Великіе Государи и Великая Государиня щасливо государствующіе Ихъ, Царское Пресвѣтлое Величество, указали сей отца своего государскій блаженніа и вѣчно достойніа памяти Великого Государя указъ подтвердить и быть ему непремѣнну.

И Гетманъ и вся старшина и войско Запорожское и народъ Малороссійскій на Ихъ Государской милости били челомъ и приняли то съ радостію.

3.

О сборъ денегъ зъ поборовъ Малой Россіи въ казну Царского Величества, и о заплатъ теми дещами всей старшинѣ и чернѣ войска Запорожского подлугъ уложеня, а реестровимъ козакамъ бытъ поставлено тридцятю тысячамъ. Тутъ же и о маестностехъ архіепископскихъ, монастырскихъ, поповскихъ и панскихъ, въ якомъ мѣютъ зоставати состояніи подѣ державцами своими, и о поборехъ зъ нихъ.

Чтобъ по прежнимъ постановленнымъ статьямъ Богдана

Хмельницкого войску реестровому, которіе будутъ всегда на службѣ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества было милостивое жаловане и заплата изъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества казни.

И Великіе Государи и Великая Государиня Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество о реестровомъ войскѣ указали говорить на радѣ и сколько быть войсковыхъ козаковъ тысячамъ; а что въ той ихъ статьи написано, чтобъ войску была заплата изъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества казни, и того въ тѣхъ статьяхъ Богдана Хмельницкого не положено, а положено что быти поборамъ, гдѣ достовѣтъ собирать, въ скарбѣ Царского Пресвѣтлого Величества, и съ того збору давать на войско по реестру кому что въ статьяхъ постановлено, и нынѣ тому быть такъ.

И Гетманъ и старшина и войско Запорожское на Государской милости были челомъ и то приѣмлють, и постановили на сей радѣ давать по прежнему:

Гетману тысяча золотихъ червонихъ на годъ.

Писару войсковому и обозному по тысяча золотихъ Полскихъ.

На судей войсковыхъ по триста золотихъ.

На писара судейского сто золотихъ.

На писара, да на хоружого полкового по пятидесяти золотихъ.

На хоружого сотницкого тридцать золотихъ.

На бунчужного гетманского сто золотихъ.

На полковниковъ по сто ефимковъ.

На ассауловъ полковыхъ по двѣсти золотихъ.

На ассауловъ войсковыхъ по четыреста золотихъ.

На сотниковъ по сту золотихъ.

Реестровымъ Козакомъ быти тридцати тысячомъ челоувѣкомъ, а давать на челоувѣка по тридцать золотихъ Полскихъ;

А что въ которомъ полку будетъ козаковъ, и тому

чинить реестръ, а быть козакомъ реестровимъ, а впредь реестръ писать, которіе старіе козаки и многую службу служили, а чего старихъ козаковъ въ полкахъ въ тридцати тысячахъ не достанетъ, и въ то число принимать въ козаки мѣщанскихъ и поселянскихъ дѣтей; а на войско Запорожское на тридцать тысячъ быти поборовъ со всякихъ маестностей безъ выбору чей хто нибудь, кромѣ монастырей, и изъ тѣхъ поборовъ давати Великихъ Государей жалованя Гетману съ начальными людьми и козакомъ по прежнимъ утвержденнымъ статьямъ, а буде тѣхъ поборовъ столько Гетману и начальнымъ людямъ и козакомъ на жаловане, противъ положеня сполна не достанетъ, и тѣ побори роскладивать по збору, сколько того збору будетъ. А у которихъ полковниковъ и начальнихъ людей маестности есть, и на тѣ ихъ маестности жалованіе Великихъ Государей грамоти дани, и тѣхъ подданихъ полковникомъ и всякимъ начальнымъ людямъ, за которими тѣ маестности есть, сулити и приноси волни у нихъ принимать, и сѣна и дрова велѣтъ имъ на себя готовить, а побори съ нихъ на жаловане козакомъ собирати равно. А до митрополитихъ и архіепископскихъ и епископскихъ и до монастырскихъ подданихъ въ податяхъ на войско дѣла нѣтъ. А сего времени въ архіепископскія и въ монастырскія вотчини вновь никого не принимать, быть за ними старимъ подданимъ и учинить имъ перепись и книги, сколько за митрополитомъ и за архіепископомъ и за монастыри въ отчинахъ ихъ подданихъ. А изъ мужиковъ въ реестръ въ козаки не писать и не принимать. А съ протопопскихъ и поповскихъ маестностей побори на козаковъ иматъ противъ уложеня козацкихъ маестностей. А изъ городовъ всякіе доходи иматъ по ихъ правамъ, а генеральной бы старшинѣ и знатнихъ и заслужонихъ особъ маестностямъ отъ всякихъ войсковихъ поборовъ быти свободнымъ и ничего съ нихъ въ скарбъ войсковой не иматъ.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловалъ повелѣли тому быть по ихъ челомбиту и по прежнему и по новѣйшему своему Государскому указу и повелѣнію.

4.

О заслужонихъ особахъ чести дворянской, о деревняхъ и мельницахъ, имъ наданихъ и грамотами стверженыхъ; также о грамотахъ, старшинъ и значимыхъ особамъ войсковымъ даннихъ, чтобы ихъ Гетманъ не отбиралъ отъ нихъ и не нарушилъ указу Монаршого.

Какъ напередъ сего заслуженіе пожаловани были честию дворянскою, чтобъ они при томъ же чину и чести пребывали; а которіе впредь заслужать, а Гетманъ и старшини бити челомъ объ нихъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, учнутъ, и чтобъ Царское Пресвѣтлое Величество и тѣхъ тою-жъ дворянскою честию изволилъ пожаловать. А кому Гетманъ и старшина за услугу дадутъ мельницу или деревню, или хто у ково купить и универсалъ свой на то дастъ, и они Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, бити челомъ учнутъ. въ подтверженіе того Ихъ Государскихъ жалованныхъ грамотахъ и чтобъ Царское Пресвѣтлое Величество пожаловали ихъ, повелѣли имъ на тѣ маетности в свои Царскогого Пресвѣтлого Величества дать милостивія жалованнія грамоти.

И Великій Государь и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали ихъ по тому ихъ челомбиту и кому даны будутъ Ихъ Царскія жалованнія грамоти, и по тѣмъ жалованнымъ грамотамъ тѣми мельницами и деревнями имъ владѣть непремѣнно, а Гетману тѣхъ грамотъ у нихъ не отнимать, и ихъ государского милостивого указу ничѣмъ не нарушивать, также какія жалованнія

грамоти данн будутъ кому старшинѣ и значнимъ особамъ войсковимъ и тѣмъ Ихъ Государскимъ жалованимъ грамотамъ быть въ своей же силѣ и Гетману тѣхъ грамотъ у нихъ не имать.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на Ихъ Государской милости били челомъ и приняли то съ радостію.

Б.

О послахъ, посланникахъ и гонцахъ Царскаго Величества, чрезъ Малую Россію пѣдйти мѣючихъ, чтобъ сами кватеръ не занимали и подводъ не брали; также о посланникахъ гетманекихъ къ Москвѣ, чтобъ въ нужнѣйшихъ войсковыхъ дѣлахъ надъ чтири рази въ годъ болше не посылано; а иннія вѣдомости и дѣла ненужнія посылать къ Москвѣ на писмахъ чрезъ почту.

Чтобъ Царского Пресвѣтлого Величества послы и посланники и гонцы во дворехъ козацкихъ не становились и подводъ у сотниковъ и у атамановъ и у товарищей войсковыхъ насилствомъ не брали, а чтоби впредъ двори имъ отводили и подводи давали старшина городовая, а самибъ они насилствомъ на дворехъ не становились, и по дворамъ подводъ себѣ не брали, а у ково подводи возмутъ, и тѣ подводи отпускали назадъ безъ задержанія.

И Великіе Государы и Великая Государиня Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество указали о тѣхъ постоянныхъ дворехъ и о подводахъ быть по ихъ челомбитю, и тѣ подводи полъ посланныхъ Царского Пресвѣтлого Величества ѣдучихъ съ Москви и назадъ возвращающимся давать въ городѣхъ полковникомъ и старшинѣ, кому о томъ вѣдать належитъ по подорожнимъ, какъ и нинѣ тѣ подводи въ городѣхъ даются, а посланцамъ быть отъ Гетмана къ

Великимъ Государемъ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, посланамъ къ Москвѣ въ годъ по три и по четири приѣздя для самихъ нужныхъ войсковыхъ дѣлъ, и чтобы при тѣхъ посланцахъ челяди быть за значными особи по три, по чтири человекъ, а болше того не посылать, а о не нужныхъ дѣлахъ и о всякихъ вѣдомостяхъ писать къ Великимъ Государемъ чрезъ почту.

И Гетманъ и старшина и полковники и все войско Запорожское на Государской милости били челомъ и то приняли.

6.

По смерти гетманекой, или иного ради якового случая, о обираюю нового Гетмана; также о клейнотахъ войсковыхъ: то есть знамя, булава, печать и литаврь.

Били челомъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, старшина и войско Запорожское, когда изволеніемъ Божиимъ случится Гетману смерть или ино что, чтобъ Великіе Государи пожаловали ихъ велѣли имъ обрати Гетмана по ихъ правамъ, и чтобъ съ Ихъ Государского милосердія дани были въ войско Гетману войсковіе клейноти: знамя, булава, печать и литаври.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали велѣли о обираніи Гетмана битъ по прежнимъ ихъ правамъ и волностямъ, съ вѣдома, Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, а безъ челомбитя и безъ указа Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, и старшинъ и всему войску Запорожскому Гетмана не обирать, также и отъ гетманства не отставливать; а клейноти, знамя и булава и печать и литаври держать въ бережене, а буде случится тому истера и въ то мѣсто прислани будутъ отъ

Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества, войсковіе кляшоты.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на милость Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества были челомъ и приняли съ радостію.

7.

О листахъ къ Гетману отъ розныхъ Государей и окрестныхъ бывати мѣлочихъ, и о еже Гетману съ жадными Государями безъ зѣдома своихъ Государей не имѣть письменныхъ корреспонденцій; также и о содержаніи союза съ Поляки учиненного и закрѣпленного; и о осторожности отъ бѣсурманъ и опромислахъ военныхъ надъ ними; туръ же и о Запорожцахъ, и о заплатѣ имъ борошенной и дснежной, и якъ съ панствомъ Крымскимъ жити.

Чтобъ повелѣно было имъ отъ окрестныхъ Государей всякіе присланіе листы принимать и прислать, а прочтавъ до Великихъ Государей отсылать, и отъ себя бы имъ къ нимъ не писать.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, указали въ тойъ статьѣ Гетману и всему войску отказать, потому что и прежнимъ Гетманомъ ни съ которыми государями такихъ ссылокъ чинить не велѣно для того, что отъ того чинятца въ Малороссійскихъ городѣхъ многіи ссоры; также и нинѣ Гетману и всей старшинѣ къ Полскому Королю и къ инымъ Государемъ и къ Крымскому Хану ни о чемъ не писать и не посылать; а естли отъ которыхъ Государей, или отъ Хана Крымскаго, будутъ къ нимъ писма, и тѣ писма принять имъ прислать къ Великимъ Государемъ къ Москвѣ въ приказъ Малія Россіи, а отъ себя имъ противъ тѣхъ писемъ ни къ кому ни чего не писать. При томъ же вѣчной миръ и союзъ у Великихъ Государей, у Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества, съ Королевскимъ Величествомъ Полскимъ учиненній, ему Гетманомъ 5.

ману и всей старшинѣ и всему войску Запорожскому и народу Малороссійскому содержать крѣпко и ничимъ не нарушить и доволствоватца тѣмъ городами съ принадлежностями ихъ, которіе въ договорахъ являно и пристрашно изображени. А что по тѣмъ же договорамъ уступлено въ сторону Королевскаго Величества Полскаго, и въ тѣ мѣста невступатца, и къ нарушенію договоровъ никакія причины не давать. А на каковы вѣчные договоры у Царскаго Пресвѣтлаго Величества съ Королевскимъ Величествомъ Полскимъ поставлени и съ тѣхъ договоровъ списки къ прежнему Гетману отъ Великихъ Государей послани и нинѣ они въ войсковой канцелярїи обрѣтаются. А еслибъ чрезъ тотъ же вѣчного миру договоръ съ Полскою стороною на Малороссійскій край показала какаа противность, и имъ о томъ писать къ Великимъ Государемъ, а самимъ нарушенія ни какова не дѣлать. А для защищенія Великороссійскихъ и Малороссійскихъ городовъ отъ наступленія Хана Крымскаго держать имъ полки въ пристойныхъ мѣстехъ и имѣть всякую осторожность для запертя самого Криму и промислу надъ городками Кизикерменомъ и надъ иными, въ приключающее время по указу Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества послать имъ войско, а именно въ Сѣчу и нинѣ тамошнія мѣста, и надъ городками и подъ Очаковомъ чинить всякой воинской промисль, а Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, и тѣмъ Малороссійскимъ войскамъ изъ Великороссійскихъ городовъ рати, смотря по времени, послать укажутъ же. Также и Запорожцовъ держать въ прежнихъ мѣстахъ и борошенъ и плату къ нимъ на всякой годъ послать непремѣнно, почему тѣмъ Запорожцамъ бывала дача при прежнихъ Гетманахъ, и тое борошенъ и денги отсылать къ нимъ на самой Кошъ Запорожскій; а миру Запорожцовъ зъ Кримою и зъ городками никогда не имѣть и остерегать того иакрѣпко, чтобы изъ Малороссійскихъ городовъ въ Кримъ зъ торгоми и зъ запасами и зо всякого живностию

не ѣздили и лошадей въ Крымъ не продавали.

И Гетманъ и старшина и полковники и все войско Запорожское тотъ Ихъ Государской указъ приняли и обязались содержать твердо.

В.

О войскахъ Царского Величества, киди итижутъ на войну черезъ Малую Россію, то чтобъ въ козацкихъ дворахъ не становились, волностей козацкихъ не отнимали, мужиками и измѣнниками не называли, и въ проводники ихъ не имали; такъ же и Рускихъ давнихъ изъ Украины людей не вивозить; тутъ же о служивихъ и всякихъ людехъ въ Малую Россію убывающихъ и укрывающихся.

А когда войска Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества пойдутъ противъ непріятеля, и чтобъ они въ Украиннихъ городѣхъ въ козацкихъ дворахъ не становились, а становились би у мѣщанъ и волностей козацкихъ не отнимали и мужиками и измѣнниками ихъ не называли, и въ проводники ихъ не имали; такъ же и Рускихъ людей, которіе на Украину зацѣли давно, изъ Украины не вивозить; да и въ томъ на Украинѣ смута была великая, что съ Украины выбирали драгунцовъ и бѣглыхъ людей по многія лѣта, и то они чадѣтъ что будто чинилось не по указу Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества.

И Великіе Государя и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, ратнимъ людямъ въ козацкихъ дворахъ становитца не указали, а впредь становитца имъ у мѣщанъ и у мужиковъ; а кто учнетъ волности ихъ отнимать и измѣнниками и мужиками называть, каковъ и тѣмъ Царское Пресвѣтлое Величество указали чинить по смыслу наказаня. А бѣглецовъ зъ Малороссійскихъ городовъ, служивихъ людей боярскихъ и крестьянъ, которіе не похота имъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величе-

ства, служить, а люди боярскіе и крестьянныя, своровавъ и учиня убійство, или разбой, или ино что своровавъ, или нехотя дать оборону Государямъ своимъ, бѣгають на своеволюство въ Нихъ Великихъ Государей Малороссійскіе города, и тѣхъ бѣглецовъ и всякихъ чиновъ людей не принимать, и у себя ихъ не держать, и зъ Малороссійскихъ городовъ отдавать безо всякого задержанія; понеже отъ тѣхъ бѣглецовъ многія ссоры походятъ и отъ того многая смута бываетъ; а на прежнихъ радахъ въ пунктахъ то укрѣплено и душами ихъ утвержено, что тѣхъ бѣглецовъ не принимать, а которіе объявляца, и тѣхъ отдавать.

И Гетманъ и вся старшина и войско Запорожское то приняли и обѣщались сей Ихъ Государской указъ содержать твердо.

9.

О людехъ Малороссійскихъ, въ военное время побранныхъ и въ Великую Россію завезенныхъ.

Малороссійскихъ городовъ всякихъ чиновъ жители, которіе въ военная времена пойманы въ Великороссійскіе города въ полонъ, и тѣмъ быть въ тѣхъ городахъ, куда они завезены; а буде которій увидеть въ Малороссійскіе города собою къ сродникамъ своимъ, или кто гдѣ жилъ въ прежнія свои мѣста, не учиня никакова воровства, и тѣмъ жить въ старихъ своихъ мѣstechъ по прежнему; а гдѣ кто жилъ, и буде збѣжить, своровавъ, и тѣхъ ескавъ отдавать.

И Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали велѣли быть сему по ихъ челобитію.

10.

О гетманехъ въ Украинѣ ссоразъ и ку имѣль склонности, аби провѣдавши доложили Царскому Величеству зъ Украини.

Будеть впредь которій Гетманъ, забыть страхъ Божій

и Великихъ Государей премногую и неизрѣченную къ себѣ милость, учнетъ въ Малой Россіи городѣхъ чинити какія ссоры, также какъ Иваншко Бруховецкій и инніе учинили, и имъ того можъ себя остерегать и провѣдывать, и о томъ писати къ Великимъ Государемъ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, а гетманскимъ никакимъ ссорамъ не вѣрять.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское тотъ Ихъ Государской указъ приняли и обѣщались содержать твердо.

11.

Гетмана за его проступство (кромя чымъни), безъ вѣдома Царского Величества, не перемѣнять; также и Гетманъ старшини генералной, безъ вѣдома Царского Величества, перемѣнять не воленъ; а старшина всякую Гетману честь и послушаніе отдавати повинна.

Буде Гетманъ какую проступку учинить, оиричь чымъни, и его, безъ указу Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, не перемѣнять; а укажутъ Великіе Государя о томъ сискать и по сиску указъ учинить, по ихъ правамъ. Такъ же и Гетману старшини генералной, безъ воли и указу Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, не описався о томъ къ нимъ Великимъ Государемъ, съ уряду никого не перемѣнять же. А если которая старшина предъ Великими Государя, предъ Ихъ Царскимъ Пресвѣтлымъ Величествомъ, объявится въ какой винности, тамъ же и къ нему Гетману въ какомъ непослушаніи, и о томъ ему Гетману писати къ нимъ, Великимъ Государемъ и Великой Государинѣ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, а Ихъ Царского Величества указъ о томъ присланъ къ нему будетъ. А генералной старшинѣ и полковникомъ и всякимъ урядникомъ быти ему Гетману во всякомъ послушаніи, и держа

къ нему честь и почитаніе, такжеже яко бывало при прежнихъ Гетманахъ.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское тотъ Ихъ Государской указъ приняли и обязались содержать твердо.

12.

О смертной казни тѣхъ людей въ Малой Россіи, отъ которыхъ бы между народомъ мѣли произойти якови ссори и смущенія.

А буде въ Малороссійскихъ городѣхъ учнутъ чинитца какія ссори отъ жителей, отъ кого ни есть, и Гетману и старшинѣ, потому-жъ того смотрѣть и остерегать на крѣпко, и о томъ писать къ Великимъ Государемъ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлomu Величеству; а тѣхъ людей, отъ кого какія ссори въ Малороссійскихъ городѣхъ учинятца, унимать и наказывать и казнить смертію, по правамъ ихъ, какъ о томъ постановлено на прежнихъ радахъ.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское тотъ Ихъ Государской указъ приняли.

13.

О мужикахъ, будникахъ и винокурахъ, своею волею въ Украинѣ казаками нарекшихся, и ослабилъ бѣды и ссори между народомъ чинящихъ, и старихъ казаковъ бесчестящихъ; для якихъ своевольцовъ умиренья, чтобы собранъ былъ и учиненъ полкъ козотій компанійскій озовній тысящей платной.

Вѣдомо Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлomu Величеству, учинилось, что великое междоусобіе и невинныхъ кровей разлитіе и въ полковѣ христیانомъ отъ

бѣсурманъ похищеніе чинитца отъ своевольныхъ людей, которіе, забывъ страхъ Божій и свое обѣщаніе, затѣвають всякія ссорнія и смутнія слова и отъ того чинятца великія бѣды; понеже, оставя они работи свои пахатнія мужики, будники, винокури, а отзываютца козаками, и отъ того бѣды и разоренія чинятца великія, а правимъ козакомъ чинять безчестіе, и для того чтобъ учинить полковника и козаковъ, и при немъ бы были тысячѣмъ человекомъ козакомъ реестровымъ, и будь гдѣ учинятца отъ кого какія шатости и замѣны, и ему полковнику тѣхъ своевольныхъ унимать по своимъ правамъ, какъ о томъ ихъ права належать, и давати тому полковнику тысяче человекомъ плату и договору на годъ, и чтобъ они стояли на устроенномъ мѣстѣ, гдѣ пристойно, по всѣмъ полкамъ на сей сторонѣ Днѣпра.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на ихъ Государской милости были челомъ и приняли то съ радостію и обѣщались содержать твердо.

14.

О людехъ Малороссійскихъ, чтобъ вина и табаку въ городи Великороссійскіе не возили и тайно не продавали, и тѣмъ не чинили перепони кабакамъ Царского Величества въ зборахъ денежнихъ; а по уговору волю на кабаки привозить вино и продавать аще требоватимуть; а которіе люди Малороссійскіе пойманы будутъ въ городехъ Великороссійскихъ зъ вино и табакомъ, тайно продаваемыми, тѣхъ казидь зовсѣмъ вислатъ, а въ другой разъ аще лѣзтъ зъ тѣмъ же товаромъ и тѣ-жъ люди, то всѣ ихъ такіе тавари забрать на Государя безденежно.

Малороссійскихъ городовъ жители приѣзжаютъ въ Московское Государство и въ Украиніе городи и привозятъ вино и табакъ, и продають всякимъ людямъ, и отъ того

кабацкимъ зборомъ чинитца поруха и недоборъ, и чтобъ учинить заказъ крѣпкой водъ жестокимъ наказаніемъ, чтобъ Малороссійскихъ городоу жителей всякихъ чинювъ вина и табаку къ Москвѣ и въ Украиніе города и въ уѣзды отвози не возили и не продавали и тѣмъ би Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества, казнѣ порухи и недоборъ не чинили. А буде въ которіе Великороссійскіе города, по уговору, надобно будетъ на кабаки вино и въ тѣ города, по уговору, вино привезти возмо.

И Гетманъ и старшина, сей статьи слушаеъ, говорили, что они о томъ универсалы разошлютъ по всемъ городамъ; буде же хто Малороссійскіе жители въ виноу и съ табакомъ поймани будутъ въ Великороссійскихъ городѣхъ, и тѣхъ съ виноу и съ табакомъ везати въ Малороссійскіе города, а буде придутъ и пойманіе будутъ тѣ же въ другіе, и у нихъ имать то все на Великихъ Государей безденежно.

15.

О козацкихъ дѣдичныхъ, отческихъ, купленнихъ, вслуженныхъ и наданныхъ крѣпкихъ и имѣннихъ всякихъ и пожиткахъ, что по смерти мужа жена и дѣти козацкіе всѣмъ тѣмъ владѣти имѣють непременно; жони козацкіе по смерти мужей своихъ отъ всякихъ обидъ увольняются покаместъ замужъ вѣдуть; аще убо вѣдуть за козаковъ при козацкихъ змову волюстятъ оставаться; аще же за мужиковъ послѣдуютъ, то градекой должности подлежатимуть; тутъ же о козакахъ, въ мастковствѣхъ дуловныхъ живучихъ.

О имѣннихъ козацкихъ, которія свои власнія крѣпости имѣють вѣчнѣ, отческіе, дѣдичнѣ, купленнѣ, се есть: поля, леса, сение покосы, пруды, мелшцы и иніе всякіе пожитки тогда и о томъ смвело просимъ Ихъ Царского Пресвѣтлого

Величества, Гетманъ и старшина и войско просятъ, чтобъ товариство войсковое совершенно при прямыхъ кгрунтахъ и пожиткахъ были сохранени. А когда на службѣ Великихъ Государей смерть постигнетъ отъ непріателя или своею смертію умереть, тогда при тѣхъ кгрунтахъ жена и наслѣдіе его, и чтобъ тѣми добрами прямыми послѣ по тому-жъ всѣмъ владѣли, а еслибъ козакъ заслужоній имѣлъ по смерти жену, тогда чтобъ жена его по смерти волна была отъ всякихъ обидъ, се есть: становищами и поборами и подводами всякая старшина войсковая ей не отягчали потамѣсть, доколѣ замужь не пойдетъ, если за козака, волность будетъ имѣть, а если за мужика, то будетъ подлежать должности градской; а которіе козаки живутъ въ маетностяхъ духовныхъ особѣ, и тѣмъ zostавати при такой же волности.

И Великіе Государи и Великая Государыня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали по сей статьи, указали противъ правъ ихъ и волностей и своихъ, Царского Пресвѣтлого Величества, жалованныхъ грамотъ, быть также, какъ и прежде сего на данное имъ и купленное и заслужонное дано противъ Королевскихъ привиліевъ, и быти сему такъ непремѣнно.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на милости Ихъ Государской били челомъ.

16.

О даваню отпору всякимъ непріателемъ на Украину наступати мѣлочимъ, для чого мѣсть бути сукурсъ отъ войскъ царскихъ, въ Великія Россіи выправоватися мѣлочимъ и отъ войскъ президіяртихъ, въ городахъ Украинскихъ zostаючихъ.

А когда войска непріателскіе и заднѣпреніе козаціе имѣлибъ на сю страну Днѣпра наступати войною, тогда

смирненно просимъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества о скоріе посланки противъ того непріятеля на вспоможеніе, чтобъ тѣ посланки, по указу Великихъ Государей, наступающимъ непріятелемъ купно съ нами отпоръ давали и не такъ какъ прежде сего бывало, что войско Запорожское писало, прося себѣ о скорихъ посланкахъ, и всегда то продолжалось, и за тѣмъ непріятелѣ, наступивъ на страну сію, до послѣдней пагуби привели и изнищали; для чего нинѣ смирненно просимъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, какъ скоро учнемъ просить милости противъ наступающихъ непріятелей о посланкахъ, чтобъ въ то время ратніе Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества люди зъ бояри изъ воеводи безъ продолженія были къ намъ прислани на оборону, а покажѣсть бояре и воеводи послѣшать, чтобъ воеводи, будучіе въ Малороссійскихъ городахъ, сколько будетъ надобно, давали имъ изъ городовъ войска невозбранно.

И Великіе Государя и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали изволяютъ его Гетмана и всю старшину и войско Запорожское и весь Малороссійской народъ держать въ милости своей государственой и отъ непріятеля во всякой оборонѣ; а рати Великихъ Государей въ добромъ обикновеніи въ бояхъ и воеводъ въ полкѣхъ ходить со всякимъ ратнимъ устроєніемъ и отпоръ давати непріятелемъ, о томъ имъ самимъ вѣдомо: а скоростію и нестроєніемъ и дерзостно ходити не обикли, а будетъ непріятель Великихъ Государей на Малороссійскіе города наступать будетъ, и по указу Великихъ Государей ратніе люди на вспоможене прислани будутъ; а будетъ по незручному какому пути, какъ осенью, тако-жъ и весною нескорѣ будутъ, и того себѣ въ немилость Великихъ Государей неставляетъ и зъ городовъ отъ воеводъ и отъ ратныхъ людей городовая оборона будетъ, а изъ городовъ ходить обороняясь вилазками. А будетъ Гетману итти въ походъ на непріятеля и на своеводныхъ людей, и ему давати изъ Кіева, изъ

Нѣжина и изъ Чернѣгова сколько доведца конныхъ и пѣшихъ ратныхъ людей, а быти имъ въ походехъ зъ Гетманомъ на его гетманскихъ лошадахъ и кормахъ.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на Ихъ Государской милости били.

17.

О резиденціи гетманской въ Батуринь, и при немъ арматъ войсковою быть въ Батуринь-жъ, да едному полку стрѣльцкому зоставать при немъ же на его гетманскомъ провіантѣ.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское о милости Ихъ Государской били челомъ, чтобъ Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали старшину и войско Запорожское, велѣли Гетману и арматѣ быть въ Батуринь.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали ихъ, велѣли ему Гетману и арматѣ войсковою быть въ Батуринь, и пожаловали Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, по прежней милости къ нимъ отца своего Государского, блаженнія и вѣчно достойнія памяти Великого Государя, Царя и Великаго Князя Алексѣя Михайловича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержца и брата своего Государского, блаженнія и вѣчно достойнія памяти Великого Государя Царя и Великого Князя Феодора Алексѣевича, всея Великія, Малія и Бѣлія Россіи Самодержца, указали при Гетманѣ въ Батуринь для охраненія и цѣлости его быть полку Московскому стрѣльцкому, а хлѣбные запасы на тотъ помянутой полкъ весь давать ему Гетману по прежнему.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на Ихъ Государской милости били челомъ.

18.

О Кіевскихъ и Нѣжинскихъ мѣщанахъ, якіе пункты за прежнихъ Гетмановъ поставлены и закрѣплены, тіе и въ сихъ статяхъ непременно милостію Монаршею закрѣпляются.

А которіе пункты до челобитію Кіевскихъ и Нѣжинскихъ мѣщанъ написаны въ прежнихъ пунктахъ прежнимъ Гетманомъ, и тѣмъ всѣмъ пунктамъ указали Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, быть въ прежней силѣ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества указу.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на милости Ихъ Государской били челомъ.

19.

О чехахъ, монеть новой Царского Величества, въ Сѣвску дѣланной по прошенію Гетмана Ивана Самойловича, и что тихъ чеховъ не берутъ люди, же Гетманъ Самойловичъ не розослалъ о томъ въ Малой Россіи унъверсаловъ своихъ; тутъ же о соединеніи народа Малороссійского зъ Велико-россійскимъ и о супружествѣ зъ нимъ, а не заборонять переходить Малороссіяномъ на житіе въ Великую Россію.

Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, по изволенію для пополненія Ихъ Великихъ Государей казны ратнымъ людямъ на жалованое дѣлають въ Сѣвску чехи подъ Ихъ Великихъ Государей именованіемъ и гербомъ, и тѣ чехи роздаютъ, какъ уже и роздано многое число въ вниѣшнемъ Крымскомъ походу Ихъ Великихъ Государей ратнымъ людямъ въ полкѣ бояръ и воеводъ, на жалованье; а при отцѣ Ихъ Государскомъ, блаженнія и вѣчно достойнія

памяти, при Великомъ Государѣ, Царѣ и Великомъ Князѣ Алексѣ Михайловичѣ, всея Великіе и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцѣ, тако-жъ и при братѣ Ихъ Государскомъ, блаженніа и вѣчно достойніа памяти, при Великомъ Государѣ, Царѣ и Великомъ Князѣ Феодорѣ Алексѣевичѣ, всея Великіа и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцѣ, прежняго Гетмана Ивана Самойловича было о томъ чеховомъ дѣлѣ покорное челомбите къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, и тѣхъ нинѣ чеховъ, какъ въ Крымскомъ походѣ въ полкѣхъ, такъ и въ Малороссійскихъ городахъ козаки и мѣщане не берутъ; а то, до сего времени, чинилось за непостоянствомъ и за воровствомъ бывшаго Гетмана Ивана Самойловича, что не велѣлъ онъ унѣверсаловъ розослать по городамъ, чтобъ тѣ чехи ямади безъ прекословіа; и нинѣ Гетману и всей старшини тотъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества указъ принявъ, держати твердо, и послать въ города и въ мѣста универсали съ подкрѣпленіемъ смертніа казни, чтобъ тѣ чехи ходили обикновенно, какъ нѣхъ Государствъ такіе-жъ чехи ходять въ Малороссійскомъ краѣ, а еслибъ кто противенъ въ томъ учинился и тѣмъ чинитъ смертнующ казнь; да чтобъ Гетману и старшинѣ, служба Великииъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, народъ Малороссійской всякими мѣрами и способами съ Великороссійскимъ народомъ соединять и въ нерозорванное и крѣпкое согласіе приводить супружествомъ и нинимъ поведеніемъ, чтобъ были подъ одною Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Державою обще, яко единой христіанской вѣри, и никтобъ голосовъ такихъ не испущалъ, что Малороссійской край гетманского реѣменту, а отзывались бы вездѣ одногласно Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Самодержавной Держави, Гетманъ и старшина, народъ Малороссійской обще зъ Великороссійскимъ народомъ, и волной переходъ жителемъ изъ Малороссійскихъ городовъ въ Великороссійскіе города имѣти.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское сей

Ихъ Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, указъ изволеніемъ приняли и общались содержать твердо.

20.

О построеніи новыхъ городовъ и крѣпостей на семь боку Днѣпра противъ Кодаку на рѣчкахъ Самарѣ и Орелѣ, также на устьяхъ Берестовой и Орчика, и о населеніи ихъ людьми Малороссійскими для защищенія Великой и Малой Россіи отъ нахожденія силъ бѣсурманскихъ Крымскихъ.

Да Гетману-жь и старшинѣ, Великимъ Государемъ и Великой Государинѣ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, служа свято и радѣніе показать для утисненія и удержанія Крыму и отъ нахожденія Крымскихъ Ордъ такъ на Велико-россійскіе, яко и на Малороссійскіе города войною, здѣлать на сей сторонѣ рѣки Днѣпра противъ Кодака шанецъ такимъ же подобіемъ, какъ и Кодакъ, а на рѣкѣ Самарѣ и на рѣкѣ Орелѣ и на устьяхъ рѣчекъ Берестовой и Орчика постройть города и населить Малороссійскими жителями и о томъ послать во всѣ тамошніе города универсали, чтобъ жили на тѣхъ мѣstechъ, кто хочеть поселеніе имѣти, безо всякого препятствія.

И Гетманъ и старшина и войско Запорожское тотъ Великихъ Государей, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, указъ приняли и общались въ томъ Имъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, радѣти и службу свою показать.

21.

О пожиткахъ Гетмана Ивана Самойловича и сыновъ его, полковниковъ Стародубского и Черныговского, что половину

ихъ взять до скарбу войска Запорожского, а другую половину отдать въ казну Царского Пресвѣтлаго Величества.

Гетманъ же и старшина и войско Запорожское были челомъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, чтобъ Великіе Государи пожаловали ихъ указали пожитки всѣ бывшаго Гетмана Ивана Самойловича такожъ и дѣтей его, бывшихъ же Чернѣговского и Стародубовского полковниковъ, отдать имъ въ войсковой скарбъ. И Великіе Государи, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали ихъ, по ихъ челомбитю, указали изъ пожитковъ Ивана Самойловича и дѣтей его отдать въ войсковій скарбъ половину, а другую половину указали взять въ свое Царское Пресвѣтлого Величества казну.

И Гетманъ и старшина и все войско Запорожское на милость Великихъ Государей Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества были челомъ.

22.

О арендахъ, чтобъ не были въ Малой Россіи; о полкахъ охотничьихъ конныхъ пѣшихъ, чтобъ имъ быть по прежнему для обороны отъ непріятели; и о сборъ денегъ поборами съ людей посполитихъ для заплати тѣмъ охотничьимъ полкамъ.

Были челомъ Великимъ Государемъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, Гетманъ и старшина и войско Запорожское, чтобъ для отложеня тягостей въ Малороссійскомъ краѣ аренды не были; а понеже охотничьіе полки конніе и пѣшіе подъ сіи военніа времена на оборону Малороссійского краю суть надобни, даби оніе были сохранени, такъ, яко при бывшемъ гетманѣ, а давати имъ плату, збирая денги съ посполитихъ людей, которіе не написани въ коза-

цкомъ спискѣ, а какимъ способомъ тѣ денежныя зборы быти имѣютъ, о томъ Гетманъ съ старшиною помислети имѣеть и поставить на мѣрѣ, а гдѣ станетъ то дѣло на мѣрѣ, въ то время имѣютъ писати о томъ къ Великимъ Государемъ, къ Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству.

И Великіе Государи и Великая Государиня, Ихъ Царское Пресвѣтлое Величество, пожаловали Гетмана и старшину и войско указали имъ о томъ дѣлѣ помислети и на мѣрѣ поставить, чтобъ было не къ тягости народу Малороссійскому; а охоче-конные и пѣшіе полки на оборону Малороссійскому краю повелѣли имъ держать въ полномъ числѣ по прежнему.

Остатній пунктъ сей содержитъ въ себѣ, что Гетманъ Мазепа съ старшиною и со всѣмъ войскомъ Запорожскимъ принялъ выписанніе всѣхъ пункта, або статьи, благодарно, и служити Великимъ Государемъ обѣщался вѣрно, и просить, аби отъ него и всего народа Малороссійскаго милость Монаршая великая и премногая не была никогда отъемлена; наконецъ онъ Гетманъ съ старшиною и со всѣмъ войскомъ также и съ духовными особами, на той Коломацкой радѣ бывшими, ствердили выписанніе пункты подписами рукъ своихъ.

И сіи всѣ вышеобъявленніе и описанніе пункты, а Гетманъ и старшина генеральная и полковники и все войско Запорожское и народъ Малороссійской приемишь радостно и общаемишь Имъ Великимъ Государемъ, Божіею милостию Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Великимъ Государемъ, Царемъ и Великимъ Княземъ Юанну Алексѣевичу, Петру Алексѣевичу и Великой Государинѣ благовѣрной Царевнѣ и Великой Княжнѣ Софіи Алексѣевнѣ, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцемъ и Ихъ государскимъ наследникомъ служити по неложному своему обѣщанію твердо и постоянно, безъ всякой противности и нятости, и припадаи къ ихъ Государскому маестату, и у стопи ихъ Монаршихъ

какъ найпокорне просимъ, чтобъ они Пресвѣтлѣйшіе и Державнѣйшіе Великіе Государи, Цари и Великіе Князи Іоаннъ Алексѣевичъ, Петръ Алексѣевичъ и Великая Государиня, благовѣрная и Великая Княжна Софія Алексѣевна, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержица, меня Гетмана и старшину генералную и полковниковъ и все войско Запорожское и народъ Малороссійской содержали въ своей Государской превисокой и превеликой и неизрѣченной милости, и никогда-бъ Ихъ Государская милость отъ нихъ отъемлема не была, а для лучшаго увѣренія ми духовніи особы на сію раду собранія, я Гетманъ и старшина и полковники и сотники къ нему Ихъ Государскому милостивому указу руками нашими подписались и съ повинности нашей до рукъ ближняго Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества боярина и оберегателя и дворового воеводи князя Василія Василіевича съ товарищи отдаемъ.

Писано лѣта отъ создавія міра 7195, а отъ воплощенія Слова Божія 1687 мѣсяца іюля 25-го.

Емельянъ Украинцовъ.

По изложеніи Гетмана Самойловича зъ Гетманства, заразъ зо всѣхъ полковъ городовихъ войска Козацкаго многіе своеволци, не дожидаячися нового Гетмана, отъехали самоволне зъ обозу въ доми свои, и якъ въ дорозѣ такъ и въ домахъ и полкахъ своихъ, учинивши крамолу и бунтъ и другихъ въ домахъ зостававшихъ легкомислнхъ людей зъ собою до тоей-жъ своеволи заохотивши, не тилко арендаровъ, але и иншихъ можнихъ людей и крамаревъ невинныхъ безумиъ брали и имѣніе ихъ между себе розшарповали, а нѣкоторихъ и самихъ въ смерть забивали и разніе збитки и мардерства надъ ними выполняли. Що имъ вскорѣ того-жъ лѣта за прибытемъ нового Гетмана въ Гадячъ и Батуринъ

ТОМЪ 3. 4

и за полученемъ отъ обидимыхъ и ошарпанихъ многихъ суплѣкацій и жалобъ слушне награждено и одмщено: бо заразъ всѣхъ тихъ своевольниковъ по городахъ и селахъ велѣно отъ Гетмана старшинамъ зисковати, ловити и до крѣдкого вязеня отдавати, потомъ розиски чинити; по которихъ розискахъ однимъ виннѣйшимъ руки и ноги полама-но, другимъ голови неистовіе оттинано, третихъ на шибеницяхъ вѣшано, четвертихъ на худобахъ карано, зъ пятихъ глупство кіями вигоняно. По якой экзекуціи знову станула въ мірѣ тишина и безбоязненное людемъ тамошнимъ мешкане.

По учиненю Гетманомъ Мазепи на Коломаку, яко и вишей рѣхомъ іюля въ 25 день, отдали старшина и войско хвалу Богу всеблагое строящему, и, еще дней зкилко тамъ же на Коломаку постоявши, розѣхалися оттоль во свояси: князь Голицинъ зо всѣми войсками Великороссійскими, такъ же зъ Гетманомъ Самойловичомъ и зъ синомъ его Яковомъ неволикнами пошолъ на Слободы, а Гетманъ Мазепа зъ Малую Россію, которого една невеликая часть шляхти Смоленской, въ томъ же походѣ бывшой, по приказу княжомъ якъ до Гадячого такъ и до Батурина отпровадла, и отъ него тамъ добре утратована и ударована зоставши, отпу-щена до Смоленска, занеже и путь имъ на Батуринъ неби здороженъ. Мазепа, обявши и завладѣвши всѣ достатки и богатства Самойловичови, якъ въ войску такъ и въ Бату-ринѣ бывшія, заживалъ чрезъ часъ немалій зъ Старшинами своими частихъ, а малъ не щоденихъ изобилнихъ и достат-нихъ банкетовъ и погуляня, даруючи многихъ зъ старшинами своей розными подарунками и спадками Самойловичовими. Потомъ вскорѣ того-жъ лѣта присланъ зъ Москви отъ Пресвѣтлѣйшихъ Государей Царей нарочній въ Батуринъ до Мазепи посланникъ зъ грамотою, таковою указъ въ себѣ имѣвшою, аби всѣ скарби Самойловичови и синовъ его на двое были роздѣлены, и одна половина ихъ абы отдана тому-жъ посланнику до казни царской, а другая

аби удержана въ Батурицѣ на войско Малороссійское. Сталося теи потому указу, ижъ скарби и сребра Самойловичови и синовъ его, въ дворѣ гетманскомъ въ скарбницѣ каменной вкупѣ зъ скарбомъ войсковимъ въ Батурицѣ бывшіе, всѣ на двое роздѣлени и шалами чрезъ килко недѣль розважены; бо личачи ихъ множество мущло би много забавити часу, а роздѣливши едину часть забралъ на Москву преречоній посланникъ Царскій, а другая часть осталася на войско въ скарбницѣ и въ замку Батуринскомъ въ дворѣ Гетманскомъ. Що же зъ тихъ скарбовъ предъ роздѣленемъ и по роздѣленію въ скарбницѣ и въ дворѣ гетманскомъ чрезъ кривнихъ и слугъ гетманскихъ ближнихъ вкрадено, а може и по указу гетманскомъ vibrano, и на иное мѣсце перенесено, о томъ неизвѣстно, то тилко певная же болше ихъ було, нежели тутъ полагається; бо если би тилко всѣхъ було, то и за еденъ тиждень можно би ихъ було розважити и роздѣлити на двое. А що именно ихъ на войско Козацкое осталося, тое виписавши зъ одного реестру скарбового тогдашняго, въ канцеляріи войсковой мнѣ видѣти доставшогося, тутъ для видѣнія полагаю, въ которомъ реестрѣ такъ было написано, ижъ знайшлося на лице червонихъ золотихъ 22,251, таляровъ битихъ 22,855, левовъ 566, копѣекъ сребпихъ 7533 золотихъ и шаговъ 9, чеховъ 204,210 золотихъ; поставивши прето червоній, якъ тогда-жъ бывали, по 6 золотихъ, то будетъ сумми 133,506 золотихъ, а таляри поставивши по 3 золотихъ, то чинить 68,565 золотихъ. Леви поставивши по копѣ, якъ тогда-жъ были, то чинить 1,415 золотихъ. Итакъ всю тую сумму до купи зложивши, а приложивши къ ней и дробную вишписанную чеховую и копѣйчатую сумму, чинить всего 415,029 золотихъ и шаговъ девять. Сему тежъ дивовѣтися не треба, же написалемъ вишшей о покраденю скарбовъ чрезъ слугъ Мазепинихъ, бо видѣлемъ тое въ томъ же реестрѣ грошовомъ о покраденю скарбу безименно написанное; да и ближніе слуги чили кривніе Мазепини, предъ

гетманствомъ его въ нищетѣ явной бывшіе, вскорѣ при Гетманѣ своемъ явились богатыми, по килконадцять и по килкодесять тысячъ золотыхъ денегъ имѣючи, кромѣ сребра и вышнихъ драгихъ спеціаловъ; зъ которыхъ ближнихъ слугъ для лучшаго вѣроятія то не двоухъ вспомню, Запорожца покоевого и целюрка. Що тежъ осталось сребнихъ столовихъ кренесовъ и всякихъ драгихъ златихъ и сребнихъ спеціаловъ, клейнотовъ, жемчуговъ и другихъ камней, шабель, кулбакъ, рондовъ, пистолетовъ, янчарокъ, панцировъ, и вышнихъ рознихъ всякихъ воєнныхъ рштунокъ; также мѣди, цѣни, стадъ и всякой скотини множество, о томъ не вѣдомо; еднакъ знатно, же не кому выному тилко Мазепѣ то все досталось;—але то велми неслухне тогда зъ стороны Мазепиной и старшини его учинено, що при скарбахъ Самойловичовихъ и скарбъ воєскової вкупѣ зоставшій на двое передѣлено и на Москву одано, къ тому и за гетманства Мазепинога тожъ въ старшинѣ енералной и полковникахъ усматривается неисправленіе, что не учинили съ между себе скарбника енералнога воєскового, жеби онъ такъ приходъ яко и расходъ скарбу воєскового совершенно вѣдалъ, и во время приличное рахубу зъ себе здавалъ старшинѣ енералной и полковникомъ, но по прежнему обикновенію (якъ было и за Самойловича) допустили Мазепѣ и слугамъ его скарбами воєсковими завѣдовати и якъ хотѣ шафовати, которій певне на свою персону приходячіе скарби зацаживалъ и хоронилъ, а воєсковіе бѣдніе не тилко на воєско охотницкое козацкое и на вынія потреби воєскова, але и на свои приватніи и неслухніе расходи и подарунки нещадно употреблялъ и истощевалъ. Привамнѣи уже теперъ здаетмися належалобъ старшинѣ и полковникамъ тотъ эроръ поправити, и скарбу воєсковому въ завѣдованю гетманскомъ и слугъ его знайдоватися не допустити, учинивши на тое зъ между себе яко и вышей рѣхомъ особого воєскового енералнога скарбника.

Гетманъ Мазепа зъ старшиною и полковниками ни того ни другого року не былъ на Москвѣ, але ажъ третяго то есть 1689 року, за поворотомъ войскъ Россійскихъ зъ подъ самого Перекопу былъ тамъ, когда и князя Голицина Василя Василовича постигло несчастье, о чемъ впередъ будетъ.

Того-жъ року юля 5 во время лити звичайной, по вечерни за усоншихъ отправованой, зъ облака темного и дождевного, надъ монастырю Киевопечерскій пришедшого, на церковь соборную Успенія Пресвятыя Дѣви Богородици крѣпкій ударилъ перунъ и верхъ оная пробилъ и дерево подъ банею запалилъ былъ, отъ которого удару всѣ червци зъ Архимандритомъ и люде мирскіе, въ церквѣ бывшіе, на землю упали и нескоро въ себе поприходили, а Архимандрита полумертвого зъ землѣ снято и до келии его отведено члн отнесено. Дерево зась подъ банею запаленое послушникъ еденъ монастырскій, Котлярчикъ, зъ сокирою на церковь зхопившись вирубалъ и на землю скинулъ, и церковь оную прекрасную оборонилъ отъ огня тогдашнего.

Того-жъ року въ мѣсяцю октовриі прислали Запорожци де Мазепи, нового Гетмана, пословъ своихъ чтирохъ, значныхъ товаришовъ войсковихъ албо полковниковъ, зъ осмадесятма человекми товариства рядового, поздоровляючи его на новомъ гетманствѣ, чрезъ такіи листъ свой:

Велможній Мосцѣ Пане Мазепо Гетмане,
нашъ Мосцѣ Пане брате и благодѣтелю!

Поневажъ по ласцѣ Божой и зъ пріязни братѣ нашої войска городового Малороссійского на мѣсцу Гетмана поповича зосталъ еси отчизнѣ нашої Гетманомъ, будучи человекомъ росторопнимъ и розумнимъ, теде и ми зъ того тѣшимся и чрезъ умислиныхъ пословъ нашихъ войсковихъ поздоровляючи Вашъ-Мости Мосцѣ Пана на томъ новомъ гетман-

скомъ гонорѣ, зичимъ, абись, многолѣтно на томъ урядѣ живучи, щасливе все доброе исправлялъ въ отчизнѣ нашей Малороссійской зъ добримъ пожиткомъ людскимъ и благодареніемъ; а особливе зъ дикшеціи нашей войсковою чрезъ сей листъ нашъ просимъ, абись на насъ войско Низовое былъ ласкавъ, не якъ поповичъ зрадца сегобочной отчизни нашей Украинской, и не хирхелювалъ такъ около насъ якъ оиъ началъ былъ хирхелювати на наше искорененіе; о то-жъ Богъ учинилъ иначе, самого его изкоренилъ зъ гетманства; и абись не споминалъ того если тобѣ що сталося прикрого у насъ въ той часъ, якъ отъ Дорошенка въ Крымъ идучи зъ братею нашею въ подарункахъ посланною, пойманъ и до Сѣчи врипровоженъ zostалесъ, уважаючи тоє же тогдашнюю бѣду теперешнимъ щастіемъ нагородилъ тобѣ Богъ, якъ въ Египтѣ нагородилъ Богъ бѣду мудрому и прекрасному Іосифу; а ми дознавши ласки твоей рейментарской субмітуемся за оную щиростю нашою оказаватися, и по ординансу Вашомъ на всякую военную потребу Пресвѣтлѣйшимъ Государямъ Царямъ нашимъ готовими зоставати, надѣючись и отъ Ихъ Величества панской и добродѣйской себѣ милости и призрѣнія за твоею рейментарскою ласкавою до ихъ Пресвѣтлого Величества за нами войскамъ Запорожскимъ Низовимъ причиною, о которую велце просимъ и зостаемъ.

Вашой Велможности рейментарской милости всего добра зичливіе и до услугъ поволніе брата,

Григорій Сагайдашній, Атаманъ Кошовій зо есмь войскомъ Низовимъ Запорожскимъ.

Зъ Сѣчи Запорожской,
октовріа 4, року 1686.

Того Запорожского поселства и привѣтствія Мазепа барзо былъ контентъ, и, чрезъ килко дней ихъ всѣхъ у себе честно пріймуючи, довольно зъ ними гулялъ и бенкетовалъ, потимъ, отправуючи ихъ старшину назалъ, ударовалъ слушними подарунками и писалъ чрезъ нихъ обширній листъ до войска Низового Запорожского, дякуючи ему за добрій афектъ ку себѣ и обѣцуючи всѣми силами своими все доброе чинити оному; зъ тимъ отправивши пословъ Запорожскихъ ударовалъ и рядовое ихъ товариство тузинками и мусулбесами, и позволялъ имъ при своей ассигнаціи въ полку Полтавскомъ на кватерахъ чрезъ наступовавшую тогда зиму при всякой скромности прежити. На доводъ тежъ своей ку войску Низовому ласкавости, предъ запустами Филиповскими ввправилъ до Запорожа зъ листомъ своимъ значного дворянина своего Витвицкого, и послалъ чрезъ него подарунку на всѣ курени сѣчевіе грошей по сто золотихъ, по кухлѣ горѣлки, и по десять бочокъ всякого борошна на каждой курень, зъ гребель Варсловичъ зобранного, велѣлъ выдати Василю Колачинскому дозорци млиновъ полку Полтавского тогда бывшему. На Атаманію зась всю, далъ особно по кармазину, а Кошовому у двое и у трое того далъ сукнами и матеріями розними, такъ же и старшинѣ его. Которіе всѣ подарки они Запорожци, отъ помененного посланого вдяче принявши, велце за оніе Гетману чрезъ листъ свой благодарствовали и посланного того честно отправили.

Тоей-жъ осени доконченъ въ Сѣвску Григорій Гетманичъ усѣченіемъ главы топоромъ до плахи, за городомъ Сѣвскомъ, гдѣ Колиски; тамъ же и погребенъ; не вѣдомо же за якую вину, летъ домишлятися можно, ижъ за тцаливимъ стараніемъ Леонтія Романовича Неплюева воеводи Сѣвского, котерій моглъ опасатися, же гдиби Гетманичъ по указу Монаршому на волю zostалъ отпушенъ, то моглъ бы на немъ Неплюеву доходити добръ и скарбовъ своихъ въ войску зъ нимъ Гетманичомъ забранихъ.

Р О З Д Ъ Л Ъ ХХІХ.

О построению города Новобогородицкого на устьи рѣки Самари чрезъ войско Козацкое; такъ же о построению и другой крѣпости въ Камяномъ Затонѣ; о причинахъ для чего тѣ города построены, и о скорби Запорожской въ построения оныхъ и о раззореніи ихъ. О письмѣ князя Четвертинскаго Митрополита Кіевскаго до воеводи Русскаго писаномъ на Шумянскаго скаржатомя.

Року отъ мірозданія 7196, а отъ Живдителяго Слова Божія во міръ пришествія року 1688. Намѣреваючи Великіе Государи Іоаннъ и Петръ Алексѣевичи со сестрою своею Великою Государинею Царевною Софією Алексѣевною, всея Россіи Самодержци, подлугъ союзу своего, на Кривъ чинити военній промыслъ, разсудили за благо первѣе на Самарѣ создати городъ для зложенія въ немъ не тилко хлѣбныхъ для войска потребныхъ припасовъ, але и пушокъ и иныхъ всякихъ воинскихъ припасовъ и тяжаровъ, чтобы за поворотомъ отъ Крыму не возити всѣхъ тихъ тяжаровъ войсковыхъ во внутренніе города держави своея, але оставляти оніе въ томъ новосозданіи мѣвшомъ градѣ Самарскомъ для пришлолѣтной военной компаніи. А хотячи тое свое Монаршее намѣреніе исполнити skutкомъ, прислали по Крещеніи Господнемъ чрезъ нарочнаго посланца своего въ поважнѣйшій грамотѣ своей до Гетмана Мазепи таковоу указъ свой, абы онъ Гетманъ зо всѣмъ войскомъ Малороссійскимъ готовался до походу раннаго для строенія новаго города на

Самарѣ. Гетманъ теѣи тотъ Монаршій исполняючи указъ, розослалъ заразъ во всѣ рейменту своего полки унѣверсалнѣе ординанси, абы старшина и всѣ козаки въ такий походъ на пять мѣсяцей прибиралися. Егда же весна съ красными крѣтами и травниаи скотомъ пашами по невчасахъ зимнихъ наступила, тогда и Гетманъ зо всѣмъ войскомъ Малоросійскимъ рушилъ зъ домовъ на подлежащее указное дѣло; такжеде ближній околничій и воевода Сѣвскій Леонтій Романовичъ Неплюевъ зъ невеликою частію войска своего Московского въ тотъ же походъ рушилъ, и прибывши безпрепятственно на указное мѣсце, заложили на успѣ рѣки Самари въ Днѣпръ впадающей, обаче оподаль отъ Днѣпра, городъ знаменитій и нарекли его Новобогородицкій градъ, его же чрезъ все лѣто тогдашное за распорядженемъ и досмотромъ Нѣмчина инженера, зъ Москви на тое присланного, самое войско козацкое дѣлало, и якъ належало здѣлало и крѣпко уфортификовало, а войско Неплюево не дѣлало. Пришлихъ засъ лѣтъ тотъ градъ въ церквахъ и будинкахъ докончился совершенно чрезъ людей Малоросійскихъ же, въ оній для мешканя нашелшихъ и отъ того часу по указу Монаршомъ начали тамъ перемѣною жити воеводи Московскіе зъ войскомъ пѣхотнимъ, и зложена запасовъ хлѣбныхъ и всякихъ вещей и тяжаровъ войсковыхъ тамъ же почало зоставати, и зоставало чрезъ лѣтъ 23 до остатнего того града раззоренія, которое збилось року 1711. Въ тотъ городъ шо лѣта подводами Малоросійскими отпровоаживани многіе харчевіе запаси государскіе. Когда будовали тотъ городъ, тогда присланъ отъ лица Монаршого нѣкій значній посланникъ для осмотра городского строенія, той теѣи посланникъ, подавши Монаршю похвалную за службу Гетману грамоту, принеслъ и значіе отъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества ому-жъ Гетману зъ старшиною енералною и полковниками подарунки, за которіе при отправѣ честной и самъ отъ Гетмана и всей старшини немалою златою суммою

зосталъ обдарованъ. Прежде виходу зъ домовъ въ тотъ походъ писалъ Гетманъ до Запорожцовъ, ознаймуючи о такомъ указѣ Монаршомъ, что мѣсть строятся городъ на устѣ Самари, и выражаючи для якої потреби мѣсть оніи тамъ построятся, купно же и предлагаючи имъ, абы они въ томъ волѣ Монаршой не перечили, пошеже града того уфундоване не мѣло быти войску Низовому зъ утискомъ и обидою, а особливе желяючи, абы за тое на него якъ на Самойловича не имѣли сусѣдци и гнѣва, занеже тотъ градъ цале не по его Гетманскому совѣту, но по разсмотрѣнн и волѣ Монаршой для вышеспомянутой потреби мѣлъ создатися. На який листъ гетманскій Запорожци отвѣтствовали такъ, же любо зъ построена города оного значній пришлій усмотрѣвали себѣ зъ стороны Монаршой утискъ и обиду, однакъ спускаючися на волю и дискрецію Монаршую не мѣли въ томъ быти сперечными, якожъ такъ и учинили. По уфундованю города оного яко Гетманъ зъ войсками Малороссійскими такъ и Неплюевъ зъ войсками Великоросскими розійшлися во свояси, обаче гарнизонъ Московскій и Козацкій въ томъ городѣ до времени слушного оставили, поколь тое устроится мѣло кому тамъ по указу Монаршомъ зоставати належало. Послѣ збудованя того города Новобогородицкого въ килко лѣтъ другій городъ въ Камяномъ Затонѣ для той же потреби, що и Новобогородицкій, зосталъ крѣпко збудованъ и устроенъ противъ пустой Старой Сѣчи Запорожской, на томъ боку Днѣпра бывшой, и не далеко отъ Сѣчи другой, въ которой войско Запорожское мѣшкало (отъ Камяного же Затону до Новобогородицкого города три дни ѣзди конемъ, що можетъ значити миль 30); но уже въ томъ Камяномъ Затонѣ при запасахъ харчевихъ и войсковихъ знайдовалося самое президіумъ Московское. За тое крѣпости Каменозатонской построение любо Запорожци гнѣвались, видячи оттолъ себѣ утискъ и обиду, однакъ уже молчали, спускаючися въ томъ на волю Монаршую и ласку.

Разворена же зостала тая крѣпость тогда, когда разоренъ и городъ Новобогородицкій, яко више написано; обаче стрѣлци Московскіе, въ той Каменозатонской крѣпости жителствовавшіе, ажъ до крайнего (еже року 1709 собилося) Сѣчи Запорожской разоренія и заустѣнія, не безъ частихъ зъ Запорожцами утѣсняемыми зсоръ и дракъ обрѣталися.

Того-жъ року Ясене въ Богу Преосвященнѣйшій отецъ Гедеевъ Святополкъ Князь Четвертенскій Митрополить Кіевскій, разсмѣтрѣвшисъ на новой митрополіи своей, что Іосифъ Шумянскій владыка Львовскій многія и великія чинить ему въ епархіи его Кіевской обиды и утиски писалъ, ускаржающе на него Шумянского, до пана воеводи Русского листь свой, выразивши въ немъ подробно неслушнія дѣянія Шумянского, и просячи его пана воеводу о инстанцію въ той мѣрѣ до Короля Яна Собѣского, абы Шумянского въ таковыхъ поступкахъ погамовано и ускромлено. Якого листа своего списокъ онъ отецъ Митрополить для вѣдома прислалъ въ канцелярію войсковую енераалную, а листь тотъ отъ слова до слова такъ ся въ себѣ имѣеть:

Jaśnie Wielmożny M-ci Panie Woiewoda Rusky, mój wielce miłosciwy Panie i Bracie!

Z uniżonym ukłonem oraz u powolności usług odezwać się do W. M-ci Pana dawniey mi należało, abym się tym samym pokazał bydz pamiętnym dobroczynney łaski W. M. Pana, którą

Ясновѣлможный Панъ Воевода Русскій, многомиловивый мой панъ и братъ!

Давно уже слѣдовало мнѣ отвѣчать Вамъ съ нижайшимъ поклономъ и предложеніемъ своихъ услугъ, и тѣмъ самымъ показать, что я помню благодѣтельную милость, которую Вы при каждомъ удобномъ случаѣ оказывали мнѣ безъ всякой съ моей стороны заслуги. Природное Ваше

przy podanych okazyach oswiadczałeś mi W. M. Pan bez wszelkich przysług moich zadatków. Zabawom moim iednak, które gospodarza na nowosiedlinach rozrywać zwykły, że wybaczyć zechcesz, wrodzone W. M. Pana ludzkość i polityka w tym mię upewnialią: o co wielce proszę W. M. Pana. Teraz, kiedy mię łaskawym W. M. Pana rekomenduję respektóm w nadziei dobroci tey, którą W. M. Pan każdego obdarzać raczysz, smiem donieść W. M. Panu wielkie krzywdy i ciężkie obelgi, któremi mię trapić Imc Xiądz Szumlański nieprzestaie. Jeszcze gdym zostawał na Wołyniu, różnemi mię trudnił przeszkodami: Z dieceziey moiey Łuckiey kapłanów święcywał, nieważnych ważnemi czynił. Monastéry do Dieceziey Łuckiey zdawna należące do swojego podbiiał prawa; wykroczych kapłanów zaszczycił swoią protekcią; małżeństwa słuszne z moiey diecesiey zakazywał y innemi różnemi confundował moią Jurisdictionię affrontami, jeszcze mi i teraz

милосердіе и снисходительность подають мнѣ, однакожь, надежду, что Вы извините меня, принявъ во вниманіе моих хлопоты, которыя обыкновенно развлекають хозяина на новосельи; объ этомъ усердно прошу Васъ. Нынѣ, поручая себя милостивому Вашему вниманію, въ надеждѣ на Вашу снисходительность, которою Вы удостоиваете каждого, осмѣливаюсь представить Вамъ великія обиды и тяжкія оскорбленія, коими Его милость ксендзъ Шумлянскій не перестаетъ меня тревожить. Еще когда я былъ на Волини, онъ беспокоилъ меня разными затрудненіями: рукополагалъ священниковъ моей Луцкой епархіи, недѣйствительныхъ дѣлалъ дѣйствительными; подчинялъ своей власти монастыри, издавна принадлежащіе Луцкой епархіи; удостоивалъ своего покровительства преступныхъ священниковъ; налагалъ запрещенія на правильные браки въ моей епархіи, и другими различными дерзостями причинялъ замѣшательство въ моемъ управленіи; и теперь даже не даетъ мнѣ покоя: посылая сборщиковъ своихъ подъ самый Кіевъ,

nie daie pokoiu: poiezdniaków swoich pod samy Kiiow posyłaiać, kapłanów diecezji mojej Metropolitańskiej ciemięzy wydzir-
stwem; myra Święte y moje antymisy z ołtarzów zbiera, a
iasze iakoweś rozdaie; mnie na honorze ubogim uszczypliwym
ięzykiem paszkwiliue; Kapłanom z diecezji Wołyńskiej gardłem
grozi, iesliby u mnie który bywał, albo na modlitwach iawnym
mię przypominał głosem, mąietności, od ufundowania wiary
Chrześcianańskiej w ziemi Ruskiej do Metropolii Kiiowskiej
należące, po nieprzyjacielisku plondruie y iakiemi tylko może
złóściami pobudza mię do niecierpliwości. Daley przeto iuż
takowych zbytkow znieść nie mogąc, nie zkađ inąd zaczynam
składać się od niebaczných impetów sławy i kosztów cudzych
chciwego łowczego, tylko proszę W. M. Pana o poważną in-
stancją do bacznego łaskawości Króla Iego Mci Polskiego. Tym
poufaley smiem o to prosić W. M. Pana, im dowodniey wiem

угнетаеть священниковъ митрополитанской моеѣ епархіи
вынужденными поборами, отбираеть у церкви святое муро
и антимины, данные мною, раздавая какіе-то свои; и надо
мною смиреннымъ издѣвается язвительными насмѣшками;
священникамъ епархіи Волинской грозитъ смертною казнію,
еслибы кто изъ нихъ приходилъ ко мнѣ, или же вслухъ
поминалъ меня въ молитвахъ; вмущества, съ самого введе-
нія Вѣры христіанской въ землѣ Русской принадлежащія
митрополіи Кіевской, грабить какъ непріятель, и всѣми,
какими только можетъ, средствами старается вывести меня
изъ терпѣнія. Потому, не въ состояніи уже будучи сносить
дальше такихъ наглостей, отъ несправедливыхъ нападокъ
жадного къ чужой славі и вмуществу ловца, начинаю
искать защиты не инымъ какимъ-либо образомъ, а только
прошу Васъ о многозначительномъ ходатайствѣ Вашемъ
предъ внимательнымъ милосердіемъ Его Милости Короля
Польскаго. Съ бóльшею увѣренностью осмѣливаюсь просить
Васъ объ этомъ, вполне полагаясь на Ваше природное ве-

o wrodzonej W. M. Pana wspaniałości, którą W. M. Pan rozsądzić możesz: iż takowe Imc Xiędza Szumlańskiego występki nie tylko mnie krzywdzą z urazą praw Boskich, ale rozrywają postanowienie y pokoy między Najjaśniejszymi Monarchami Carstw Ruskich prawosławnemi Panami y Dobrodziejami moimi wielce Miłosciwemi; a Krolewstwem Polskim, z radością wszystkiego okręgu Chrzesciiańskiego postanowione y poprzysiężone. Według paktów poprzysiężonych Imc Xiędz Szumlański z inaszemi Episkopstwami — Łuckim, Przemyślskim, Białoruskim, powinienby Metropolicie Kijowskiemu, iako y przed tym bywało, posłuszeństwo oddawać; Iego mość iednak Xiędz Szumlański ledwo mnie samego za kark wzięwszy pod swoje nie nakłania nogi: rodzónego swego, nie z wolnego zebrania, ale właśnie za pieniądze, człowieka zgola nietylko do urzędu Episkopskiego, ale y do Kapłańskiego bynajmniej niezgodnego, sadza na Episkop-

ликодушie, которымъ Ваша милость разсудить, что такія преступленія Его милости ксендза Шумлянскаго не только обижаютъ меня и оскорбляютъ Божескіе законы, но вмѣстѣ съ тѣмъ разрываютъ договоръ и миръ между Пресвѣтлѣйшими Монархами царствъ Рускихъ, православными Государями и благодѣтелями моими многомилостивыми, и королевствомъ Польскимъ заключенные, и къ общей радости всего христіанскаго міра утвержденные. На основаніи клятвенно утвержденного договора, Его милости ксендзу Шумлянскому съ прочими епископствами — Луцкимъ, Премышльскимъ, Бѣлорускимъ, слѣдовало бы, какъ и прежде сего было, оказывать послушаніе Митрополиту Кіевскому; несмотря на то Его милость ксендзъ Шумлянскій чуть меня самого, взявши за шею, не наклоняетъ къ ногамъ своимъ. Родственника своего, человека рѣшительно неспособнаго, не только къ епископскому, но и къ священническому сану, поставляетъ на епископство Луцкое не въ слѣдствіе свободнаго избранія, но за деньги, и безъ всякаго со мною сно-

stwo Łuckie niezniosłszy się ze mną. Z czego ja nietylko z prawa starożytnego Metropolitom Kijowskim służącego, ale y z prawa terazniejszych paktów za powodem cnot przy Electiey Episkopa Łuckiego, iako też y święcenia na Episkopstwo miałbym cieszyć się. Przydaie mi ieszcze żalu nieznosnego ponizenie Ich Mm. Xięży Szumlańskich w promowowaniu się na Episkopstwo Łuckie bez wiadomosci moiey. Iam te Episkopstwo z znacznym zdrowia nadwerczeniem y nie małym sumptem z wielkich y ciężkich, włócząc się po trybunałach, oswohodziłem długów; Cerkiew Cathedralną restawrowałem, majątnosci puste poosadzałem: Imc Xiądz Szumlański obfite gumna moiey krwawey pracy roskosznie pożywszy y inne zbiory moie sobie niesłusznie iakos przywłaszcwszy, ieszcze mię takowym konfundue ponizeniem, ktore że mi się dzieie ni tylko z obelgą honoru mego, ale y z naruszeniem starożytnych praw, niemniej y

шенія; чего я могъ бы требовать не только на основаніи древняго права, принадлежащаго Митрополитамъ Кіевскимъ, но и въ силу настоящаго договора и требуемыхъ имъ достоинствъ, какія необходимы при избраніи въ епископа Луцкаго, а также при посвященіи въ санъ епископскій. Униженіе меня ихъ милостью ксендзами Шумлянскими, и ихъ домогательства на епископство Луцкое, мимо моего вѣдома, причиняють мнѣ несносную скорбь. Епископство это я освободилъ отъ большихъ и тяжкихъ долговъ, принимая на себя хлопоты по судамъ, съ значительнымъ ущербомъ здоровья и не малыми издержками, возобновилъ кафедральную церковь, населилъ пустыя имѣнія. Его-жъ милостью ксендзъ Шумлянскій, растративъ обильныя житницы, собранныя кровавымъ трудомъ моимъ, и неправильно присвоивши какимъ-то образомъ другіе мои запасы, меня унижаетъ. А какъ униженіе это не только оскорбляетъ честь мою, но и нарушаетъ также стародавнія права, равно какъ и нынѣшній недавній договоръ; потому предъявляю вамъ предо-

terazniejszych paktów świeżych, Protestor przed W. M. Panem o niegodności tych promocyi Ich Mościow Xięży Szumlańskich, prosząc wielce Wm. M. P., abym za poważną Wielmożnego M. Pana instancją był zachowany przy całości praw moich Metropolitańskich. Wielmożny Mości Pan wysokim uważwszy rozumem z takowych urazliwych zadatków, iakowe rodzą szkodliwe następowanie, racz potrafić Twoią, z Niebios daną cnotą, aby mógł iuż kiedy wór iego Mosci Xiędza Szumlańskiego różnych władctw y monastyrów intratami chciwie, z wielkim zbawienia wiecznego niebezpieczeństwem y z znaczną narodów Ruskich szkoda, natkany zapieczetować się; y aby do tego czasu zaniechał do diecesiey Metropoliey Kijowskiey, iako y maiętnostek iey interesować się, nie tylko po Słucz, iako starożytnych wieków granica diecesiey Metropolitańskiej bywała, ale y do wszystkich monastérow y Bractw tak w Koronie, iako y wielkim Xięstwie Litewskim znajdujących się, które z dawna

судительность такого домогательства ихъ милостей ксендзовъ Шумлянскихъ, и усердно прошу Васъ, чтобы, по Вашему многозначительному ходатайству, сохранены были всѣ права мои митрополитанскія. Разсмотрѣвъ высокимъ Вашимъ разумомъ то вредное слѣдствие, какое можетъ возникнуть изъ такихъ оскорбительныхъ начинаній, благоволите данною Вамъ съ неба добродѣтелю устроить такъ, чтобы могъ наконецъ когда-либо закрыться мѣшокъ Его милости ксендза Шумлянскаго, жадно наполненный съ великою опасностію для вѣчнаго спасенія и съ значительнымъ вредомъ Русскому народу доходами разныхъ епархій (władcyw) и монастырей; и чтобы съ сего времени оставилъ онъ свои притязанія къ митрополіи Кіевской и къ имѣніямъ ея не только по Слucz, — какъ изъ древнихъ вѣковъ граница митрополитанской епархій была, — но и ко всѣмъ, какъ въ королевствѣ, такъ и въ Великомъ Княжествѣ Литовскомъ находящимся монастырямъ и братствамъ, которые были издавна подвластны суду

Iurisdietiey Metropolitanaſkiey poſłuszniemi bywali. Przez co dosyć się stanie sprawiedliwości świętey; Confidencia między Nayiaſnieyszemi Monarchami stwierdzi się; y ia iak naygoręcey o pomysłność Nayiaſnieyszego Maiestatu prawosławnych Monarchów naszych, Panów mych wielce miłościwych y dobrodzieiów, jako y Króla Iego Mosci Polskiego Pana Boga błagać mam. Oraz z poważney W. M. Pana instanciey wdzięczen będąc, życziwemi memi zawdzięczać W. M. Pana usługami obiecuję. Pisan roku 1688.

*Гедеевъ Святѣполкъ Князь Четвертенскій, Архієпископъ,
Митрополитъ Кіевскій.*

Митрополитанскому. Этимъ удовлетворится святая справедливость, скрѣпится взаимное довѣріе между Пресвѣтлѣйшими Monarchами, а я найусерднѣйше стану молить Господа Бога о благоденствіи Пресвѣтлѣйшаго Величества Православныхъ Monarchовъ нашихъ, Государей моихъ многомилостивыхъ и благодѣтелей, равно какъ и Его милости Короля Польскаго; а также, изъ признательности за Ваше многозначительное ходатайство, обещаюсь отблагодарить Васъ искренними мовми услугами. — Писано 1688 года.

*Гедеевъ Святѣполкъ Князь Четвертенскій, Архієпископъ
Митрополитъ Кіевскій.*

Р О З Д Ъ Л Ъ ХХХ.

О збездѣ гетманскомъ зъ Голициномъ въ Спѣску для совѣту о походѣ; о розосланю отъ Гетмана ординасѹ во всѣ полки; жеби готовились въ походѣ; о рушеню ракомъ въ тотъ походѣ; о прибытїю до Самари; о прибытїю до Чорной Долики; о привитаню тамъ Ханскомъ войскъ христїянскихъ зъ шкодою своею и въ полкахъ слободскихъ; о привитаню другомъ ординскомъ на Коланчаку; о пойманю тамъ язиковъ Татарскихъ и о поворотѣ отъ Коланчаку въсѣхъ войскъ назадъ; о роптанїи есъсковомъ на Князя и Гетмана за тотъ поворотъ; о ексузѣ гетманской предъ войскомъ своимъ; о подзорѣ на Голицина за принятїе будто отъ Хана подарунковъ, и о погосцѣ, отъ Голицина винущенной, для чего не воевалъ на Крымъ; о коштахъ монаршихъ дармо тогда пропалихъ; о войску, подъ Горбатовъ виправленномъ и повернушомъ; о резиденту отъ Яблѳковскаго Гетмана Коропного до Голицина присланномъ зъ писмомъ, до Гетмана писаннымъ; о респексѣ до Екатѳвскаго на реплѣку Королевскую въ канцелярїи войсковою училищомъ; о Голициновичѣ злихъ противъ Государя на Москву замислахъ и о еѳо за тоѣ скараню съ прочими совѣтѣники еѳо; о царствованїи отъ того часу едикого Царя Петра Алексѣевича; о гетманской тогда первой на Москву и въ монастырѣ Троецкомъ зъ старшиною бытѣности; о воспрїятїи милости монаршой и грамотъ потвержательныхъ на гетманство, на зрунты и на маѣтности, такъ еѳу Гетману яко и есей старшинѣ и значному товариствѣ еѳданнихъ; о разсѣвеленихъ

войска въ охотничьихъ для осторожности отъ непріятелей; о запасахъ хлѣбныхъ и военныхъ и воеводахъ въ Новобогородицкомъ городѣ; о видрукованной въ первой разѣ книгѣ Житіи Святыхъ, отъ Сентября починающихся.

Року отъ начала міра 7197; а отъ Господняго въ мірѣ плотскаго явленія 1689. Хетячи Пресвѣтлѣйшіе Государя, Царя и Великіе Князи Іоаннъ и Петръ Алексѣевичи всея Россіи Самодержци со сестрою своею Великою Государинею Софьею Алексѣевною, наступовавшаго лѣта, повторній военной на павство Крымское учинить походъ и промысль, повелѣли Князю Василю Василіевичу Голицину и Гетману Мазепѣ для общаго о томъ походѣ совѣта съѣхатися въ Сѣвску. По якомъ указу Монаршомъ яко Князь Голицинъ такъ и Гетманъ Мазепа съ старшиною енеральною и полковниками, по святыхъ Рождества Господня въ Сѣвску съѣхавшися, совѣтовали о той повторной военной компаніи на Крымъ, якимъ бы способомъ оную начати и вершити мѣли. А по совѣтѣ ономъ вскорѣ съ Сѣвска розѣхалися во свояси. Гетманъ, прибывши въ Батуринъ, заразъ такъ до старшини яко и до всѣхъ козаковъ во всѣхъ рейменту своего полка Малороссійскіе рослазъ свои унѣверсаліе ординанси, приказуочи именемъ Царскимъ, абы въ походъ военной ранній на Крымъ готовалися на шесть мѣсяцей. По Свѣтломъ засѣ Воскресеніи Господнемъ скоро травы начали проявлятися, абіе такъ войска Великороссійскіе конніе и пѣшіе съ помешеннымъ княземъ Голициномъ и съ иными многими князьями и воеводами, въ многочисленномъ собраніи, яко и Гетманъ Мазепа со всѣми рейменту своего полками Малороссійскими, двинулися съ домовъ въ походъ тогдашній военной, и изшедши въ поляхъ передъ Самарою рѣкою, и Самаръ перебувши, простовали безъ жадного препятія ажъ до Черной Долины, которая отъ Перекову въ киллонадцать миль находится. Преходячи въ степяхъ оныхъ разніе полевіе

въ Дѣбри. текуція рѣки и многіе балки и долины, войска
козацкіе держали сторону праву: ну Дѣбри, а войска Москов-
скіе сторону лѣву отъ степовъ, къ Дону и Азову: протягую-
чихся. Егда же прибыли до Чорной Долины, тогда и Ханъ
Кримскій со тмами ордъ своихъ привиталъ войска христіан-
скіе. Въ какомъ привитаніи, усмотрѣвши нестреміе въ пол-
кахъ, слободскихъ, вдарилъ на: оніе крѣпко, и нешалуо въ
полку Ахтирскомъ и Харьковскомъ чини. Сумошесть, заблава
цкюду, и болшую би заблава, если би Геллицъ на гвалтов-
ное и сдѣлае полковниковъ тихъ: прошеіе не послалъ на
рагувокъ: кидокъ полковъ пѣхотныхъ сердюцкихъ; которіе
подчасъ: дожда тогдашняго скоре до полковъ побѣжденныхъ
присѣли, и крѣпкій огонь зъ мушкетовъ своихъ на орди
клянопротне: прлїали; тогда: заравъ всѣ орди, значній въ
себѣ увидѣвши: уцѣрбокъ, пречъ отбѣгнула, и уже прочіи
дней: хочай: предъ войсками: христіанскими и показовался,
однакъ, не посѣбя: на оніе: ударити такъ яко: первое. Не
якомъ несчастливомъ началу: военномъ, трупы: слободскихъ
козаковъ: похоронили; и суда: водціе: великіе въ нихъ на
тебѣгахъ: проважоніе: прорубавши, и попавши (же: нѣмать
ихъ было: провадити, вжъ орда и конѣ подъ ними: бывшіе
незирубовала), рушили далѣй къ Перекопу; а гди: прибыли
до Колодчану, далии: якая: отъ Перекопу: чѣ: въ милью, чили:
о полтери: знайдутся зъ колодязями: для: напованя: скотоу:
Кримскихъ, чрезъ Татаръ: покопанни, тогда: въ войску: хри-
стіанскомъ: отъ зноя: бывшого: жаждавшомъ: и до колодязевъ:
оныхъ: для: напоенія: коней: и себе: побѣгшомъ: повторній: разъ:
Орда: зашкюдила. Того: дня: и язикъ: Татарскіе, чили: нарочне:
отъ Хана: подосланіе, пять: человекъ: поймани: и до князи:
Геллицна: припроважени, а что: они: тамъ: сказали, о томъ:
не: вѣдоме; то: тилко: явно: всему: войску: показался, же: на:
Коланчаку: одну: ночь: переночевавши: и далѣй: подъ: Перекопъ:
не: йдучи, повернулъ: Геллицнъ: со: всѣмъ: войскомъ: своимъ:
на: лѣво, а войска: козацкіе: тожъ: за: нимъ: повернули, забл-

раючи путь свой назадъ во свояси. Многѣ тогда отъ войска Московскаго и Козацкаго на Голицина и Гетмана было роптаніе и клятва, же безъ жадного надъ Кримоу промислу назадъ повернули, але Гетманъ предъ всѣмъ войскомъ козацкимъ явно и зъ плачемъ вимѣрался, же ни его въ томъ была воля, але старшого командира князя Голицина, которій яко Пресвѣтлѣйшимъ Монархомъ своимъ свою ухилилъ вѣрность, такъ и ку войску Запорожскому недоброжелателенъ показуючися, поступилъ такъ якъ ся ему подобало. Носилася тогда между войскомъ и такая поголоска, же будто Ханъ Крымскій, не могучи далѣй постояти предъ войсками христіанскими, чрезъ скритіа ссилки перепросилъ и ублагалъ Князя Голицина, абы не воюючи на Кримъ отвернулъ назадъ, а за тое прислалъ будто ему подарунку шесть бочалокъ червонихъ золотихъ, которіе будто наполнени были фалшивими червоними, то есть личманами, а тилко по концахъ бочалокъ были заличковани правдивими златниками; которіе Голицинъ, тайно будто принявши, выпустилъ въ войско такое слово, что для того не воюючи на Кримъ назадъ повернулся, ижъ Ханъ со всѣмъ Кримоу Великимъ Государемъ Всероссійскимъ Самодержцамъ поклонился. Того лѣта могло бы що и помисловое надъ Кримоу здѣлатися, еслибъ до того была охота Голицинова; лечъ ижъ тая въ немъ на тотъ часъ згаснула, того ради не тилко слава войскъ христіановихъ виѣвечъ обернула, але и превеликіе кошти и скарбъ Монаршіе на подѣмъ войскъ своихъ ложенія пропала туне. Того-жъ времени отъ главнихъ войскъ виправлена была часть една отъ Гетмана войска козацкаго полъ Горбатовъ, замокъ каменный Турецкій надъ Чорнимъ, чили надъ Гнинимъ моремъ застаючій; але, в тое ничого тамъ не вскуравши, повернули назадъ въ Малуу Россію. Тоей-жъ весни Яблоновскій, Гетманъ Великій Копорскій, заслушавши о рушеню войскъ Московскихъ и Козацкихъ на Кримъ, и самъ зъ войсками Полскими стягаючися

для чиненя военного зъ своей стороны надъ бѣсурманн промислу, подлугъ заключенного прежде описанного союзу, прислалъ до князя Голицына для всякихъ листовнихъ корреспонденцій и знюшеняя нарочно резидента своего Стефана Глосковского, столника Браславского, чрезъ которого и до Гетмана Мазепи мая 8 писалъ такий листъ свой:

Wielmożny Mci Panie Hetmanie woysk Zaporożskich Ich Carskich
Wieliczestw, moy Mosci Panie y Przyjacielu!

Z wielkim ukontentowaniem odebraliśmy tu tę wiadomość, że tak dawno Xiąże Imc Galiczyn y W. M. Pan z woyskami Ich Prześwietlejszych y Dzierżawniejszych Carskich Wieliczestw ruszyliście się przeciwko nieprzyjacielowi spolnemu Krzyża Sgo z domow swoich. Ia też tu iuż z Warszawy stanąłem we Lwowie y kupię woyska nad Dniestrem, przy pograniczu, do których z przyszley, da Bóg niedzieli, y sam wyiadę. Aby zaś częstszą korespondencyą o przemyślach woiennych mogłem mieć z Xięciem Iego Moscią Galiczynem y W. Mci Panem do boku

Вельможный Панъ Гетманъ Ихъ Царскаго Величества войскъ
Запорожскихъ, милостивый мой Панъ и пріятель!

Съ большимъ удовольствіемъ получили мы извѣстіе, что князь его Милость Голицынъ и В. М. Вы, съ войсками Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ и Державнѣйшихъ Царскихъ Величествъ, уже давно выступили изъ домовъ своихъ противъ общаго врага Святаго Креста. Я также изъ Варшавы прибылъ сюда, въ Львовъ, и собираю на границѣ у Днѣстра войска, къ которымъ я и самъ, дастъ Богъ, отправлюсь на будущей недѣлѣ. А чтобы имѣть мнѣ возможность почаще сноситься насательно военныхъ дѣйствій, съ княземъ его Милостію, Голицынымъ и съ В. М., посылаю къ его милости князю,

Xiążęcia Iego Mci Imci Pana Stefana Głoskowskiego, stolnika Brasławskiego, Pułkownika Iego Krolewskiej Mosci, znaioiego dobrze Wielb. Panu, za Rezydenta posyłam; proszę, abysъ go W. M. Pan w zwykley swoiey Łasce y respekcie, którą na imie moie od W. M. Pana odebraną szczyci się zawsze, y teraz chować go raczył. Przez tegoż Iego Mci korrespondować ze mną w przemyślach tych woiennych osobliwie zalecam, y wszelkich iako nayeższych czekam wiadomosci, zwykłemu W. M. Pana oddając się affektowi y zostając nieodmiennie,

Wmci Mci Panu uprzejmie zyczliwym przyjacielem y sługą

I. Jablonowsky H. N. K.

Ze Lwowa 8 May 1689.

въ качествѣ резидента, его Милость пана Стефана Глосковскаго Брацлавскаго стольника, Его Королевской Милости полковника, хорошо извѣстнаго Вамъ; и прошу В. М. благоволите оказать ему и теперь обычную Вашу милость и вниманіе, которыми, булучи удостоиваемъ Вами какъ посланный мой, онъ всегда гордится. Чрезъ него-жъ, его Милость прошу въ особенности сноситься со мною касательно военныхъ предположеній. Ожидаю также и другихъ извѣстій какъ можно чаще. Поручая себя обычному Вашему вниманию неизмѣнно остаюсь,

Вашимъ истинно-доброжелательнымъ пріятелемъ и слугою,

С. Яблоновскій, Г. Н. К.

Изъ Львова, 8 Мая 1689 г.

Що зась того лѣта Гетманъ Коронній учинилъ надъ непріателемъ бѣсурманиномъ, о томъ неизвѣстно, а подобно чь не такъ зволючилъ, якъ и наши войска. А же сего лѣта Ханъ не могъ степовъ пожарами випалити и войскамъ христіанскимъ препятія учинити въ маршу военномъ, якъ по за той рокъ здѣлалъ, то сталося тоє для причинъ двохъ: една, вжъ ранній былъ тотъ походъ и трави еще были зелени, горѣти не могушіє, другая что и дожди тогда часто землю орошали и отвѣждали. За прибытіємъ гетманскимъ зъ того Крымского походу въ Батуринъ пѣякійсь зъ Воляня шляхтичъ Игнатовскій, при особливомъ писмѣ своемъ, прислалъ до Гетмана королевскую, члв королевскимъ именемъ о рознихъ рѣчахъ написанную реплѣку, на которую по указу гетманскомъ до него Игнатовскаго такій зъ канцеляріи войскової енеральной учиненъ респонсъ:

«Що мовилося о его милости пану Друшкевичу, вжъ онъ ущипливимъ противко Ясне Велможного его Милости Пана Гетмана войскъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожскихъ выдавалъ писма, то мовлено правду, которую доводами подперти латво, поневажъ найдуются тутъ писма. Можетъ то однакъ быть, же его Король, Его Милость, о томъ не вѣдалъ, чому его милость Панъ Гетманъ не перечить; албовѣмъ яко иншимъ такъ барзѣй его милости Пану Гетману есть вѣдомо, же Его Королевская Милость есть Панъ мудрій и поважній, не схотѣлъ би нікому зъ своихъ уношливимъ людемъ такого давати позволеня, аби (що есть непристойно) постороннимъ людемъ задавали урази».

«Могиленковѣ же Король Его Милость пянство и въ немъ шаленство принисуєть, то Ясне Велможній, Его Милость, Панъ Гетманъ войскъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожскихъ вѣдаєть тоє, же оній нетѣпиво павній, але и тверезій, розуму не маєть, лєчь уважати рачить, вжъ тотъ глупецъ, пишучи такія похвалки не въ свою то чинилъ надѣю, але въ надѣю моци вишной знать маючи

отъ когось подущеніе. Однакъ Его Милость Панъ Гетманъ тѣмъ глупого похвалки яко въ глупство ему ставитъ, такъ и отвѣтуеть, же за тую неприязнь и за вишіе его зрадецкіе причини не трудно-бъ его и оттоль, где ся онъ теперъ найдуетъ, сюда на судъ одискати; поневажъ оній рейменту Его Милости Пана Гетмана между рядовими въ компанѣяхъ козаками присягліи есть товаришъ, и утѣкати отседа и жони своей кидати былъ не повиненъ, а тамъ хватившися титулу такого, якого николи не есть годенъ, своимъ злимъ поволомъ много людей зъ войска Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожского въ згубное имя завелъ и далей заводитъ; взглядомъ чего всего не схотѣдъ бы и Король Его Милость о оногоса ображати, однакъ такіи способъ Ясневелможній Его Милость Панъ Гетманъ на сей часъ отставуетъ; едно для того, же Пресвѣтлѣхъ Монарховъ нашихъ Россійскихъ, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, щирая зъ Королемъ Его Милостю есть примирная пріязнь; другое и для того, же есть того надеженъ, же и самъ Король Его Милость, порозумѣвши далѣи, же тотъ радца ни на шо не здастся и овшемъ прикладомъ вишихъ таковыхъ на сторону ся ухватитъ, пречъ его отъ того титулу отставити рачитъ».

«Любо Король Его Милость есть Панъ побожній и церкви въ дѣдичнихъ добрахъ своихъ реставруеть, однакъ въдомо тое нетилко самому Ясневелможному Его Милости Пану Гетману, але и цѣлому войску Запорожскому, же въ державѣ Его Королевской Милости, чи то черезъ сенатъ, чи черезъ станъ духовній вѣри Римской, болшіе вѣжъ за прежнихъ Королей благочестивая восточного исповѣданія вѣра маеть утиски, а шкодливая унѣя роспространяется всюда. Если-жъ би Его Милости Короля была на томъ воля, аби тое благочестіе такихъ стусовъ не терпѣло, то якъ церкви, такъ и монастырѣ обваровати-бъ было мощно, такъ якъ прежніе Короли, ровную на волности якъ Полского такъ и Русского народовъ викониваючи присягу, привилеями своими оной зо

всѣми ихъ добрами варовали; албо вѣтъ вѣра святая Греко-русская восточнаго исповѣданія не естъ нова, але та власная, яка вселенскими Отцовъ Святыхъ синодами поставлена и утверждена, и не ново народи Россійскіе принали оную, але отъ Володимира зъ нею найдуюцца въ Литвѣ, на Волинѣ, Подгоррю и Подолю, злучилися зъ Короною Польскою. Теди для чого-бъ оную нищити и людей въ ней пребывающихъ теменжити и понижати слушцѣй бы было давно Королю Его Милости и Рѣчи посполитой знести оную не тилко нехотячую зоставати въ покою, але уставичнимъ утисненемъ правдивую Христову облюбенницу, церковь нашу Православную Грекорусскую, подъ незвиклую монархію Польской неволю подбивающую и отъ часу въ часъ гдѣ далѣй болшіе незгоди множащую унѣю. Якая титуломъ естъ унѣя, а самою рѣчью (зъ жалю то мовится) можется назвати вертепомъ разбойникомъ, съ которого выпадають сіи смѣлцѣ, монастири и церкви православніи нагле набѣгають, и подъ моцъ свою едни вже гвалтовне поподбивали, а другіе подбивати важатся, черезъ якій квалтъ и епископи Православія восточнаго потягнени въ ихъ унѣятскую поссесію.

«Що мусить болѣти всѣхъ визнавцовъ Грекорусской Восточной не уницкой вѣри, якихъ по ласцѣ Бржой янъ въ Богохранимой Пресвѣтлнхъ Монарховъ нашихъ Россійскихъ Державѣ, такъ и по всей вселенной естъ много, же брата ихъ, тожъ православніе визнавци въ краяхъ до Корони Польской и Великого Княжества Литовского належнихъ, не мають того щастя, абы подлугъ старовѣчныхъ правъ повагою монаршою отъ колотниковъ онихъ унѣятовъ были заступлени; але еще и овшемъ на гакъ стусовъ уставичнихъ незачливон онихъ гвалтовниковъ завзятости бывають подани; поневажъ въ таковихъ бѣдахъ православніе плачучи и рвдаючи никогда не могутъ достигнути нетялко skutку святой справедливости, але еще и посмѣховиско и уруганіе относятъ, скрушени зостаючи остатнимъ отчаяніемъ, ижъ вже ни

судъ скарги, ни судя правди ихъ пріймовати не хочуть. А многіе Ихъ Милость визнаня Римского, яко о томъ тутъ чутно, зъ утискомъ церквей Божіихъ и зъ бѣдъ духовнихъ и свѣцкихъ Грекорусскихъ услаждаются, маючи тое за жарть собѣ, кгда правовѣри восточного визнаня люде теменженемъ, гвалтами и муками биваются нищени и гублени, а жеби тилко шкочливая и расколная унѣя, на явную згубу вѣри святой христіанской засажаячаяся нетилко, ненарушне, але и зъ расширенемъ уставичнимъ была захована».

«Вѣдають тое и болѣють о томъ народи Россійскіе зъ Ясновельможнымъ Его Милостію Паномъ Гетманомъ и зъ войскомъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожскимъ, же въ краяхъ до Корони Полскои и Великого Княжества Литовскаго належныхъ православнымъ вѣри восточной христіаномъ нетилко не дано вступу до жадныхъ урядовъ, але и духовнимъ заборонено зъ Насвѣтѣйшымъ Сакраментомъ ходити до хорихъ, явними процессіи ховати мертвихъ и иншихъ церковнихъ отиравовати церемоній. Знають и о той бѣдѣ, же не прикладомъ ксендзовъ и плебановъ костела Римского, якіе всякихъ волностей и пошанованя заживають, але знакомъ видимои неволѣ, духовній Грекоруской вѣри особи тяжарамъ всякими ровно съ посполствомъ суть обложени, въ королевскихъ добрахъ станціями жолнерскими и всякими податкамъ, а въ дѣдичныхъ—работизнами подданскими, наветь (що и въ стыдъ мовити) псовъ корменемъ и иншими тяжкими неволничими повинностями».

«А такъ слушностю бѣ тое могло быти названо, кгда би ницѣйшого Короля Его Милость владою, яко чуемъ давно къ тому склонного, увѣяти въ своихъ гвалтахъ застыгнени быди, а православніе Грекорусской вѣри визнавци, не относячи такое, якая и теперъ отъ опихъ дѣтеса кривди и руини. врагъ своихъ и волностей старожитнихъ узнали привернене; що учинити-бѣ snadно, поневажъ (опрочъ того иншіе розніе секты и Жидовскіе школы мають въ томъ Королевствѣ

покой) нетилко свѣжіе сеймовіи на тое виданіе конституціи, якіе по Гадацкой Коммиссіи суть составлены, оказываютъ къ тому дорогу, але и давнѣйшихъ Королей Ихъ Милостей привилея найдуются слушнымъ поводомъ, зъ якихъ тутъ нѣкоторые экземпляры посылаются для вчитавя; въ тихъ ся оказуетъ, яко давнѣйшіе Короли Ихъ Милости права Грекорускихъ восточныхъ визнавцовъ щитили и яко восточніе визнавцѣ зъ високихъ становъ при тихъ правахъ зоставалися».

«Не учинивши зась тоей вѣри святой восточной визнавцомъ захованемъ правъ ихъ и волностей и церковей и добръ церковныхъ привернемъ успокоена, оглятатися потреба, аби Богъ на зомсту тихъ душепагубныхъ колотниковъ унѣтатовъ не вылилъ своего праведного гнѣва и на невинныхъ; албовѣмъ кривда церкви православной есть власная кривда Христа Бога, Которій главою есть оной».

«Видно тутъ тое, же о секти Зборовіе и Лютерскіе, такъ видется тимъ, которіе ихъ держать, же и кровь свою лита не отрицаются и десперацко поступають (якъ то и свѣжо сталося въ Венграхъ); а чому-жъ бы о вѣру справедливую христіянскую восточную христіаномъ правдивимъ православнимъ и до гордъ своихъ ставати не годилося, до чого нетилко христіянская цнота, але и самое збавеня шукающее тягнетъ сумнене».

«Есть тѣтъ поступокъ подобній квалтомъ унѣтскимъ, же Его Милость отецъ Шумянской, Епископъ Львовскій, неслухше и непристойне называючися митрополіи Кіевской администраторомъ и Печерскимъ архимандритомъ, якъ митрополіи, такъ и Печерскіе и иннихъ монастырей завладѣль добра, що любо бы респектомъ того, же тін добра въ державѣ Его Королевской Милости найдуются, дѣлялося; однакъ удивительно и жалостне есть Его Милости Пану Гетману и войску Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества и всему народу, же за Короля Казимира и за Короля Михайла

отъ катедрѣ митрополитанской и отъ монастыря Печерского и иныхъ тихъ добръ не отбираю, а теперь за нивѣшняго Короля Его Милости одобрѣти ихъ допущено. Що яко есть зъ вридею катедрѣ оной и мѣста святого Печерского и иныхъ немалою, такъ нетилко порече, але и нарѣкане Его Милость отецъ Шумянскій вѣчное тягнетъ зъ собою».

«За преречонихъ прошлыхъ Монарховъ Полскихъ слушне такъ сужено, же що посвящено есть Богу и Святымъ мѣстамъ, тое не маеть быти отривано на приватній обчихъ особъ пожитокъ. Албовѣмъ за тихъ побожныхъ Князей и Пановъ души, всегда тамъ на Святыхъ мѣстахъ молитви отправаюются и приносятся Богу оѣбри, котори тѣ добра по себѣ легovali. Неслушне теди оній мѣстамъ тимъ Святымъ и побожныхъ дателей душамъ чинитъ угѣснене и возбуждаеть все-народній жалъ сторони оное».

«Любожь видно тое, же Его Милость отецъ Шумянскій митрополее и архимандричое имя себѣ привлащаетъ для того, аби теми владѣлъ добрами, однакъ непристойно цале називатися оному преречоними титулами, якихъ осягнути не можеть, поневажь власнии суть на онихъ посессорове; тая теди хлюба ему якъ къ славѣ такъ къ збавеню ничего не поможетъ; надеженъ теди есть Ясневелможній Его Милость Панъ Гетманъ зъ войскомъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожскаго, же Король Его Милость монаршною повагою своею тую завязтость его (хоть же онъ и духовній есть особа) отставити ему роскажетъ, и добра оин якъ до катедрѣ такъ и до монастырей повернути сволитъ. Кгди-жь если небывалии рѣчи поважніи и мудріи Монархи для якихъ колвекъ респектовъ чинити умѣють, а чому-жь бы Его Королевской Милости для примирной приязни Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, тихъ добръ давнихъ церковныхъ до власне належныхъ посесій не можно было привернути; що нетилко стало би ся добре, але и святоблыве, албовѣмъ Его Королевская Милость удоволявала».

бы тымъ станъ святій духовній, и чрезъ тое мѣлъ бы у всегдашнихъ молитвахъ на тихъ святыхъ мѣстахъ владычествъ.

Князь Голицинъ Василій Василіевичъ зъ того-жъ Крымского повторного походу прибывши на Москву, а зная обачившися въ томъ, ижъ неслучше безъ жадного военного промыслу учинилъ отъ Крыму поворотъ свой и боячись за тое отъ Государя своего Царя Петра Алексѣевича караня, засѣялъ было и большое (якое самого его поткало) зло зъ совѣтомъ Царевни Софіи Алексѣевны такое, чтобы Царя Петра Алексѣевича отъ престола низложить, а Царя Иоанна немощного или паче рещи вмѣсто Иоанна Софью Царевну на ономъ утвердити. Не вѣдомо же коея ради вини (яко былъ многомощній) прислалъ и до Мазепи Гетмана грамотной безъ вѣдома государского монаршіи указъ, абы ехалъ на Москву зъ старшиною енеральною и полковниками. По лемъ указу Гетманъ заразъ зобравшися зъ старшиною помененною, вѣхалъ зъ Батурина на Москву. Прежде же приѣзду гетманского въ Москву открыся Царю Петру Алексѣвичу тое злое на него умышеніе Голициново съ прочими; чего дѣля онъ Царь Петръ, здравія своего сохраняючи цѣлость, уехалъ съ певними други своими зъ Москви чила зъ монастыра Донского въ монастырь Радонежскій Свято-Троицкой, иже отъ Москви за 21 миль обрѣтается, и призвалъ тамъ до себе для защиту своего нѣсколко полковъ войска. Егда же Гетманъ прибылъ въ Москву, тогда по нѣколкокохъ двехъ присланъ отъ него Государя Царя Петра Алексѣевича указъ ехать Гетману зъ Москви зо всею старшиною къ нему Государю въ монастырь помененній Троецкій. По которомъ указѣ, когда вѣхалъ Гетманъ зъ Москви, тогда и Князь Голицинъ зъ Шакловитимъ думнымъ лкомъ и иными други и совѣтниками со всѣми своими по указу-жъ монаршомъ вѣхалъ зъ Москви, и прежде Гетмана посѣдившися до Троецкого монастыра, по указу-жъ монаршомъ не доущомъ предъ лице его, и принять зъ Шакловитимъ

и прочими-перезно за крѣпкіе караули. Егда же и Гетманъ прибылъ до монастыря оного, тогда показано ему зъ старшиною мѣсце, где стояти, потомъ спрашивано: для чего онъ пріехалъ на Москву и по чіемъ указу. На якіи вопросъ когда ретедная отъ Гетмана учинена реляція, же то учинилъ по указу монаршемъ отъ князя Голицына присланомъ, тогда болшій монаршій на него Голицына съ товарищи уредилъ гибль и подзоръ незначливости, по которомъ заразы чинено розиска; а по розискахъ абіе и страшная экзениція стануда: князь Голицынъ и Неплюевъ (на которого и за дѣлане въ Сѣвску воровскихъ чеховъ, на якіе серебро Царское давано, особливая монаршая была урза) послани на тѣлещдахъ въ дальніе ссилки порозно; Щакловитому голову отъято, а вивихъ кнутовано, языкъ поурѣзовано и въ ссилки-жь ровніе послано. И исполнилося zde слово Евангелское: «ею же мѣрою мѣрите возмѣрится вамъ»: заслалъ Голицынъ Самойловича въ ссилку, и самъ не уйшолъ отъ оной, всѣхъ незапно отстрадавши имѣній и богатствъ. Неплюевъ засѣ всѣ богатства и скарби Григорія Гетманича въ войску забравши, погубилъ наконецъ и самого въ Сѣвску безчестнымъ главы отъятиемъ топоромъ до плахи; прето и самъ, всѣхъ имѣній и богатствъ нечаянно отстрадавши, утратилъ съ ними сполную и вожделенную волю. И тако начинающуюся кремолу тогдашнюю благовременно ускромлено, и Царевнѣ Софіи Алексѣевнѣ въ монастырѣ одномъ паненскомъ зоставати неволѣно. А Царь Петръ Алексѣевичъ, для слабости братней Іоанновой, самъ еденъ отъ того часу началъ царствовать и всѣмъ царствомъ Россійскимъ правити. Гетмана зъ старшиною, по шестянедѣльномъ на Москвѣ и въ монастыру Троицкомъ прежитію, милостиво отпущено зъ выданемъ ему на гетманство потвержательной на пергаминѣ златомъ украшенной монаршой грамоти, всѣ дрезніе права и водности войска Запорожского и всего народа Малороссійского въ ненарушимей цѣлости заховуючой, такжеже и

особной грамоти на маестности гетманскіе. Того-жь часу и шнимъ панамъ Малороссійскимъ по прошенію ихъ подавани на маестности и грунта грамоти монаршіе потвержательніи; а другимъ панамъ для скорого ихъ зъ Гетманомъ отъезду зъ Москвы не успѣли грамоти такіи потвержательніи; теи уже въ пришломъ 1690 року оніе зъ милости Монаршой имъ повывавани.

Предъ віездомъ на Москву опасуючися Гетманъ, абы роздражненная Орда для отмщенія не вторгнула въ Украину, роположилъ войска охотничкіе конніе и пѣхотніе сердючкіе по крайнихъ приличнихъ мѣсцахъ Малороссійскихъ, для осторожности отъ тихъ непріятелей; а віездачи на Москву оставилъ въ Батуринѣ Наказнимъ Гетманомъ Михайла Вуяхевича, судію войскового енералного; которій для учиненія аспра ижъ учиненъ Наказнимъ Гетманомъ и зостаєть зъ войскомъ въ поготовости на отпоръ непріятелемъ, взявши килко тысячъ войска зъ сотенъ за Сеймскихъ и по близу Батурина сущихъ, приходилъ зъ ними ажъ до Лубенъ; а въ Лубняхъ зколко недѣль помѣшкавши, и жадномъ вѣдомости о непріятелехъ не заслышавши, повернулъ до Батурина передъ Покровою и войско роспустилъ въ дома ихъ; еднакъ войска помененніи охотничкіе на указнихъ мѣсцахъ для осторожности отъ непріятелей нескходно ажъ до зими знайдовалися. Прнлагаєтья же еще и тоє тутъ, же за поворотомъ сего лѣта отъ Перекопу войскъ, многіе госуларскіе хлѣбніе и военніе запасы и тяжари, арматы, порохи и кули зоставленн въ построєнномъ на Самарѣ Новобогородицкомъ городѣ, отъ которого часу и воеводи Московскіе зъ людьми президіарными тамъ, яко и прежде рѣхомъ, жити начаша.

Того-жь року первая книга Житей Святыхъ, трудами превелебного въ Богу отца Димитрія Савича Туутала Сотничєска Кієвского, мужа премудрого и дару Духа Святого полного, составлена, отъ мѣсяца септеврїа починаючаяся, первій разъ въ типографіи Печерской, за архимандрію отца

Варлаама Ясинского, видрукована и на свѣтъ зъ великою пользою людскою випущена.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXI.

О осторожности Малороссійской отъ непріятелей; о кончинѣ Святѣйшаго Іоакима патріярхи Московского, и о избраніи на его мѣсто Святѣйшаго Адріана; о кончинѣ Гедеопа Святуполка митрополита Кіевскаго и погребеніи его; о избраніи по немъ на митрополию Варлаама Ясинскаго и посвященіи на Москву чрезъ Адріана патріярху нового; о саранчѣ великой и шкочливой, отъ Крижу въ Малую Россію пришедшой; о моровому повѣтру въ Новобогородицкомъ и Волномъ на Самарѣ городахъ; о прнесеніи чудотворной иконы Пресвятой Богородици зъ Руднѣ въ монастырь паненскій Кіев-Печерскій.

Року отъ созданія міра 7198, а отъ человекенія Божія 1690. Поневажъ на пришлолѣтнюю компанію военную не было монаршого указа Гетману зъ войскомъ козацкимъ готоватися, теди увесъ тотъ рокъ всѣ Малороссіяне въ тишинѣ прежили въ домахъ своихъ; еднакъ для осторожности отъ непріятелей бѣсурмановъ, войска охотницкіе конніе и пѣшіе, также по невеликой части и городовіе малъ не чрезъ все лѣто знайдовалися по рубежахъ Малороссійскихъ.

Того-жъ року, марта 17, Святѣйшій Іоакимъ патріярхъ Московскій и всея Россіи блаженную жизни своея пріять кончину на Москвѣ; пасъ церковь Христову словесную лѣтъ ...и мѣсяцей.... По немъ вскорѣ всего освященного собора, Московскаго царскаго Свгклита и всего мирскаго сословія согласіемъ и изволеніемъ избранъ и поставленъ патріярхомъ Московскимъ Святѣйшій Адріанъ.

Тоеи-жъ весни, априля 6, преставися отъ жизни сея митрополитъ Кіевскій Преосвященній Гедеонъ Святополкъ князь Четвертенскій, преживши богоугодно на престолѣ своемъ 4 чили 5 рокъ и мѣсяцей 5; похороненъ же..... въ монастырѣ... чрезъ Преосвященного архіепископа Чернѣговского Лазаря Барановича зъ великою публѣкою и ассистенціею духовного и мирского чина людей; на которомъ погребеніи и Гетманъ Мазепа былъ зъ еверадною старшиною и полковниками городовими и ихъ войсковыми музиками. По погребеніи же его чили и предъ погребеніемъ еще, согласными такъ духовного якъ и мирского чина вотами, избранъ на митрополию Кіевскую премудрій и Богоугодній мужъ Варлаамъ Ясинскій архимандритъ Кіевонечерскій; а мѣсяца ноеврія посвященъ на тую митрополию и утвержденъ на Москвѣ чрезъ Святѣйшого Адріяна новѣго тогда патріарху Московского. Дана же ему и грамота патріаршая становная и благословителная на митрополию, грамотѣ патріаршой покойному митрополиту Гедеону Святополку данной подобная, но тая не досталася ку преписаню.

Того-же року лѣто было дожчистое, но гнѣваяся Господь на насъ за беззаконіе наше, попусти премногую саранчу на Украину Малороссійскую, которая, въ степяхъ около Криму чрезъ килко лѣтъ наплодившись, теперь за допущеніемъ Божиимъ, августа въ 1-й день наспѣла отъ Криму въ полкъ Полтавскій; толже была велика, яко и въ полудень ясній аки облакъ темній солнечную заслоняла свѣтлость. Ишла же оная чрезъ всю Малую Россію не вся вкупѣ, але розно—една за другою—превеликими партіями и столпами, аки смисленихъ вождовъ между собою имущи. Забавила на Украинѣ черезъ неделѣ двѣ, и любо пашиямъ озиминимъ, але повижинаннимъ, не шкодила; еднакъ пашнѣ яриніе еще невижатіе и травы невикощенніе всѣ до щенту віела, и превеликую нужду и скорбь людемъ Малороссійскимъ здѣлала, а где великими партіями ишла и на

землю падала, тамъ отъ ея великій смрадъ наполнялъ воздухъ, и любо людемъ не вредилъ, однакъ вредилъ скотомъ, рабочимъ воламъ и конемъ такъ, ижъ многіе здихали, немогучи стерпѣти смраду оного; свинѣ зась иптаство надворное довольно оную или и безъ жадного вреда ею тучилися. Прелѣтѣвши зась Малую Россію чрезъ двонедельнее время, удалася на Волинь и въ Полщу, а подобно и въ Литву. Певніе писменніе зъ Малороссіяновъ люде повѣтствовали, же на многихъ крилцяхъ ея видѣли Русскими лѣтерами изображеніе такіе двѣ слова: *гнѣвъ Божій*. Авторъ тежъ Экономѣки, книги Полской, послѣ прешествія саранчѣ ново зданной и випечатанной, на листѣ 111-мъ о той саранчѣ написалъ такъ: «въ року 1690 показалась великая надъ звичай саранча въ Русѣ на Украинѣ, а оттоль партія певная до краю Сандомѣрского залетѣла. Тое разширенесе ея зъ Таврики есть албо отъ Криму и изъ Волохъ; которая такъ была срога и густа якоби хмура, же ажъ и видокъ солнечній затмила; а где колвекъ упала на луки, на збоже, на огородніе ярини, хвасти, наветъ по садахъ и по лѣсахъ листе до щенту віла; козаки соломою їи палили; откуду потимъ были зарази якъ отъ морового повѣтра, же ажъ съ того умѣрали люде. Въ постатѣ своей были шарави, для того и назвиско ихъ есть шаранча; суть въ себѣ на кшталтъ кониковъ полевихъ, толко же суть длужшіе и болшіе; съ крилцами суть чотирма, на которыхъ пестрини певніе видѣни, яко би зъ лѣтеръ Грецкихъ зложеніе, которіи въ тїи викладаются слова: *ira Dei*, то есть, гнѣвъ Божій. Кгда на ившую прелѣтуютъ страну, теди на нихъ дзвонять якъ на злую хмуру, зъ арматъ поблизу стрѣляютъ, ключами бряжчатъ и сокирами въ дошки стукають, албо въ мѣлници брязкають для гуку и дзвону, аби зъ того уступовали мѣсца на ивнее. Панъ Богъ Всемогущій оборонилъ край Полскіе, бо на тотъ часъ она показалась, когда люде зъ поля збожа упритнули, татарокъ однакъ надвередила; а где на ровную

землю упала, теди въ толщину було того множества на полъ локтя». Треба на пришлое лѣто, стережи Боже, обавятися, аби на тихъ, где были мѣсцахъ, икри рожаю своего для плоду не zostавили, отколъ бы се знову тое роскревело и розмножило, прикладомъ овихъ мотеловъ, котрих на капустахъ свои zostавляютъ насеня, зъ которихъ не малое множество гусеницѣхъ намножится, такъ ижъ въ маломъ часѣ капусты и иннѣ хочъ у полю ярини вѣвечъ обернуть.

По прешествіи того въ саранчѣ оной видѣного гвѣва Божія, заразы въ Новобогородицкомъ Самарскомъ городѣ моровое великое повстало повѣтре такъ, ижъ мало що людей въ томъ городѣ осталося, и воевода тамошній князь Ржевскій тоеи-жъ смертнои не уйшолъ пляги; синъ же его переболѣвъ. Того-жъ часу и другій городокъ вишей на Самарѣ Сергіевъ, то есть Волное, увесь вимеръ.

Того-жъ року октоврія 25, Василій священникъ, блюститель чудотворнія Руденскія Пресвятой Дѣви Богородици иконы, пренеслъ оную зъ Руднѣ въ монастырь паненскій Кіево-Печерскій, и поставилъ ея въ церквѣ тамошней; о чомъ отецъ намѣсникъ Лавры Печерскія писалъ до Гетмана Мазепи такій листъ свой:

«Аще о всякомъ Божіемъ благодѣянїи должно есть Богу и Пресвятой Богородици благодареніе приносить, по повелѣнію Богоугодившого сосуда Духа Пресвятаго, наказующа всѣхъ обще: *благодарни бывайте*; наипаче о семъ благотворенїи и неизреченномъ дарованїи, зъ неисповѣдимихъ судьбъ Божїихъ паче надежды явленомъ нинѣшнего времени, достойно и праведно благодарственная восписовати, егда Источникъ милосердія, милостивое рода христіанского Заступленіе, едино по Бозѣ Упованіе, благоволенїемъ Бога Сина исполняетъ словеса Богомъ реченнїя: *обрътохся не нищущимъ мя*. Яко милосердія Мати вѣсть прежде прошемія ихъ-же требуемъ, свою много-чудесную пресловутую икону (взявшуюся за щасливои держави Малороссійской земаѣ

благоразумного правленія тоя Велможного великого нашего милостиваго патрона) благоволила преселитися на Печерскіе горы, иде-же отъ древнихъ временъ, отнехъ вѣра православная возсіяла, Пресвятая Богородица возлюби себѣ здѣшнее пребываніе. Аки фениксъ отражаяся, Единая на небеси и на земли Владичествующая, обновляетъ на всякомъ мѣстѣ наипаче въ сей небеси подобной обители чудеса; что нѣкогда рече: «прійду видѣти мѣсто и хощу жити тамо», нынѣ обновляя, исполняетъ событіемъ вещи слово истины: «се покой мой во вѣкъ вѣка, здѣ вселюся яко и изволихъ и», златое бо сокровище нехотя имѣти зъ грубыми желѣзи приобщенія, отъ простихъ неудобнопроходимихъ селеній на мѣсто обители Святой, любимое себѣ, подъ златій вѣнецъ церкви Святой преселяется; во истину нынѣ приличнѣйшаго пребыванія чистому избранному и златотворному Пречистой Дѣви Матере сосуду, яко подъ чистимъ избранимъ златимъ вѣнцемъ пребывать. Подобное бо подобнымъ веселится. Нынѣшняго году, 25 числа октоврія, священникъ Василій въ ноци прійде зъ иконою Пресвятія Богородици, никому неизвѣстивъ, и поставилъ въ паненскомъ монастырѣ Покрови въ церкви Пресвятія Богородици. Вѣми усердіе Велможности Вашей милостиваго патрона Святой обители, своего израднѣйшаго благодѣтеля, сіе благоволеніе Божіе и пренесеніе иконы Пресвятія Богоматери извѣстно творимъ. По своему високому Богомъ дарованному благоразумію, яко премудрій вождь и предостойній рейментарь, изволь сотворити, Велможности Вашей повелѣнія ожидаемъ; и себе при найнижшомъ до земного лица поклоненіи милостивому призрѣнію зъ поволностию услугъ нашихъ вручаемъ. Писанъ въ Лаврѣ Святой Кіево-Печерской, октоврія 26, року 1690.»

Зъ конца писма сего показуетсл, же отци Печерскіе полѣтичне желали, аби образъ тотъ чудовній былъ внесенъ въ Лавру ихъ, но Гетманъ на тое не изволилъ, и непремѣнно той Святой иконѣ благоволилъ заставати въ мона-

стиру паненскомъ Печерскомъ, которая зъ Руднѣ за Черниговомъ начать чудодѣйствовати (яко ся мнѣтъ ми) уже за гетманства Мазепового; невѣдомо же для якихъ мѣръ отецъ Васидій, помененій священникъ, пренесся зъ оною зъ Руднѣ въ монастырь помененій паненскій, где уже не слышно было чудодѣйствій, на которіе обитовалъ въ церкви Руденской.

Сего жъ 1690 року, на самомъ початку его, между свята Рождества Господня, началъ я, сихъ лѣтописныхъ дѣланій, графъ и сказатель (въ килконадцять лѣтъъ будучи), служити войску Запорожскому, въ поважномъ дому зъ пановъ Малоросійскихъ благородного Его Милости пана Василя Леонтьевича Кочубія, писаря на тотъ часъ войскового егералного, за прерачного гетманства Мазепового; служилемъ же вѣрне и тцаливе, якъ моя мнѣ повелѣваца цюта, не тѣдко въ домашнихъ пана моего дѣлахъ воликъ, а найбарзѣй писарскихъ, але и войсковыхъ нуждѣйшихъ и секретныхъ на тотъ часъ, такъ до самого Пресвѣтѣйшого Монарха Всеросійского Петра Алексѣевича, яко и въ цѣбрнихъ въ его жъ монаршихъ дѣлахъ, отъ Гетмана тогда бывшихъ до Господаровъ Волоского и Мултанского за неправленіемъ пана моего корреспонденціяхъ, которіи канцелярїи войскової не были явними. Послуживши засъ въ такихъ премногихъ неусиднихъ трудахъ чрезъ лѣтъ 15, zostалемъ за тую мою службу вправленъ до канцелярїи войскової егералной на початку року 1705, въ которой зъ между худшихъ братіи моеї былемъ не послѣднимъ въ дѣлахъ писарскихъ, сполна чрезъ лѣтъ 4; нимъ за тую мою долговременную и вѣрную службу моя недоля крайнимъ мнѣ на самомъ концу рока 1708 заплатила нещастемъ, которое впредь въ помененомъ року припомнѣтися можетъ.

Въ Англіи въ нѣкоей одной провинци трафѣлося одного лѣта, гди пашнѣ назбитъ уродили, и гдїея часъ жиннѣ приближалъ, тогда пришла саранча въ великомъ мно-

жествъ, и жъ вѣ пашнѣ пошла такъ барзо, что за пять миль заледво една копа зобрава бытъ могла. Люде провинці оной нѣкотерѣ зъ нихъ поймали, а пилне ся припатрующисъ нашли на крылцахъ ихъ лѣвери малюванія, на одному крылцу написано: *илъъ*, а на другомъ: *Божій*, жеби явно було, и жъ для грѣковъ и помсти Божіей оно ся стало.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXII.

О избраніи Вуяхевича на архимандрію Кіево-Печерскую; о жалованю монаршомъ Гетману присланномъ, и о разсланю оного полковникамъ; о посланю того-жъ жалованя полковнику Полтавскому чрезъ Петрика канцеляристу, и о тѣчѣ его Петриковой тогда зъ козими Мазепиними до Сѣчи и Крыму; о Эжівѣ, воеводѣ Новобородицкомъ; о Хрисанфу архимандритѣ, въ Малую Росію отъ Святѣйшого Досифея патріярха Іерусалимскаго присланомъ, зъ грамотою до отца Ясинскаго митрополита Кіевскаго о добромъ правленіи Святаго Православія и о иныхъ дѣлахъ писаною; о бытности гетманской въ осень въ монастыру Лубенскомъ.

Року отъ сотворенія свѣта 7199, а року егда Божіе Предвѣчное Слово спасеніе принесе міру все готово 1691. Послуживши довольно свѣту значній войска Запорожскаго товаришъ Михайло Вуяхевичъ, судія войсковій енералній, а хотячи еще уже въ шедивихъ жизни своя лѣтехъ, хочай при концу оная, послужити въ монашество Богу, прошлаго лѣта чили осени зложилъ зъ себе урядъ судейства, а пожегнавши Гетмана и старшину, за вѣдомомъ ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества и благословеніемъ Святѣйшого Адріяна новаго тогда патріярха Московскаго, отехалъ зъ

Батурина зовсімъ въ монастырь Кіево-Печерскій, и въ скоромъ часѣ яко принялъ на себе иноческій образъ, преименованій оставши зъ Михайла Мелетіемъ, такъ волною елекцією и голосами всехъ братія тоєи-жъ Печерской Лаври избранъ zostалъ архимандритомъ оной на мѣсце Варлаама Ясинскаго, на митрополию Кіевскую зъ монастыра Печерского предъ тымъ взятого, и посвященъ вскорѣ на священство чрезъ того жъ нового митрополиту Преосвященного отца Ясинскаго. О которомъ его на тую архимандрію избраніи отца Печерскіе, януарія 4, писали до Гетмана Мазепи такій листъ свой:

«Веліе благодареніе Превисочайшому Архіереєвѣ Царевѣ Царемъ и Господеви Господемъ, Всемилоствому Богу воздаемъ, яко сподобилисмося такъ отъ Великихъ Государей нашихъ Царей и Великихъ Князей Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцовъ, яко и отъ Великаго Господина Святѣйшого Адріана Московскаго и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ патріярхи, архипастиря нашего, за многоможнымъ рейментарскимъ ходатайствомъ Велможности Вашей, въ совершившомся избраніи нашомъ, по ихъ же монаршомъ указу а патріяршомъ благословенію учиненомъ, и въ новоизбранномъ архимандритѣ нашомъ Печерскомъ благородномъ господину Михаилу Вуяхевичу судіи войсковомъ енералномъ желаемое благоволеніе, въ грамотахъ монаршой и патріяршой до Велможности Вашей писанихъ, изъявленное получить; за что Великимъ Государемъ нашимъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, и Великому Господину Святѣйшему Адріану патріярсѣ Московскому и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ, благодарственное наше, до лица земного всеспирено припадаючи, воздаемъ и воздати должни есми поклоненіе, и Велможности Вашей за толикое о Святой обители Печерской и о насъ всѣхъ всегдашнихъ богомолцахъ праве отческое промышленіе и радѣніе зъ низжай-

шимъ нашимъ челобитемъ выражаемъ подяковане. Кгди-жь то естъ изрядня обители Печерской Святой и намъ всѣмъ радость и духовное благоутішіе, что изволеніемъ Великихъ Государей нашихъ, Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, и благоволеніемъ Великого Господина Святѣйшого Адріяна, патріярхи Московского и всея Россіи и всѣхъ сѣвернихъ странъ, архимандритскимъ совершена наша елекція и новозбраній на ней волнами всѣхъ насъ голосами архимандрита Печерскій утверждается, и по воспріятіи, дастъ Богъ, великого инокеского ангелскаго сана на произведеіне и посвященіе, Преосвященному господину отцу Варлааму Ясинскому митрополиту Кіевскому, Галицкому и всея Малія Россіи спорушеное, въ пріизяшній чинъ іеромонашескій благословляется. Чесо себѣ и новозбранному нашему архимандриту Печерскому, яко вседужно желаемъ, такъ и крѣпко на милость Божію уноваемъ, что предстательствомъ Пресвятія Богородици и молитвами Преподобныхъ Отець Печерскихъ дѣло тое вскорѣ прійдетъ въ совершенство; понеже то справи судьби непостижиміе и воля Всемогущаго Бога: «всяка бо власть отъ Бога», истинное же дѣйствіе Пресвятого «Иже вездѣ и вся исполняй Сій» Духа: «такъ бо изволися Духу Святому»; Его же ми, аще и недостойніе, въ прилежныхъ молитвахъ нашихъ на помощь призвавши, всѣ согласно едиными устми и единымъ сердцемъ избралисмо за архимандрита Печерского благородного господина Михаила Вуяхевича, яко мужа достойна, благочестива, благоразумна, въ добродѣтеляхъ преспѣваемого и силою Божіею, яже и въ немощи совершается. тотъ великій святій санъ архимандритескій вонести добрѣ и Богоугодно могущаго, найпаче яко обители святой Печерской свойственнаго. Поне же онъ отъ юности своея въ ней на значнихъ писарскихъ трудахъ, аще и въ мірскомъ чину, немало лѣтъ полезно ей послужилъ и чину инокескому; между иноками обитаючи, благоподобно при-
смотрѣлся, и всякое благодѣяніе тои же обители Святой

Печерской, яко свойственній ея коборникъ и ревнитель, даже доселѣ всеусердно творилъ; того уже, а не кого иного, непоколебимо держащееся, за свойственного (Богу само повелившу) архимандрита Печерскаго имѣешь. А Великихъ Государей нашихъ, Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества, въ томъ монаршее милостивое благоволеніе и Великаго Господина Адриана Святѣйшаго патріарха Московскаго и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ архипастырское прозвѣленіе, благодарными устн и сердци, всецѣлебнѣ и благохотнѣ десятирицаю и сторицею любимъ; совершенство и произведеніе его на тотъ великій степенъ архимандрія Печерскія по волѣ Бога Всемогущаго, по милостивому Великихъ Государей нашихъ, Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества, изволенію и по благословенію Великаго Господина Святѣйшаго Адриана патріарха Московскаго и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ, яко ставропѣгіяне его архипастырь, получить съ несумѣною надеждою чающе, за многоможныи и до конца Велможности Вашей рейментарскіи пронашленіемъ, которому себе въ новонабраннѣ архимандритѣ нашѣмъ Печерскимъ при нижайшемъ поклоненіи нашѣмъ и всегданнихъ молитвахъ всемирно вручавъ Божіе, Пресвятой Богородици и Преподобныхъ Отецъ нашихъ Печерскихъ благословеніе отъ Святой, великой, чудотворной Кіевнопечерской Лаври Велможности Вашей и всему благодатному дему оубруючи естесмо, и прочая».

«Зъ монастыря Печерскаго Кіевскаго року 1691, януарія 4 дня».

Того-жь року по Крещеніи Господнемъ чрезъ черетного посланого привезено зъ Москви монаршее, Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества, такъ Гетману, яко старшій ошералней и всѣмъ полковникомъ годовое жалованье, которое Гетманъ прихавши, единнѣ полковникомъ, якін на тотъ часъ зъ Батуричъ згодилися, самъ поседавалъ, а другинѣ постъ

сылазъ въ подки преть нарочникъ посланцовъ своихъ. А же и Федоръ Жученко полковникъ тогда Полтавскій зоставалъ въ Полтавѣ въ дому своемъ, теде и до него зъ тимъ монаршимъ жалованемъ о всеедной послалъ Гетманъ Мазепа старшого канцеляристу Петрака Иваненка; а ибѣяієсь (яко коварній) замислившіи козни протидѣ своихъ Государей, позволилъ ему при особливой информации тайной своей зъ Полтави отѣхати до Сѣчи Запорожской, а оттоль и до Крыму, и азачати тое, о томъ ему словесная отъ него дана была наука. Онъ теде подлугъ тоей науки справуючися, а заломамо монарше Жученку полковнику Полтавскому отѣзавши и отъ него до Гетмана респонсъ благодарственный отобразивши, отѣхалъ зъ Полтави до Нового Санджарова, будго зр маѣданъ тамъ своихъ кривныхъ; а оттоль же зъ достъ великій мекавши, владеа безвѣстно за Ворскло въ поле, где долъ смертою сѣна санки оставивши и на конѣ зъ служебми своими вѣвши, отѣхалъ за Днѣпръ по леду и прибылъ до Сѣчи Запорожской, а тамъ вскорѣ учинивъ ищерамъ вѣчовити; на которахъ ищарствѣ ледво рокъ зъ Сѣчи дреживши, уйшолъ до Крыму и возбудилъ Хана во всѣмъ ордами Крымскими до войны на государство Россійское, яко о томъ впередъ будетъ.

Того-жъ лѣта присланъ на воеводство въ Новобогородицкой городъ князь Зміевъ на мѣсце князя Ржевского, тамъ прошлого лѣта помершого.

Того-жъ лѣта увѣдомившися Святѣйшій Досифей патріархъ Іерусалимскій о новонаставшомъ митрополитѣ Кіевскомъ Пресвященномъ отцѣ Варлаамѣ Ясинскомъ, а маючи свои интереси въ Малую Россію о спадкахъ митрополита Падсія Лигаридія и другого митрополита Влдиненскаго, также и на Москву до Пресвѣтлѣйшихъ Монарховъ прислалъ зъ Малую Россію нарочного отъ себе архимандрита Хрисафа, знаменитого и мудрого мужа, иже по немъ Досифею ирять престолъ патріархіи Іерусалимской. Черезъ того

убо Хрисанфа онъ Святѣйшій Досифей патріархъ писалъ о добромъ правленіи Святаго Православія до Пресвященнаго отца Ясинскаго митрополита Кіевскаго такую грамоту:

Досифей милостію Божіею патріарха Святаго града Іерусалима и всей Палестины.

Пресвященній, благословеннѣйшій митрополитъ, святѣйшій митрополитъ Кіевской и Галицкой найвишшій ексарха, всей Сармаціи Полской и Подолской господине, въ Духу Святомъ брате и сослужителю нашей смиренной кротости! благодать, миръ, милость да будетъ архіерейству Вашему отъ Бога, и отъ Святаго Воспріемника живота гроба помощь и защищеніе, а отъ насъ молитвы, благословеніе и прощеніе! Посилающе во внутреняя сего нашего превелебнаго архимандриту господина Хрисанфа съ законникомъ, не занедбался писати до Вашей братерской любви: напредъ для молитвы и благословенія отъ Гроба Святаго и отъ насъ, повторе во память приводяще безмертнія мздовоздаданія, яже имѣють приличнымъ радѣніемъ началствующіе во церквахъ святыхъ, и дабись по печеніе имѣлъ и трудился въ роли Христовой, имуще въ памяти и Господа глаголюща: «благое нѣсть благое, аще не благо содѣвается». Сего ради да живеша и унасаеши по преданію Святыхъ Отець, и на преступниковъ съ неспомощства или съ злаго обычая сущи; буди приличній исправитель, слышаще Пророка глаголюща: «расположить словеса своя на суди», и Апостола до Коринтоу гласяща: «яко служители есми таинъ Божіихъ, что речеся и о епископахъ, «а на сихъ, иже волею своею согрѣшаютъ и непреложно живутъ, да будеша жестокъ наказатель, наказуа ихъ, рече, предъ всѣми, да и прочіи имуть трепеть, и аще око твое соблазняетъ извлечь е, и прочая»; и до Ефесевъ: «и общенія не имѣте со дѣлами неплодящими, темными, но паче же наказуйте»; се же и ко Римляномъ подтверждаетъ Апостолъ,

благостию, и жестокость глаголюще: «и настирекій жезлъ, его же содержшиши, сіе знаменуеть яко обоятній есть; еи же архіерейская власть имѣеть послушанствіи по крѣпцати, некроткихъ же низлагати и карати». Якъ скоро вѣдѣлися войны за Хмельницкого и сталося было раздѣлене епархій, устала наука, вошли зліе сосѣде паписты и многіе уклонилися; ти однакъ имѣй око твое чисто, взирающее на глубину сердець и неpravляй всякую новостъ, бо христіанскій челоувѣкъ вѣруеть сердцемъ, да оправданъ будетъ, устами исповѣдуеть, да спасеніе получить; но и одежду масть церковную, именно священники, чти 16 канонъ седмого собора, и прилежи аби церковніе носили одежду веходашихъ и постыли яко веходіе, и вщи въ канонахъ веходашихъ соборовъ и обрященіи сокровище живота. Слышалъ еси что новелѣваетъ Госнодь? «Велкое насажденіе, еже не насади отецъ мой, искоренится»; что прето не прилично Авестодской церкви не толко вироки, но и обичаи отрини и исправи, да возвеселиши насъ, и провадь яко вторій Моисей люди Божія, бѣгай новихъ вещей акв ужа и получиши славу Божию со Апостоли и Пророки. Хотѣніе имѣяхомъ извѣстити церковному престолу, аби тамъ въ Украинѣ и въ нѣконхъ градѣхъ поставлени были епископи для спроваженя іереовъ, и жеби не были и устали налоги православной церкви противніе, и да еденъ постановляетъ многихъ на единой литургіей, аще же се не уподобится, даби посвящено было, сколько архидіаконовъ старихъ чести достойнихъ, въ монастирахъ булучихъ, чтобы исправляли годнихъ своряженя; и дай Боже аби тое сталося. По трете пишемо до васъ сію хартію нашу, да соболѣзнуеши намъ, кыяке обидами измождени есмо отъ исправителей сатанинскихъ, и испрашай о семъ нашего сего себѣ притомного, сопечалующе намъ и пособствующе симъ словомъ и дѣломъ, сколько мощно ти есть; бо всякому должно есть помощь приносить церквѣи святыхъ матери, и дѣло есть

Апостолское, яке дѣланія Апостолская свидѣдствуютъ и Святій Павелъ. Во многихъ тамо есть монастырехъ начальниковъ богатыхъ и многокъ, наипаче Бога боящихся, и рамокъ смогрѣніе твое удовлетворяющее будетъ великою помощею на Святому Гробу. Шо четверто, тамъ въ Богу успе митрополита Галкій Пансій Лигаридій, пастыръ Іерусалимской столицы, вѣкъ имѣлъ пензен, вещи сребреніе, книги и мощи Святыхъ, а въ то время архіерействовалъ нареченій архіепископъ Маазръ и не убоился Бога, а ни честь воздающе Святому Гробу, и не усрами себе для лица патриаршаго престола, но жѣкіе вещи самъ восхити, яко единакомъ, едни даровалъ, другіе же остави, и хте колескъ хотѣлъ, въ тѣхъ вещей себѣ урвалъ; а и въ Турецкомъ помысли, гдѣ бы колескъ умеръ, либо митрополита, албо священно-монахъ, или престій челоуѣкъ Гроба Божія, жадеиъ азъ Турецкъ а ни паша, а ни подданій не отбѣраетъ его рѣчей, но въ сохраненіи остаются чрезъ лѣта и времена докомъ, аиъ патриарха пошлетъ по оне и отберетъ. И посподиръ Маазръ чудимеса почте не мѣлъ достъ такъ улянти, же ниюгда не воспоминаю о Гробѣ Святомъ, яко того должнасть есть, но и вещи гроба Святого разсипа; него ради брате-любіе твое да привлекиво попечется, аби якіе би рѣчи готовіе лежали и охранени оставали отдами быль саму Архимандритѣ, якіе зась восхищеніи, аби опатани, ишумани и отдами были тому жѣ Архимандритѣ. Пятое, иѣлнійос священномонахъ Гроба Святого, которій издѣтска оставалъ при Гробѣ Господнемъ и посланъ быль въ службу Святого Гроба въ Македонію, отколь злихъ людей наущаніемъ прійшоу до Константинополя, и тамъ поставленъ быль митрополитомъ Видинскимъ, потомъ проклатій отъ насъ для встиду зайшоу въ тамъ тіе страны, аби могълъ якимъ способомъ и виступокъ свой поправити и школу явную учинилъ Гробу Святому нагередти, и кгда ложъ тамъ забрнулъ и доситъ позискалъ быль въ тамъ разе умеръ;

теди належне подлугъ правила и слушнаго и правнаго доводу, жеби рѣчи его дошли до Святаго Гроба. Для чого Архипастырская Твоя Достояность попеченіе будетъ мѣти, жебы тіе добра были вынайдени и въ руки сему Архимандритѣ отдани, яко такъ достойно и праведно есть. Такъ просимъ—сотвори, абы и Господь исправилъ стопи твоя на путь мира, 1691.

Досифей милостію Божією патріярха Святаго града Іерусалима.

«P. S. Сей архимандрита есть мужъ честній и мудрій, же носить особливе особу святой Апостолской катедрѣ и наму, и потреба того, аби мѣлъ пристойную почеть и жеби посланъ былъ почтыве до престола, бо много масть и великихъ враговъ; и боимся, аби его не познано въ стернахъ Венгерскихъ и Полскихъ, и не закроена ему дорогу предъ ся взатую, и для того виправилисмо его смирено и власне ячъ нѣкоторого челоуѣка простого; теди желаемъ велце, аби Ваша архипастырская повага хотѣлъ его яко найпристойнѣй въ тотъ путь виправити.

Тотъ архимандритъ Хрисанфъ такъ у Преосвященнаго Штросполита отца Ясинского, яко и у Гетмана Мазеши мѣлъ вѣлкую повагу, и яко на Москву, такъ и воспять до Іерусалиму отпущенъ честно и зъ подарунками достойными.

Того-жъ лѣта уже въ осени въ заморозки былъ Гетманъ зъ енеральною старшиною въ монастыру Мгарскомъ Лубенскомъ, оглядаючи въ немъ доконченою тогда церкви великов мурованою Преображенія Господня, которая за ктитарствомъ Самойловичевимъ зъ фундаменту заложена, а за Мазецинимъ докончена.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXIII.

О присилкѣ Савелова на воеводство Нѣжинское зъ причиною патріяршою до Гетмана грамотою; о посъщеніи чрезъ митрополита Ясинскаго епархіи своея, и о посвященіи церкви мурованой великой въ монастыру Лубенскомъ; о утѣчцѣ Петриковой зъ Слчи до Крыму, и о поставленіи его гетманомъ на Коланчаку; о похваляхъ Петриковицъ въ тогдашномъ намъреніи; о жаршу солтанскомъ зъ Петрикомъ на Малую Россію, и о прелести ихъ до Запорожцовъ, и о отвѣтъ къ нимъ непомисломъ отъ Запорожцовъ; о запобъженіи листовномъ Мазепиномъ до Запорожцовъ, аби Петрика не слушали; о готовости Мазепиной на отпоръ непріятелемъ, и о розосланіи во всю Малую Россію напоминательныхъ универсаловъ, же Петриковицъ прелестей не слушали; о Петриковицъ универсалахъ въ городи Орѣльскіе засламяхъ, и о отвѣтъ зъ полку Полтавскаго подлугъ науки гетманской до Петрика листовне учиненномъ; о наступствѣ Петриковомъ подъ городи Орѣльскіе войною, и о склоненіи тихъ городовъ Петрикови; о виправѣ отъ Гетмана зъ подъ Гадяча повторныхъ полховъ за Ворсклу противъ непріятеля, и о поворотѣ непріятельскомъ во свояси; о гетманскомъ зъ подъ Гадяча до Полтави рушеніи и отъ Полтави назадъ до Гадяча, и о грамотѣ гетманской зъ подъ Гадяча о всемъ поведеніи тогдашномъ до Царскаго Пресвѣтлаго Величества писаной; о рушеніи гетманскомъ зъ подъ Гадяча до Батурина, и о розпущеніи всею войска въ доми; о экскузѣ зъ поклепу Мазепиною

*листовной Кочубеевой писаровой до Ясинского митрополита
Кіевского писанной; о Палевихъ до Гетмана аппелляціяхъ
взглядомъ небезпечекства ея отъ Ляховъ, и о грамотъ гет-
манской до Царского Величества о томъ писаной.*

Року отъ раздѣленія первобытнѣи тми со свѣтомъ 7200,
а отъ радостного Ангелского во Вифлеемѣ Славословія 1692
року. Любо написалось прежде, же отъ року 1689 началъ
самъ Великій Государь Царь Петръ Алексѣевичъ всѣмъ
царствомъ Россійскимъ владѣти и радѣти (яко-жъ такъ и
было непремѣнно); однако-жъ въ грамотахъ и указахъ
монаршихъ обадва Монархи и Самодержци Всероссійскіе
Іоаннъ и Петръ Алексѣевичи блху воспоминаемъ и полагаемъ.
Тѣмъ убо Монархи и братія, управляющіи потребная дѣла въ
своемъ Россійскомъ государствѣ, прислали тогда въ Пѣкинъ
на воеводство думного дворянина своего Іоанна Петровича
Савелова, за котрымъ причиняющися Святѣйшій Адріанъ
патріархъ Московскій, февраля 20, писалъ до Гетмана Мазепи
такую грамоту:

Адріанъ милостію Божіею архіепископъ
Московскій и всея Россіи и всѣхъ сѣвер-
ныхъ странъ патріархъ.

Возлюбленному во Господѣ нашелъ мѣрности сыну, Цар-
ского Пресвѣтлого Величества войска Запорожского Гетману,
Іоанну Стефановичу Мазепѣ архипастирское благословеніе!

На зрелищѣ сего міра, идѣже во челоуцехъ бываетъ
христіанское пріятство, тамо гражданство во удобствѣ прі-
емлетъ израдство; отъ чесого Всетворящая Вина Всеблагій
Богъ прославляется и Благоумно-словесній вездѣ во чело-
уцехъ знается, и зане сицевое въ тебѣ мудромислство тво-
рителнѣ слышится! Промышляети бо апостоло-завѣщанѣ
добрая и мирная предѣ Богомъ и челоуцки, и служеніе твое

ТОМЪ 3.

7

въ державѣ Благочестивѣйшихъ нашихъ Великихъ Государей, Царей и Великихъ Князей Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Росіи Самодержцевъ, Малороссійскія страны правленіемъ и воєвожде-ніемъ сотворяши вѣрно. Наша мѣрность, благодаривъ Бога, молимся: да подасть тебѣ здравіе и спасеніе и благопробываніе на лѣта многа. По семъ со всеми любезными твоими да получиши въ небѣсахъ вѣчное блаженство и радованіе желаемъ! Аминь.

При семъ послушаніе твое и нашей мѣрности яко сынъ возлюбленъ да сотвориши, и ради нашего прошенія изволь пріятствовать, въ любви Іисусъ Христовой, Царского Пресвѣтлого Величества думного дворянина Іоанна Петровича Савелова, иже ницѣ поїде указомъ Благочестивѣйшихъ нашихъ Великихъ Государей Царей въ службопрavitелство Нѣжинского воеводства; онъ бо тамо твоя любовь зѣло требователецъ и пріятственникъ благодѣтелей жаждеть. Въ часомъ вамъ Господь Богъ благословитъ; день днѣ здравствуй. Писася въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, мірозданія 7200 лѣта; отъ Рождества же Іисуса Христа 1692, февраля 20.

Того-жъ лѣта новій митрополитъ Кіевскій Преосвященній Варлаамъ Ясинскій, въ мѣсяцъ маѣ чили въ септеврѣ, обезджаючи всю свою Малороссійскую епархію зъ игуменами Кіевскими и консистористами своими, былъ во всѣхъ полкахъ и монастырахъ Малороссійскихъ; которого времѣни, и въ монастыру Мгарскомъ Лубенскомъ будучи, освятилъ въ немъ великимъ освященіемъ новосозданную мурованную великую Преображенія Господня церковь.

Того-жъ року на самомъ початку оного еще непріятель душевній, рода православнаго христіанскаго Козакорускаго всегда ненавидящій, не уконтентовавшися погубленіемъ и запустѣніемъ цѣлой тогобочной Малороссійской Украйны, подлугъ своего злаго, 1676 року бывшаго совѣта, вйна-

щодъ новіе козни на разореніе и погубленіе и сегобочной Малоросійской Украини чрезъ канцеляристу Петрика, которій, на самомъ сего року початку заледво на писарствѣ съчовомъ рокъ прежавши, уішолъ зъ Сѣчи до Криму, и, подлугъ коварной отъ Мазепи себѣ данной (о которой многіе нещевали) информация, возбудилъ Хана и все панство Крымское войною на Малую Росію, намѣреваючи будто зъ помощію Крымскою щось полезное сотворити, и отъ владѣнія Московского отдалити; але тѣмъ его замысли по смотрѣнію Божію не могли своихъ достигнути skutkovъ, и еще килко лѣтъ онъ, Петрикъ, зъ ордами Крымскими виходячи на Малую Росію, пляся доказати своего намѣренія, обаче осуетился въ томъ, якъ и Суховій прежде зъ своими помощниками Татарами. Не безъ шкоди еднакъ Малоросійской тѣмъ его были зъ ордами виходи, бо Ханъ Крымскій, прешлыми двокротными войскъ Російскихъ на Крымъ походами роздраженній будучи, радъ былъ Петриковому совѣту и начинанію, и надѣялся за его поводомъ помислное себѣ що исправити въ Малой Росіи; але ижъ того лѣта Турки съ Цесаремъ христіанскимъ войною росправовались, теди Ханъ зъ частію ордъ Крымскихъ и Бѣлогородскихъ самъ вибирался въ помощь Туркамъ на Маджари, то есть на Цесарчиковъ, а Калзѣ Солтану своему приказалъ зъ ордами Крымскими и Петрикомъ ити войною на Малую Росію. Калга прето, Ханское исполняючи повелѣніе (якъ іюня 11 сказалъ о томъ всемъ подробно въ канцеляріи войскової еверальной Микита Антоенко—Сластюнъ; житель Старосанджаровскій, свѣжо тогда зъ неволи Крымской освободинційся и отъ полковника Полтавского въ Батуринѣ присланный) сполне съ Ханомъ еще на Маджари не отшедшимъ, святъ зеленыхъ въ самій понедѣлокъ трончній, зъ беями, мурзами и инцими начальниками Крымскими и Черною Ордою, виѣхавши зъ Перекопу на Коланчакъ долину, о милію чили о полтори отъ Перекопу знайдуючюся, чинили

раду о начинаемомъ дѣлѣ тогдашномъ. Переночовавши зась тамъ же на Коланчаку, призвали во второкъ зъ Перекопу до себе и Петрика зъ пятнадцатма козаками, при немъ бывшими, изъ килкома товариствомъ Запорожскимъ, нарочно зъ Сѣчи для освобождена невольника пререченого Микити Слостюна присланимъ и въ Перекопъ на тотчасъ згодившимся. А когда прибылъ онъ Петрикъ зъ Перекопу на Коланчакъ до Хана, тедв заразъ при всѣхъ начальникахъ и ордахъ Крымскихъ въ радѣ онъ Петрикъ zostалъ названъ Гетманомъ козацкимъ Ханскимъ, и дано ему тамъ же корогвъ, прапирецъ, бунчукъ, пѣрнатъ сребній, чугу злогоглавную и коня Турецкаго со всѣмъ приборомъ; а близкому совѣтнику Петриковому дано коня и чугу; прочимъ же зась пятнадцатомъ товариству Петриковимъ и посланцамъ поменимъ Запорожскимъ дано отъ Хана по киндяку и по парѣ чоботъ сафяновыхъ; а даючи тѣмъ подарки Вейзеръ Ханскій вмовилъ до всѣхъ козаковъ такіе слова: жеби болшихъ себѣ подарунковъ отъ Хана не сподѣвалися, бо мы правѣ (мовилъ) не давати, але брати себѣ хочемъ, якъ и за Хмельницкого Гетмана бѣралисмо.

На завтрій зась день въ среду онъ, Петрикъ, призвавши предъ себе послапцовъ Запорожскихъ и его освобоженного зъ неволѣ Микиту Слостюна, говорилъ имъ тое, подпиваючи вино, вжъ мѣтегъ зачатися чрезъ него война такая, що отецъ на сына, спнѣ на отця и братъ на брата воеватиметь; але онъ тое усмирить, быле бы пристало къ нему войско Низовое Запорожское, якъ прійдетъ до Камляного Затону; и о тое (мовилъ) постараюся, что люде, съ слободъ Московскихъ вишедши, будутъ селитися на сторонѣ Чигиринской и жити спокойне на обохъ сторонахъ такъ якъ и за Хмельницкого старого живали, не узнаючи арендъ, индуктъ, сердюковъ, полводъ, ралцовъ и инихъ долегливостей. Надѣялся тежъ, же зъ городовъ Малороссійскихъ войско къ нему въ помочъ приходитеметь, и нѣякись Василь,

убого мѣючійся, можетъ къ нему прибыти; выговаривалъ в тое, что отъ Гетмана Мазепи кривди ему не было, тилко була отъ Кочубея писара енералного, якую хвалылся ему одомстити. По учиненію Петрика Гетманомъ Ханъ рушилъ на Маджари, а Калга Солтанъ зъ Петрикомъ и ордами, по отправленію своего бѣсурманскаго тогда наступовавшаго байраму, рушилъ на Малую Росію. Егда же прибылъ до Камяного Затону, в одозвался до Запорожцовъ Петрикъ и Калга Солтанъ, призываючи ихъ до компаніи своей нецнотливой, теди Запорожци старшина и чернь отписали до Солтана такъ, кажъ, при неотмѣнной вѣрности своей ку Царскому Пресвѣтлому Величеству застаючи, до Петриковой душегубной прелести не приклонятся, и на отчизну свою Малоросійскую зъ нимъ воевати не стануть. И просили Запорожци Солтана тымъ-же своимъ писмомъ, аби его Петрика яко Іуду и здрайцу къ нимъ на искушеніе близко не провадилъ; бо Мазепа любо и виправилъ его Петрика въ тую дорогу, однакъ потымъ зтѣмившися и розсмотрѣвшися, же его замисли не могутъ чрезъ Петрика помислене совершитися, запобѣгль писмами своими Запорожцовъ, аби ни въ чомъ Петриковой намови не слухали и къ нему не приставали, заховуючи неврѣмѣнную свою статечность и зчливость ку Царскому Величеству и своей милой Малоросійской отчизнѣ, яко-жь такъ Запорожци и учинили. Калга теди Солтанъ, такіи отъ Запорожцовъ отвѣтъ получивши, рушилъ самъ зъ нимъ Петрикомъ подъ Малую Росію. А Мазепа Гетманъ, о томъ Солтанскомъ и Петриковомъ зъ Криму виходѣ за часу провѣдавши, и полки рейменту своего Малоросійскіе вскорѣ до себе собравши, едик, а именно: Миргородскій, Гадяцкій, Прилуцкій и инные ординовалъ за Ворскло противъ наступающаго непріятели, а зъ другими самъ станувъ подъ Гадячимъ, наджидаючи къ себѣ войскъ Великоросійскихъ, отъ Бѣлгорода зъ Шереметомъ, а отъ Сѣвска зъ княземъ Боратинскимъ, прибыти мѣвшихъ; где стоячи и желаючи въ народъ Малоросійскомъ

видѣти старательность и постоянство, а на Петрикорнъ жидни прелести жебы не склонялися, розослалъ зъ подъ Гадячього люда до 28 день, во всѣ рейменту своего Малороссійскіе подки такіи свой напоминательній утверждать:

Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества
войска Запорожекнхъ обонхъ стороноу Дне-
пра Гетманъ Іоаннъ Мазепа.

Всему православному христіанскому народу, духовного такъ и свѣцкаго становъ, въ городѣхъ и во всѣхъ мѣстахъ и селлахъ того полку найдуючомуся, старшимъ и мѣщамъ, войсковымъ и десполитымъ людемъ, доброго здоровья и щасливаго и мирнаго пожиття отъ Господа Бога видѣти, озвѣдаемъ: иже дошло тое до слуху нашего, що нѣкоторые зъ межъ васъ обыватели нынѣшніи о здрапцѣ и дугу Петрику погелоски, шо онъ щениокъ убѣгалъ до непріятелей и побудилъ своимъ шалѣвствомъ въ братерство себѣ Татарскъ, одни берутъ себѣ вондичность, а другіе малодушествоуютъ, говорятъ, будто тое его злого сына начинаніе зашкалитъ порядкамъ нашимъ въ Малой Росіи будущимъ; а зати тели, же такіе люде не уважають свои пачинности, же должны сущъ заховати поприсяженую вѣрность Православнымъ Монархамъ своимъ, и же должны сущъ застановитися старательно и стоять крѣпко за вѣру Православную, за церкви Божія, за отчизну и за цѣлость домогъ своихъ и добра своего. Мы прето Гетманъ, зъ тоеи оказіи маючи равность и горднвое старанне, о цѣлости всего края Малороссійскаго, общою всѣхъ отчизны, и о благосостояніи Святыхъ Божіихъ, цѣлѣ то и о мирное всѣхъ васъ, при вѣрности ку Великимъ Государямъ належитой, житіе, прикладаемъ тое каждому зъ васъ, шо есть всему народу пожитечно и шо есть шкочно; такъ тели всему народу бывають пожитечно и користно, где всякаго одну люде, не слушаючи жиднихъ бунтовничихъ

предестей и смутительных обманъ, держатся постоянно одного своего старшого, отдають ему щирое послушенство и захвываютъ непременно предложеніи порядки. Яко-жь изъ самихъ васъ каждый тое уважилъ, же коли, уже то есть зъ 20 лѣтъ злишкомъ, живете статечно подъ високодержавною Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества рукою, теди не тилко много и пожаданого зажилите покою, але и во все добровъ збогатилитеся; албовѣмъ маєте здобилъ въ господарствахъ своихъ всякаго статку, маєте избыточно хлѣба, чого всего нехай вамъ Господь Богъ въ десятеро усугубить. А спомните-жь тилко оишъ прежнія колотвечи и замѣшанія, чрезъ легкомислиныхъ людей въ народъ нашъ внесенія, коли на лежитому владцы и рейментару своему отъ многихъ неуважнихъ чинилося протявенство, и чрезъ колотивковы вносилося межи народъ порозпеніе и внутренее замѣшаніе? Теди якбе было тогда оказалось знищеніе и на хлѣбъ скудость, о томъ ужасно и говорити; лечъ ми о томъ широко слова нашего не продолжаемъ, бо самимъ вамъ вѣдомо чрезъ кого и якимъ способомъ тое дѣялося. Свѣжшое однакъ тогочинное Дибра стороны повоженіе въ память вамъ приводимъ, що справили и якіи народовѣ учинили пожитокъ овиѣ властолюбивіи горлицѣ: полковникъ Сѣрко, въ Умань и въ ишіе мѣста принесли замѣшаніе, многихъ людей приправили до смерти и множайшихъ худобы подали въ рабунокъ, а потомъ, не могучи на томъ нефундаменталномъ житіи своемъ удержатися, прочъ оттоль уминуть и слободъ шукати мусѣлъ; того-жь часу в Сулимко своимъ бунтомъ болшей надъ 20,000 людей своевольныхъ назбиравши и побѣ Бѣлую Церковь притягнуши, якъ самъ зъ безчестивыхъ сорощемъ своимъ ледво оттоль утекъ, а потомъ марне гдесъ згинулъ, такъ и всѣхъ своихъ помощниковъ до ганебной прировидѣлъ згубы; Суховѣй, двокrotnie випроважаючи въ гѣроди на шкоду людскую потужняи Орди, що справилъ?— тилко межи народовѣ колотвечу, а въ набиткахъ людскихъ

утрату, а собѣ вѣчную оставилъ ганбу; Хаменко тежъ, по Суховѣю нечливно и непорядно взявши титулъ гетманскій, вносячи межи народъ порозненне, яко первіе въ Умані былъ облеженцемъ притисненій, такъ потомъ подъ Стеблевымъ, хочай в Орду зъ Батирчею мурзою мѣлъ при собѣ не мало, стративши армати, на голову зосталъ збитій и роспорошеній отъ Гетмана на тотчасъ Дорошенка. Але хочай тіа преречоніа и инніа, якихъ тутъ не споминаемъ, за властью гонячіна особи и сами на собѣ и на помочникахъ своихъ пригоди и припадку дознали; однакъ на томъ недосить притерпѣла за ихъ таковій поступокъ и отчизна Украина, край тогобочній; бо кгда народи за такими побудками те туда, то сюда хвѣлялися, остатковати при порядку своимъ не хотѣли, теи розніе войска то на помочъ, то на уснокоене онихъ приходячи, не тилко оній край знищили, але и до остатку разорили; же гда бывали города людвіи и Святими Божіими велии оздобни, тамъ теи за грѣхи наша пустина и жилище звѣремъ найдуется; зъ чого нетилко каждій теи отчизни зичливій сивъ слези зъ очей своихъ точить мусить, але и каждого доброго христіянина неутолмаая обійдетъ жалость. Бо хто-жъ тую всего народа нашего николи неповетаванную отжалуетъ утрату? А колибъ былъ тотъ народъ въ такомъ многовидномъ мноствѣ, на тотъ часъ будучій, заховалъ свою статечность, и подлугъ уставленого себѣ порядку держался Богохранимой Держави Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества, не слушаючи жаднихъ оманъ матежничихъ, певне бъ и до сего часу тогобочная Диѣпра сторона была въ своей полности пѣда и въ оздобахъ не умалена. Если теи оніи особи и заслуги въ войску маючіе такимъ непорядкомъ поступивши ничего доброго не справили своей отчизнѣ, але ю зашкодили, а сей одинъ блазень своимъ глупствомъ не що иншое справить, певне принесетъ людямъ шкоду, а себѣ згибель. Що тутъ зпоянувши всѣмъ вамъ прикладаемъ такую зичливаю нашу

рейментарскую хорату и упоминае: первал, аби есте В. М. всѣ якъ старшіе такъ и меншіе чули въ себѣ христіанскую повинность, же должны есте боронити Вѣри Святой и цѣлости церковей Божіихъ, тутъ же отчизни своей Украини, якъ зреницу очей своихъ; повторе, же бы есте Ваша Мость помытали свою присягу на вѣрное и вѣчное поданство Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству виконанную, же должны есте за достоинство Ихъ Монаршого Пресвѣтлого Престола по той присягѣ не тилко всякими способами и всѣми силами своими противъ непріятелей статеичне застановлятися, але и голови свои покладати; потрете, же бы есте Ваша Мость почувалися въ своемъ ку намъ Гетману послушенствѣ, же должны есте заховати у себе порядокъ, якій отъ васъ есть подлугъ давного звичаю постановленъ; на остатокъ, же бы есте уважили свою цѣлость и въ пришлій часъ житте, же повинни есте запобѣгати тому, аби васъ непріятельская непріязненная прелесть и омана не привела въ раззореніе и искорененіе. Не страхаючися теди непріятельскихъ бѣсурманскихъ приходовъ, якіе вамъ страшни николи не бывали, и не беручи зъ бунтовного щенюка Петрика поступку вонтливости, якій ему въ скорую погибель быти маеть, стойте статеичне каждый въ своемъ чину и повинности; и если тѣи непріятели прелестними своими васъ обошлють, албо и сами подбѣгомъ своимъ къ вамъ приближатся, давайте имъ на ихъ студную рѣчь жестокою и суровую отповѣдь, и на ихъ непріятельское наступство при помочи Божой смѣлїй и охочїй бой до отпору. Чамъ бы есте вишереченимъ своимъ повинностямъ взглядомъ Вѣри Святой, взглядомъ Царей православнихъ и взглядомъ охраненія цѣлости отчизни своей учинили досить. А хто зъ васъ помишляеть, що коли уже при плуту и щенюку ономъ Орди важутся, то будто онъ много того злого своего намѣренія доказати можетъ? И хто на его прелесть похилится, тотъ будто безпеченъ будетъ? Теди нехай кождому тое будетъ вѣдомо, же бого-

храненія и необоримі Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества силы, якъ въ храброе ризнерство, въ арматы и въ порядки военніе велие суть богатіи, такъ найдуются и въ побѣдахъ крѣпкихъ, и такъ суть велики и сильни, же на тѣло на семъ боку Дибъра неприятелискимъ однимъ бѣсурманскимъ Татарскимъ, а другимъ коли бѣ и Лядскимъ не дали остоятел войскамъ; аде и на тамъ той сторонѣ, сполне въ войскамъ Запорожскимъ, разомъ противъ Вебъзера Турецкого и противъ Хана Крымского и зъ такъ великими бѣсурманскими потугами бой зводили и битву выгравали. Надѣя теди наша есть на Господа Бога, же за предстательствомъ Пресвятой Дѣви Богородици справятъ намъ тое Всемогущею Своею помощію; коли ни Гетманъ зъ войскомъ въ готовности до отвору найдумся и коли всѣ силы Велькороссійскіе двинулись, отнесутъ тѣя неприятели бѣсурмане отпоръ, и погибнетъ марно вскорѣ тая на школу людскую збудившаяся прова. Яко теди всепародного Малороссійского ни Гетманъ потребуемъ въ сѣи часъ постоянства и непоколебимой зачливости, такъ особливо васъ всѣхъ обывателей (на имя) о тое упоминаемъ. А ще злій ситъ оній щемлюкъ наноситъ хулу, будто тягость якась дѣется нашему Малороссійскому народу отъ православного царства Россійского; теди вси тое знаютъ: же народъ нашъ Малороссійскій узнаваетъ прелестной милости Монаршмой, а не якои тягости. Якодно теди не можетъ опъ плути найти такой причини, чимъ би народъ нашъ мѣлъ удатися отъ крѣпкой Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества обороны и премилостивой держави! А такъ декладаемъ тутъ на остатъ, же если би кто, запамяталіи, небогобоязненнымъ и душегубнымъ умышленіемъ приводилъ народъ посполтій до того, аби дался прелстити и ошукати тому загибелному сину и ошукану Петрику; теди всѣ тое вѣдайте, же тотъ приводца приводитиметъ на конечное знищене и на остатную погибель, кгамъ-жъ таковыхъ отступниковъ и развратителей порядку не пощадятъ силы монаршии, и ни

Гетманъ не схочемъ ихъ жаднымъ способомъ помилувати. Яко прето симъ упоминалимъ унѣверсаломъ нашимъ заси-
лаемъ васъ, хотяти васъ въ стачности и въ постоянствѣ
всегда видѣти, и зъ доброго вашего житя и повоженя тѣ-
шитися, такъ приказуемъ пишно, аби есте всѣ зацнїе люде
плесосѣятелей и смутителей межи собою постерѣгали, и кто
таковїй обявится до крѣпкого брали вязеня, и до насъ
Гетмана оныхъ присилали, жеби чрезъ таковихъ злобныхъ
людей не нанослася на васъ всѣхъ печесть и небезпечен-
ство. Таковымъ нашимъ ласкавимъ словомъ повторе и по-
десяте рейментарско и отцовско всѣхъ Вашихъ Мостей стар-
шихъ и меншихъ, старихъ и молодыхъ упоменувши, зичимъ
и повторе доброго здоровья и щасливого всѣмъ повоженя.

Данъ въ таборѣ подъ Гадячомъ, іюля 28, року 1692.

Звишменованїй Гетманъ рукою власною.

По разославию такихъ унѣверсаловъ, вскорѣ принесена
до Гетмана зъ Полтави подъ Гадячъ такая вѣдомость, же
и Петрикъ зъ Калгою Солтаномъ прибувши до Самари, за-
слалъ оттоль въ городи крайнїе Орѣлскїе свои прелестнїи,
іюля 29 писаннїи, унѣверсали сїи:

Петро Ивановичъ зъ Божей ласки Гетманъ
войска Запорожеского.

Вамъ всѣмъ товариству и посполитїмъ обывателямъ
мѣсть Орѣлскихъ доброго отъ Господа Бога зичу зажи-
вати здоровья и щасливого повоженя! Уже Вашимъ Мостемъ
маесть бути вѣдомо, ижъ я знаючи, же войско Запорожское
живеть въ стислости, а видячи и ваши незноснїи кривди и
долегливости, отъ Москви и отъ пановъ нашихъ немудо-
стивныхъ вамъ дѣючієсл, а хотячи васъ уволнити отъ под-

данства, удадемъ до панства Кримского, зъ якимъ дѣломъ до Криму їздилемъ; а теперъ кгда зъ Ордами зъ Криму вїйшлисмо ку Камяному подъ Сїчу, чинило все войско Запорожское при Атаману Кошовому и при всен атаманѣ куренной войсковую раду; теда утвердила зъ панствомъ Кримскимъ вѣчній миръ, зъ обохъ сторонъ присягали, а натомъ въ другой радѣ, зъ волѣ Бога Всемогущого, обобрано мене Гетманомъ и велѣно зъ Сїчи зъ тими Ордами всѣми и зъ войскомъ Запорожскимъ ити на оборону вашу, противъ Москви на войну. Зачимъ теперъ зъ войскомъ Запорожскимъ отъ Камяного рушивши; и зкупившися зъ тимъ войскомъ, которое было на Молочной, и зо всѣми Ордами при Калзѣ Солтану его Милости будучиши, пришлисмо до Самари; отколь васъ заслаемъ симъ листомъ нашимъ, абысте, давши тому вѣру и учинивши межи собою слушній порядокъ, вислали противъ Солтана его Милости и противъ насъ войска Запорожского свою старшину, и сами зъ ними въ тую военую дорогу на неприателя своего Москаля цѣле зо всѣмънаго товалися, яко бысте не несечи болшъ неволничого ярма на своихъ волнихъ козацкихъ шїахъ, за помощїю Божїєю могли скинути оное. А тое вѣдайте, що ся война на Москаля всчалася не для чого иного, але для вашихъ волностей и общего всенародного посполитого добра; кгдажъ не треба вамъ того много писати, сами знаете, що вамъ дѣють Москалѣ и свои драцѣжнїи пани, и що ся вамъ чинить отъ арендаровъ, все тое добре знаете, поневажъ обиздали вамъ шїи и худобы ваши всѣ пообѣрали; прето безъ жадной отмовки за свои волности, сполне зъ нами войскомъ Запорожскимъ, озмѣтеся всею шїирою правдою; бо коли теперъ дастъ намъ Господь Богъ Всемогущїй вибитися зъ подъ ярма Московского, то якъ сами схочете такїй между собою порядокъ учините, же бысте такїе замивали волности, якїе уживали предковнїи ваши за Хмельницкого. Кгдажъ теперъ на такихъ пунктахъ вѣчнїй зъ панст-

вомъ Кримскимъ войско Запорожское утвердило миръ, же Чигиринская сторона Диѣпра, поколя Хмельницкій зъ Ордами завоевалъ отъ Ляховъ, намъ отдана зъ принадлежностями, и сегобочная сторона зо всѣми полками и городами при насъ захована; а добыватися на рыбѣ, на солѣ, на звѣрю, въ рѣцѣ Диѣпрѣ, въ Богу и во всѣхъ рѣкахъ и рѣчкахъ безъ жадного датку волно. Прето выбившіеся за помощію Божією зъ теперешного подданства, куды хто зхочетъ на свою отчизну пойдеть, где предъ тимъ мешкалъ, а тривоги и небезпеченства не мѣтмете тамъ нѣколи: бо панство Кримское присягу свою на томъ виконало, ижъ мають насъ отъ Москвы и отъ Ляховъ и отъ всякихъ непріятелей боронити завше. А если би теперь за свои волности не взяли есте, то знаете сами тое, що себѣ потеряете, поневажъ уже вѣчными Московскими останете неволниками и ни хто за васъ не вступитя уже нѣколи; а теперь чего есте у Бога Милостивого просили, того и дождали, прето за свою волность озмѣтесе щире всѣми своими силами. Того теди вамъ пріючти, щобъ есте были волними, а жили въ покою и на всемъ добре ся мѣли, поручаю васъ Господу Богу! Данъ на Самарѣ 1692 року іюля 29.

Звищменованій Гетманъ рукою власною.

А поневажъ ми тутъ около добываня Самари маемъ работу, теди для помощи намъ со всѣми военными порядкомъ прибувайте до насъ заразъ; бо коли не прибудете, то глядѣть того, щобъ сами есте себѣ не потеряли своего дѣла.

Зъ которыхъ універсаловъ Петриковихъ, кгда прислано зъ за Ворскла отъ полковника Миргородского зъ товарищи подъ Гадячъ до Гетмана два, теди Гетманъ силу ихъ зрозумѣвши, велѣлъ въ канцеляріи своей войсковою іюля 31, отъ Полтавцовъ и всего полку Полтавского жителей до него Петрика отвористимъ листомъ учинити отвѣтъ такой:

Мы старшина и червь войсковіе в неспол-
нитіе города Полтави и ввншкхъ городовъ
колку Полтавского обивателя.

Тебѣ Петрику Иваненку бунтовъ и крамоль злоначад-
нику озмаймуемъ, дойшли до насъ отъ тебе запямяталого
человѣка прелестни и обманчливи пиема, въ которыхъ ты
себе Гетманомъ вменуючи хлюбишся и попишуешся тымъ,
же удалеся до Крыму и витягнулесь Орди, и теперъ идешъ
зъ ними къ городамъ нашимъ для того, щобъ уволнити насъ
отъ подданства и неволѣ, и иншии къ тому прикладаешъ
безумнии свои глаголи. Тому теди безумству и шаденству
твоему ми всѣ старшии и меншии, старіи и молодіи велии
удивляемся, кто тебе одного щенюка поставилъ начальника
и оневуна падъ нами, же убиваешся и пѣклуешся о наше
житте? А ти и самъ нищимъ, бѣднимъ и худороднимъ бу-
дучи, ничего о собѣ доброго справити не можешъ. Всѣ мы
знаемъ, же батко твой жебракъ есть, въ городѣ нашомъ
Полтавѣ въ шпиталѣ мешкалъ; а ти, въ школѣ жежи нищими
вадлючися и по подъ окнами нашими ходячи, округками
викормился; а не тилко въ рицерскомъ цѣвченю, але и
въ домовихъ наукахъ не бывалесь, а хочай домѣстился
былъ въ канцелярію войсковую, то и тамъ нецнотливе по-
ступивши окралесь товариство и зрадивши пана утеклесь
на Запороже; чому теди теперъ въ люцимерову вступивъ
гордость, же безъ встыду превозиносимся въ такіи великій
и високій гоноръ, которого и годиши и заслуженіи въ войску
Запорожскомъ рицерѣ натягати на себѣ николи не смѣли;
зъ нимъ же отдавєся ты увесь дїяволу, же не оглядаючися
на страхъ Божій и на вѣру Православную христіанскую,
до того лицу твоему цѣколи неприличного прилѣпилесь
властолюбїа, которое теперъ до бѣсурмановъ тебе заврова-
дило, а потомъ потягнетъ душу твою въ бездну некепную.
Якъ тебе собака скаженая не завстидитъ твоя подлость,

жеби не по лицу своему дѣло зачинаешъ, и якъ не бѣзуютъ страхъ и трепеть, же за твои богопротивніи дѣла, ще митоми и кровопролитіе межи народъ христіянскій внести прагнеши, отъ скорая востигнетъ тебе пошста Божія? Не разумѣй того, божоволній глууче, абы тебе и одна душа живая тутъ зъ межи народу твѣмъ тебе назвати хотѣла, чимъ тими себе негоднику титулуешъ; не помогутъ тебѣ въ томъ жадній шалвѣрства и кланства, хочъ бысь роспуклея складаючи ошія. А що ти кламцо въ сѣверномъ писмѣ своемъ прекладаешъ, будто намъ дѣются якія тяжари и неволѣ, то всему свѣту тое явно, що лженъ и брешешъ, бо подъ високодержавною Пресвѣтлѣйшихъ Монарховъ нашихъ, Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества, рукою, жадной не кому не машъ неволѣ; всѣ якъ войска Запорожского старшіи и меншіи товариши, при належнихъ заховани будучи правахъ, всякой заживають воливети, такъ и посполитій народъ жадного не обиклого не понесеть утяженя; а еслиби намъ всему народу дѣялось отъ кого кривда, то суть въ Малой Росіи не тебе блазна и щенюка годяи и разуміи особи, которіе-бъ не бунтами такими проклятиими, але разуміими улагодили и поправили тое способами. А такъ лѣпше-бъ тебѣ щенюку въ танихъ богопротивнихъ лжахъ и брехняхъ твоихъ помовати дѣянкъ свой, жеби такихъ хулнихъ словъ не мовилъ и на горшую свою пагубу не возбуждалъ гнѣву Божого! А если далѣй якъ пузиръ на водѣ вздуватися схочешъ, теди тилко ближей сюда подойди до насъ, самъ тое обачиши, що тебе и твоихъ помочниковъ поткаеть на вѣчную твою ганбу и прокляють въ нашомъ паролу Російскомъ? А же споминаешъ Калгу Салтана зъ Ордами, будто на помощь тебѣ будущего, то ми тому не вѣримо, и того не сподѣваемся, аби зъ Крымского панства такой особа, подавшия въ легкость, мѣлъ тебѣ лгаревѣ и щенюку послѣдовати: бо николи Султаны за такими блазнами и шалвѣрами не ходили и ничего зъ ними не трактовали, стерегучи своей поваги. Хиба то якіи

дигають передь тобою дурнимъ блязномъ, Солтаномъ назвался, и прибравши тисячей килко галети Татаръ, війшовъ зъ тобою безумного твоего дѣла помагати, чого и малій Солтанъ, не тилко Калга, учинити згола не хотѣлъ бы. Якъ теде ти самъ погибелній сишу и шалбѣру такъ и помочинни твои згинете и пронадете: бо зъ нами Богъ есть, при многочисленнихъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества силахъ, которіе яко зъ боярами и воеводами такъ и зъ Яспе Велможнимъ Его Милостю паномъ Гетманамъ тутъ же на границѣ приготовани на вашъ упадокъ.

Давъ въ Полтавѣ, іюля 31 дня 1692 року.

Такою отвѣтную термѣну въ канцеляріи войскової справивши и начисто переписавши, одослаю наскорѣ въ Полтаву зъ такою гетманскою наукою, аби она въ Полтавѣ была переписана, и до Петрика чрезъ кого можно наскорѣ одослаю. Кгда теде Петрикъ, подъ Новобогородецкимъ Самарскимъ городомъ ничого не вскуравши, притягнулъ до крайнихъ полку Полтавского городовъ Орѣльскихъ, тогда и отвѣтъ преречоній Полтавскій донесенъ рукъ его; котерій онъ вичитавши, любо велце зконфундовался и завстидился, однакъ въ своей злости не угамовавшись наступилъ крѣпко войною на преречоніе города Орѣльскіе, которіе (а особливе Китай городъ) едно для некрѣпности городової и малолюдствія своего и щуплого присилку къ нимъ войска отъ полковника Миргородского и нимъ, другое для отлеглости зъ чаемою себѣ обороною гетманскою зъ войсками подъ Гадячимъ, великихъ силъ ординскихъ устрахившись, поклонилися Солтану и Петрику и принесли имъ ястніе и питніе подарунки, за що потимъ Сало сотникъ Китайгородскій принялъ въ Полтавѣ казнь смертную. Гетманъ Мазепа, о такомъ неслухномъ городовъ Орѣльскихъ поступку увѣдомившись и самъ зъ подъ Гадячого на защищеніе ихъ еще не рушаючи, а войскъ Московскихъ дождаючи, виправилъ

туда-жь за Ворскло полки Нѣжинскій, Лубенскій и компанію Пашковскаго въ совокупленіе къ прежнимъ полкамъ пререченимъ. О которыхъ полкахъ и Калга Солтанъ зъ Петрикомъ увѣдомившись и убоявшись, заразъ въ своихъ военныхъ промислахъ погамовалися и назадъ уступили во-своися, не безъ шкоди еднакъ въ людехъ и пашняхъ людскихъ, аиле въ тогдашнее жнивное время. Потомъ и самъ Гетманъ, зъ подь Гадячого зо всѣмъ войскомъ рушивши, прибылъ до Полтави, где получивши вѣдомость о уступленю неприятелискомъ отъ городовъ Орѣлскихъ назадъ, повернулъ заразъ и самъ подь Гадячь. А зъ подь Гадячого, августа 2, писалъ Мазепа до Ихъ Царскаго Пресвѣтлаго Величества, доносячи о томъ первомъ Петриковомъ съ Калгою Солтаномъ подь города Орѣлскіе приходѣ и промислѣ военномъ, и о всемъ своемъ зъ войскомъ поведеніи такую грамоту:

«Всегда мы Гетманъ зъ войскомъ Запорожскимъ, по нашему подданскому обѣщанію и по належитой должности вѣри нашей православной христіанской, Вамъ Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Великимъ Государемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, единымъ подь солнцемъ пресвѣтлосилнимъ Православія Восточнаго ревнителемъ и оборонцемъ радостно служити готови будучи, не жалѣли быемо и нияѣ на тое мешкоти, когда би нашъ трудъ и праца въ семъ взенномъ походѣ, въ знояхъ и дожчевихъ непогодахъ въ поляхъ подь небомъ ложенній, и уже чрезъ часть немалій по давному былъ отправованъ противъ котораго явственнаго пограничнаго Вашего Великаго Государя неприятели. Въ якихъ случаяхъ не ужасалибисмося и головъ нашихъ за превисокое Ваше Монаршое достоинство покладати; но жаль намъ и въ стыдъ оттоль походить, же тѣмъ подвиги и працовати забави наши, такъ же бояръ и воеводъ Вашихъ Государскихъ зъ войсками многими Великоросійскими, нияѣшняго лѣта оборочаются всеу, противъ подлога лица измѣнника Вашего Государскаго вора Петрика, противъ
ТОМЪ 3. 8

которого и одного полку охотничьего послати-бъ не годилося; но понеже къ тому вору приложилися бѣсурмане, Калга Солтанъ зъ Ордами, по древней своей поганской ку христiянномъ злобѣ допемагаючи ему злокозненного намѣренiя, теде мусимъ принять тое трудовосное военное повеленое иго въ наказанiе за премногiе грѣхи наши.»

«Отъ которого то измѣнника и проклятого врага теперь въ города Вашего Царского Величества Малоросiйскiе пограничнiи, именно въ полкъ Полтавскiй, начали быти приношени писма прелестнiи, которыхъ двое прислали мнѣ полковники Миргородскiй, Галяцкiй, Прилуцкiй и иннiи, подъ городами полку Полтавского, на томъ боку рѣки Ворскла, на отпоръ тимъ непрiятелемъ отъ мене поставленнiи; и является уже тое подлинною вѣдомостю, что тiи непрiатели Калга Солтанъ зъ Ордами зполне зъ пререченимъ змѣнникомъ на Самарѣ обрѣтаются, и въ недѣлю 31 iюля до Новобогородицкаго города приступали, а подбѣги ихъ непрiятельскiе подпадали подъ городки Украинскiе Орѣлскiи. Въ которихъ городкахъ, любо по моему розказаню по кажда соть человекъ людей военныхъ, зъ среднихъ полку Полтавского сотень, въ помочъ тамошннмъ жителемъ для обороны поставлено; однакъ тамошннiи жители, увидѣвши близко наступючiихъ непрiателей, почали усумнѣватися, и просятъ себѣ прибавки посилокъ; а такъ я теперь приказалемъ тимъ городкамъ посланку прибавити. Къ тимъ полкамъ, Миргородскому, Полтавскому, Прилуцкому, пѣхотному и кошовному, которiи за рѣкою Ворскломъ за килко миль отъ пограничннхъ городковъ найдуются, послалемъ полкъ Нѣжинскiй, Лубенскiй и полкъ кошовнiй охотничкiй Пашковского; жеби всѣ тiи полки совокупившися давали отпоръ онимъ непрiателемъ, и чинили при помощи Божой оборону городамъ онимъ Украинскимъ. А знаю мою должность, же належадо-бъ и мнѣ Гетману не тилко къ тимъ городкамъ Орѣлскимъ, але и далей до рѣки Самари для дамца въ дал-

нихъ мѣсцахъ тимъ непріателемъ отпору заране подвигнутися; но не пришло миѣ того учинити, первѣе для того, что Вы Великій Государь милостивимъ своимъ указомъ не волѣли миѣ самому Гетману въ далніи мѣсца зъ войскомъ на чинене надъ непріателями промислу ходити, но послати Наказного; другое для того, же омалъ при миѣ войска знайдется, бо полки рейменту моего стали въ порозненю: одни подъ Украинскіи города давно вилученіи и поставленіе, а другіе отъ того, хочъ послѣдніе въ домахъ были оставленіи, а подъ часъ нинѣшній самій дѣлвіи, когда жнива хлѣбніи, не вспѣли не всякой охочо на войну виходитъ; а третее для того, же ближній болринъ и воевода и наѣбникъ Вятскій, Его Милость господинъ Борисъ Петровичъ Шереметевъ, также околничій и воевода Его Милость князь Федоръ Юрьевичъ Барятинскій, позно зъ мѣстцъ своихъ рушившиися, еще оподаль отъ того найдуются мѣстца, где-бъ намъ въ одно ополчене совокупитися и непріателемъ онимъ давати отпоръ указовала потреба. А надто на нинѣшномъ моемъ подъ Гадячомъ становиску, потреба было и на внутрніи межи городами Малоросійскими поведенія оглядати-ся, жеби чрезъ яковихъ зломисленихъ крамолниковъ не внеслося межи народъ якое зло, которое на внутрнее поведенеіе осмотренеіе нинѣ есть нужно; для чого я и въ Украинскихъ полку Полтавского городахъ приказалъ полковнику Полтавскому пилно смотрѣти на подкидки писемъ вражїихъ прелестнихъ. О чомъ всемъ я Вамъ Великій Государь и предъ симъ покорне доносилъ; однакъ (по тыхъ вишереченихъ вѣдомостяхъ) яко уже полковники Кїевскій и наказній Черниговскій зъ виборними полковъ своихъ людьми военными ко миѣ притягнули, а и Стародубовскій сими-жъ днями притягнути маеть, такъ я отселя зъ подъ Гадяча рушаюся ближей ку рѣкѣ Ворсклу, и при помочи Божой всякими способами промишляти буду; якъ би тимъ непріателемъ бѣсурманомъ и богоотступнимъ ихъ помощникомъ дати от-

поръ. А до боярина и воеводы Его Милости Бориса Петровича, такъ же и до околничого и воеводи князя Федора Юрьевича писалемъ предлагаючи, аби зъ войсками Вашего Царского Пресвѣтлого Величества въ походѣ своемъ къ належнымъ мѣстамъ чинили поспѣшеніе».

«По написаню къ Вамъ Великіе Государи сего листа моего; прислали ку мнѣ полковники Миргородскіи зъ товарищи еще двѣ писмѣ прелестниі, зъ гибелного врага Петрика въ городи полку Полтавского писанниі, а при томъ и отъ себе пишуть они полковники, что посполство въ городахъ Орѣльскихъ устравившиися неприятелского бѣсурманского приближеняся, помишляеть ему злокозвенному прелестнику кланятися. Мушу теди я вѣрній Вашего Царского Пресвѣтлого Величества подаиіи велми того быти жалостнымъ, же зъ того злодѣйственного врага прелести, аки зъ малои искри великій огонь, зъ подлого лица великое смятеніе межи народъ вноситя; чого ни коли-бъ не бывало, кгда би были по моему прежнему донесеню, а по уназу Вашему Великихъ Государей, Вашего Царского Пресвѣтлого Величества, зъ принадлежностями въ походъ военній вѣшли и на границахъ въ пристойныхъ мѣстахъ стали, где-бъ и я зъ войскомъ рейменту моего найдовался; отколъ можно было тому при помочи Божой заобѣгати, жеби такъ неприятели не были близко припущени къ городамъ Украинскимъ. А тецерь трудность немалая будетъ випирати ихъ назадъ, коли въ тихъ городахъ отъ него посполство прелещено останетъ; въ якихъ-то Орѣльскихъ городкахъ жители вселмись зъ того боку Диѣира, зъ рознихъ мѣсцъ зайшлин, незля ихъ пострашити; и обавляюсь того, аби той пожаръ далей внутрь городовъ Малоросійскихъ не розширился, понеже они Вашего Царского Пресвѣтлого Величества сили, якъ зъ бояриномъ и воеводою Его Милостю господиномъ Борисомъ Петровичемъ Шереметевимъ, такъ и зъ околничимъ и воеводою Его Милостю княземъ Федоромъ Юрьевичемъ

Барятинскимъ будущимъ, тилко що рушывшися, тїи отъ Бѣлагорода, а тїи отъ Севска, въ ближнихъ мѣсцахъ своихъ найдуются; а мнѣ Гетману самому зъ войскомъ симъ Малоросійскимъ противъ тихъ непріятелей ити не надежно, потому что и на Украинскія повоженя оглядоватись мушу. Дагъ въ обовѣ подъ Гадачимъ, августа 2, року 1692».

А по отправі черезъ нарочного гонца грамоти тоєи на Москву, рушилъ самъ Гетманъ зъ подъ Гадачого до Батуряна, а войско все ропустилъ въ доми ихъ. При такихъ дѣлїяхъ и поведенїяхъ тоголѣтнихъ, любо явная была невинность Василїя Кочубея, писара войскового енерального, за виправу Петрика до Сѣчи и Криму, а спадала тая вина вся на Гетмана Мазепу; однакъ онъ Махїевель и хитрїй лїсь, себе отъ того подзору очищаючи и правимъ творячися, вливалъ тую всю бѣду своимъ коварствомъ на невинную душу помененого Кочубея, пана моего доброго, мудрого и побожного челоука; которїй отъ злокозненныхъ наступствъ и губителныхъ на себе вивалѣзковъ Мазепинныхъ, а злїаща старшого своего, не могучи що чинити, и якъ би оправдїтись, положилъся во всемъ томъ при своей невинности на Всевѣдца Бога, мужа при правдѣ отъ смерти избавляющого, и со многими слезами и несумѣною надеждою поручивши себе Его Пречистой Богоматери во всекрѣпкое отъ бѣды тогдашнїя защищенїе, писалъ мѣсяца іюня до Преосвященного отца Варлаама Ясинского Митрополити Кїевского, вимѣраючися зъ поклепу Мазепинного въ невинности своей, такїй листъ свой:

Ясне въ Богу Преосвященѣйшїй милостивїй
Шане Архипастыру!

По всѣ тїи прошлїи часи, яко ко Богу крѣпкому и живому тако возжада душа моя ку Вашой Архипастырской Милости, хотячи предъ превисокою Вашею Священною осо-

бою наединѣ словами и слезами великіи скорби и смертоноснїи печали свои обавити, и плачевннѣ рыданіемъ просити милостивого Архипастырского и отческаго заступленїя; але хочай и видѣлемъ Вашей Святнѣ очн, однакъ не получилемъ на исполненіе моего намѣренїя времени. Съ отвагою теда держю тое писмомъ донести до благосерднхъ ушей пастырскихъ, що хотѣлемъ словесно говорити, и надеженъ естемъ, же то тое пастырскимъ и отческимъ чадолубивнмъ покрїется сердцемъ. Скорби и печали настоятъ на мене зъ напастей и потварей такн: першая, же у Ясна-вельможного стало о мнѣ такое порозумѣне, нѣкъ будте я зъ другимъ особомъ, зъ Москви наставленїи и наученїи естемъ смотрѣти его рейментарскихъ поступковъ, и овсемъ на Москву давати знаты, зъ якихъ мѣръ будте я зъ нѣкоторнми Московскнми особами списуюся, и нѣкакоеъ чести Его Милости нанашу умаленїе. Другая, же мѣетъ Его Милость мнѣніе о пашквнлю томъ, якїи Флоровская игуменїя объявила, будте або за моимъ вѣдомомъ, або и за власннмъ наставленїемъ тая пакта и грубое и безумное суесловіе складывано; и говорено тое (якъ чую) въ Кїевѣ: недавно, же игуменїя оная толко шо не промовитъ, намѣраючи объявити винного, але не объявляетъ, будучи отъ когось увѣнена, аби того не объявляла, и тое то увѣмене на мене складають, тимъ еще доводячи мнѣманїя онаго, же будте тая игуменїя, живучи теперъ въ Батурнѣ и залегла въ двоухъ дворахъ, въ одномъ моемъ, а въ другомъ вншого человека; а за тымъ надѣются, же и дѣло злобственное чернца Соломона (якїи зъ змишленими своими ложннми писмами ѣздилъ, въ Польшу) не безъ моеи дѣялося вѣдомости. Третая, же утѣчку Петрика канцелярнсти, на Запороже забѣгшаго, яко зъ початку Его Милость почалъ суспѣковати за моею быти вѣдомостю и виправою, такъ и теперъ того еще змислу своего не выпускаетъ, и въ той того Петрика угѣць различнїи причинаи клететннми лжею

своею на мене наносять: першая, же будто я далъ ему Петрику, на справованія якихъ моихъ невѣдомыхъ завязатостей, моихъ полтора чили три тысящи золотихъ грошей; на якую потварь и хлопца одного, передъ тымъ при Петрику служацого, а такъ рокъ зъ Запорожа вѣшлаго, намовлено было и прислано съ Полтавщини, жеби лжесвѣдительствовалъ, будто онъ чулъ тое грошей дане отъ усть того Петрика въ Сѣчи Запорожской; лечь коли его тутъ канчуками считано, тогда отволачь тую отъ мене напасть; потворе, доношено тое прошлой зѣми зъ Полтавщини, же будто неотмѣнне тое дѣтеть, нѣжъ я тому Петрику далъ гроши и не три тысящи золотихъ, але двѣ тысячѣ червонихъ золотихъ; потрете, доношено Кіевского полку, же тамъ говорилъ нѣякійсь Запорожець, что будто я писарь далъ Петрику до рукъ грошей въ битихъ таларахъ 30 тысячей золотихъ; почетверте, протопопенко Полтавскій, будучи въ Казакерменѣ, донеслъ тое Ясневельможному, же чулъ онъ тамъ, будто я писарь по два чили по трикrotnie листи свои послалъ до Хана Крымского, затягаючи его зъ Ордою на войну противъ Христіанства. Якіе всѣ пагубніи на мою голову наноси чинилися и чинятя тихимъ и заочнимъ составомъ, безъ доводовъ и безъ жаднихъ подобенствъ, а не очне, ништо того миѣ не казалъ и не кажутъ. А теперъ вѣдомо миѣ стало, же тотъ вишереченій Петрикъ, узявши предъ себе послѣднее безуміе и дѣволскій образъ на пагубу души своей, удався зъ Запорожа до бесурманъ, и тамъ нѣкоторіи псому лицу своему неподобніи затѣваетъ дѣла; зъ якого его сатанинського погубелного поступку овіи лже-свѣдѣтели и клеветники (якіе вишереченіе напасти и потвари на мене приносили) зхочуть теперъ оное своей лжи допнати, яко жъ уже тое и зачинають, аби чимъ скорѣй мене не тилко отъ чести войскової испровергти, але и зъ свѣта вигладити могли. Противъ якокихъ бурливихъ стусовъ я въ невинности моей любо готовъ естемъ

застановлятися и виводитися; однакъ кгда уважаю, же многіе невинніе люде, за ложными и частими удачами, марне безъ суда и безъ права погибли и теперь гибнуть; тимъ сердце мое крайнею болѣзнію сокрушаючи и душею смущаючи, удаюся покорне до Вашей Архипастирской Милости, пренапокорнѣй просячи отческаго милостивого себѣ заступленія, и свидѣтельствуюся сотворшемъ мя Господомъ и исновѣдаюся Вашею Святинѣ, же тѣмъ вишепреченимъ потвара въ невинности моей зношу и претерпѣваю; а еслибъ зъ тихъ наносовъ хочай въ одномъ пунктѣ вишемъ, нехай поженеть врагъ душу мою, и достигнетъ и понереть вскорѣ безчестною смертію въ землю животъ мой, и всѣ мои труды въ персть вселить. Рачъ тебѣ Ваша Святиня Милостивый Архипастирю отческимъ поболѣніемъ попенциса о мнѣ худшей овецѣ своей и наименшомъ уду церкви Христовой, абимъ я отъ напастей таковыхъ въ якомъ нечаемомъ опалѣ не згнулъ; а если преможе прелесть, ложь и злость людей завистливыхъ мое истинное оправданіе и выводы, и нечаемо коли прійдетъ мнѣ умерти, albo въ заточеніи быти, то принамнѣй нехай буде Вашей Святинѣ Архипастиру моему вѣдомо, же безъ вини то стражду. Удаюся прето въ томъ покорне до Архипастирского Вашею Святинѣ милостивого заступленія, где повторе свидѣтельствуюся сотворшимъ мя Господомъ Богомъ и Вашею Святинею своимъ Архипастиремъ, же всѣ тѣмъ вишписанія наноси клеветники и лжесправци въ невинности моей на мене вкладають; а я, яко тое тутъ докладаю, же если бимъ Его Милости Пана Гетмана на Москву до кого описовалъ, и если бимъ зналъ о складанію на Его Милости пашквилей, и если бимъ виправовалъ Петрика на Запороже, albo о его такомъ о утѣцѣ намѣреніи вѣдалъ, а поготовю, если бимъ давалъ ему гроши, хочачи злое якое чинити черезъ него начинаніе, albo если бимъ хотѣлъ, albo и въ помышленіи желати мѣлъ видѣти виходячихъ бѣсурманъ

на замѣшане Православнаго Російскаго народа, то да быхъ азъ самъ скорѣе всѣхъ и наиподлѣйшихъ братій моихъ стратилъ животь мой, на вѣчную мою нечесть и душевную пагубу; такъ прошу плачливе Вашей Архипастырской Милости, абись мене не оставилъ въ такихъ тяжкихъ и злоключенныхъ опалахъ, якіе въ невинности моей голову мою вервати зъ мене кочуть! Естесь Ваша Святиня всѣмъ Малоросіа свюмъ благопривзрителній Архипастиръ, милостивій отецъ и не отказивій хранитель, имѣши власть и силу заступати немощныхъ и боронити безъ вини погибающихъ, можешъ теби свюмъ Архипастырскимъ превисокимъ предстательствомъ и премудримъ предложеніемъ тое учинити (если зливъ клеветници близко до моего приберутся горла), аби мене безъ суда и ровиску не испровержено и не згублено. О сію зъ горкими слезами многократне Вашей Святинѣ прошу, и вручаю животь мой и душу мою Вашей Святинѣ пастырскому сохраненію.

Писанъ въ Батурипѣ, року 1692.

Василій Кочубей писарь епералній.

Того-жь року пани Ляхове почали на Палѣя наступовати, и его товариство зъ Полѣся витискати, прибрѣраючися и до самого Хвастова города, въ которомъ Палѣй мѣшкалъ; бо любо заразъ по войнѣ Вѣденской (яко о томъ 1683 року написано) началъ Палѣй зъ ласки Королевской пустій Хвастовъ осажовати и въ немъ жити, склоняючися до обохъ Польскаго и Російскаго Монарховъ, и отъ обохъ имѣючи ласку и респектъ; однакъ Ляхи о томъ по сію время желчали и жалного утиску ему Палѣеву въ житю зъ товариствомъ его не чинили, а теперъ начали оуїи чинити, уандѣвши тамошніе городки и села пустіе многими людьми Малоросійскими чрезъ Палѣя осажение. О которыхъ утискахъ своихъ и небезпеченствѣ отъ Поляковъ писалъ Палѣй многократне до Гетмана Мазепи, а Гетманъ, декаврїа 9, зъ

Батурина писалъ о томъ всемъ выразне до Ихъ Царского Величества чрезъ нарочного гонца такую свою грамоту:

«Прислалъ ко мнѣ Семенъ Палѣй полковникъ охотничій обозного своего и писалъ чрезъ него письмо свое, а потомъ въ тропи за онимъ обознимъ прислалъ чрезъ почту новторное письмо, въ которыхъ обонхъ, одиолчннн свои выражаетъ потреби и нужди; где ознаймуетъ, же зъ войска Полского почали наступовати на Полѣсе короги Полскіе и стали витискати и вигоняти зъ становискъ его людей Палѣева полку, отколь онъ и на себе въ Хвастовъ наступства ихъ сподѣваючися, проситъ условне, абимъ ему чинилъ оборону и помощь, а найпервѣй, же бытъ въ мѣстечко Бѣлогородку, о трехъ миляхъ отъ Кіева на томъ боку Днѣпра будучое, вислалъ людей военнихъ, зъ чого би Поляки позлявши пострахъ не смѣли на него наступовати; новторе, проситъ о порохъ и свинець, якого до даваню отпору потребоватиметь, которого ему зъ Кіева дати любо и былъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества Монаршіи указъ, однакъ до сего часу не пришло тое въ свое событіе за розними перепонами; потрете, проситъ о гроши, докладаючи, же тнн шо по милостивомъ Вашомъ Монаршомъ указу ему на полкъ дани гроши, роздалъ онъ на пѣхоту, а теперь еще зтолко-жъ пилю ему потреба на удоволствованіе номонника. Любо теи вели прележная и горячая о тихъ потребахъ выражена есть въ писмахъ онихъ прозба, которую и словесно посланецъ его зъ прилежаніемъ прекладаетъ; однакъ я безъ указу Вашего Монаршого ему въ томъ довелства чинити, а именно людей рейменту моего на преречное мѣсце въ помощь ему посилати не смѣю, разсужаючи, же то наступуютъ на него тои стороны войска, зъ которою Вы Великіе Государи, Ваше Царское Пресвѣтлое Величество, вѣчного миру имѣете договори, якихъ договоровъ Вы Великіе Государи найменшими причинами нарушати не указали, о чомъ въ многокrotnихъ Вашихъ Монаршихъ грамотахъ до

мене подданого изображено. Сего ради найскорѣй о томъ умисленного гонца Самойла Василювича, близкого слугу моего, къ Вамъ Великимъ Государемъ посылаючи, прошу яко найпокорнѣй о скорій Вашъ Монаршій милостивый указъ, якъ мнѣ противъ тихъ его Семена Палѣя прошеній поступити. А яко есть посполитое прислове: *же тонучій и бритви хопитя*, в много того бывало, же люде зъ отчаянія до неподобныхъ приходили рѣчей, якъ я усумнѣватися мушу, если ему Семену Палѣю зъ стороны Богохранимой Вашей Монаршой держави помочь и оборона не будетъ учинена, то аби онъ, въ такихъ будучи опалахъ, не удался для помощи до стороны бѣсурманской; что если, уховай Боже, учинится, то болшей отъ него христіянству навесется шкоди, а нежели отъ Степика и проклятого Петрика; понеже онъ Палѣй межи военными людьми маеть честь и многіе ходять за его поводомъ. Любо тедесть на томъ милостивое Ваше Монаршее изволеніе, чтобъ онъ самъ безъ полчанъ своихъ былъ принятій подъ високодержавную Вашего Царского Пресвѣтлого Величества руку; однакъ онъ тмъ не доволствуется, хотячи при себѣ ущитити цѣлость и людей тихъ, которіи при немъ обрѣтаются яко военніе такъ и жилюшіе, яковихъ въ мѣстечку Хвастовѣ на три тысячи хатъ поселилося; а надто и городъ тотъ Хвастовъ желаетъ онъ при себѣ удержати, которій за его поводомъ (яко самъ о томъ пишетъ) велми гораздъ есть укрѣпленій. И если-жъ на него учинится наступство войсками Полскими, а отселя отчается помощи и оборони, то Богъ дай онъ не удался до преречной противной стороны; до якого намѣренія и теперь показуется подобенство, же жалѣеть онъ велми толмача одного Алѣя, которій, зъ Бѣлгородщины отъ Яли Агаси зъ неволниками на окупъ пущеними къ нему въ Хвастовъ посланъ будучи, зосталъ забитій отъ тихъ же неволниковъ, о що онъ Палѣй гнѣвомъ крайнимъ порушившиися, тихъ неволниковъ зискуеть и въ крѣпостное беретъ вязене: знати

оттолъ, же щось то мѣло быти въ того толмача отъ бѣсурманъ къ нему тайное. А и оттолъ мушу мѣти о такомъ намѣреніи подозрѣніе, же онъ Палѣй, увидѣвши что тотъ толмачъ къ нему не доѣхалъ, послалъ отъ себе своего толмача и козака въ тую бѣсурманскую сторону, именуеть же до Степика для вѣдомостей, але показуется зъ рѣчей, же будутъ ти его посланники и въ того Яла Агаси Бѣлогородского. Про то хотяи знаю тое, же тому не вступовати тамъ въ раду кого не призвано, однакъ я вѣрній Вашего Царского Пресвѣтлого Величества подданій, по моей вѣрной и усердной радителной службѣ, желаючи Богохранимимъ Вашимъ Царского Пресвѣтлого Величества государствомъ разширенія и славы, отважаюся предложить, даби по Монаршомъ Вашомъ Великихъ Государей указу, выговорено тую о Палѣю трудность Полскому резиденту, жеби онъ понялъ своимъ разумомъ и Королевскому Величеству донеслъ, якая то будетъ завада и шкода христіанства, если тотъ Палѣй отчаяніемъ остане одогнанъ до непріятельской стороны. Для якихъ мѣрь слушне-бъ его цодъ високодержавную Вашего Царского Пресвѣтлого Величества руку приняти и зъ людьми при немъ будущими, за что не-потреба-бъ Полской сторонѣ жадного мѣти зазору; а прекладаю сее подданское мое слово и для того, же найпервѣй Малоросійского края вяжется въ семъ потреба, бо Семенъ Палѣй, будучи здѣшнимъ родимцемъ и въ такую уже межи товариствомъ увойшовши значность, если своимъ, яко ся вишей наменило, отчаяніемъ до непріятельской стороны одогнанъ будетъ, то найпервѣй отъ него Малоросійскимъ порядкамъ учинится помѣшка; ибо на злое намѣреніе и на такую своеволю, которая добичъ и корысть за собою привосити будетъ, многихъ онъ людей отсея къ себѣ потянетъ, и въ предбудучое время тутъ заведетъ межи народъ смущеніе. Якую трудность превисокому Вашему Монаршому, Божіею все добрѣ строящею премудростію справуемому,

разсмотрѣнію я покорне поручаючи, и паки при нижайшомъ челомбитіи прошу о томъ о скорій милостивій Вашъ Монаршіи указъ и о незабавній зъ онимъ сего гонца моего отпускъ. А якіе онъ Семень Палѣй писалъ ко мнѣ писма, тіи въ приказъ Малой Росіи для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ посылаю, и тоє покорне докладаю, же съ тогожъ войска Полскаго люде почали становитися и поблизу рѣки Днѣпра, яко то и въ Димерѣ пять миль отъ Кіева горѣ Днѣпра двѣ корогви, и на вишихъ мѣстахъ по частѣ оныхъ стануло. Деншу и о семъ покорне, же Вашихъ Царского Пресвѣтлаго Величества посланнихъ, зъ милостивихъ жалованемъ на Запороже виправленнихъ, дворянина и воеводи Зеленого и подачого Н. Н., виправилемъ въ путь имъ належній въ послѣднихъ числахъ ноеврія, и своихъ зъ ними посладемъ людеи, Тихона Довгеля сотника Короповского и Сидора Гербаченка товариша сотнѣ Батуринской; и писалемъ чрезъ нихъ до войска Низового упоминаній листъ, аби они, у належитой своей ку Вамъ Великимъ Государемъ вѣрности обрѣтаючись, приняли благодарне тоє Ваше милостивое жаловане, и служили Вамъ Великимъ Государемъ всегда въ непоколебимой вѣрности и радѣніи. Якого листа моего списокъ посылаю въ приказъ Малія Росіи. Зъ Батурина, декабря 9, 1692 року.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXIV.

О вибитю чрезъ Поляковъ зъ Полься Паллюецевъ; о утарженъ Солтановъ Крымскихъ зъ Петрикомъ подъ полкъ Полтавскій; о отправъ Палля за Днѣпръ зъ Селькою полковникомъ Лубенскимъ для промислу военнаго; о рушеню гетманскомъ зъ Лубень до Батурика, и о ознайменю грамотномъ на Москеу о тогдашнихъ поведеніяхъ; о універсалъ гетманскомъ въ сомя Засеймскіе благодушествовати предлагаючомъ; о Эрнесту Лютру Прускомъ, благочестивой въри желавшомъ, и о Михайлу орканьствъ, иже бысть схимникомъ на пещери Святого Антонія; о пятохъ патріархахъ Вселенскихъ соборная грамота патріархи Константинопольского; о Крымскихъ желаніяхъ мира зъ Росією, и о посланникахъ въ Крымъ въ томъ дѣль зъ Росіи и прочая; о корреспонденціи до Гетмана Луки нового Господаря Волоского; о толмачу для размѣни невольниковъ отъ Стецька прибыломъ, и о грамотномъ ознайменю гетманскомъ о всемъ томъ на Москеу; о причинъ грамотной патріархи Московского до Гетмана за невольниками Московскими въ неволь Крымской бывшими; о авизіяхъ иноземскихъ зстрашнихъ зъ Кіева; о задоръ гетманскомъ зъ Запорожцами, и о лагоднѣйшомъ отъ первого отвѣтъ Запорожскомъ до Гетмана; о язикахъ Татарскихъ, отъ Палля присланихъ и на Москеу при грамотъ гетманской отвезенихъ; о кончили отца Лазаря Барановича Архієпископа Черньовского; о согласіи бѣсурманскомъ на христіянъ, и о Нурадиму Солтану подъ Водолазами бывшомъ; о войскахъ козацкихъ зъ Бѣло-

городщини подь Тяжкою крассовавшихъ и зъ Солтаномъ Блгородскимъ стрѣлявшихся и чрезъ два днѣ на долинь Кодимъ бѣжидься, и о ознаймѣю зраотомъ гетманскомъ о томъ на Москеу; о поведеніи Цесарскомъ, Турецкомъ и Полскомъ, и о посланцу въ Волощину; о Паллєвизъ многократнихъ прошекалъ войска себѣ въ помочь; о умъверсалахъ Гетмана Коромого Паллєви страшихъ, и о гетманскихъ на Москеу о томъ доношеніяхъ; о жалованю гусударскомъ Паллєви зъ товариствою, Миросичу и Пашковскому, за труды ихъ воєніе прислаюмъ; о войскахъ Полскихъ, въ глубь Полься отшедшихъ, и о Паллєвцахъ знову кватери себѣ въ Польшь занявшихъ.

Року отъ положеня предѣловъ міру 7201, а отъ явленія во мірѣ плотію второго Адама 1693 року. Любо христіаномъ по христіанску подобало радостніе Рождества Господня дни праздновати и другъ другу по любвѣ христіанской тоєю радости вѣншовати; еднакъ завистная Римляно-Полковъ натура, тоєю радостію купно же и ласкою Божою взгордѣвши, запалилася со Иродомъ христорбцемъ кунно въ день сей, 29-го декаврїя, проліяти неслухне разбойническо кровь христіанскую козацкую полку Паллєвого, на кватерахъ зимовихъ по Поллєсю стоявшую, хотячи наконецъ и самого Паллєя зъ Хвастова димомъ воєніемъ выкурити и Хвастовъ знову запустѣнію предати; а Паллєй, вѣдомость певную о томъ получивши и помощи себѣ зъ сеєи сторони Днѣпра отъ Гетмана Мазєпи надѣючися, и горячо о оную просачи, того жъ 29 декаврїя чрезъ нарочнихъ и скорихъ посланцовъ своихъ писалъ до Гетмана такий листъ свой:

Ясневелможній милостивій Пане Гетмане,
Пане, Пане, а добродѣю мой великій!

Приходятъ мнѣ смутную трансакцію смутнимъ перомъ воєніемъ описать и предложать найвышному рейментарєви

Пану моему милостивому: того праве наступуючого часу, кгда округній Ирощъ збилъ младенцовъ, панове Поляки, нападши несподѣвано крѣмо на товариство полку моего, тиранства своего доказали; другого дня святъ своихъ Римскихъ, трупомъ положили на килкодесять, а ранами незличонихъ, а иншіе отъ коней отгнали, ледво шо утѣчкою здорове свое салвовали. Албовѣмъ на три чати одного моменту ударили на сталовиска, где въ мѣсте зевомомъ Бородинце трупами нашими заслали; въ другомъ мѣсцу Радомишлю и по иншихъ селахъ волости Радомиской, тылко мой швакгеръ при церквѣ святой притулиско завзявши, въ малой дружинѣ ледво себе салвоваль, не безъ ихъ такъ-же не малого ушкоженя и поряжки; во третомъ мѣсцу напали на Демидовъ, и тамъ своею округности доказали. А що еще найнезноснѣйша, же одной вѣри будучи, и рожай сѣой подъ рейментомъ Велиможности Вашей Пана и добродѣя милостивого маючій, Скрицкій полковникъ тиранъ на нашихъ, другій Ярема зъ своимъ округними полчани барзо товариство полку моего поглубили и умучили сродзе; тилко панъ Килянъ, вѣру Православную ховаючи въ сердцу своемъ, зичливе ставится, не слушаючи вѣроломнихъ Ляхевъ и унявшихъ за свою вѣру, нѣ поддаючи въ руки округніе швакгра моего и товариство въ Коростишовѣ; же теде не могли еще цѣле тиранского дѣла надъ нами справить и знести насъ; еще ся мощно всѣми силами готують випрудцѣ огнемъ и мечемъ руйновати. Явне вѣдѣли люде Кіевскіе и слышали ихъ замисли въ Чорнобѣлѣ, же тамъ рейментаръ Вылига зо всѣми корогвами южъ узброяся, и чекаеть тилко випрудце рейментовъ Нѣмецкихъ зъ арматами, якожъ въ Звяглю Дружкевачъ южъ висить зъ людомъ готовимъ, а многіе корогви до пятьдесятъ панцерніе, гусарскіе и волоскіе рушони, а до того повѣти ординацкіе и козацкіе полки и корогви Чешерскіе, цѣле единымъ словомъ тилъ усилосомъ положили, абы знести до ягрунту зъ нами Хвастовъ. Туъ прето не

пріятелей тихъ головнихъ окрутную справу выразивши, покорне до ногъ панскихъ Велможности Вашой, Пана и добродѣя моего, упадаю, а слезне прошу милостивого ратунку яко наскорѣйшого, аби рачилъ мене рейментарско милостивно скрыдлами своими окрити и людъ той невинній полку моего и котрій ся зобралъ въ Хвастовѣ жителей, абы отъ меча не погинули, которыхъ я, будучи словомъ панскимъ Велможности Вашой, Пана и добродѣя моего, увѣненій, задержалемъ, абы не сходили; а то надѣючись на милостивую охорону Велможности Вашой, Пана моего милостивого; а то трупомъ положили непріятели насъ не малое крону чолного войска значного. Рачъ Велможность Ваша, Панъ и добродѣй мой, яко найскорѣй посланкомъ полку якогю ратовать, бо згола видержати не можемъ таковой сили; а ежели не будетъ намъ милостивого посланку, тели прошу Велможности Вашой, Пана моего милостивого, о остатнюю декларацию, аби невинніе люде и оплаканиі дѣти не погинули отъ меча тиранского; бо южъ явне есть, яко прошлихъ лѣтъ немало мѣстъ презъ Ляховъ отъ меча згнуло, ратунку отщетни зоставши и въ крвѣ затоплени отъ ихъ зоставши, и до сего часу запусѣлость мѣють. Посетне у ногъ пацскихъ, яко найпрудшей денне ноче скорихъ посланцовъ моихъ ставлю, Павла Цыганчука, обозного полевого полку моего, зъ моимъ крвнимъ предъ Велможность Вашу, Пана и добродѣя моего, о декларацию просячи конечную пацскую, ежели миѣ не надѣятисъ помочи ласкавой, аби рачилъ милосердно южъ позволить миѣ зъ тымъ людомъ рушитисъ и сѣсти въ Триполию, албо въ Василковѣ; кгда-жъ южъ цале того имшту тиранского витримать не можна, межи околичными врагами во средку зостаючи, бо до кола ихъ фортеци и подъ бокомъ Бѣлацерковъ узброялась, зъ котрой южъ неразъ Хвастову чинилась згуба и кровопролитіе, же потаемне ночно обскочивши, трупамы людъ ажъ до единой души положили; що и я абимъ не былъ отъ нихъ также

о́кружоній ночной добы такъ спорой, же зъ Вагля и съ Полоного одной ночи комоннїе вѣѣ обскочити могутъ сила. По тысячу кротъ упадаючи до ногъ рейментарскихъ, прошеу плачливе, абы яко пайшрудшей мене увѣдомить рачалъ ласкаве рейментарско, чили будетъ посллокъ ласкавій, чили мнѣ отъ тихъ враговъ сходити, бо цѣле южъ уступовати мушу, въ маломъ люду зостаючи, вѣѣли згубу вѣѣчаю мѣти и плачь люду и невѣннихъ дѣтокъ. Яко найскорѣйшого теди милосердія надъ оными служебннчю вглядаяючи, не повстану отъ ногъ панскихъ, ажъ одержу оную милостивую декларацию и знаю мя быти. Зъ Хвастова, декаврїа 29 року 1693.

Ясневедможности Вашой Пауской Милости, Пана, Пана а добродѣя моего великого, вѣрнимъ слугою и подножкомъ.

Семень Палый, полковникъ Комонноохочий войска Запарожского.

Лечь на тое листовное Палѣво прошеміе не вчмена отъ Гетмана тогда войскомъ помочъ для того, же и Поляки, вигнавши зъ Полѣся Палѣво войско, болше на Палѣя тогда ку Хвастову не приближались, мо по Полѣсю на кватерахъ зимовихъ удержались. При такихъ жалостнихъ отъ сторони Полской на козаковъ губытелствахъ, не меншая и отъ сторони Крымской на Малую Росію тогда-жъ повстала бура, когда за побудкою зрайци Петрика Калга и Нурадннъ Солтани зъ Шивкгереемъ и синами Ханскими, въ сороку тысячахъ Ордъ Крымскихъ, и изъ нимъ же Петрикомъ, генваря 26, вторгнули подъ Украинну, и любо мало зачешли городовъ пелку Полтавского побережннхъ, еднакъ, зо всѣми силами подъ Кишѣнку притягнувши, великіе людемъ тамошннмъ починили шкоди. Тамъ зась мало войскамъ отдохнувши, на всеедной въ четвертокъ о порѣ обѣдной и подъ самую

Полтаву зъ Заверскла отъ Старого Санджарова Татарскіе зачені вторгнули, и такожь якъ и подъ Кишѣнкою многихъ людей, за сѣнами и древами вѣхавшихъ, въ полонъ забрали, и многіе статки людскіе загорнувши и далей не вторгаючи, отъ Полтави ку сторожевой могилѣ, а отъ сторожевой чрезъ Оршнѣ, Берестовую и Орѣлъ (позабѣрали людей полку Полтавского зъ статками ихъ, по хуторахъ тамошнихъ кочевыхъ) назадъ до Крыму повернули; подобно уболявшимся Гетмана валоцкого, которій, на оборону отчины зъ Батурина зъ войсками вышедши, въ Лубняхъ отъ непріятелей отважно сховался, переждавши въ нихъ тую флю, коколь непріятели, въ помененномъ полку Полтавскомъ Украинскомъ луповъ и керистой набравшись, безбѣдно повернули восвоися. Въ тымъ часѣ ярибылъ до Лубенъ съ полкомъ своимъ отъ Хвастова Палѣй, хотячи Гетману противъ того непріятеля бѣсурманина учинить помочь, але ижъ онъ непріятель отъ полку Полтавского повернулъ уже назадъ до Крыму, теди просилъ Палѣй гетманского позволенія пойти войною на бѣсурмановъ. Гетманъ теди желаючи одомстити бѣсурмановъ шкоди, свѣжо въ полку Полтавскомъ починеніе, яке позволилъ ему Палѣеву пойти за Диѣпръ, где бы приличнѣй подъ жилища бѣсурманскіе, такъ и въ помонць ему придалъ Доситія Свѣчку волиovníка Лубенского, зъ частью полку его и ншихъ полковъ городовыхъ и компанѣйскихъ выборного товариства; а по виправѣ въ тую дорогу Палѣя самъ Гетманъ, разсуждаючи мову Палѣеву и мову человека Чернѣговского о Лядскихъ замислахъ, и расположивши войска на побережу Диѣировомъ для осторожности отъ непріятелей бѣсурманъ Бѣлагородскихъ, самъ зъ Лубенъ рушилъ до Батурина, и о всемъ тоглашномъ дѣяніи доносячи Великимъ Государемъ, писалъ зъ Лубенъ, февраля 8, такую грамоту:

«Передъ выходомъ моимъ зъ Батурина въ сей походъ военній, одзывался до мене и словесно и писмами зъ того боку Диѣпра, зъ мѣстечка Хвастова, Семеновъ Палѣй полков-

никъ охотницкій, же вѣдомо ему учинилось, что зъ Криму
непріятели бѣсурмане имѣють великими потугами, за поду-
щеніемъ проклятого врага измѣнника Петрика, приходитъ
подъ города Малоросійскіе для прелщенія и возмущенія
народу; и онъ Семенъ Палѣй любо имѣлъ намѣреніе пойти
въ Стрелицу подъ жилища ихъ непріятелскіе для военного
промислу, однакъ если я Гетманъ ему зъ полкомъ его сюда
въ Малоросійскіе города, для давая непріятелскимъ пасту-
ствамъ отпору позволю прибыти, то онъ, оставивши тукъ
въ Стрелицу намѣренную дорогу, зъ своей ку Вамъ Великимъ
Государемъ вѣрности, и по усердію ку благочестивой хри-
стіанской вѣри, прибудетъ сюда скоримъ поспѣшеніемъ.
Когда убо я совершенно отъ Атамана Кошового и войска
Низового увѣдомился, что преречоніи непріятели отъ Криму
тотъ злоумышленій походъ свой завзяли, на той часъ пи-
саниемъ до его Семена Палѣя, прекладаючи, же яко они
бѣсурмане суть общіи Вамъ Великимъ Государемъ, Вашему
Царскому Пресвѣтлому Величеству и Его Королевскому
Величеству непріятели, такъ аби онъ Палѣй по томъ своемъ
доброхотномъ намѣреніи приходилъ сюда въ помощь къ вой-
скамъ рейменту моего для отпертя онихъ непріятелей; ибо
розумѣю я по вѣдомостехъ и по поголоскахъ, же они не-
пріятели схочуть въ томъ своемъ злокозненномъ намѣреніи
около Вашего Царского Пресвѣтлого Величества Малоросій-
скихъ городовъ роспростирати свои на долго прелести и
промисли. А такъ хочай, помощію Божією и Вашимъ Цар-
ского Пресвѣтлого Величества праведнимъ щастемъ, они не-
пріятели вскорѣ назадъ ку своимъ поганимъ жилищамъ обо-
ротъ свой учинили, о чомъ я уже донеслъ пространно Вамъ
Великимъ Государемъ, однакъ преречоній Семенъ Палѣй, за-
взявши свою зъ полкомъ отъ своего мѣстца зъ мѣстечка Хва-
стова сюда дорогу, и за повзятемъ той вѣдомости не возвра-
тился назадъ, но прибылъ сюда въ города по надъ рекою
Сулою будучи; и самъ онъ, ко мнѣ въ Лубнѣ, февраля 6

дня пріѣхавши, освѣдчилъ тое, же любо уже тутъ за отходомъ непріятелей пререченихъ нѣтъ военной работы, однакъ онъ теперъ до Хвастова ворочатися не хочетъ, но по своему прежде положенному намѣренію пойдетъ где возможно подъ жилища непріятельскіе для чиненя военного промыслу, въ чомъ и отъ мене себѣ просилъ въ помочъ военныхъ людей; и я теде Гетманъ, прилѣжное о томъ имѣючи въ сердцу моемъ тщаніе, жеби помощію Божіею, а праведнымъ и святобливымъ Вашимъ Монаршимъ щастемъ, якъ возможно злобу непріятельскую имъ непріателемъ одомстити, виправилемъ зъ нимъ Семеномъ Палѣемъ сполне полковника Лубенского Леонтія Свѣчку, зъ частію его полку и вишихъ городовыхъ полковъ виборного товариства и зъ частію виборныхъ же людей зъ полковъ охотничкихъ; а пойдутъ они, взявши Господа Бога на помочъ, на Заднѣпрскую сторону, где умишляти будутъ кудабъ зручнѣй на непріятелей свои промысли обернути. Которимъ виправленимъ отъ мене для промыслу людямъ якое дастъ Господь Богъ поведеніе, о томъ долженъ буду Вамъ Великимъ Государемъ доносити впрядъ; а теперъ тое покорне тутъ докладаю, же пререченій Семень Палѣй объявилъ мнѣ въ словесной мовѣ своей, чого Королевского Величества ротмистръ, полковникомъ Бѣлой церкви будучій, Иванъ Борковскій повернулся нишъ зъ Полского края до Бѣлой Церкви, и захавши до Хвастова зъ нимъ Палѣемъ видѣлся; а въ томъ своемъ повиданію, когда онъ Семень его Борковского участвовалъ и подпирого сталъ питати о Полскихъ поведеніяхъ и намѣреніяхъ, онъ Борковской сказалъ ему такіе слова: »же вѣдасть онъ, что онъ Семень Королевскому Величеству вѣренъ, про то же не готовился на войну и не ходитиметъ подъ Очаковъ и на вишіе бѣсурманскіе мѣстца въ далекую отлеглость для добичей, но тутъ поблизу имѣтиметъ добичѣ»—зъ яковихъ то Борковского словъ домишляется онъ Семень Палѣй, что Полская сторона забирается на войну противъ стороны Ва-

шого Царскаго Пресвѣтлаго Величества. Сего-жъ времени, имено февраля 7, прислалъ ко мнѣ наказній полковникъ Чернѣговскій одного мѣлкого жителя Чернѣговскаго, именованъ Ониска Рулика, которій наймывался торговити Могилевскими людемъ отвозити зъ Чернѣгова до Могилева торговіе товары, и былъ тамъ въ Могилевѣ и въ Биховахъ, про то чего онъ прислухався и што видѣлъ, абн о томъ доносилъ мнѣ Гетману; тотъ теда Чернѣговскій житель сказалъ мнѣ, что, новорочаючися онъ зъ Могилева до Чернѣгова, видѣлъ жолнѣровъ войска Литовскаго корогами мурадѣ Сожу въ пограничній города, въ Чауси, въ Пропойскѣ, въ Крилевѣ, въ Чечирскѣ и ишіе города простуючихъ, и одинъ зъ межи тихъ жолнѣровъ товаришъ, котораго имени не знаетъ, задержалъ его Ониска въ селѣ, прозываемомъ Кошалевѣ, маестности нѣкотораго шляхтича Петровскаго, где роспывалъ его отколъ онъ есть, и когда сказался, что есть Чернѣговскій житель, тогда онъ товаришъ питалъ о полковнику Чернѣговскомъ, если есть въ дому, а онъ Ониско сказалъ, что полковника самага нѣтъ въ дому, пошелъ зъ полкомъ въ города полку Переяславскаго на отпоръ непріателемъ Татаромъ; и онъ жолнѣръ на тое говорилъ ему Ониску: «бѣда Украинѣ, и оттоль горяче, и отселе боляче; о то, мовитъ, и сіи короги идуть къ пограничу не простимъ намѣреніемъ, но замисламы Украинѣ противными» и приказовалъ ему Ониску, чтобъ приехавши въ Чернѣговъ сказалъ полковникови быти отъ погранича во всякомъ осторожности. Я теда Гетманъ, по вѣрной моеи къ Вамъ Великимъ Государемъ службѣ, и о семъ Вамъ Великимъ Государемъ покорне доношу, и тое докладую, же яко уже доносилъ я покорне Вамъ Великимъ Государемъ, что тутъ въ Лубляхъ обрѣтаюсь на малое время, засмотруючися на втарчки Бѣлогородскихъ Орды, о которыхъ прославились были ноголоски; болше тежъ бавитися тутъ не маю, жебн людемъ жилищъ войсковимъ становискомъ не учинити отягощеніа;

танъ и теперь покорно доношу, же о тихъ Бѣлогородскихъ Ордахъ непріятелехъ жаднои по сее число не маючи вѣдомости, а къ тому о тихъ сосѣдственныхъ непріязливыхъ нацѣреніяхъ таковыя пещива или непещива отбираючи перестороги, поворачаются на сихъ днехъ зъ Лубенъ ку Батурину. А что належало ку укрѣпленію побережя Днѣпрового, для охраненія всенародной цѣлости отъ внезапныхъ непріятельскихъ подбѣговъ, тое по должности моеѣ учинилемъ, разставивши полки по всѣхъ прикладныхъ на тое мѣстахъ, приказавши имъ прилежную имѣти чужость и осторожность, аби они непріатели загла не вторгнули и не учинили въ людехъ шкеди; полковниковъ Чернѣговскому отъ того побережя Днѣпрового велѣлемъ ити въ доли, для оныхъ пограничныхъ зъ сосѣдственной стороны заходящихъ вѣдомостей, жебы оттоль отъ печаемыхъ злоначиваній невредимо сохранена была людская цѣлость. При семъ яко найпокорнѣй отдаюся премилосердной Вашего Царскаго Пресвѣтлого Величества благодости.»

Зъ Лубенъ, февраля 8, року 1693.

Прежде же рушеня до Батурина принесени Гетману вѣдомости зъ сотенъ Засеймскихъ о томъ, что оніе, между собою зашлишавши о бѣсурманскомъ нахожденіи подъ Малую Росію, начали смущатися и тревожитися. Гетманъ зась, тую тревогу зъ сердцецъ ихъ викореняючи, писалъ въ тіе сотни, февраля осмага-жъ, зъ Лубенъ такіи свой унѣверсалъ:

По обыклои титулѣ Гетманской.

Ознаймуемъ симъ нашимъ писаніемъ всѣмъ старшимъ и меншимъ войсковимъ и посполитимъ людямъ, въ мѣстахъ Коропѣ и Воронежѣ мешкающимъ, ижъ Креста Святого и всего христіанства непріятѣлѣ бѣсурмане Шиякгерей, Нура-

днѣ Султанъ, зъ иными Солтанами синами Ханскими въ сороку тысячехъ Орди, зъ подущена проклятого врага наемника скажевого пса Петрика выйшовши изъ Криму, завзялся были цале на тое, чтобъ перше Запорожцовъ прелствити къ своему соединенію, а потомъ города Малоросійскіе тоею-жъ прелестію и оманю отторгнути отъ Богохранимой Монаршой Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества держави; лечъ помѣшалъ Господь Богъ ихъ поганскіе совѣты, бо кгда пришли подъ Сѣчь Запорожскую, теи Запорожци, стоячи непоколебимо въ належитой своей къ Великимъ Государемъ вѣрности и къ намъ Гетману въ послушенствѣ, отказали имъ поганцамъ сурово, же имъ злого ихъ намѣренія нетилко помагати не будутъ, лечъ, если бы оними прикрими ставилися, готови чинити бой. Прето заразъ они непріятелѣ оттолъ притягнули подъ города Украинскіи Череволочную и Кѣшѣвку, але и тутъ отпоръ одержавши, пошли по за Ворскломъ полевою стороною и вскорѣ притягнули подъ Полтаву; и тамъ въ поганской своей надѣи омилившись, кромъ жадной забави пошли спѣшно, и уже нѣкуди чать своихъ не ропускаючи, просто до своихъ поганскихъ жилищъ потягнули до Криму пречъ въ дикіе поля. А ми Гетманъ, якъ скоро повзялисмо вѣдомость еще о порушенію ихъ поганскомъ съ Криму до Сѣчи, такъ заразъ рушилисмося зъ Батурина зъ тяжарями войсковыми, и совокупляючи полки, спѣшно тягнулисмо къ городамъ Малоросійскимъ Украинскимъ, хотлячи, въ очи онымъ непріятелемъ зайшовши, давати отпоръ и чинити надъ ними военій промисль; бо разумѣлисмо, же тіи непріятелі въ своихъ намѣреніяхъ розширатисъ будутъ, и внутрь межи Малоросійскіе города потугами своими покусятя всунутисъ; але кгда тіи непріятелі, не розшираючися въ своихъ промислахъ, заразъ ломя голову назадъ въ маломъ часѣ помнулись, теи застановилисмося на малій часъ въ Лубняхъ, а то озираючися на другіе сили непріятелскіе, на Бѣлогородскіе Орди;

бо пали тутъ поголоски будто оттоль другимъ походомъ вторгнути въ край нашъ сюда мають. Яко теде и сами мы Гетманъ тутъ зъ войскомъ бавитися не будемъ, такъ засилаючи васъ сямъ унѣверсаломъ нашимъ, упевняемъ всѣхъ старшихъ и меншихъ и обнадеживаемъ, абысте отдавши хвалу Господу Богу о такомъ сромотномъ непріятельскомъ вваздѣ отходѣ, ничимъ не тревожачися жили надежно и безопасно въ домахъ своихъ, якъ при городахъ по фолваркахъ, такъ по селахъ и по хуторахъ; бо то рѣчь неподобная, жеби уже сили тиі непріятельскіе Кривскіе мѣли сепзимию послѣдней дороги ворочатися сюда; а Бѣлогородскихъ Ордъ хочай бы утарчки и были, то дастъ Господь Богъ васъ не досягнуть, поневажъ распорядженемъ нашимъ рейментарскимъ всюда по городахъ, на берегу Днѣпровомъ будучихъ, полки расположены на всепародную края нашего Малоросійского оборону. Такую вамъ заславши вѣдомость зничимъ онымъ же доброго здоровья отъ Господа Бога.

Зъ Лубенъ, февраля 8, року 1693.

Того-жъ року Іоанъ Ернестъ Кграбе, майстеръ философіи, богословіи кандидатъ въ Академіи Прусской Кролевецкой, ганячи отщепенство Римское и заблужденіе Лютеранское, и желаючи усердно отъ оногo отстати и Православной Восточной Кгреко-Руской зъ многими знаменитими Кролевецкими Лютеранами присоединитися церкви, зъ Тилжи, февраля 4, писалъ о томъ до преосвященного отца Варлаама Яениского, митрополити Кіевского, листъ свой, и прислалъ оній въ Кіевъ чрезъ Михайла оргавѣсту, иже мало при Гетманѣ Мазепѣ проживши и лютерство отринувши, принялъ благочестивую вѣру, и зоставши вскорѣ законникомъ въ монастыру Кіевопечерскомъ, бысть искуснимъ и многоподвижнимъ схимникомъ на ближшой Святого Антонія пещери. Листъ же той Ернестовъ, чрезъ него Михайла до

отца Ясинского принесеній, отъ слова до слова такъ ся въ себѣ маеть:

Яснепреосвященій и Пречестнѣйшій Господине
Отче о Христѣ крайнія чести достойній!

Нижайшій рабъ и весма незнаемій яко дерзаю симъ писаніемъ до Фрону твоеа Святивѣ приступити творить мя дерзновенна попеченіе вѣчного спасенія, его же ради Исусъ съ небесе до насъ людей нвшелъ в горькую смерть крестную претерпѣти изволилъ. Въмъ благодатию Божією, яко никто спасенъ можетъ быти развѣ во единенія Святіа единія католическіа Апостольскія церкви; сего ради Августинъ Блаженій сице пишеть: *спасенія никтоже имѣти можетъ развѣ въ церкви католической, внѣ церкви католической все имѣти кто можетъ кромѣ спасенія: можетъ имѣти честь, можетъ имѣти тайну, можетъ пѣти алуїя, можетъ отвѣщати аминь, можетъ Евангеліе держати, можетъ во имя Отца и Сина и Святаго Духа вѣру имѣти и проповѣдати, но нидѣ спасенія обрѣсти можетъ развѣ въ церкви православной, и паки тотъ же Блаженій: кто либо отъ православной церкви будетъ отлученъ, аще похвалное житіе имѣти себе мнитъ, симъ однимъ незаконіемъ, яко отъ соединенія Христова отторженъ есть, не имать живота, но ильвѣ Божій пребудеть на немъ.* Нишѣ же егда прежде шесть годовъ учахся богословіа разсуждалъ внимателно яко соборище Лютерское (въ немъ же рожденъ и воспитанъ есмъ) и оторженія ради отъ церкви Святой, и ради многихъ заблужденій отлучихъ себе отъ Христовой церкви. О Лютерахъ убо возможно сіе во истину глаголати, еже Святій Феодоръ Студита о грѣшникахъ своего времени сущихъ образорцахъ написа: *востока не имуть, запада лишншась, ибо иже отъ тѣлесе церковного отторжени суть, чужди и отъ самого Христа; сего ради во тмѣ ходять, отъ сея тми да душа*

моя спасется, и къ истинной церкви, въ ней же Отець Свѣта пребываетъ, приступаю. Отъ пререченнаго времени всегда тщательно пекохся и Бога молихъ, да пошлетъ свѣтъ и истину свою, жеби мене наставили и привели въ гору Стягую Его и въ селеніе Его; имѣхъ прежде въ памяти моей Римскій костель мать всѣхъ костеловъ въ западныхъ странахъ, обаче и Римскому костелу не приступахъ, ощутивше яко костель Римскій низшній роздвоенію церковному есть виновенъ; понеже отъ Восточній церкви отлучися, и сего ради яко чашу спасенія крове Господня отверже, ибо Христось Спаситель нашъ о той чаше рече: *пійте отъ нея вси*, яко и о благословенномъ хлѣбѣ рече: *пріймите ядите*, и прочая; и кромѣ сего кровопитія, яко намъ животь вѣчный наслѣдiti не можна, учить Іоанъ Свѣтій глаголюще: *аще не съѣсте плоти Сина чловѣческаго и не піете кровь Его, живота не имате въ себѣ*. Есть еще и ина вина, яже ми възбраняеть приступити къ костеловъ Римскому, сѣричь сія: всякъ хотай соединитися костеловъ Римскому принуждается отъ бѣскупа или отъ намѣсника его, да исповѣсть исповѣдавіе вѣри низшнія Римскія отъ Папи Павла Пятого начертане, въ которомъ исповѣданіи символъ вѣри зъ прилаткомъ исхожденія Духа Святого и отъ Сина; такожде вси синоду Трентендинского правила, паче же вси статія и слова его крестною клятвою да утвердитъ принуждается; что сотворити отнюдь не возмогохъ и не хошу, ибо нѣкоторая статія въ пререченомъ синодѣ суть неправедная, яко то въ правилѣ першомъ, въ которомъ о собраніи двадесять першомъ, гдѣ исповѣдается бити незазорное причастіе Евхаристіи Святой подъ единымъ видомъ, зазирающіи же предаются анаемѣ. Егла убо Римского костела сообщенію ради реченныхъ винъ соединитися боюся, возвратихъ очи мои ко Греческой церкви, яже видитися толико красна бити, яко ея любовію восхищенъ, ея святому собранію душу мою увѣрити постановихъ.

Въ началѣ прежде миколкиныхъ лѣтъ устрашало мене противословіе о исхожденіи Духа Святого, ибо внимахъ, яко Греческая церковь вѣруетъ исхожденіе Духа Святого непосредственнѣ отъ единого Отца, тако яко Сынъ непосредственнѣ отъ единого Отца родится; но егда видѣхъ и слышахъ, яко Греческая церковь вѣритъ исходити Духа Святого отъ Отца чрезъ Сина ⁽¹⁾ или посредствующу Сину и о сіе тилко Латиновъ зазирають, яко Латини исповѣдаютъ Сина быти начало ичину Духа Святого, ибо едино течію Отець есть корень и начало бытія Синовного и Духа Святого; тогда и сіе усумнене отъ мене отійде, ибо и азъ отъ Святыхъ Отцевъ наученъ, вѣрую самого Отца быти начало Божества Синовна и Духа Святаго, зъ симъ обаче различіемъ, яко Сынъ непосредственне отъ Отца родится предъ вѣки, тако Духъ Святій отъ Отца непосредственне, но посредствующу Сину, исходитъ предъ вѣки. Тако мене учитъ Григорій Нисіенскій, Василія Святаго братъ, въ посланіи ко Авлавію: *сія, яже разсуждаются изводляцимъ и изводимымъ различія въ Божествѣ исповѣдуемъ, ибо единымъ симъ отъ единого о другому разсуждаемъ и познаемъ, сирльчъ симъ яко иное есть, еже есть изводляцій, и иное есть, еже есть изводимій; сего ради отъ изводлящаго есть пакы иное различіе разсуждаемъ, ибо иное есть непосредственнѣ отъ першого, иное пакы чрезъ сіе, еже непосредственнѣ есть отъ першого; иная свѣдѣтельства Святыхъ Отець нишѣ мимо иду. Нишѣ убо, егда Святая Восточная церковь тако учитъ, яко Духъ Святій чрезъ Сина исходитъ ⁽²⁾, ничто же ми возбраняеть, да быхъ оканній грѣшникъ къ ней радостенъ приступихъ и отъ нея любовію матернею воспріемлемій былъ. Прибѣгаю убо къ Твоему престолу Ясне въ Богу Преосвященій о Христѣ Отче и*

(1) Писатель говоритъ такъ о Греческой Церкви по слуху, а на самомъ дѣлѣ общая вѣра сей Церкви была и есть всегда та, что Св. Духъ отъ Отца исходитъ и въ Сынѣ почиваетъ.

(2) См. Примѣч. выше.

смиренно молю, ради благоутробного милосердія Божого, и ради язвъ Христовыхъ прошу прязри на мене недостойного раба своего и причти мене въ духовного сына твоего, прийми попеченіе о души моеѣ дражайшою кровію Христовою откупленной, и не точію моея, но и многихъ душъ иныхъ, имъ же Богъ сію, юже и мнѣ мисль водхну и едино къ Церкви Православной приступленія желаніе; ибо въ Крелевцѣхъ суть многіе мужіе и великою честію почтенія выше числомъ мали, которіе Греческой Церкви общенія усердно кушно со мною желаютъ и явнѣ исповѣдати сію не устыдятся, и иныхъ многихъ прикладомъ своимъ приведутъ, точію да помощь препитанія своего откуда имѣютъ, и воинное закона обученіе аще въ особномъ вѣкоемъ дому возмогутъ себѣ имѣти; точію да Твоя Святиня о нашемъ спасеніи попеченіе имѣешь (ибо пребываютъ въ Московскомъ царствѣ отъ доброты непобѣдимыхъ царей люде Лютерскіе, должни убо суть въ заемъ Лютри Греческого закону поклонниковъ имѣти у себе, ибо имѣютъ въ себе Папистовъ, ихъ же Лютри и Кальвини паче ненавидятъ нежели Грековъ). Вручаю убо тебѣ Отче о Христѣ Святѣйшій и Пречестнѣйшій все дѣло сіе, и прошу смиренно да насъ погибающихъ не лишиши своей помощи. Ми всѣ вѣчное благодарствіе воздаяти тебѣ долженствуемъ, и милость сію, юже намъ явиши предъ Христомъ Господемъ, въ послѣднемъ судѣ восхвалимъ; прежде всѣхъ же мене самого Преосвященства Твоего милости и благопріятству, кушно и благочестивимъ ко Богу молитвамъ смиренно вручаю даже до смерти моея. Скорою тростію писахъ въ Тилжѣ, идеже нинѣ до времени пребываю.

Февраля 4, року 1693.

*Преосвященства Твоего нижайшій рабъ Иванъ Ернестъ
Кграбе, философіи майстеръ, богословіи кандидатъ въ
Академіи Крелевецкой.*

Отъ того-же Лютерана Иоанна Эрнеста въ той же матеріи въ Кіевъ до отца его духовного.

**Пречестній и Святій Господине во Христе
Отче!**

Сего дня, которого пишу ку Твоей Честности, три года мимо иде егда отъ Твоей Святинѣ отъ грѣховъ моихъ предваряющей сповѣды разрѣшенъ есмь, отъ вратъ адовыхъ изведенъ, въ царство небесное воведенъ быти себе мню. Сіе и прочая многая благодѣянія того времени мнѣ явлена доселѣ благодарствующимъ воспоминающіи умомъ, писаніемъ симъ извѣстно творю, понеже инымъ образомъ явити моего благодаренія Твоей Пречестности не могу, благодарю убо зѣло нынѣ самымъ словомъ, возблагодарити и самымъ дѣломъ попекуся, егда богатію Божію совершенно въ сей чинъ, его же желаю, достигну. Нинѣ же еще отчасти въ ровѣ страстей и бренихъ отступническихъ дрождей колебаюся; аще до сего времени душу мою свободну сотворихъ, не бывающе причастникъ къ тому отъ еретическаго олтаря, соборище обаче ихъ посѣщати и съ ними молитися принуждаюся, дни святіе достойно торжествовати, жертвъ чиномъ Православнымъ Господевѣ приносить еще не могу; но да когда тогда совершенно отъ языка непреподобна законъ мой распознается, и совершенно въ сообществѣ Православнія церкви возмогу жити, день и ночь зѣло себѣ стужаю; и не азъ самъ точію, но и многімъ иніе мужи учителніе и благоразумніе, ихъ же имена честному отцу Васѣневичу назнаменовалъ, менши же, иже въ чину началствующимъ ни суть еще, не именовалъ. Мнѣ убо и симъ всѣмъ, иже более патнадесятъ обрѣтается, чадъ ихъ и рабовъ не воспоминаючи, намъ, глаголю, иже души безсмертніе во смертныхъ сосудѣхъ тѣла носимъ, да не медляй помощь подастся отъ всего сердца молю. Совѣтовавши честній отче зъ честнымъ отцемъ Васи-

невичемъ, изволь согласитися зъ Ясне въ Богу Преосвященнымъ Митрополитомъ Кіевскимъ, да попечется о насъ благодатнѣ; вещь же тако устрой яко бесѣдовахъ зъ честнымъ отцамъ Васѣневичомъ, да души наши долго въ бѣдѣ влающіеся когда тогда упокоеніе и спасеніе обрящутъ. Вѣруй мнѣ Пречестній Отче, аще правила не возбраняютъ правило церковное совершати въ дому коемъ либо, обрящеша домъ, и помощь препитанія имѣти возможно, на всякъ годъ тысяча таларей возможно имѣти на препитаніе, и въ скоромъ времени церковь многу прибель познаеть; и во истину нинѣ сіе церкви исполнится, еже въ дѣянїяхъ Апостолскихъ, въ главѣ второй чтется: *Господь прилагаше спасающіеся по вся дни въ Церкви.* Не писахъ бымъ таковая, аще бымъ не чаялъ имъ событія Божіею помощіею; аще общество Римскимъ костеломъ имѣти восхотѣли бысмо, или совѣсть не возбраняла бы, намъ тамо со радостію ея велиею, зъ нашимъ угодіемъ воспрїяли бысмо; но ниже лстай, ниже богатства ищемъ, точію душамъ нашимъ да благо будетъ и тѣло сего да не лишится, еже есть ему ку препитанію потребно. Воспрїйми убо попеченіе о насъ не медлай, что аще благо состоится, будетъ Богу слава, Ангеломъ и Святимъ Угодникомъ радость, діаволомъ смущеніе. И сему честному отцу Васевичу дадохъ писаніе преосвященного архіепископа Венѣтійского, которое въ якомъ разсужденіи въ Твоей Пречестности, радъ быхъ зъ прочими извѣстенъ быти, наипаче въ семъ, во первыхъ: аще кто кромѣ всякія бѣды спасенія своего, яко онъ пишетъ, Римскому костеловѣ соединитися можетъ; второе: аще причастіе Евхаристіи подлинимъ видомъ не есть противное повеленію Христовому, и аще подъ видомъ хлѣба, неточію тѣла, но и крове Христовой вѣрніи причащаются. Но не хошу нинѣ писать многая; едино прошу, о сіе, изволь Ваша Превелебность отвѣтующее писмо такожде и честного господина отца Васневича не сѣмо въ Тялжу, но въ Кролевцѣ обикновеною почтою вскорѣ препо-

слати, аще тоцію преречови́и отвѣти обыкновенной почтѣ предадутся, я сія безбѣдѣ воспрійму. При семъ Вашу Превелебность Господню заступленію, мене же самого небожнымъ молитвамъ, наипаче при Литургіи Святой бывающимъ, смиренно вручаю. Зъ Тилжи, февраля 10, року 1693.

*Превелебности Твоей нижайшій рабъ Иоанъ Ернестъ
Грабе, философіи майстеръ и богословіи кандидатъ
въ Академіи Крелевцкой.*

Листъ третій отъ Лютерана Іоана Филиппа до нѣякогого духовного ему вѣдомого въ Кіевъ, въ той же матеріи вишензображенной, отщепенство ганячи, православіе же ублажаючи и оного себѣ желаючи. Если же сей Іоанъ Филипъ единъ есть, иже въ прежнихъ двоухъ подписался листахъ Іоанъ Ернестъ, о томъ неизвѣстно; а же не положилъ того откуду писалъ и якого року, то знать сталося зъ помятки его. Смотричи зась по дѣлу, то согласуетъ и сей третій листъ первымъ двоимъ вишписанимъ листомъ Лютерскимъ, обаче, уважаючи рѣчи и роки во второмъ и семъ третемъ писмѣ вспомненіе, мнится быти сей третій листъ напередъ отъ обонхъ прежнихъ писанимъ и изъ тоей стороны зъ якои и первіи писаны.

**Превелебнѣйшій и многомоцнній Господине
въ Христѣ Отче Всечестнѣйшій!**

Улобызаниемъ Твоемъ меду возлюбленія и утѣшенія преисполненное писмо, которое мнѣ принеслъ честній пресви-

**Превелебнѣйшій и многомоцнній Господинъ
во Христѣ Отецъ Всечестнѣйшій!**

Я облобызалъ Твое преисполненное мѣду любви и утѣшенія писмо, которое мнѣ принесъ честній пресвитеръ

теръ вашъ, отецъ Рафаилъ, на которое если бымъ не отпи-
салъ, слушше зъ простатства и невдячности быдъ бымъ
годнїи страсоватися. Побожная и хвалебная бо вѣмъ есть
рѣчь (которая найменшого простатства не маеть и не при-
пускаеть жадной невдячности) тихъ обавлятися и шановати,
въ которыхъ знаемо добромъ афекте ховаемся, и которыхъ
узналисмо, же милостиви и попеченїи ихъ крилами носимся;
о чемъ если бымъ достатечне зобралъ зъ твоихъ мнѣ со-
дѣланныхъ добротчинностей, если не ипшою рѣтью, певне
такою, абимъ описалъ, людскость и вдячность витягала.
За ишелякую на мене любовь твою, велице виносишь мою
якую вамъ предъ двома лѣтами висвѣдчалъ добротчинность,
и отписуешъ Господине Всечеспѣйшїй и многомощнїй. Але
которая и якая и якъ великая оная есть, зичилъ бымъ, яко
предъ тѣмъ, и теперъ совитшей отбѣрати оную; але поне-
важъ тую добротчинность для щуплости моей щупло при-

вашъ, отецъ Рафаилъ, на которое если бы я не отвѣчалъ
по грубости и неблагодарности, то подѣломъ былъ бы до-
стоенъ наказанїя; ибо богоугодное и похвальное дѣло (про-
тивное всякой грубости и недопускающее никакой неблаго-
дарности) бояться и почитать тѣхъ, которыхъ благодѣяні-
ями съ любовью пользуемся и которые прикрываютъ насъ
крыльями милости; и еслибы принялъ во вниманїе сдѣлан-
ныя только мнѣ благодѣянія, то отвѣчалъ бы тебѣ выра-
женїями, которыхъ требуютъ общежительность и благодар-
ность. По любви твоей ко мнѣ ты дорого цѣнишь и мое
доброе дѣло, которое я совершилъ назадъ тому два года
и отвѣчаешь мнѣ (письмомъ) Господине чествѣйшїй и много-
мощнїй. Которую однакожь (любовь), какъ бы велика она
ни была, я бы желалъ, какъ прежде такъ и теперъ, при-
нимать еще большую; но поелику этимъ благодѣяніемъ, по-
прятїи моего ничтожества, недостаточно воспользовался;
то прошу извинить и виѣнать мнѣ за исполненїе. Сверхъ

ТОМЪ 3.

10

нядемъ, рачь вибачити, и хоть вмѣсто учинку возмѣстити; и що зась вамъ далей, на семъ мѣсцу висвѣдчати, заслуживати и завдячати мощній буду, всѣмъ желаніемъ Вашимъ амле зь мене быти можетъ выстачати повиненъ. Чого албовѣмъ отъ насъ найбарзвѣй Учитель нашъ Исусъ Христосъ витягаеть? Тилко абисмо взаимной любвѣ ховался. Що въ остатній день нагородою будетъ? Тилко милостивіе учинки. Якимъ въ животь вѣчній ввійти розкажетъ? Тилко тѣмъ, которыхъ заслуги любве залипатимуть. Я многими розриваюся тресками зь обохъ сторонъ, найболшая зась тая, которая дѣланіе мое трапить фрасункомъ, есть спасеніе души моеей. Не хочу чрезъ сей станъ потопленымъ быти, въ которомъ теперь зоостаю, тѣмъ христіанства, тѣмъ повинности доводомъ; герезіей жадной не кохаю, отщепенства не хваляю, що розумѣю быти правдиве мовлю, Каѳолической Церкви правила шаную, и що кромѣ оной училище чую, и якъ стается бачу, мерзко то мнѣ

того сколько отъ меня будетъ зависѣть на этомъ мѣстѣ оказати, сдѣлати Вамъ услуги и исполнити Ваши желанія; все это я обѣщаюся дѣлати по мѣрѣ силъ моихъ. Ибо чего отъ насъ болѣе всего требуетъ Учитель нашъ Исусъ Христосъ? Только того, чтобы мы взаимно другъ-друга любили. Что заслужити награду въ послѣдній день? Только дѣла любви. Кому повелити Господь войти въ животь вѣчній? Только тѣмъ, за котерыхъ будутъ предстательствовать заслуги любви. Съ обоихъ сторонъ терзаютъ меня многія заботы, но особенно забота, которая объемлетъ всѣ мои дѣла—спасеніе души моеей. Не хочу погибнуть въ томъ состояніи, въ которомъ теперь нахожусь, доказательствомъ тому служить исповѣданіе вѣры и исполненіе обязанностей; чуждаюсь всякой ереси, порицаю отступничество, что почитаю за ветину, то исповѣдую, правила церкви Каѳолической почитаю, и если слышу другое ученіе, если вижу что либо ей противное, то отъ того отвращаюсь. Правиламъ благо-

достаетъ. Побожности, якъ много слабость попускаетъ, повинуюся и о оную стараюся, любовь общую и братерскую цѣстую. Але тое все вправде презъ ласку Божую полню, дель еще о тихъ не успокоился духъ мой, коли уважаю какое есть научене збору и услуги церковной; яко найвдлчнѣй во вмнѣ завше брмать оне слова святѣйшого учителя Фулгенція, въ книжѣ о вѣрѣ до Святого Петра, въ главѣ 39: *яко найтвердѣй держи, и отнюдь не повонтпивать, же кождѣй еретицкъ албо отщепенецъ, во имя Отца и Сына и Святого Духа окрещеній, если Церкви Святой не будетъ причтеній, хочай найболшіе длуужніе сотворитъ, и если за имя Христово и кровь вылютъ, не можетъ спастися: всякому бо челоуѣковъ, которій при Каволической Церкви не содержитъ едности, а ни крещеніе, а ни милостини, хочъ якъ щедроблвн, а ни смерть, за имя Христова понесеная, помочи не можетъ до збавеня, якъ долго въ оной еретицкой албо отщепен-*

честія, сколько позволяеть челоуѣческая слабость, повинуюсь и исполнить ихъ стараюсь, любовь общую и братскую дитаю. Все это милостію Божіе по истинѣ исполню, до духъ мой не совершенно успокоивается, когда принимаю во уваженіе ученіе собора и учителей церкви, особенно тревожатъ меня слова святѣйшаго учителя Фульгенція, въ книжѣ о вѣрѣ къ Св. Петру, въ главѣ 39-й: «твердо держидь аи отнюдь не сомнѣвайся въ томъ, что каждый еретицкъ аиди отступникъ, крещенный во имя Отца и Сына и Святаго Духа, если не будетъ причтенъ къ Св. Церкви, хотя абы творилъ болшія милостыни и хотя бы за имя Христа аи кровь проливалъ, не можетъ спастися: потому что каждому челоуѣку, непринадлежащему къ единству Каволической Церкви, ни крещеніе, ни милостыня, хотя бы сама щедрая, ни смерть, понесенная во имя Христа, не аможетъ помочь въ дѣлѣ спасенія, доколѣ онъ будетъ аоставаться въ ереси или отступнической злобѣ, которая

скою злобъ трвати будетъ, которая до смерти провадитъ. Боюся вѣще, же бимъ зъ теми, которіе затоплене мають терпѣти, въ погружене тое-жъ не прійшолъ, поневажъ въ тоей же зъ ними купно лодѣ ѣзду. Не вѣдаю, если мнѣ доволними будутъ милость моя и желаніе до того, абымъ въ каеолчествѣ хвалячися себѣ спасеніе обѣцовалъ. Станъ теперешній если отмѣнати хошу, и способъ и термѣнъ до такой отмѣни отъ мене удаляются, такъ устрашаюся, такъ въздыхаю и такъ болѣзную, ищезати сотворилъ еси яко паучину душу мою. Услыши моленіе мое Господи и проше-ніе мое услыма, воспрійми слезы моя, не умолчи, яко пришлецъ азъ есмь у Тебе и странень; со слабими да почию, дождеже не отійду и къ тому не буду, и рѣчь кто ми дастъ крыль яко голубы, и полещу и почию! Ты еси для мене, що утѣшенія Божого умолиши можешъ, Отче Всечеснѣйшій и велице могущій для благодати, якою изыщивешъ у Бога, яко іерей

ведеть къ вѣчной смерти.» Весьма боюся, чтобы вмѣстѣ съ тѣми, которымъ угрожаетъ потопленіе, не погрузился бы и я, ибо я плыву въ одной съ ними ладѣ. Не знаю достаточно ли мнѣ будетъ моего желанія и любви для того, чтобы хвалясь православіемъ въ каеолчествѣ достигнуть спасенія. Если хочу перемѣнить теперешнее мое состояніе, и способъ и срокъ къ такой перемѣнѣ удаляются отъ меня, и я такъ страшусь, такъ въздыхаю, такъ соболѣзную, что душа моя сотворена подобно паутицѣ. Услыши Господи услыма моленіе мое и просьбу мою, прійми слезы моя, не умолчу, яко пришлецъ азъ есмь у тебе и странень; сосла-бими да почию, дождеже не отійду и къ тому не буду, и рѣчь кто ми дастъ крыль яко голубы, и полечу, и почию. Ты можешь испросить для меня утѣшенія у Бога, Отче Всечеснѣйшій и сильный благодатію, кою избилуешъ у Бога, какъ іерей испроси: да не дастъ Богъ во вѣки праведнику видѣти истлѣніе. Надѣюсь что отъ письма,

непроси, не дастъ Богъ во ельки праведнику видѣти истлѣнїя. Надѣюсь того же изъ писма, какое намъ обѣщуетъ прислати, котораго вселюбезнымъ вожделью сердцемъ, оному сердцу успокоенїе одержати сподоблюся. Дай то Боже, абимъ коли радостенъ тое глаголати моглъ: *расторилъ вси Господи узы моя, Тебѣ пожру жертву хвали, и имя Господне призову, обѣты моя воздамъ предъ людьми Его, во дверьхъ дому Господня посреде тебе Иерусалиме!* Да сохранитъ тя, Всечестнѣйшїй и многомоцнїй Господине Отче, Богъ въ Своей Церкви и святой обители твоей премногіе еще лѣта цѣла, здрава и благоподвижно силна; да услышитъ моленїя твоя, и желанїя твоя да исполнитъ! и яко уже просилемъ за собою у Бога о ходатайствїе, а въ остатку довольнѣй тебѣ единому возглаголетъ честнїй отецъ Рафанлъ, которому сполне зъ товаришемъ его и подорожными нехай будетъ щасливїй вуть отжидающему до вашего монастыря душевно желаю; о чомъ тежъ носилаю здорово совѣтовати хотѣй. И да здрав-

которое ты обѣщаль къ намъ прислатъ, и котораго я желаю всѣмъ сердцемъ, сподоблюся пайти успокоенїе для моего сердца. Дай Богъ, чтобы я могъ радостно сказать: *Ты Господи расторъ узы моя, Тебѣ пожру жертву хвалы и имя Господне призову, обѣты моя воздамъ предъ людьми Его, во дверьхъ дому Господня посреде тебе Иерусалиме!* О всечестнѣйшїй и многомоцнїй Владыко, да сохранитъ Тебя Господь въ Своей Церкви и въ святой твоей обители цѣлымъ, здоровымъ и благоподвижносильнымъ на многїа лѣта; да услышитъ мольбы твои и да исполнитъ желанїя твои! Пржеде я уже просилъ о ходатайствѣ за меня предъ Господомъ, а объ остальномъ подробнѣе передастъ тебѣ одному честнїй отецъ Рафанлъ, которому, вмѣстѣ съ товарищами и попугчиками возвращающемуся въ вашъ монастырь, душевно желаю счастливаго путя. Желая благаго совѣта пишу сіе. И да здравствуетъ

стаетъ Отческая Твоя Всечестность!

*Найпокорнѣйшій любитель Іоаннъ Филиппъ учитель
святой богословіи.*

Твоя Отческая Всечестность!

*Найпокорнѣйшій любитель Іоаннъ Филиппъ, учитель
святого богословія.*

Того-жъ року въ мѣсяцъ апрѣль Святѣйшій Калиникъ, патріархъ Вселенскій Константинопольскій, прислалъ на Москву соборную свою грамоту (а зъ Москвы она прислана въ Малую Росію), выражаючи въ оной объявленіе о четырехъ патріархахъ Вселенскихъ и пятомъ Московскомъ, кромѣ которыхъ пятохъ патріархъ нѣтъ иныхъ жаднихъ въ подсолнечной патріарховъ; а что Ахридонскій, Кипрской, Грузинской и Еникейскій архіепископи называются въ странахъ Рускихъ патріархами, то увѣщаетъ, аби никто ихъ патріархами не разумѣлъ, и ихъ именованія патріаршого въ писаніяхъ ихъ не пріймвалъ, а ни до нихъ отъ себе не писалъ, именуя ихъ патріархами; аще жеби хто противъ того увѣщанія дерзалъ упорно патріархами вышеимененныхъ архіепископовъ нарицати, тихъ онъ Святѣйшій Калиникъ (аще не исправятся и не престанутъ упору своего) предастъ анаѣмѣ, тою-жъ соборною грамотою своею, вѣрно переведеною зъ писма Еллино-Греческого, якая отъ слова до слова такъ имѣеть сл:

Калиникъ Божіею милостію архіепископъ
Константинопольскій, Нового Рима и Вселен-
скій патріархъ.

Не требуетъ сильныхъ словъ вещь, яже сильная отъ себе, и едва не гласъ исшумаетъ, и своего естества всемогуще учинитъ объявленіе; сего ради и о предложенномъ

прощеніи сего ~~лише~~ бы много было глаголати, зане
~~лише~~ пребываетъ сѣе предложеніе. Вопросы бо нѣкіе:
когда сѣуть престоли патріаршескіе въ пречестномъ архіе-
рейскомъ чинѣ, во свято каѳолической и апостолской Цер-
кви, и когда сѣуть сіяюща свойственная и именуется
патріархи, и честию патріаршескою вкупѣ именованія вос-
пріимъ? Тѣмъ убо вкратцѣ отвѣщаемъ: подобаетъ ~~вѣдати~~,
яко искони четыре патріархи и блже именовашася: Кон-
стантинопольскій, Александрійскій, Антиохійскій и Святѣго
града Іерусалима; святѣйшихъ патріаршескихъ апостолскихъ
престоловъ, яко же отъ святыхъ правилъ святыхъ и вселен-
скихъ соборовъ и Божественныхъ правилъ и царскихъ ука-
зовъ, явно о семъ и истинно вѣщающихъ, твердо науча-
емъ, и отъ преданія древняго, которое всегда дѣйствуетъ
въ каѳолической святой Церкви Христове; а къ сему въ
последніе времена и пятой патріархъ поставленъ собор-
нымъ и правленнымъ изволеніемъ—Московскій; которіе даже
и до нынѣ Богу правяще и совершающе патріархи истин-
ніе, и именуются и познаваются и прославляются по всей
вселеннѣй, и во священныхъ скрижаляхъ явно едини оніе
вспоминаются. А кромѣ тѣхъ пяти патріарховъ ниже
есть, ниже именуется кто, а самовластныхъ архіепископовъ,
которіе сѣуть: Азидойскій и Кипрскій и Грузинскій и
Емшскойскій, въ разніе времена и причинъ ради нѣкоторыхъ
везде и сѣуть, овогда отъ хотѣнія царей, а овогда раз-
смотреніемъ соборнымъ, и просто архіепископовъ ихъ сотво-
рши именоваше, и сѣе токмо имѣютъ иже и тако иштутъ-
ся, сирѣчь архіепископи; а патріаршеского именованія
чужди весьма пребываютъ и невричастни, и наже въ скри-
жаляхъ имѣютъ мѣсто синодическихъ, наже считаются
во ичисленіе патріарховъ. Сего ради аще кто въ нихъ
прелстятъ себя и тщеславнѣмъ и нѣніемъ начнетъ когда,
или отъ своей силы, или отъ иной нѣкоей причини, писа-
ной или неписаной (не крѣпкіе бо весьма, яже не позволено

и въ правилахъ не писанно отъ вселенскихъ соборовъ) вынсилити ложное именованіе патріаршеское, кромѣ ложнаго предѣла и правилъ и законовъ, и себе патріархомъ вышесвати кромѣ чести и чина, безстыдно и безорамно, всевозгордѣвядься в ложнымъ вымышленнымъ именованіи, которое поистинѣ не крѣпко, но заблужденного и смущенного помысла и глупости есть познание; всеконечно таковой, яко же выѣ предѣлъ падае, и ко обновленію дерзая, и прѣнія и брань воздвигая и весьма беззаконствуя, церковными епитиміями осужденъ есть в пристойнаго церковнаго и соборнаго наказанія убѣжаты не можетъ: въ немъ же бо всякій званъ, въ томъ же и пребывать долженъ, и не преложити предѣла вѣчна, яже положиша отци его; и дѣже бо суть законоположеніе и определеніе дѣла напечатаніе, общими и явными законоположеніями отцовскими и соборными, со извѣстнымъ истязаніемъ правилами, не можетъ никто иной, кромѣ печатанія рещи, или писати или нещевати гнлимъ нещеваніемъ. Сякъ снца бывшимъ пишемъ и повелѣваемъ соборно, дабы кто яко всѣхъ держати когда будетъ патріарха кого вышесреченныхъ архіепископовъ и написать оного патріарха или отъ него писаное приняти, и воспріймати такое ложное именованіе и созволати къ беззаконію, таковой яко преслушникъ церковнаго велѣнія и преступникъ Божественныхъ правилъ и древле рожденія церковнаго чина и состоянія, смущая и помѣшая и притыча соблазна пребывая, да будетъ проклятъ отъ Господа Бога Вседержителя и отлученъ и не прощенъ и не рѣшенъ по смерти; камень и желѣзо рещитца, а онъ никакоже, и часть его со Іудею, и повиненъ отеческому и соборному проклятію! Сего ради въ объявленіе и ясное сіе извѣщеніе и показаніе отпущена сія наша соборная грамота, лѣта 1693. Вышеу приписанно патріаршескою рукою: мѣсяца апреля индиктіона 1.

Да у томи же грамоти приписали митрополити: Писемидійскій Пароскій, Халкидонскій Григорій, Пконійскій Паросній, Овсалонійскій Мелетій, Сербскій Пикодимъ Гобыничъ.

Прошедшаго еще року Сааддетъ Кгерей Ханъ Кримскій знатно по указу Порти Отоманской, що лѣта послѣ Вѣденской войны отъ войскъ Цесарскихъ побѣждаемой и ущербляемой и отъ войскъ Російскихъ наступства на себе боляшойся, прислалъ на Москву посланца своего Магметъ Акгу, желаючи чрезъ него зъ царствомъ Російскимъ, Портою Отоманскою и нанствомъ Кримскимъ мира; по якому ханскому одозву Магметъ Акга удержанъ на Москвѣ, а зъ Москви посланъ въ Крымъ за тимъ же мирнымъ дѣломъ поддячій Василій Айтемировъ, а съ нимъ и отъ Гетмана посланъ значній товаришъ войсковій Василій Велецкій зъ полку Галяцкаго; лечъ ижъ по зейстю зъ ханства Сааддетъ Кгерей застали въ Криму нового Хана Сафу Герѣя, теди по указу его ханскомъ чрезъ немалое время zostали въ Криму удержани. Тотъ Ханъ Софа Герѣй, любо вѣдалъ намѣреніе къ покою зъ Росією антепессора своего Сааддетъ Кгерѣя Хана, однако-жъ по злобѣ своей ку христیانомъ прислалъ двокротне подъ Малую Росію войною Орди свои, перво Бѣлогородскіе, потомъ Кримскіи. Кгди зась по немъ Сафа Герей насталь въ Криму Ханъ третій Салимъ Герей; тогда Великіе Государи наши повелѣли Гетману Мазепѣ послати нарочного посланца въ Крымъ зъ грамотою своею монаршою до Айтемирова писанную, яко тамъ мѣлъ справоватися въ дѣлѣ ему порученномъ, и повелѣли тогда Гетману особно писати отъ себе до Вейзѣра Ханского; бо и тотъ Салимъ Герей Ханъ новій, помененнихъ посланцовъ государскихъ въ Криму задержавши, прислалъ войною подъ Малую Росію Калгу Солтана зъ Ордами и Петрикомъ, яко и вышней о томъ рѣхомъ. Гетманъ теди по такомъ указу монаршомъ, любо до Вейзѣра Ханского наготовалъ былъ писмо свое, виражаючи въ немъ обширне неслухніе орднскіе зъ Султанами и Петрикомъ подъ Малую Росію килкокротніе приходи и сромотніе назадъ отходи; а желаючи при томъ его Вейзѣра о предложеню Хану, абы Петрикови хъ жаднихъ

совѣтовъ не слушалъ и овшемъ абы яко виѣнника и здрапцу видалъ его зъ Криму до Гетмана, также и посланцовъ помененныхъ Айтемирова и Велецкого, абы отпустилъ на Русь, и для покою чрезъ прошлаго Сааддетъ Кгерей Хана желаемого, абы и настоящій Ханъ Салимъ Кгерѣй прислалъ къ Москвѣ знатного посла своего, которій то покой яко въ Пресвѣтлѣйшихъ Монарховъ Російскихъ не будетъ отмовленъ, такъ и пожиточенъ будетъ ему Хану во всѣмъ Юртомъ Крымскимъ. О чемъ писалъ Гетманъ по указу монаршомъ и до Айтемирова выразную информацию, якъ бы найслушне у порученномъ себѣ интересѣ могъ поступити и справитися. Еднакъ а ни посланца, а ни писмъ тихъ онъ Гетманъ для причинъ слушнихъ въ Крымъ непосилаючи, писалъ первѣе о всемъ томъ чрезъ нарочного гонца до Великихъ Государей зъ Батурина, мая 23, таковую грамоту:

«Указали Вы, Великіе Государи, Ваше Царское Пресвѣтлое Величество, мнѣ своему подданому послати свою монаршую грамоту въ Крымъ чрезъ умисленного посланого до рукъ гонца Вашего Монаршого поддачого Василю Айтемирова, и чтобы я Гетманъ чрезъ того-жъ посланника моего одезвался о Вашихъ Великихъ Государей дѣлехъ до Ханова ближнего челоуѣка, то есть Вейзѣра ханского, примѣнялся до Вашего Царского Пресвѣтлого Величества грамоти къ Василю Айтемирову писанной, зъ якой по превелицей Вашей Монаршей Милости присланъ ко мнѣ списокъ. Я теи по тому Вашомъ Царского Пресвѣтлого Величества преможному указу нахѣригъ былъ послаты о томъ дѣле въ Крымъ бывалого челоуѣка, но за поворотомъ моимъ зъ Глухова въ Батуринъ ниѣ, мая 23 числа, приведенъ ко мнѣ языкъ Татарскій, смѣи временемъ подъ Перекопомъ взятій, которій сказуеть, же Ханъ Крымскій вишолъ зъ Криму и сталъ за Перекопомъ, уже тому двѣ недѣли совершилося; где совокуливши Орди свои маеть мѣти о томъ обраду: чи самому ему ити на войну Нѣмецкую, чи Солтана ярого послати зъ Ордами;

а тая на войну Нѣмецкую чи самого его Хана, чи Солтана якого виправа маєть учинитися зъ Ордами по бѣсурманскомъ байрамѣ, которій въ нинѣшнихъ числахъ отправова- тся у нихъ маєть. Яко теде въ тойже премоцной грамотѣ, ко мнѣ писанной, Вашего Царского Пресвѣтлого Величества именной Монаршій таковій указъ, чтобы Василій Айтемировъ о Вашихъ Царского Пресвѣтлого Величества дѣлахъ ни зъ кимъ иншимъ не говорилъ, тилко зъ самимъ ближнимъ ханскимъ челоуѣкомъ, и я Гетманъ же бымъ писалъ листъ свой до того-жъ ближнего челоуѣка, такъ теперъ когда Ханъ Крымскій на войну Нѣмецкую заозметъ свою дорогу, при которомъ певне и ближній его челоуѣкъ найдоватися муситъ, я зъ послілкою тоен Вашего Царского Пресвѣтлого Величества въ Крымъ къ Василю Айтемирову грамоти и моего къ ближнему хановому челоуѣку листа удержалемся. Бо еслиби мой посліщикъ сюю Вашего Царского Пресвѣтлого Величества грамоту въ Крымъ донесъ безъ бытности Хана и ближнего ханского челоуѣка, то не могъ бы Василій Айтемировъ, безъ поважного Вашего Монаршого указу, угадати зъ кимъ о тнхъ Вашихъ Монаршихъ дѣлахъ говорить; прето на тое поновленного надобно скоро Вашего Царского Пресвѣтлого Величества Монаршого указу, для которого я умислаго гонца моего до Васъ Великихъ Государей скоримъ поснѣшеніемъ днемъ и ночью послаю, и прешу покорственно, жеби вскорѣ онъ гонецъ зъ милостивимъ повелительнимъ Вашимъ Монаршимъ о томъ указомъ былъ ко мнѣ отпущенъ а я тмъ часомъ провѣдовати буду, если онъ Ханъ на войну Нѣмецкую пойдетъ, или, Солтана якого зъ Ордами виславшы, самъ назадъ въ Крымъ возвратится. И тое покорне Вамъ Великимъ Государемъ доношу, же отъ Калмицкаго Аюки присланно Хану на помощь килко сотъ челоуѣка Калмиковъ бойнихъ людей, и многіе конніе стада пригнанно въ Крымъ на продажу, о чомъ козаки промислніе (трохъ Калмичиновъ въ язикахъ взявши и килко сотъ коней

двоякихъ, отгромивши) дали мнѣ въдомити, жетарникъ-то
козаковъ зъ тими калмицкими дяками на сѣхъ я часохъ
себѣ сподѣваюся. И если-жъ Ханъ Крымскій поидеть самъ
зъ Ордами на войну Нѣмецкую, то мнѣ Гетману въ листѣмъ,
отъ мене къ ближнему его Ханову челоуѣку писанымъ, ти за
нимъ Ханомъ въ тропи въ Бѣлогородчину послащакъ своего
послати, чили въ Крымъ оного вивранити, и велѣти той листъ
отдати тому каймакану, якій будетъ на мѣстну его Хан-
скомъ, о тое прошу покорне скерого милостивого себѣ
Вашего Монаршого указу; а якій листъ я до ближнего
Ханова челоуѣка наготовилъ, того списокъ для въдома Вамъ
Великимъ Государемъ послаю. Изволите Вы, Великіе Гесу-
дари, повелѣти тотъ списокъ предъ собою вчитати и если
оній, такъ якъ есть написанъ, можется послати, то о томъ да
будеть Ваше Монаршое изображено мнѣ повелѣние, а если
якое слово вложилося ненадобное, то тое да будетъ по
Вашомъ Великому Государу указу почернено и поправлено.»

Зъ Батурина, мая 23, року 1693.

Того-жъ року Іо Константинъ Дука, зоставши на
мѣспу отческомъ Господаремъ Волоскимъ, а желаючи Гет-
мана Мазепи ку себѣ о непремѣнную сосѣдскую пріязнь, и
жеби купцѣ Малоросійскіе и Греческіе зъ Нѣжина незабо-
ронно и безъ вонтпливости жадной въ землю Волоскую при-
ходили, іюня 6 писалъ до Гетмана такий листъ свой:

Ясневеликому моему Мосцѣ Пану и пріятеле-
вѣ Его Милости Пану Стефановичу Мазепѣ,
Гетманови войскъ Запорожскихъ Ихъ Царскихъ
Величествъ, здоровья доброго и щасливого пово-
ження отъ Господа Бога Вседержителя Вашей
Мосцѣ пріятелско желаю!

Допровадивши насъ Всемогущій Богъ зъ милосердія
Своего до честного слѣду покойного отца нашего, до столицы

Молдавской, даючи намъ траунокъ сей, же быемия Вашей Мосцѣ пріятелскимъ повиновацствомъ ознаѣмили, уважаючи и тѣ и которіи би учинили пожитокъ земли нации, которая достигла до великой невѣзды чрезъ топтаня войсковъ отъ такъ многого часа, маемо надежду на Бога, же преезцацного цастя пресвѣтлого царства, которого есмо подъ владзєю, его же осядутся всѣ незгоди до пожаданого цокою, самъ же способомъ прошаемо Вашой Мосцѣ рачте, жебися отворила дорога купцемъ зъ стороны Вашецѣной къ намъ для нашей и Вашециной користи; вѣдаемъ же могли быти и уражени нѣякіи купцѣ нѣкоторими кривдами за панованя небожчика Константина Кантимири Господара, але ми зъ великою обѣтницею общаемся, же не будутъ мѣти жадной кривди, але еще зъ установленного мита готови есмо уменьшити, уважаючи и дорогу Ихъ Милостемъ издадека изъ боляню до сторонъ нашихъ. Велце узрашаемъ Вашей Мосцѣ, жеби отворена была дорога къ нашимъ сторонамъ; а ми за досвѣдченую ласку и пріязнь къ намъ и добротливость, повини зостаемъ въ жизни нашей указатися дякованемъ Вашей Мосцѣ и служити радъ. Писанъ въ Ясехъ, року 1693 мѣсяца іюня.

Велможности Вашей Мосци Пана зичливій сосѣдъ,
пріятель и до услугъ готовій,

*Іо Константиъ Дука, Воввода и Господарь
земель Молдавскихъ.*

А того-жъ часу онъ Господарь, также Гетманъ Волоский и Сардаръ о томъ же купеческомъ зъ Малой Росіи въ землю Волоскую пріездѣ писали и до Палѣя листи свои, которіи Палѣй прислалъ до Гетмана. По якомъ ихъ желанія позволено отчасти отъ Гетмана всякимъ кунцамъ зъ Малой Росіи за промыслами своими ездити въ землю Волоскую. Зъ писмами засѣ трии господарскими, до Гетмана и

Палѣя писаними, прибылъ въ Батуринъ посланецъ Палѣевъ; потомъ прибылъ толмачъ Степиковъ съ невольниками Рускиими для освобоженія за нихъ Татаръ, даними отъ Татаръ. О чомъ всемъ Гетманъ до Великихъ Государей своихъ, августа 5, пишучи грамоту, доложилъ въ ней и о Кгрекахъ, чрезъ Запорожцовъ разграбленныхъ, и о противномъ и досадительномъ на предложеніе гетманское отвѣтъ Запорожскомъ, также и о удержаніи въ Сѣчи посланца гетманского въ Крымъ до Айтемирова вправленого. Грамота зась тая, до Великихъ Государей отъ Гетмана писаная, такая есть:

«Покорне Вамъ Великимъ Государемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, доношу, же іюля 25 дня прислалъ до мене Семень Палѣй одного полчанина именовъ Василя, и писалъ листъ свой доносячи, же послалъ онъ его Василя въ Волоскую землю для отпроваженя Марка Мултянина, которій у мене Гетмана сіи свѣжо прошлой весни былъ отъ владѣтеля Мултанского присилщикомъ, о чомъ я Вамъ Великимъ Государемъ доносилъ, а съ нимъ пререченимъ Василемъ прислалъ онъ Семень человека Волоского, которого прислано къ нему Семену съ писмами: однимъ отъ владѣтеля Волоского Константина Дуки, а двома отъ Гетмана и Сарлара тоен землѣ писаними; чрезъ которого человека и до мене Гетмана онъ владѣтель пише, ознаймуючи ко мнѣ о прибытіи своемъ на владѣтельство Волоское и просячи, аби купцамъ Греческимъ съ Малоросійского края отворенъ былъ путь по давнихъ обычаяхъ на Волоскую землю; и словесно они, якъ Семеновъ Палѣевъ полчанинъ такъ и Волоскій человекъ, передо мною говорили, что Ханъ Крымскій въ великихъ потугахъ Ордъ пошелъ въ Венгерскую землю, въ первыхъ днехъ поста Святыхъ Апостолъ; туда-жъ пошлы и три Паши съ Турецкимъ войскомъ, якіе были наготованы подъ городокъ Волоскій Сорочу, где Лядскіе осадніи люде обрѣтаются. А послѣ отходу ханского онъ Констанцій Дука пріехалъ въ Яси

на владѣтельство Волоское, и еще предъ его въ Ясѣ прибытемъ вышеи тоеи землѣ бояре учинили приговоръ зъ Полскии люди, въ Сачавѣ и Сороцѣ мѣстахъ Волоскихъ мешкающими, абы межи ними зъ обохъ сторонъ втарчки воени, до скончєня сеголѣтней межи Турками и Нѣмцами воени, не были отправоани; по якому приговору, будто якъ Волоскіе люде до тихъ городовъ Сачави и Сороки, такъ и Полскіе городовъ онихъ до Ясѣ столичного города Волоского ездять и торговіи дѣла свободно безъ перепони отправуютъ; а за прибытемъ его владѣтеля на владѣтельское мѣсце, будто тежъ бояре и въ Сороку до коменданта Полского послали, абы отъ него тіежъ гонитви воение, якіе бывали на села Волоскіе, были удержани. а изъ Волоской стороны по Сороку жаднихъ подбѣговъ военихъ до того-жъ скончєня межи Турками и Нѣмцами сеголѣтней воени чинити не мають; якое тихъ военихъ втарчокъ удержаніе будто комендантъ Сороцкій учинити обѣдался. Того владѣтеля Волоского самого и людей тоеи землѣ на воину противъ Нѣмцомъ не тягнено; едно же ново наехалъ на владѣтельство и не осмотрѣлся еще на своемъ мѣстѣ, а другое, же въ близкомъ сосѣдствѣ маеть сторону Полскую, отъ которой всегда наступства воениго сподѣвается, а третое и для того, же будучи безженій имѣеть себѣ справовати бракъ, поймующи въ супружество дочерь владѣтеля Мултянского, а сестру свою отдати имѣеть за Гетмана землѣ Волоской; о чомъ всемъ также и о видихъ поведеніяхъ словесное тихъ Семенова полчанина и челоуѣка Волоского донесеніе, особно и обширне велѣлемъ записати. А потомъ, августа 2 дня, онъ же Семенъ Палѣй прислалъ ко мнѣ зъ писмомъ своимъ и зъ писмами отъ Стецка Ягорлицкого, до его Палѣя писаними, толмача своего, которого онъ послалъ о свободе неволиниковъ въ Буджацкую землю; а зъ нимъ толмачемъ Палѣевымъ прибылъ ко мнѣ въ Батуринъ толмачъ Стецка Ягорлицкого, именовъ Степанъ, и подалъ писмо отъ Стецка

ко мнѣ писаное, имѣючи при себѣ пять человекъ, а при немъ одинъ Татаринъ, имѣючи одного человекъ, также и полку Семена Палѣя козакъ Иванъ Кривченко, имѣючи двоихъ человекъ полоняниковъ Великоросійскихъ людей, за которихъ людей голова за голову хотять взяти розмѣного Татаръ, однихъ въ Сѣвску, а другихъ въ Батуринѣ въ взыеню будучихъ. И я Гетманъ тихъ, толмача Степикова и зъ нимъ будучого Татарина и козака полку Палѣева зъ полоняниками отпустилъ до Сѣвска, и писалемъ о томъ до околничого воеводи Сѣвского князя Феодора Юрѣевича, предлагаючи, чтобы онъ тихъ полоняниковъ отпустилъ къ Москвѣ для того, жеби бесурмане неволники, на Москвѣ будучи, не проносили чрезъ нихъ о себѣ вѣдомости; ибо симъ недавнимъ временемъ чрезъ оного толмача на Москвѣ будучого оный Татаринъ (которого такъ рокъ я Гетманъ отъ Камги Солтана, въ приходе его поганскимъ зъ проклятымъ Петрикомъ подъ Малоросійскіе города до полковъ рейменту моего зъ прелестнымъ писмомъ присланъ, одослалъ на Москву) писалъ до Магмета Турчина въ Батуринѣ въ неволѣ будучого, чтобы онъ Турчинъ занеслъ отъ него ко мнѣ Гетману челобитную, же бымъ я Гетманъ постарался виняти его зъ неволѣ для того, же будто онъ не на военномъ дѣле взятій, но присланій человекъ, якого будто во всѣхъ народахъ не неволятъ. Якое писмо оный Татаринъ на Москвѣ, чи тайнимъ способомъ писалъ, чи явнимъ, того не могу я вѣдати; еслиби тебѣ и сія, толмачъ преречоній зъ товарищи, побывали на Москвѣ, то и чрезъ нихъ бы иншіи неволники тамъ будучи, маючи свои на тое способности, могли бѣ о себѣ до кого писати або наказовати. А якіе вѣдомости оніе толмачи Степиковъ и Семеновъ въ роспросѣ о поведеніяхъ Буджацкой и Бѣлгородской землѣ намъ сказали, ти я Гетманъ велѣлъ записати, и якъ записани оніи такъ и зъ своими вишереченными ко мнѣ писанными писмами посылаю при семъ моемъ листѣ въ приказъ Малія Росія, для вѣдома Вамъ

Великимъ Государемъ, а если на тихъ полоцянскихъ преречонихъ доведется дати Татаръ розбѣною, то килко ихъ и въ Сѣвску и въ Батуринѣ на тое наименовано, прошу о томъ милостивого Вашего Пресвѣтлого Величества указу. Тутъ же покорне Вамъ Великимъ Государемъ доношу, же предъ симъ одни купци Греческіи зъ Нѣжина на Запороже въ Турецкую землю путь свой мѣючи, и тамъ чрезъ нѣкоторихъ своивольнихъ Запорожцовъ розбитіи и зо всего своего имѣнія ограбленіи, судѣковали до мене Гетмана, плачливе просачи, абимъ за ними писалъ до Атамана Кошового и всего Низового войска, укладаючійся, чтобъ ихъ пограбленія, имѣнія и товари были зискани и имъ отданы, и я потому ихъ купцовъ Греческихъ прошенію, писалъ листъ мой и посылалъ зъ нимъ умислного козака Батуринского на Запороже; противъ чого они, Атаманъ Кошовій и все Низовое войско, ко мнѣ отписали, же тихъ пограбленнихъ купецкихъ товаровъ зискати имъ невозможно. А притомъ чрезъ того-жъ козака моего писали они Запорожцѣ особливо письмо свое вельми неважливое и досадное, съ похвалками къ смятенію стягаючимися; зъ которими писмами любо тотъ козакъ Батуринскій на дорозѣ попалъ былъ въ неволю бѣсурманскую, еднакъ помощію Божією зъ тоеи неволѣ воленъ зоставши, принеслъ оніи писма ко мнѣ Гетману, и я ихъ питаючи удивилемся ихъ безумію; якого ихъ безумства я не укриваючи посылаю ти ихъ обидвѣ писма въ приказъ Малія Росіи, для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ. А згола яко не могу въ тое потрафити, якъ ихъ Запорожцовъ бусловнихъ въ такихъ поступкахъ и самовольнихъ прерѣканіяхъ и зломислнихъ намѣреніяхъ укротити, такъ прошу покорне на тое милостивого Вашего Царского Пресвѣтлого Величества указу. А надто является отъ нихъ Запорожцовъ сверѣпая злоба и преслушаніе Вашего Царского Пресвѣтлого Величества Монаршого указу, же оніи посилщика моего Петра голмача, зъ грамотами Вашими Монаршими и зъ пис-
ТОМЪ 3. 11

наши конни въ Крымъ къ Василю Айтемирову посланого, въ Сѣчи задержали, и не хотятъ его пропускати въ надлежащую дорогу, винаходячи себѣ къ тому нѣкоторѣмъ глупѣи причинѣ; а я до нихъ писалъ жадаючи и указомъ Вашихъ Монаршнихъ упоминаючи, абы того толмача безъ задержанія пропускали, рассуждаючи тое, же онъ посланъ для Вашихъ государственныхъ дѣлъ. По якомъ толмача оного задержаніи любо еще до мене Гетмана онѣ Запорожци не писали, однакъ прислали о томъ писмо свое въ Переволочную до слуги моего Ивана Рутковского, якое я тутъ же съ писмами Рутковского послаю въ приказъ Малія Росіи; въ якихъ писмахъ Рутковского и тое доложено, же съ доущенія Божего, чи чрезъ людей тамъ будущихъ, чи чрезъ злого якого челоуѣка замочокъ въ Орлѣ городку выгорѣлъ. Отъ тихъ теди злоначинаемыхъ и сверѣпныхъ Запорожскихъ упорствахъ и повторе покорствено прошу милостивого Вашего Монаршого указу, якъ мнѣ противъ нихъ поступати.»

Писано августа 5, року 1693.

Потомъ августа 15 Святѣйшій Адрианъ Патріархъ Московскій, желаючи свободы людемъ Великоросійскимъ двомъ челоуѣкомъ, въ неволѣ Крымской застаючимъ, писалъ о висвобоженіи ихъ до Гетмана Мазепи причиную свою сипевую грамоту:

Адрианъ милостию Божіею Архіепископъ Московскій и всея Росіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ Патріархъ, Возлюбленому въ Господѣ Нашемъ Мѣрности сину, Царского Пресвѣтлого Величества войска Запорожского обонхъ странъ Днепра Гетману Іоанну Стефановичу Мазепѣ архипастирское благословеніе!

Егда кто кому благодареніе въ полѣ помощи содѣваетъ, тогда умножается слава Всеблагому Бѣгу нѣзъ пріятнѣя любве.

яко же кто кому можаше оную сотворити. И сіе укаже-
ваетъ явлено Богопроповѣдникъ Св. Апостолъ Павелъ: *сиче
будьте (рече) промышляюще добрая предъ всѣми чловѣки, сіе
есть добро творити чловѣкомъ; во отверженіе же лѣнос-
ныхъ путь къ содѣлованію люшшою, глаголетъ: тщаніемъ
будьте нелицкви, душой юряще, Господу работающе, и
повелѣваетъ во исполненіе закона Христова, другъ друга
мяоти носить. И твоя любовь въ таковое содѣлованіе по
премному ради и тебѣ любве Божіа тщаніе; на что
Господь Богъ день дне во всякомъ времени и часѣ тебѣ
да послѣшитъ, желаемъ любви твоей многолѣтно здравство-
вати и снѣтиса во всякомъ, благоугожденіи Господу Богу
и полученіи здѣ благоденственнаго и мирнаго пребыванія,
и къ наслѣдію присносущныхъ въ пресвѣтлѣхъ небесѣхъ
радостей. При семъ же извѣщеніе наше тебѣ предлагаемъ,
да во ползѣ своей и ближняго потщаніе въ содѣлованіе,
исполняя законъ Господень ношеніемъ промысла и тамо по-
печенія удобнаго твоего. Прешедшаго убо 7166 лѣта, полка
Царскаго Пресвѣтлаго Величества Государей нашихъ, благо-
честивыхъ Царей, съ бояриномъ и воеводою Василиемъ Бо-
рисовичемъ Шереметевомъ, въ салдацкомъ строѣ, жители
града Ваги отъ поморія, изъ уѣзда Кокшенскія четверти,
Кулуйскія волости, дѣти боярскіи Прокопій да Харитонъ
Минини дѣти Шишагини взати тогда Крымскими Татари
въ плѣнъ, и отъ того времени до нинѣ въ предѣлахъ Крым-
скихъ бѣднѣ мучася въ неволѣ живутъ напраснѣ. Есть
же вѣдомость здѣ знаемымъ и свойственнымъ людямъ о
тѣхъ плѣнникахъ, что они Прокопій да Харитонъ живи
суть и требуютъ себѣ помощи, поне и на старость отраду
и свободу бы получили, ждуще долготерпѣнія и благоутро-
бія Христа Господа Бога, зане милостивъ и щедръ Господь.
Сего ради любовь твоя, тщаніе и усердіе благоволи о свобо-
жденіи ихъ сотворити; ради любве Іисусъ Христовой, испол-
ненія же заповѣди Господня и нашего архидиаконскаго*

прошенія изволь зъ писмомъ твоимъ послати кого въ Запороги къ Кошовому Атаману, чтобы тамо хто отъ охочихъ людей какому возможно, пошелше въ Крымъ за Черекопъ, тѣ два человекѣ плѣненія, гдѣ живутъ, зискали и взяли на окупъ, аще живи суть они, и аще лишипася жизни сея они совершенно возвѣстали би. А окупленія за тѣ плѣнники заплатится тотчасъ, и труждающимся въ такомъ содѣваніи хожденія тамо отъздѣ должная мѣда дана имать быти. Тѣмъ же и паки Мѣрность наша въ сицвое труда подятіе любовь твою синовскую просимъ; паки же твое о нихъ прирадѣніе и крайнее сотвори имъ неволникомъ бѣднимъ пріятство; и аще кто за тѣмъ пойдетъ, и въ дѣло убудится, прикажи оттуду войску Запорожскому или Атаману къ тебѣ отписать; ты же нашей Мѣрности да сотвориши вѣдѣніе не въ продолжности.

Писася въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, въ нашемъ патріаршомъ домѣ. Мірозданія 7201 лѣта, Христова же воплощенія 1693, Индиктіона 1, августа 15 дня.

Того-жъ августа 25, Александръ Ісаковичъ сотникъ Кіевскій писалъ до полковника своего, а полковникъ писмо тое прислалъ до Гетмана, о страшномъ въ панствѣ Сицилійскомъ поведеніи и о Цесарскомъ Французомъ дѣяніи, также и о Полскомъ состояніи; которій листъ сотницкій такий есть:

«Прибувши въ Кіевъ зъ Шліонска панъ Петро Силитъ, мѣщанинъ Кіевскій, ачъ не назбытъ потѣшніе, а правѣ и страшливѣ повѣдалъ намъ сторици Цесаря христіанского и о повоженію инихъ краинъ авизіи, которіе достовѣрно вислухавши, Вашности добродѣви моему извѣщаю: ижъ една краина называемая Сицилія, которая отъ Риму щекгудне востаеъ миль Нѣмецкихъ семдесятъ, въ той теди зъ до-

пущенія Божого не тільки градъ каменній былъ и дождь кровавій, але тежъ и трясене землѣ такъ великое було, ижъ самихъ мѣстъ головнихъ запалося 17, а мѣстечекъ 74, самихъ селъ 120, и на томъ мѣсцу учинилося море на тридцать миль; люде теди позосталіе боялися того потопу утѣкали въ гори, зъ которыхъ огонь сѣрчистій выходилъ вгору и никого не вреживалъ; а того часу розширившися по землѣ на 30 миль, самое збоже випалилъ и тихъ осталцовъ загорнулъ. Такъ же и мѣсто пограничное велце кгрунтовное цесарское, которое стояло отъ двохъ тысячи лѣтъ, отъ Француза зрадою взято; албовѣмъ Французъ обѣцалъ килка миліоновъ тому князю зостаючому въ мѣстѣ, и онъ намовившися зъ Французомъ, виправивши людъ свой зъ мѣста ркомо на екзерцѣтацію, въ поле за миль двѣ отъ города, которого было 3000; а тимъ часомъ Французъ впалъ въ мѣсто и осталцовъ въ мѣсте витиналъ, на остатокъ мѣни въ склепи подкладши, фундитусъ зруйновалъ. Постерегши теди оніе жолнѣре зраду своего князя и згубу мѣста своего, звязавши оного и неподалеку до другаго мѣста цесарского еще будучого запровадили; которого сужено, на суровой воловой шкурѣ звязаного зъ мѣста випровадивши, катомъ на розмантіе муки подати, и тамъ же пострадалъ. Знову тотъ же Французъ до великого Франкфурту потягнулъ зъ войскомъ добувати, гдѣ корона цесарская лежать, которій городъ не такъ мовить моцній якъ тотъ былъ першій, який презъ зраду взялъ; и то повѣдалъ, же безъ мала и того чи не взялъ, бо велице звонтпили Нѣмцѣ въ Шліонску. А на морю семьдесятъ окрентовъ военныхъ цесарскихъ также Французъ розбилъ, а пять купецкихъ зъ Англѣи. Короли Его Милости, чулъ; каравани виправилъ до Кданска, а самъ зъ Кролевою на шкутахъ ихати мѣлъ рѣкою Вислою туда-жъ. Гетмани всѣ, якъ короніе такъ и Литовскіе, въ дожахъ наїдуются, а войско само подъ Жванцемъ зостаеъ, замѣшанина домашняя межи ними дьялется. Подъ которое

войско Татарове подпадаючи, потроху уридають. И тотъ же еще то повѣдалъ, жа Его Милость Царь христіанскій вставилъ дванадцати особъ, для трактованя о покою съ Турчиномъ; бо вѣдце отсюда мощно войско его побивають. Которую вѣдомость вѣючи у себе, Вашъ-Мости добродѣви моему о той ознаймую, застаючи Вашей Мости моему Цану и добродѣежъ во всемъ зчливимъ и доволнимъ слугою. Александръ Исаковичъ Сотникъ Кіевскій.»

Зъ Кіева, августа 25, року 1693.

А Митлашевскій полковникъ Стародубовскій въ тѣхъ же числахъ писалъ до Гетмана, ознаймуючи по сказці одного Могилевца, что въ Мѣнску (которій за 40 миль отъ Могилева знайдется) и около Мѣнска явились кѣсьторимъ пругове, адбо рачей робацтво, смертоносного ада исполненное, человеконъ и скотовъ угризаючіе такъ лютымъ угризеніемъ, якъ которое колвекъ животное человекъ или скотъ будеть угрижено, отъ пори до пори толко можетъ быти живо. Образецъ того робацтва есть на кшталтъ шаранчи, чтири жалъ въ собѣ маючие, и такъ живуцое, же въ огнѣ згорѣти не можетъ.

Въ тѣхъ числахъ ураженій Гетманъ Запорожскими доткливими листовними ку собѣ отвѣтами писалъ и до нихъ доткливе, називаючи ихъ пасниками, за що они любо велики были розярлися, однакъ лагоднѣйше и склонѣйше нежеди прежде до Гетмана на тое отвѣтствовали, септевря 11, такимъ своимъ листомъ:

Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества войска
Запорожского Ясневелможній Мосцѣ Пане Гетмане,
нашъ Велце-милостивій добродѣю.

Поданъ намъ войску Запорожскому Низовому, протъ
деснаго общего козака а жителя Переволочанского, це-

вашій листъ отъ Велможности Вашей писанній; въ какой листу Вашемъ, зъ прешлихъ листовъ нашихъ всѣ наши жадніи и якіе колвекъ въ нихъ были одозви подробну вписавши, отвѣтне обявленіе намъ донеслися вѣдати; где въ первомъ пунктѣ листовномъ свою отъ насъ уразу занесеную предложалисте: яко бы ми войско Запорожское зъ неприязнивого одозву и необыклого постоянства презъ писма наши оказуеся быти Велможности Вашей неблагоприязни, поневажъ въ оныхъ вычиталисте рѣчи доткливиі, ущипливіі и великіе досадніи, которіи нетилко отъ меншихъ до старшого; але отъ ровнихъ до ровного, любовь заховуючи и учтивость, писати съ непевинни. На которій Вашъ першій пунктъ такъ отвѣтуемъ: сама истина управителкою намъ и предводителкою ума нашего будучи, охоче до того збудила, абиеми презъ многіе времена, за рейментарства Вашего нами отъ Васъ понесеніе зъуймою нашою слави и чѣсти речи, воздѣль обновляли; що мусѣлисмося всѣ, на то сполне совѣтовалиши, презъ листъ нашъ въ обявленіе Велможности Вашей такоимъ одозви подати, за якіе себѣ уразу прииялисте. Вѣдаемъ о томъ добре, же есть тое Богу противно, если кто на своего властителя необыклое прерѣканіе наноситъ дерзостно, и смѣетъ досадне неприличніе рѣчи плодити; однакъ ми таковымъ суетнимъ рѣчамъ не естесми творци, и не охотимся на суетную порадѣ, албовѣмъ що колвекъ радимъ и порадимся на що, то все не безъ уваги и розсудку сарауемъ; такъ и то зъ уразою Велможности Вашей въ листу нашемъ що сте вычитали, не безъ причини мусѣло такъ быти; поневажъ знаете Велможность Ваша, ніжъ пале отъ насъ жадной не маешъ зради: такъ Пресвѣтлѣйшимъ Монархомъ нашимъ, Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, недѣ которихъ всесилою областію всѣ ми сполне найдуща и послѣдуемъ волѣ ихъ Монаршой, яко и Велможности Вашей обыклое наше воздаемъ послушенство, и еще за то не мѣемъ такъ отъ Монарховъ нашихъ, яко отъ всѣхъ Васъ

спадле ласкавого баченя и благосердного привърѣнія. Если-жъ на насъ войско Запорожское за тое насъ быти отъ Васъ немаска, же ми горливостю нашего росмалавшись, возбужають: Ведможность Вашу своего рейментара до войны, абысто нужно, благословеніемъ Божиимъ и щастемъ праведныхъ Монарховъ нашихъ, за щасливого своего рейментаретва за- гадялся зъ головними неприятелами Креста Святого бесурма- нами, ку значной ихъ нагуби, чинити надъ ними воевій про- мисль, презъ що би могла Ведможности Вашой ибисполненя слава повстати и Вамъ зъ нами пристати. А немовежъ нашъ отписалисте на такое наше желаніе, истину рекше, душе- спасителное, абысми Васъ не учали, яко-жъ и не учить, и не на якіе дѣла добріе и заіе (отъ которыхъ ховай насъ Боже) не поражали, а меновите ведлугъ промислу воевого, теде не зовеѣмъ естъ благо и будетъ, если разлучени отъ морали обшой ведлугъ благаго дѣла будемъ найдзаватися. Памятшо намъ о томъ добре, же Ведможность Ваша, многокrotnими рази до насъ войска Запорожского пишучи, вимовали насъ и самихъ себе сполне единоутробной матки Церкви восточ- ной Каеолической, кровію Сына Божія купленными силами, и напоминали, насъ наказуючи, абысми любовь совершеному доховуючи и наше обыклое послушенство здаючи, жиди зъ собою всѣ сполне благотворително и послушне, а мене- вите, абысми ни на якіе бесурманскіе прелестніе омане не склонялися ни въ чомъ, ихъ шатаниню не вѣрчи пе- всякъ часъ; и мы помнячи страхъ Божій, и такое не вред- ное душѣ Ваше наказаніе доховуемъ безъ жадного вретне- венія, ку пожитку всѣхъ общему благопріемному; за яко наше благопостояніе не годилобся насъ, Войско Запорож- ское Низовое, звати Украинной отчизнѣ нашей пасанками. Зъ якихъ Вашихъ устъ одержуемъ двоякую речъ, то естє клятву и благословеніе: благословеніе тымъ снмъ, ко пер- вой называлисте единоутробной матки Восточной Церкви силами, потомъ оразъ окриллисте и значне пере-формовали

символъ истинникъ на пасинни! Въ чмъ сели на насъ до-
вестися не можеть, ижъ мы найдуемъ пасинники, а не си-
нами Церкви Восточной, ведлугъ свидѣтелства негшого
Вашего ку Украинной отчизнѣ нашей, теде можемъ депре-
шуватися отца, которій бы насъ звалъ синами, а не пасин-
нами въ отчизнѣ нашей найдуемъ. А же до насъ всегда
Велможность Ваша пишучи, яко то и теперь, жадаеце по
насъ того, абысмо розширивши зъ бесурманами чинили надъ
нами военій здавна намъ обыклій промыслъ, чмъ бысмо
яко ку оборонѣ отчизнѣ своей и въ ней царивамъ Божиимъ
найдуочимся быти магли помощю, заслугоючи себѣ отъ
своихъ Пресвѣтлхъ Монарховъ на большую милость и у
Велможности Вашей на всегдашнюю себѣ похвалу; теде,
яко вишей о томъ доложивши, охочи до того хвалебного
дѣла и промыслу всемага найдуемъ, тилко-жъ на сила
наша цѣле до того завзятися. А яко Велможность Ваша
и сами того по насъ не жадаете, абысмо де таковихъ воен-
нихъ промысловъ интересовалися, яковими дозавати не
можно, зваючи свою несилу, летъ здавна обыклій промысли
военіи надъ неприятелими чинили отвагою нашуо рипар-
скою, полемъ и моремъ, заслугоючи себѣ на монаршую ми-
лость и у Вашей рейментарской Милости ласкавое баченіе
и на славу; такъ теде ми во всемъ, не будучи волѣ Монар-
ховъ нашихъ спречни и Велможности Вашей розказано,
Вашимъ указомъ и порадѣ послѣдуемъ и чинимъ по силѣ
вашой задоситъ. Не о чуломъ осналами въ рицарскихъ
дѣлахъ нашихъ найдуемъ, поневажъ в сихъ часахъ добриі
молодци, отвагою своею, дѣлности рицарской зваючи трактъ,
такъ на полѣ яко и на морѣ неприятедемъ бесурманамъ, за
Божією помощюю, по силѣ своей значне шкюдятъ, во плѣнъ
ихъ подъ ноги свои владузи; зніа язвкы и живцемъ часто-
кратъ предлежавлются Велможности Вашей и Ихъ Царскому
Прасвѣтлому Велмчеству въ обвѣчаніе, и яко въ далній
часъ отъ насъ потребуеце себѣ доволства, презъ що бы мог-

дасми приподобатися любѣ и ласце Вашой рейментарской. Нарекаете на насъ за примирокъ, которій держимъ зъ неприятелими бѣсурмани, и жадаете, абы мечемъ зъ ними росправлялися, не понижаячи славы своей прешлой; въ якомъ примирку напомъ, если-жъ есть яка кому зъ того примирку шкода, овшемъ тимъ самимъ частіе презъ насъ себѣ отбѣраете про замислехъ неприятельскихъ авизин; которого примиря, еслибысмися не держали, кто-жъ бы намъ всему войску такого доволства надалъ, яко теперъ по ласце Божой маемъ: хлѣба и соли и всякого избылія презъ праці наши. Вшакъ намъ тимъ самимъ не уконтентоватися презъ цѣлій рокъ, же на кождій курѣнь товариству по шѣсть бочокъ борошна, дувану стаеть зъ ласки Вашея Велможности, а зъ монаршой милости дорочного жалованя пріймуемъ по алтинновъ два, албо часомъ и болѣй грошей, и сукна по аршину на кезака пай. На що ся сподѣваючи, а иншого промыслу доброго не мѣючи, чи есть то речъ подобная тимъ ся презъ такъ часъ немалій уконтентовати? Ей, ни во вѣки! Прето мусимъ якъ зможность наша такъ жити, сами о себѣ старая прикладаючи; а хочай и въ примирку зъ бесурманями знайдумся, однакъ своихъ рицерскихъ дѣлъ и отвагъ не оставуемъ; поневажъ, яко о томъ доложилося, и теперъ на морю и на полю зъ нашего славетного гнѣзда Сѣчи рицерскіе молодичѣ отваги своей знакъ тріумфалій показали, подъ ноги свои видимыя враги наши, воюющія на насъ и на вѣру Православную, подоптавши; ни впередъ таковыхъ своихъ обыкостей не оставимъ, за чимъ не есть на насъ за що враждовати и гнѣвлимъ быти. А же Велможность Ваша, давнихъ своихъ скритостей не оставуючи, втай отъ насъ послали Хведка для язиковъ неприятельскихъ, якіи его походъ не малую урону войска нашего принесли, поневажъ за его вторгнення въ прочной (?) и за забране бесурманъ, где многихъ оразъ христіанъ, якихъ зъ сѣмдесять забранно нашихъ. На комъ же тихъ неволникокъ невинне забраннихъ клятва зъ мно-

гнѣмъ ридавіємъ падеть, если-жъ не на томъ, кто намъ зъ умислу зло и пагубне чинить? Теди если товариство наше пале въ бесурманъ неволне забраннїе засядуть, то неотмовне будемся винного тому дѣлу дошукувати. Притомъ Велможности Вашей подаемъ вѣдати, ижъ въ рейментарскомъ листу Вашомъ вичтанно въ посполитой радѣ нашей, отъ Велможности Вашей къ намъ всему Войску занесенную, на пана Семена Рубана Атамана нашего Кошового скаргу и жаль немалій за тое, ижъ онъ якобы побужаеть всѣхъ до того, абы зъ нарушеннїемъ рейментарскої поваги и чести, листи за его уряду велми доткливїи ку Велможности Вашей писалися, которїй нашъ панъ Кошовїй къ тому особно, якобы злословилъ въ куренѣ своемъ Васъ райментара, и гоноръ неуважне гнилыми словами дерзнулъ щипати; теди стороны писаня листовъ нашихъ уїмуемся причинне за нимъ, же не одного пана Кошового порада до писання листовъ бываеть, леть всего войска нашего Запорожского единогогласная: що кгда скажемъ въ листу доложити, того а нѣ панъ Кошовїй, а нѣ писаръ безъ езволенїя нашего переставляти сами собою неповинни. Якіе доткливїе рѣчи, которїе допесалися въ обявленїе Велможности Вашей презъ листи наши вѣдати, то все писано зъ поради всего войска; що мусѣло такъ бути дознавши на себѣ отъ Васъ неприязни явной; а въ томъ сами Велможность вѣдаете: ижъ жаль уваги не маеть, и що ся стало розстати не мусить. А яко прешліи наши панове Кошовїи повинни были славы и поваги войскової постерегати и нѣкому не фолкговати, леть за все войско такъ яко сами за себе должни уїмоватися, такъ и панъ Семень Рубанъ Атаманъ Кошовїй настоящїй повиненъ, всякихъ дѣлъ постерегаючи зъ порадою нашою войсковою, где потреба укажетъ отзиватися листовне. Зъ якими листовне отзивающесе одозвами зичимъ Велможности Вашей, яко отцевъ своему сини, а не пасинки, доброго отъ Господа Бога здоровья и щасявого въ долгїй вѣкъ рейментарско

заживати пожеженя, а надто въ любяѣ своей отцевской заховати. Зъ Сѣчи, септеврїа 11, року 1693.

Ясневелможности Вашей милостивого добродѣя нашего во всемъ поволенїи и служити радѣ,

Семень Рубанъ, Атаманъ Кошовїи войска Ихъ Царскою Пресвятлою Величества Запорожского Низовою зъ товариствою.

Въ томъ же листѣ писали Запорожцѣ до Гетмана, ускаржаючи на Рутковского дозорцу Переволочанского, же въ смоляныхъ и дегтевыхъ бочкахъ боршна имъ на Кошъ прислаеъ, и на драпѣжцовъ индуктовыхъ Переволочанскихъ, что не тѣло людей розныхъ Малоросїйскихъ, зъ розными харчевыми вещми до Сѣчи простуючихъ, але и самныхъ Запорожцовъ на перевозѣ Переволочанскомъ удержаютъ, ревѣдуютъ, индукту здираютъ, чого предъ тѣмъ же бывале; и просили они Запорожци, аби якъ дозорца отъ дозорчества тамошнего Переволочанского, такъ и здирци индуктовїи были тамъ отставлени и отдалени.

Того-жъ септеврїа прислаеъ Палѣй двоухъ язиковъ Татарскихъ, чрезъ товариство его свѣжо пойманихъ, которихъ Гетманъ, чрезъ тихъ-же Палѣвцевъ на Москву пославши, писалъ до Великихъ Государей, септеврїа 15, о язикахъ оныхъ и о Палѣвомъ зъ войскомъ Малоросїйскимъ, ему въ помочъ приданымъ, походѣ подъ жилища бѣсурманскїе сицевую грамоту:

«Писалъ ко мнѣ Семень Палѣй полковникъ охотницкїи, же полку его товариство громили теперъ свѣжо на томъ боку Днепра, на урочищѣ Бавихъ, чамбулъ Татарскїи и взяли тамъ двоухъ язиковъ, которихъ обоухъ онъ прислаеъ ко мнѣ, и я тихъ язиковъ обоухъ, также и мову ихъ, что они сказали въ допросѣ, послаю къ Вамъ Великимъ Государемъ въ царствующїи градъ Москву, зъ его-жъ Семана

Палѣя товариствомъ само шесть; и о томъ тутъ покорно доношу Вамъ Великимъ Государемъ, же видячи я, что бесурманскіе чашбулы подбѣгаютъ часто, то подъ Кіевъ, то нижей подъ Малоросійскіе города, приказалемъ полковникомъ: Кіевскому, Переяславскому и кошовному Пашковскому иты зъ выборнымъ товариствомъ на той бокъ Днѣпра, и прилежно стерегти на тіе подбѣги неприятелскіе; которіе полковники зъ своими полчанами, когда на той бокъ Днѣпра внтагнули, тогда прибылъ къ нимъ и Семень Палѣй зъ людьми полку своего, и тамъ-же зъ сполной ради перебраши войско, полковники Переяславскій и кошовній Пашковскій, въ тысячи злишкомъ людей, пошли зъ нимъ Палѣемъ для промислу военного далѣй подъ жилища бесурманскіе, а полковникъ Кіевскій возвратился назадъ и стоятиметь зъ полчанами своими подъ Кіевомъ, для береженя цѣлости людей христіанскихъ отъ подбѣговъ неприятелскихъ. Сказалъ теда мнѣ посланникъ мой Романъ Проценко, у Семена Палѣя будущій, же не доволствуется тимъ, что зъ подъ рейменту моего зъ теми полковниками немного людей къ нему присовокунилося: бо онъ того чрезъ писма и чрезъ посланнихъ словесно просилъ у мене и многократне, чтобъ прислати къ нему въ помощь въ тысячей зъ шесть албо зъ сѣмъ войска, и чтобъ были въ немъ пѣхоти и армати; любо-жъ была у мене Гетмана и на такое число готовость, однакъ не смѣлемъ такъ много войска послати безъ Вашего Великихъ Государей монаршого указу.»

Писано септеврїа 15, року 1693.

Того-жъ мѣсяца септеврїа, мужъ премудрїй и богоугоднїй по многихъ трудахъ вчюескихъ, а особливе въ ученїи школьномъ Латинскомъ и во вложеномъ розныхъ благопотребнихъ и душеполезнихъ книгъ Рускихъ и Полскихъ працовите ложевнихъ, во старости маститѣ, на вѣчное отъ

жизни сѣя. преселися упокоеніе, архієпископъ Черніговскій и Новгородскій Преосвященній отецъ Лазарь Барановичъ.

О семъ Преосвященномъ отцу Лазарю Барановичу отецъ Іоанникій Кгалатовскій, архимандритъ Елецкій Черніговскій, въ предисловіи до него-жъ отца Барановича приписаноу, въ книжцѣ: *Старій Костель заходній*, свидѣтельствуєтъ сице, нижъ онъ Барановичъ зъ младихъ лѣтъ своихъ учился мудрости въ рознихъ академіахъ и коллегіахъ, то есть въ Виленѣ, въ Кіеву и въ Калѣшю; въ тихъ ученіахъ стяжавши глубину премудрости, давалъ въ Кіевѣ философію, потимъ въ церквахъ рознихъ былъ проповѣдникомъ слова Божія, потимъ былъ ректоромъ Братскимъ Кіевскимъ, потимъ былъ игуменомъ Кирилскимъ и игуменомъ Купятницкимъ и Дятеловицкимъ, потомъ избранъ епископомъ, потимъ учиненъ и архієпископомъ Черніговскимъ и Новгородскимъ. На томъ пастирскомъ достоинствѣ зостаючи, видалъ книги поучительніа церквѣ Православной: *Мечъ, Труби, Лютию, Мъру, Животи Святыхъ, Книшу розжаю, Книгу смерти* и иніе. Къ тому милостивій былъ пастиръ и щедробливій бѣднимъ, ялмужній податель и до реставраціи зруйнованихъ церквей и монастырей своимъ коштомъ тщаливій былъ майстеръ и неуспаемій зодчій. Року зась 1678, якъ той же Кгалатовскій въ томъ же своемъ свидѣтельствѣ предисловіи, онъ Преосвященній Барановичъ архієпископъ Черніговскій былъ и администраторомъ митрополіи Кіевской, по митрополиту Балабану, даже до избранія на митрополію Кіевскую Іосифа Нелюбовича Тукалского; а прежде того по Силвестру Косову, до избранія на митрополію Діонисія Балабана, онъ же Барановичъ былъ блюститель престола митрополитанского Кіевского цѣлій рокъ. Посвятижеса отецъ Барановичъ на епископію въ землѣ Волоской року 1657, и прибылъ до Кіева предъ Свѣтлимъ Воскресеніемъ Господнимъ, и того-жъ лѣта по Успѣніи Пресвятой Богородици принеся тѣло Зѣновія Богдана Хмельницкого Гетмана Козацкого зъ Чигирива до Су-

ботова: бо Хмельницькій того-жъ часу померъ въ Чигиринѣ...

Въ тихъ же числахъ Нурадинъ Солтанъ зъ Ордами Крымскими, а другій Солтанъ Онита зъ Ордами Бѣлогородскими и Нагайскими, согласившись, рушили зъ своихъ живущъ войною на Малую Росію по обоихъ сторонахъ Днепра сущую; о чомъ Гетманъ увѣдомившись и поездъ свой ку Чернѣгову для погребенія Преосвященнаго Лазоря Барановича оставивши, совокунилъ до себе войско козацкое для отпору помененимъ непріятелемъ потребное, и любо самъ зъ Батурина не рушалъ еще, однакъ двомъ полкамъ, Гадяцкому и Полтавскому городовимъ и двомъ охотницькимъ, конному и пѣхотному, повелѣлъ станути въ городка Коломака; о которихъ Нурадинъ повзявши вѣдомость не посмѣлъ вторгнути подъ полкъ Полтавскій, але вдарилъ на крайніе слободи Московскіе подъ Водолаги и инніе городки и села тамошніе, где певній обловъ взявши и немаліе шкоди людемъ тамошнимъ починивши, повернулъ оттоль назадъ до Крыму; а полки преречоніе по томъ отворотѣ Нурадиновомъ, за орданансомъ гетманскимъ повернули зъ Коломаку въ долины своя, тилко два полки охотницькіе конніе и пѣхотніе остались по за Ворскломъ рекою, для далшой осторожности отъ непріятелей. Полкъ тежъ Переясловскій и полкъ охотній комовній (о нихъ же прежде рѣхомъ) отъ Гетмана виправленіе, за Днѣпромъ зъ Палѣемъ нѣгдаѣсь злучившись и зъ Солтаномъ Онитомъ, въ сороку тысячахъ Орди Бѣлогородской бывшимъ, а ку Днѣпру на христіанъ войною тягнувшомъ, въ степахъ Заднѣпрскихъ розминувшись, вторгнули подъ Тягинъ; где немаліе бесурманомъ шкоди починивши и многіе села ихъ въ попелъ обернувши, егда назадъ оттоль поворачали, тогда и онъ Солтанъ Онита зъ Ордами Бѣлогородскими, знатно о бѣдствіи своей держави заслишавши и свое на христіанъ устремленіе оставивши, повернулъ назадъ ку Бѣлогородщинѣ. Въ якомъ поворотѣ на долину Кодимѣ въ степахъ, отъ Днѣпра въ пяти чили въ чтирѣ милѣ зо-

стаючої, зъ войскомъ козацкимъ, при Палѣю и Мировичу полковнику Переяславскомъ бывшимъ (которого на шѣсть чили зъ сѣмъ тысячъ змогло быти), нечаянно стрѣтившися, учинилъ зъ ними бой; въ которомъ бою значній товаришъ Переяславскій Василій Максимовичъ достался въ руки бѣсурманскіе, а инніе многіе козаки труномъ пали отъ саблѣ бѣсурманской, не меншую взаемне и въ бѣсурманахъ учинивши шкodu; якую бусурмане въ себѣ увидѣвши и по нилкокротныхъ пробахъ воинихъ, чрезъ увесь день тотъ бывшихъ, козаковъ преломити не возмогли, учинили предъ вечеромъ отворотъ на ночлѣгъ тогданній; обаче войско козацкое, абы ноцію не уйшло отъ нихъ, вокругъ облегли и атаковали, надежни будучы оное преночовавши одолѣти и побѣдити, кгда къ тому у пойманого язика Максимовича певную завзяли вѣдомость яко то было войско и которое на якомъ мѣсцу въ своемъ знайдовалоса ополченіи и до отпору устроени. Войска зась козацкіи, немѣрную бѣсурманскую противко себе видячи силу, тамъ же на Кодимѣ тоежъ ноци, якъ могли, ошанцовалися и до отпору непріятелевъ приготовилися; а уважаючи тое, что непріятель зъ язика войманного Максимовича певную о всемъ мѣтнметъ вѣдомость, за поводомъ Палѣевимъ и Мировичевимъ ноцію тихо премѣнилось, где стояло войско Палѣево, тамъ стануло войско Переяславское, а где стоялъ полкъ Переяславскій, тамъ стануло войско Палѣево и инное виборнѣйшее рейменту гетманского. Скоро зась ноць тогданняя зъ темностями своими свѣтлости дневной начала уступовати и Марсу военному до кровопролитія путь показовати, тогда абіе во всѣхъ войскахъ бѣсурманскихъ вдарено до потреби военной въ телембасы, и скоро свѣтъ просвѣнулъ, тогда заразь темній облакъ силъ ординскихъ всѣми силами козаковъ поглотити хотящихъ, вдарилъ крѣпко на тую сторону. где чалъ быти полкъ Переяславскій; лечъ тамъ премѣненное вышмененное доброе войско будучи, такіи непріятелевъ встрентъ учинило,

иждь до троухъ и чтироухъ тысячъ тамъ же трупомъ оного въ непрестаемую ноцъ спати воложилося, що увидѣвши бесурмане зѣло на Максимовича розярилися и, фалшивимъ свѣдоцтво его у себе поставивши, хочай было досить истинное и правое, голову ему отрубали и чрезъ одного Татарина подъ козацкѣй таборець подметнули. Послѣ теей валной потребы любо еще Татаре до полдня и далее около войскъ козацкихъ крутились и налѣгали, однакъ уже не такъ безвечно и охочо яко прежде, а потимъ розсмотрѣвшися, що уже большъ начого не могутъ вскурати, отвернули вовсе отъ козаковъ и пошли во свою Бѣлогородщину; а козаки, тамъ же на Кодимѣ другу ноцъ пероночовавши, и зъ войскомъ своимъ раннимъ и побитимъ упоравшися, рушили зъ Кодима ку Диѣпровѣ и далее восвоися; що дѣлося въ мѣсяцѣ септеврѣи. О чомъ всемъ Гетманъ, октоврѣя 6, писалъ зъ Батурина до Великихъ Государей такуюю грамоту:

«Писалъ я въ послѣднихъ числахъ прошлаго мѣсяца септеврѣя чрезъ умислаго гонца, доносячи Вамъ Великимъ Государемъ, что принесенна ко мнѣ зъ Запорожжя вѣдомость о походе неприятелей бесурманъ: зъ Криму Нурадинъ Солтана зъ Кримскими Ордами, а зъ Бѣлогородскими Солтана брата Калги Овита зъ Ордами Бѣлагородскими и Нагайскими, подъ Ваше Царское Пресвѣтлое Величество украиннѣе Великоросійскіе и Малоросійскіе города; и я по той вѣдомости, оставивши свою въ Чернѣговѣ завзявшую дорогу, возвратилемся въ Батурицъ, и яко во всѣ рейменту моего полки розослалемъ мои писма, приказуючи о скорое зъ домовъ рушеніеся, такъ и самъ зъ людьми, при боку моемъ будущими, зъ арматами и всѣми войсковыми тлжарами мѣлемъ зъ Батурина рувитися, и ити туда где потреба укажетъ на отпоръ тимъ неприятелемъ; но потомъ въ килко дней принесенна мнѣ такіе вѣдомости: же Нурадинъ Солтанъ зъ Кримскими Ордами, учинивши свои подбѣги подъ Ваши Царского Пресвѣтлого Величества слободскіе городки—Вотомъ 3.

делаги и инни, и узавны тамъ пѣсколко облову себѣ, возвратился голову ломя воспать; а другій Солтанъ Оныть зъ Бѣлагородскими и Нагайскими Ордами, прейшовши рѣку Днѣстръ и рѣку Богъ, и наближившися ку рецѣ Днѣпровѣ, отвернули свой походъ въ лѣвую сторону, аки бы вѣтраючи въ Полскую сторону; теи я по сихъ послѣднихъ вѣдомостехъ розсудивши, что непріятелѣ въ обохъ оныхъ собранихъ будучи отъ Богохранимія Вашей Великихъ Государей Державы отвернули, яко самъ я Гетманъ задержалемся отъ походу того военного, такъ и полкамъ велѣлемъ задержатися. Яко-жъ въ сихъ же числахъ писалъ ко миѣ зъ Коломака полковникъ Гадацкій, зъ полками Гадацкимъ, Полтавскимъ и охотничьими коннымъ и пѣхотнымъ, тамъ въ крайнихъ мѣстехъ для береження отъ намѣренныхъ непріятельскихъ бѣсурманскихъ нашествій отъ мене поставленій, же въ отпоръ тимъ непріятелемъ въ тую пору, когда они подъ городки ударили, послалъ оны болши двохъ тысячей людей военныхъ въ добрымъ порядку и приборе, которіи, усилюючи ихъ непріятелей увидѣти и чинити надъ ними промислъ, ходили за ними ажъ за реку Самаръ, но не возмогли ихъ постигнути, занеже они непріятели пошли назадъ скоримъ поспѣхомъ в далекими отъ Самарѣ реки мѣстами; по томъ теи отходѣ непріятельскомъ, велѣлъ я и тому Гадацкому полковнику зъ его полкомъ также и Полтавскому полку розитися по домахъ, щадячи силку ихъ на пришліи труды и працы, и тилко велѣлемъ тамъ въ крайнихъ мѣстахъ задержатися для настоящей осторожности двумъ полковникамъ поменемъ охотничьимъ: комоному, Кузменковому и пѣхотному Кожуховскому. Сего-жъ времени, именно октовріа 5 дня, прислали ко миѣ писмо свое Семенъ Палѣй полковникъ охотавцкій, Иванъ Мировичъ полковникъ Переяславскій и Григорій Пашковскій полковникъ комоный (о которихъ то Переяславскимъ и комонымъ полковникахъ доносилъ я Вамъ Великимъ Государемъ, же они по-

славнии отъ мене на тую Днепра сторону грохоти тихъ чамбуловъ, которіи те подъ Кіевъ, то подъ инии города ударили, но не постигши тихъ чамбуловъ, злучилися тамъ зъ Семеномъ Палѣемъ по его Семеновомъ хотеніи и желаніи, и пошли на жилища неприятелскіе за реку Днѣстръ); въ томъ теи писмѣ своемъ преречоніи полковники доносятъ мнѣ, же были они зъ войскомъ при нихъ будущимъ за рекою Днѣстромъ, подъ городкомъ Тягинею и на ишихъ мѣснахъ, где много шкодъ неприятелевъ бѣсурманомъ начинивши и села ихъ въ попель обернувши, одойшли оттоль безъ жадного неприятелского отпору во всякой своей цѣлости; тилко ихъ навадъ зъ того военного промыслу поврочающихъ стрѣтилъ оній вишреченній Солтанъ зъ Бѣлагородскими Ордами, которій недалеко отъ Днѣпра будучы возвратился на отворотъ въ лѣвую сторону; а такъ на урочищѣ Кодимѣ взявши зъ ними бой, два днѣ всѣми силами налегалъ на нихъ, и всякими военными промыслами тшался ихъ побѣдити, но праведными Вашими Царского Пресвѣтлого Величества молитвами и святоблिवимъ щастеемъ, они поменнии полковники зъ полчанами своими храбро противъ неприятели застановляючися, не тилко себе оборонили, но и ихъ неганцовъ много побили и поранили; зъ якихъ мѣрѣ зъ великимъ урономъ войска своего они неприятели мусѣли одѣжнихъ отійти прочъ. По якомъ бою преречоніи полковники, простуючи къ домамъ своимъ, дали мнѣ о такомъ поведеніи своемъ знати. Я теи писмѣ ихъ, ширей о томъ невѣствующее, также и писмѣ полковника Гадяцкаго изъ Коломака ко мнѣ о цоворотѣ воспать Нурадинъ Солтана принесенное, посылаю въ приказъ Малія Россіи для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству. Въ томъ писмѣ, отъ полковниковъ преречоннихъ ко мнѣ писанномъ, обрѣтается особое педульное писмѣ отъ Семена Палѣя, въ которомъ онъ условне зо всякою прилѣжностю просить, абымъ я къ Вамъ Великимъ Госуда-

ремъ за нимъ и за его полчанами внеслъ мое покорное челомбыте о прибавку милостивого Вашего монаршого жалованя, именно, къ одной тысячи уже имъ данной и другой тысячи таларей. Я тебѣ тое ихъ Семена Палѣя и полчанъ его, яко тихъ, которіи подъ великодержавную Вашего Царского Пресвѣтлаго Величества руку горюцца, прошеніе вручаю милостивому Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству призьрѣнію, тое докладаючи, же хочабъ я Гетманъ хотѣлъ що приложить тимъ людямъ, зъ невріятелми бесурманами часто втираючимся, зъ скарбцу войскового, то скарбець нашъ теперъ скуденъ; а къ тому и безъ того онимъ Семену Палѣю и полчанамъ его много зъ скарбцу войскового сходять видатковъ, занеже въ каждихъ случаяхъ зъ якимъ нибудь дѣломъ присилаеть онъ къ намъ въ посилий челоуѣка, которихъ всегда сукнами и грошми доволствовати мусимъ; а коли ему Палѣю зъ язикамы невріятелскими къ намъ пословъ своихъ лучится прислати, то присилаеть онихъ немѣрное число, въ которихъ мы, якъ належитъ иѣрное число къ Москвѣ отпускаючи, иннихъ тутъ оставуемъ, и не хотачи нѣ зъ чимъ назадъ отпускати, каждого датками тожъ грошми и сукнами доволствуемъ. Тое все превисокому Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству поручаючи разсмотрѣнію, присемъ вручаю и себе покорне неотъемлемой Вашего Царского Пресвѣтлого Величества благостишѣ. Зъ Батурина, октоврія 6, року 1693. »

За поворотомъ Мировича полковника Переяславского зъ войскомъ зъ за Диѣпра до дому, писалъ Гетманъ зъ Батурина, октоврія 17, повторную до Великихъ Государей грамоту, доносячи ретелнѣй о помененной на Кедимѣ бывшой войскъ христіанскихъ козацкихъ зъ бѣсурманами войнѣ, и послалъ тую грамоту чрезъ нарочное, въ той же войнѣ бывшое, полку Переяславского товариство, которая грамота въ себѣ така есть:

«Писалъ я уже къ Вамъ Великимъ Государемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, чрезъ умисляпхъ гонцовъ, покорственно доносячи, же зъ Семеномъ Палѣемъ полковникомъ охотничкимъ и его полку людьми, послаемъ рейменту моего полковника Переяславского Ивана Мировича зъ выборнимъ его полку товариствомъ и полковника охотничкого Григорія Пашковского зъ его полчанами въ край непріятельскіе для чиненія военныхъ промысловъ; и доложимъ тое по даной мнѣ отъ нихъ вѣдомости зъ дороги, же онъ Семенъ Палѣй и преречоніи полковники зъ войскомъ, при нихъ будучимъ, были за рекою Днѣстромъ въ непріятельской до Хапа Крымского првслушающей земли, где военномъ справуючися поступкомъ немало непріателемъ учинили шкодъ и много задали постраху, а поворачаючися оттолъ имѣли въ дорозе своей, урочищѣ Кодимѣ, зъ непріателми бесурманами Бѣлгородскими и Нагайскими Ордами дводенній бой. И теперь теде покорственно Вамъ Великимъ Государемъ доношу, же тіи непріателѣ Бѣлгородскіе и Нагайскіе Орди, Солтавъ зъ синомъ ханскимъ, невѣдаючи о томъ Семена Палѣя и преречонихъ полковниковъ зъ войскомъ въ землю ихъ бѣсурманскую о походѣ, вийшли были зъ Бѣлгородщини таковымъ намѣреніемъ, чтобъ имъ вдарити подъ Кіевъ и подъ инии Вашего Царского Пресвѣтлого Величества Малоросійскіи городаи; но когда преишли реку Днѣстръ и наближился о миль десятокъ ку рецѣ Днѣпровѣ, именно къ запусѣлому городу Ставищамъ, теде пайшовши и обачивши преречонихъ полковниковъ и войска зъ нимъ будущего шляхъ, отъ села къ области ихъ поганской лежащей, отложили тое свое поганское подъ Кіевъ завязтое намѣреніе, и заразъ возвратившиися назадъ ишли спѣшно за оными полковниками и войскомъ зъ ними будучимъ; а такъ стрѣтившиися на преречономъ урочищѣ Кодимѣ сшло на оии Вашего Царского Пресвѣтлого Величества полки налѣгали и имѣли зъ ними (ако вишей о томъ доложилось) дводен-

ній бой прикрій и навалній, въ которомъ много ихъ поганцовъ побито и пораненно; зъ якихъ мѣръ они непріатели, не могучи своего болше злого напятія доказовати, одійшли походомъ, и что положили были въ своемъ зломъ намѣреніи своемъ злѣ многіи плѣннати прочь христіянскіе души, то въ тое мѣсто пособіемъ всего христіянства и Вашего Царского Пресвѣтлого Величества щастемъ отнесли собѣ значное поврежденіе и посрамленіе. Яко теда я Гетманъ послалъ тое войско въ бесурманскіи край на примноженіе слави превисокому Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству имени, а на зашкожене и на пострахъ имъ Креста Святого и всего христіянства непріателемъ, такъ вынѣ когда уже тое войско зъ того походу везвратилося назадъ въ доли, о томъ чиню вѣдомо Вамъ Великимъ Государемъ въ томъ чрезъ умислнихъ гонцовъ, въ томъ же походѣ будучихъ, именно: Рубана товарища знатного полку Переяславского и двоухъ зъ нимъ послахъ товаришовъ, придавши до ихъ и четвертого человекъ выходца зъ бесурманской неволѣ, которій въ той неволѣ зъ рокъ преживши прійшолъ въ полки тѣи; а якого они полковники мѣли языка Татарского, то раненъ будучи здохъ въ ихъ рукахъ. А что прислали ко мнѣ четирохъ человекъ Волоховъ, тѣи объявились быти твердіи визнавци Православной христіянскоі вѣры, имѣючи жонки и дѣти въ землѣ своей, просили плачевне аби ихъ отпущено восвоися, где надѣются на попеченіе владыцы своего Стецка Ягорлицкого, же данно будетъ за нихъ розмѣною якого одного человекъ и другого зъ людей нашихъ, туда въ неволю попалихъ. Прето я, смотрячи на ихъ слези и вѣдаючи, же одинъ козакъ Переясловскій значній туди впалъ въ неволю, которого надобно свободити, задержалемъ ихъ Волохъ тутъ въ Батуринѣ до Вашего Царского Пресвѣтлого Величества монаршого указу, о которій прошу покорне, если ихъ Волохъ отдати на розмѣну или прислати изъ Москвъ; а что они Волохи въ роспросѣ сказали, тую ихъ рѣчь при

семь листѣ моемъ послаю въ приказъ Малія Росіа для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ. Зъ Батурина, октовріа 17, року 1693.»

Того-жъ лѣта войска Цесарскіе зъ Турками чрезъ оружіе военное цетовали и росправовалися о Белиградъ; а Поляки чрезъ посла своего Ревуского у Шорти Оттоманской трактовали о покою. Наппи тежъ Великіе Государи Російскіе, зъ Портою Оттоманскою и Кримомъ военній имѣючи задоръ, повелѣли Гетману грамотою своею послати въ землю Волоскую и Мултанскую нарочного справного человекъ, для провѣданя совершеного о поведеніи войскъ Цесарскихъ зъ войсками Турецкими подъ Бѣлиградомъ и о послу Полскомъ Ревускомъ до Шорти виправленномъ; которій посланецъ гетманскій, у Господаря Волоского бывшій и до Гетмана повернувши, якую ему учинилъ зъ своего посланничества реляцію, о той чрезъ того-жъ посланца Гетманъ къ Великимъ Государемъ зъ Батурина, октовріа 20, таку писалъ грамоту:

«Когда Вашъ Великихъ Государей, Вашего Царского Пресвѣтлого Величества, въ поважной Вашей монаршой грамотѣ принесенъ мнѣ милостивій указъ, чтобъ я до владѣтелей Волоского и Мултанского умислную учинилъ посланку для провѣданя о послу Полскомъ—зъ кимъ и о чомъ и где онъ трактуеть свои Полскіи дѣла, и жебы они преречонія владѣтели, по благочестному христіянскому Восточнаго исповѣданія усердію, къ сторонѣ Вашей Великимъ Государемъ были желателни, тогда я всеусердное о томъ имѣлъ свое попеченіе, жебымъ Вашу монаршую исполнилъ волю. Яко теда килкокrotnie владѣтель Волоскій зъ тимъ отзивался, жеби купци Греческіе зъ своими куплями зъ свихъ Малоросійскихъ краевъ простимъ давнимъ путемъ на Яси ходили, зъ доброю во всякой цѣлосты своей надеждою, такъ я разсуждаючи, же ради комендантовъ Полскихъ въ Неме ровѣ и Сорочѣ найдующихся, которіи всякихъ псеведній

перестерѣгають, явно миѣ до нихъ владѣтелей послати и писати нѣльзя, приказалемъ эксакторовѣ нашему войсковому Савѣ Олеферову, абы онъ способного зѣ межи Нѣжинскихъ торговыхъ людей одискалъ человѣка, которого бы въ Волоскую землю вмѣсто купецкого дѣла послати можно, и велѣлемъ ему Савѣ писати отъ себе до эксактора Волоской землѣ, потребуючи обнадежиння, если можно Греческимъ купцамъ, отселя въ Турецкую область проходить хотячимъ, въ той на Яси лежащей дорозѣ надѣяться своей цѣлости. Якъ скоро теде онъ Сава винайшолъ такого человѣка, именно Михайла Степанова, такъ я того-жѣ часу велѣлемъ прислати его зѣ Нѣжина въ Батуринъ, и подѣ тымъ купецкимъ дѣломъ далемъ ему словесную науку, абы прибывши въ Яси старался всяко провѣдаться о всякихъ тамошнихъ поведеніяхъ и вѣдомостяхъ, а особно на малой частѣ папѣру написалемъ тайно до владѣтеля Волоского безъ подпису имени моего, просячи его, аби миѣ ознакомилъ о поведеніи войскъ бѣсурманскихъ, въ якихъ обрѣтаются зѣ войсками Нѣмецкими оборотахъ, где нынѣ посель Полскій и въ якомъ дѣлѣ обрѣтается; натягаючи на тое, чтобъ онъ владѣтель Волоскій зѣ владѣтелемъ Мултанскимъ обще, по своей христіанской совѣсти для Православной Вѣрѣ, имѣлъ попеченіе оказати Вамъ Великимъ Государемъ свое желателство, чтобъ въ миротвореніи тамошная Турецкая сторона къ сторонѣ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству была прихиливѣйша, и велѣлемъ тое вкратцѣ справленое тайное письмо отдати въ руки самому владѣтелю Волоскому; а до владѣтеля Мултанского нѣчого не писалемъ, вѣдаючи, же оногo нѣтъ въ доме. А такъ тотъ посланщикъ будучи въ Ясехъ отдалъ тое мое вшреченное письмо самому владѣтелю въ руки, и онъ владѣтель оное вычитавшы, говорилъ словесно для донесеня миѣ Гетману, что Турскій Вейзѣръ и Ханъ Крымскій зѣ войсками своими достигши подѣ Белиградъ, мѣли тамъ зѣ войсками Нѣмецкими бой, и восприавшы одолевше,

тотъ Белиградъ отъ облежена свободили, ибо въ невеликой, мовить, Нѣмецкіе войска были силѣ, мало что было ихъ вѣще надъ десять тысячей, и когда Турскіе и Татарскіе сили туда притягнули, тогда заразы тое Нѣмецкое войско зъ подѣ Белиграда уступило до большого своего обозу, и нивѣ войска бесурманскіе тамъ подѣ Белиградомъ обрѣтаются, такъ же и войска Нѣмецкіе неподалеку отголь обозъ свой положили; и Турская, мовить, сторона желаетъ мира, а Нѣмецкая въ томъ отрѣкается, а посель Полскій Ревускій конечно къ бесурманомъ исправленъ для получения мира. Зъ тмиъ однимъ словеснымъ извѣщеніемъ онъ владѣтель Волоскій того помененного посланца отпустилъ ко мнѣ, а прислалъ чрезъ него запечатанный складъ словъ цифрами написанный, зъ чего я порозумѣваю, же желаетъ онъ владѣтель имѣти зо мною пересылки и непростимъ писмомъ, но тми цифрами зъ нимъ списоватися. О чомъ я и, по должности моей подданской чинячи належитое Вамъ Великимъ Государемъ донесене, послаю того посланца Михайла къ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству и тотъ складъ цѣферъ, также и писмо Семена Палѣя чрезъ него-жь препослаю въ приказъ Малія Росів; а если мнѣ зъ нимъ владѣтелемъ Волоскимъ впрѣдъ чинити обсылки и такимъ цѣфернымъ писмомъ списоватися, о томъ покорственно прошу у Васъ Великихъ Государей милостивого монаршого указу и присланя того цѣфернаго складу ко мнѣ. А тое покорне докладую, же я, хотячи Вамъ Великимъ Государемъ Премилостивѣйшимъ Монархомъ прислужитися, имѣю прилежное старане сего времени исправить умисленного человека къ владѣтелю Мултанскому, занеже надѣюся, же тому о всякихъ поведеніяхъ и намѣреніяхъ навѣстиесть. Зъ Батурина, октоврѣя 20, року 1693.»

Тоеи-жь осени Палѣй, певную получивши вѣдомость же по указу Гетмана Великого Коронного мѣють на него приходити войною подѣ Хвастовъ войска Полскіе и Козац-

кіе на службу Полякомъ зятягшіеся, прислалъ нарочно судю своего полкового Леска Самарина до Гетмана, просячи его прилежно войска на помощь себѣ противъ Поляковъ. Гетманъ теѣ о той прозбѣ Палѣевой и о боронѣ нижнему Мѣву и городу Печерскому, такъ же и городу Остру potrzebной, писалъ зъ Глухова до Великихъ Государей, ноеврія 1, грамоту свою сипевую:

«Ноеврія 1 прислалъ ко мнѣ Семень Палѣй полковникъ охотницкій умисленного своего посланого судю полкового Леска Самарина, и писалъ въ двохъ своихъ писмахъ доносячи, что зъ Полскей стороны по указу Гетмана Коронного наступуютъ на него войска, якъ козацкіе охотницкіе комонніи и пѣхотніи полки, такъ и Полскіе корогви и имѣють отступити къ мѣстечку Фастову въ близькихъ мѣстахъ; о чомъ ему Семену Палѣю не тилко зъ давнихъ вѣдомостей и пересторогъ есть вѣдомо, але и Ярема Гладкій полковникъ охотницкій, которій тому два роки якъ зъ Запорожя отъ товариства на службу королевскую вѣйшовъ, такъ же и вгумень нѣкоторій даетъ ему знати, и онъ Семень Палѣй, видячи на себе зъ стороны оной Полской такую неприязнею враждебное наступство, просить мене Гетмана условне, же бымъ ему прислалъ на помощь войска, зъ которымъ бы онъ отъ того наступства неприязного оборонитися и на мѣсцу своемъ осидѣтися могъ. Я теѣ Гетмант, вѣдаючи тоє, же онъ Семень Палѣй зъ полкомъ своимъ въ сторонѣ Королевскаго Величества обрѣтается, и еще совершенно подъ високодержавную Вашу Великихъ Государей руку не есть принятій, а надто памятаючи предложеніи Вашіи Царского Пресвѣтлого Величества указы, абисмо Полской сторонѣ до неприязни найменшой причини не давали, якобы Вашіе Царского Пресвѣтлого Величества договори зъ Королевскимъ Величествомъ въ найменшихъ пунктахъ не были нарушени, тому первому его Семена Палѣя прошенію даннемъ ему помочи безъ Вашего Царского Пре-

свѣтлаго Величества указу доволства чинити не смѣю; а такъ письма его Семеновъ Палевъ, при которыхъ и перестерѣгательня о вишней реченныхъ особъ листи обрѣтающеса, къ Вамъ Великимъ Государемъ посылаючи, бю покорствен-но челомъ и найнижайшую вношу до Вашего Царского Пресвѣтлого Величества инстанцію, дабы Вы Великіе Государи изволили милостивій свой мнѣ подданному своему вскорѣ прислати указъ, если маю ему Семену Палевъ къ его оборонѣ въ мѣстечко Фастовъ зъ подъ рейменту моего войсками послати помочъ, а тую помочъ учинити войскомъ чи городовимъ, чили охотницкимъ; якого Вашего Монаршого въ скорнихъ часехъ ожидаючи указу, для чою умислного скорого гонца Адама посылаю къ Вамъ Великимъ Государемъ, приказавши ему днемъ и ночью чинити поспѣхъ. Тутъ же покорне Вамъ Великимъ Государемъ припоминаю нижній Кіевій городъ и мѣстечко Печерское; понеже зъ Полской стороны тивъ Семеновихъ Палевихъ... именованіе войска къ мѣстечку Фастову приближаются, теи не можемъ того достаточне знати, если они для самого одного надъ Семеномъ Палевемъ чиненя промислу повзяли свое нагребіе, или и ближе къ Богохранимой Вашей монаршой державѣ наступати схочуть, что еслиби въ нихъ Поляковъ шарилося, то надобно милостивого Вашего монаршого указу; жеби тому нижнему городу Кіевскому и мѣстечку Печерскому была оборона; да и Остеръ городъ, где передъ симъ Ваши Царского Пресвѣтлого Величества воеводи и ратніе люди бывали, потребуеть прежніе крѣпости и ратнихъ въ себя Вашихъ Царского Пресвѣтлого Величества людей; что пре-мудрому и превисокому Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству поручаю разсмотренію. Черезъ которого то гонца покорственно прошу милостивого Вашего Монаршого пр-стравного и совершенного указу, якъ мнѣ и вберегъ противъ его Семеновихъ Палевихъ предлеви поступати, илии если онъ тамъ зъ Полской стороны наступати въ

містечку Хвастовѣ не видержить, и зъ людьми при себѣ будущими оттоль въ сторону Вашего Царского Пресвѣтлого Величества уступати схочеть, яко-жь онъ уже въ Кіевѣ не тилко тотъ дворъ, що я ему купилъ, маєть, але и своего еще къ тому пляцу въ будинки прикладалъ кошту, хочаи певное себѣ мѣти мѣсце, теи такимъ способомъ прийати ли его или иначе поступити; або если его тїи войска Лядскїи у Хвастовѣ облягутъ, а онъ Палѣй помощи просити будетъ, то въ такомъ остатнемъ разѣ чи посланковати его, чли положити его цѣлость на его силѣ и промислу? Зъ Глухова, ноеврїа 1, року 1693.»

Въ тиждень после того по третій разъ уже прислалъ Палѣй скорого гонца своего зъ писмомъ до Гетмана, ознаймуючи о непремѣнномъ на себе войскѣ Полскихъ и Козацкихъ затажнихъ наступствѣ, и просячи горячо Гетмана присилки войска себѣ въ помощь противъ тихъ неприятелей; а прислалъ тогди-жь чрезъ гонца своего и два унѣверсали Гетмана Коронного: еденъ до войска Палѣевого, а другій до посолства Хвастовского писаніе, предлагаючи и напоминаючи, абы Палѣя не слухали. По якому Палѣевоу прилежному прошенію, не могучи Гетманъ безъ вѣдома монаршого дати войска своего на помощь, писалъ о томъ грамоту свою къ Великимъ Государемъ зъ Гримячого, ноеврїа осмо-го, такоую:

«Ноеврїа 8 дня, принесено ко мнѣ отъ Семена Палѣя волковника охотницкого писане, чрезъ которое онъ ознаймуючи о наступствѣ на себе войска Полского, уже потрете условнимъ прошеніемъ жаеаетъ себѣ отъ мене ратунку. При якомъ своемъ писаню прислалъ ко мнѣ два унѣверсали пана Яблоновского, Гетмана Коронного: одинъ до полчанъ его, а другій до жителей Фастовскихъ упоминательно писанїя, жеби его Семена Палѣя не слухали; и я тое Семена Палѣя писанїе, также и унѣверсали Гетмана Коронного зъ писмомъ рейментара Вилски послаю чрезъ умислого гонца

моего къ Вамъ Великимъ Государемъ въ донесене; а яко въ тихъ унѣверсалахъ вчиталемъ твердую Полской стороны противъ Семена Палѣя завязтость, такъ изъ словесной мови прислщика его Семенова ввирозумѣлемъ, что и самъ онъ Семень Палѣй противъ тихъ наступцовъ своихъ заставляется и полчане его вѣрне при немъ стояти хочуть. Эъ якихъ мѣрѣ яко мусятъ быти межи ними кровави звады, такъ и остатни ихъ дѣла кровію кончатися будутъ; что есть значній и великій случай, ибо тотже Семена Палѣя прислщикъ словесно мнѣ сказовалъ, же при Семену Палѣю въ Хвастовѣ можетъ быти военныхъ людей на двѣ тысячѣ человекъа окромъ посполства; а тамъ посполство не тилко Хвастовское обрѣтается, но изъ рознихъ мѣстечокъ и селъ, отъ того войска Полского, яко на Семена Палѣя наступуетъ, повзавши страхъ и боязнь, тудажъ въ Хвастовъ побѣгало; эъ якими людьми онъ Семень Палѣй певне въ бою противъ наступающою Полского войска отважне подержит-ся, и може о семь числѣ уже зачался у нихъ бой. А я покорне тое тутъ доносячи; а яко былъ мнѣ преможній Вашего Царского Пресвѣтлого Величества указъ въ многокротнихъ Вашихъ монаршихъ грамотахъ описаной, чтобъ я Гетманъ обнадеживалъ его Семена Палѣя милосердною Вашею Великихъ Государей милостию, и я по тому Вашому монаршему указу всяко чинилъ ему обнадеженіе; такъ онъ Семень, въ той надеждѣ о милости Вашей Монаршой обрѣтаючися, будетъ безпрестано мнѣ докучати, чтобъ я на помочъ ему и на оборону тудъ къ Хвастову посилалъ войска эъ подѣ рейменту моего, что я безъ Вашего Великихъ Государей указу жаднимъ способомъ чинити не поважуся. А прето чрезъ сей листъ мой, подѣ ноги Пресвѣтлого Вашего монаршого престола упадаючи, прошу покорствено, дабы Вы Великіе Государи изволили милостивій свой монаршіей совершеній прислати указъ, яковимъ способомъ мнѣ Гетману теперъ и впрעדъ противъ таковыхъ его Семена Палѣя

пробивній; условне ко мнѣ о посланки заносающихся, поступо-
новани; жебы уже я, известно вѣдаючи превисокою Вашу
монаршую волю, теперь и впредь такъ поступовалъ и по-
ступовати могъ, якъ Вамъ Великимъ Государемъ угодно
быти можетъ; а подаю тое до превисокого и премудрого
Вашего Царского Пресвѣтлого великого монаршого разсмо-
тренія; зъ сего около Семена Палѣя чрезъ Полякомъ дѣю-
щегося случая, бодай имъ Полякомъ и до большихъ завязо-
стей противъ Вашей Монаршой держави не уросли против-
ни намѣренія. Теди яко себѣ въ томъ всемъ покорнѣ прошу
милостивого наставительного указу, такъ и тое по вѣрной
моей подданской предлагаю службѣ, даби Богохранимый
Вашъ Царский Пресвѣтлый Величества Великоросійские
вѣвекъ въ приличіе къ Малоросійскимъ краиамъ были при-
слани мѣстцамъ. При семъ яко найпокорнѣ отдаюся пре-
милосерднѣ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества бла-
гостиніи. Зъ Гримячого, ноєврія 9, року 1693.»

Послѣ того въ четвертій разъ писалъ Палѣй до Гет-
мана о непремѣнной завязтости и промислахъ Лядскихъ на
его истребленіе, и прислалъ повторніи два унѣверсали до
войска Палѣево и посполства Фастовскаго подъ именемъ
Гетмана Коронного; ноєврія 29, писанніи упоминательніи, абы
отъ Палѣя отступовали и его не слушали; которое писмо
Палѣево и унѣверсали Лядскіе послалъ Гетманъ Мазепа въ
приказъ Малю Росіи чрезъ почту, при своей особной Вели-
кимъ Государемъ, декаврія 15, писанной таковой грамотѣ:

«Писалъ ко мнѣ Семень Палѣй полковникъ охотничкѣи,
ознаиуючи, же Полская сторона, не перѣстаючи своего
завязтого противъ него намѣренія, ищетъ способовъ таковыхъ,
якъ бы его уловати или разорити, и прислално свѣжо подъ
именемъ Гетмана Коронного къ полчаномъ его и жителемъ
мѣста Хвастова унѣверсали зъ таковымъ упоминеніемъ, абы
его Семена Палѣя, яко имъ Полякомъ противного, они полчане
и жители Хвастовскіе не слушали и при немъ не держались.»

Яко то універсали оунъ Семенъ ко мнѣ приславши, просятъ горячо доради, якъ бы ему впредь противъ таквихъ наміреній Лядскихъ поступати, теи я Гетманъ по должности полданской тое писмо его Семена Палѣя и універсали Польские, къ Вамъ Великимъ Государемъ чрезъ почту посылаючы, прошу докорственно о милостивій Вашъ Царского Пресвѣтлаго Величества указъ, якую ему Семену въ томъ прошеніи дати образу. При семъ же случаю и о семъ докорственно Вамъ Великимъ Государемъ доношу, же писалъ ко мнѣ зъ Переволочной слуга мой Иванъ Рутковскій доносячи, же прибылъ къ берегу Днѣпровому на перевозъ Переволочанскій посыльщикъ мой Петро толмачъ, которого я по Вашомъ Великихъ Государей указу посилалъ въ Крымъ, обрѣтается зъ нимъ толмачемъ и некоторій в Ведикоросійскій человекъ, якого зъ нимъ сподне зъ Крыму отпущенно. О томъ писмо его Рутковского ко мнѣ писанное послало въ приказъ Малія Роси, и яко того толмача и Ведикоросійского человека каждого дня и години сподѣваюся, такъ того-жъ часа, якого ко мнѣ онии прибудутъ, виправлю ихъ вскорѣ къ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, и прикажу въ дорозѣ днемъ и ночью чинити поспѣхъ для скорого о поведеніяхъ Крымскихъ довесення. Присемъ яко найпокорнѣй отдаюся премилосердной Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству благодистнѣ. Писано, декаврія 15, року 1693.

Копія універсалу гетманского до войска Палѣевого:

STANISŁAW JAN NA JAWŁONOWIE JAWŁONOWSKI, KASZTELAN
KRAKOWSKI, HETMAN WIELKI KORONNY.

Wiadomo szynie Assaŕom, Panom Setnikom y mołodcom, pólkow tak konnego iako y pieszego pod Paliem pólkownikiem

Станиславъ Янъ на Яблоновъ Яблоновскій, каштелянъ
Краковскій, Великій Гетманъ Коронный.

Асауламъ, данамъ сотникамъ и моłodцамъ конного и пѣшого полковъ, состоящимъ подъ командою полковника

rebelizantem posłuszeństwu ordynansom Jego Królewskiej Mości y moim będącym, przy łasce moiej y pozdrowieniu zyczliwym. Posyłałem do was na początku przeszłej kompanii uniwersały moie, abyście byli przychodzili pod Sorokę na usługę Jego Królewskiej Mości y Rzeczy pospolitey, a potem do szanńcu pod Kamieniec, gdzie was należące czekało ukontentowanie y nadgroda; kiedy zaś na żadne moje posłusznemi niebyłście ordynanse, oczewistą miarkując rebelią, z kąd iako ieszcze z obozu przez Jego Mości Pana Balcera Wilgę Reymentarza woysk Jego Kr. Mości y Rzeczy pospolitey, doniosłem wam uniwersałami moiemi, iako pomieniony Pałbъ за swoje wielkie excessa, kryminały y nieposłuszeństwa wiolenney Rebeliey kary godzien; oraz ykaždy, który by się przy nim wiązał: tak y teraz ostrzegamy was przez uniwersał ten moy, do którey sotni waszey mógł prędzey doysć, abyscie od pomienionego Pałbъ zaraz a zaraz odstępowali, przy nim się nie trzymali,

Pałбъ, бунтовщика противъ Его Королевской Милости и моихъ приказаній, съ милостию моею и доброжелательнымъ привѣтствіемъ объявляю: посылаю я къ Вамъ, въ началѣ прошлой компаніи мои универсалы, чтобы Вы приходили на службу Его Королевской Милости Рѣчи Посполитой, подъ Сороку, а потомъ въ лагерь подъ Каменецъ, гдѣ ожидаетъ Васъ надлежащее довольствіе и награда; но какъ Вы не послушались ни одного изъ моихъ приказаній, то, усматривая изъ того явный бунтъ, извѣщала я Васъ еще изъ оboзу универсалами моими чрезъ Его Милость пана Бальцера Вильгу, региментаря войскъ Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой, что упомянутый Paлбъ, — равно и всякъ, кто его держится, — за свои великія буйства, преступленія и ослушанія, подлежитъ наказанію за бунтъ назначенному. Такимъ же образомъ и нынѣ симъ моимъ универсаломъ предупреждаю Васъ, чтобы Вы, лишь только сей универсалъ прійдетъ въ которую либо изъ вашихъ со-

y iemu nie posłuszni byli, a do zyczliwych y posłusznych Jego Krolewskiej Mości y Rzeczy pospolitey połkow z setnikami swemi przystawali. Jeżeli to uczynicie, upewniam was że barwę, płatę y ukontentowanie swoje, iako y drudzy w posłuszenstwie będący, odbierzecie bez zwłoki y zawodu. Jeżeli zaś przy uporze swoim będziecie y przytym rebelizancie daley zostawać, albo iemu pomagać, tedy znosić was y iako z nieprzyjacielami Jego Krolewskiej Mości y Rzeczy pospolitey postępować sobie kazałem; wiedzcież tedy o tym, y uczynicie, co wam zdrowszego.

Działo się we Lwowie, 29 Novembris, anno 1693.

Stanisław Jabłonowski, Kasztelan Krakowski, Hetman Wielki Koronny.

тень, отъ помянутаго Палѣя, не ожидая прочихъ сотень, немедленно оставили, не держались бы его и не слушали, а присоединились бы съ своими сотнями къ полкамъ вѣрнымъ и послушнымъ Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой. Если такъ поступите, то увѣрю Васъ, что безъ земедленія и обмана, наравнѣ съ другими покорными, получите платю, жалованье и довольствие свое; а если и послѣ сего будете упорствовать и при томъ бунтовщикѣ оставаться, или же ему станете помогать, — въ такомъ случаѣ рѣшился я истреблять Васъ и поступать съ Вами, какъ съ врагами Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой. И такъ вѣдайте объ этомъ и поступайте какъ для Васъ лучше!

Пронсходило въ Львовѣ, 29 ноября, 1693 г.

Станиславъ Яблоновскій, Каштелянъ Краковскій, Гетманъ Великій Коронный.

Копія другого універсалу Гетманского до подполковства
Хвастовского писаного:

STANISŁAW JAN NA JABLONOWIE JABLONOWSKI, KASZTELAN
KRAKOWSKI, HETMAN WIELKI KORONNY.

Wiadomo czynię uczciwym obywatelom miasta Jego Krolewskiej Mosci y Rzeczy pospolitey Fastowa, przy pozdrowieniu moim zyczliwym. Już i sami o tym wiedzieć możecie, że Paley полковник явны rebelizant nie posłuszny Jego Krolewskiej Mosci i moim ordynansom, azatym, kto się przy nim wiąże y iego słucha, takimże być musi. Więc że to bez grozy y kary słuszney nad nim bydz nie może, was ostrzegam y uniwersałem tym moim donoszę, abyście z nim nie trzymali, iemu ni w czym nie pomagali, posłuszni nie byli. Owszem kiedy do tego przydzie, abyście go iako rebelizanta z miasta wydali, inaczey iezeli tego nie uczynicie ogniem y mieczem karać y znosić was iako nie-

Станиславъ Янъ на Яблоновѣ Яблоновскій, Каштелянъ
Краковскій, Гетманъ Великій Коронный.

Допропорядочнымъ жителямъ города Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой Хвастова, чистосердечно ихъ привѣтствуя, объявляю: уже Вы и сами о томъ можете знать, что Палей полковникъ явный бунтовщикъ, непокорный Его Королевской Милости и моимъ приказаніямъ, а потому кто держится его и слушаетъ, тотъ такой же, какъ и онъ, бунтовщикъ. И такъ какъ это безъ острастки и должнаго наказанія остаться не можетъ, то предостерегаю Васъ и самъ универсаломъ моимъ увѣдомляю, чтобы Вы его не держались, ни въ чемъ ему не помогали и не слушали его, — напротивъ того, если нужно будетъ, чтобы Вы его какъ бунтовщика изъ города выдали; въ противномъ случаѣ, если этого не сдѣлаете, огнемъ и мечемъ наказы-

przyjaciół Jego Królewskiej Mości y Rzeczy pospolitey rozkazałem. Jestlibyście zaś uczynili, o klemencyey Pańskiej y respekcie na was upewniam. Dzieło się we Lwowie, novembris 29, roku 1698.

*Stanisław Jabłonowski, Kasztelan Krakowski,
Hetman Wielki Koronny.*

вать и уничтожить Васъ, какъ враговъ Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой, я приказалъ. Если это исполните, то о милости Королевской и вниманіи къ Вамъ завѣрю. — Происходило въ Львовѣ, ноября 29, 1698 года.

*Станиславъ Яблоновскій, Кастелянъ Краковскій,
Гетманъ Великій Коронный.*

По прежде спеціально сдѣланныхъ гетманскихъ грамотныхъ къ Великимъ Государемъ доношеніяхъ — о Палѣвомъ зъ Мировичемъ полковникомъ Переяславскимъ и Пашковскимъ полковникомъ компанійскимъ промислѣ военномъ подъ Тягиною и бытвѣ на Кодимѣ, чрезъ два днѣ зъ бесурманами отправованой — присланно отъ Великихъ Государей Палѣвѣ зъ полчанами его, также Мировичу и Пашковскому за труды особое жаловане, которое Гетманъ по указу монаршомъ принялъ и, о приемѣ онаго отвѣтующи, до Великихъ Государей писалъ и о фантази Палѣвой тайни хранити неумѣющей, также о рейментару Вилзѣ подъ Хвастовѣ зъ войсками зближавшомся, и безъ кровопролитія назадъ вглубь Полѣсся повернувшомъ, и о занятіи кватеръ зимовихъ на Полѣсся чрезъ товариство Палѣво, и о прочемъ; писалъ же Гетманъ такую грамотою своею къ Великимъ Государемъ зъ Батурина, 20 декаврѣя:

«По милостивомъ Вашомъ Царского Пресвѣтлаго Величества указу, милостивое Ваше монаршое жаловане полковникамъ рейменту моего, Переяславскому Ивану Мировичу и охотничькому Григорію Пашковскому, по обряи мѣрою по

шести аршинъ и по паре саблей, ценою по 15 рублей, а Семену Палѣеву сукно кармазинъ мѣрею шесть аршинъ, три косаки казокъ китайскихъ луданыхъ, двѣ пары соболей, пара по 15 рублей, мѣхъ лисей христовой герлатныхъ, мѣхъ куцей и выщаль, а на полчанъ его Палѣевыхъ 1000 ефимковъ, привезъ и отдалъ имъ Гетману присланій Малоросійскаго приказу подьячой Алексѣй Меншиковъ. И я тою отобравши, что належитъ полковникамъ пророчонимъ Царяславскому и охотничьему отдалъ имъ неоткладно; а что наименовано Семену Палѣеву и на его полчанъ, тою отищю въ Кіевъ чрезъ козака осѣдлаго Батуринскаго Романа Проценка, которій яко не разъ предъ симъ у его Семена Палѣя бывалъ, будучи ему знакомій и намъ имовѣрній, такъ и недавно его туда въ Хвастовъ къ нему послалемъ, о чомъ и писалемъ уже къ Вамъ Великимъ Государемъ чрезъ почту. Яко теи наставляеть мене милостивій Вашъ Царскій Пресвѣтлый Величества монаршій указъ, жебы тою милостивое Ваше монаршее жаловане ему Семену Палѣеву и его полчанамъ тихо было отдано, чтобы о томъ отищю въ сосѣдственной сторонѣ никто не вѣдалъ, но изъ здѣшнихъ никому не было явлено; такъ прикажу я зъ великимъ подкрѣпленіемъ тому посланному моему Роману Проценку, чтобы онъ зъ Кіева до Хвастова тихо послалъ умисленнаго челоуѣка и извѣстилъ ему Семену, жебы онъ албо самъ въ Кіевъ приехалъ, албо кого имовѣрнаго прислалъ вмѣсто себе, а за прибытемъ его албо онаго посланнаго, жебы онъ Романъ за всякою опасностію тою Ваше монаршее жаловане отдалъ и всякимъ способомъ договорилъ и твердо закрѣпилъ, чтобы онъ Семень тую Вашу монаршую прещедрую милость тихо принявъ, никому зъ постороннихъ, также и изъ послодства Хвастовскаго не объявлялъ и не озаймовалъ, но чтобы собѣ належное заховалъ зъ тайцѣ, и полчанамъ наименованное роздалъ кромъ жадной огодоски. Въ чомъ истинно обѣщаюся Вамъ Вели-

имъ Государемъ, же зъ моей гетманской стороны о той
Вашей монаршой тайнѣ нѣкто не провѣдаетъ, бо яко тутъ
въ мене въ Батуринѣ, при иныхъ всѣхъ Вашихъ монар-
шихъ тайну въ себѣ имѣющихъ грамотахъ, сля Ваша Вели-
кихъ Государей поважная чрезъ вышнейречонного подьячого
принесенна грамота въ дѣбромъ спряту зложена, которой
никто оверчь ближнего и въ дѣлѣ томъ будущо читати
не можетъ; такъ и пререченій посланній мой Романъ Про-
ценко, маючи отъ мене твердїй и крѣпкій о томъ приказъ,
никому не объявитъ. Тилко о самомъ себѣ Палѣю аби тое
утаяти мѣлъ не могу шлюбовати, занеже онъ есть такого
общаго, же такихъ секретовъ таяти не хочеть, но чаче
оголошаетъ, ако-жъ есть о томъ доводъ, что онъ предъ
смы присланное къ себѣ въ Хѣстовъ милостивое Ваше
монаршее жадоване, аксамитъ и мнное, не тайно, якъ ему
отъ мене говоренно, но явно зъ великою предъ народомъ
огодоскою, кладучи оное на голову свою и пространними
словами говорячи: что то присланное ему зъ великой Вашей
Великихъ Государей милости—принялъ; да и кореговъ и
значки военни, въ полкъ ему зъ превеликой Вашей монар-
шой милости въ Кіевѣ втайнѣ даннїя, заразъ онъ объявилъ
народу, ездячи зъ ними открыто по улицахъ Кіевскихъ.
Прото прежнїе разсуждаючи нельзя и теперъ надѣятися, аби
онъ тую тайну въ скритости удержалъ; однакъ сколько спо-
собу станетъ буду его о томъ чрезъ преречонного посланного
крѣпко упоминати, аби подлугъ Вашего Великихъ Государей
предложенного указу, приудилъ себе стаченіе въ томъ
дѣле поступити, жебы Ваша Царского Пресвѣтлого Вели-
чества тайна отъ него никому наявѣ не выходила. А якого
часу тотъ посланій мой въ Кіевъ прибавши и зъ нимъ Се-
меновъ Палѣемъ увидитися, и тую Вашего Царского Пре-
свѣтлого Величества прещедрую милость ему самому или
посланному его отдасть, и яко въ томъ отдаванїи и въ при-
нятіи будетъ поведеніе, о томъ впродъ не замедлю должное

учинити Вамъ Великимъ Государемъ донесене. А теперь яко вчера чрезъ почту пишучи доносилемъ Вамъ Великимъ Государемъ, такъ и симъ листомъ моимъ покорне доношу, же тотъ пререченній посланній мой Романъ Проценко, будучи у него Семена Палѣя въ Хвастовѣ и повернувшись оттоль въ Батуринъ, такую мнѣ прислалъ отъ него вѣдомость, что рейментаръ Вилкга зъ Полскими корогвами и козацкими охотницкими полками, будучи недалеко отъ Хвастова, а ничего по намѣренію своему не справивши, безъ бою и жадного кровопролитія одійнолъ прочь въ глубокіи Полѣскіе краи, и мусѣлъ тін всѣ мѣстца въ порожніе оставити, на якихъ прошлыхъ лѣтъ полчане Семеповѣ Палѣевѣ стоявали; протѣ Семень Палѣй по прежнему своихъ полчанъ зъ Хвастова расправилъ на оніи становиска, и людей жителей Полскихъ, якіе были зъ местечокъ и зъ селъ устрашившися Лядскихъ войскъ то въ Хвастовѣ, то въ Черногородку позбѣгали, всѣхъ распустилъ по ихъ домахъ, а до Королевскаго Величества послалъ умислихъ посланнихъ бити челомъ, что на него чинено такое неприязное наступство. А и тое посланній мой Романъ Проценко донеслъ мнѣ словесно, что онъ Семень Палѣй отъ нѣкоторого наказнаго полковника, которій въ полку козацкомъ охотницкомъ старшинствовалъ, словами досадными опечаленъ будучи, уже по отходѣ рейментара Вилкги, послалъ зъ Хвастова писара своего въ полторасти или болшей коней, которій писарь зъ людьми своими того наказнаго полковника зъ его товариши на селахъ Полскихъ спостигнувши, такъ товаришей его яко и самого силою и до Хвастова привревалъ; теи хотѣлъ былъ Семень Палѣй подпилий будучи оного погубити, но онъ посланній мой Романъ Проценко, власне на тое время туда въ Хвастовѣ къ нему прибывши, уприсилъ и ублагалъ его моимъ гетманскимъ именемъ, абы не задавалъ ему пагубы, теи онъ Семень Палѣй живого наказнаго полковника заховавши держитъ у вязению.»

«Онъ-же Семенъ Палѣй, по отходѣ отъ Хвастова пререченого рейментара Вилкги, зъ войскомъ при немъ будучимъ, хотѣлъ былъ найскорѣй ко мнѣ Гетману въ Батурино ѣхать, и когда-бъ однимъ днемъ онъ посланій мой не поспѣшилъ къ нему въ Хвастовъ, то певне-бъ былъ вѣхалъ въ сюю дорогу; але онъ посланій мой, его въ дому заставши, отрадиль ему того кончати намѣренія. Прето онъ Семенъ, въ дому задержавшися, отложилъ тотъ свой поездъ на пришлій часъ, поставивши по праздницѣ Рождества Господня оной отпривити. А такъ я Гетманъ разсуждаючи, же онъ Семенъ Палѣй, обавляючися приплихъ неприязненныхъ зъ Полской стороны на себе наступствъ (яко-жь и я тое уважаю, же ему Полская сторона таковыхъ жестокихъ поступковъ терпѣти не будетъ), схочеть тутъ въ Батурино мене Гетмана радитися и пилно просити себѣ наставленія, якъ бы ему зъ полчанами впередъ тамъ въ Хвастовѣ прожити; прето я вѣрній Вамъ Великимъ Государемъ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству подданній, до ногъ пресвѣтлого Вашего монаршого престола упадаючи, покорственно прошу Васъ Великихъ Государей о милостивый наставителній монаршій указъ, если онъ Семенъ Палѣй ко мнѣ въ Батурино приедеть, и противъ таковыхъ небезпеченствъ проситиметь поради и наставленія, якій мѣю ему на тое дати отвѣтъ, жебы онъ въ тое время на свои запроси и желанія не безъ отвѣту отъ мене учинилъ свой къ дому поворотъ.»

Зъ Батурина, декаврія 20, року 1693.

РОЗДѢЛЪ XXXV.

О Палъвовомъ позвоженіи зъ данемъ ему жалованя; о советѣ ему какъ поступати и прочая; о Палъвовомъ желаніи зъ кондикціями выписанными, и о грамотѣ о томъ къ Москвѣ; о желаніи чрезъ мсти Полубинскаго благочестивія Восточніа еври, со отверженіемъ Рымскія; о войску козацкомъ на шляхъ Бѣлгородскій для язика отправленомъ, и о Лютрахъ Крелевскихъ благочестивія Грекорускіа еври желавшихъ; о злихъ бѣсурманскихъ Росіи намѣреніяхъ, и о пріятельствѣ Лядскомъ зъ Турками; о дѣль и корреспонденціи царской и патріаршой зъ Митрополитомъ и Гетманомъ, свѣдѣлахъ особѣ духовныхъ иностранныхъ, патріархамъ въ Россіи послушне называющихся; о причинѣ патріарха Московскаго до Гетмана зъ черкцами Межиборскими; о умолкнувшихъ Полякахъ на Палля; о щасливомъ Палъвовомъ зъ Селькою проктрессу военомъ подѣ Казикерменомъ; о толмачахъ Палъвскихъ; о бытности Палъвой въ Батурикѣ и ударованю ея, и о намѣреніяхъ бесурманскихъ зъ Петрикомъ на Украину и прочая; о полкахъ отъ Гетмана къ Азову отправленныхъ и бездѣльно повернувшихъ; о щасливомъ Запорожскомъ въ Крымѣ проктрессу военомъ, о похвалной за тое войску до Гетмана патріаршой грамотѣ, и о респонсѣ гетманскомъ на тое до патріарха; о прилежномъ стараню Короля Собескаго на скасоване въ Русь своей благочестія на уфундоване въ ней Упби; о гездѣ для того въ Львовъ; о послу туда королевскомъ, и о мовѣ ея къ Русь; о войскахъ козацкихъ Бѣлгородцину красовавшихъ и палатку Ханскую добувшихъ; о уступленю рейментара Вилки къ Случь; о станціяхъ войска Палъвова; о посланцахъ Палъвскихъ зъ язиками Татарскими до Короля и Гетмана Коронного,

и о ласкавихъ отвѣтахъ до Палья королевскомъ и гетманскомъ; о грамотѣ патріярхи Московскою до митрополита Кіевскою о духовныхъ Греческихъ персонахъ, и о патріярху Мелетіи Ахридонскомъ.

Року отъ возсіянія свѣтилъ небесныхъ 7202, а отъ воплощенія Сина Слова Божія 1694 году. Хочай довольно уже въ прошломъ року о Палѣвнихъ отъ наступствъ Полскихъ небезпеченствахъ и желаніяхъ и о иныхъ разныхъ дѣйствахъ написалемъ, еднакъ и въ семь року подобніе-жъ его Палѣви небезпеченства и трудности отъ Поляковъ зъ иными разными поведеніями, якіе моглися достати вѣднію моему, описати понудихся; поневажъ добру людскому завистнѣ Поляки, повстаючи на Палѣя, то перво ганили и ребеѣлантомъ називали его, то потімъ хвалили и респекта свои декларовали ему. О чомъ всемъ нижей сего выражается; але напредъ того полагается zde грамота Гетмана Мазепи до Царскихъ Величествъ о секретномъ отданю жалованя монаршого Палѣви и полчаномъ его, о наступствѣ на него Подскомъ и о совѣтѣ ему тайномъ, якимъ бы способомъ зъ полкомъ своимъ могъ отъ Поляковъ удалитися и подъ царскую державу совершенно подклонитися, и о заслженію вѣдомостей зъ стороны Мултанской и Волоской о чужоземскихъ и Полскихъ намѣреніяхъ, зъ Батурина, декаврѣя 29, писаная сиче:

«Донеслъ я уже Вамъ Великимъ Государемъ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, же по Вашомъ преможномъ монаршомъ указу зъ милостивимъ Вашимъ монаршимъ жалованемъ Семену Палѣю полковнику охотницкому и полчаномъ его посылаемъ Романа Проценка, и велѣлъ ему, одержавшися въ Кіевѣ, а вскорѣ о себѣ ему Семену Палѣю въ Хвастовъ дати знати, чтобъ онъ Семенъ пріехалъ въ Кіевъ, албо вмѣсто себе прислалъ кого тихого и тайного, для одобрания тихъ милостивихъ Вашихъ монаршихъ щедротъ; и

онъ Семенъ Палѣй въ тое время прибылъ былъ съ женою своею въ Кіевъ, але посланій мой Романъ Проценко, прибывши туда не засталъ его, бо онъ Семенъ, почувши о томъ, что съ Полской стороны рейментаръ Вилкага съ Полскими корогвами и изъ козацкими охотницкими полками подобіемъ непріятельскимъ на его полчанъ, въ рознихъ мѣсцахъ на становищахъ будучихъ (о чомъ я уже Вамъ Великимъ Государемъ донеслъ), почалъ наступовати, того-жъ часа съ Кіева, оставивши жену свою, поспѣшилъ къ Хвастову. А протое мой посланій, по даному ему отъ мене наказу, далъ о себѣ ему Семену знати, зовучи его въ Кіевъ, чтобъ тамъ либо самъ чрезъ себе, либо чрезъ посланого своего милостивое Ваше монаршное принялъ жаловане; о чомъ онъ Семенъ Палѣй увѣдомившися вимовилъ, якъ самъ въ Кіевъ ехати, такъ и людей отъ себе послати, взглядомъ того, же на него отъ Поляковъ непріязное чинится наступство, и просилъ его посланого моего, абы къ нему сполне съ женою его въ Хвастовъ ехалъ, и что имѣетъ въ рукахъ своихъ Вашой монаршной милости, аби ему и полчаномъ его таме отдалъ въ руки. А якъ онъ преречоній посланій мой, уже и зо мною о томъ неописуючися, съ Кіева сполне съ женою его Семеновою ездилъ къ нему Семену въ Хвастовъ, такъ ночнимъ временемъ тую Вашу премилосердную монаршую милость отдалъ ему и полчаномъ его тихо, безъ жадной оголоски; отколь якъ скоро ко мнѣ въ Батуринь возвратился, такъ заразъ я оного посылаю къ Вамъ Великимъ Государемъ съ належитимъ о томъ донесенемъ, чрезъ которого и писмо его Семеново Палѣево посылаю въ приказъ Малія Россіи для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ. А особливо онъ посланній мой въ томъ же государственномъ приказѣ словесно донесетъ якое поведеніе въ Хвастовѣ видѣлъ, и о чомъ тамъ слышалъ, и яко я чрезъ него посланного моего до Семена Палѣя словесно тихо наказовалъ, что его зо всѣми полчанами его, взглядомъ договоровъ вѣчного мира

зъ стороны Полской въ сторону Вашего Царского Пресвѣтлаго Величества, явственнымъ способомъ принять невозможно, но развѣ бѣ ему оттоль для небезпеченства зъ полчанами своими удатся на Запороже, а отъ Запорожья уже приходити сюда въ Малую Россію; такъ якую онъ Семень противъ того рѣчь свою говорилъ, о томъ же онъ посланній мой словесное жъ учинить где належитъ предложеніе. А я тутъ же Вамъ Великимъ Государемъ доношу покорне, же для засягненя досконалыхъ вѣдомостей о чужоземскихъ повоженяхъ и особно о намѣреніяхъ Полской стороны, къ миротворенію въ бесурманскою стороною стѣгающихся, посладемъ умисленного посланника моего Михайла Степанова, того, которій и предъ симъ недавно былъ въ Ясехъ, къ владѣтелямъ Волоскому и Мултянскому; чрезъ которого до Волоского владѣтеля писалемъ цифрами, а Мултянского владѣтеля писалемъ писмомъ Рускимъ, просячи о извѣщеніи тамошнихъ поведеній и всякихъ вѣстей. Якое Руское писмецо мое велѣлемъ ему посланнику моему тайно при себѣ хранити и скрито подати ему владѣтелямъ Мултянскому, и просилемъ особно о томъ, абы онъ владѣтель Мултянскій, яко человекъ разумній, изволилъ разсудительно извѣститися и ко мнѣ отписать о томъ, что то за причина члии оротель, же Цесарь Римскій и Венетіане (яко дается чути) въ непремѣнной войнѣ противъ бесурманъ тривати хочуть, а Королевское Величество зъ Полскою стороною, въ твердомъ зъ ними Цесаремъ и Венетіанами будучи союзѣ, ищетъ у нихъ бесурманъ мира; для якихъ мѣръ и пословъ Хана Крымского у себе держитъ и своего посла туда послати намѣрилъ. Зъ чимъ теде и якъ потомъ посланникъ мой отъ нихъ владѣтелей назадъ возвратился, зъ тимъ всемъ я его къ Вамъ Великимъ Государемъ зъ прилѣжнымъ вислаю поспѣшеніемъ.»

Зъ Батурина, декаврїя 29, року 1694.

По виправѣ тоєй грамоти на Москву, вскорѣ прибули отъ Палѣя посланники до Гетмана Мазепи зъ привѣтствіємъ листовнимъ празничнимъ Рождества Господня, и изъ прилѣжнимъ желаніємъ листовнимъ—же и словеснимъ Гетмана помочи войскової отъ наступства Лядского, и изъ трома кондиціями ку его Палѣевой полкѣ чрезъ него-жъ вимышленнимъ; на которіе Гетманъ, безъ вѣдома монаршого немогучи совзволити, писалъ о всемъ томъ зъ Батурина, генваря 4, до Царскихъ Величествъ обширную грамоту свою такъ:

«Прислалъ ко мнѣ Семенъ Палѣй полковникъ охотничкій умыслянхъ посланникъ, Цыганцука обозного полкового и свойственного своего, зъ привѣтствомъ урочистого праздника Рождества Господня, и писалъ ко мнѣ листъ свой, въ которомъ первѣе празничное выписалъ поздравленіе, а потомъ условное прошеніе о помочи и ратунокъ противъ наступствъ войскъ Полскихъ, которіи уже кровани противъ полчанъ его учинивши начинанія, неотмѣнимъ на него наступствомъ своимъ желаютъ кончити тоє неприязненное намѣреніе. О томъ дабы Вамъ Великимъ Государемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлomu Величеству, было вѣдомо, посплаю тотъ его Семеновъ Палѣевъ листъ въ приказъ Малія Росіи для достаточного донесеня. А яко ему Семену Палѣю сін его посланникъ суть люде вѣрніи и надежніи, такъ онъ приказалъ мнѣ словесно свою и всѣхъ полчанъ своихъ и жителей мѣста Хвастова прозбу мнѣ Гетману предложити, желаючи плачевне о той же ратунокъ; которіе его посланникъ мнѣ въ словесной мовѣ тройкимъ способомъ потѣхъ себѣ потребовали, або жеби ему Семену Палѣю и всѣмъ полчаномъ совершенно помогъ виправою войска, зъ которимъ бы онъ отъ наступства войскъ Полскихъ оборонитися могъ; або, если помочи дати не можно, жебимъ ему и всѣмъ полчанамъ его и жителемъ Хвастовскимъ позволилъ зійти зъ Хвастова, и поселитися въ Василковъ или въ Трипольѣ, якіе обон запусѣліи суть мѣста, а по мирнихъ до-

говорахъ въ Вашу Царского Пресвѣтлого Величества сторону належашин; а если того позволенія получитьи имъ невозможно, то жебимъ ему далъ позволеніе удатися о помочь до бѣсурманской стороны. Бо хочай по преможномъ указу монаршомъ дойшло отъ мене Гетмана до ушей его Семена Палѣя тое предложене, что онъ самъ, если того похочеть, зъ женою и зъ дѣтми своими, безъ людей зъ нимъ будучихъ, можетъ быти сюда въ Богохранимую Вашего Царского Пресвѣтлого Величества державу приняти, а если полчанъ оставити не хочеть, то чтобъ зъ ними ишолъ туда отколъ вѣйшолъ, на Запороже, а оттодъ бы, полчанъ своихъ въ города Малоросійскіе расправивши, самъ безлюдно сюда-жъ прибывалъ; однако-жъ того обойга чинити не хоцеть, разсуждаючи себѣ, же якъ самому ему кромѣ полчанъ своихъ приходити сюда, а тамъ въ Хвастовѣ на згубное имя людей оставити, здается быти встидно и грѣшно, та и на Запороже зъ людьми, аиле жони и дѣти маючими, удаватися есть неудобно, и отнюдъ люде тѣи въ Хвастовѣ зъ нимъ будучи отъ него рознитися и Полской власти приняти на себе не хочуть. Прото (мовить посланій) онъ Семень Палѣй, если не можетъ получитьи помочи и оборони, зичилъ бы зо всѣми людьми, женами и дѣтми простимъ путемъ зъ Хвастова подъ високодержавную Вашу Царского Пресвѣтлого Величества руку, а мѣсто Хвастовъ оставити въ такомъ разореніи, въ якомъ обялъ его своими людьми тѣи приходомъ. На тѣи тѣди его Семена Палѣя прѣшенія отписалъ я до него, же нѣчого зъ тихъ троухъ рѣчей ему дати и позволить не могу безъ Вашего Великихъ Государей указу, по которой яко писалемъ наскорѣ, такъ и обѣцалемъ ему впредѣ о томъ дати знати. А о томъ словѣ, якее его Семенови посланіи о исканіи у бесурманъ помочи предложили, говорилъ я имъ посланіемъ словесно обширнимъ предложениемъ, же бы онъ Семень чинити не важился того, бо яко тое дѣло есть Вамъ Великимъ Государемъ правосла-

нимъ христіанскимъ Монархомъ и всему христіанству противное, такъ ему Семену, отбирающему превеликую Вашу монаршую милость чинити того не годится, жеби онъ зъ своихъ мислей такое неприличное викинулъ намѣреніе. Въ томъ обѣщалися мой приказъ выполнить. А говоримъ тое имъ-же посланимъ, же если уже Полская сторона зъ бесурманскою стороною до миру приступити желаетъ, то не похотятъ бесурмане ему Семену Палѣю жадном дати помочи; теи на тое посланиі отказали, же абы тилко онъ Семенъ Палѣй, якіи колвекъ о томъ учинилъ одовъ, заравъ бы ему прислана была помочъ, понеже предъ симъ сами его бесурмане о тое потребовали. А такъ я вѣрній Вашего Царского Пресвѣтлого Величества подданій, о семъ всемъ наскорѣ Вамъ Великимъ Государемъ донесачи, покорше ярану милостивого Вашего монаршого указа, якіи маю противъ таковыхъ горячихъ и насилнихъ Семена Палѣя прошеній дати отвѣтъ? А тое мене непомазу делегаеть, же онъ Семенъ Палѣй въ своемъ листѣ писати тое смѣеть, же будто онъ на мое гетманское слово и обнадежене тамъ въ Хвастовѣ осижовался, и людей, въ помаломъ числѣ зъ нимъ будучихъ, пріймовалъ и умножилъ на поселеніе, не ниуци жадного ниго о цѣлести своей способу; якого обнадеженя я николи ему не чинилъ, епротъ того, что тилко по Вашомъ монаршомъ указу, въ многихъ Вашихъ Царского Пресвѣтлого Величества грамотахъ, обнадежовалемъ его Вашею Царского Пресвѣтлого Величества милостию, запобѣгаючи тому, чтобъ онъ зъ непомисльного поведенія янихъ противнихъ не хватился намѣреній, стративши уже отнюдъ свою въ коронѣ Полской надежду, отколъ хотяи би не вѣдати яныи обнадеживано его добродѣйствами, не хоцетъ тому николи вѣрити; а такъ теперь развѣ онъ самъ будучи простимъ челоуѣкомъ не внималъ моихъ въ указѣ Вашомъ монаршомъ ему предлаганихъ словъ, и положилъ себѣ и людямъ яри немъ будучимъ за таковое неподобное обнаде-

жене, яке теперъ въ писмѣ своемъ докладаеть. О немъ Палѣю думній дякъ Яго Милость господинъ Емеліянъ Игна- тѣвъ Украинцовъ зѣло разумно разсуждаеть, же хороше было предъ симъ его зо всѣми людьми при немъ будущими признати, коли онъ у жадніа зъ Полскою стороною еще не прійшоуль быль ссори, а теперъ когда онъ въ кравѣи всту- нилъ съ Поляками росправи, то намъ, принявши оного, на- добѣ признатися и за оружіе, понеже Полская сторона легке его оставити не хочеть.»

Зъ Батурина, генваря 4, року 1694.

По виправѣ тоєи на Москву грамоти, прислалъ до Гет- мана Мазепа въ Батуриу Преосвященій Феодосій Углицкій, Архієпископъ Черніговскій, два листи Латино-Полскихъ отъ пана Домѣнѣка Полубинского хоронжого воеводства Смо- ленского, зъ Глуховичъ, генваря 14, до него отца Архієпи- скопа и до Гетмана писаніе со желаніємъ таковымъ, еже би, Римскую схизматическую отринувши вѣру, моглъ зостати ласкаве пріяній въ Богохранимую благочестивихъ Монар- ховъ Російскихъ державу, и удостоятся первобытного си- мовства по своихъ продкахъ церкви Святія Православнія Восточнія Кгреко-Рускіа; якіе листи такъ ся въ себѣ имѣють:

Ясневелможній въ Богу Превелебній Мосцѣ
ксіонже Архієпископъ Черніговскій, мой
велце Мосцѣ Пане и добродѣю милостивій!

Дѣдовская антєцесоровъ моихъ релѣгіа, которая по войнѣ межъ Поляками и Литвою зъ онихъ вигасла, и вѣра Руская церкви Святой восточной есть миѣ оказією, абимъ Царемъ Ихъ Мосцомъ Московскимъ, яко оній чтителемъ и блюстителемъ, давное зъ предковъ отдавши подданство, въ онихъ вихалъ панство. До чого яко тоєи релѣгіи возбуж- деніе во миѣ, такъ обрѣдліи и згоршаючіи въ Римской ре-

лѣгкіи не тѣлко въ свѣцкихъ, але барзѣи и въ духовнихъ
обычаяхъ поступки до вимовленя, не тѣлко до виписаня, труд-
ніи, а того великовладнихъ Монарховъ Московскихъ вели-
кая и мудрая въ панствахъ губерніа и подданимъ и удаю-
чимся до себе ласка, щедробливість и милосердіе цѣлому
славное свѣту призываетъ. При томъ забороненое въ Полцѣ
и Литвѣ чрезъ конституцію, подъ смертною казнію и ото-
бранемъ добръ, до опущеной чрезъ предковъ вѣри и релѣ-
гїи возвращеніе, кгда тая кара есть перешкодою до вико-
наня, удаючись подъ поданство Царей Ихъ Мосцовъ, те-
перь мѣючи часть наиспособнѣйшій зъ многихъ оказій, ко-
торіи предъ Вашимъ Мости Мосцѣ Панемъ и добродѣемъ за
обаченіемъ предложатся, на тое резолвуюсь и до skutку
привести зичу. Аже певного прїятеля въ небезпеченствѣ
познати и искати жебимъ себѣ безъ уваги не поступилъ,
и не мѣючи певности удатися легкомилно не здалъ,
кгда до Ясневелможнихъ Его Милости Пана Гетмана
Сѣверского, Его Милости Пана асаула енералного, Его
Милости Пана воеводи Чернѣговского, Его Милости Пана
полковника Чернѣговского и Ихъ Милостей Пановъ сот-
ника и писара Чернѣговского литералное мое теперъ про-
шеніе вношу, и самого Вашей Мости Мосцѣ Пана въ томъ
ласки, промоціи и инстанціи до Царей Ихъ Мосцовъ и до
именованихъ прошу, абись въ семъ намѣреніи, помощи по-
даючи руку, яко самъ тутъ резидуючи, близко помогти и до
онихъ промовати рачилъ. Потягнетъ Вашей Мости Мосцѣ
Пана и добродѣя до того самая сія релѣгїа, которой естесъ
пралать и епископъ найгодиѣйшій, же заблудшее овча зъ
заточенія въ власную ограду добрій взищеши Пастыру!
Розумѣючи о високой ласцѣ Царей милостивихъ и Яснев-
елможного Его Милости Пана Гетмана, цѣлой рали и Ихъ
Милостей Пановъ воеводовъ, вжъ хочай тутъ для релѣгїи и
началниковъ прїидеть мнѣ маетности и субстанцію оста-
вити, нагородитъ тое щедробливвою рукою и обмислитъ,

любо зъ позосталихъ на Сѣверу и Смоленчизнѣ дѣда и отца моего добръ, любо зъ щедробливости Панскоѣ такое мѣсце, за чымъ би могъ службу служити за достоинство церквей Божіихъ и царское, и щасливое пановане и доброе здравіе Ихъ Милостей маестатъ Божій благодати. Въ чомъ ласки Вашей Мости Мосцѣ Пана и промоціи прошу особливе, нехотячи заразъ того чинити, жебы тутъ певнихъ рѣчей для будущихъ непевнихъ не утратилъ, ажъ и отъмененнихъ Ихъ Милостей и отъ самого Вашей Мости Мосцѣ Пана и добродѣя певную въ самой рѣчи безъ забави отберу декларацию чрезъ респонсъ; зъ которого вирозумѣю если отмовка чили аккомодация будетъ, и въ той часъ притомне поклонитись Вашей Мости Мосцѣ Панству всѣмъ декларию. Чего чекаючи и въ ласку мене рекомандуючи Вашей Мости Мосцѣ Пана и добродѣя, къ отческимъ приподаю ногамъ, застаючи Вашей Милости Мосцѣ Пана и добродѣя милостивого нижшій слуга. Домѣнѣкъ Полубинскій. Зъ Глуховичъ, 14 генваря, року 1694.»

Другій листъ до Гетмана отъ того-жъ.

Ясневелможній Мосцѣ Пане Гетмане, войскъ Сѣверскихъ Ихъ Царскоѣ Мосцѣ, мой велце Мосцѣ Пане и добродѣю милостивій!

Та есть натура людской конституція. ижъ частокротъ на томъ свѣтѣ рожной если неуставичной звикла подлегати отмиѣнѣ, по части припадкомъ случайнимъ, по части же за ординансомъ найвишого Творца. Я буду теперь експеріентъ оного маудукціи, когда мнѣ до давнихъ интенцій виконана приступить ласкава Вашей Мости Мосцѣ Пана промоція и ласкавость; цѣле уже намѣрилемъ, абимъ могъ подъ милостивую Царей Ихъ Мосцовъ протекцію и самого Вашей Мости Мосцѣ Пана віихати за границу, и безпечное мѣти

ТОМЪ 3.

14

притулене. До чего не есть оказію жадна прогнѣвъ Королевѣ Его Милости невѣрность албо зрада, а нѣ къ Рѣчи Посполитой, але тилко, же обридлемъ себѣ вѣру Римскую, въ которой теперъ много злихъ поступковъ и згоршеніе въ духовенствѣ чрезъ симонію и ласки Божіей преданіе намножилося, а въ свѣцкомъ панствѣ чрезъ беззаконіе и кривдѣ, отъ вишнихъ стайовъ меншимъ убогимъ дѣющимся не безъ нарушеня совѣсти. Видячи близкую погибель чрезъ незгоду духовенства и зраду пановъ и гетмановъ, уважачи, иже есть народъ Полскій безъ права и сираводавности, до отчистой антесесоровъ монхъ релѣгій Греческой церкви правовѣрной святой восточної привернутись себѣ вичу, и оную оставленную паки восвряти. Аже въ насъ тѣмъ духовнимъ паралати въ конституціяхъ сеймовикъ зъ согласіемъ цѣлой отчизни постановили: если би кто мѣлъ якъ зъ Русской релѣгій, такъ и вишихъ вѣрѣ, зоставши Римляномъ, хоть би и наслѣдникъ которій до отческой или до дѣдовской повернутись вѣри, аби на горлѣ и отобраню всѣхъ добръ былъ караній; для того и я, между границами королевства Полского и княженія Литовского не могути паки восвряти Православной релѣгій, подъ протекцію Царей, Ихъ Мосцовъ и Вашеї Мости Мосцѣ Пана, яке тої релѣгій ревнителей, дѣлателей и разширителей, прабѣгаю зъ найнижшимъ моимъ уклономъ, Пана моего милостивого обемаючи ноги, жеби въ той оказіи не утерпѣти отверженія, яко зъ ласкавого залѣценія имѣю надѣю; ижъ славно цѣлому свѣту Царей, Ихъ Мосцовъ, ласкавость и щедробливость, тутъ же и самага Вашеї Мости Мосцѣ Пана промочія и ласка не схочеть отрянути мене отъ подданства сего, а за обивателя отчизни Царей, Ихъ Милостей, невѣрного панства схочеть ирняти подданого, на той же службѣ мене слугу своего подданого въ Смоленскомъ и Чернѣговскомъ воеводствѣ поставити, зъ якої предки наши и родичъ мой родителей Царей, Ихъ Милостей, до войны

служилъ. Которого и афентовалъ по колкокротне блаженія
памяти Царь милостивій чрезъ свои ласкави нанскіи грамоти
намовляючи, абы до православной вѣри повернулся, але ра-
дичъ мой, жалуючи погومتва малого и жени своимъ, жатки
нашеи, отмовлялъ; що я мѣючи въ памѣти, любомъ на той
часъ былъ малій лѣти, зичу поветовати интенциѣ и Царевѣ
Его Мосцѣ задосить учинити, кгда теразнѣйшимъ щасливѣ
наукующимъ Царемъ, Ихъ Милостемъ, хочу цѣло быти вѣр-
нымъ подданимъ. До чого если мене приведетъ особлива
Вашей Мости Мосцѣ Пана ласка и промоція, которой узнавши
за щасливое нановане и доброе здравіе Царей, Ихъ Милостей,
и самого Вашъ Мости Мосцѣ Пана, до чеканя живота моего,
маестатъ Божій благодати буду долженъ, а теперь, подъ
ноги самого себе Вашъ Мости Мосцѣ Пана моего стелючи
и ласцѣ отдаючи, пежаданого респонсу буду чекати, востаючи
назавше

Вашъ Мости Мосцѣ Пана милостивого зичливій и
найнижшій слуга,

*Dominik Stanisław Połubinski Chorąży wojewodstwa
Smoleńskiego.*

Зъ Глуховичъ, 14 генваря, 1694 року.

По такомъ одозву и желаніи пана Полубинского, учи-
ненъ къ нему отвѣтъ отъ Архієпископа и отъ Гетмана, абы
того доброго и спасенного намѣренія своего не замехивающъ,
прибылъ зъ несумѣною надеждою о гетманской ку себѣ
ласце. По которихъ отвѣтахъ, прибувши онъ въ Чернѣговъ,
учинилъ отверженіе вѣри Римскія, и принялъ правильно
благочестіе святое; потомъ вскорѣ оженился, понявши
цорку значного войскового товариша Чернѣговского Карпа
Момрѣевича и, респектомъ гетманскимъ облагодѣлствован-
ній, началъ жити въ Стародубовѣ и атаманомъ городовимъ
вскорѣ учиненъ.

Немногому потімъ прешедшу часу, когда получилъ Гетманъ зъ Палѣевого донесеня Лядскіе зъ Турками корреспонденціи, тогда на шляхъ, зъ Бѣлогородщини до Криму лежацій, для взятя язика виправилъ въ полтораста компанійцовъ Федка, бывшего Атамана Кошового, и, ознаймуючи о томъ на Москву, ознаймывалъ тогда-жъ и о единомъ Лютру, зъ Кролевца Прусского прибыломъ и вѣру благочестивую принявомъ (его же азъ мню быти Михайла оркганѣсту, же и схимникомъ благоподвижнымъ zostалъ въ монастыру Кіевопечерскомъ, о которого прибытію зъ Прусь въ Батуринѣ прошлого року пространше виразилемъ) и о иныхъ Лютрахъ Кролевецкихъ православія святого желавшихъ, чрезъ такую свою зъ Батурина, генваря 21, писаную грамоту:

«Прислалъ ко мнѣ Семень Палѣй охотницкій полковникъ писмо свое, ознаймуючи о единомъ своемъ полчанинѣ, которій, зъ нѣкоторихъ случаевъ бывши за рекою Диѣстромъ въ поганскихъ жилищахъ, Тягинѣ и иныхъ мѣспахъ, и назадъ къ нему повернувшись, сказывалъ ему о послу Полскомъ къ Солтану Турскому для миру виправленомъ, и о двоихъ мурзахъ, зъ Полци назадъ зъ значними подарками отпущенихъ, которіи при его бытности ишли чрезъ тамошніе краи, змѣраючи до Андринополя, где и Хана Кримского бытность у Султана Турского быти повѣдаютъ, и иншіе о тамошномъ поведеніи и о бѣсурманскихъ намѣреніяхъ поголоски. Я теи вѣрній Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству подданій, по моей обиклой должности, для донесеня тихъ вѣдомостей, тое Семеново Палѣево писмо при семъ моемъ листѣ въ государственой Вашъ монаршіи приказъ чрезъ почту посилаю; а что я зъ умыслу бывшего Атамана Кошового Федка, въ полтораста человекъ добрыхъ компанійныхъ людей, на шляхи бесурманскіе, зъ Бѣлогородщини въ Крымъ лежацій, для язика виправилъ, уже тому сѣмъ недель совершилося, и что послалъ умыслного посилщика для вѣстей въ Волоскую землю и Мултанскую, теи оныхъ

до сего часа еще нѣтъ повороту; а когда, дастъ Богъ, оны учинятъ поворотъ, тогда я наскорѣ должное учиню Вамъ Великимъ Государемъ донесене. О семъ Вамъ Великимъ Государемъ доношу, же на сихъ дняхъ прибыли ко мнѣ въ Батуринъ зъ князства Литовского, зъ города Вилнѣ люде, одинъ тотъ же человекъ, которій и прошлого року о дѣлѣ церковномъ былъ у Преосвященного митрополита Кіевского, а другій человекъ такий, что будучи въ бесурманской неволѣ, помощію Божіею освободившись зъ оной, намѣрилъ быти въ Кіевѣ для поклоненія мѣстамъ Святимъ Печерскимъ, а третій Нѣмецкой породы зъ города Кролевца, зъ подѣ власти Князя Брандебургского, зъ межи тыхъ Нѣмцовъ, которіи оставивши Лютерскую ересь, хочутъ принять правимъ намѣреніемъ Православную христіянскую вѣру Восточного исповѣданія; и уже сей человекъ сюда прибывшій совершенно zostалъ сяномъ церкви Восточной, тотъ сказуетъ, же ови Нѣмци въ Кролевце и около Кролевца будучи, которіи Православную вѣру приняли намѣрили, имѣютъ въ превеликой и милосердной Вашего Царского Пресвѣтлого Величества милости свою надежду, что въ томъ ихъ благомъ начинаніи будетъ имъ монаршое заступленіе, за которымъ чають быти освобожденн отъ иновѣрнаго и вредителнаго душъ своихъ заблужденія. Да тѣ-жъ Литовскіи люде сказиваютъ, что назначеній сеймъ пошолъ въ отложено для того, что Королевское Величество есть великою знятій болѣзнію; на которій сеймъ любо и Литовскіе Сенаторѣ, а особливе Сапѣга Гетманъ Великій віехалъ былъ, однакъ удержался въ своихъ Литовскихъ границахъ.»

· Зъ Батурина, генваря 21, року 1694.

Егда по виправѣ на Москву вишеписаной грамоти, получилъ Гетманъ вѣдомость зъ писма полковника Переяславского Мировича и изъ повѣсти товариства полку его, о непризненихъ Малой Росіи намѣреніяхъ бесурманскихъ и о

пріятельствѣ Полкомъ съ Портою Оттоманскою, государству Россійскому зложелательною, тогда, генваря 24, съ Батурина писалъ о томъ къ Москвѣ грамоту свою сипевую:

«Писалъ ко мнѣ полковникъ Переясловскій доносить, что полку его три человекъ чину козацкого были съ торговимъ дѣломъ за рекою Днѣстромъ въ землѣ бесурманна владѣемой, где обрѣтается Степикъ Ягорлицкій, и оттолъ на сихъ часехъ въ Переясловѣ повернувшись сказали ему, что самъ Ханъ взялъ къ Солтану Турскому до Андриянополя; а тамъ въ Бѣлагородщинѣ Солтани, подъ Ханскою (?) обрѣтающіеся, конечно готуются съ Крымскими Солтанами, тамъ же по Венгерской войнѣ удержанными, съ Бѣлагородскими Ордами ити подъ Малороссійскіи Вашего Царского Пресвѣтлаго Величества города (въ чомъ имъ Господи Боже не допоможи); а особно тамъ въ Бѣлагородщинѣ голосно тое проносится, что Польскій посель поѣшолъ до бесурмана, и уже Поляки бесурманомъ братіями учинилися, и ищѣють имъ бесурманомъ во всемъ на войнахъ быты помочини. Съ яковою вѣдомостію онъ Переясловскій полковникъ прислалъ ко мнѣ съ тихъ трохъ козаковъ тамъ будучихъ одного человекъ, и я вѣрній Вашего Царского Пресвѣтлого Величества подданій, исполняючи должность мою, того-жъ козака съ теею вѣдомостію и изъ словесною обширѣйшою о всемъ повѣстію и листъ полковника Переясловского послалъ къ Вамъ Великимъ Государемъ найскорѣй, дабы о всемъ томъ Вамъ Великимъ Государемъ было вѣдомо. По сихъ вѣдомостехъ сподѣваюся достаточнѣйшого извѣщенія о приходе сюда тихъ Креста Святого непріятелей, бо съ полку Переясловского и изъ нихъ приказалемъ держати уставичніи на томъ боку Днѣпра караули, у паланкахъ Лебединской и Уманской и иныхъ пристойныхъ мѣстцахъ. Если теде принесемно мнѣ будетъ таковое извѣщеніе, что они непріатели совершенно отъ поганскихъ своихъ жилищъ рушатся, и сюда подъ Малороссійскіе города приходъ свой накеруютъ, то и я Гетманъ

зъ тяжарами войсковыми, того-жъ часа зъ Батурина рушивши, пойду туда, где того дѣло военное потребовати будетъ. Для того и полкамъ всѣмъ однимъ уже рушится зъ домогъ, а другимъ въ досконалой быти до рушения поготовости прикажемъ; при семъ яко найпокорнѣй отдаюся преимосердной Вашего Царского Пресвѣтлого Величества благодетнѣ.»

Зъ Батурина, генваря 24, року 1694.

Потимъ, генваря 29, одержавши Гетманъ отъ Палѣя зъ Абазинцова ему Палѣю донесенна такую вѣдомость, — что непріятели бѣсурмане непремѣнно намѣриваютъ приходити войскою подъ Малую Россію, а Поляки непремѣнно приуготовляются приходити зъ войсками ку Хвастову на истребленіе Палѣево, чего онъ боячися просилъ себѣ позволеня гетманского перейти зъ Хвастова зо всѣми при немъ будущими людьми на жите до запустѣлого Триполя, — писалъ о томъ зъ Батурина до Царскихъ Величествъ такую грамоту:

«Писалъ ко мнѣ Семенъ Палѣй, ознаймучи о непріятелехъ бесурманахъ, же они, по злокезненномъ поганскомъ намѣреніи своемъ, имѣютъ приходити въ военныхъ промислахъ подъ Малоросійскіе Ваши Царского Пресвѣтлого Величества гереди. Якіе вѣдомости прислани ему зъ мѣста Брадавля отъ нѣкоторого козацкаго полковника, Абазинномъ прозиваемого, а тотъ Абазинъ повзялъ они зъ Татарскихъ языковъ, которихъ самъ онъ Абазинъ, зъ товариствомъ будучи въ военныхъ промислахъ подъ жилинцами непріятелскими, недавно взялъ; и я по тихъ вѣдомостехъ приказалъ всѣмъ полкамъ рейменту моего рушится зъ домовъ и приблизитися ку рецѣ Днѣпровѣ, а и самъ зъ арматами и пѣхотами на сихъ же днехъ зъ Батурина вѣйти, и туда-жъ ку Днѣпровѣ для отпору непріятелей простовати хошу.»

«Въ томъ же писмѣ своемъ онъ Семенъ Палѣй докладеть, же въ Бѣлагородщинѣ межи бесурманами носится поголоска, что бесурмане зъ Полскою стороною за нимѣн-

нимъ Полскимъ поселствомъ конечве помиритися мають, и что Полскіе войска прибѣраются учинити на него Семена Палѣя конечное наступленіе; зъ якихъ мѣръ онъ тривожачисл и ужаасаючисл, проситъ условне о тое, если ему ратунку и помочи въ Хвастовѣ не будетъ, аби позволенно ему зо всѣми теми людьми, которіе при немъ въ Хвастовѣ найдуются, перейти оттоль до запусѣлого мѣста Триполя, которое въ сторону надъ рекою Днѣпромъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества обрѣтается.»

«Теди я тое его Семена Палѣя писмо, зъ иними писмами къ нему писаними, при семъ моемъ листѣ, въ приказъ Малія Росіи, для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ, чрезъ умисленного послаючи, прошу покорственно о милостивій Вашего Царского Пресвѣтлого Величества монаршіи указъ скорій, якъ я Гетманъ на тое его Семеново прошеніе отказати мѣю? О семъ и паки покорственно Вамъ Великимъ Государемъ бючи челомъ, отдаюся пренайпокорнѣйше Вашей премилостивой Царского Пресвѣтлого Величества благостинѣ.»

Зъ Батурина, генвара 29, року 1694.

Того-жъ генвара 29, завзявши Гетманъ подзоръ на Палѣя, же будто противъ Поляковъ затыгаеть себѣ помочи отъ бесурмановъ, такъ же о одномъ шляхтичу, зъ Полски въ Батуринѣ бывшомъ, и о Федковомъ для языка Татарского виправленомъ медлѣни, писалъ зъ Батурина о томъ къ Москвѣ такъ:

«Доношу покорне Вамъ Великимъ Государемъ, же имѣючи я зъ поголосокъ такіе вѣдомости, что будто Семень Палѣй, отпустивши отъ себе зъ неволѣ одного значного Татарина, послалъ зъ умислу въ бесурманскую сторону, ищучи себѣ тамъ противъ наступающихъ на себе войскъ Полскихъ помочи (о якомъ намѣреніи и посланніи его Семенови Палѣеви открыли были мнѣ слово, о чомъ я предъ симъ Вамъ Великимъ Государемъ доносилъ), посилаемъ я теперъ въ Хвастовѣ умисленного козака Батурияского, вѣвѣ-

даючись о томъ певности, если такъ дѣется, и писалемъ до него Семена Палѣя, упоминаючи зъ подтверженіемъ, абы такого дѣла Богу и Вамъ Великимъ Государемъ неугодного и всему христіянству шkodливого чинити не важился, докладаючи тое, же и самому ему такая завзятость впередъ пожитечна быти не можетъ. Якій теди онъ Семень Палѣй на тую мою посплку чрезъ писмо свое вимовляючися, же того не чинилъ и чинити не хочеть, учинилъ отвѣтъ, то я при семъ моемъ листѣ въ приказъ Малія Росіи для вѣдома Вамъ Великимъ Государемъ послаю. Тутъ же покорне докладаю, же на сихъ свѣжкопрошлихъ числахъ былъ у мене въ Батуриѣ зъ Полской стороны, зъ листомъ Гетмана Короного, гусарского князя Радивила подканцлерого Литовского корогви товарищъ Андрей Яблоновскій, ищучи бѣглого своего челядника, которій, много въ имѣніи его зашкодивши, увойшолъ будто на сю сторону, но не возмогъ того шkodци нѣгде спостигнути; прото я оного вскорѣ назадъ отправилемъ, а якіи онъ принеслъ ко мнѣ отъ Гетмана Короного листъ, тотъ я, такъ же и отпису моего, до него Гетмана писаного, списокъ, и писма, отъ полковника Чернѣговского о вѣдомости ко мнѣ принесеніе, послаю въ тотъ же Малоросійскій приказъ.

«Доносилемъ килкѣкратне Вамъ Великимъ Государемъ о томъ, что послалъ я Федка, бывшего Кошового Атамана, зъ товариствомъ подъ жилища непріятелскіе для добуття язика Татарского, чрезъ которого бы можно провѣдатися о намѣреніяхъ и замислахъ непріятелскихъ; но знать за великостю свѣговъ и морозовъ не могъ онъ Федко до сего часа жадного добутти язика, и часть одна его товариства уже возвратилась въ города назадъ, а зъ другою частью самъ онъ остался еже у устью реки Диѣпра, поблизу жилищъ непріятелскихъ, для чиненя далшихъ своихъ о язика провѣслу. О чомъ якое писмо прислалъ ко мнѣ полковникъ

Лубенскій, то е я посилаю къ Вамъ Великимъ Государемъ для вѣдома въ приказъ Малія Росіи.»

Зъ Батурна, генваря 29, року 1794.

Въ прошломъ 1693 року, Святѣйшіе Вселенскіе, Досиотей Іерусалимскій и Каллиникъ Константинопольскій, патріархи писали къ Москвѣ грамотами своими о странныхъ архіепископахъ, въ государство Російское для милостивѣ приеждающихъ и патріархами именуемыхъ (яко же и Мелетій Ахридоскій, иже въ Нѣжинѣ бысть и умре, о которомъ въ прошломъ року положена грамота патріархи Константинопольского), а зъ Москви такъ отъ Пресвѣтлѣйшихъ Государей Іоанна и Петра Алексѣевичовъ, яко и отъ Святѣйшого Адріяна патріархи Московского, такъ до Гетмана Мазепи, яко и до Преосвященного отца Варлаама Ясинского митрополита Кіевского, о тихъ же странныхъ патріархами въ Русь именуемыхъ писано особахъ, а именно до Гетмана отъ патріархи Московского, декавря 3, такая писанна грамота:

Адріянь милостию Божіею Архіепископъ Московскій и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ Патріархъ, возлюбленному во Господѣ Нашемъ Мѣрности сыну, Царского Пресвѣтлого Величества войска Запорожского обоихъ странъ Днѣпра Гетману, Іоанну Стефановичу Мазепѣ Архипастырское благословеніе.

Во всемъ человѣческомъ жителствѣ Всемудрій Творецъ нашъ Богъ опредѣли чина и всякому мѣри, въ усмотрѣніи благочинства ради истиннаго благочестива вѣри, безъ чина же и надзираіія достожджнаго вся безкрасотна уничтоженна и развращенна бывають, отнюду же многія неблагословенія, вини и смущенія въ людехъ съ великими грѣхами творятся; и то ради въ жителствѣ чловѣковъ гнѣвъ Владки Господа

возгаряется, не токмо злѣшнему томленію, но и въ будущая вѣчная осуждаются мученія. Недобрѣ убо Нашей Мѣрности нивѣшнего времени совершенно изъясился, яко въ Малой Росіи пріижджія отъ коихъ любо странъ архіереи, и ни извѣстія, ни свѣдѣтельства коего имуще о себѣ, служатъ самоволне гдѣ и которій будетъ, и въ чинѣ священній святятъ, въ діакони и въ попи, и называются епископи, митрополитами, архіепископами, патріярхами, иннии подъ запрѣщеніемъ своихъ архіереевъ, иннии изверженни сана, иннии безъ мѣстъ, и то гдѣ за мзду поставится, и величаются въ церквахъ, и потомъ велятъ имена своя поминати въ чужихъ епархіяхъ. И сему отнюдъ быти не подобаеть, и Святѣйшіи патріярхи нашего благочестія, Константинопольскій съ прочіими, таковымъ повелѣша всячески възбранати и не попускать въ таковая дерзновенія безъ нашего особаго здѣ смотрительства, откуда и то гдѣ и како; и лучше бы таковымъ безмѣстнимъ странникомъ, аще пріятелствуетъ, и то кого, жити въ монастырехъ, а ни во градѣхъ по мирскихъ домѣхъ безчинно скитатися, ни на кую же потребу, но точію на соблазнъ многимъ.»

«Пришедъ убо къ Нашей Мѣрности града Нѣжинна попъ Θεодоръ, синъ попа Θεодора Троецкого, что въ Нѣжинѣ на посадѣ, проси, ежеби ему дати гдѣ здѣ мѣсто и повелѣти служить; егда онъ вопрошенъ бысть: кто его въ діакони и въ попи посвятилъ и къ коей церкви? Онъ же сказалъ, что посвятилъ его патріярхъ Мелетій Ахридонскій, и живетъ де онъ въ Нѣжинѣ и патріяршескую честь поситъ, яко бы во власти своей; и се не добро—не къ мѣсту бо во священній чинѣ не поставляются, а онъ не бистъ патріярхъ, токмо архіепископъ, и уже оттуду изъ своей епархіи изгнася, и за величаніе свое запертися такового имене; и аще гдѣ тако будетъ именоватися впредѣ, отлучаютъ чина тамошнія патріярхи, граммати ниѣ обрѣтаются. Патріяршескихъ же престоловъ во церкви нашей Восточной колико извѣстно всѣмъ. Сія же его Арсеніева гордость отъ злаго самоиѣннаго киченія пре-

бысть ему на худшее. Сего ради отсель онъ да запретится тако именоватися, и служити ему въ Малоросійскихъ городѣхъ Преосвященній Варлаамъ Кіевскій митрополитъ да возбранитъ; ему же и твоя любовь въ семь что потребно ко общей ползѣ да поспѣшествуеши. Яко днесь не нужда тамо архіереевъ; аще ли требно, и то би въ коемъ градѣ тамо особаго епископа устроить, яко о томъ прешедшихъ лѣтъ слышавъ Святѣйшій Киръ Досифей, патріархъ Іерусалимскій, что скитающіися безмѣстніи архіереи не благочинствуютъ, писалъ ежеби гдѣ ради многого народа въ Малоросіи епископа и не одного поставити. При семь твоей любви многожизнства и доброполучства и любезнаго наслѣдія навсегда Мѣрность Наша желаетъ. Писася въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, 7202 лѣта мірозданія, Рождества же Бога Слова 1694, мѣсяца декаврія 3.

Адріанъ милостію Божією Архіепископъ царствующаго великаго града Москви и всея Россіи и всѣхъ странъ Сѣверныхъ Патріархъ, о Святѣмъ Дусѣ, сину и сослужителю Нашей Мѣрности, Преосвященному Варлааму Митрополиту Кіевскому, Галицкому и Малія Россіи Архiepастору
благословеніе.

Егда во гражданствѣ чинъ должности право дѣломъ соблюдается и закони крѣпоствуютъ смотрѣльствомъ, тогда челоуковъ стародѣйство уставу доброе не повреждается каковою либо новостію отъ невнѣтія приходящаго. Во церковной же нашей тверди, наипаче зрѣнству такому быти подобаеъ, да хранятся чинъ ея и канони Богопреданія и предопредѣленія отъ Святыхъ Апостолъ и Отець; яже добрѣе ти вѣси, вредительное бо о нѣхъ бѣдство и соблазнъ многимъ бываетъ, виноградоуѣдателемъ же Всетвордщій Домоладика истязаніемъ грешитъ, что суть сотвориша во оплотъ истиннаго благочестія предано пріятіемъ своимъ.

Увѣщающіеся-же Наша Мѣрность сами, видимъ и слышимъ недобрѣ ходящихъ въ странѣ Малія Россіи архіереевъ Греческихъ и Сербскихъ, и мезнотно кто откуду ядядще безъ всякаго возбраненія по градомъ и весамъ, доставляютъ во іерев и діакони ни къ церквамъ, ниже въ монастыри; иже оттуду приходятъ и къ намъ во гради, невмуще коего о посвященіи своемъ извѣщенія и писанія, еже у собственныхъ архіереевъ, свойственныхъ епаркіи творятся, и даются грамоти извѣстительніа чіего-либо достоинства чина. Яко и вилѣшняго 7203 лѣта, мѣсца ноярїа 2 дня, пришедъ къ намъ проси Нашу Мѣрность нѣкій человекъ, іерей Феодоръ Феодоровъ сынъ Троецкого попа, что въ Нѣжинѣ на посадѣ, ежеби ему повелѣти или гдѣ мѣсто дати здѣ служить іерейство. Его же цовелѣхомъ спросити: камо, гдѣ, отъ кого, къ коей церкви онъ посвященъ, — и сказалъ, что посвятилъ его во іерои въ Нѣжинѣ будто патріархъ Ахридонскій Мелетій, по твоему велѣнію въ праздность, ни къ коему храму, и писаній де у васъ свидѣтельствующихъ будто не дають, что и у него дѣтъ, и много де таковїа архіепископи тамо у васъ сіе творятъ самочино, и служатъ вездѣ ни кимъ возбраняемы, и величаются церковнѣ именами титлъ своихъ во ектенїахъ, гдѣ кто прїидеть, или при которой церкви живетъ; а сей Мелетій Ахридонскій патріархъ зовется. Откуда сіе вал таковую честь и кто ему когда даде? Еще же онъ, яко свидѣтствуютъ патріаршіи здѣ грамоти, изгнавъ, бывъ тамо архіепископъ а не патріархъ, и въ царствующемъ здѣ градѣ бысть нѣкогда, архіепископомъ же звался; токмо чесога ради изъ своея епархіи изгнася и тако скитається? знатно не за добро, яко тамо живутъ люди православіе, а его емде повелѣна патріархи за таковую висасть отлучати. Не токмо служити, но и изгнати таковыхъ гордо вознослившихъ и безчинниковъ всюду изъ градовъ должно. Виждъ явленное зло и неблагочиніе въ церкви отъ тако-

вихъ. Кое имъ дѣло въ чуждей епархіи, уже безименну сущу и бездѣлну, изъ епархіи своей изверженну и изгнанну, величатся, и бездѣлотно во вредъ и смущеніе людей Божіихъ творити, и раззорати канони отческія, и возглаголати во церковномъ пѣніи имена? Зѣло сіе безчинно. Кто имъ власть сію даде, и подобаетъ ли сему быти? Аще ли кто своего престола архіерей лишился, то чесога ради безъ монастыря скитатися, въ поношеніе архіерейскаго чина и во укоризну церкви Божіа? еще же и безъ свѣдѣтельства подлиннаго называются архіереи, сами и отлученніи, инѣи изверженіе самочинствомъ служатъ. Прежде сего и бывшій Гетманъ Іоанъ Самойловичъ, егда въ Кіевъ митрополитъ отъздѣ къ тамо строися, о такихъ архіереяхъ прилучившихся тогда въ той странѣ, что не было тамо пастыра свойственнаго, къ намъ писалъ, что нѣкому ихъ назирати и разсмотрѣвать; а они по градахъ живутъ, и по торжищахъ ходятъ безчинно, и ставятъ во священній чинъ своевольно незнатно кого и невѣдомо камо, для користи. И ти сине и сослужителю нашъ нинѣ, которіи тамо странніи архіереи суть, во градѣхъ Малоросійскихъ служити и безчинно тамо святити во священнослужители не вели, да свѣдѣтельствуются предъ нами, аще истинніи; и въ церковномъ пѣніи въ молитвахъ и ектеніяхъ возглаголати пришельцомъ имена съ тѣлами возбрани; и жили би въ монастырехъ, а не по мирскимъ домамъ бездѣлно скиталися во уничиженіе чести архіерейской, въ поношеніе явное невѣждъ; да и впредъ кто придетъ откуда, чтобъ безъ нашего благословія и свѣдѣтельства нашего никто не служилъ литургіи. И о томъ къ Нашей Мѣрности отпиши: суть ли таковая тамо, и колико ихъ нинѣ по градомъ, и хто они имено, гдѣ живутъ, суть ли у нихъ свои епархіи? А Ахридонскому бывшему архіепископу, нинѣ безглавно и самоиѣнно именующемуся патріарху къ гордости, по всякому образу служити въ твоей епархіи не вели, и гдѣ онъ будетъ въ церкви, чтобъ

священники отнюдь во церковномъ служеніи и пѣніи не поминали его именно, и патріархомъ онъ весьма да не именуется. Или невѣсть Святая церковь Восточная колико патріаршескихъ престоловъ обрѣтается въ ней, како таковія соблазны вводитъ; а когда ему ради странства жити, и онъ въ монастырѣ гдѣ да живетъ; а будетъ хочеть служити, къ патріарху Вселенскому даидеть, и получа рѣшеніе гдѣ, да пребываетъ тамо въ своихъ странахъ. И о семъ есмь навѣсти сыну и сослужителю нашъ писаніемъ немедленно; ради же тебѣ споможенія о содѣлованіи въ пользу общую, писаномъ о семъ къ Гетману Іоанну Стефановичу Мазепѣ, да носпѣшествуетъ Преосвященству Твоему.— Писанъ въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, мірозданія 7203 лѣта, Рождества же Іисуса Христа 1694, мѣсяца декаврѣя 4.

На которіе царскіе и патріаршіе писанія яко Гетманъ, такъ и Ясинскій митрополитъ до Царскихъ Величествъ и до Святѣйшого патріарха Московского грамотами своими сицевіе учинили отвѣти:

Божіею милостію Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Великимъ Государемъ нашимъ, Царемъ и Великимъ Княземъ Іоанну Алексѣевичу и Петру Алексѣевичу, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцамъ, и многихъ государствъ и земель восточныхъ и западныхъ и сѣверныхъ отчичемъ и дѣдичемъ и наслѣдникомъ и государемъ и обладателемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, нашимъ Премилостивѣйшимъ Великимъ Государемъ, богомолецъ Вашъ всегдашній, нижайшій рабъ и подножіе, недостойній Митрополитъ Кіевскій Варлаамъ, при мовихъ всеусерднихъ до Превышенебесного Архіерея, благословащаго міромъ и всякимъ благо-

словеніємъ благоутинимъ, старческихъ молитвахъ, съ пошленіємъ до лица земнимъ всемирнѣйшимъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству за милостивое пожалованное слово благодарственно челомъ бѣю.

Богоугодною рвностію ко Вѣрѣ Святой Православной и ко благочинію церковному движими, поволалъ Ваше Царское Пресвѣтлое Величество прислати благочестивѣйшій свой монаршіи грамотній уназъ къ недостойнству моему, яко же и ко Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству войскъ Запорожскихъ обонхъ сторонъ Днепра Гетману благочестивѣйшему Іоану Стефановичу Мазепѣ, о томъ, что, по доносенію чрезъ писаніе отъ Святѣйшого Доснога патріарха Іерусалимскаго и всея Палестины, призжають къ Вамъ Великимъ Государемъ, къ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, для прошенія милости въ некоторые страніе архіепископи, и въ Малоросійскихъ городахъ именуютъ себе патріархами противъ правлазѣ Святія Восточнія Церкви и уставу Святыхъ Отецъ. О чемъ къ Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству и отъ Святѣйшого Калитника патріарха Константинопольскаго соборна грамота за руками прислана, съ великимъ на таковыхъ преступниковъ правилъ церковныхъ запрѣщеніемъ, ея же грамоти и списокъ отъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества здѣ къ намъ присланъ; и о томъ же Великій Господинъ Святѣйшій Киръ Адрианъ, архіепископъ Московскій и всея Росіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ патріархъ, грамоти своя здо писалъ, архіепископске повелѣвалъ хранилися наизъ отъ таковаго безчинія, правиломъ церковнымъ противного, и не нарицати коего таковаго архіепископа патріархомъ, имено же Ахридскаго, иже доселѣ въ Нѣжинѣ бѣ. Таковой убо Вашего Царского Пресвѣтлого Величества благочестивѣйшій грамотній уназъ, недостойнству моему присланій, съ спискомъ

соборніа грамоти Святѣйшаго Константинопольскаго патріарха, яко же и отъ Святѣйшаго Господина Кира Адріяна, архієпископа Московскаго и всея Росіи и всеѣхъ Сѣвернихъ странъ патріарха грамоту, богомудренѣ о благочиніи церковномъ поучающа мя, смирено любизая, прочтохъ азъ недостойніи богомолецъ со всякимъ послушническимъ покореніемъ, же повелѣніа мнѣ въ Малоросійской сей Вашего Царскаго Пресвѣтлаго Величества православной области, въ ней жебы никаковіи былъ подзоръ поврежденія противнаго правиламъ церковнымъ и уставленіамъ Святыхъ и Богоносныхъ Отець. Но понеже въ то само время, егда отъ Вашего Царскаго Пресвѣтлаго Величества монаршая и отъ Святѣйшаго архієпископа патріарха грамоти о повелѣнномъ дѣлѣ недостойнству моему отдани суть, въ обители Свято-Софійской митрополитанской Кіевской, извѣстися подлинно, яко святитель онъ страній, о немъ же писано, именованъ Ахридонскій Мелетій, иже въ своей странѣ престоль оставилъ, живяше здѣ въ Малоросійскомъ Вашего Царскаго Пресвѣтлаго Величества городѣ Нѣжинѣ, и нарицаніе имѣлъ не только архієпископа самовластнаго большаго, имѣвшаго прежде подъ властію своею и архієреевъ нѣколько, но и патріархомъ не равнимъ пяти самымъ большимъ, но меньшимъ, аки би намѣстнимъ, надлежащимъ до вселенскаго Константинопольскаго патріарха, уже отъ временнаго сего живота преставися, мѣсяца іануарія дня 31-го, въ году семь, въ томъ же градѣ Нѣжинѣ. Того ради азъ недостойніи богомолецъ немогій уже о немъ скончавшемся повелѣннаго ми тако, якоже подобае, исполнити, должепствую елико возмогу, найначе же отъ прочіихъ страствовати zde обиклыхъ иноземныхъ архієреяхъ, блюсти опасно, да благочиніе то церковное, нишѣ тако нарочито многосильнѣйшимъ Вашего Царскаго Пресвѣтлаго Величества монаршимъ указомъ и святѣйшескими грамотами утвержденное, хранимо будетъ въ Малой Росіи всеконечно. Зѣ

ТОМЪ 3. 18

таковимъ при помочи Божіей обѣщаніемъ, при всегдашнихъ мнѣхъ, аще и недостойнихъ мольтвахъ, низайшее мое до лица земное великопостное поклоненіе и челобіе подъ стопи ножнїя Вашего Царского Пресвѣтлого Величества всепокорствено слагаю. Зъ монастыра Свято-Софїйского Кїевского, февраля . . , 1694 року.

До Патріярхи о томъ же.

Божією милостію Святѣйшему и Всеблаженнѣйшему Великому Господину Кирѣ Адріану, Архіепископу Московскому и всея Россїи и всѣхъ Сѣвернихъ странъ Патріярху, Отцу Отцемъ и Архипастору пастиремъ, моему премилостивѣйшему Отцу Архипастору и великому благодетелю, Вашего Всеблаженнѣйшого Святѣйшества низайшїй послушникъ и подножіе, недостойнїй Митрополитъ Кїевскїй Варлаамъ, препокорственнѣйшимъ моимъ до лица земнаго поклоненіемъ благословенїя архипастырского отческаго прося, всемирно челомъ бю.

О церковномъ благочивїи великое Вашего Святѣйшества радѣніе апостолскаго подражанїа исполнено есть; подражаеши бо въ томъ самого Апостола Павла Святого, Коринфскую церковь увѣщавающаго: *вся благообразно и по чину да бываютъ*, и тогожде ко Колосаемъ глаголущаго: *аще и плотїю отстою, но духомъ съ вами есмь*, радуяся, видя чинъ Вашъ. Сице Святѣйшество Ваше Малоросїйскїе Церкви, аще и многимъ мѣста разстояемъ отъ нея сїй, обаче духомъ присутствуеши, отческо на ню призираа и пастырско о ней радѣя, да въ ней вся бываютъ по чину благообразно; еже бо есть тѣлу душа, то всякимъ вѣщемъ въ духовномъ и мїрскомъ управленїи благочивїи, безъ него же, акн

тѣло безъ души, вся бывають недѣйственна и неблагообразна. Благочиніемъ же койждо градъ и страна, и кажде вѣрныхъ церковь состоитъ и украшается; его же и намъ Святѣйшество Ваше архипастирско желаеши, за что смиреніе мое со всею Малоросійскою Церковію Вашему Архипастирству премногого воздаю благодареніе. А о нихъ же изволилъ еси Святѣйшество Ваше къ моему смиренію писати, о тѣхъ сиче синовско отвѣтую: архіереи Греческіи и Сербскіи въ Малой Россіи не инни бывають токмо тѣ, иже отъ странъ своихъ въ царствующій градъ Москву къ Пресвѣтлѣйшимъ Монархомъ нашимъ, къ Ихъ Царскому Престолу Владичеству, по милостивѣ шествують и оттуда возвращаются; и тѣи zde безъ изволенія настоящего архіерея никогоже въ презвитерѣ или въ діакони ставятъ, развѣ по изволенію мѣстнаго святителя, яко же то быше во дни Преосвященнаго, во блаженно памяти почивнаго, архіепископа Лазара Чернѣговскаго, иже престарѣлости ради своя иногда удерживалъ молитвено у себе нѣкія Греческія архіереи въ помочъ себѣ, и за то милостивнею ущедралъ ихъ той же Преосвященній Лазарь; аще неприлучашеся у него которій отъ странствующихъ и милостивѣ просящихъ архіереевъ, а самъ бѣ боленъ, то на поставленіе презвитерское или діаконское послалше иногда въ Нѣжинъ къ архидостойному святителю Мелетію. О немъ же Вашему Святителству извѣствую, яко уже преставился мѣсяца іануарія, въ день 31; а жилъ онъ въ Нѣжинѣ близъ двадесяти лѣтъ по милости гетманской, имѣя отъ него препитаніе. Патріаршею же титуло нарицаемій бѣ, якоже мню, потому, понеже и въ Печерской Лаврѣ есть древнѣйшая икона нѣкоего Архидонскаго святителя Симеона, иже странствуя въ Кіевѣ преставился и почиваетъ въ гробницѣ Печерскія великія церкви; на иконѣ же его есть подписаніе сичевое: *Симеонъ милостію Божією Архіепископъ первій Кесаря Юстиніяна земли Македонскія и Архидонскія и Албанскія, Сербскія, Болгарскія,*

Гарватскія и Баснацкія, Мултанно-Волоскія и Угорскія Патріярхъ и всея Аламаніи, Ексархъ великаго троку Апостолскаго Константинопольскаго и вселенія, року Божого 1636; и по тому мною древнему надписанію преставшія Святитель Ахридонскій Мелетій патріархомъ нарицаемъ бѣ, обаче онъ не тако самъ себе тою патріаршою титулою писаше: писашеся бо токмо *Мелетіисъ Архіепископосъ*, яко же видѣти есть его печати и въ подписахъ рукою власною, по нашему народу обикшъ патріархомъ его нарицаше, и то понеже не бѣ отъ звѣрхнѣйшаго патріарха нѣкоего же возбраненія. А отселѣ, ащебы кто отъ таковыхъ Ахридонскихъ архіепископовъ, грядій въ царствующій градъ, случился быти въ Малой Россіи, то по наставленію Вашему Архипарствирскому никто же дерзнетъ патріархомъ его нарицати, по ниже и нѣтъ каковымъ архіереемъ странствующимъ Греческимъ или Сербскимъ попустимъ въ церквахъ именами ихъ славиться, коли паче кого рукополагати не дадимъ. А о количествѣ нынѣ у насъ обрѣтающихся вностранныхъ архіереевъ сіе извѣщаю: вишшепомянутой Ахридонскій Мелетій преставился, Сербскій же Никодимъ, мною яко уже есть нынѣ въ царствующемъ градѣ, той самъ о себѣ Вашему Святѣйшеству да извѣститъ; здѣ же еще обрѣтается Греческій святитель Дамаскинъ, вже и на Москвѣ бѣ и милостиѣ сподобился, той нѣкое время при моемъ смиреніи поживе, по пріятію моему, помощи ради старости моеи. О попѣ же Феодорѣ, Феодоровому сыну, буди вѣстно Вашему Святѣйшеству, яко Феодоръ попъ Троецкій не слышашеся въ Нѣжинѣ; всѣмъ бо намъ зле живущимъ добрѣ есть извѣстно, яко въ Нѣжинѣ градѣ, при церкви Пресвятія Троицы бѣ іерей старъ, издавна тамо колико десять лѣтъ жителствовавшій, именемъ Илія, человекъ честенъ и Богоугоденъ, иже недавно преставился, а по немъ насталь сынъ его Алексѣй; Феодора же по тамъ не слышахомъ; и мною яко то плутъ нѣкій обрѣтается, ложнѣ клеветай, акиби въ нашей Малоросійстей странѣ

мѣстніи Архіереи не дають ставлиннихъ грамотъ тѣмъ, ихъ же рукополагають; но явная то ложь есть и клевета неправедная на церковь Божию и архіереевъ ея, язикомъ аки бритва взощреннимъ держающая, нѣсть бо, во истину нѣсть во странѣ нашей ни единого такового отъ мірскихъ іерея или діакона, ижеби не имѣлъ отъ архіерея своего ставленія грамоти. Да запрѣтится убо клеветай на Божая той лживій священникъ необлекійся во правду и спасеніе, но въ клевету и въ клятву аки въ ризу! А Святѣйшество Ваше и впредь къ моему смиренію отческо милостивъ буди, готову сущу всегда всякое Архипастирское повеленіе со тщаніемъ и прилѣжаніемъ исполнати. О семъ и сторичю Вашему Всеблаженнѣйшему Святѣйшеству зъ нижайшимъ моимъ послушничимъ подъ святія стѣпи ножніи доземнимъ великопостнымъ поклоненіемъ припадая, духомъ любизати держю благословящую Архипастирскую святѣйшую десницу. Зъ монастыря Свято-Софѣйскаго Кіевскаго, февраля . . . , року 1694.

Въ томъ же мѣсяцѣ февруаріи Святѣйшій Адріанъ патріархъ Московскій писалъ до Гетмана Мазепи, въ двохъ интересахъ чернцовъ монастыря Межигорского, причинную свою такую грамоту:

Адріанъ милостію Божією Архієпископъ Московскій и всея Россіи и всѣхъ Сѣвернихъ странъ Патріархъ, возлюбленному во Господѣ Нашей Мѣрности сыну, Царского Пресвѣтлого Величества войска Запорожскаго обѣихъ странъ Днепра Гетману, Іоану Степановичу Мазепѣ Архипастирское благословеніе.

Всѣхъ благъ виновника Христа Господа Наша Мѣрность благодаряще, Твоей любвѣ со всѣмъ Твоимъ до-

момъ жѣлаемъ здравія тѣлесемъ многолѣтно и спасенія души всесовершеннаго и благовременнаго, въ полученіи всякихъ изрядствъ да поживеши! При семъ Твоя любовь да увѣдомствившися, яко общежителнѣй Кіевскій Межигорскій монастырь Нашея Мѣрности ставропигіи, то о каковыхъ либо приключеніяхъ ради требователнѣхъ имъ сосѣдствъ по должности своей намъ извѣщаются. И Твоя любовь ради состоянія во благое и полезное къ той обители и насъ ради буди пріятель, и въ содѣлованіе монастырскихъ ихъ потребъ, къ сему и отъ напраснѣхъ обидящихъ ихъ помощителемъ, да купно отъ всѣхъ славится Всетворящій Богъ непрестанно! Возвѣсти же намъ нынѣ того монастыра Межигорского Игуменъ Феодосій Васковской, яко воинства Запорожского знатнѣй человекъ козакъ Феодоръ Сулима, еще бѣ живый, приказалъ въ тотъ Межигорскій монастырь тысячу золотныхъ червонныхъ по немъ во вѣчное помяновеніе, и синъ его Іоанъ Феодоровъ точію даде имъ пять сотъ червонныхъ, а пятисотъ не даетъ; и аще есть въ томъ кое-либо свидѣтельство или духовная, и ти потщися любезне благоразсудствовати тія праведнѣ, яко христіанскій долгъ содержится. Такожде о земли ихъ и въ мелницахъ съ нѣкими спорніа имѣють дѣла, чтобы по крѣпостямъ или купчимъ развести и отдать во владѣніе изволь, егда будутъ таковыхъ они съ кимъ предъ тобою расправдати. Писася въ царствующемъ градѣ Москвѣ, въ нашемъ патріаршемъ домѣ, отъ мірозданія 7202 лѣта, отъ рождества Господа Іисуса Христа, 1694 мѣсяца, . . февруаря.

Чрезъ зиму прошлую любо намѣривали Поляки приходити на Палѣя войною ку Хвастову, и онъ для того въ великомъ будучи небезпеченствѣ много докучалъ Гетману о войсковую себѣ противъ Поляковъ помощь, яко прежде уже о томъ виразилось; однакъ когда они Поляки прошлымъ временемъ того намѣренія своего для нѣкихъ при-

чинъ не исполнили, и на веснѣ тожъ зъ тимъ намѣреніємъ умолчали, тогда и Палѣй въ благодушіе пришедши, просилъ гетманского позволенія пойти войною подъ городъ Турецкій Казикермень, надъ Днѣпромъ у острова Таванского застаючій. Гетманъ прето яко позволилъ ему тотъ походъ учинити, такъ и отъ себе придалъ въ помочъ Леонтія Свѣчку, полковника Лубенского зъ товариствомъ, и иншіе полки охотницькіе; которіи надблизившия ку Казикермену и стрѣтивши одну чату Татарскую, на голову ея поразили, и килкодесять язиковъ взяли, потомъ и подъ самій Казикермень прибувши, на оній зъ арматъ стрѣляли, поселенія Татарскіе около него попалили, и килко сотъ Татаръ зъ него вискочившихъ погромили, и знову въ Казикермень зъ великою ихъ шкодою угвали, а сами щасливе назадъ повернули. О чомъ Гетманъ (также и о Рубану, на шляхъ Бѣлагородскій виправленномъ для перенятя гонцовъ ханскихъ, въ Польшу къ послу своему послаемихъ) Великимъ Государемъ ознаймуючи, зъ Батурина, марта 12, писалъ грамотою своею тако:

«Доношу покорне Вамъ Великимъ Государемъ, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, же войско Вашего Царского Пресвѣтлого Величества рейменту моего, которое зъ Семеномъ Палѣемъ полковникомъ охотницькимъ и Леонтиемъ Свѣчкою полковникомъ Лубенскимъ посилалемъ подъ жилища неприятелскіе бѣсурманскіе, учинило теперъ назадъ свой поворотъ, и пишуть до мене зъ дороги оній Семень Палѣй полковникъ Охотницькій и Леонтій Свѣчка полковникъ Лубенскій и иніи охотницькіе полковники въ той дорозѣ будучіи; ознаймуючи, же когда они положили свое намѣреніе ити подъ Казикермень, и уже путь свой туда завзявши къ тому городку въ пререченіи мѣстца наблизилися, тогда послали напередъ себе конныхъ людей чотиреста человекъ вмѣсто передной сторожи, которіе то люде зъ неприятелскими людьми стрѣтились, и взявши зъ

ними бой всѣхъ знеслы, и языковъ килкодесять человекъ взяли; а потомъ всѣмъ войскомъ, марта 2, подъ городомъ Турецкимъ Казикерменомъ, и о самую стѣну вишного городка якъ комоннамъ, такъ и пѣхотами отершися, низшій посадъ со всѣми, якіе тамъ были, будинками и живностями зпалили и многихъ непріятельскихъ людей умертвили, и волно безъ отпору зъ того посаду вишовши, били зъ армать на тотъ верхній городъ, и въ стѣнахъ оногю шкоду учинили; и зъ ночи чрезъ день тамъ въ промислѣ военномъ забавившися, отступили назадъ зо всякою своею цѣлостію, накормивши непріятелей послѣднимъ страхомъ и ужасомъ, и такую великую задавши шкоду, якая имъ въ томъ городку ни разу ни отъ кого не бывала; а хочай и вѣшли были зъ того городка непріятелей килкосотъ велѣдъ за тмѣ войскомъ нашимъ, однакъ отъ того-жъ войска великимъ налогомъ назадъ въ городокъ угнанни зъ утратою своихъ поганцовъ, котори и въ трупъ тамъ же положенни. А такъ я, вѣршій Вашъ Царского Пресвѣтлого Величества подданный, тотъ учиненій надъ непріятелми промислѣ причитаю помочи Божой и праведному Вашему Царского Пресвѣтлого Величества щастію, желаючи того всеусерно, дабы и впередъ того-жъ Бога Всемогущаго помощь Богохранимимъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества войскамъ во всякихъ случаяхъ, на всякомъ мѣстцу до побѣжденія враговъ помогала. А что я Гетманъ особно килкосотъ человекъ комоннихъ добрихъ людей зъ полковниѣ полку охотничкаго асауломъ Иваномъ Рубаномъ послалъ на шляхъ Бѣлгородскій, зъ Криму на Очаковъ до Бѣлгорода лежацій, о тихъ не имѣю еще вѣдомости; а послалемъ ихъ на тотъ шляхъ не такъ языковъ достати, якъ хотячи тамъ переняти посланцахъ людей, котори теперь хедать зъ Криму отъ Хана за посломъ ханскимъ, къ Королю Полскому вправленнымъ, и отъ того посла къ Хану въ Кримъ бѣгають. О чомъ намъ чрезъ людей духовнихъ зъ Волоской землѣ

сюда въ Малую Россію прибылихъ извѣствовалося, что яко поселяхъ онѣи ханскій чрезъ городъ столечній Волоскій, Ясами именуемій, великою гордостію въ Полскіе края ехалъ, такъ и посланники отъ Хана за нихъ частіи также и отъ него къ Хану бѣгали; азали теде дастъ Господь Богъ тамъ на томъ шляху Бѣлогородскомъ таковыхъ посланниковъ зъ писмами твѣи людемъ военнымъ въ руки. Отколь изъ чимъ тѣи военніи люде повернутся, о томъ впередъ донесу Вамъ Великимъ Государемъ; и якіе Семень Палѣи полковникъ охотницкій и Леонтій Свѣчка полковникъ Лубенскій зъ товариши припровадятъ ко мнѣ неприятелскіе язвѣи, тѣ я пришлоу къ Вамъ Великимъ Государемъ въ неотложномъ времени. Зъ Батурина, марта 12, року 1694.»

Апріля засъ 28 знову писалъ Гетманъ къ Великимъ Государемъ зъ Батурина, доносячи за якимъ дѣломъ толмачи Палѣеви бѣгали въ Бѣлогородщину, и же уверилъ Палѣя ласкою монаршою и отпустилъ его зъ Батурина ударовавши, и дворъ ему въ Кіевѣ за семъ сотъ золотихъ купивши, такожде доносячи о ханскомъ зъ Петрикомъ наміреніи военномъ на Малую Россію, и о розосланю унѣверсаловъ во всѣ полки для поготовости козацкой на отпоръ твѣи неприятели; писалъ и прочее въ той же грамотѣ, яка такъ ся маєтъ:

«Въ неважной и милостивой Вашей Царского Пресвѣтлого Величества грамотѣ ко мнѣ писано, абимъ я Гетманъ нивѣдался достатечне и Вамъ Великимъ Государемъ вчинилъ донесене: зъ якимъ дѣломъ Семень Палѣи полковникъ охотницкій посилалъ толмачовъ своихъ въ Бѣлогородщину, и зъ якимъ-то такимъ дѣломъ полнымъ оніи толмачи повернулись оттоль, занеже не ждучи его Семенова Палѣева зъ походу военного ку Хвастову повороту, пошли за нимъ въ поля дикіе. Теде я за поворотомъ его Семена Палѣя зъ тоей дороги, когда онъ сполне съ полковникомъ Лубенскимъ заездилъ до мене зъ Батурина, вѣздовалемся

и роспрошувалъ его о тихъ толмачахъ зъ прилежаніемъ; где зъ его отповѣди и самого доводу тое показалось, же еще тіи толмачи за поворотомъ своимъ зъ Бѣлогородщини въ него не бывали, а любо были поехали зъ Хвастова, хотячи его въ ближнихъ мѣстахъ на сей сторонѣ Днѣпра спостигнути, однакъ стрѣтившихся зъ его-жъ Палѣвнимъ обознимъ, до Хвастова отпущенимъ, и порозумѣвшись, что Палѣй пошолъ подъ бесурманскіе жилища, вернулася назадъ сполне зъ нимъ обознимъ. Прето я пространо говорилемъ и приказовалемъ ему Семену Палѣви, жеби, повернувшись въ домъ свой въ мѣстечко Хвастовъ, далъ мнѣ знати, ничего не закриваючи, зъ чимъ тіи толмачи до него зъ Бѣлогородщини повернулись. Въ чомъ онъ Семень учинилъ неотмовное обовязательство; а будто тихъ своихъ посилщиковъ въ Бѣлогородщину посилалъ не о чомъ нишомъ, тилко о окупѣ невольниковъ, бо имѣеть онъ у себе вязней, нѣкоторого мурзу и килка челоуѣка значнихъ Татаръ, за которихъ надѣеться певній мѣти окупъ. Въ той же Семеновой Палѣвой у мене въ Батуринѣ бытности, заповѣдалемъ ему именовъ Бога Живаго и христіанской Православной Вѣри исповѣданіемъ, чтобъ онъ якъ началъ Вамъ Великимъ Государемъ Православнимъ Монархомъ служити, такъ и до конца непорушно свою сохранялъ вѣрность, и ко мнѣ Гетману былъ въ неотмѣномъ желателствѣ; а если бы его отколъ зъ постороннихъ краевъ особливе зъ Полци прелести якіе заходили, тому аби не вѣрилъ и ни чимъ никому отъ благочестного начинанія не далъ себе отводити. На якіи мои упоминателніи слова онъ Семень чинилъ обѣщаніе по прежнему, что по истинѣ вѣрно Вамъ Великимъ Государемъ служити будетъ; я при томъ обличованю (?) его милосердною Вашею монаршею милостию, на утвержденіе такового его намѣренія, пріймалъ его въ дому моемъ любително зъ належащимъ почитаніемъ, и ударовалъ его пристойними дарами, а надто кучилемъ ему власними мовми

денгами, за сто и за сорокъ рублей, дворъ въ нижнемъ городѣ у законниковъ монастыра Межигорскаго, которій то дворъ онъ самъ Семень уподобалъ и прилѣжно просилъ мене, абимъ ему купилъ оный. Зъ такимъ удовольствованіемъ онъ Семень Палѣй отъ мене зъ Батурина отехавши, теперъ прошлыхъ чиселъ прислалъ ко мнѣ въ Батурина тихъ толмачей, зъ которыхъ является одинъ его Семеновъ Палѣевъ а другій Стецка Ягорлицкого, которіи оба два слово въ слово сказали, же ихъ послка отправовалась имено о окуи неволниковъ; о якомъ окупѣ и Стецкѣ Ягорлицкій въ двухъ писмахъ своихъ, до Семена Палѣя писанныхъ, докладаетъ. Якіе то писма обидѣ Семень Палѣй чрезъ нихъ же толмачей ко мнѣ прислалъ для прочитавя; а же просилъ, жебимъ для его потреби опять назадъ одослалъ писма ови, теди я велѣвши ихъ переписать, саміи подленіи къ нему одослаемъ, а списки посилаю въ приказъ Малія Росіи; и тое Семень Палѣй въ писмѣ своемъ доложилъ, да и тіи толмачѣ словесно сказали, что одного козака его Семенова Палѣева тамъ въ Бѣлогородшинѣ задержано за нѣкоторого убитого толмача Татарскаго. Является тежъ и тое, что они толмачѣ принесли къ нему Палѣю писмо зъ Бѣлогородщини отъ Солтана, сина ханскаго, которого Ханъ илучи зъ Царигорода до Криму оставилъ для порядку; але же Семень Палѣй оногo солтанскаго писма ко мнѣ не прислалъ, теди не могу въ томъ виrozumѣти, чи то зъ препомненя тое у его сталося, чили зъ якой опасности. А что тіи жъ толмачѣ тутъ въ роспросѣ о поваженіяхъ бесурманскихъ сказали, тое особно въ тетраду записавши, яко вещь до уважена потребную, посилаю при семъ листѣ моемъ въ приказъ Малія Росіи для донесеня Вамъ Великимъ Государемъ.»

«Подъ сее-жъ время певніи торговіи люде Полтавскіи, которіи были въ Криму задержани, zostали, по случаю миру Запорожскаго зъ Татарами поновленомъ, въ доми свои отпущени; которіи о томъ намъ донесли, же слышали они въ

Криму о нѣкоторихъ Греческой вѣри людехъ и отъ Армянъ, также и проклятого врага нагѣника Петрика товарищи имъ объявляли, что Ханъ Крымскій на нѣшнего лѣта не пойдеть на войну Нѣмецкую, но за всѣми Ордами будетъ обрѣтатися въ Криму, и по злему его неприятелискому на мѣренію хочеть, зъ побудки того-жъ врага Петрика, дашіе свои вѣсти премисли около смущенія и предженія народа Малоросійскаго, или около чиненія военныхъ промисловъ. По тихъ торговыхъ людехъ прибылъ ко мнѣ зъ Сѣчи Запорожской невній козакъ, которій для того тамъ и найдовался, жеби о всякомъ повоженію въ конецъ вразумѣвалъ и давалъ мнѣ знати, яко-жъ и передъ смѣю ко мнѣ онъ писовалъ; тотъ сказиваетъ, же Запорожци, Атаманъ Кошовій и все войско Низовое Запорожское, за прибытемъ къ себѣ отъ Хана Крымскаго посланца, отнявши и потвердили тое свое зъ Кримою примире, якое прошлаго року, за бывшего Атамана Кошового Ивана Гусана, у Камяного Затону зъ бывшимъ Калгою Солтаномъ составилось; и яко торговіи люде повѣдали, такъ и онъ говорить, будто маеть самъ Ханъ Крымскій зъ Ордами сеголѣтнего времени подъ Малоросійскіе города приходить, не такъ на саблю свою поганскую и на всеміи промисли полагаючися, яко на оманчливіи надѣючися прелести; бо оній проклятіи врагъ Петрикъ таковыми его Хана побужаеть и обнадеживаеть словами, же если онъ Ханъ зъ Ордами подъ Малоросійскіе города пришевши помещаеть, то будто албо войско, якое будетъ въ собраніи, на старшину збунтуется, албо въ горадахъ посполство учинитъ бунтъ, и зъ немъ Ханомъ и панствомъ Крымскимъ вридетъ до примиря. Якими лгара оною подущательными словами Ханъ уводячися, хочеть неотложно за всѣми Ордами Крымскими сюда приходить; на якій въ си край походъ будто и отъ Солтана Турского есть ему Ханови изволеніе, и для того-жъ будто и Орды якъ Крымскихъ такъ и Бѣлгородскихъ онъ Султанъ Турскій

на войну Нѣмецкую не тягнетъ, чтобъ Ханъ въ дому осѣдаячи зъ Ордами Крымскими потщался подѣ Малоросійскими городами (чего имъ Боже не допоможи) намѣреній любѣ войною любѣ прелестями учинити промисль, а Калга albo Нурадинъ Солтанъ зъ Бѣлгородскими Ордами и зъ Турскимъ войскомъ, яко при килкохъ пашахъ прислано туда быти маеть, приложилъ старая очистити тѣи границы, якіи въ килкохъ мѣснахъ въ Волоской землѣ Полскимъ войскомъ осаждени. Якая рѣчь обдириѣ на особномъ писмѣ для донесеня Вамъ Великимъ Государемъ есть наображена. Яко тедеи зъ того донесеня дається вѣдати, же недѣлниво неприятели бесурмане поганской своей завязности хочуть доволнити, такъ ми Гетманъ зъ старшиною зъ полковниками и зо всѣмъ войскомъ Запорожскимъ и зо всѣмъ народомъ Малоросійскимъ, подѣ ноги упадаючи Пресвѣтлого Вашего Царского престола, некорне бѣемъ челомя, дабы Вы Великіе Государи, по обиклому своему монаршому (?) о цѣлости православного христіанского народа, усердно изволили указати Богохранимымъ своимъ Царского Пресвѣтлого Величества войскамъ за времени готовитися на дѣло военое, и наблизитися къ надлежащимъ Украинимъ мѣстамъ, для постраху и отпору онымъ неприятели. А я Гетманъ, любѣ еще не маю на тоє Вашего монаршого указау, безъ которого не тилко ни зъ кѣмъ бою заводити и войска совокуцляти, але изъ домовъ полковъ рушити не годится; однакъ писалемъ и розислалемъ во всѣ полки приказніи унѣверсали, аби якъ городовое, такъ и охотницкое войско было въ поготовости до походу военого, и якъ хлѣбніе запаси, такъ же и оружїи порядки въ належитомъ имѣли устроєніи; якоє мое унѣверсалоє разослає и для того учинилемъ, жебы неприятели мѣли оттоль пострахъ, бо могутъ они провѣдати, вѣжъ у насъ о ихъ зломъ намѣренїи есть вѣдомость и належитая содержится готовость до отпору. О томъ тедеи ихъ поганскомъ намѣренїи, въ

якую пору имено схочуть они поганци зъ Криму рушитися, либо притрудно самимъ совершенимъ извѣщеніемъ передъ временемъ ввѣдаться; бо и проищонъ зми о походѣ Нурадина Солтана зъ Ордами Запорожцѣ прислали намъ зъ Батурина вѣдомость въ день оворковій, а они поганци вдарили подъ Переволочную въ середу, противъ якого скорого ихъ поганского поспѣшенія отнюдь не можно было намъ зъ войскомъ на отпоръ поспѣшити; однакъ теперъ всякими способами будемъ стараня прекладати, же бисмо ранѣй могли мѣти вѣдомость, въ якій часъ ихъ поганское и въ якихъ силахъ зъ Криму будетъ порушене. О чомъ къ Вамъ Великимъ Государемъ по должности подданской донести обѣщаюсъ; теперъ сей листъ мой посылаю къ Вамъ Великимъ Государемъ чрезъ вишпомянутого, которій о нѣшнихъ вѣдомостехъ и о Запорожскомъ поведеніи, особливе кто зъ Запорожцовъ въ належитой ку Вамъ Великимъ Государемъ вѣрноси постоянно трваєтъ, а хто до смятенія есть склоненъ, въ государственомъ Вашего Царского Пресвѣтлого Величества приказѣ словесное учинить донесене.»

Зъ Батурина, априля 23, року 1694.

По такихъ недобрехъ зъ Криму вѣдомостяхъ, валеchnій невѣстюхъ и махіавель Гетманъ Мазепа розгвѣвавшись на Татаръ Кримскимъ и на Татаръ Азовскихъ, которіи зъ святашами своимы Донскими прешлого времени въ крайнихъ отъ Дову городкахъ слободскихъ пошкодили, а въ Бердахъ и Молочныхъ многихъ козаковъ зрадеcko въ полонъ загорвули, въ мѣсяцю маю виправиль былъ къ Азову, на отмщеніе бѣсурманомъ Азовскимъ тыхъ кривдъ христіанскихъ, полки Гадляцкій и Полтазскій, также компанійскій Ростовского и сердюцкій Кожуховскаго; але тіи полковники будто для роптанія товариского (якъ предъ Гетманомъ вимовлялися) отъ скудости харчевой, чили для якого страха

не забиваючися въ далшіе мѣстца полевіе, отъ Довгой назадь подогнувши хвостъ повернули.

Войску Низовому Запорожскому щасливій военной того лѣта надался прогрессъ, которое хочай и въ миру (яко вишшей наменилося) зъ Кримоу зоставало, однакъ жалѣючи по брати своей, въ Бердахъ и Молочнихъ чрезъ Азовцовъ въ плѣнъ загорненной, веть за веть бесурманомъ Кримскимъ одомстили; ябо лотками, Конскою и Днѣпромъ мимо Асламъ-Керменъ прокравшися и въ лиманъ Очаковскій вилнувши, пристанули теми лотками ку берегу Кримскому, и зъ онихъ висѣвши килконадцять сель Татарскихъ въ Криму, неподалеку отъ берега бывшихъ, спалили и въ нѣвечъ обернули; къ тому многихъ Татаръ тамъ же побивши и много ясиру Татарского набравши, безбѣдно иннимъ путемъ уже земляницмъ, лотки свои нѣгдѣсь потопивши, до Сѣчи своей повернули, бо по согласію ихъ войско конное Запорозское зъ конми излишними тамъ и на той часъ прибыло, где ихъ застати чаяло. О которомъ мужественномъ промислѣ военномъ Запорожскомъ Святѣйшій Адріанъ патріархъ Московскій увѣдомившися, писалъ, септеврія 12, зъ Москви войску Запорожскому похвалу и Гетману за тотъ промислѣ военній благодареніе таковою грамотою своею:

Адріанъ милостію Божіею Архіепископъ Московскій и всея Россіи и всѣхъ странъ Патріархъ, возлюбленному во Господѣ Нашея Мѣрности сыну, Царского Пресвѣтлого Величества войска Запорожскаго обѣихъ странъ Днѣпра Гетману, Іоану Степановичу Мазепѣ архипастирское благословеніе.

Явленно есть Всеблаговому Творцу и Святителю нашему Богу во целовѣцехъ угожденіе, по гласу Богопроповѣдника Апостола Павла Святого благотвореніе, яко вѣщаетъ: бла-

зотворенія и общенія (со штико) не забывайте, таковыми бо жертвами благоугождаетъ Богъ; къ сему Твоя любовь дѣлатель прилежши, и паче всего на то усердіе содержиши, къ сему тпашіе и радѣтельное служеніе показуя, въ должности Твоей гетманской воинствуеши со усердними воинами тамо сущими враги христіанскіи—проклятія махOMETани. Въ семъ убо слава и честь Богу и похвала воиномъ, яко полагають души свои по братіи своей и свободяють Церковь Божию, отчество защищаютъ, Благочестивѣйшимъ Великимъ Государемъ Царемъ усердную службу исполняютъ, неуспіно воинствующе; еже нинѣ достохвалнѣ Запорожское воинство Твоимъ руководствомъ сотвори, разоряюще Татарскія и Турецкія пограничная жилища, и пльнѣ не малій въ царствующій градъ Великимъ Государемъ нашимъ, Царемъ и Великимъ Княземъ Иоану Алексѣевичу и Петру Алексѣевичу, всея Великія и Малыя и Бѣлія Росіи Самодержцемъ прислалъ еси. Сего ради и Наша Мѣрность благодаримъ Господа Бога, и Твоей любви и всему Православному воинству тамо сущему, яко возлюбленнымъ нашимъ синомъ, желаемъ во всякое благотвореніе благопотѣшенія, и въ долготу дней здравія и спасенія, и на враги всегдатніи побѣди и одолѣнія! Да вси благовѣрніи людіе въ мирѣ и тишинѣ пребывающе прославятъ Бога Отца нашего на небесѣхъ, и вѣчное во свѣтлостехъ небеснихъ царство со Христомъ Исусомъ получатъ! О благопробываніи и здравіи Твоемъ слышати всегда жемаемъ; при семъ извѣствуемъ Твоей любвѣ, нинѣшняго времени послахомъ къ тебѣ книгу Евангелія болшая печати, устроеное совершенно, во святій градъ Іерусалимъ, брату и сослужителю нашему, Святѣйшему Киръ Досифею патриарху Іерусалимскому, ежеби въ Малоросійской странѣ оное одата бывшему здѣ отъ него архимандриту Хрисанфу; и аще онъ архимандритъ гдѣ нинѣ въ Малой Росіи обрѣтается, изволь ему тую книгу отослати съ кимъ прилично, аще ли унде въ далекость пути гдѣ, изволь о

томъ намъ вѣдѣніе сотворити, аще ли же кто будетъ знатникъ во оную страну издаковъ, и Твоя любовь и съ тѣмъ къ нему архимандриту пошли. Писася въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, міроздавія 7202 лѣта, спасительного же воплощенія Іисусъ Христова 1694, септеврія 12 дня.

А Гетманъ на тую грамоту патріаршую взаимное до патріархи зъ Батурина, октоврія 23, учинилъ благодареніе такою грамотою своею:

Божією милостию Великому Господину Святѣйшему и Всеблаженнѣйшему Киръ Адріану, Патріарсѣ царствующаго великаго града Москви и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ, отцемъ отцу и звѣрхнѣйшему Архипастирю, мнѣ благодарителному наставнику въ Духу Святомъ, отцу и милостивому благодѣтелевѣ, подъ стопи святоблвнихъ ногъ смиренно упадаючи, челомъ бю.

Архипастырское Вашего Святѣйшества благословеніе, нарочно въ пречесной Вашей патріаршей грамотѣ изображенное, въ немъ же и вѣрной нашей Гетмана и всего войска Запорожского къ Великимъ Государемъ нашимъ службы милостивое отческое приложено естъ похваленіе и благовѣтливое святителское всего блага желательство, предлюбезно и пречесно азъ послушній Вашего Святѣйшества синъ зо всѣми при мнѣ сущими принялъ есмъ. Раболюбно убо подъ стопи Святѣйшого превисочайшаго Вашего патріаршого ерону упадаючи, многокrotnie о семъ пренаипокорственнѣе челомъ бю, тое исповѣдую, что вся сія надъ неприятелми Креста Святого, яко въ прошлыхъ мѣсяцехъ, тако и сегз времени воспріятая одолвнія собишася самимъ Бога Всемогущаго дѣйствіемъ, за монаршимъ щастіемъ Пресвѣтлѣйшихъ и Державнѣйшихъ Великихъ Государей нашихъ, Ихъ Царского Пресвѣтлаго Величества, а за святомъ 3.

тѣйшими и благопосѣянными архипастырскими Вашего Святѣйшества молитвами, за которыми и впредь въ такихъ случаяхъ можетъ намъ помочествовати и благопосѣшествовати Вседѣйствующая Божественная Сила; въ ней иже азъ несумѣнно полагаючи мою надежду, долженъ есмь со всѣмъ войскомъ Запорожскимъ служити имъ Великимъ Государемъ въ непремѣнномъ радѣннѣи.

Книга Святое Евангеліе большой печати, прекрасное лѣпотою устроенное, отъ Вашего Архипастырского Святѣйшества въ святой градъ Іерусалимъ Святѣйшому Кирѣ Досноеню Патріарху посланное, отдана мнѣ Гетману, и я по повелѣнію Вашего Святѣйшества, сискавши Превелебнѣйшого Іерусалимскаго архимандрита отца Хрисанфа, вручихъ ю оному. Присемъ и паки принаипокорственнѣе Вашому Патріаршому Святѣйшеству челомъ бую.

Данъ въ Батуринѣ, октовріа 23, року 1694.

Того-жъ року Король Полскій Янъ Собескій стараючися прилѣжно Русь, въ коронѣ Полской жителствующую и Восточного исповѣданія Греческого крѣпко держащуюся, привести до Унѣи зъ Римлянами Поляками, и Православію Святое весьма скасовати, назначилъ для того быти заводу во Львовѣ градѣ Рускомъ—Малоросійскомъ, и ресослалъ прежде свои унѣверсали во всю Русь и Малую Польшу, повелѣваючи въ мѣсяцѣ септеврѣи всѣмъ духовнымъ и свѣтскимъ Рускимъ и Полскимъ станомъ, для тоеи впорной Унѣи, до Льова захатися, и совершенно тую Унѣю зъ Русю трактатомъ заключити и уфундовати; для чого и отъ брата своего королевского нарочного посла разумного человека Скарбка, каштеляна Галицкаго, за инструкцію королевскою своею прислалъ туда-жъ до Льова; который, тамъ прибувши и множество Русѣи и Поляковъ, подавъ ординацу королевского закарщикса, заставши, на первой сесіи въ

катедри Греко-Руской епископской Львовской, септеврія 16, до всѣхъ становъ Рускихъ, при заѣзценю помененой королевской инструкціи съ похвалами королевскихъ заслугъ и старанію о утвержденіи Унѣи, такую Латинно-Полскомъ языкомъ ретелне учинилъ предмову:

«Что великій и смотреливій полѣтникъ доброволне царствующиимъ призналъ монархомъ, яко царь есть союзъ, коториимъ Рѣчь Посполитая связуется и духъ животній имѣти же живеть; тоє Наяснѣйшій Панъ нашъ щасливо пануючій skutкомъ показуєть, ижъ величество его такъ есть постоаннее и въ себѣ фундованное, жеби всѣ стани отчизни натиной надъ собою пануючого и за собою старающогося его почували. Доводъ того есть явній, якъ Его Королевская Милость, Панъ нашъ милостивій, отъ початку панования своего будучи уже полній триумфовъ, волними головами на престоалъ возведевій, отчизнѣ ставаючися, не перве до діядемъ албо королевскихъ спѣшился вчасовъ, поки вѣтровъ и розниахъ замѣшательствъ непогоди въ своей имперіи не успокоилъ; приріи военніи усмиривъ невчаси, Рѣчи Посполитой зъедночивъ сили, блукаючійся народъ Украинскій и война Запорожскій, крѣпкую противъ потузѣ Оттоманской заставу, ово панскою ласкавостію, ово побѣдительною оруніємъ великовладному своему прилучилъ панованю. До триумфалнахъ поступуючи лавровъ, священную главу царскою здоблячи діядимою, отцевскіи стараня на сейнахъ и рѣдахъ поназуєть притомностію своею, зѣ уіймою, а можетъ реніися зѣ стратою здоревя своего отирауєть. Въ трудностяхъ, небезпеченствахъ и въ претрѣвнихъ случаяхъ познати можна челоуѣка, хто наковѣ; чи не каждій же пана сего въ некою и войнѣ можетъ дожити славу, и яко хотѣніямъ народнимъ досконалую чинитъ сатисфакцію. Яка колдеи на отчизну нашу падаєть fortuna, то не заблаженною застунаєть головою невластоуєнное мундество, не прѣдмемленое сердце, обоимъ напо-

яють славою, валечні чини приносять користь, поразками когдась прешлими затемненною народа нашего славу не устаючими здобить и освѣчуєть триумфами; словомъ сказать, что Его Королевская Милость Панъ мой милостивій весь есть едино старане: крови пролитія мстителъ, за услуги подятіє награждаетъ, а которыхъ сохраняетъ, тихъ кохаетъ, великовладній маєстатъ въ власнихъ неувѣщающійся границахъ, и якому единъ не довлѣєть свѣтъ, по всѣхъ народахъ христіанскихъ розводится монархіяхъ; милостию Вѣри Святой зятій, для помноженя хвали Божей церкви будутъ, здесперованими и уже погибшими приносить здравіє и волнєсть, бѣсурманскіи знаки зъ церквѣ скидаєть мѣсяцъ, завоеванное одійскуєть и призорочуєть королевству, зъ рукъ поганскихъ отбѣраєть замки и фортеці, ненасищенного кровѣ христіанской притискаєть жерлока: же зъ упадлою фортуною своею на себе обернувши руки, старшину свою гублячи, що разъ слабѣти, що разъ отятахъ згубою войска и обозовъ своихъ отступати муситъ провинцій. А чижъ доситъ на томъ, аби толке набытіємъ слави вся и отъ цѣлого христіанства пріймоваєть побѣди новѣишованія, но набитого добра и боронити треба; не перестаетъ смотреливство Его Королевской Милости Пана моего милостиваго и неистомленная праца въ далекихъ и дикихъ Татарскихъ кочовискахъ незвѣтжакою руки, показовати славу войскамъ христіанскимъ, аверсією чинячи полегку, поганскимъ зась чрезъ побѣду особою своею и за сиравою валечныхъ Гетмановъ своихъ накладати ярма. А кгда той нашъ бенефакторъ такимъ лєнѣєть слави украшеніємъ, грѣєть его жарливость ко размноженію Вѣри Святой, святиницъ Божіихъ ко украшенію, Церкви Хрестоной беретъ его ревность ко висвобожденію, души и особи, кровію Господа Избавителя нашего всуцленіи отъ тьранского напованія всегда хочєть висвободжати; свѣдчатъ то Журавецскіи трактати, которіи въ первомъ мѣсяцѣ

мають писаное отданіе Грѣбу Господня и костела Іерусалимского христіанамъ, Вѣри Святой волное исповѣданіе, особъ духовнихъ щастямъ противнимъ подъ панствомъ Порти Отоманской зостаючихъ волность, певную лѣчбу христіанъ, силою желѣза и щастямъ войны по рознихъ фортецахъ въ неволю забранихъ зовѣши возвращеніе. Еще однакъ величество Его Королевской Милости Пана нашего милостивого одного жадаеть, чинъ Вашей Милости Панства зиваеть, вся совокупляющій присоединити ваєъ старается до костела Римского Католичкого; а того ради зслаеть мене сюда Его Королевская Милость волѣ своей зъ віявленіемъ на звздъ Вашей Мости Мосцѣ Панства, которій добротливе чрезъ свои зложилъ унѣверсали, отцевскою милостию, добра посполитого респектомъ, а найбарзѣй енасенія вѣчного для приобрѣтенія, до едности зъ костеломъ Римскимъ Каолическимъ Вашей Мости Мосцѣ Панства призиваеть и запрошуеть. Озмѣте Ваша Мость Мосцѣ Панство въ прикладъ и въ рефлексію панства Греческіи давній, ядъ славній, якъ пространній, якъ всякими ублагословенніи достатками были, когда подъ однимъ началствомъ и главою Петра Святого зоставали въ Константинахъ и иншихъ монархахъ своихъ, которіи того заслужилися, жеби ихъ Великими звано; кгда заєъ той нещасливій наступилъ раздоръ, стала змѣшанна вѣра, на панство Греческое гнѣвъ пришолъ явній Божій, войны загустилися. За такою незгодою наступила кара Божая, царство отъ царства пренеслося, и где предъ тимъ святіи пановали Цесарѣ, тамъ незбута и срогав бѣсурманская розказуеть монархія; церкви Божіи едни въ проклятіи обернено мечети, инніи предъ тимъ золотимъ и срѣбнимъ приоздобленніи апаратомъ во мерзскіи станѣ и иншіи вшетечвіи отдаво сарав; мѣста правами и порядками славній, едни зъ землею соравненно, другіи душъ христіанскихъ сталіся мучилищемъ. Такого-жъ-дознали нещастя Болгарска, Сербска, Мултанска, Волоска провинція и наша

Украина; тамъ где противъ потузъ Оттоманской крѣпка была застава, где рыцерской охоты красное процѣвало дѣло, живая и природная на моголь охота непрестанная и загаснути немогущая бывала ненависть, тамъ теперь единыхъ свѣти бесурманской покрила зѣма, другихъ сумная заступала пустыня. Часть нинѣшній, часть сщасливій, часть Божественній; Духъ Святій на Апостоловъ во огнистыхъ неходивъ ашикахъ, Его Королевская Милость разевиниѣ Духа Святяго огни собарастъ, взываетъ Вашъ-Мостей Мосцѣ Панства до единости Вѣри Святой зѣ костеломъ Римскимъ, Панъ той, котораго смертвѣнемъ, руководствомъ и стараніемъ народовъ христіанскихъ войска совокупленіи; маючи надѣю зѣ ласцѣ и прощелѣ Короля надъ Королями добротливого Бога, же и въ сердцахъ Вашихъ Мостей Мосцѣ Панства взбудитъ охоту къ есединенію. Нехай дасть Вашъ-Мостей Мосцѣ Панству въ разсужденіе святоблизи въ близжихъ діоцезіяхъ приклады, нехай дасть Духа правди поенанія, дабы Вашъ-Мостей Мосцѣ Панство, отложивши сердце Великихъ ожесточеніе, дѣло тоє Божіе и стараня Его Королевской Милости Пана нашего милостивого единомысло, единостайниихъ сердцемъ и умисломъ кончили зхотѣли! Озмете Вашъ-Мостей Мосцѣ Панство тилко до уваги не течію душъ своихъ, але и всякіе всего христіанства, которіе мѣють быти за зедиченіемъ Вѣри Святой пожитки: единъ тогда будетъ, аще будетъ непріятель—всѣмъ намъ непріятелемъ, аще кто пріятель—всѣмъ намъ пріятель будетъ, размноженіе и распространеніе Вѣри Святой и хвали Божей будетъ единое, оздоба церквей Божіихъ една, оборона една, а для того будетъ моцнѣйшая крѣпость наша и непреодоливая! Ежели бѣ-всѣмъ единствѣ зѣ своего имени рѣчь есть влѣчмая и пожаданная, далеко болше зѣ певности избавленія не омилной будетъ влѣчнѣйшая и пріятнѣйшая, а на ганбу и згубу поганства и атеизму чинѣйшая и найдоскональнѣйшая. На остатокъ уважете Вашъ-Мостей Мосцѣ Панство, же зѣ стану шадлетского релі-

гя Велкой люде, ровно якъ и наши мѣють быти по мѣстахъ администратерами великихъ говорохъ, носсесарами въ судахъ и правахъ, якъ и наши на сеймикахъ будутъ мѣти валіоръ, гедохъ волній и повагу! Едноть Вѣри Святой есть фунда- ментъ и душа доброго порядкованя, раздоръ зась и несо- гласіе всякой бѣды и смущенія бываетъ причиною; когда соединимось поблагословить насъ Господь Богъ. Кто-жь теда въ Вашъ-Местѣ Мосцѣ Панства не признаеть, ижъ что колдвекъ людамъ фортуна дати можетъ, повинно то устами старшого приобѣщатися; кто не признаеть, ижъ налейшій Памъ мой общія потреби паче своихъ частныхъ по- читають; кто не видать, ижъ субстанцію и здоровья свое для доброго носполнотого звикъ тратити? Въ такихъ тедахъ окказіяхъ вѣдати Его Королевской Милости ку себѣ вѣрноть, и яко зъ единой отческой милости стараеться привести до згоди и насъ созивають, уважте, ижъ его старанія и поваги коро- левской понижави и презирати вѣрнимъ подданнымъ непри- лично, да и небезгрѣшно есть.»

Тую Скарбка посла королевского мову до Руси вчинен- ную прислалъ до Преосвященного отца Ясинского метро- полити Кіевского и ѣлкійсь г. Озарковскій при таномъ ове- емъ, септварія 20, зе Лвова писаномъ листѣ:

Ясне въ Богу Превелебній Мосцѣ добродѣю!

Но вислопей недавно любо чрезъ пѣхотного до Вашъ- Местя Мосцѣ Пана и добродѣя отъ мене кошии унѣверсалу Короля Его Милости, которій вѣдать за для конгрегациі, 16 септварія (подлугъ нового календара) до мѣста столече Руского Лвова, трехъ стамохъ: духовній, шляхет- ской и брацкій, въ тмъ нашѣреніемъ и прикладомъ, якъ въ діецезіи Премислской свѣтій прикладъ созивающей релігій Греко-Руской людей, жеби зихалися; которая копія унѣверсалу сподѣваюся, же до рукъ Вашъ-Местя Пану дой-

шла. А потомъ когда за универсаломъ Короля Его Милости рыцарскій станъ, духовній, законникъ и свѣцникъ, якъ тежъ и братства ставропигіане и партикулярніи братства на той публичній актъ прибули, якъ то звычай початокъ отъ Бога, Его Милость отецъ епископъ Львовскій публичное моленіе въ церкви мѣской, мижъ мурами зостаючой, скончавши, казодѣя катедралній ординарійній возбудивъ казаномъ своимъ народъ, где заразъ великое возмущеніе и мурмуръ стался; бо барзо былъ великій конгрессъ людей рѣзнихъ становъ, а наветь Римской релѣгии. По отправленомъ набоженствѣ читано универсалъ королевскій и предложеніе интенцій зъ записанемъ акту; а потомъ панове братство ставропигіоному Львовского, маючи рескриптъ отъ Короля Его Милости, пресли, аби подлугъ волностей привѣлей Намѣсѣйшихъ антецесоровъ, догмата и грамоти были заховани, и реверсалъ прочтавши, въ которомъ выражено, же всѣ зрочности и публичніи дѣла звикли въ церкви катедралной Святого Юрія Львовской отправатися, яко елекцій епископовъ и прочая, такъ при тихъ правахъ своихъ стояли, же юрисдикціи зафундовати не дали. А по долгихъ контроверсіяхъ сесію на завтрешній день до катедрн отложили, а тимъ часомъ всѣхъ до конгрессу обоего стана людей належачихъ отецъ епископъ до своей резиденціи на трактamentъ запросилъ; тамъ же заразъ при добромъ винѣ нашлось много противоглагольниковъ, такъ далеко, же вступить своего трудно приговорили. На завтре, 17 септеврія, до катедрн зихахнися шляхта, намѣсники, игумена, братства, подлугъ порядку на кшталтъ сеймиковъ и трибуналу коронного, засѣли и чекали поки часъ прійдетъ посла Его Королевской Мосцѣ зъ инструкціею впровадити; которій когда до кола взоишелъ, отецъ Епископъ мѣсца своего и кресла маршалковского Его Мосцѣ уступивъ; тое якъ сталося, взявъ голосъ посла Короля Его Милости, и досить по сенаторску пенкно и мудро говорилъ, якою перорою зъ одаванемъ инструкціи

забавилъ цѣлу годину. А послѣмъ былъ Его Милость панъ Скарбекъ, Галицкій каштелянъ, человекъ ученій, такъ въ войнѣ, якъ и въ покою наистатечивѣйшій. Между тѣмъ давано годоси, хто що можетъ сказати зъ трехъ становъ; одни теде давали такую сентенцію до болшого конкгресу на пролонкацію, други держалися конституціи року 1677, въ которой замкается, жеби вся Русь, подъ панствомъ Его Королевской Милости знайдуючаяся, захавшися на сеймъ далній до Варшави, о томъ квестію мѣла и способи подали, якимъ кшталтомъ до едности вѣри Святой Кафолической и послушенства Римского приступили, а иншіи говорили, же цѣле просимо Корола Его Милости Пана нашего милостивого за ту данскую ласку и попеченія дякуемъ, абисмо такъ рицерскій станъ, якъ и въ монастырахъ законники и братства, подругъ водностей церковнихъ написанихъ, которіи правами патріаршици щитатся, въ цѣлости зоставали и прочая; якіи споръ не могъ скончатися ажъ до вечера, а когда видѣвъ Его Милость панъ поселя, же до згоди не приходять, просидъ всего кода о скончене сесіи и зъ тимъ до резиденциі своей отихалъ; дедвѣ теде на тое згода стала, ажъ третей сесіи зъ голосами випадати почали, контрадиценти; для референциі въ бытность посла не смѣли, такъ шляхта, якъ стали духовніи, рацію такую даючи, жеби перве успокоити цетреби военіи, а потомъ приступити дѣла, а кгда розніи речіе прекладали, чрезъ чтири сесіи або засѣданія и речевоа своего не могла взяти skutku, не справивши дѣла, всѣ розихадся. А що далей будетъ, повидимо; а теперъ посылаю Вашъ-Мости Мосцѣ Пану и добродѣви предмову Его Милости пана посла хваткомъ въ бутку писанную, поки бодше что виготаю. Покорне оразъ залѣцаючися панской ласкѣ и милости отцевской, естемъ назавше Вашъ-Мости Мосцѣ Пану и добродѣви моему во всемъ нижайшій слуга

Г. Озарковскій.

По такихъ зєздахъ и поселствахъ смотрячи, показується тое, же не вся Русь склонилась до Унїи тогда, когда принялъ оную Іосифъ Шумянскій епископъ Львовскій, яко листъ назадъ положеній, въ року прешломъ 1681, марта 27, писанный свѣдѣтельствуєть. Жался теде Боже, что прошлого 1689 року, по указу гетманскомъ зъ канцеляріи войскової енеральной зъ Батурина до одного шляхтича Полскаго Игнатовскаго на реплѣку королевскую чинячи отвѣтъ, приписано въ немъ Королевѣ похвалу и названо его церковей благочестивнхъ фундаторомъ и Православія Святого оборонцею и защитителемъ, приличнѣй би нареци тайнимъ гонителемъ и полѣтичнимъ искоренителемъ; поневажъ не приводячи до Унїи зъ собою Татаръ липковъ, Жидовъ поганцовъ, Лютровъ и Калѣйновъ, въ коронѣ Полской довольно обрѣтающихся, да приводить и принуждаєть до Унїи Русь Православную, которая и безъ Унїи лучшая есть отъ схизматиковъ Римляновъ.

Того-жъ року, септеврїа числѣ среднихъ, виправилъ Гетманъ Мазєпа въ Бѣлогородщину войною войска рейменту своего Наказнимъ Гетманомъ полковника Чернѣговскаго Якова Лизогуба, Ивана Мировича полковника Переяславскаго зъ полкомъ его, полковника Прилуцкаго Ивана Рубана, асаула компанїйскаго зъ полкомъ компанїи Новицкаго и Григорїа Пашковскаго полковника зъ компанею его; а на томъ боку Днѣпра прилучился къ нимъ и Семенъ Палѣй зъ полкомъ охотничкымъ, которого всего войска могло быти до осми тысячъ и вѣщше. Тое теде войско прибывши въ Бѣлогородщину предъ Покровою килкома днями добыло паланку ханскую, Ганкушли именуемую, надъ рекою Днѣстромъ зостающую, и многіє тамошніє Татарскіє села попалило и вѣвечь обернуло, а набравши тамъ же множество ясировъ Татарскихъ и Волоскихъ мужеска пола и женска, повернуло отголь щасливе въ Малую Росію въ дома своя, мало тамъ въ Бѣлогородщинѣ отъ Татаръ до-

знавши въ своихъ промислахъ препятія для того, же всѣ Орди Бѣлогородскіе находивалися тогда зъ Турчиномъ на войнѣ противъ Цесаря Христіанского. При такихъ состояніяхъ, кгда прибылъ Палѣй зъ Бѣлогородщини въ Хвастовъ, тогда рейментаръ Вилкга зъ войсками Полскими и козацкими, зъ Хвастова его вигнати и вистрашити желавшій, заведшися на своемъ мѣстѣ уступилъ зо всѣми войсками пречъ ажъ ку рецѣ Случи; а Палѣй знову на прежнихъ станціяхъ свое расположилъ войско, и народъ зъ Хвастова тожъ розишолся на прежніи свои жилища, которіи въ Хвастовъ позбѣгалъ былъ отъ нахождения войскъ Лядскихъ; о чомъ Гетманъ увѣдомившися писалъ зъ Батурина, декаврїа 7-го, до Царскихъ Величествъ такую грамоту:

«По оныхъ моихъ донесенїяхъ, якїе я о наступленїи войскъ Полскихъ и полковъ тамошнихъ зъ рейментаромъ Вилкгою на Семена Палѣя, Вамъ Великимъ Государемъ, Вашего Царского Пресвѣтлого Величества, виписовалъ; любо по тїи часи отъ людей прїезждающихъ мене Гетмана заходили вѣдомости, же тїи Полскїи и полки козацкїи въ долиніи мѣста отъ Хвастова отступили, однакъ когда о томъ Семень Палѣй ко мнѣ не писалъ и полковникъ Кїевскїй не чинилъ извѣщенїя, о томъ до сего часу къ Вамъ Великимъ Государемъ не доносячи старалемся совершенѣйше о всякихъ поведенїяхъ тамошнихъ вивѣдатися. Для чого зъ умыслу козака значного, жителя Батурина, которїй Семену Палѣю давнїй есть знакомецъ, къ намъ Гетману человекъ надежнїй, посладемъ въ Хвастовъ, которому особно приказалемъ и самого его Семена Палѣя вирозумѣти, не имѣеть ли онъ зъ того якого оскорбленя, же по его прошенїю отъ мене Гетмана не прислано ему на помощь войска. Тотъ теде мой посланїй бывши въ Хвастовѣ повернулся оттоль въ Батурина, декаврїа 5, чрезъ которого яко Семень Палѣй прислалъ ко мнѣ свое писмо и притомъ нїи писма, тїи я тутъ же при семъ моемъ листу

посилаю въ приказъ Малія Росіи въ донесеніе Вамъ Великимъ Государемъ. А устне онъ посланій мой сказалъ, же объявилъ ему Семень Палѣй, что тотъ рейментарі Вилкга, завязавшися на своемъ намѣреніи зо всіми корогвами и козацкими полками при немъ будущими, вступилъ въ глубокіе Полскіе край, къ рецѣ Служи, очистивши всѣ тіе мѣста, где въ прошлыхъ годехъ по сіе время на станціяхъ обрѣталися его Семенови Палѣви полчане, а намѣреніе того рейментара Вилкга было такое, чтобъ ему взяти было отъ Палѣя въ свою область мѣсто Хвастовъ, ибо Полская сторона чаяла того, что albo самъ Семень Палѣй, устравившися того наступства, отбѣжитъ оттоль прочъ, albo его полчане и посполтіе люде повзявши сматеніе, зъ того жъ страху его отступлять, и имъ Полякомъ выдадутъ въ руки; но когда того не доказали, бо и полчане и посполство статечне при немъ застановилися, тогда мусѣли тіи корогви Полскіе и полки охотницькіе козацкіе назадъ отступати. По которомъ отступленіи Семень Палѣй умисльного своего посланца, прозиваемого Папугу (которій зъ сей стороны Двѣпра зъ полку Полтавского къ нему зашолъ) послалъ Королевскому Величеству бити челомъ на Гетмана Коронного и нашего рейментара Вилкгу, что таковое непріятственное чинили на него наступленіе. А войсковихъ полку своего людей онъ Палѣй распустилъ на тіе становиска, на которихъ и передъ симъ найдовалися, также и люде жилчіи, по отходѣ зъ подъ Хвастова оного рейментара Вилкга зъ корогвами Полскими и полками козацкими, пѣшли на свои жилища, зъ которихъ были повиходили то въ Хвастовъ, то въ Черногородку, для наступства Вилкгиного, тихъ корогвей Ладскихъ, боячися, аби и имъ тяжесть и разореніе отъ нихъ не учинилась. О чомъ Вамъ Великимъ Государемъ донесши, отдаюся яко наипокоривѣй Вашего Царского Пресвѣтлого Величества благостинѣ. Зъ Батурина декаврія 7-го, року 1694.»

Накѣи' зась безпечне на своемъ въ Хвастовѣ мѣспу
обѣвши, а Корблю Полскому и сенаторамъ налижитую отъ
себе вѣсѣдчаючи, субмѣсно пославъ до Гетмана Короного
и до Короля Собеского посланцовъ своихъ нарочнихъ зъ
лишками Татарскими, въ Бѣлогородщинѣ набранными и изъ
протѣисеть на себе и на войско свое королевского и гет-
манского респекту; которіи посланци Палѣви зъ якою
королевскою и гетманскою назадъ отправлени ласкою и
уменьнешь, тая зъ листовъ ку Палѣви отвѣтнихъ коро-
левского, гетманского и Замоиского, якіе zde полагаются,
показуется явно.

Листъ Королевскій.

**JAN TRZĘCI, z BOŻEY ŁASKI KRÓL POLSKI, WIELKI XIĄŻE
LITŒWSKI, RUSKI, PRUSKI, MAZOWIECKI, ŻMUDSKI, KIJOWSKI,
WOŁYŒSKI, PODOLSKI, PODLASKI, INFANTSKI, SMOLEŒSKI,
SIEWIERSKI y CZERNIEHOWSKI.**

Urodzony wiernie nam miły! Oddali nam tu list wierności
twoiey przysłany z pulku iego mołoucy, przy ktorym czynili
nam doskonałą relacyą Rycerskiey ochoty, tak ludzie Zadniepr-

Листъ Королевскій.

**Янъ третій, Божию милостию Король Польскій, Вели-
кій Князь Литовскій, Русскій, Прусскій, Мазовецкій,
Жмудскій, Кіевскій, Волинскій, Подольскій, Подляс-
скій, Лифляндскій, Смоленскій, Сѣверскій и Чернигов-
скій.**

Благородный вѣрно намъ милый! Письмо вѣрности
твоей, изъ полка присланное, вручили намъ твои молодцы,
при чемъ представили намъ точную реляцію о рыцарскихъ

skie Carow Ich Mosciow Moskiewskich, iako też i Samogo wierności twoiey, żeś zapadszy w Budziak, kraie nieprzyacielskie ogniem y mieczem pustoszył y wszystko to chwalebnie czynił, cokolwiek do pomnożenia wiary Świętey a poniżenia nieprzyacielskiego należeć może. Więc iakośmy wdzięczni wierney i zyczliwey przysługi wierności twoiey, którą bezprze-stannie nam y Rzeczy Pospolitey oświadczasz, tak za istotny dowod przyprowadnych więźniów skutecznie pomysleć zechcemy, iakoby ta dzielność y odwaga wierności twoiey y ludzi iego należycie mogła być ukontentowana. Barwę gdy na insze pułki Zaporozskie rozdawać każemy nie miniemy pewnie y ludzi wierności twoiey, ktorzy się tak mężnie ninieyszey popisali kompaniey. Względem zaś konsistenciy zimowych, ażeby wczesnieysze y wygodnieysze nizli tak roczne być mogły, daliśmy list nasz do Jasnie Wielmożnego Kasztelana Krakowskiego, zebyscie za tak dowodną usługę według proporciey osob

подвигахъ какъ Заднѣпрскіе жители Ихъ Величества Царей Московскихъ, равно такъ и люди вѣрности твоей, что ты, нападши на Буджакъ, опустошалъ огнемъ и мечемъ не-приятельскія земли и все достославно исполнилъ то, что только къ умноженію вѣры святой и униженію врага от-носиться могло. И такъ, будучи благодарны за вѣрную и ревностную службу вѣрности твоей, оказываемую постоянно намъ и Рѣчи-Посполитой, мы за приводъ плѣнныхъ тща-тельно подумаемъ, чтобы храбрость и мужество вѣрности твоей и людей твоихъ были достаточно награждены. Когда повелимъ снабжать платьемъ прочіе полки Запорожскіе, то не оставимъ навѣрное и людей вѣрности твоей, которые такъ доблестно отличились въ настоящую компанію. Отно-сительно зимовыхъ квартиръ, чтобы заблаговременно и вы-годнѣйшія, чѣмъ годовыя, были заготовлены, мы посыла-емъ нашъ листъ къ Ясневельможному Каштеляну Краков-скому, дабы онъ за столь очевидную услугу соответствен-

obmysleć zechciał; co niewątpiemy że uczyni, a my dobrego wierności twoiey od Pana Boga życząc zdrowia, wszystkie iego mołoycow pozdrawiam. Dan w Warszawie, dnia 6 Grudnia, Roku Pańskiego 1694, panowania naszego 21.

JAN KRÓL.

ное лицамъ придумалъ вознагражденія, въ чемъ мы не сомнѣ-
ваемся. Желая вѣрности твоей отъ Бога добраго здоровія,
привѣтствуемъ благосклонно всѣхъ твоихъ молодцовъ. Дано
въ Варшавѣ 6 декабря, 1694 году, царствованія нашего 21.

Янъ Король.

Листъ Гетманскій.

Mości Panie Paley Pułkowniku!

Cieszyłem się bardzo z tego za pierwszą wiadomością, że W. Me. na Budziaku dobrze gościł przy woysku Zadnieprskim. Chwałę ochotę y odwagę rycerską co do ukontentowania woyska Zaperezskiego; już zład z Jegomościem Panem Wilgą Reymętarzem barwę y zapłatę wyprawilem. Konsistencją też od Niego naznaczoną masz W. M. Pan, w której samey miescić

Листъ Гетманскій.

Господинъ Полковникъ Палий.

Я чрезвычайно былъ доволенъ, получивъ извѣстие, что Ваша Милость хорошо гостилъ въ Буджакѣ при войскахъ Заднѣпровскихъ. Хвалю рвеніе и рыцарскую смѣлость относительно успокоенія войска Запорожскаго; я отсюда отправилъ уже съ Его Милостию, паномъ Вилгою, реймента-ремъ, жалованіе и платъе. Онъ же и назначилъ квартиры Вашей Милости, которыя занять предлагаю; онѣ довольно

się zalecam, 'wszak dość obszerna, bom ja sam czytał; życzę
że deklaruiesz się W. M. Pan niepróżnować z ludźmi swymi,
dziękuję za taką ochotną do przysięgi publiczney wolą, która
teraz, aby nayharzies pokazales, proszę; kiedy wiadomości
przychodzą, że Orda wszytka Budziacka na wprowadzenie
konney Zahary do Kamienca wsiada na koń y w kraie nasze
na czambuł wszytкіemi wtargnąć siłami. Chciój się tedy
W. M. Pan znosić z Jego Mosciem Panem Wilga y Jego Mos-
ciem Panem Samusiem Hetmanem Nakaznym, aby, gdy tego
potrzeba będzie, mogliście się łączyć y konać nieprzyaciela
sławę sobie czyniąc y tu na dalszy sobie zarabiając respekt
dobrego za tym od Pana Boga zyczę zdrowia.

*W. W. M. Panu życzliwy przyjaciel Stanisław
Jablonowski, Kasztelan Krakowski i Hetman
Wielki Koronny.*

Ze Lwowa Decembra 22, roku 1694.

обширны, о чемъ я самъ читалъ. Желая Ваша Милость побу-
щаете съ своими людьми не оставаться празными, весьма
благодаренъ за такое усердіе къ службѣ общественной, по-
торое прошу доказать особливо въ настоящее время, когда
доходить вѣсти, что вся Буджацкая Орда готовится вступить
въ Каменецъ конныя полчища и всѣми силами вторгнуться
на чамбулъ въ земли наши. А пошому благоволите Ваша
Милость сносятся съ Его Милостию, Паномъ Вилгою и съ
Его Милостию, Паномъ Самусемъ, Наваяльцемъ Гетманомъ,
чтобы въ случаѣ надобности, могли соединиться и побѣдить
врага, снискивая себѣ славу и здѣсь заслуживая дадѣннѣе
уваженіе. За тѣмъ желаю отъ Бога добраго здоровья!

*Вашей Милости доброжелательный пріятель, Ста-
ниславъ Яблоновскій, Кацтелянъ Краковскій и
Великій Гетманъ Коронный.*

Изъ Львова, декабря 22, 1694 года.

Листъ Замойскаго.

***Мне wielce Mosci Panie Połkowniku
moy Mosci Panie y przyiacielu!***

J. M. dobrodziey, iak wdzięczen z przysłanych ięzykow, y iak kontent z odwagi W. M. Pana y prac iego zyczliwych ku Rzeczy Pospolitey, sam w swoim wyraża liscie, gdzie iako zasłużonemu woysku W. M. M. Pana iuż ordynował przez Jego Mości Pana Wiłgę Regimentarza płatę y barwę iako y samemu W. M. M. Panu nalezyte ukontentowanie. Do tych czas ma być iuż wiadomość W. M. M. Panu od Jego Mosci Pana Wiłgi; ja zaś moią przyiaźnią w dalszych W. M. M. Pana okaziiach iaką y przed tym zyczliwą oswiadczył y teraz nie-

Листъ Замойскаго.

***Господинъ Полковникъ, мой милостивый
Шанъ и пріятель.***

Сколь много благодарень его Милость (Гетманъ) за присланные языки, и какъ доволенъ вашею храбростію и трудами на пользу Рѣчи-Посполтой, самъ въ своемъ изъясняетъ письмѣ, въ которомъ, какъ заслуженному войску Вашей Милости опредѣливъ уже платѣ и жаловавье чрезъ Его Милость, Вылгу, рейментара, такъ равно и Вамъ должное удовлетвореніе. О чемъ уже долженъ Васъ извѣстить и самъ, Его Милость, Вылга. Я же, равно какъ и напредь сего всегда усердную, такъ и въ дальнѣйшихъ Вашихъ

ТОМЪ 3.

odmienną testyfikować się będą, iako

*W. M. M. Panu zyczliwy przyjaciel y rad służę
Franciszek Zamoyski.*

Ze Lwowa Decembris 22 roku 1694.

обстоятельствахъ, мою свидѣтельствую неизмѣнную дружбу.

*Вашей Милости доброжелательный пріятель и
готовый къ услугамъ*

Францъ Замойскій.

Изъ Львова, декабря 22, 1694 г.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXVI.

О другой трилѣсячной зъ типографіи Кієво-Печерской
вишлой Житій Святыхъ книгъ; о утаржцѣ шкодливой
Татарской подъ Сандомльрѣ и Лвовѣ; о благословеніи
Патріяршомъ грамотномъ Гетману въ походы на Казим-
кермень; о пріязнь зъ Волощники до Гетмана зъ рознимъ
вѣдомствами чужоземскими; о причинахъ войны Росій-
ской на Азовъ и Казикермень; о походы туда войскъ
Московскихъ и Козацкихъ; о невзятю того лѣта Азова,
а о взятю зъ обстоятельствомъ Казикермена; о корре-
спонденціи тогдашней до Мазепи Гетмановъ Великихъ
Коронного и Литовского; о поведеніи по взятіи Казим-
кермена; о здобичахъ и поворотѣ отъ Казикермена войскъ
въ доми; о повѣншоваю листовкомъ Митрополитанскомъ
и грамотномъ Патріяршомъ, также отцовъ Монастырского
и Яворского, Гетману звитяжства надъ Казикерменомъ;
о грамотѣ Патріяршой взглядомъ пріятой книги Житій
Святыхъ до Гетмана писанной; о двоухъ такъ же грамо-
тахъ Патріяршихъ до Гетмана и отца Митрополита
писаннихъ взглядомъ устроєнія Епископа въ Переясловль,
и о постройкѣ въ Переясловль катедральной Вознесенской
церкви; о избраніи чрезъ шляхту Рускую Волынскую
Православную Жабокрицкого на Епископію Православную
Луцкую и Острозскую по смерти тайкого унѣята Афа-
касія Шумлянского; о данномъ ему Жабокрицкому Коро-
левскомъ унѣверсалѣ на тую Епископію; о завидѣвшихъ

ему того щастя; о корреспонденціи его до Митрополита и Гетмана; о указъ Монаршомъ на посвященіе его и прочая о немъ; о присланю отъ Яблоновского резидента къ Мазель и съ вѣдомостями отъ него розными; о войнѣ Цесарской съ Турками въ Венграхъ подъ Локіемъ съ шкодою Цесарскою; о прошеніи Войнаровского, судіи земского Кіевского, за причинами сенаторскими Гетмана о отпускъ жени своей съ монастыра Кіевопечерского; о желаніи Гетмана Литовского взглядомъ збожа продажного; о запрещеніи и разрѣшеніи Патріяршомъ икокамъ Кіевопечерскимъ; о купцахъ Львовскихъ на Москву удержанихъ и за причиною Гетманскою свободно отпущеннихъ.

Року отъ раздѣленія стихій 7203, а отъ повѣтія пеленами Младенца, небо облаки повивающаго, 1695. На самомъ початку року вѣйшла съ типографіи Кіевопечерской другая тримѣсячная отъ декаврѣя почиваючаяся Житій Святихъ зданя Дмитріевого книга, о которой впередъ будетъ пространное въ семъ же року припомнене. А я нимъ начну писати маршъ войскъ Великоросійскихъ и Малоросійскихъ, въ семъ року на Азовъ и Казикерменъ отправаеній, теперъ напредъ того полагаю здесь силую въ Полцу Татарскую утарчку: бо по Святахъ Рождества Господня салиіе Орди Кривскіе, Бѣлгородскіе и внніе, отправаивши на кылко лѣтъ приспособленную значную загарію Турецкую до Камянца Подолского и оттоль назадъ повернувши, вторгнули въ повѣти Сандомѣрскій и Львовскій, въ которихъ множество народа въ полонъ загорнувши, селенія ихъ огнемъ и мечемъ зруйновали и въ попель обернули. Потомъ и подъ самій столечній градъ Руескій Львовъ когда вторгнули, тогда Яблоновскій Гетманъ Великій Коронній для оборони Львова въ кылка тысячъ войскъ Полскихъ конныхъ и пѣхотныхъ и

зъ килкома штуками арматъ вѣхалъ былъ противъ Орда онихъ зе Лвова за подворки Лвовскіе; лечъ Орда войско Полское увидѣвши, не дала оному и дхнути, але крѣпкимъ устремленіемъ нападши на Поляковъ не безъ значной шкоди ихъ въ самій городъ Лвовъ угнали, армати ихъ забрали и подворки Лвовскіе зъ одной стѣроны спаливши, во свояси повернули. По оштествіи зась отъ Лвова тихъ Орда по приказу Гетманскомъ Лвовяне стрѣли Татарскія позбѣрали и оними (якъ тогда твержено) дванадцять возовъ наполнили, которіе Гетманъ Яблоновскій до Короля и Сенаторовъ въ Краковъ, чилъ въ Варшаву, одослалъ для лучшого разузнанія тихъ силъ бѣсурманекихъ.

Святѣйшій Адрианъ Патріархъ Московскій, вѣдаючи о томъ, что по указу Монаршомъ Гетманъ Мазепа мѣлъ виходити на войну подъ Казикерменъ, марта 5 писалъ къ нему, благословляючи его зо всѣмъ войскомъ Козацкимъ въ тотъ походъ таковую грамоту:

Адрианъ милостию Божіею Архіепископъ Московскій и всея Россіи и всѣхъ Сѣвернихъ странъ
Патріархъ.

Возлюбленному въ Господѣ нашея Мѣрности, сыну Царского Пресвѣтлого Величества, войска Запорожского обѣихъ странъ Гетману, Іоанну Степановичу Мазепѣ и всему воинству миръ и архипастирское благословеніе! Идѣже на зрилица миростоянного корабля Духа рожденного чада Бога всеблагого и чада церкви истинного нашего благочестія и нашея Мѣрности чада обрѣтаются, въ сердцѣ нашемъ Архипастирскомъ попечителнѣ оніа имѣемъ, усердствующе, да благо имъ будетъ, да отъ всякого злоключимства свободятся, да Христу Господу Іисусу доброугодятся и совершеннѣ спасутся, миръ и благословеніе въ домѣхъ и на путехъ и въ ратоборствѣ ополченномъ наслѣдующе. Извѣстихомся же,

яко твоя любовь съ воинствомъ Малоросійскимъ, по повелѣнію благочестивѣйшихъ нашихъ Великихъ Государей Царей и Великихъ Князей Іоанна Алексѣевича, Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцевъ, ополченіемъ пошолъ еси на противніе враги и супостати христіанскіе, на зловѣрніе Татари; сего ради непрестанно щедроти Вседержителя Бога молимъ, да благословеніемъ своимъ поспѣшаютъ Вашей синовской любви во всякое добропозволительство день дне и подасть Царского Пресвѣтлого Величества воинству на враги вашимъ мужественнымъ ратоборствомъ побѣду и одолѣніе и плѣннымъ братіи нашей изъ Агаранскихъ рукъ и отъ озлобленія ихъ мучительного освобожденіе; предѣломъ же отечества и самодержавства Російского разширеніе и миръ. Вы же возлюбленніи вѣрніи раби Іисусъ Христови и служители Царского Величества усердніи и наша во Христѣ чада, по должности своей кождій въ чинѣ, о томъ потщитесь, и въ ополченіи благочестивую нашу вѣру показывайте дѣломъ благочесно и изрядно, хранящися всякого зла, яко люде Божіе есте.

Послушаніе бо свое отдавати господствующимъ Богозаповѣданіѣ повелѣхомся: сего ради терпѣніе на браніи подвигъ имѣти, учитъ Святій Апостолъ. Усердствующіе же по воли Господни за себе и за вѣру благочестивую и за отечество предѣловъ своя земля, аще и постраждутъ, вѣнчаются и воспріймутъ вѣчная отъ Христа благая, яко и вы въ томъ всегда обрѣтаетесь, со врагами до крове и до смерти борющесе. Тѣмъ же Господь укрѣпляя Васъ укрѣпитъ, благословляя благословитъ и мздоодаритъ вишіи Своєю десниці всякимъ взяществомъ на земли и на небесн. Усердствуемъ о пребываніи и гдѣ имаше обрѣтатися видѣніе намъ изволь творити. Писася въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ мірозданія 7203 лѣта, Рождества же Бога Слова Іисуса Христа 1695 марта 5 дня.

Того-жъ марта 28 нѣкто съ пановъ Волоскихъ Христіянекихъ звчливихъ пріятелей нашихъ, а подобно самъ Господарь, вѣншуючи войскамъ Козацкимъ щастливихъ въ Краму и Бѣгогородцянъ прошлыхъ рочнихъ военныхъ прогрессовъ, выражаючи тежъ сегорочніе вишшей вспомненіе Ординскіе силніе въ Полщу и подъ Львовъ утарчки, ознаймуючи къ тому о Турецкихъ и ивншихъ чужоземскихъ поведеніяхъ и намѣреніяхъ, и заохочаючи Гетмана Мазепу въ войсками Козацкими до военной сеголѣтней компаніи на Крымъ, на Буджакъ, на фортеци Турецкіе надъ Днѣпромъ и надъ Чернимъ моремъ застаючіе, и свою къ той же войнѣ для изверженія въ себе бѣсурманского ига офѣрюючи склонность, писалъ екрито до него Гетмана листъ свой сице:

Za wiadomości, iako woysła ich Carskich Wieliczestw z pod komendy W. Mci Pana grasowali w kraiach Krymskich wielce W. Mosci Panu dziękuję. Niech Wszehmogący Bóg y daley poseczęci Arma- Ich Carskich Wieliczestw na chwałę Bożą y rozmnozenie po całym świecie Prawosławia y na pociechę chrześcianom; co się działo pod Oczakowem y Budziakiem dobrze wiemy. Żałuję jednak bardzo, że więcey dla słabości zdrowia Nakaznego W. Mości Pana zruynować Budziak się nie mógł: znać to, że Pan Bóg natenczas niechciał nas pocieszyć.

Очень Вамъ благодаренъ за извѣстіе, что войска ихъ Царскихъ Величествъ, подъ начальствомъ Ващимъ состоящіе, опустошили крымскія земли. Да споспѣшествуетъ Всемогущій Богъ и впредь оружію Ихъ Царскихъ Величествъ на славу Господню, на распространеніе по всему міру Православія, и на радость христіанству. Что же происходило подъ Очаковомъ и въ Буджакъ, то намъ хорошо извѣстно. Весьма однако сожалью, что, по причинѣ слабости здоровья наказного (Гетмана) Вашей Милости, не могъ быть разоренъ Буджакъ. Вѣроятно, что Господь Богъ въ то время

ale pewien tey nadziei iestem ze arma icb Carskiego Wielicze-
stwa tego lata zechcą nagrodzić to co mieli, tak rok, y daley,
y więcey poganski Budziak zrujnować. Człowieka W. Mości
Pana żem tak długo tu zatrzymał przyczyna ta, Tatarowie,
ktorzy chodzili w czambuł do Polski az do Lwowa, czekaiąc
powrotu onych a było tak: Tatarowie poszli pałac az do Lwowa
gdzie y samego Hetmana zastali w małej kupie woyska 5000,
a zaś Ordy na 30,000 było y tak Krakowskiego przedmiescia
spalili y armaty wzięli, ale y oni zabici i ranieni, wracaiąc się
wielkie szkody mieli, na 20,000 łoni pozdychali, iako o tym
W. Mości Pan masz wiedzieć.

Z Adrianopola. w Januaryi nastął Cesarz, syn Cesarza
Mahmeta, który zaczął woynę z Niemcami, na imie Mustafa
w latach 32, który zaraz się pytał o skarb Cesarski y znaleziono
15 kies, a razem y o woyska się pytał y widząc, że tak pieniędzy,
iako y woyska mało. Samże poydzie na woynę, Wezygowi

не хотѣлъ насъ порадовать; но я твердо увѣренъ что оружіе
ихъ Царского Величества вознаградить утраченное, хотя
черезъ годъ или болѣе, но Буджакъ будетъ опустошенъ.
Причиною долгаго задержанія Вашего посланнаго было то,
что я ожидалъ возвращенія Татаръ, ходившихъ въ чамбулъ
(на грабежъ) подъ Львовъ; это было такъ: Татары, пре-
давая все мечу и огню, дошли даже до Львова, гдѣ настигли
самаго Гетмана съ малымъ числомъ войска, въ числѣ 5000,
Орды же было около 30,000, сожгли тамъ Краковское пред-
мѣстіе, взяли пушки; но наконецъ и они возвращаясь пре-
терпѣли большой уронъ убитыми и ранеными, у нихъ пало
около 2000 лошадей, о чемъ уже Вамъ вѣроятно извѣстно.

Изъ Адрианополя. Въ генварѣ мѣсяцѣ вступилъ на пре-
столъ сынъ Султана Мугамеда, начавшаго войну съ Нѣмцами,
по имени Мустафа, лѣтъ 32. Онъ тотчасъ же освѣдомился
о султанской казнѣ, въ которой найдено 15 мѣшковъ, спра-
шивалъ также и про войска; однако удостоуверился, что какъ

roskazał aby wyjeżdżał, tylko abys W. M. Pan wiedział że niemała ani pieniędzy, ani ludzi; słabość wielka u poganow; bo ludzi z Anatolii mało co przychodzą na wojnę dla częstych rozbojnikow, bo się temi czasami gwałtem namnożyło, a iak wiele woyska Turczyn moze mieć, na ten czas się obaczy kiedy wyidzie w pole. To iednak wiem, że Niemcy potemu się gotują y już iak zaraz Giwę odebrali, zaraz Temeszwarowi poczęli Orwatowie dokuczać, tylko to Temeszwar ieszcze zostaje pod Turkami, ale nie nadługo day Boże, dobry czas terazniejszy wojować chrzescianom na poganow. A osobliwie tego lata na Krym y na Budziak, gdyz Han taki ma hat, żeby się na wojnę gotował, dając znać ze sam Car Turski iedzie na wojnę. Han wezmie z sobą na wojnę y z Krymu y z Budziaku więcej ordy, czas będzie dobry woyskom Ich Carskiego Wielicestwa, tak na Krym iako y na Budziak; a one zamki Tureckie co

денегъ такъ и войскъ мало. Онъ самъ собирается на войну, а между тѣмъ приказалъ уже Визыру выступить въ походъ. Но да будетъ Вамъ извѣстно, что у нихъ нѣтъ ни людей, ни денегъ, силы невѣрныхъ слабы, ибо изъ Анатолиі мало приходитъ людей на войну, по случаю множества разбойниковъ, которые въ настоящее время до чрезвычайности умножились. А сколько Турокъ можетъ имѣть войска, увидимъ тогда, когда выступить онъ въ поле. То только извѣстно, что Нѣмцы уже готовятся къ войнѣ и Хорваты, взявъ Гиулу, тотчасъ же стали нападать на Темешваръ, который однако до сихъ поръ еще въ рукахъ Турокъ, но не надолго, дастъ Богъ. Теперь удобное время Християнамъ воевать съ невѣрными, особенно же въ нынѣшнее лѣто хорошо было бы напасть на Крымъ и Буджакъ, ибо Ханъ имѣетъ Султанское повелѣніе готовиться въ походъ съ извѣстіемъ, что и самъ Султанъ Турецкій идетъ на войну. Ханъ возметъ съ собою изъ Крима и изъ Буджака много Орды; а войскамъ ихъ Царскаго Величества надобно будетъ идти на Крымъ и Буджакъ, Турецкія же крѣ-

над Днипром zepsować funditus, bo nam wielkie mizerye czynią, co rok powinnismy 10 kies dawać. Polacy ani uczynili, ani uczynią pokoju z Turkami, bo choć zechcą Polacy, Turcy nie zechcą, bo nie respektują na nich, iako na nic, y że wielka między niemi niezgoda. Ten z Niemcami, drugi z Francuzami iako mogą traktować pokoiu. A ieszcze y to żebyś W. M. Pan wiedział że anj Turki ani Niemcy albo iñsi Kolligaci o pokoy nie myślą. Insulę Chyją porzucili Wenetowie y poszli do Morei, co nie bez przyczyny słuszney uczynili Wenetowie, że by się ich nierozerwało na wiele stron, a osobliwie tak dalece. Mieli zrazu z Turkami na morzu bitwę, choć była wielka potęga Turkow na morzu, kilka okrętow Tureckich potonęli oraz y Weneckich dwa i tak Wenetowie, pobrawszy wszystko co im potrzeba było, z Chio poszli do Morei. Piszesz W. M. Pan że Michał miał powiedzieć W. Mci Panu że

посты находящіяся надъ Днѣстромъ разрушить до основанія: онѣ много намъ вредять. Ежегодно мы обязацы платить во 10 мѣшковъ. Поляки не заключали и не заключать мира съ Турками, хотябы Поляки того хотѣли, то Турки того не захотятъ; вбо ихъ совоѣмъ не уважаютъ; тѣмъ болѣе что между Поляками большое несогласіе. Одни съ Нѣмцами, а другіе съ Французами вступаютъ въ договоры. Примите еще во вниманіе и то, что ни Турки, ни Нѣмцы, ни другіе союзники, не думаютъ о мирѣ. Венеціане оставили островъ Хіосъ, и отправились въ Морею, что сдѣлали они—врочемъ не безъ причины основательной, чтобы не быть разрозненными во многихъ мѣстахъ, и въ такомъ отдаленіи. Сначала они сразились съ Турками на морѣ; хотя Турецкія силы были большія, однако нѣсколько Турецкихъ кораблей потонули, Венеціанскихъ погубило также два: потомъ Венеціане, запасшись всѣмъ необходимымъ, пошли съ Хіоса въ Морею. Ваша Милость пишетъ, что Михаилъ будто бы сказалъ, что если Господары

mieli tak Hospodar Wołoski iako y Multanski, że gdyby widzieli woyska Ich Carskich Wieliczestw ruszająca się przeciw Budziakowi, zaraz y oni póyda z swoiemi woyskami y złącza się z woyskami Ich Carskiego Wieliczestwa. Niech pierwey obaczą pryncipiia, żeby woyska Ich Carskiego Wieliczestwa nieprzyiaciela oslabili. Niech W. Mśc Pan Hetman zamki opanuje poganskie, co nad Dnieprem y te fortecy co po nad morzem, iako to Bielgrad, Kilia; y widząc słabość poganow ktoby o swoią wolność z iarzma poganskiego nie myślił i nie starał. Teraz czas na poganow sposobny. Monarchom Chrzesciańskim uwolnić tak nas iako ynszych Chrzescian spod jarzma paganskiego. Mego człowieka proszę W. Mci Pana, aby przy bezpieczoney okazji wyprawić nazad. Słyszac tu y to że Jego Carskie Wieliczestwo Wielikiy Hosudar Car Petr gotuie się na woynę przeciwko Turkowi, czego day Boże! oznaymić mi proszę W. Mci Pana.

28 Marca 1695 roku!

Валахскій и Молдавскій, узнають о движеніи войскъ Ихъ Царского Величества въ Буджакъ, то выведутъ также свои войска и соединятся съ войсками Ихъ Царского Величества. Пусть увидятъ они прежде начало, чтобы войска Ихъ Царского Величества обезсилили врага; пусть Ваша милость Гетманъ овладѣетъ лежащими надъ Днѣпромъ замками бусурманскими и приморскими крѣпостями, какъ-то: Бѣгородомъ и Килию; тогда видя беспліе невѣрныхъ, какъ не думать и не стараться объ освобожденіи своемъ отъ ига бусурманскаго.— Теперь благопріятное время Монархамъ Христіанскимъ воевать съ невѣрными, и освободить какъ насъ, такъ и прочихъ Христіанъ изъ неволи бусурманской. Моего посланнаго прошу Вашу милость при вѣрномъ и удобномъ случаѣ отправить обратно. Заѣсь слышно и то, что Его Царское Величество Великій Государь Царь Петръ готовится войною противъ Турокъ, чего и дай Боже! О чемъ прошу Вашу милость меня увѣдомить.

28 Марта, 1695 гола.

По онихъ прежде описаннихъ почавши найбарзѣй отъ Чигринщивы чрезъ 16 лѣтъ Великороссійскихъ и Малоросскихъ зъ Портою Оттоманскою и панствомъ Крымскимъ бывшихъ ссорахъ и военныхъ звадахъ, когда за нѣякимись препятіями не зважилось обѣимъ монархіямъ Россійской и Турецкой прійти до миру и дружби (хочай изъ обоихъ сторонъ, яко прежде описалоса, была къ тому склонность) а Татары и Козаки непрестанніе между обѣими помененными монархіями, яко и предъ войною Хотѣнскою, року 1621 бывшего до гнѣву и войны чинили оказіи, которіи прежде отчасти намерилися.

Тогда Пресвѣтлѣйшіе Іоаннъ и Петръ Алексѣевичи, Самодержци Всероссійскіи, на отмыщеніе бѣсурманомъ кривдъ своихъ, чрезъ вишмененніе 16 лѣтъ починенныхъ, усовѣтоваша за благо пойти зъ войсками своими на Азовъ и Казикерменъ, жебы они при помощи Божіей збуривши могли видѣти отверстіе себѣ зъ Езера Меотицкаго въ Эвксинопонтъ двери, а отъ Казикермена войску Низовому Запорожскому аби по стародавнему отворилися ворота и въ невозбранной навигаціи Диѣпромъ въ Лиманъ Очаковскій и въ тоежь Эвксинокое море. На якое военное дѣло довольно чрезъ прошліи лѣта они Великіе Государи Московскіе въ хлѣбніе запаси и всякіе военніе рштушки приготовавшися, повелѣли тотъ маршъ военній зачинати, въ которій и самъ Пресвѣтлѣйшій Монарха Петръ Алексѣевичъ, оставивши брата Іоанна на престолѣ Царскомъ, изволилъ самъ изъ царственного града Москви, въ мѣсяцю Марту, подъ Азовъ рушити розложивши войска на двѣ части, однимъ повелѣлъ ити землею и рѣкою Дономъ внизъ ку граду Черкасскому, а другимъ зъ собою повелѣлъ тожь землею и рекою Волгою маршировати подъ городъ Царицинъ, а оттоль землею и подъ самій Азовъ, що кгда исполнилося и когда войска Великороссійскіе и килко полковъ Малороссійскихъ станули веѣ подъ Азовомъ, тогда начали оніи неусипно добувати и бомбардировати. Въ

якомъ промислѣ и попеченіи, либо чрезъ все лѣто забавили, стѣни Азовскія зъ арматъ поламали и подкопами порвали, и вверженіемъ въ Азовъ килконадцять тысячъ бомбъ великихъ всѣ Азовскіе дома и мечети поламали, въ нѣвечь обернули и однимъ румомъ увесь городъ тотъ услали и загрузили, однакъ немогучи оногo тогда цале достати за зближеніемся часовъ осѣннихъ, мусъли отъ Азова назадъ уступити. Зъ другой тежъ стороны отъ Казикермена лутше фортуна войскамъ Христіанскимъ въ войнѣ послужила, ибо Гетманъ Мазепа зъ войсками Козацкими и зо всѣми тяжарами войсковими по указу Монаршомъ въ тотъ Казикерменскій походъ рушилъ зъ Батурина, Мая 17, а Ближній Бояринъ и Воевода Бѣлагородскій Борисъ Петровичъ Шереметовъ зъ войсками Московскими конними и пѣшими и зъ полками Козацкими Слободскими въ тихъ же числехъ рушилъ зъ домовъ въ походъ подлежащій ку Казикермену, зшедшия тежъ у берега Днѣпрового около Переволочной, забавили тамъ недель скилко, нѣмъ судна до перевозу войскъ спорядили и нимъ чрезъ Днѣпръ Шереметь пвзше Переволочной, а Мазепа выше Переволочной противъ Мѣшуриногo Рогу переправилъ. Въ тимъ времени, Іюля 13, писалъ зъ Гродна до Гетмана Мазепа Сапѣга Гетманъ Великого Княжества Литовского листъ свой, виражаючи въ немъ союзъ Корони Полскої зъ розними панствами Христіанскими на общого всѣхъ Христіанъ непріятели бѣсурмана и чиненіе надъ нимъ военніе промисли и желаючи Мазепѣ щасливого походу начатомъ поведенія. Якій листъ Сапѣжинъ такъ ся мѣеть:

***Jaśnie Wielmożny Mosci Panie Hetmanie
woysk Ich Carskich Wieliczestw Zaporozskich
mnie wielce Mci Panie y bracie!***

Iest to na widoku swiata, ze im nas naybardziej dotknęła szablą pogańska tym usilniey dla powetowania szkod y strat naszych tę prowadziemy wojnę. Dla tego przyięliśmy to iuż z Cesarzem Jego Mosciem y z Ich Carskim Wieliczestwem y z Rzeczą Pospolitą Wenecką, gwoli czemu prez te lat trzynascie co rok wychodziemy z woyskiem w pole szukaiąc nieprzyaciela w ich własnych siedliskach: odwiedziliśmy Budziak, weszliśmy we Włoską y Multanską ziemię; pobralismy Sorokę y inne zamki y osadzili na ukrócenie Kamienca; usypalismy y mocno osadzili szance Świętey Tróycy, które presidia zawsze siła dokazuia

***Ясновельможный панъ Гетманъ войскъ
Ихъ Царскаго Величества Запорожскихъ,
мой милостивый панъ и братъ!***

Всему свѣту извѣстно, что чѣмъ сильнѣе поразила насъ сабля басурманская, тѣмъ усердиѣе для вознагражденія потерь и убытковъ нашихъ мы ведемъ эту войну, предпринятую совмѣстно съ Ихъ Царскимъ Величествомъ и съ республикою Венеціанскою. Вслѣдствіе чего мы, въ теченіе 13 послѣднихъ лѣтъ, ежегодно выходили съ войскомъ въ полѣ, отыскивая врага въ его собственныхъ жилищахъ. Мы посѣтили Буджакъ, были въ Валахіи и Молдавіи, взяли Сорoku и другіе замки, и оставили въ нихъ войско для стѣсненія Каменца. Мы насыпали и укрѣпили окопы (крѣпости) Св. Тройцы, и тамошній гарнизонъ всегда по милости Божіей дѣйствуетъ успѣшно противъ Каменца и въ Валахіи. Мы сами въ прошлую осень одержали

z łaski Bożej przeciw Kamiencowi y w Wołoszech: y my sami przeszley iesieni wielką wiktoryą za pomocą Bożą nad tym nieprzyacielem otrzymaliśmy, gdzie poganstwo z niemalą swoją klęską y stratą wszystkich prowiantow szablą naszą wyparte y spędzone. I teraz Jego Królewska Mość Pan nasz miłosciwy, wzięwszy wiadomość o zamysłach Ich Carskiego Wieliczesstwa, raczył pisać do mnie, abym ruszywszy woysko Wielkiego Xięstwa Litewskiego, a złączywszy się z woyskiem Koronnym szedł na tę Ś. wojnę: takoz dla poparcia Ś-go sojuszu y woysko (acz po przeszley expedicyey, pozno zszedłszy z pola y dla spoznionej wiosny mało co odpoczęło, koni nie odpasło) wyprowadziłem y samego mię ciż posłowie W. Mci Pana zastali na koń do obozu wsiadającego. Jego Mości Pana Popławskiego Starostę Kujawskiego, Pułkownika Jego Królewskiej Mości dla skupienia woyska, y prowadzenia do Wyszniwczyk, a tam złączym się z ich Mościami P. P. Hetmanami et praemisso consilio czynić

съ помощію Божією великую побѣду надъ тѣмъ же врагомъ; при чемъ басурманы съ значительною гибелью и потерей всѣхъ запасовъ оружіемъ нашимъ вытѣснены и прогнаны. И теперъ Его Королевская милость Панъ нашъ милостивый, узнавъ о предпріятіяхъ Ихъ Царскаго Величества изволилъ писать ко мнѣ, чтобы я, выведши войска Великаго Княжества Литовскаго и съ коронными войсками соединившись, отправился на эту священную войну. И такъ для поддержанія этого священнаго союза я вывелъ войско (хотя оно по окончаніи послѣдней экспедиціи поздно оставивши поле, по случаю позней весны, мало отдохнуло и не откормило лошадей) и меня самого послы Вашей милости застали на отъѣздѣ въ лагерь. Полковника Его Королевской милости, Его Милость Цоплавскаго, Старосту Куявскаго, я командировалъ для сбора войскъ и для отвода ихъ подъ Вишневецъ, а тамъ соединившись съ ихъ милостями панамъ Гетманамъ и по предварительномъ соглашеніи, бу-

бѣdziemy, да Pan Bóg, przeciw nieprzyjacielowi Krzyża Ś-go
woienne przemysły iako czas y okaziia podadzą drogę, znosząc
z W. M. M. Panem, ile zbliżywszy się w tamte kraie ku sobie,
a teraz zycząc W. M. K. Pana szczęśliwych successow na tey
woynie przyziacielskiej oddając się łasce y zostając W. Mści mego
Mości Pana życzliwym przyziacielem, bratem y sługą

*Kazimierz Sapieha Hetman Wielki
Wielkiego Xięstwa Litewskiego.*

Dano w Grodnie Iulii 13 roku 1695.

демъ, дастъ Богъ, чинить промыслъ на враговъ Св. Креста,
смотря по обстоятельствамъ и по времени, сносясь съ Вашемою
Милостью и сблизившись въ тѣхъ земляхъ другъ съ другомъ.
А теперь, пожелавъ Вашей Милости, милостивому пану, въ
этой союзнической войнѣ счастливаго успѣха, поручаю себя
благосклонности Вашей, оставаясь, Вашей Милости моего
милостиваго пана, истиннымъ другомъ, братомъ и слугою

*Казиміръ Сапѣга, Гетманъ Великій
Великаго Княжества Литовскаго.*

Дано въ Гроднѣ, 13 іюля, 1695 года.

Того-жъ Іюля 28 Яблоновскій, Великій Гетманъ Корон-
ній чрезъ Мазепинного послапца Стефаѣна Трощянского, аса-
ула полковаго Гадяцкого, отвѣтствующи и щасливаго въ за-
взятомъ ку Казикермену походѣ повоженя зичачи, и о своемъ
на неприятеля походѣ ознаймуючи писалъ зъ Маріямполя
такій листъ свой:

***Wielmożny Mosci Panie Hetmanie woysk
Zaporozskich Ich Przeswitleyszych y
Dzierżawnieyszych Wieliczestw, mnie
wielce Mosci Panie y przyiacielu!***

Nic pomyslniejszego całemu Chrzescianstwu iako ta woysk Ich Przeswitleyszych Dzierżawnieyszych Wieliczestw tak chwalebna przeciw powszechnemu Krzyża Świętego nieprzyiacielowi impreza, z którey iako wielce ucieszyłem się wiadomości, tak skutków szczęśliwych y wiktoryi nad nieprzyacielem życzę i Pana Boga a to proszę. Jakoż y wątpić nietrzeba w dobrych successach, przy tak wielkich siłach y porządku Ich Przeswitleyszych Dzierżawnieyszych Carskich Wieliczestw a przezornosci W. M. M. Pana. Do nas że należy diwersia, znamy się do tego, tym skuteczniejsza iednak rzecz by była, gdybysmy byli dawniey przestrzeżeni o tak świętobliwych zamysłach, osobliwie

***Вельможный Панъ Гетманъ войскъ За-
порожскихъ и Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ и
Державнѣйшихъ Величествъ, мой мило-
стивый панъ и пріятель!***

Нѣтъ ничего вожделеннѣе для всего Христіанства, какъ настоящее, столь достославное предпріятіе войскъ Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ, Державнѣйшихъ Величествъ противъ враговъ Св. Креста. Извѣстію о семъ сколь чрезвычайно я обрадовался, столько же и счастливаго желаю успѣха и побѣды надъ врагомъ, о чемъ и молю Бога. Да и сомнѣваться въ успѣхахъ невозможно, имѣя такія силы и при такой распорядительности Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ Державнѣйшихъ Царскихъ Величествъ и предусмотрительности Вашей Милости. Что диверсія дѣло наше, мы хорошо это знаемъ, было бы еще надежнѣе, если бы мы заблаговременно были увѣдомлены о столь священныхъ предпріятіяхъ, въ особенноти

gdy się seym w Warszawie odprawował, co by większą gotowość w nas sprawić y niedoyscia seymu zabronić było mogło, aplikując się jak naydoskonalszą do tak dobrej okazji radą, wiele iednak y tak nas zastaie sąsiedskie podług związku pozwanie, skupiemy się z woyskami Koronnemi y Litovskimi y ta myśl y staranie będzie, aby pozerwać siły nieprzyziacielskie, y odwrócić iako coroczniemi od zaczęcia tey wojny dalismy dowody z nieprzyziacielem utarczkami y znacznemi po tak wielu mieyscach za łaską Bożą zwycięstw. Ja teraz oczekiwam tylko na przyście woyska Wielkiego Xięstwa Litewskiego, które że z dalekich prawie o pułtorasta mil ciągnie konsystenciey, opoznieniu dziwować się trudno, za złączeniem się z nim, biorę przedsię zaraz przemysły woienne, interim część woyska znaczną ordinowałem pod Fakmec-Farkeca fortecę nasze woyska, aby stamtąd przez Falczą wtargnęło w Budziak, co zaraz znaczną sprawiło diwersią, bo woyska Tatarskie, które już ruszyli ku

же во время Варшавскаго сейма. Это могло бы возбудить въ насъ большую готовность и воспрепятствовать разстройству сейма; ибо наилучшее совѣщаніе устремлено было бы на столь благопріятный случай, но и такъ сколько насъ застаётъ сосѣдское приглашеніе, на основаніи союза, мы всё соединимся съ Коронными и Литовскими войсками. И такъ нашею мыслию и стремленіемъ будетъ розрознить и отвратить силы неприятели, какъ это мы уже доказали ежегодными отъ начала войны стычками съ неприятелемъ и значительными во многихъ мѣстахъ, по милости Божіей, побѣдами. Теперь лишь я ожидаю прибытія войска Великаго Княжества Литовскаго, которое неудивительно если опоздастъ, идя изъ дальнихъ квартиръ (почти около полуторасти миль), соединившись съ нимъ, я тотчасъ начну военныя дѣйствія; а между тѣмъ я уже отрядилъ значительную часть войска подъ крѣпость Факмець-Фаркеца, дабы оттуда чрезъ Фальчи вторгнуться въ Буджакъ, что и послужило значительною

Dnieprówi, wzięwszy relacyą o namienioney imprezie, poświęli się nazadъ ku Budziakowi, dopieroż daley oderwać się odtąd niebędą smieli, kiedy iuz do tych czas, jak tuszę, w akciach iest tamta część woyska naszego. Ja też z drugiemi woyskami wchodzę niebawmie w dzieła woienne przy szczęściu Jego Krolewskiej Mosci y zwykley rycerstwa Polskiego ochocie, y W. Pan Troszczynski, Asaul pułkowy Hadziacki, poseł W M M Msci Pana dnia dwunastego miesiaca Lipca stanął tu u mnie, zastawszy mię iuz prawie iak w obozie w rezidenciey moiey o mił tylko dwie od woyska. List zaś W M M M Pana de datta pod Perewołoczna quinta Іюня pisany oddał mi, ktoiego contentis z wszelaką moią odpisawszy powolnością o iak naywiększey sławie y tryumfach W M M Pana iako nayczęsciey słyseć pragnąc nieodmiennie oddaie się przyiazni. Z Mariampola 28 Iulii 1695 roku.

W. M. Mci Panu uprzejmie życzliwym przyiacielem y służą
*Stanisław Jabłonowski Kasztelan Krakowski Hetman
wielki Koronny.*

диверсією, ибо Татарскія войска, двинувшіяся къ Днѣпру, узнавъ объ этомъ, отступили въ Буджакъ, откуда уже не посмѣють выдти досихъ поръ, какъ полагаю та часть нашего войска уже въ дѣлѣ. Я также не медля начинаю военныя дѣйствія съ другою частью войска при счастья Его Королевской милости и обычной отвагѣ Польскаго рыцарства. Асаудъ полка Гадячского, его милость, панъ Троцианскій, посланный Вашъ, прибылъ ко мнѣ 12 Іюля, застаеъ меня уже почти въ оboзѣ, въ моей резиденціи, въ двухъ миляхъ отъ войска. Цисьмо же Ваше изъ подъ Переволочной, отъ 5 Іюня онъ мнѣ вручилъ, на которое отвѣтивъ съ всякою готовностію къ услугамъ и желая какъ можно чаще слышать о славі и побѣдахъ Вашихъ, поручаю себя Вашей дружбѣ. Изъ Мариуполя, 28 Іюля, 1695 года.

Вашей Милости искренній пріатель и слуга
*Станиславъ Яблоновскій, Каштелянъ Краковскій,
Гетманъ Великій Коронный.*

Егда же всѣ войска Днѣпръ преправили, тогда, рушивши отъ Днѣпра, звичайнимъ трактомъ ку Казикермену, переходили въ томъ марши розніи рѣчки и долины, зъ степу въ Днѣпръ впадаючи, и прибыли подъ самій Казикермень въ среду предъ запустами Спасовскими, іюля числѣ послѣднихъ, и обози свои округъ оного неподалѣ поставили; въ четвергъ зась скоро свѣтъ повелѣлъ Гетманъ сердюкамъ и городовимъ пѣхотнимъ войскамъ во имя Господне ступати подъ стѣни Казикерменскіе, которое войско радостнимъ сердцемъ скочило охочо на промыслъ военній и увойшло мало возбраняемо въ садки и огороди Казикерменскіе, бо любо и вйшло было килкосотъ Янчаровъ зъ Казикермена противъ Козаковъ, однакъ заразы зостали пораженни и въ Казикермень угнанни, а Козаки неотходне тамъ же неподалѣ стѣнъ Казикерменскихъ и шанци себѣ починивши въ нихъ залегли для далшого военного промыслу. Ноци зась тогдашней зъ четвертка на пятокъ совершенно вкругъ войска Козацкіе и Московскіе Казикермень атаковали, шанцами осипали, кошами плетевними землѣ понасипанными обставили, арматами многими и мортирами обвели, пѣхотами многими осадили, и скоро свѣтъ пятничній началъ возсіявати, тогда зо всѣхъ сторонъ зъ пушокъ, мортировъ и оружія дробного Казикермень привитано; и отъ того пятничного дня до вторка, въ немъ же бяху запусти на Спасовку, чрезъ пять дней неусипно денно и ноцно на Казикермень зъ пушокъ и дробного оружія бито, бомбы зъ мортировъ кидано и подкопи тайніе подъ стѣни Казикерменскіе подвожено, отбираючи и отъ Казикермена неподліи зъ армать и янчарокъ отвѣти, и любо Казикермень до такои прійшолъ былъ тѣсноти, же изъ пушокъ незя было ему на войска Христіанскіе стрѣляти, такъ якъ и Турки року 1678 Чигриновѣ чинили, ибо егда зъ Казикермена для стрѣленя зъ пушки отворять Янчаре окно въ стѣнѣ каменной, тогда зъ армать нашихъ двоухъ и троухъ въ тоежъ окно заразы вдарять и

Янчарамъ зъ пушки Казикерменской вистрелити не допустятъ. Черезъ який способъ не тилко армати Казикерменскіи зостали порозбиванни, станки ихъ поламанни, але и пушкарѣ повибиванни и пришли до того, же Бей Казикерменскій Янчарамъ по тридцать и по сорокъ левовъ обѣщався платити на день, тимъ, которіи бы зхотѣли быти пушкарами, но охотники къ тому не отзивалися, видячи въ томъ чину явную погибель; однакъ ижъ стѣни его твердимъ камнемъ згрунтованніе мало отъ нашихъ арматъ повреждалися, и надежда о взятю его были вонтлива и могла бы на далѣ протянутися, теи Гетманъ того уходячи, а намѣренія своего скорій skutokъ видѣти желаючи, по согласію зъ Бояриномъ Шереметомъ, велѣлъ войску своему котити валъ земляній до стѣнъ Казикерменскихъ, такъ широкій и високій, жеби имъ и ровъ Казикерменскій можно было засипати и зъ стѣнами его поровнявшися латво въ городъ уломитися; який нашихъ войскъ промислъ велце устрасилъ и въ малодушіе привелъ облеженцовъ Казикерменскихъ, понеже Янчарская и пушечная ихъ стрѣлба была уже бездѣлна и суетна въ вали наши земляніе углебающая, а поверхъ валовъ стрѣливши, то и обози християнскіе кулѣ прелѣтовали. Въ тихъ же пятохъ днехъ и подкопъ едень Московскій поламалъ стѣну Казикерменскую и бомбы зѣло ему докучали, а що найгоршей устрасилъ Казикерменцовъ едень промислъ военній Московскій, его же они чаномъ нарицаху, зъ которого одного вечера килкодесять бомбъ великихъ и гранатовъ малыхъ за однимъ разомъ въ Казикерменъ кивено, отъ которого промислу и огня во всѣхъ обозахъ нашихъ аки отъ молвіи не долгое было въ тогдашній темній вечоръ просвѣщеніе; и аще тіи бомбы и гранати и не всѣ внутрь Казикермана впали, обаче въ крайное облеженцовъ его вринули отчаяніе, и гласъ ихъ плачевній тогда ажъ въ обозахъ нашихъ слышанъ баше; для которыхъ трудностей и страху и для смердящихъ многихъ купами лежавшихъ непогребенныхъ побитыхъ труповъ сво-

ихъ бесурмане Казикерменскіе немогучи далѣй войскамъ Христіанскимъ оппоноватися, мусѣли подѣ кондиціями себѣ полезными приклонитися Гетману и Боярину Шереметеву, и городъ Казикермень отдати на имя Козацкое предѣ заходомъ солнечнымъ. Для якого договору зъ обозовъ своихъ прибыли въ шанци Гетманъ и Бояринъ, а зъ Казикермена отъ Бея тудажъ въ шанци прибылъ зъ нѣсколкома Янчарами Шабанъ Липка, albo Чемерись, писарь Казикерменскій, где о чомъ палежало розговоривши и постановивши, Гетманъ и Бояринъ отѣхали до обозу, а Шабанъ одійшоу у Казикермень по заходу уже слонца, за которого поворотомъ въ Казикермень Турки увѣдомившися о учиненой полезной себѣ зъ Гетманомъ и Бояриномъ капитуляціи ради были оной и надѣялися безъ сомнѣнія, же зъ стороны нашей все тое учинено будетъ що зъ Шабаномъ приговоренно, и постановлено; однакожъ они Казикерманци, не дуфаячи приреклой тогда пріязни Козацкой и не баящися въ своихъ жилищахъ, заразъ тогожъ вечера уступили зъ верхнего города въ самій нижній, що надъ Диѣпромъ, Казикермень, караули тилко Янчарскіе по стѣнахъ каменнихъ въ верхнемъ Казикерменѣ оставивши.

Увойшли заць они Турки зъ верхнего въ нижній Казикермень, зъ лучшими имѣніями и вещми своми, хто що моглъ занести, а протчіе всѣ достатки свои и кравніе товари покинули на пропалое въ верхнемъ Казикерменѣ. Зъ стороны заць нашей по приказу Гетманскомъ любе такожде на мѣсцахъ приличнихъ около Казикермена крѣпкіи поставленни были караули, жеби въ городъ никого до свѣта не пустили, однакъ тое не исполнилося; ибо скоро ноцъ тогдашня позволяла отпочинокъ чрезъ весь день въ шанцахъ трудившемуся войску, тогда оное не спочиваючи и карауловъ поставленнихъ не слушаючи розними способами чрезъ мури Казикерменскіе натиснулося въ Казикермень верхній, и Янчаре караульні уступили для того въ нижній. Наши заць браття

Москаль и Козаки въ Казикерменѣ розгостившись и, не беручи въ немъ тихъ премногихъ въ немъ здобичовъ, третьей или четвертой въ ночь години запалили его зъ крайнего безумія своего, якое запаленіе такъ розширилося скоро, же не тилко всѣ сокровища тамошніи Турецкіи огорнуло и палѣямъ въ здобичъ взяти не допустило, але другій и здобитое покинувши заледво самъ ускробалъ отъ огня того всепожирающаго. А городъ другій Мустритъ-Кермень за Дибромъ, на островѣ Таванскомъ противъ Казикермена зоставашій, (зъ которого любо стрѣляно зъ арматъ на шанци и обози Козацкіе и Московскіе, однакъ мало зъ того стрѣляня было шкоди войску нашому, а ползи Казикермену) увидѣвши, же Казикермень поклонился Гетману и Боярину, поклонился и онъ войску Нязовому Запорожскому, которое зъ Максимомъ Атаманомъ своимъ Кошовимъ около добывана его и промышляло, приплинувши туда отъ Сѣчи лотками. Другіе зась два замки каменніе Турецкіе, противъ Казикермена, надъ рѣчкою Конскою, именно еденъ Асламъ-Кермень, на березѣ Кримскомъ, а другій Муберекъ-Кермень, чрезъ рѣчку оную Конскую на острову Таванскомъ противъ Асламъ-Кермена обрѣтавшійся, увидѣвши погибель Казикерменову и Мустрику-Керменову, а обѣ тоеи недождаючися люде военніи и жилии уступили зъ оныхъ во всѣи имѣніями своими до Криму, покинувши тилко въ нихъ большіи армати. Переночовавши зась ночь тую въ середу рано Гетманъ и Бояринъ Шереметь прибавши зъ обозу подъ Казикермень устроили порядне войско Козацкое и Московское для пріймована Турковъ зъ нижнего Казикермена, подлугъ приговору виходити мѣвшихъ, жебы не были отъ войска забивани и ошарпивани, але тое устроеніе противъ крмѣну войскового мало що ползовало, ибо Туркіи, що напредъ зъ Казикермена вѣшли, зостали чрезъ навалность войсковую ошарпани, що другіи Турки зъ стѣнь Казикерменскихъ увидѣвши заразъ въ замку нижномъ замкнулися, и до умору своего не давалися, а третіи зъ жонами и

дѣтми и изво всѣми богатствами своими Запорожцамъ поклонилися и изъ стѣнъ Казикерменскихъ въ водѣ Днѣпровой бывшихъ линами въ лотки Запорожскіе, нарочно для того подъ стѣну Казикерменскую приплывшіе, поспускавшися, zostали чрезъ Запорожцовъ на островѣ Таванскій подъ замокъ Мустрить-Кермень перевезени. При такихъ дѣяніяхъ, якося вишней описано, однимъ Москалямъ и Козакамъ, що колвекъ зъ Казикермена досталося здобичи, а другимъ ничего, поневажъ сами себѣ зашкодили такимъ глумствомъ, якое описано. На Таванскомъ засѣ островѣ подъ Мустрить Керменомъ войску Низовому Запорожскому премногая Казикерменская и Мустрить-Керменская (кромѣ язировъ) здобичъ досталося, купами на куренѣ по острову томъ была розложена и безобидно между ихъ раздѣленна. По такихъ поведеніяхъ еще всѣ войска подъ Казикерменомъ (нимъ прибралися до рушення, и нимъ стѣни Казикерменскіе поламали) чрезъ дней килко забаривши рушили оттоль назадъ, и знову въ Переволочной въ Рогу Мишуринога Гетманъ, во всѣмъ войскомъ своимъ щасливе Днѣпръ преправивши, ропустилъ оное въ дома ихъ и самъ прибылъ въ Батуринъ, а Бояринъ Шереметь, по прежнему Днѣпръ пребывши, отійшолъ во свѣдси. Обаче рушаючи отъ Казикермена Гетманъ оставилъ полкъ Сердюцкій Ясликовского, а Бояринъ полкъ стрѣльцовъ оставилъ въ Таванскомъ замку Мустрить-Керменѣ, понеже оній неповрежденъ былъ отъ стрѣлянна нашего; оставили тежъ Гетманъ и Бояринъ тимъ двомъ полкамъ зъ потребу военныхъ запасовъ на килко мѣсяцей харчевихъ вещей, нимъ зъ городовъ болшей прислано будетъ, оставили тамъ же и Запорожци отъ себе килко сотъ товариства, а прочіе всѣ зъ Кошовимъ своимъ преречонимъ Максимомъ, зъ добичами тежъ и ясирами, повернули до Сѣчи: зъ которихъ ясировъ едни доброволне покрестилися, и на Русь въ Украину зъ Сѣчи отпушени, другіи замитились и померли, а третімъ злохитріа и погвбель Кошу и всему Войску Сѣчовому

здѣлати умислившии въ томъ постереженіи zostали всѣ великіи и маліи мужеска полу и женска зъ Сѣчи виведенни и безъ жадного пощадѣнія въ пень вирубани; плакали и тужко на Боярина и Гетмана плѣнники Казикерменскіе нарѣкали, что не такъ зъ ними поступили, якъ были зъ Шабаномъ приговорили, и аще бы вѣдали такую бѣду свою, то (мовилъ) волѣли би всѣ померти въ Казикерменѣ, нежели предатися въ руки начальниковъ гавурскихъ. Орда зъ Бѣлогородская для того не могла намъ подѣ Казикерменомъ учинити вренятія, что себе оберегала отъ войскъ Лядскихъ, яко показуется отчасти зъ вишписаного листу Гетмана Коронного Яблоновского. За поворотомъ Гетманскимъ въ Батуринѣ зъ подѣ Казикермена, во-первыхъ Преосвященній Варлаамъ Ясвинскій, Митрополитъ Кіевскій, привѣтствуячи военного благополучія надѣ Казикерменомъ зъ монастыра своего катедрального, Августа 22, писалъ до него Гетмана такій листъ свой:

Ясневелможній Мосцѣ Пане Гетмане войскъ Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожскихъ, намъ велце милостивій Пане патроне и великій добродѣю!

Богу во Тройци Святой славимому, Отцу всемогущему, Господу силъ, осѣнившему силою свише Сину побѣдителю (мечемъ устъ своихъ) ада и всея крѣпости бѣсовскія и бѣсурманскія, Духу Святому, сошедшему въ огнѣ и шумѣ диханія бурного на збуреніе и погубленіе со шумомъ стѣнъ паче Ериховскихъ жестосердія невѣрующихъ и хулящихъ на Тройчское Божество, Богу, предварившему благословеніемъ своимъ отческимъ благодѣтельнымъ, Богу, поспѣшившему помощію своею Богосиновнею спасителною, Богу, совершившему желаніе всѣхъ вѣрныхъ исполненіемъ своимъ духоутѣшителнымъ, благодареніе воздаемъ о несповѣдимомъ Его дарѣ, давшему

побѣду нинѣ неисповѣдимо триумфальную Велможности Вашей надъ врагами самого-жъ Бога, хулящими на Троицу Святую Единобожественную и на знаменіе побѣди Божіа непобѣдима на Крестъ Святій, имъ же вооруженній Велможность Ваша, за предстательствомъ стоящей при Крестѣ Заступниці Христіанскія непостиднія Матере Христовой и Іоанновой, враговъ побѣдился, имя Божіе и помазанниковъ его прославилесь, церковь святую и отчизну Православно-Російскую зацѣтилесь, и себѣ славу несмертelnую набилесь! Зъ чого я недостойній богомолецъ зо всѣмъ причтомъ духовнимъ, въ благодарственныхъ молитвахъ неисповѣдимо радуячися и Велможности Вашей вѣншуючи тоєю Божіей благодати, въ именни записанной и самимъ дѣломъ исполненной въ побѣдѣ нинѣшней, зичу всѣхъ тѣхъ Велможности Вашей воздаяній, въ Откровѣніи Іоанновомъ побѣждающему вѣрою богоугодною обѣщаннихъ, где межѣ иными воздаяніями Христосъ Господь глаголетъ: *побѣждающему и соблюдающему дѣла моя до конца, дамъ ему власть на языцѣхъ* (II, 26) и, *побѣждай не имать вредитися отъ смерти вторыя* (ст. 11), то есть вѣчная; *побѣждающему дамъ състи со мною на престолѣ моемъ, якоже и Азъ побѣдихъ и съдохъ со Отцемъ моимъ на престолѣ Ею* (III, 21). Которую то мою сердечную зичливість абимъ очевисте зде на мѣсцахъ святыхъ притомность Велможности Вашей сподобился изъявити въ благодарственныхъ же молитвахъ. Того усердно зичачи, на сей часъ литералне чрезъ предворяющихъ особъ кланяюся до-земно.

Зъ монастыра Свято-Софійского Кіевского, Августа 22, року 1695.

Варлаамъ Ясинскій, Митрополитъ Кіевскій.

Потомъ Святѣйшій Адрианъ, Патріархъ Московскій, тоей-жъ надъ Казикерменемъ привѣтствующи побѣдѣ, зъ Москвы, Августа 28, благодарственную и похвальную такую свою до Гетмана писалъ грамоту:

**Адріянъ милостію Божією Архієпископъ Москов-
сковскій и всѣя Россіи и всѣхъ Сѣвернихъ странъ
•ПАТРІАРХЪ.**

Возлюбленному въ Господѣ нашея мѣрности сину Царского Пресвѣтлого Величества, войска Запорожскаго обѣихъ странъ Днѣпра Гетману, Іоанну Стефановичу Мазепѣ и всему христіанскому во бранномъ ополченіи воинству архипастирское благословеніе! Слава Богу и всястроющему и помощь подавшому на сопротивнія враги Креста Іисуса Христова воинству Православному Царского Пресвѣтлого Величества, благочестивѣйшихъ нашихъ Великихъ Государей Царей и Великихъ Князей Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержцовъ, и многихъ государствъ и царствъ и княженій повелителей и обладателей, въ коемъ воинствѣ валнимъ воеводскимъ тщаніемъ, усерднымъ и вѣрнымъ служеніемъ Всемогущему Богу и церкви Божіей и ихъ Царскому Величеству, всего Запорожскаго воинства, на МахOMETанни пагуба и плѣнь, и жилищъ ихъ раззореніе бысть. Пріявши бо мѣрность наша о томъ извѣстіе, къ сему писаніе твое, присланное отъ тебе изъ обозовъ изъ подъ Казикермена Турецкого и разореннаго отъ васъ, къ Москвѣ Сеунщики принесоша намъ въ покореніи синовскомъ и въ требованіи поспѣшествующихъ отъ церкви святія молитвъ и благословенія нашего, благодареніе побѣдо-Творцу Господу и честь христіанской Непобѣдимѣй Воеводѣ Богоматери Причистѣй Дѣвѣ Маріи, воздахомъ. Всегда же яко твоей любвѣ, тако и всему воинству съ вами сущему храниму отъ всякихъ вражихъ подчищъ и зломислія ихъ и въ пособіи Бога содержателя, на противныхъ одолѣтелну быти и здравствовати многолѣтно во спасеніи желаемъ. Да вси возблагословимся православніи въ церкви святія, мръѣ и благостояніи доброполучніи на землѣ и на небесѣхъ!—Амишь!

Писася въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, міро-
зданія 7203; Рождества же Господня 1695, Августа 28.

А по немъ превелебніе отци Инокентій Монастирскій, игуменъ монастыра Кирилловскаго, и Стефанъ Яворскій, префектъ Коллегіумъ Братства Кіевскаго, будучи отъ Пресвященнаго отца Митрополита всланними, для успокоенія справъ тогдашнихъ до Переволочнои и до иныхъ протопопій, и поворочаючи до Кіева, когда зачули Гетманское зъ-подъ Казикермена въ Батуринъ прибытье, тогда зъ Нѣжина, Августа 29, привѣтствуючи ему Гетману щасливаго подъ Казикерменомъ звитяжства, писали до него (приложивши къ тому повѣншованю и иншіи интересъ) такіи листъ свой:

*Jaśnie Wielmożny Mosci Panie Hetmanie
woysk Ich Carskiego Prześwietlejszego
Maiestatu Zaporozskich, nam wielce mi-
łosciwy Panie, Panie patronie y dobro-
dzieiu wielki!*

Gdy zwycięzka sława przez głosno brzmiącą w uszach ludzkich mowę chwalebne Wielmożności Waszey imię, tryumfalnym pławzem całemu chrześcianstwu, a naybardziej Rossyiskiemu

*Ясновельможный милостивый Панъ Гет-
манъ войскъ Ихъ Царскою Пресвѣтлѣй-
шаго Величества Запорожскихъ, нашъ
многомилостивый Панъ, покровитель и
благодѣтель!*

Когда побѣдоносная слава, звучащая слуху людскому рѣчью, пронесла съ торжественною похвалою достославное Вашей Милости имя по всему христіанству, и еще болѣе по Русскому міру, то сердце подобно воску таетъ отъ радо-

przyniosła światu. Serce z radości iako wosk od słońca taie, słysząc takie pocieszne nowiny, o których wybornie one Ewangeliskie słowa pełnią się: wiele ich pragnęło widzieć, co widzimy, a nie widzieli, słyszeć, co słyszymy, a nie słyszeli. Poydzie to w komput niesmiertelnych czynow. Same krwawe bisurmanskie rozboie, miasto glancownego cynobru w księgę wieczności, kawalerską Wielmożności Waszey nieporównana w rzeczach woiennych dzielność, iaka nikomu nie była tak szczęśliwą, y samostraszliwe Achylessa Rossyiskiego imie pięknym zapiszą charakterem; zadną cnoty zgrzybiałością, zadnym złosci zębem niewyglózowane. Czemu y iako całe chrześcijaństwo applawduie, tak i my głosnym przydaiemy głosow okrzykiem winszując niemniey Wielmożności waszey niesmiertelney sławy drogością krwi nabytey, iako też i całemu chrześcijaństwu, a naybardziej strapioney oyczyźnie, ze wyostrzoną na karbioney stepiłeś szablę i wyniosłey dumie bisurmanskiej harde mężnie

сти слыша столь утѣшительныя вѣсти, коими совершенно исполняются слова Евангельскія: «многіе жаждали видѣть что видимъ, но не видѣли, слышать, что мы слышимъ, но не слышали.» Это будетъ приобщено къ числу дѣлъ безсмертныхъ. Сами кровопролитія басурманскія запишуть вмѣсто доснящейся киновари отличнымъ почеркомъ въ книгу вѣчности рыцарскую несравненную храбрость Вашей Милости въ дѣлахъ воинскихъ, въ которой никому такъ несчастливилось; запишуть и страшное имя Русскаго Ахилесса, коего слава не одряхлѣетъ, и зависть не нагладитъ. Этимъ полвигамъ все рукоплещетъ христіанство, и мы прибавляемъ къ тому свои громогласныя восклицанія, поздравляя съ безсмертною славою кровью приобрѣтенною, не только Вашу Милость, но и все христіанство, а болѣе всего скорбящее наше отечество; ибо Ваша Милость притупилъ еси острый мечъ на выщербленный и мужественно сокрушивъ гордые рога кичливой басурманской спѣси. Пусть Всемогущій Богъ, возвысившій имя хри-

starles rogi. Niechay ten, ktory podwyzszył imie chrzescianskie, Bog naywyzszy, y w dalny czas podobnemiz Wielmoznosc Wasza wslawia na podziw swiatu, na zaszczyt oyczyznie, na postrach Ottomańskiej dumie, na sławę orthodoxiey świętey tryumphy. Niechay zażartą hydrę rycerska ogromna Wielmoznosci Waszey buława nad nieprzyiacielem władnieiaca mężnie na placu gromil! Zkądby nadwątlona tak mnogiemi wichrami miłey oyczyzna łodka, w falach krwi nieprzyiacielskiey herbowną Wielmoznosci Waszey krzyżem zmocnioną kotwę zapusciwszy szczęśliwie za czasem u portu bezpiecności mogła wesołe nócić piosnki, żądamy sprzyiamy, zyczymy, ożydamy. Za tym w prywata wstepuiac, oznajmuiemy, iż z woli Wielmoznosci Waszey wysłaniemy byli od Archipasterza do Perewołoczney dla uspokoienia zawodow między swiaszczenikami y obywatelami tamecznymi, gdzie iaki był rzeczy proceder rozumiemy, że nietayno iest Wielmożności Waszey. Ztamąd wakacyynego nieco chcąc zażyć spaceru,

стіанское, прославить и на будущее время Вашу Милость подобными же побѣдами на удивленіе свѣта, на славу отечества, къ ужасу гордыни Оттоманской и на славу святого Православія. Пусть великая, рыцарская булава Вашей Милости, побѣждающая врага, поражаетъ мужественно на полѣ битвы, свирѣпую гидру его. Отъ этого бы ѳтлая ладья милаго отечества, столь многими волнуемая бурями, могла со временемъ пристать благополучно въ безопасную пристань, забросивъ въ волнахъ вражеской крови родословный Вашей Милости крестомъ укрѣпленный якорь, и веселыя воспѣвать пѣсни. Того желаемъ, хотимъ и ожидаемъ. Теперь, приступая къ частнымъ дѣламъ, извѣщаемъ, что по волѣ Вашей Милости мы посланы были Архипастыремъ въ Переволочную для прекращенія споровъ между тамошними священниками и обывателями. Ходъ тамошняго дѣла полагаемъ, уже извѣстенъ Вашей Милости; оттуда, желая воспользоваться нѣскольکو вакаціоннымъ временемъ, мы посѣ-

powróciliśmy do niektórych protopopii, gdzie całe niektóre rzeczy poprawiwszy y co się maia naprawiac, nakierowaliśmy dla następujących Septembra dni do Kiiowa, lecz w Niżynie spotkał nas posłaniec od Archypasterza maiać cały fascykuł listów pisanych w potrzebach terazniejszego nominata Episkopiey Łuckiey y Ostrożskiey Jasnie Wielmożnego Jego Mosci Pana Dyonizego na Żabokrykach Żabokryckiego, w onym fascykule między inszemi listami byli też y do nas listy od Archypasterza pisane w tey materiy, abyśmy powziawszy wiadomość o szczęśliwym wjeździe Wielmożności Waszey do Baturyna, tam całe zmiierzali, a należytą przy powinszowaniu oddawszy rewerencią ony fascykuł Wielmożności Waszey prezentowali, y o respons w tych ze potrzebach prosili; a вже nielzia było z Niżyna nazad reiterować na szukanie Wielmożności Waszey częścią dla osłabiałego nader zdrowia s podrożnych niewczasów, częścią dla

тели нѣкоторыя протопопіи, въ которыхъ иное исправивъ а на другое указавъ надлежащее къ исправленію, мы направили свой путь въ Кіевъ. по случаю приближающагося Сентября, на между тѣмъ посланный отъ Архипастыря встрѣтилъ насъ въ Нѣжинѣ, имѣя съ собою цѣлую связку писемъ, по дѣлу нынѣшняго нареченнаго епископа Луцкаго и Острожскаго, Ясновельможнаго пана Діонисія на Жабокрикахъ Жабокряцкого. Въ этой связкѣ между прочими, были и къ намъ письма отъ Архипастыря о томъ, чтобы мы, узнавъ о благополучномъ прибытіи Вашемъ въ Батуринъ, направили свой путь тудаже и, засвидѣтельствовавъ должное при поздравленіи почтеніе, представили означенную связку писемъ Вашей Милости, и просили Вашу Милость по упомянутому дѣлу отвѣта. Но какъ уже невозможно было возвращаться изъ Нѣжина назадъ для отысканія Вашей Милости, какъ по случаю разстроеннаго путевыми невыгодами здоровья, такъ равно и по случаю наступающихъ съ первыхъ чиселъ Сентября училищныхъ занятій, то, мы разсу-

następujących na początku Septembra renowatij szkolnych umysłiliśmy posłać z Niżyna przez kuriera ony fascykuł do Wielmożności Waszey, poniewaz nam samym niemożność, która przeciwko żądzy y nadziei naszej zatamowała drogę. Pokornie tedy do nog zwyciężnych upadamy chociaż literalną komparencią przed Wielmożnością Waszą, króremu od Archypasterza liiendę do rąk Panskich oddawszy, samych siebie pod zwyciężkie rzucamy stopy o respons na prośbę Archypasterską wielce upraszając.

Dan z Niżyna, Awgusta 29, roku 1695.

Wielmożności Waszey naszego wielce miłosciwego Pana patrona y osobliwego dobrodzieja, protektora niedogodny bohomolcy y najniższy słudzy

*Innokenty Monastyrski Ihumen M. K. K.—
Stephan Jaworski Prefekt Collegium B. K.*

дѣли за благо послать изъ Нѣжина эту связку къ Вашей Милости чрезъ нарочного, потому, что невозможность заградила нашъ путь къ Вашей Милости, противъ желанія и надеждъ нашихъ. И такъ почтительно, припадая къ побѣдоноснымъ стопамъ Вельможности Вашей, хотя въ письменномъ представленіи, и, вручая архипастырское посланіе, повергаемъ себя къ побѣдоноснымъ стопамъ Вашимъ и покорнѣйше просимъ отвѣта на просьбу Архипастыря.

Изъ Нѣжина, 29 Августа 1695.

Вашей Милости нашего милостиваго Пана покровителя и особеннаго благодѣтеля недостойныя богомольцы и нижайшіе слуги

*Инокентій Монастырскій, Игуменъ монастыря
Кієво-Кириловскаго, Стефанъ Яворскій, Пре-
фектъ Коллегіума Кієвскаго Братства.*

По сконченю рѣчи моей о збуренню Казикермена возвращаюсь пакы назадъ до порядку мѣсячнаго и пишу тоеи-жъ, Мая 25, Святѣйшій Адриянь, Патріархъ Московскій, о принятю другой книги Житій Святыхъ Димитріевого зданя отъ декаврія починающихся, ново зъ типографіи Кіевопечерской вѣйшлой, о ней же въ самомъ початку сего року кратко наменилось, писалъ до Гетмана такую отъ себе грамоту:

Адриянь милостию Божіею Архієпископъ Московскій и всяя Россіи и всѣхъ Сѣвернихъ странъ
Патріархъ.

Возлюбленному во Господѣ наша мѣрности сыну Царского Пресвѣтлого Величества, войска Запорожского обѣихъ странъ Диѣбра Гетману, Іоанну Стефановичу Мазепѣ Архипастырское благословеніе!

Блажить наша мѣрность благотворящія, хвалимъ въ доброспомоществующія, наипаче же долгообстоимія начало возжди во гражданствѣ добродѣтелию имуть сіе стяжати, яко и твоя любовь не причастенъ еси токмо, но и превозбиленъ въ сицевыхъ. Пиши намъ синовско о всякопотребствѣ въ ползу прочіихъ и благословенія наша мѣрности прося. Пріяхомъ бо и нивѣ таковое писаніе твое отъ присланнихъ къ намъ изъ наша мѣрности ставропигіалнія Лаври Кіево-Печерскія братіи, болниці Печерскія строителя іеромонаха Никона, да надзирателя въ типографіи іеромонаха Софонія, иже прійдоша ради ихъ монастырскихъ потребосодѣлованій и со изданними типографско тамъ книгами тримѣсячныхъ Миній читаемыхъ декаврія, іануарія, февруарія; ихъ же ми пастырско въ любовь пріяхомъ, желаемъ же да и прочіе такожде Миней вселѣтнаго круга дванадесятное число исправятся и въ люди Господни полезнымъ чтеніемъ славу Божію плодоти имуть. Сего ради по прошенію яко Печерского монастыря архимандрита со братією, тако и по

твоєму, послахомъ въ Кієво-Печерській монастирь съ тѣмиже, присланными, изъ великія соборнія церкви три книги Мавей чтимихъ: мѣсяць мартъ, апрѣль, май, въ согласное исправленіе настоящего дѣла. Твоя же любовь многолѣтно и благополучно вседомовно да здравствуєши, усердствуєшь. Писано въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ мірозда-нія 7203 лѣта, Рождества же Богочеловѣка Ісуса Христа 1695, мѣсяца мая 25.

Того-жъ мая 25 тотъ же святѣйшій Адрианъ Патріархъ Московскій, зъ совѣтомъ Пресвѣтлѣйшихъ Іоанна и Петра Моноарховъ Московскихъ, соизволяючи на прошеніе Преосвященнаго Варлаама Ясинскаго Митрополита Кієвскаго и Гетманское устроити по старовѣчному въ Переяславліу нового Епископа, писалъ до него Гетмана сичевую грамоту:

Адрианъ милостію Божією Архієпископъ Московскій и всея Россіи и всѣхъ Сѣвернихъ странъ Патріархъ.

Возлюбленному въ Господѣ нашея мѣрности сину Царского Пресвѣтлаго Величества, обѣихъ странъ Днѣпра войска Запорожскаго Гетману, Іоанну Стефановичу Мазепѣ, Архієпископское благословеніе!

Многихъ блаженствъ оніи сподобляются и благословеніе Божіе въ душеспасительное пребываніе приємлютъ, иже со взрядствѣ жизни челоуѣковъ и о благокрасованіи церковнія лѣпоти тѣхъ сотворяють, совѣтують и помоществуютъ добродѣтели, убо и твоя любовь въ сичевомъ усердіи зрится да тѣхъ же мздовоздательствъ отъ Господа Бога на земли долгодневно, въ небѣ же безконечно сподобитися желаємъ. Яко писалъ еси нашей мѣрности нинѣшнего времени, яко синъ и сослужитель нашъ Преосвященній Варлаамъ Митрополитъ Кієвскій желяетъ даби, ради его немощи, въ сослуженіи архієрейства посвятить епископа и именовати

града Переяславля, и ти того хочеш же, еже тому собитися и дати би на то благословеніе. И наша мѣрность съ благочестивѣйшими нашими великими Государи Цари и Великими Князи Іоанномъ Алексѣвичемъ, Петромъ Алексѣвичемъ, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержци, и многихъ государствъ, царствъ и княженій повелители и обладатели; совѣтовахомъ и тому быти и они Государи изволиша. Но токмо како въ томъ предложителномъ Митрополита Кіевского прошеніи и твоємъ достоинъ быти, и Великіе Государи указали Преосвященному Варлааму Митрополиту и отъ нашея мѣрности грамота послана, съ нея-жъ списокъ ради видѣнія послахомъ нинѣ и къ твоей любвѣ, да оная созерцавши и совѣтнѣ опредѣливше, повелѣяное сотворите благоволително. По семъ вседомовнѣ здравствуй! Писася въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ мірозданія 7203 лѣта, Рождества же Бога. Слова Іисуса Христа 1695, мая 25.

Такожде и тогди-жъ и до Преосвященного отца Митрополита Кіевского о томъ же епископѣ Переяславскомъ писалъ Святѣйшій Патріархъ сицевую грамоту:

Адріанъ милостию Божіею Архіепископъ Московскій и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ
ПАТРИАРХЪ.

О Святѣмъ Дусѣ сиву и сослужителю нашея мѣрности Преосвященному Варлааму Митрополиту Кіевскому, Галицкому и Малія Россіи Архипастирское благословеніе!

Яко же всегда паша мѣрность благолѣпія и чинодержанія церкви должного повсюду желателна, даби лучшество сполечностию спѣялося ку славѣ Божіей, такожде и спомоществованіе кому либо и требованію благословенно было, сего ради извѣстившеса мы ницѣшнего лѣта твоимъ писаніемъ и чрезъ посланныхъ Переяславского игумена Гедсона

и казначея Мелетія доношенми, еже просиши нашу мѣрность, чтобы старонеможенія твоего, такожде и за многолюдствомъ епархіи, посвятити Епископа и назвати Переяславскимъ Николаевскаго игумена и ректора Кіевскаго іеромонаха Іоасафа Кроковскаго, желаемъ таковаго событія, и о семъ зъ благочестивѣйшими нашими Великими Государи Цари и Великіе Князи Іоанномъ Алексѣевичемъ и Петромъ Алексѣевичемъ всея Великія, Малія и Бѣлія Россіи Самодержцевъ и многихъ государствъ, царствъ и княженій повелители и обладатели совѣтовахомъ. И они Государи епископу при тебѣ быти изволяютъ; но и наша мѣрности благословеніе на тебе имать, токмо хоцемъ прежде отъ тебе виденія, дабы впредь тако содержалося безъ всякія спори и челомбитя; и Царскаго Величества, и наша мѣрности и отъ васъ особность не отиматися каковымъ либо образомъ, первое: поставити епископа единому архіерею и въ свою епархію невозможно, развѣ четыре или три архіереи по святимъ правиламъ; второе опредѣлити мѣсто гдѣ ему жити и чинъ, епископія, должности чинъ и всякое требованіе имѣти, (но въ монастырѣ Николаевскомъ еще ему жити, отъ монастырскихъ жителей не будетъ ли челомбитя?); третее: аще ему именоватися токмо градомъ Переяславскимъ, а не владѣти, восхоцетъ кто тако, и впредь мощно ли быти? И о семъ намъ вѣдомости не писано, и дати чинъ благословенія того ради не мощно, сія вся благосовѣтнѣ, яко зъ духовнаго чина, сущихъ Кіевскоі епархіи тако и мирскаго сана людми, найпаче же Царскаго Пресвѣтлаго Величества Запорожскаго воинства съ Гетманомъ Іоанномъ Стефановичемъ Мазепою, твое Преосвященство сотворите и утвердите. Избраннаго же во епископи ради посвященія, по изволенію благочестивѣйшихъ Великихъ Государей, пришлѣте къ нашей мѣрности въ царствующій градъ Москву. Яко здѣ и архіереи суть къ намъ утвержденіе въ предваряющая времена на той епископіи Переяславскоі и въ обновительній престолъ, и еже

би митрополію Кіевскому престолу сослужитель на опредѣленномъ требованіи и мѣстѣ и въ послушаніи митрополіемъ былъ дати удобнѣе, и чтобъ никакимъ образомъ изъ того предѣлоположенія епископъ и, впредь кто будетъ по семъ, не имѣлъ въ обособность отиматися, въ грамотахъ нашихъ имянно напишемъ. По семъ всещедрїй Богъ въ благосодѣлованіе тебѣ и всему народному христіанскому обществу день дне да поспѣшитъ!—Аминь.

Писано въ царствующемъ градѣ Москвѣ 7203 лѣта, Рождества же Бога Слова 1695, Марта 26.

Бо Гетманъ, съ согласіемъ помененнаго Преосвященнаго отца Митрополита, великимъ коштомъ и иждевеніемъ прекрасную катедральную мурованную Вознесенія Господня въ Переяславлѣ сооруживши церковь, старался прилежно такъ у Пресвѣтлѣйшихъ Монарховъ, яко и у Святѣйшого Патріярхи о тое благословеніе, абы при церкви оной Вознесенской въ Переяславлѣ устроены былъ епископъ, понеже изъ древнихъ вѣковъ тамъ катедра епископская бывала, въ чомъ ему Гетману и Митрополату отъ Пресвѣтлѣйшихъ Монарховъ и отъ Святѣйшого Патріярхи и не отказано, яко вишписаніе Патріяршіе свидѣлствуютъ грамоти.

Прошлого 1694 року, въ мѣсяцѣ Септеврїи, когда чрезъ смертное навтіе не стало епископа Луцкаго и Острозского Афанасія Шумянскаго, которій, будучи роднимъ братомъ новому унѣяту Іосифу Шумянскому, епископу Львовскому, былъ такожде и самъ унѣятомъ потаемнымъ; тогда вся шляхта Руская Волинская, желаючи зоставати при непоколебимомъ Грекорускомъ православїи, возлюбила и избрала зъ между себе на тую овдовѣлую Луцкую и Острозскую епископію одного значнаго и заслужонаго въ коронѣ тожъ Волинскаго шляхтича православнаго и учонаго челоувѣка Димитрія на Жабокрикахъ Жабокрицкаго, писара земскаго Луцкаго, которій аще и женился прежде на вдовѣ, обаче

розійшовшиися зъ нею желалъ себѣ иночества, а жена его оставленная вскорѣ по немъ, яко слишно тогда было, за много посягнула мужа; которому его Жабокрицкого на епископію Луцкую избранію любо многіе, пременяючися до правилъ святыхъ отецъ, для причини вишписанной супружества его, перечили и не совзводили, однакъ вишменованная вся шляхта Руская Волинская при томъ крѣпко стояла, аби никто иншій толко онъ Жабокрицкій былъ у нихъ епископомъ Луцкимъ и Острожскимъ, якожь такъ и собилося. По избраніи же томъ, егда былъ въ Варшавѣ онъ Жабокрицкій, обявляючися Королевѣ и Сенаторомъ о своемъ чрезъ шляхту Волинскую Рускую на епископію Луцкую избраніи, тогда самъ Король многокrotnie намовлялъ его Жабокрицкого до унѣи. До которой когда же онъ Жабокрицкій не схотѣлъ пристати и избраніе свое епископское отставити, изволялъ оставати свѣцкимъ при неподвижномъ Грекорускомъ православіи, тогда Король Собѣскій, тую его статечность похваливши, видалъ ему Жабокрицкому, мая 12, року 1695, на пергаменѣ на тую Луцкую и Острожскую епископію зо всіми монастирами, протопопіями, маєтностями и всякими до нея надлежащими добрами, Королевскій универсалъ свой, при подписѣ руки власной и при печати коронной завѣсистой. За поворотомъ тежь своимъ зъ Варшави до Луцка онъ Диматрій, албо Діонисій Жабокрицкій, номѣнать епископіи Луцкой, тотъ унѣверсалъ Королевскій когда чрезъ посланца своего презентовалъ въ замку Луцкомъ и просилъ о принятіе оногo до книгъ градскихъ Луцкихъ, тогда по желанію его якъ принять до книгъ унѣверсалъ оній Королевскій, такъ и екстрактомъ зъ книгъ тихъ при печати городской Луцкой виданъ ему Жабокрицкому, Іюня 6, тако:

Oblata przywileiu Jego Królewskiej Mości na Episkopię Łucką y Ostrożską, Jasnie przewielebnemu Jego Mości oycu Dyonizemu na Żabokrykach Żabokryckiemu, Nominatowi Episkopowi Łuckiemu y Ostrożskiemu danego anno 1695 Iunii 6 die.

Wypis z xiąg Grodzkich zamku Łuckiego.

Roku tysiąc sześćset dziewięć dziesiątego piątego miesiąca Iunii 6 die. Na urządzie Grodzkim w zamku Jego Królewskiej Mości Łuckim przedemną Jerzym Stanisławem na Markowiczach Hulewiczem, Sędzią i Burgrabim grodzkim, Łuckim i xięgami ninieyszemi grodzkimi Łuckimi comparens personaliter, urodzony Jegomość Pan Mikołaj Grodecki, imieniem Jasnie Przewielebnego w Bogu Jego Mości oycy Dyonizego na Żabokrykach Żabokryckiego Nominata Episkopa Łuckiego y Ostrożskiego, Prototroniego Metropolii Kijowskiej, wuia swego

Заявленіе привилегіи Его Королевской Милости на епископство Луцкое и Острожское, данной Преосвященному отцу Діонисію на Жабокржикахъ Жабокржицкому, нарпченному Епископу Луцкому и Острожскому, Іюня 6 дня, 1695 года.

Выписано изъ книгъ городскихъ замка Луцкаго.

1695 года, мѣсяца Іюня 6 дня, въ урядѣ городскомъ, въ замкѣ Его Королевской Милости Луцкомъ, передо мною Юрьемъ Станиславомъ на Марковичахъ Гулевичемъ, Судьею и Бурграфомъ городскимъ Луцкимъ и передъ настоящими городскими Луцкими кнѣгами явившись лично благородный господинъ Николай Гродецкий отъ имени Преосвященнаго во Господѣ Божѣ, Его Милости отца Діонисія на Жабокржикахъ Жабокржикаго, нареченного Епископа Луцкаго и Острожскаго, прототронія Кіевской Митрополіи, дяди своего, подалъ для заявленія привилегію Его Королевской Милости, Цана нашего милостивого; тому же Преосвященному въ Божѣ

przywiley Jego Królewskiej Mości Pana naszego miłościwego. Temuż Jasnie Przewielebnemu w Bogu Jego Mości oycu Nominatowi in rekompensam heroiczych czynow, dzieł rycerskich y godnych de Republica zasług gratiose konferowany, na pergaminie pisany, ręką Jego Królewskiej Mości Pana naszego miłościwego podpisany przy pieczęci koronnej na sznurze zawieszistey z podpisem ręki Sekretarza Jego Królewskiej Mości ad acticandum per oblata podał de tenore sequenti:

Его Милости отцу нареченному, въ награду геройскихъ его подвиговъ и знаменитыхъ для республики заслугъ его, всемилостивѣйше данную, на пергаментѣ писанную и рукою Его Королевской Милости, Pana нашего милостиваго, подписанную за коронною печатью, на шнурѣ привѣщенной, за подписью секретаря Его Королевской Милости, которой содержание слѣдующее:

**JAN TRZECI Z BOŻEY ŁASKI KRÓL POLSKI, WELKI
XIAŻE LITEWSKI, RUSKI, PRUSKI, MAZOWIECKI,
ZMUDSKI, INFLANTSKI, KJOWSKI, WOŁYNSKI, PODOL-
SKI, PODLASKI, SMOLENSKI Y CZERNIHOWSKI.**

Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym, komu o tym wiedzieć należy, że wrodzoney naszej Królewskiej ku ludziom, z przodkow y przez się samych nam i Rzeczypospolitey

**БОЖІЕЮ МИЛОСТІЮ ЯНЪ ІІІ, КОРОЛЬ ПОЛЬСКІЙ,
ВЕЛИКІЙ КНЯЗЬ ЛІТОВСКІЙ, РУССКІЙ, ПРУССКІЙ,
МАЗОВЕЦКІЙ, ЖМУДСКІЙ, ЛИФЛЯДСКІЙ, КІЕВСКІЙ,
ВОЛЫНСКІЙ, ПОДОЛЬСКІЙ, ПОДЛЯСКІЙ, СМОЛЪНСКІЙ,
СВЕРСКІЙ И ЧЕРНИГОВСКІЙ.**

Объявляемъ настоящею привилегією нашею кому о томъ вѣдать надлежить, что по врожденной намъ Королевской милости къ людямъ отличившимся собственными за-

dobrze zasłużonym, dobroczynności naypierwsze y największe iest staranie, abyśmy merita ich równo nagradzali rekompensow y honorow pomnożeniem. Starożytny Żabokryckich dom tak chwalebne u nas per longam sæculorum revolutionem ziednał imie, czego nigdy zapomnieć niemożemy, iawnym dowodem iest w osobie urodzonego Dymitra na Żabokrykach Żabokryckiego, pisarza ziemskiego Łuckiego, Podwoiewodzego Sądowego, Jenerała Woiewodstwa Kijowskiego, Podstarościiego Grodzkiego Krzemienieckiego rectitudo, heroica virtus, nieporownana in rebus agendis dexteritas na seymach, seymikach y trybunałach, nemini secunda cum justicia et æquitate activitas y prawdziwa ku antecessoróm naszym, nam Nayiasnieyszemu domowi naszemu y Rzeczy Pospolitey usługa, tak znaczne y chwały godne wydały specimina, że osobliwemi naszymi niemożemy się nie unosić respektami tymi; za tym urodzonego Dymitra Żabokryckiego przodków i iego własnymi wzruszeni zasługami, tudzież widząc

слугами или заслугами предковъ, Намъ или Рѣчи посполитой оказанными, первѣйшимъ и важнѣйшимъ стараніемъ нашимъ—награждать достоинство ихъ умноженіемъ почестей и другихъ наградъ. Древній домъ Жабокрицкихъ столько уже вѣковъ снискивалъ себѣ славу, (чего мы никогда не забудемъ); доказательствомъ чему служить благороднаго Димитрія на Жабокрикахъ Жабокрицкого, писаря земскаго Луцкого, подвоеводы, генеральнаго Старосты Кіевскаго Воєводства, подстаросты городскаго Кременецкаго правота, воинская доблесть, неподражаемая въ производствѣ дѣлъ способность на сеймахъ, сеймикахъ и въ трибуналахъ ничьей неуступающая и соединенная съ правосудіемъ и справедливостью дѣятельность; дѣйствительно его заслуги предшественникамъ нашимъ, Намъ и пресвѣтлѣйшему Нашему дому явили столь достославныя и знаменитыя доказательства, что мы не можемъ оставаться къ нимъ равнодушны. И посему обращая вниманіе на заслуги какъ пред-

w nim skłonność y z nauk należytą sposobność do stanu duchownego y pobożności przykładney, umyśleliśmy mu według zgodney electiey ludzi duchownych y świeckich woiewodstwa Wołyńskiego obywatelów władęstwo Łuckie y Ostrożskie po zeysciu z tego swiata Wielebnego Athanazego Szumlanskiego Episkopa Łuckiego y Ostrożskiego wakujące dać y konferować. Jakoż tym listem naszym dajemy y konferujemy, tak że pomieniony uředzony Żabokrycki przyiąwszy habit, zaraz przerzeczone władęstwo cum jurisdictione tam in spiritualibus quam in temporalibus z Cerkwiami Katedralnymi i partykularnymi y ze wszystkimi dobrami, wsiami, folwarkami, gruntami i ich pożytkami, nalezytosciami y okolicznosciami, tak iako antecessorowie jego ze wszystkimi cerkwiami, monastyrami, przełożęństwem nad duchownymi: Archymandrytami, ihumenami, protopopami, popami, bratstwy tey że religiiiey greckiey trzymali i zażywali, mieć, trzymać z dochodami od Duchownych według przywileciu antecessora swego

ковъ благороднаго Димитрія Жабокрицкаго, такъ и на его собственныя, и замѣчая въ немъ склонность и по наукамъ приличную духовному званію способность, а также и благочестіе примѣрное, мы разсудили за благо, согласно единодушному избранію какъ духовенства такъ и свѣтскихъ обывателей Воłyнскаго воеводства, вручить ему епископство Луцкое и Острожское, оставшееся вакантнымъ послѣ смерти всечестнаго Аѳанасія Шумлянскаго, епископа Луцкаго и Острожскаго, и такъ симъ нашимъ листомъ даемъ и вручаемъ ему (епископію), съ тѣмъ чтобы сказанный благородный Жабокрицкій, принявъ званіе духовное, вступилъ немедленно въ управленіе какъ духовное такъ и свѣтское помянутою епископією со всѣми ея церквями каедральными и приходскими, со всѣмъ имуществомъ, деревнями, фольварками, землями, угодіями, округами, принадлежностями и проч: такъ какъ и его предмѣстники управляли всѣми церквями, монастырями, съ властью надъ всѣмъ духовенствомъ, какъ-

y zażywać będzie aż do osiatniego kresu życia swego, abo większey iakiey dostąpienia godności, dając mu przytym moc zupełną według praw dawnych wszelkie sprawy duchowne sądzić, rząd we wszystkim duchowienstwie większego i mniejszego stanu czynić, aby władzą urzędu swego władycznego w Cerkwiach, monasterach, panstw naszych diecezyi swych chwałę Bożą pomnazał, nieposłusznych i występnych według przestępstwa karał, obiecujemy też to po nas y nayiasniejszych sukcesorach naszych, iż przerzeczonego urodzonego Dymitra na Żabokrykach Żabokryckiego przy dzierżeniu y spokojnym używaniu tegoż władcytwa iurisdictioney duchowney zachowamy i nikomu do oddalenia mocy niedamy. Co do wiadomości wszelkiego stanu y kondiciey ludzi przywodząc, mieć chcemy y roskazujemy, aby pomienionego urodzonego Dymitra na Żabokrykach Żabokryckiego

то: архимандритами, игуменами, протоіерейми, священниками, братствами того же Греческаго исповѣданія; чтобы онъ владѣлъ и пользовался доходами отъ духовенства, по привилегіи предмѣстнику его дапной, до своей кончины, или же до получения высшаго достоинства; притомъ передаемъ ему, на основаніи прежнихъ привилегій, полную власть разбирать всѣ духовныя дѣла, управлять духовенствомъ высшимъ и низшимъ, дабы своею пастырскою властью во всѣхъ церквяхъ и монастырехъ своей епархіи нашего государства дѣйствовали къ умноженію славы Господней, а виновныхъ и непокорныхъ караю по винѣ ихъ. Обѣщаемъ также за Насъ и Пресвѣтлѣйшихъ наследниковъ Нашихъ, что мы сохранимъ упомянутому благородному Димитрію на Жабокрикахъ Жабокрицкому всю духовную власть въ ономъ епископствѣ и спокойное онымъ владѣніе, и не дадимъ никому права удалить его изъ оного. О чемъ доводя до всеобщаго свѣдѣнія всякаго состоянія и званія людей желаемъ и повелѣваемъ, помянутаго благороднаго Димитрія на Жабокрикахъ Жабокрицкаго признавать истиннымъ своимъ владыкою Луцкимъ и Острожскимъ и

za prawdziwego y własnego władkę Łuckiego y Ostrożskiego mieli y znali, wolności praeeminentij y prerogatyw, iakich antecessorowie iego zażywali. Na co dla lepszey wiary ręką własną podpisawszy się pieczęć koronną przycisnąć rozkazalismy. Dan w Warszawie 12 miesiąca Maia roku Pańskiego 1695, panowania naszego XXI.

podpisano: *Jan Król.*

(M. P.)

дозволить ему пользоваться всѣми преимуществами и привилегіями, какими только пользовались его предмѣстники, и для того для большой достовѣрности собственноручно подписавшись приложить печать коронную повелѣли. Дано въ Варшавѣ, мѣсяца Мая 12 дня, лѣта Господня 1695, царствования Нашего XXI,

Янъ Король.

(M. П.)

Władcystwo Łuckie y Ostrożskie urodzonemu Dymitrowi Zabokryckiemu post fata wielbnego Athanazego Szumlanskiego Łuckiego y Ostrożskiego władyki, conferatur. U tego przywileju per oblatam podanego przy pieczęci koronney na sznurze zawieszistej podpis ręki Jego Królewskiej Mości w te słowa: Jan Król; tak też i podpis ręki Sekretarza Jego Królewskiej Mości

Настоящею привилегією поданною для заявленія, за печатью Королевскою на свуркѣ, отдается благородному Димитрію Жабокрицкому епископство Луцкое и Острожское, послѣ смерти его милости Аванасія Шумлянскаго Луцкаго и Острожскаго Владыки оставшееся. Подпись руки Его Королевской Милости сими словами: Янъ Король; а также подпись секретаря Его Королевской Милости сими словами: Николай Томиславскій, каноникъ Варшавскій Его

temi słowy: Mikołaj Tomisławski kanonik Warszawski Jego Królewskiej Mości Sekretarz. Który że to przywilej Królewski per oblata podany za prośbą wyż mianowanego podawaiącego; a za moim urzędowym przyięciem do xiąg niniejszych Grodzkich Łuckich ingrossowany et hic subinde Wozny Generał woiewodstwa Wołyńskiego y innych opatrzny, Kondrat Kołodka in vim suæ veræ ac fidelis relationis publice ac per expressum zeznał: iż on roku y miesiąca teraz idących dnia dzisiejszego na akcie wyrażonego ex requisitione iuridica Jasnie Przewielebnego w Bogu Jego Mości oycza Dymitra na Żabokrykach Żabokryckiego, Nominata Episkopa Łuckiego i Ostrożskiego za wyż inferowanym Jego Królewskiej Mości przywileiem był w miasteczku Rożyszczach, jako ab ævo immemorabili Episkopom Łuckim Ritus Græci nadanym, dobrach pryncypalnych tegoż władcystwa Łuckiego, gdzie zastawszy poddanych, tak z samego miasteczka Rożyszcz iako y ze wszystkich dobr, do tey że episkopii a sæculo

Королевской Милости секретарь. Каковая Королевская привилегія для заявленія поданная, согласно просьбѣ вышеупомянутаго подателя и по урядовому моему принятию, въ настоящія гродскія книги и внесена, и въ слѣдъ за тѣмъ главный Возный Волинскаго Воеводства и иныхъ, Кондратъ Колодько, въ удостовѣреніе справедливаго и точнаго своего донесенія, публично и явственно созналъ: что онъ, текущаго года, мѣсяца, настоящаго дня, въ актѣ означеннаго, въ слѣдствіе законнаго требованія Преосвященнаго въ Божѣ, Его Милости Дмитрія на Жабокрикахъ Жабокрицкаго, нареченнаго епископа Луцкаго и Острожскаго, въ свѣту вышесказанной привилегіи Его Королевской Милости, былъ въ мѣстечкѣ Рожищахъ, искони епископамъ Луцкимъ Греческаго обряда принадлежащемъ, какъ главномъ имѣніи того епископства Луцкаго и нашедши тамъ уже собранныхъ вмѣстѣ всѣхъ подданныхъ какъ изъ мѣстечка Рожищъ такъ и изъ прочихъ къ тому же епископству искони при-

należących, to jest wsiów: Dubiszcz, Opolnego, Żołobowa, Pozarek, Kolczyzna, Liplan, Teremnego, Połonki, Siedmiarek, Woderad, Ternek, Podberezia, Zabeża, Kołodex, Hubina, Falemiecz y Wulki Falemieczkiej y innych do gromady zebranych i onym o nowym Panie Jasnie Przewielebnym w Bogu Jego Mości oycu nominacie opowiedziawszy, wszelkie posłuszeństwo pełnić rozkazał, iakoż poddani zaraz wszyscy posłuszeństwa wszelkie pełnić, y do robot sobie należących aplikować się zaczęli. I tak intromittowawszy przerzeczonego Jasnie Przewielebnego Mości oycu nominata absque ulla cujusvis contradictione w całą episkopią, dobra y poddanych wszystkich y wszelakie generaliter przynależności, tę swoiey intromissiey zeznaie relacją, prosząc aby Actis connotowana była, co y otrzymał. Z których xiąg y ten wypis pod pieczęcią Grodską iest wydany.

Pisany w zamku Łuckim, correxit Siennicki.

(M. P.)

надлежащихъ имѣній, то есть деревень: Дубищъ, Озольнаго Жолобова, Позарокъ, Кольчина, Липлянъ, Теремнаго, Полонки, Седьмярекъ, Водералъ, Тернокъ, Подберезья, Забѣжа, Колодезя, Губина, Фалемѣчь, и Вулки Фалемѣчковой и проч:, оповѣстилъ всѣмъ имъ о новомъ отцѣ нареченномъ Епископѣ, приказавъ имъ оказывать ему безпрекословное повиновение. Въ сѣдствіе чего всѣ подданные тотчасъ изъявили свою покорность, и каждый сталъ заниматься ему назначенными работами. И такъ Возный, введши безъ всякаго чьего-либо прекословія, упомянутаго Его Милость отца нареченнаго Епископа во владѣніе епископетвомъ, имѣніями, веѣми подданными и всѣми вообще принадлежностями, созналъ означеннаго ввода своего донесеніе и просилъ внести таковое въ акты; что и сдѣлано. Изъ каковыхъ книгъ и сія выписъ выдана за гродскою печатью.

Писано въ замкѣ Луцкомъ, исправилъ Сѣницкий.

(M. P.)

А ижъ подлугъ древнихъ уставовъ и обикновеній епископія Луцкая Православія ради подсутствовала Православною митрополіа Кіевскою и епископи Православніе Луцкіе отъ Православнихъ митрополитовъ Кіевскихъ свое пріймали освященіе, tedy і ієшу Жабокрицкому, для того-жъ освященія належало пріѣздити до митрополита Кіевского.

На которій поѣздъ въ Кіевъ тамъ же въ Варшавѣ будучи одержалъ Королевское позволене и листъ подорожній, въ чомъ Виповскій, Опатъ Римскій, любо перечилъ Королевѣ, аби зъ виданемъ унѣверсалу Жабокрицкому на Епископію Луцкую Православную и зъ виданемъ ему-жъ подорожного листа на поѣздъ въ Кіевъ для посвященія, но удержался для того, что Шумянскій владика Лвовскій обѣщается тамъ ввести унѣю; однако Король того не послушалъ и Шумянскому зъ тоей okazji шалѣрство будто причиталъ. А такъ номѣнать Жабокрицкій дѣло свое у Короля помислене зорудовавши, и до Кіева для посвященія ѣхати прибѣраючись, первой чрезъ два листи свои зъ Бѣлостоку, Іюля 21, до отца Митрополита и Гетмана о томъ писаніи отозвался такъ:

JASNIE NA PRZEWIELEBNIEYSZY W BOGU MOŚCI OUCZE
METROPOLISIE KIJOWSKI Y WSZYSTKIEJ RUSI, MOJ
WIELCE MOŚCI PANIE, OUCZE, PASTERZU Y DOBRODZIEJU!

Kiedy w przeszłym roku nieszczęście moje zażyło mi tego szczęścia, żebym dla wypełnienia na miejscu S. Pieczarskim pożądaną przy bytności Pasterskiej waszej W. wiekce

Преосвященнѣйшій въ Бозѣ отецъ Митрополитъ
Кіевскій и всея Руси, мой милостивый панъ,
отецъ, пастырь и благодѣтель!

Въ прошломъ году, судьба по зависти отказала мнѣ въ счасти, для исполненія обѣта, побывать лично въ св. Печерскихъ мѣстахъ, и принять благословеніе отъ пас-

Mości Pana i dobrodzieia ręki domieszczyć się i od niego błogosławieństwo otrzymać; a to największa intentia w prawdziwej wierze iako od zwierzchnego w Rosyi całego Pasterza, niby z Bożych ust odebrać mógłbym responsa y pragnącą porady świętej w sieroctwie swoim Łucką dycęzą iako rosą niebieską ożywić i moje stateczne iednak wszystkiej Cerkwie prawowierney polityczne intencye pokornie pod rozsądek i zdanie W. M. Mości Pana y dobrodzieia poddać. Stawam na ten czas u Swiatytelskich nóg waszey Mości M. wielce miłościwego Pana y dobrodzieia, głowę i serce moje sokruszenno y smyrenno, iako owieczka prawdziwa pasterzowi własnemu y pokorny zakonnik swojemu przełożonemu, z wszelką godności urzędu iego y osoby weneracją y uniżoną prośbą, żebyś w terazniejszym zakonnym świętym habicie wielogrzeszemu pobłogosławiwszy swojemu słudze, y w Duchu S. synowi, dalsze nie z żadnego prywatnego interessu ale z samey gorliwości rozmnożenia przy łasce Bożej Cerkwi

тырской руки Вашей; высшее желание мое какъ истинно вѣрующаго было,—получить наставление отъ верховнаго пѣлой Россіи Пастыря какъ бы изъ устъ Божіихъ, и оживить тѣмъ какъ бы росою епископію Луцкую въ сиротствѣ своемъ жаждущую благаго совѣта; и вмѣстѣ съ тѣмъ повергнуть на разсужденіе и благоусмотрѣніе Вашей Милости, моего благодѣтеля, мой постоянныя церкви Православной полезныя желанія. Нынѣ же повергаю сокрушенно и со смиреніемъ главу и сердце мое къ святительскимъ стопамъ Вашей Милости, пана моего милостиваго и благодѣтеля, истинно како овца своему пастырю, и какъ смиренный монахъ своему настоятелю, съ подобающимъ лицу и званію его почетомъ и всепокорнѣйшею просьбою, благословить меня многогрѣшнаго слугу своего и сына въ Св. Духѣ въ нынешнемъ духовномъ моемъ санѣ, а также прошу, меня всеобщимъ и единомушнымъ всѣхъ православныхъ сыновъ епархія Луцкой желаніемъ избраннаго, а наконецъ безъ всякихъ

prawowierney dobra zawziętego, pospolitym y iednakim całej diecezey Łuckiey prawosławnych synów żądaniem umocnionego; naostatek łaską Jego Królewskiej Mości Pana naszego miłosierdzego bez wszelkich conditiei y trudności, przez przywilej mi dany stwierdzonego w swoją pasterską przyiawszy protekcyą, do požadanego przyprowadzić raczył skutku zamysły, y te które znajdować się mogą do przyięcia wysokiey czci kapłańskiej powagą swoją oddalił trudności, w czym pasterskiey W. Mości Mości Pana y dobrodzieia oczekiwaiąc łaski tysiąckrotnie Swiatytelskoy desnicy iego, głowę moię unizaiąc piszę się być

Jaśnie Nayprzewielebniejszy Wielmożności W. M, Pana y dobrodzieia uprzejmie życzliwym w Duchu Świętym posłusznym synem, bohomolcem y naypokorniejszym sługą Dymitry na Żabokrykach Żabokrycki, Nominat Episkopii Łuckiey y Ostrożskiey Metropolii Kijowskiey.

Dan w Białymstoku, 21 Julii, anno 1695.

условіи и затрудненій, привилегією по милости Его Королевской Милости пана нашего милостиваго миѣ данною утвержденнаго принявъ подъ свое пастырское покровительство, привести къ вождеденному окончанію намѣренія предпринятія не изъ личнаго интереса, но изъ усердія къ преуспѣванію, по милости Божіей, блага Православной церкви, равно—своею властью устранивъ впредь могущія встрѣтиться къ воспріятію високаго сана духовнаго препоны. Въ чемъ ожидаю Вашей пастырской милости, и склоняя главу свою подъ Вашу десницу, тысячекратъ подписуюсь Преосвященнѣйшей особы Вашей, благодѣтеля моего, преданный и въ Духѣ Св. покорный сынъ, богомолецъ и всенижайшій слуга Димитрій на Жабокрикахъ Жабокрицкій, вачеченный Епископъ Луцкій и Острожскій Киевской Митрополіи.

Дано въ Бѣлостокѣ, 21 Іюля, 1695 года.

ТОМЪ 5.

20

До Гетмана.

JAŚNIE WIELMOŻNY MOŚCI PANIE HETMANIE WOYSK
ICH CARSKOHO PRZESWIETLEYSZEGO WELICZESTWA ZA-
POROŻSKICH MOY WIELCE MOŚCI PANIE Y DOBRODZIEIU!

Powtornie skłonny stawam przez list mój przed obliczem
W. M. wielce Mości Pana y dobrodzieia, w przeszłym tak
rocznym iako uniżony sługa, w teraznieyszym zaś liście moim,
dla tey że powinności niegodnym przed Maiestatem Boskim, y
ustawicznym odzywaiąc się bydz bohomołcem; a iako pierwszą
razą nad godność moią y do tego bardziey mimo wszelkie za-
sługi choć ignotus omnibus plenissime refertam gratiis paginam
responsoriam od W. Mości Mości Pana y dobrodzieia odebrałem
tak w też ufanie W. Mci wielce Mości Pana y dobrodzieia
deklarowaney sobie na zawsze łaski z pokornym y uniżonym

Къ Гетману.

ЯСНОВЕЛЬМОЖНЫЙ ПАНЪ ГЕТМАНЪ ВОЙСКЪ ИХЪ
ЦАРСКАГО ПРЕСВѢТЛѢЙШАГО ВЕЛИЧЕСТВА ЗАПОРОЖ-
СКИХЪ, МОЙ МНОГОМИЛОСТЫВЫЙ ПАНЪ И БЛАГОДѢ-
ТЕЛЬ!

Вторично письмомъ представлю съ покорностію предъ
лицомъ Вашей Милости, нана моего милостиваго y благо-
дѣтеля, въ прошлогодишнѣхъ письмѣхъ мовѣхъ какъ унижанный
слуга, а въ настоящемъ, съ тою же покорностію, какъ
недостойный у Бога богомолецъ и какъ прежде старкъ до-
стоинства моего и тѣмъ болѣе выше заслугъ мовѣхъ, хотя
многимъ и безвѣстный, удостоился я получить отъ Вашей
Милости, моего благодѣтеля, отвѣтъ исполненный милостію,
такъ и нынѣ, въ удованіи на ту же мнѣ навсегда обѣщан-
ную милость, съ униженнымъ и покорнымъ мовѣмъ отъываюсь
поклономъ къ Вашей Милости, моему благодѣтелю. Считаю

W. Mci Mości Panu y dobrodzieiowi odzywaiąc się ukłonem za nayspewniejszy biorę sobie prognostyk, iż y ten moiey uniżoney submissyi dowod łaskawym przymiesz u siebie i pobożnym powołania moiego z woli Bożey zezwoleniem y dobroczynną protekcyą w dalszy czas dopomożesz, o co pokornie Waszey Mości wielce miłosciwego Pana y dobrodzieia upraszaiąc, niegodne modlitwy moje za długą fortunę, zdrowie, pomyslne we wszystkich akcyach heroicznym powodzenie y iako naywiększe z wrahow soprotywnych z pomnożeniem chwały u potomnych następujących wieków wielkiego imienia swego tryumfy wylewać do Majestatu Boskiego obliguję się y pragnę bydź do smierci

W. Mci Mości Pana y dobrodzieia codziennym bohomolcą y uniżonym sługą,

Dymitriy na Żabokrykach Żabokrycki nominat episkopii Łuckiey y Ostrożskiej Metropolii Kiiowskiey.

Dan w Białymstoku 21 Iulii anno 1695.

счастливейшимъ для себя предназначениемъ, что Ваша Милость приметъ в настоящее моеи униженной покорности доказательство милостивымъ и благочестивымъ на призваніе мое съ воли Божіей соизволеніемъ, и защититъ меня своимъ благодѣтельнымъ на дальнѣйшее время покровительствомъ. О чемъ всепокорнѣйше прося Вашу Милость, пана моего милостиваго и благодѣтеля, общаю возсылать къ Всевышнему мен недостойныя молитвы о постоянномъ счастьи, здравіи и благополучномъ успѣхѣ во всѣхъ военныхъ надъ врагомъ сопротивнымъ дѣлахъ, и о приумноженіи въ грядущіе гѣна славы и чести твоего побѣдами. Желаю быть до смерти Вашей Милости, пана моего милостиваго и благодѣтеля, ежедневнымъ богомольцемъ и униженнымъ слугою.

Димитрій на Жабокрикахъ Жабокрицкій, нареченный Епископъ Луцкій и Острожскій Кіевской митрополіи.

Дано въ Бѣлѣстокѣ, 21 Іюля, 1695.

Потомъ, августа 12, отъ Пресвѣтлѣйшихъ Іоанна и Петра Алексѣевичей Государей Московскихъ до Преосвященнаго отца Варлаама Ясинскаго Митрополита Кіевскаго о пріятіи и посвященіи на Луцкую и Острожскую епископію пререченаго номѣната Жабокрицкаго сицеваа писана грамота.

БОЖІЕЮ МИЛОСТІЮ ОТЪ ПРЕСВѢТЛѢЙШИХЪ И ДЕРЖАВНѢЙШИХЪ ВЕЛИКИХЪ ГОСУДАРЕЙ, ЦАРЕЙ И ВЕЛИКИХЪ КНЯЗЕЙ ІОАННА АЛЕКСѢВИЧА И ПЕТРА АЛЕКСѢВИЧА, ВСЕЯ ВЕЛИКІЯ И МАЛІЯ И БѢЛІЯ РОССІИ САМОДЕРЖЦОВЪ И МНОГИХЪ ГОСУДАРСТВЪ И ЗЕМЕЛЬ ВОСТОЧНЫХЪ И ЗАПАДНЫХЪ И СѢВЕРНЫХЪ ОТЧИЧЕЙ И ДѢДЧОВЪ И НАСЛѢДНИКОВЪ, ГОСУДАРЕЙ И ОБЛАДАТЕЛЕЙ, НАШЕГО ЦАРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА БОГОМОЛЦУ, ПРЕОСВЯЩЕННОМУ ВАРЛААМУ ЯСИНСКОМУ, МИТРОПОЛИТУ КІЕВСКОМУ И ГАЛИЦКОМУ И МАЛІЯ РОССІИ, НАШЕ ЦАРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА МИЛОСТИВОЕ СЛОВО.

Въ договорехъ вѣчнаго мира у насъ Великихъ Государей, у нашего Царскаго Величества, съ Королевскимъ Величествомъ Полскимъ въ девятой статѣ поставленномъ: что Великій Государь, Его Королевское Величество, церквамъ Божіимъ и епископіямъ Луцкой и Галицкой, Премислской, Львовской, Белоруской и при нихъ монастыремъ, архимандріамъ Виленской, Минской, Полоцкой, Оршанской и инымъ игуменствамъ, братствамъ, въ которыхъ обрѣталоса и нинѣ обрѣтается употребленіе благочестивой Грекороссійской вѣре и всѣмъ тамо живущимъ людемъ въ Коронѣ Полской и Великомъ Княжествѣ Литовскомъ, въ той же вѣре оставающимся, никакова утѣсненія и къ вѣре Римской и Унѣ принужденія чинить не велитъ, и быти то не имѣетъ. Но по давнимъ правамъ во всякихъ свободахъ и волюстехъ церковныхъ будетъ блюсти. А понеже и не въ сторону нашего Царскаго Величества отиѣиетъ више помянутимъ еписко-

номъ въ Коронѣ Полской и Великомъ Княжествѣ Литовскомъ пребывающіи по духовному ихъ чину и обыкновенію доведось пріймати благословеніе и рукоположеніе отъ Кіевскаго Митрополита, и тотъ никому въ милости Его Королевскаго Величества изъ нихъ предати. И после того вѣчнаго миру къ Намъ Великимъ Государемъ писали изъ Полци резиденти наши Иванъ Волковъ, да Борисъ Михайловъ, что въ Коронѣ и въ Литвѣ духовнымъ особамъ и мирскимъ чинятся въ благочестивой вѣрѣ насилство и принужденіе къ унѣ великой, и многіе епископи и монастыри и церкви насилствомъ поотнимали и въ унѣю обратили; и по нашему Великихъ Государей указу и къ тѣмъ резидентамъ въ Полцу нашихъ Великихъ Государей многихъ грамотахъ писанно, велѣно имъ Королевскому Величеству доносить и сенаторамъ говорить, чтобъ въ Коронѣ и въ Литвѣ, по договорамъ вѣчнаго мира, Его Королевское Величество велѣлъ заказать накрѣпко, дабы благочестивіе вѣри Греческаго закону людемъ въ вѣрѣ насилія не чинили и монастырей и церковей Божіихъ благочестивыхъ не заѣзжали и не отнимали и не разоряли и въ унѣю не обращали; а которіе насилствомъ обращенни въ унѣю и чтобъ возвращенни были назадъ Грекоросійскія вѣри людемъ попрежнему. А что насилне благочестивіе вѣри людемъ чинять учинившия унѣятами Иннокентій Винницкой, да Кипріянь Жоховской, и чтобъ имъ крѣпкіе указы о томъ заборонить, и ихъ изъ Перемишлской и Белоруской епархій выслать, а на ихъ мѣсто духовнымъ и мирскимъ людемъ Грекоросійской вѣри обратившихъ Православныхъ епископовъ и прислать ихъ для благословенія и рукоположенія въ Кіевъ къ тебѣ богомолцу нашему. И Полскіе и Литовскіе сенаторы тѣмъ нашимъ резидентомъ по предложеніи ихъ въ отвѣтѣхъ говорили, что у нихъ вѣрѣ принужденія никому никакова не чинится и права ихъ (не) забороняютъ, а кто волею къ унѣю приступитъ и тѣмъ заборонить невозможно; а Винницкой и Жоховской учини-

лиси своими епархіями въ унію волею-жь и належаѣ до тѣхъ уніати по духовности до Рима. И въ ннѣшнемъ 203 (7203) году, Октября во 20, къ намъ Великимъ Государемъ писалъ изъ Польши резидентъ нашъ Борисъ Михайловъ, что въ сентябрѣ мѣсяце Луцкого епископа Іосифа Шумлинского, брата родного, которій былъ тайно уніать не стало, и на Луцкую епископію вибѣрають духовніи Русь-шляхта и мещане, что быть епископу Православному, а не уніату, а позволенія изъ Королевского о томъ виборе нѣтъ; и по нашему Великихъ Государей указу велѣно ему Борису въ Польшѣ у Королевского Величества домогатца, что на Луцкую епископію людемъ изъ благочестивой Грекорусской вѣри поволне было обратъ Православного епископа и прислать бы его для благословенія и рукоположенія, по договорамъ вѣчного мира, въ Кіевъ къ тебѣ богомолцу нашему, и после того къ Намъ Великимъ Государемъ резидентъ нашъ Борисъ Михайловъ писалъ, что на Луцкую епископію обранъ въ епископи изъ Волинской шляхти Русинъ Дмитрій Жабоклицкій, человекъ ученой, бысть женатъ на вдовѣ и потомъ зъ нею развелся и ннѣ она за нннимъ мужемъ жива, а похваляютъ его Рускіе люде, что онъ человекъ достойній; и онъ Борисъ о томъ новообранномъ Епископѣ Луцкомъ Дмитре Жабоклицкомъ сенаторамъ говорилъ, чтобъ ему, по договорамъ вѣчного мира, позволенно было ѣхать для посвященія въ Кіевъ къ тебѣ богомолцу нашему. И мая 9, ннѣшнего 203 году, прислалъ къ нему Борису тотъ новообранной епископъ Дмитрій Жабоклицкій Могилевского Вуйницкого монастыря игумена Іосифа Дранника, что онъ Дмитрей пріѣхалъ въ Варшаву и къ Королевскому Величеству виборъ на себя подалъ, и Королевское Величество наговоривалъ его Дмитрея самъ не одижди, чтобъ онъ приступилъ на унію; и онъ до Дмитрій сказалъ, что онъ тому обраню дастъ некой и будетъ по прежнему свѣскимъ, а никогда благочестія не отступитъ, и Королевское Величество, похваля его Дмитрея, и далъ ему

на то епископство жалованую грамоту, для посвященія въ Кіевъ ихати позволенъ, и прождую за своею рукою и за печатю далъ же; а какъ Королевское Величество произждужоу подписалъ, и въ тое время ему Римской Опать, протаваніемъ Випавской, говорилъ, чтобъ Королевское Величество изволилъ ему въ даче жалованой грамоти и прожджей повзмашкати для того, что Шумлянскоу закладаетъ о обраніи Епископа Лумкого елекцію, и совершена тамъ будетъ унѣя, и Королевское Величество будто на того Виповского гнѣвался, и говорилъ, что тотъ Шумлянскоу шалверъ на всѣ стороны поступаетъ неправдою, и жалованую грамоту и прожджую Королевское Величество ему Дмитрію отдалъ изъ своихъ рукъ и велѣлъ ехати въ Кіевъ. И того-жъ де числа онъ Дмитрій изъ Варшави похалъ въ Лумкъ на сеймякъ и поблагородствовалъ воеводству за прежній урядъ, что онъ былъ у нихъ цисаремъ всемскимъ, поидеть въ Кіевъ для посвещенія подлинно. А Рускіе де духовніе и мірскіе люди все Дмитрея хвалятъ, что онъ человекъ ученій и ко благодетелю желательной, и способенъ тотъ Жабокрицкій многіе знаетъ, кто можетъ и Бадорускую епископію обновить и Преминцкаго вигнати зъ епископства, и потребно зѣло, чтобъ въ Кіеве о тѣхъ способахъ съ намъ разположить, чтобъ тѣ три епископіи обновить. И ми Великіе Государи указали тебе новобраного на епископію Луцкую Дмитрія Жабокрицкого для посвященія въ Кіевъ, по догедорамъ вѣчного мира, къ тебѣ богомолцу нашему допустить. И буде онъ Дмитрей для посвященія въ Кіевъ на Луцкую епископію вридетъ и учеть у тебя богомолца нашего, по правиламъ Святыхъ Апостолъ и Святыхъ Отецъ, просить посвященія и рукоположенія въ Луцкъ во епископи: и тебѣ богомолцу нашему, по данной тебѣ власти, и по жалованной нашей Великихъ Государей грамоте, и поставленной Великого Господина Киръ Адрияна, Архіепископа Московского и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ Патріарха, на митронолію

Кіевскую данной грамотѣ-жъ, того привѣджаго Дмитрія Жабокрицкого на Луцкую епископію въ епископи посвятить правилно рукоположеніемъ своимъ, какъ Православная Восточная Церковь изъ древнихъ лѣтъ такимъ посвященіемъ и рукоположеніемъ по архіерейскому чину тамошніа епархіа епископовъ подвластныхъ посвящала, и митрополія Кіевского престола подвластныхъ архіерей на епископскіе ихъ енархіа изъ древнихъ лѣтъ производила, и то рукоположеніе ставленіи своимъ архіерейскими грамотами подвластніе свои епархіа благочестіе утвержала. И тебѣ богомолцу нашему воспріавъ сею нашею Царского Величества грамотою вѣдомо: того Дмитрія Жабокрицкого, какъ онъ въ Кіевъ и съ Польши привдетъ, въ Кіеве въ соборной Апостолской церкви, за благословеніемъ Святѣйшого Киръ Адріяна Архіепископа Московскаго и всея Россіа и всѣхъ сѣверныхъ странъ Патріарха, посвятить на Луцкую епископію во епископи, по правиламъ Св. Апостолъ и Святыхъ Отецъ, и буде онъ Дмитрей о какихъ дѣлахъ учнетъ тебѣ предлагать о Бѣлоруской и Премьшлской епископіяхъ, чтобъ ихъ по прежнему обратитъ ко благочестію, а увѣятовъ Иннокентія Винницкого и Кипріяна Жоховского изъ тѣхъ епископій выслать, и ти бѣ о томъ ево предложеніи и какіе способы къ тому тебѣ богомолцу нашему учнетъ предлагать, къ намъ Великимъ Государемъ писалъ, а ему учинитъ отвѣтъ, что о тѣхъ дѣлахъ совѣтовать съ нимъ безъ Нашего Великихъ Государей указу ти не смѣешь. А предложеніе его до насъ Великихъ Государей писменно донесешь. И посвятя его Дмитрея и подтвердивъ епископію Луцкую ставленою своею грамотою отпустить бы тебѣ его Дмитрія въ Польшу безъ задержанія. А что о томъ Жабокрицкомъ ти богомолецъ нашъ учиниашъ правилно, и посвященъ ли онъ будетъ на тую Луцкую епископію во епископи, или за чѣмъ то посвященіе не остовется и ти бѣ къ намъ Великимъ Государемъ къ нашему Царскому Величеству писалъ.

Писаея государстванія нашего въ дворѣ, въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ. Лѣта отъ созданія міра 7203, мѣсяца Августа 12 дня, государстванія нашего 14-го году.

Которую Монаршую грамоту зъ преречоними Жабокрицкого листами преосвященій отецъ Митрополитъ до вѣсланнихъ своихъ предписаннихъ отцовъ Монастирскаго и Яворскаго зъ Кіева послаючи, и у Гетмана зъ подѣ Казикермена поворочающаго зъ повѣншванемъ надѣ бѣсурманами вѣкторіа и изъ показанемъ тоен грамоти и Жабокрицкого листовъ быти повелѣваючи, писалъ до нихъ августа двадцать втораго такой листъ свой:

Po expedyowaniu wczora przed wieczorem Wielebnego oycа Maxymа od Przewielebności waszey przysłanego z listem, Jego Mość Xiąże boiarzyn y woiewoda tuteyszy po zachodzie słońca przysłał mi hramotę Monarszą, przez pocztę oddaną, którą teraz dzisiay przez tegoż Wielebnego oycа Maxymа do rąk P. P. W. W. posyłam, dla tego że fascykuł z listami w tey że sprawie od osoby w hramocie mianowanej posłałem. Jak mi się tedy zdaie, o со у P. P. wszych żądam, аbyscie iuż konkluzie rewiziey oycow protopopów na inszy czas odłożywszy, а pewną wiadomość wziąwszy, gdzie teraz Jasnje Wielmożny

При отправленіи вчера вечеромъ превелебнаго отца Максима, присланнаго ко мнѣ съ письмомъ отъ Вашихъ Превелебій, Его Милость Князь Бояринъ и Воевода здѣшній доставилъ ко мнѣ, по захожденіи солнца, монаршую грамоту, присланную по почтѣ. Эту грамоту я сегодня посылаю къ Вамъ съ симъ же всечестнымъ отцомъ Максимомъ, такъ какъ я уже отправилъ Вамъ связку писемъ, по тому же предмету, отъ лица въ грамотѣ упоминаемаго. Мнѣ кажется (о чемъ я и прошу Васъ), что, отложивъ на другое время ревзію протопопій и разузнавши съ точностію, гдѣ теперъ находится Ясновельможный (по дошедшимъ сюда слухамъ,
20*

dobrodziey (ponieważ tu słychać że na za-Dnieprze już się przeprowił) zostaje, recte tam z gratulacją iachali, oraz y tę hramotę Monarszą y wszystkie listy według mego pierwszego pisanja Jego Mości dobrodziejowi prezentowali, prosząc o poradę, iako za granicę odpisywać, y iako w tym postąpić. Znaczay widzę assensus Monarszy na poświęcenie, iednakże z dokładem, żeby za błogosławieństwem Swiatieyszoho, od ktorego żadney noty niemasz, y ieszcze wywiedziawszy się już o, którą opisaną kaže się stosować до правилъ Святыхъ Отець и Святыхъ Апостолъ, тоć już podobno nielzia odpisywać, żeby ta osoba zaraz za powrotem ztąd wysłanego swego, oycsa Padalskiego, miała owdzie trudzić się nie bez kosztu na poświęcenie aż po konsideraciley Святѣйшого z такъ wielą Архіереями тамеyszemy y decisiey. A dla samego tylko konserwowania w dalszy czasъ Православія swiętego, na co powinien będzie przysięgać publice y записатьъ się, musiało by to stać нужди ради (gdy

онъ уже переправился за Днѣпръ), вы должны прямо ѣхать къ нему съ поздравленіемъ и представить Его Милости благодѣтелю настоящую грамоту, а равно и всѣ письма, согласно первому моему письму, испросивъ совѣта, что отвѣчать за границу и какъ поступить на счетъ этого. Я усматриваю совершенное Monarshee согласіе на посвященіе съ условіемъ однако, невначе какъ за благословеніемъ Святѣйшаго Патриарха, отъ котораго впрочемъ никакого извѣстія на видне и разузнавши о, что онъ кажется, примѣняетъ это къ правиламъ Святыхъ Отець и Святыхъ Апостолъ, то въ такомъ случаѣ, кажется нельзя отвѣчать, что сказанное лицо, тотчасъ по возвращеніи отсюда посланнаго своего, отца Падальскаго, предприметь поѣздки безъ издержекъ для своего посвященія, но вѣроятно не раньше какъ послѣ совѣщанія и опредѣленія св. Патриарха со всѣми тамошними архіереями. Это должно совершиться по необходимости для сохранения на дальѣйшее время православія, въ чемъ онъ долженъ

bowiem szkodliwego niepołączym). Pewnie (nie дай Boże) odstąpiwszy niemało będzie Cerkwi Świętej prawosławney szkodził, która y tak już od supostatów w wielkim zostaje ucisku. Jednak na łaskawym od Boga дарowanym wysokim rozsądku Jaśnie Wielmożnego dobrodzieia te dzieło zależy. Gdy dobrodziey będzie pisał dawszy przyczyny do Святѣйшого instando, a ode mnie, iesli będzie trzeba, chcieycie P. P. W. W. uformować list, opisawszy rationes, z poradą przystoyną, gotow będę i ia podpisać za przysłaniem, według informaciey Jaśnie Wielmożnego dobrodzieia, żeby za iedną okazią przy dobrodzieyskim liście posyłać. Jesli by też (яко повядаіе) miał dobrodziey nie prostuiąc do Baturyna pobywać pierwiey w Kiiowie, tedy P. P. W. W. wywiedziawszy się, przodem tu pospieszaycie, ze wszystką expediacją, lubo też w drodze, gdzie się trafi, przywitawszy pana y rozmówiwszy się doskonale pospieszać ku mnie; w czym wszystkim niech Archipasterz nauwyższy posila Prze-

дать клятву всенароднѣ и подписаться, ибо отступивши отъ православія (чего Боже сохрани), онъ немало могъ бы повредить Православной Церкви, которая и безъ того много терпитъ отъ враговъ. Все это дѣло зависитъ однако отъ высокаго Богомъ дарованнаго ума Ясновельможнаго благодѣтеля. Когда Его Милость своими письмами будетъ ходатайствовать у Святѣйшаго Патриарха о Жабокрицкомъ, то и отъ меня, если это будетъ нужно, составьте письмо, по наставленію Ясновельможнаго благодѣтеля, изложивши въ немъ поводъ и покорный совѣтъ, которые пришлите мнѣ для подписи, чтобы потомъ отправить его вмѣстѣ съ листомъ Его Милости.—Еслибы (какъ говорятъ) Его Милость, не возвращаясь прямо въ Батуринъ, хотѣлъ побывать въ Кіевѣ, тогда Вы узнавши объ этомъ, поспѣшите пріѣхать сюда со всею комиссіею, или же поздравивъ (Гетмана) гдѣ случится на пути, и, поговоривъ съ нимъ обстоятельно, поспѣшите къ намъ. Да споспѣшествуетъ Божіимъ Провелобіямъ во всемъ этомъ Всевышній Архипа-

wielebności waszych przy modłach moich od serca życzę. Z Katedry Swiatosofiyskiej Metropolitanskiej Kiiowskiej Augusti 22 anno 1695. Przewielebności waszych cale życziwy bohomolca brat y sługa powolny Barlaam Jasinski Metropolit Kijowski.

стырь,—моими молитвами отъ души желаю. Святософійская митрополитанская Кіевская кафедра, 22 Августа, 1695 года. Вашимъ Превелебіямъ совершенно преданный богомолецъ, братъ и слуга покорный Варлаамъ Ясинскій, Митрополитъ Кіевскій.

Сему тутъ такъ собывающуся во Львовѣ, новій унѣтъ, помененній Іосифъ Шумянскій, ненавидячи нового номината Православного на епископію Луцкую Жабокрицкого, послалъ къ нему Ступнецкого, игумена Львовского монастыря Богословского, съ такими іюля 1, написанными пунктами:

Złocenie wielbnetemu oycu Stupnickiemu Ihumenowi monastera Lwowskiego S. Jana Bohosłowa na pismie dane z Katedry S. Jerzego Lwowskiej 1 Iulii, anno 1695.

1, Ма іећаć іак наупілнєй там, гдзє на тєн час Імć оуєєє Nominat episkopii Łuckiej reziduje. y stanowszy w rezidencii Jego Mości uprosi sobie prywatną audiencją.

2, Na audienciey prywatney uczyni zwyczajny odemnie Jego Mości komplement y dobrego zdrowia Іmci, іакo y Іaski

Наставленіє всєчєстнoму оцу Ступницкoму, игумену Львовскаго монастыря Іоанна Богослова, данное изъ Львовской Свято-Георгіевской кафедры, 1 Іюля, 1695 года.

1, Долженъ онъ какъ можно поспѣшнѣе отправиться туда, гдѣ находится Его Милость отецъ нареченный епископъ Луцкій, и, прибывши на мѣсто пребыванія Его Милости, испросить себѣ у него частную аудіенцію.

2, Въ частной аудіенціи долженъ привести Его Милости отъ имени моего обычное привѣтствіе и пожелать доб-

**Жего Крѳлевскіей Мошци Пана мего миѳосциwego в конферова-
ней епископией поwинсуіе.**

**3, Спыта Жего Мошци оуца Nominata епископией Ёуцкйей
для чего так бардо Imсь stroni od osoby moiey, ile кидеу
Жегомошћ, іадач до Dukli, писаћ list przez Жей Мошћ Pania
Miecznikowа Zydaczewskа do mnie przyiazni y affektu dobrego,
na ктѳры подлуг samegoж Жего Мошци информaciey на pocztę
Lubelskа wiernie y poczcziwie Imci odpisaћem y urazy dawne
w recess пушћіem.**

**4, Znowu кидеу ласка Жего Крѳлевскіей Мошци Пана
mego миѳосциwego potkala Жего Мошци bez solemney в Katedrze
Ёуцкйей елекciey y wiadomoшци moiey, do чего mere nalezaћem,
z wladzy administraciey moiey на metropolia Kijowskа y wy-
razney Жего Крѳлевскіей Мошци Пана мего миѳосциwego decla-
ratiey, musiaћem byћ zaћoшny y zalicћ się musze, ze mie z tey**

**раго здорѳвья, равно какъ и поздравить его съ милостію
Его Королевской Милости, пана моего милостиваго, съ по-
жалованною ему епископіею.**

**3, Долженъ спросить Его Милость отца нареченнаго
епископа Луцкаго, почему Его Милость такъ удаляется отъ
меня, между тѳмъ какъ вдуци въ Дуклю Его Милость пи-
саль ко мнѳ чрезъ жену мечника г-жу Жидачевскую дру-
жеское и исполненное расположения письмо, на которое я
по указанию Его Милости отвѳчалъ чрезъ Львовскую почту,
и прежнія мои обиды предаћ забвенію.**

**4, А какъ онъ удостоился благоволенія Его Королев-
ской Милости, пана моего милостиваго, безъ торжественнаго
въ каеодрѳ Луцкой избрания, и безъ моего вѳдома, въ чемъ
я конечно долженъ былъ принимать участие по власти ад-
министратора Кіевской митрополіи, и по смыслу деклараціи
Его Королевской Милости, пана моего милостиваго, то я дол-
женъ огорчаться и огорчаюсь, что меня лишила незаконно
этого участия. Скольже великій мнѳ этимъ нанесенъ вредъ,**

administracyi bezprawnie stracono; w czym mi wszystkim co zaszkodziło, iawno całemu swiatu.

5, A ponieważ już to się stało, przecież należało Imci oycu Nominatowi, biorąc się do habitu Ś-go przynajmniej rzecz przez kogo: *прости и благослови*; boć znam się, że w owczarai Chrystusowey nie wczoraszny pasterz, y po moim rukołożeniu, S. P. oycu episkopie Łuckim, osiada tę Episkopią Łucką Jego Mość oyciec Nominat.

6, Jakożkolwiek iest, było y będzie, to mnieysza, ale to iest wielka, że Jegomość oyciec Nominat, ieszoze nie dostąpiwszy charakteru prezbiterkiego y episkopskiego, Katbedrę zaiachał. Dobra, którem panom dzierzawcom prawem dobrym poarędowna odbiera Imść, ludzi moich uciskać każe, iako: sługę mego Wasilewicza łapać kazał Imci y żonę iego w areście trzyma w Łucku, towarzysza chorągwie moiey żonę zbić P. Kamienską,

это всему свѣту извѣстно.

5, Но какъ это уже сдѣлалось, то слѣдовало бы, по крайней мѣрѣ отцу нареченному, принимая духовный санъ сказать чрезъ кого либо: *прости и благослови*, ибо я не со вчерашняго дня пастырь въ паствѣ Христовой, и что Его Милость, отецъ нареченный поставленъ на епископство Луцкое послѣ смерти покойнаго отца епископа Луцкаго, мною же рукоположеннаго.

6, Впрочемъ какъ бы то ни было, есть и будетъ, это дѣло небольшой важности; важнѣе же то, что Его Милость нареченный епископъ, не получивъ еще духовнаго и епископскаго сана, занялъ кафедру, что онъ отнимаетъ у господъ поссессорь имѣнія, которыя я имъ отдалъ законнымъ образомъ въ аренду; велѣтъ преслѣдовать моихъ людей; какъ-то: велѣлъ схватить слугу моего Василевича, и содержать его вѣстѣ съ женою его въ Луцкѣ подъ арестомъ; велѣлъ наказать жену товарища моей хоругви госпожу Каменскую; велѣлъ загнать скотъ и лошадей племянника моего г. Стефана Шумлян-

Panu Stephanowi Saumlanskiemu synowcowi memu konie kazał Imsć w Teremnym забраć y bydło забраť. Zboże moje w Ternkach, w styrtach y w spichlerzu, drugie zboże w Teremnym w stertach y w spichlerzu забраć na siebie Imsć rozkazał. Com ieżeli cierpieć powinien, poddać Jego Mości oycu Nominatowi do uwagi.

7, Doniesie tedy tenże wielebny oyciec Ihumen Ś. Iana Bohosłowa monasteru Lwowskiego, w iakiey Imsć oyciec Nominat Episkopiey Łuckiey przyiazni dalszey ze mną żyć chce, ponieważ nic (uchoway Boże) nie zaczynam z W. Mcią, ani zaczynać myślę, ile kiedy mi Iasnie Wielmożny Jego Mość Pan Podskarbi nadworny koronny M. P. wołą Jego Królewskiej Mosei Miłosciwego Pana opowiedział, abym Jego Mości nieprzeszkadzał y z Jego Mością dobrze żył; byle Jego Mość oyciec Nominat chciał, będzie mię miał we wszystkim łatwego, y wziął to Pan Podskarbi na siebie, że między nami miał być srodkować, ale że

скаго, въ Теремномъ, а также забирать для себя хлѣбъ мой, находившійся въ скирдахъ и амбарахъ въ Тернкахъ и Теремномъ. Долженъ ли я сносить это? Объ этомъ представить на усмотрѣніе Его Милости отца нареченнаго.

7, Тотъ же превелебный отецъ игумень Львовскаго монастыря Іоанна Богослова, долженъ извѣстить меня, въ какихъ отношеніяхъ Его Милость отецъ нареченный епископъ Луцкій желаетъ впредь быть со мною. Ибо я ничего (сохрани Боже) не начинаю и не думаю начинать противъ Его Милости; тѣмъ болѣе, что ясневельможный его милость панъ подскарбій надворный коронный собственноручно сообщалъ мнѣ волю Его Королевской Милости, пана моего милостиваго, чтобы я не противодѣйствовалъ Его Милости и жилъ съ нимъ въ дружбѣ. Его милость отецъ нареченный, если только пожелаетъ, будетъ имѣть во мнѣ лишь человека ему расположеннаго. Господианъ подскарбій взялся быть посредникомъ между нами, но такъ какъ Его Милость весьма занятъ большими хлопотами, то вѣроятно забылъ объ этомъ, въ

Jegomość wielkim staraniem zatrudniony o tym zapomniał, i niewinnym bydz się okazaie.

8, Nakoniec duchownie rozmówi się tenże Wielebny oyciec Stupnicki z Jegomością, y o episkopią nazad Jego Mości oycza Nominata Łuckiego prosić będzie, z którą iak naypilniey powróci do Katedry Lwowskiej, w krórey iesli by mię niezastał do Perebyska za mną z relacją poiedzie. Dan ut supra et anno 1695.

Additament. Przekazana mi jest hiberna na władctwie Łuckim y assignacia eo nomine wyszła iuż y iest w rękę moich: proszę tedy Jego Mości oycza Nominata Łuckiego, żeby wcześnie tę kazał hibernę poddanym władctwa Łuckiego złożyć y podług assignaciey swojego czasu y na mieyscu we Lwowie oddać roskazał.

Josyf Szumlansky Episkop Lwowsky, administrator Metropolii Kiiowskiej y episkopiey Łuckiey Archimandryta Pieczersky.

чемъ нельзя его винить.

8, Наконецъ тотъ же всечестный отецъ Ступницкій долженъ поговорить съ Его Милостью и на счетъ епископiи, попросить Его Милость отца нареченнаго, и съ этимъ какъ можно поспѣшиѣе возвратиться въ Львовскую катедрu и если меня тамъ не застанетъ, то пусть отправится съ донесениемъ за мною въ Перегинскъ. Дано, какъ выше, 1695 года.

Прибавленiе. Миѣ назначена гйберна (зимний сборъ) въ епархiи Луцкой, и ассигновка подъ этимъ названiемъ находится уже у меня въ рукахъ, а потому прошу Его Милость отца нареченнаго епископа Луцкаго заблаговременно приказать подданнымъ Луцкой епархiи собрать означенную подать, и согласно ассигновкѣ доставить ее въ свое время, на мѣсто во Львовъ.

Иосифъ Шумлянскій, епископъ Львовскій, администраторъ Кiевской митрополiи и Луцкаго епископства, Печерскій архимандритъ.

На тіє пунита Шумянского чрезъ того-жь Ступницького
Жабокрицкій, іюля 8-го, пунктами своими такій учинилъ
отвѣтъ:

*Wielebnetu Jego Mości oycu Benedyktowi Stupnickiemu,
Ihumenowi monastera Lwowskiego S. Jana Bohosłowa na
zlecenie od Imci oycy Episkopa Lwowskiego scripto do mnie
przysłane, w Zabieżu 8 Julii anno 1695 dany.*

1, Bardziej w osobie poważney zakonney, przysłaney do
mnie, aniżeli zwyczajny (iako mu iest do mnie zlecony y na-
pisany) complement przyjmuiąc od Jego Mości oycy Episkopa
Lwowskiego, z poiednania afektu kompelacyą teraznieyszą za
powinszowanie mi łaski Jego Królewskiej Mości Pana mego
miłosciwego w konferowanej episkopiy Łuckiey.

2, Przy wrodzoney zaś y teraznieyszey zakonney modestiey
moiey, iako znam się szanować każdego godnego człowieka
należycie, tak na poszanowanie wzajemne zapatrować się zwyk-
łam, którey gdy moiey szczyra, w liście przez Jey Mość Panią

*Всечестному отцу Венедикту Ступницкому, имену Львов-
скому монастыря Иоанна Богослова, отвѣтъ на письменное
порученіе, присланное мнѣ отъ Его Милости отца епископа
Львовскаго. Забѣжь, 8 іюля, 1695 года.*

1, Изъ уваженія къ почтенной духовной особѣ, ко мнѣ
присланной, болѣе чѣмъ по обычаю (какъ это ему было на-
писано и поручено) принимаю сдѣланное мнѣ отцемъ епи-
скопомъ Львовскимъ привѣтствіе, и желая примиренія пере-
сылаю настоящій мой благодарственный отзывъ за поздра-
вление меня съ милостію Его Королевской Милости, Pana
нашего милостиваго, въ пожалованіи епископствомъ Луцкимъ.

2, По врожденному же моему и нынѣшнему монаше-
скому смиренію, умѣя должнымъ образомъ уважать всякаго
достойнаго человека, взаимнаго также и ожидаю уваженія.
Его Милость отецъ епископъ не удостоилъ меня своимъ
ТОМЪ 5. 21

Miecznikową Żydaczewską ordinowanym Jego Mości oycu Episkopowi Lwowskiemu wyrażona niezmysloney przyiazni pokora, nie tylko w rzeczy samey, ale ani w zwykley complemenciey najmniejszego dotąd lub przez umyslnego lub przez pocztę Lubelską (na której sam z Dukli do Warszawy iadąc pilnie tego rekwirowałem) nie byłem snadź godzien w rozumieniu Imci' resposnu; ale raczey despektu habito, zaraz w ręce insze, mnie nieprzyiazne we Lwowie oddane, iako od Jego Mości z prawdziwym tłumaczeniem osoby y akcyi moich u żadnego pocziwego zle nie mogących się tłumaczyć przez listy do dworu, osobliwie przez ostatni ze Lwowa 11 Maia pisane, nicowane niesłusznie było; sumienie Jego Mości oycy Episkopa Lwowskiego samego za tysiąc biorę swiadkow, ieżeli ressentiment należyty w pocziwym sercu za to bydz nie powinien? Daię się na uwagę nauglówniejszego osoby y honorowi memu nieprzyiaciela.

отвѣтомъ, не только дѣломъ, но даже и по обычному (какъ выражается Его Милость) привѣтствію, на письмо мое къ нему, посланное чрезъ ея милость пани Жидачевскую, жену мечника, въ коемъ ясно выражались мое смиреніе и непритворная нелицемѣрной дружбы моей покорность, ни съ нарочнымъ, ни чрезъ Львовскую почту, гдѣ я самъ, проѣздомъ изъ Dukli въ Варшаву, лично объ этомъ узнавалъ. Вѣроятно въ мнѣніи Его Милости я того не заслуживаю. Сверхъ того мое письмо, не смотря на приличіе, тотчасъ же было передано въ непріязненные для меня руки въ Львовѣ съ правдивымъ объясненіемъ личности моей и дѣлъ немогущихъ быть истолковываемыми въ худую сторону никѣмъ изъ благомыслящихъ. А также и въ письмахъ ко двору (въ особенности же въ послѣднемъ изъ Львова отъ 11 мая) писанныхъ, оно было несправедливо перетолковано. Въ чемъ беру во свидѣтели совѣсть самаго Его Милости епископа Львовскаго. Не должно ли за это негодовать благородное сердце? ссылаюся въ этомъ на самаго злѣйшаго моего и чести моей врага.

3, Zawzięta Jego Mości oycą Episkopa Lwowskiego, która bardziej z hardego poniesienia, aniżeli z pozoru najmniejszego słusności sobie rości do mnie Imć Pan, żałość przez to, iż bez solemniczacy przez Jego Mości, a raczey idzie o to podobno, żem Imci o to nie prosił i nie dudkował, bo mi też nie należało tego czynić, y elekcją na ten stopień godności episkopskiej z przejrzenia Boskiego, z affektów życzliwych całej ieparchii Łuckiej duchownego y swieckiego stanu na osobę moją zgodnie, za każdego zezwoleniem y bez rozlania krwi ludzkiej (iako się przed tym komu inszemu symoniacko o takowe przełożenie staraiącemu dostało czynić, y samym uczynkiem na anatema do tych czas nieodpuszczone zasłużyć) na wielogrzeszną osobę moję otrzymał, za naywiększą tego kładąc racją, że ta elekcyja nie w Katedrze Łuckiej odprawowana, nie dziwnię się, iż tak bardzo męczy Jegomosci, kiedy albo nie wie, albo wiedzieć Imć niechce tego naprzod; co ustawicznym powodzeniem

3, Его Милость отецъ епископъ Львовскій питаеть ко мнѣ сильное негодование болѣе по своему высокому честолюбію, нежели по какому либо виду справедливости, потому только что я посвященъ не имъ; а болѣе всего кажется за то, что я его о томъ не просилъ и не домогался, (да мнѣ этого и дѣлать не слѣдовало), и что я многогрѣшный избранъ въ санъ епископскій, по произволенію Божию расположеніемъ ко мнѣ, какъ духовенства такъ и свѣтскихъ людей всей Луцкой епархіи съ согласія всѣхъ вообще и каждаго порознь, и безъ кровопролитія (какъ это случилось съ однимъ, святотатственно домогавшимся настоятельства и симъ поступкомъ навлекшимъ на себя неразрѣшенную до сихъ поръ анаемю). Главнѣйшею причиною своего неудовольствія отецъ епископъ полагаетъ то, что избраніе мое послѣдовало не въ Луцкомъ соборѣ, и я не удивляюсь, что это такъ беспокоитъ Его Милость, ибо онъ не знаетъ, или же знать не хочетъ, какъ съ давнихъ временъ бывало въ епархіи, что спорили не о

w diecezji działo się przeszłych wieków, że nie bywał spor, na którym miejscu zbierać, tyle o zgodzie zezwolenia na elektora, aby zgodnie obrany był zawsze candidatus; ani się kiedy hardo sadił w tę elekcią który z wiekopomnych onych wielkich imion y zasług około Cerkwi y rzeczypośpolitey metropolitów prawdziwych Kiiowskich, tak iako Imć, mimo wszelką słusność, koniecznie adorari pragnie, do tego iesli Imci moia zgodna, niekupna przez Symonią electia teraz się nie podoba, czemuż (absit pietissimis animis wielkiego Episkopa y mego kochanego brata detractio przez to, że wspomnieć nie bez żalu przychodzi) w osobie nieboszczyka rodzzonego Imci cale nie podług praw doszła electia podobała się była y takiego natenczas nie uroszła skrupułu y żalu, z jakim się Iegomość ku mnie na ten czas oswiadcza.

4, Iako tedy bez łaski y promociey Imci oycy Episkopa Lwowskiego około zebrania mego z woli Boskiey mogłem się

шѣствѣ избраніа, но о всеобщемъ согласіи относительно избираемыхъ, чтобы кандидаты были единодушно избираемы. Никто изъ приснопамятныхъ достославныхъ истинныхъ Кіевскихъ митрополитовъ, оказавшихъ заслуги церкви и Рѣчи Посполитой, не стремился къ избранію съ высокоуміемъ, какъ Его Милость, помогающійся почестей вопреки всякому приличію. Къ тому же если мое единодушное не симонією купленное избраніе, ему не нравится, отъ чего же Его Милость (да не смутится тѣмъ благочестивый великій епископъ и любезный братъ мой, о чемъ не безъ скорби приходится мнѣ упомянуть) не имѣлъ никакого сомнѣнія и прискорбіа при избраніи не по правиламъ покойнаго своего родственника, каковыя Его Милость въ настоящее время питаетъ въ отношеніи меня.

4, А какъ я безъ благословенія и ходатайства Его Милости, отца епископа Львовскаго, по Божію изволенію былъ избранъ, то и принимая духовный санъ не нуждался въ прощ-

pomieścić tak y do habitu S-go biorąc się прощениа и благословениа od Jego Mości niepotrzebowałem; trzymając się Rusin prawdziwy prawdziwego Ruskiego przysłowia starego: *«Я тобѣ не молюся, ти мене не помилуй»*.

5, To naybardziej Imci oycа Episkopa Lwowskiego na-estatek przyznawam boleć musi, że odebrane przezemnie katedry moiey Łuckiey, zaraz po wzięciu habitu S. zakonnego (iako pismo przywileiu y łasky Jego Królewskiej Mości Pana mego miłosciwego uczy mię y roskazuie), dobra wszystkie z rąk nie-słusznych possesorów, onymże pewną do Jego Mości oycа Episkopa Lwowskiego wszystkim po swoje pieniądze wyliczone monstrarunt droge; y raczey w tym sam sobie Jegomość oyciec Episkop Lwowsky niech to rości skrupuł, ze kazdemu oddać, co iego iest, tak wiele pozawodziwszy szlachty, potrzeba, aniżeli za niego czynić w tym punkcie, choć podobno obadway

віа и благословеніа Его милости, придерживаясь какъ истинный Русскій древней Русской пословицы: *Я тобѣ не молюся, ты мене не помилуй*.

5, Сознаюсь, что болѣе всего должно печалить Его Милость епископа Львовскаго то, что вскорѣ послѣ вступленія моего въ духовный санъ я отобралъ (какъ грамота и благоволеніе Его Королевской Милости гласить и повелѣваетъ) всѣ имѣнія Луцкой каедры моей у незаконныхъ посессоровъ тѣмъ самымъ указалъ имъ путь требовать отъ Его Милости епископа Львовскаго заплаченныхъ ими денегъ. Въ такомъ случаѣ скорѣе самъ Его Милость епископъ Львовскій пусть поступитъ по совѣсти и возвратитъ каждому свое, если онъ завлекъ столькихъ шляхтичей, а не требовать этого отъ другаго. Хотя кажется въ этомъ отношеніи оба мы недостаточные богословы. Что же касается до найденнаго мною хлѣба, то дастъ Богъ, при расчетѣ съ Его Милостію отцомъ епископомъ Львовскимъ, въ присутствіи комиссіи Его Королевской Милости (объ которой я уже убѣдительно

niewielcyśmy Theologowie! Zboża zaś, com zastał przy porachowaniu, da Bóg, z Jegomością oycem Episkopem Lwowskim lub przed komisyją Jego Krolewskiej Mości (po którą pokornie prosząc posłałem) lub przed Trybunałem koronnym wkrótce spodziewam się wespoł s przywróceniem zabranych apparatusów y z nagrodzeniem ruiny tak ciężkijey w katedrze y dobrach oney za administracją Jego Mości stałych satysfakciey doskonalszey, anizeli te kilkadziesiąt kóp żyta ogryzkwow myszych, przez chorągiew Imć oycy Episkopa Lwowskiego niedomłoconych, które zmłociwszy było komu, prócz zakonników przy katedrze rezydujących, rozdać, zeby z głodu ludzie daley nie puchnęli y nie umierali, iako iuż kilkanaście osob w koszu Rossyiskim umarło od głodu, y więcey by tego było (którego duszy niech Pan sądzi), gdybym z moich dóbr własnych zaraz kilkaset osmin Łuckich żyta nie rozdał między gromady.

просилъ), или же предъ Трибуналомъ Короннымъ. Я надѣюсь вскорѣ, вмѣстѣ съ возвращеніемъ церковной утвари и награжденіемъ за причиненныя каедрѣ и имѣніямъ ея тягостныя разоренія, во время управленія Его Милости, получить удовлетвореніе болѣе стоящее, нежели тѣ немногія копы ржи, съѣденной мышами, которыхъ не успѣли перемолотить товарищи хоругви Его Милости отца епископа, и которыя смолотивши было кому роздать, кромѣ монаховъ, при каедрѣ состоящихъ, чтобы люди съ голоду не пухли и не умирали, какъ это случилось въ одномъ Русскомъ селеніи, гдѣ уже нѣсколько человекъ умерли съ голоду (да будетъ Богъ тому судья); такихъ случаевъ было бы и больше, если бы я изъ собственныхъ моихъ маетностей не раздалъ тотчасъ же народу нѣсколько сотъ осмины Луцкихъ ржи.

6, Лучше бы Его Милости отцу епископу обратить, по внушенію совѣсти, вниманіе и память на то, чтобы всѣ дѣла и имущество каедръ Луцкой безъ всякой достаточной причины вывезенныя во Львовъ, были какъ можно скорѣе,

6, Słusznieszą by Jegomość oyciec Episkop Lwowski z conscienciey na to powinien mieć reflexią y pamięć, żeby dyspozycie y munimenta Kathedry Łuckiey wszystkie bez żadney słuszney przyczyny do Lwowa wywiezione, nazad przysłane co naypilniey byli. Ponieważ y roczki, tudziez y sądy w Trybunale na Kiiowskim Wojewodctwie imminentur, żeby się wczesniey W. Mć. przeyrzeć mogli patronowie, o co proszę Jegomości oycza Episkopa Lwowskiego, alias co kolwiek condemnat stanie ni na kogo inszego, tylko na osobę y dobra Jegomości zlewać się będzie to wszystko, gdyż na moiey czulości y pilności nie zydzie, bylem miał się z czego sprawić.

7, Zimowla, ktora y iaka, y komu z przyszley kommissyiey należeć będzie, niech się Jegomość oyciec Episkop Lwowski tym nie kłopoce, wydana temu będzie w czasie należytym; Jegomość te dobra cale iuż z swoiey wypuści opieki, która iako na nich przez dwie przeszłe Imci administracye znaczna

возвращены. И такъ, какъ вскорѣ приближаются сроки за-сѣданій въ Трибуналѣ Кіевскаго воеводства, то посе му я и прошу отца епископа Львовскаго, чтобы повѣренныя заблаго- временно могли рассмотретьъ это дѣло. Въ противномъ слу- чаѣ пеня за неявку въ судъ къ отвѣту, конечно падеть ни на кого другаго, какъ только на особу и маестности Его Ми- лости; ибо у меня не будетъ недостатка въ усердіи и бди- тельности лишь бы это стоило труда.

7, Какая и кому предстоящую комиссією будетъ на- значена гиберна (зимній сборъ), то Его Милость отецъ епи- скопъ Львовскій объ этомъ пусть не беспокоится, она будетъ выдана кому слѣдуетъ и въ свое время. Его Милость пусть уже не заботится объ имѣніяхъ Луцкой каеэдры! Какъ же велика эта гиберна, причитающаяся на нихъ за прошлыя два года управленія Его Милости, то объ этомъ знаетъ Богъ и вскорѣ узнаеть вся Польша. Попеченіе же Его Милости объ этихъ имѣніяхъ продолжающееся и до нынѣ, какъ это

jest, uzna to wkrótce Bóg y cały swiat Polski. Z tey okaziey nieustajacey ieszcze opieki Jegomości nad temi dobrami, gdy czytam podpis Jegomości na teraznieyszym skrypcie do mnie przyslanym, że się ieszcze Imć administratorem Episkopiey Łuckiey tytułuie, bardziey to żywot moy niż przyiaźń porusza.

8, Pro finali taką odemnie Wielebny Jegomość oyciec delegat oycu Episkopowi Lwowskiemu da deklaracją, iż prywatne moie wszystkie, ktore przez tak wiele lat od Jegomości poniosłem urazy, honoru ubogiego cicatrices et vulnera z zakonney mey y chrześcianskiey powinności w Rany Zbawiciela Pana włożywszy, wieczną okryć niepamięcią deklaruję, iesli Jegomość rodzonym y szczerym ze mną postępować będzie braterskim affektem, ani się nadzwyczaj wynosić zechce: szanuiący szanowan będzie wzajemnie. Z tym przyłożeniem, iż powodować się nigdy nie dam Jegomości tak iako insi, którzy to znieść mogli. Przyiaźń

я усматриваю изъ подписи Его Милости на нынѣшнемъ ко мнѣ посланіи, гдѣ Его Милость и доселѣ именуеть себя администраторомъ епископіи Луцкой, внушаетъ мнѣ скорѣе смѣхъ, нежели дружбу.

8, Наконецъ пусть всечестный отецъ делегатъ передасть отъ моего имени Его Милости, отцу епископу Львовскому, моей рѣшительный отвѣтъ, что я всѣ мои личныя, въ продолженіе столькихъ лѣтъ отъ Его Милости испытанныя оскорбленія чести, всѣ язвы и раны, сложивъ въ язвы Христа Спасителя, по долгу монашества и по обязанности христіанской, обещаюсь вѣчному предать забвенію, если Его Милость будетъ питать ко мнѣ родственную и истинную братскую любовь и не станетъ превозноситься. Почитая взаимно почтенъ будетъ, съ тѣмъ однако, что я никогда не дозволю Его Милости руководить собою подобно другимъ, которые могли это сносить, не отказываясь впрочемъ питать взаимную приязнь ради моего монашескаго смиренія. Что же касается претензій и разореній въ каедрѣ моей, Луцкой и

skłonną swiadczyć z pokory moiey zakonney nie odmawiam, względem zaś pretenzney i ruiny Kathedry mey Łuckiey y dobr do niey należących zmiarkowac się z Jego mością dobrowolnie przekładam przez Imci oycy Delegata y dalszey od Jego Mości oycy Episkopa Lwowskiego byle nieodwłóczyłszy czekając deklaracney, pokoju żądam, y swego dochodzić; a obuch czekać będę, y certować mogący y odpowiadać gotów.

Dan ut Supra et anno 1695. Dionizy na Żabokrykach Żabokrycki Nominat Episkopii Łuckiey y Ostrożskiej Prothothroni Metropolii Kijowskiey.

въ имѣніяхъ ей принадлежащихъ, то я предпочитаю имѣть добровольное согласіе съ Его Милостію чрезъ посредство отца делегата. Ожидая дальнѣйшаго отъ Его Милости отца епископа Львевскаго, но немедленнаго, отзываетъ желаю согласія, но и принадлежащаго мнѣ искать не оставляю; ожидаю того и другаго, я готовъ на состязаніе и отвѣтъ.

Дано, какъ значится выше, 1695 года. Діонисій на Жабокрыкахъ Жабокрицкій, нарѣченный епископъ Луцкій и Острожскій, прототроній Кіевской митрополіи.

При такихъ дѣяніяхъ и поведеніяхъ увидѣвши Жабокрицкій, же посвященіе его на епископію Луцкую, для женитви его на вдовѣ бывшой, у отца Митрополити Кіевскаго проводѣвается и далѣй провлектися можетъ, либо непременно у отца Митрополити и у Гетмана Мазепи чрезъ листовніи свои корреспонденіи старался себѣ въ той мѣрѣ о ласку, однакъ не овшемъ на оную сподѣваючися, а болшой трудности и шкоди уходячи удаеся въ той мѣре за границу до Венгеръ до отца Архіепископа Мараморійскаго, яко о томъ впередъ будетъ.

Августа 28, съ обозу въ подѣ Петриковицъ Яблоновскій Гетманъ Коронній, выправуючи до Мазепи резидента своего для отбѣранія о повоженію войскъ нашихъ, всякихъ вѣдомо-

стей и ознаймуючи Гетману о своемъ на Буджакъ зъ войскомъ приготоуваюся, также о Турецкихъ, Цесарскихъ и Нѣмецкихъ поведеніяхъ писалъ до Гетмана такой листъ свой:

***Wielmożny Mości Panie Hetmanie woysk
Zaporozskich Przeswietleyszych Dzierzaw-
nieyszych Carskich Wieliczestw, mnie
wielce Mości Panie y Przyjacielu!***

Dla korrespondencyi z W. MM. Panem, której sąsiedska przyiaźń y obowiązek, ile w teraznieyszych nad nieprzyacielem chrześcijaństwa powszechnym, potrzebuie промислахъ i ja dla зношеняся z W. MM. Panem życзю sobie iey, posyłam na rezydencią do boku W. MM. Pana jego Mości Pana Ludwika Krocзовского, Rotmistrza mego nadwornego. W. MM. Pana proszę, aby według zwykłej чęci y кониунктур zachodzących przyiałeś onego y, iako zleciłem mu, aby dawał znać o pro-

***Вельможный Панъ Гетманъ войскъ За-
порожскихъ Пресвятлйшихъ Держав-
нйшихъ Царскихъ Величествъ, мнѣ
милостивый панъ и пріятель!***

Для взаимныхъ съ Вашею Милостію сношеній, какъ этого долгъ и сосѣдняя наша дружба требуютъ и чего я самъ желаю именно въ настоящихъ предпріятіяхъ противъ общаго врага христіанства, посылаю для резиденціи при особѣ Вашей пана Людвика Крочовскаго надворнаго моего, ротмистра. Вашу же Милость пана моего милостиваго, прошу принять его съ обычною Вашею благосклонностію и согласно съ нынѣшними обстоятельствами. Я поручилъ ему извѣщать

gressach woysk tak Moskiewskich iako y Zaporozskich Ich Przeswietlejszych Dzierzawniejszych Carskich Wieliczestw, swiadczyłes W. MM. Pan wszelką do tego sposobność y pozwoliłes mu do mnie wiadomości posyłać, gdyż na tym siła zależy, abyśmy mieli pewność zobopólną w imprezach dalszych. Ja iuż woysko ruszyłem ku pograniczu na nieprzyaciela y iako przez ich mościow, panow posłow tak Xiążęcia Jego Mosci P. Borysa Pietrowicza Szeremeta, bliźniego Bojaryna Wojewody Białogorodskiego y Namiesnika Wiatskiego Jch Przeswietlejszych Dzierzawniejszych Carskich Wieliczestw iako y W. MM. Pana deklarowałem wszelkie zamysły na diwersią nieprzyaciela, tak w akcyę sam wchodzę y w marszu iestem, ponieważ też y woysko Wielkiego Xięstwa Litewskiego złączyło się ze mną. Rzecz bardzo potrzebna y do naszych intencyi należąca, aby iak nayszczęstsza o szczęśliwych Wielmoznego MM. Pana, które voto complector, mieć mogłem relacyą successach. Z naszych

меня объ успѣхахъ какъ Московскихъ, такъ и Запорожскихъ войскъ, Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ Державнѣйшихъ Царскихъ Величествъ, а Васъ прошу доставлять ему къ тому всякую возможность, и дозволить ему извѣщать меня обо всемъ; ибо отъ взаимныхъ нашихъ сношеній, относительно дальнѣйшихъ предпріятій, много будетъ завсѣтъ. Я уже двинулся съ войсками къ границѣ противъ непріятели. И какъ я уже чрезъ пановъ пословъ Князя Его Милости Боряса Патровича Шереметева, ближняго Боярина, воеводы Бѣлгородскаго и намѣстника Вятскаго Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ Державнѣйшихъ Царскихъ Величествъ и чрезъ пословъ Вашей Милости обѣщаль всевозможную противъ врага диверсію, то и вступаю въ дѣйствіе и нахожусь на походѣ, поелику и войска Великаго Княжества Литовскаго уже соединились со мною. Весьма полезно и даже необходимо въ нашихъ предпріятіяхъ, чтобы какъ можно чаще меня извѣщали, о счастливыхъ Милостивъ Вашей (чего отъ души желаю) успѣхахъ, Касательно

kraioŵ to podaiē w oznaymieniu: Han Krymski dnia 26 Julii przeprowoŵał się przez Prut pod Falczã, gdzie go Hospodar Wołosky przyjmował, w małej bardzo assistenciey, poszedł za Wezyrem do Węgier, bardziey dla rady wokowany niż posiłku; sołtani na Budziakach ze wszystkã Ordã zostaiã y dotãd nigdzie nie ruszyli. Do nas w przeszłym tygodniu Kart Murza chodzil z Budziak dla ięzyka, ale się z chłostã powrócił, rozgromiony, Tatarów siła y dwieście koni effective stracił, i chorãgiem do tego wzięto. Gdy z przyprowadzonych ięzyków pytałem się dla czego na Budziaku wszystka Orda do tych czas się zatrzymuie, odpowiedzieli ze na obrot woysk naszych się zapatruie. Woyska Cesarza Jego Mości za łaskã Bożã dobrze w rzeczach swoich idã; Xiãże Imć Saski, który generalnã nad niemi w Węgrach ma komendę, iuż się zbliża ku Belgradowi, gdzie ieszcze Wezyra niebyło. Cesarz Turecki słabszy daleko w siłach od Cesarza Chrzesciańskiego y dla tego sam osobã swoiã na woynę nie

новостей дѣшняго края извѣщаю, что Крымскій Ханъ, 26 юля, переправился черезъ Прутъ при Фальчи (гдѣ его принималъ Господарь Волошскій), и съ малочисленною свитою пошелъ вслѣдъ за Визиремъ въ Венгрію, болѣе для совѣта призванный, чѣмъ для помощи. Султаны остаются въ Буджакѣ со всею ордою и до сихъ поръ никуда не двигаются. На прошлой недѣлѣ Картъ Мурза приходилъ къ намъ изъ Буджака для взатія языковъ, но разбитый возвратился, претерпѣвъ сильный уронъ. Онъ потерялъ убитыми множество Татаръ, двѣсти лошадей, и сверхъ того отнято у него одно знамя. Когда же я спрашивалъ приведенныхъ языковъ для чего вся орда по сѣю пору остается въ Буджакѣ, они мнѣ отвѣчали, что она наблюдаетъ за движеніемъ нашихъ войскъ. Цесарскія войска, по милости Божіей, успѣваютъ въ своихъ дѣйствіяхъ; главнокомандующій ихъ въ Венгріи, Князь Саксонскій, приближается уже къ Бѣлграду, въ которомъ нѣтъ еще Визира. Турецкій Султанъ имѣя далеко меньшія силы

idzie, ale tylko Weyzyra ordinował. Wenetowie też świeżo w Morei pod Koryntem na ziemi zbili woysko Tureckie, oboz y armaty zabrali, y po tey wiktoriey poszli morzem szukać floty Tureckiey. Przytém zwykley oddaiąc się przyiaźni, z którą statecznie iestem

Wielmożnego Mości M. Pana uprzejmie życzliwym przyiacielem y sługą

Stanisław Jabłonowski Kasztelan Krakowski Hetman Wielki Koronny.

Dan w obozie pod Petrykowcami 28 Awgusta anno 1695.

чьмъ императоръ христіанскій, не видеть потому лично на войну, но отправилъ только Визиря. Венеціянцы также недавно разбили Турецкія войска на сухоуь пути, въ Мореѣ подъ Коринѣомъ, забравши оboзъ и пушки; и послѣ этой побѣды пошли моремъ отыскивать Турецкій флотъ. За симъ поручая себя постоянной дружбѣ Вашей съ каковою и самъ пребываю, остаюсь

Вельможнаго моего пана доброжелательный пріятель и слуга

Станиславъ Яблоновскій, Капителянъ Краковскій Гетманъ Великій Коронный.

Дано въ оboзѣ подъ Петриковцами 28 Августа 1695 года.

Потимъ принесенны до Гетмана вѣдомости такіе, что септеврія 21, въ Венкграхъ подъ нѣякимсь Локгіемъ войска Турецкіе (якихъ было 51,960 человекъ съ Везѣромъ своимъ) съ войсками Цесарскими (которихъ всего осмъ чвѣи десять было regimentовъ) зшедшися, мѣли бой великій чрезъ двѣ години, въ которомъ колко Турковъ пропало о томъ неизвѣстно, а войска Цесарского офицеровъ и рядового товариства забито и въ неволю взято 1934, а ранено 500 человекъ; арматъ взято 12 и коней забито 1674, еднакъ цале того войска Цесарского не знесено. Прошлой весни въ мѣсяцу мартѣ Войнаровскій, судія земскій Кіевскій будучи въ Вар-

шавъ предложилъ королевѣ и сенаторамъ жалъ свой таковій, что прошлаго времени жена его Войноровского, а сестра родная Гетмана Мазепи зъ дѣтми захавши зъ дому до Кіева начала жити въ монастыру паніенскомъ Кіевопечерскомъ, при матцѣ своей Маріи Магдалинѣ Мазепиной того-жъ монастыра игуменьи, въ якомъ интересѣ онъ Войноровскій, яко у Гетмановъ короннихъ Яблоновского и Потоцкого и у Сапѣги Великого Гетмана Литовского, такъ и у иныхъ трехъ сенаторовъ Подскихъ випросилъ себѣ шесть листовъ причиннихъ до Гетмана Мазепи о отпускъ зъ Кіевопечерскаго монастыра паненского до дому жени своей, зъ которыми сенаторскими причинными шестма листами чрезъ седмъ мѣсяцевъ Войноровскій удержавшись, прислалъ ихъ чрезъ нарочного посланца своего до Гетмана ажъ въ мѣсяцѣ октоврія, написавши отъ себе особній, октоврія 7, до Гетмана о отпускъ жени своей зъ дѣтми просителній листъ свой таковій:

*Jaśnie Wielmożny Mości Panie Hetmanie
woysk Ich Carskiego Wieliczestwa Zapo-
rozskich, mój wielce Mości Panie, kochany
bracie y dobrodzieiu.*

Ille stateczna, miła, podpomoczeniem stwierdzona, należytyм іdąca trybem przez konjunkcyą z domem W. M. Mości Pana

*Ясновельможный Панъ Гетманъ войскъ
Ихъ Царскихъ Величествъ Запорож-
скихъ, мой любезнѣйшій братъ и благо-
дѣтель!*

Сколько постоянная, приятная, скрѣпленная взаимными услугами дружба наша, отъ самаго ея начала, доставляла

pożądanych a primo motu w sercu moim ufundowała pociech, tyle zazdrośne ludzkich zawziętości oko obróciwszy animum w pierwszych tranzakcyach optime fundatum nieznosnych z niemalym nieukontentowaniem niesmakow wprowadzić umysliło dawałem i przez listy nieodmienney nigdy uprzejmosci dowody, za coby w sercu szczyrze trwało. Probią moje zaś odpocznienia złęgo snadno wszystkie colligere afflictus, że mię z miłym ieszcze w życiu malevolentia ludzka rozłączyła przyjacięlem, oddaliwszy stydem z przed oczu dziatki, miłą zawsze oycu pociechą, ach! żalow tysiąc stawiać przed oczy niezyczliwe fatum; o czym od tak wielu godnych Woiewodstwa Kiiowskiego obywatelow wiedzieć dostało mi się; upadła we mnie już wszystka nadzieia, którą do požadanego zawsze między mną i poprzysięgłym przyjacięlem moim prowadziłem pomiarkowania; zacząłem smutne głosić pienie, y wszystkie w niepamięć puszczając zamieszanie szczyrze krwawym łez obfitych czas nieszczęśliwy oble-

миѣ вожделенное сердечное утѣшеніе родственною связью съ домоѣ Вашей Милости пана моего, столько же на-противъ завистливое челоѣческой злобы око, разстроивъ взаимное наше твердо основанное на прежнихъ сношеніяхъ, расположение, умыслило причинить миѣ огорченіе. Въ письмахъ своихъ я представлялъ доказательства неизменной дружбы дѣйствительно въ сердцѣ моемъ пребывавшей; а злополучный рокъ мой, оставивъ меня на нѣкоторое время, какъ бы въ покоѣ, вѣроятно собираетъ на меня всѣ свои удары. Уже людская злоба успѣла еще при жизни разлучить меня съ другомъ и удалила отъ меня дѣтей, всегда сладкое утѣшеніе для отца. Увы, неприязненная судьба готовитъ миѣ тысячу новыхъ скорбей, о чемъ узналъ я отъ многихъ достойныхъ уваженія жителей Кіевскаго воеводства. Я потерялъ навсегда надежду, которую постоянно питалъ на счетъ желаннаго согласія между мною и моимъ законнымъ другомъ. Испуская вопли печали, предавая чистосердечно

wam potokiem, z tą się głosząc rzetelnością, że jako ufundowanego nigdy na rzecz złą do pomsty nie miałem umysłu, tak od wszelkiego y w ten czas dalekim będąc zlorzeczenia nieutolonym o ześciu miłej małżonki moiej szczyrze serce struchlałe napełniam żalem, w czym, z szczyrą przed Bogiem supliką stawaiać, na tego to ia akklamuję merito, kto nieszczęśliwey między nami *rozłąki* najpewniejszym iest autorem, smiele go wiać mogę y o śmierć terazniejszą miłej małżonki moiej a rodzoney W. MM. Pana; bo coż może bardziey ponicować ludzkie umysły, co scisle rozrywać przyiazni, co w nich naytrwalsze tempic życie, kiedy nie iedyna w doskonałym pomieszkaniu *ex serio ferocis linguæ proposito contributia*? Tam, iako w trawie często wąz, tak pod pozorem słow *удатнихъ* szkodliwy tai się iad, więc tak wielka ciężkość niepowetowaney nigdy straty w zakrytych oczach, lecz coż może być więcey sposobnieyszum kiedy nie dziatek przytomność? Y lubo wiem że z miłości W. MM. Pana

забвенію всѣхъ неудовольствія и обливаясь кровавыми слезами въ это несчастное время, я искренно объявлялъ, что никогда не питалъ чувства мести, и теперь будучи далеко отъ всякаго порицанія, наполняю смущенное сердце мое неутолимою печалью о кончинѣ моей супруги. Такъ предстаю предъ Господомъ Богомъ съ чистосердечною молитвою и по справедливости единственно ропщу на виновника несчастной разлуки нашей, смѣло обвиняя его въ этомъ, и даже въ смерти милой моей супруги и вашей сестры; ибо что можетъ уничтожить челоуѣческія предвачертанія, что можетъ разрушить тѣсную дружбу, и прекратить самую жизнь, какъ не злая клевета?—даже и въ согласномъ супружествѣ. Подобно тому какъ змѣи въ травѣ, такъ злоуредный ядъ укрывается подъ видомъ лъстивыхъ словъ. Сколь тяжела невозвратная эта потеря скончавшейся! Что можетъ лучше облагчыть ее какъ не присутствіе дѣтей? Хотя я увѣренъ, что они, по любви Вашей Милости къ нимъ, какъ дади, не будутъ имѣть ни

wuiowskiy wszelka mogła by być sufficientia, atoli że same Boskie y polityczne prawo ten wkłada na rodziców ciężar, aby własnymi ordnowali dziatkami, upraszam tedy W. MM. Pana, chciey mnie tą uderować szczęśliwością, abym tu w domu oglądał dziatki moje z rodzoney W. M. Mści Pana spółdzone, niech tym przynajmniej uznam folgę, kiedy już nierbyta nigdy na sercu odniosłem ranę, abym dziatki moje zwyczajnym rodzicom rozrządzał trybem, będą oni umieli y stąd W. M. Mści Panu powinną swiadczyć submissyą, w której ich pomnazać, nie odwozdić deklaraię. Listy lubo pisane od Jasnie Wielmożnych Ich Mościow M. Panow Hetmanów czterech i od Ich Mościow Panow Woiewodow teraz odsyłać wymawiam się nie przed kim posłaniec mój od Waszności Mości Pana nie przywiózł mi korrespondeciey, atoli teraz posyłaiąc dufam w łasce Waszey Mości Mości Pana, że postulatis chętnie korrespondować będziesz i ia do śmierci szczęgożyceliwą moią nie zaniecham domu zasnego

въ чемъ недостатка, однако же, какъ Божескія и общественыя права возлагають на родителей обязанность заботиться о своихъ дѣтахъ, то поэтому прошу Вашу Милость подарить меня тѣмъ счастьемъ, чтобы я могъ жить у себя дома дѣтей моихъ, рожденныхъ отъ сестры Вашей Милости; пусть хотя то будетъ мнѣ отрадою при неважѣлимой въ сердцѣ моемъ ранѣ, чтобы я могъ по праву родителя воспитать моихъ дѣтей. Они съумѣють и отсюда изъяслять Вашей Милости должную покорность, въ чемъ я объявляюсь ихъ утверждать, а не отвращать. Хотя я до сихъ поръ не послалъ Вамъ писемъ отъ Ясновельможныхъ Ихъ Милостей нановъ четырехъ Гетмановъ и отъ Ихъ Милостей пановъ Воеводъ, доколѣ мой посланный не привезъ мнѣ отъ Вашей Милости отъзва; однако теперь посылаю ихъ, въ надеждѣ, что Ваша Милость, по просьбѣ моей будете охотно вести со мною переписку..

А я не премину по гробъ пребыть съ истинною готов-
ТОМЪ 3.

Waszey Mości, Mości Pana prosequi powolnością pisząc się być
Waszey Mości mego wielce miłosciwego Pana
uprzejmie zyczliwym bratem y unizonym sługa

Jan Woynorowski S. Kirowsky.

Дан з Мокович 7 Октоbris anno 1695.

ностію къ услугамъ знаменитому дому Вашему, оставаясь
Вашей Милости пана моего милостиваго предан-
ный братъ и нижайшій слуга

Иванъ Войнаровскій, судья Киевскій.

Дано изъ Моковичъ, 7 октября, 1695 года.

Але тіе сенаторскіе листовніи инстанціи и листъ Войнаровского вѣчого у Гетмана Мазепи не вскурали, поневажъ сестра его Войнаровская, обѣщавшия Богу при матцѣ своей игуменни въ монастырѣ паненскомъ до кончини своей жити, не восхотѣла зъ тѣмъ возвратитися въ домъ къ мужовѣ своему Войнаровскому, що найбарзѣй сталося для неедности релегіи, шбо тая Войнаровская была вѣри благочестивой Кгрекоруской, а мужъ еи Войнаровскій былъ Ляхъ и исповѣданія Римского, до которого и жену еи свою началъ былъ привуждать.

Того-жъ лѣта поневажъ въ Литвѣ оскудній урожай былъ на збожже, теди Сапѣга, Гетманъ Великого Княжества Литовского, аби людемъ Украинскимъ до Слуцка и Копылла всякое збожже для продажи позволилъ возити, просилъ Гетмана Мазепи чрезъ такіи зъ Гродна, октоврѣ 8, писанній листъ свой:

***Jaśnie Wielmożny Mości Panie Hetmanie
woysk Zaporozskich Carskiego Wieliczest-
wa mnie wielce Mości Panie y przyiacielu!***

Gdy z sprawiedliwych Sądow Boskich ustawicznie niebios niepogody w urodzaiach zboż wszelkich nieco Xięstwu Słuckiemu i Kopylskiemu w opiekunskiej moiej possessyi zostaiącemu przyczynili uszczerbku. Przychodzimy iako prowidi dobr pomienionych z prawa opiekuńskiego possessory cnotą S. Ligi y w pokoju z Ich Carskim Wieliczestwem wiecznie zawartego y s tey którą do Wasz Mości Pana mam konfidenciey upraszać Waszey Mości Mości Pana, abys panom pogranicznym y dalszey Zaporozskiej krainy obywatelom nie bronil, a pozwolił wywozić i przedawać żyto i inne zboże za granicę ku Słuckowi; gdzie wszelkie w przyezdzie każdemu deklaruję bspieczehństwo i za zboże nale-

***Ясновельможный Панъ Гетманъ войскъ
Запорожскихъ Царскаго Величества мнѣ
многомилостивый панъ и пріятель!***

Постоянное ненастье, по несповѣдимымъ судьбамъ Божиимъ, причинило нѣсколько вреда въ урожаѣ всякаго рода хлѣбовъ въ Слущкомъ и Копыльскомъ княжествахъ, состоящихъ въ опекунскомъ моемъ завѣдываніи. По этому я, какъ предусмотрительный по праву опекуна владѣтель, въ силу вѣчнаго союза и мира, съ Ихъ Царскими Величествами заключенныхъ, и вслѣдствіе питаемаго мною къ Вашей Милости довѣрія, обращаюсь съ просьбою не возбранять пограничнымъ панамъ и обывателямъ прочей Запорожской Украины, но дозволить вывозить и продавать рожь и прочій хлѣбъ за границею, въ Слущкъ, гдѣ я общаюсь каждому всякую въ проѣздѣ безопасность и должную за хлѣбъ плату. Я же потщусь отблагодарить Вашу Милость,

zytą zapłatą. A Wasz Mość Mości Panu skutecznie tego przyiacielskiego oświadczenia zasłużenie powinien będę, y o to powtórnie upraszając zostawam

Waszey Mości mego wielce miłościwego Pana życzliwy przyiaciel y sługa

Kazimierz Sapieha, Hetman Wielki Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Dan w Grodnie Octobris 8 anno 1695.

папа моего милостиваго, за таковую вриательскую услугу, в которую вторично прося,

остаюсь Вашей милости, папа моего милостиваго доброжелательный вриатель и слуга

Казимиръ Сапѣга, Гетманъ Великій Великаго Княжества Литовскаго.

Дано въ Гроднѣ, октября 8 дня 1695 года.

На явое Сапѣжино желаніе для вриязни сосѣдской позволилъ Геманъ людемъ Украинскимъ за границу до Слуцка в Копля жито и всякое збоже для продажи отвозити.

Того-жь лѣта еденъ значній зъ монастыра Кіевопечерского инокъ Ерофей, будучи отъ архимандрита Вуяхевича и вниихъ нѣякихъ братіи тамошнихъ оскорбленній, заѣхалъ на Москву и нѣкоторими Пресвѣтлѣйшимъ Монархомъ и Святѣйшему Патріарху доношеніями своими удалъ архимандрита и братію свою Кіевопечерскую; по которомъ уданю отъ Великихъ Гесударей уличителная отъ Святѣйшого Патріарха запретителная архимандриту и братіи чрезъ того-жь инока Ерофея присланни грамоти; зъ котораго удана они архимандритъ и братія Кіевопечерская вимѣраючись просали прилежно Гетмана о причину до Святѣйшого Патріарха, чтобы тому доношенію Ерофееву невѣрено, и отъ запрещенія поданно вмъ патріаршое разрѣшеніе, которое и не отрѣчливо вмъ отъ Святѣйшого Патріарха, для такой Гетман-

ской октеврїа числа среднихъ писанной прѣчиной и просительной грамоты:

Божіею милостію Великому Господину, Святѣйшему и Всевлажннѣйшему Кирѣ Адриану, Архiepископу царствующаго великаго града Москви и всѣя Россіи и всѣхъ странъ Сѣверныхъ Патрiарху, отцемъ отцу и звѣрхнѣйшему Архiepастору, мнѣ благорачителному наставнику въ Духу Святѣмъ отцу и милостивому благодѣтелю, подъ стопи святѣблвнхъ ногъ смиренно упадаючи, челомъ бѣю.

Святiа Кіевопечерскiа Лаври архимандритъ всечестнiй Мелетiй Вуяхевичъ зъ братіею велиею смущается скорбію и печалію, что ихъ же обители инокъ, именовъ Ерофей, безвѣстно забѣгши въ царствующiй великiй градъ Москву, яко предъ Великимъ Государемъ нашимъ Его Царскимъ Пресвѣтлымъ Величествомъ, такъ и передъ Вашею Святинею оклеветалъ ихъ нѣкоторими винностями, въ которыхъ они отнюдь быти себе нещуютъ; яко убо болитъ ихъ тое велие, что отъ Великаго Государя уличительная и отъ Вашего Святѣйшества запрещательная принесенни до нихъ чрезъ того инока грамоты, такъ жадосне, писали ко мнѣ, и за руками всѣхъ старцовъ и иноковъ своихъ прислали челомбитную доводячи, же тотъ инокъ Ерофей таковую свою клевету затѣялъ на нихъ зъ ложного своего вымыслу, а не по дѣйствию. Сего ради просили условне и просити неперставають, абихъ я Гетманъ писалъ за ними къ Великому Государю и къ Вашему Архiepасторскому Святѣйшеству, заносачи о семъ челомбите, чтобъ по милостивому Его Великаго Государя нашего призрѣнiю, а Вашего Святѣйшества Архiepасторскому благоутробiа отческаго разсужденiю, они въ невинности своей были помидовани; и яко отъ пореченiа Монаршого

такъ и запрещенія Вашего Патріаршого освобожденіи остались. Посылаючи убо я списокъ ихъ челомбитной до Вашего Святѣйшого Патріаршого трону, и предъ тѣмъ же пренизко кланяючися, прошу покорственно, даби Ваше Святѣйшество, зъ тоей челомбитной узнавши ихъ пререченого Архимандрита зъ братією невинность, изволили оное запрещеніе отъ нихъ отдалити, и къ управленію чина всякихъ священнодѣйствій вскорѣ подати имъ архипастырское милостивое свое благословеніе, ему же и азъ себе работѣпно вручаю навсегда. Писано октоврѣ 22, року 1695.

Того-жъ лѣта мѣщане Львовскіе для товаровъ купеческихъ на Москву захавши были тамъ задержанни вмѣсто шпѣговъ, о которыхъ висвобожденію Яблоновскій Гетманъ Великій Коронній писалъ, ноеврѣ 26, до Гетьмана Мазени такой листъ:

***Wielmożny Mości Panie Hetmanie woysk
Zaporozskich Ich Przeswietlejszych Dzier-
żawniejszych Carskich Wieliczestw, moy
Mości Panie y przyiacielu!***

Jako tu ludzie z Państw Ich Przeswietlejszych Dzierżawniejszych Carskich Wieliczestw wolne, y bezpieczne mają przyiście, tak y naszym tamże podobnaż miała by być securitas,

***Вельможный панъ Гетманъ войскъ За-
поророжскихъ Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ Дер-
жавиѣйшихъ Царскихъ Величествъ, мой
милостивый панъ и пріятель!***

Какъ у насъ вмѣстѣ свободный и безопасный приходъ подданнымъ Ихъ Пресвѣтлѣйшихъ Державиѣйшихъ Царскихъ Величествъ, то в нашихъ въ государствѣ Ихъ подобная же вмѣла быть безопасность, между тѣмъ два купца

kiedy zaś kupców Lwowskich dwóch na imie Boguna Jaruchowicza, Stefana Bohdanowicza i trzeciego Matiasza czeladnika ichże, zatrzymano w Stolicy, z instanciey W. M. Mości Pana, niewiem co za okazy być tego miała. Jesli dla suspiciey szpiegowania, luboby w sąsiedskiey przyiaźni y ten niepowinien znaydować się skrupuł, w tym evinco y iako całe miasto przedemną wyświadcza, że dla towarow samych poiechali nie z żadnego innego interessu. Proszę tedy W. Mości Pana, aby na Stolicę napisałęś o uwolnienie ich, y wymowiłęś onychże przytym moim Swiactwie z niesłusznego podeyrzenia. Z wzajemną do wszelkich okazy oświadczam się powolnością, iako ze stateczną iestem przyiaźnią. Ze Lwowa. Novembris 26, anno 1695.

W. M. Mości Panu uprzeymie życzliwym przyiacielem
y sługa

Jablonowski Kasztelan Krakowski Hetman Wielki Koronny.

Львовскіе, по имени Богунъ Яруховичъ, Степанъ Богдановичъ и третій Матиасъ, прикащикъ ихъ, задержаны въ столицѣ, по Вашему представленію. Не знаю, какая бы могла быть тому причина, развѣ по одному лишь подозрѣнію въ шпіонствѣ (хотя и въ томъ, ради сосѣдней дружбы, не слѣдовало бы имѣть ни малѣйшаго сомнѣнія). Однако увѣряю, какъ въ томъ и цѣлый городъ свидѣтельствуеъ, что они отправились лишь для торговыхъ дѣлъ, но не для чего либо другаго. Потому прошу Вашу Милость оправдать ихъ и написать въ столицу объ ихъ освобожденіи. Свидѣтельствуя о несправедливомъ на нихъ подозрѣніи, я обещаю взаимную во всѣхъ случаяхъ готовность къ услугамъ. Съ постоянною пребываю дружбаю Вашей Милости пана моего добродушный пріятель и сługa

Яблоновскій, Каштелянъ Краковскій Гетманъ Великій Коронный.

Львовъ, ноября 26 дня, 1695 года.

Которій листъ Яблоновского при своемъ особномъ листѣ Мазепа вѣдн отослалъ на Москву, тѣмъ и кущи задержаннiе Львовскiе zostали свободно зъ Москви до дѣлу отпущеныи.

Того-жъ року Гетманъ Мазепа, отдаючи квалу Богу и Пресвятой Дѣвѣ Богородици за явленная ему благодарѣнiя, яко отъ гноища возставилъ его шпца и посадилъ его со князи земными и, отъ узъ тѣсликъ Запорожскихъ высвободивши, (яко о томъ прежде написалося), поставилъ его Гетманомъ земли Малеросiйской (зане всяка власть отъ Бога, по глаголу Апостолскому) не малымъ коштомъ здѣлалъ кiотъ среброкованнiй Пречистой Богоматери въ монастыру Чернiговскомъ Свято-Троецкомъ Иллiйскомъ чудотѣльствующой; за которiй отецъ Лаврентiй Крiщоновичъ, игуменъ тогдашнiй обители оная Троецкiя, воздаючи Гетману благодарствiе, приписалъ ему дедикацiю.

Того-жъ року Преосвященнiй отецъ Варлаамъ Ясинскiй, митрополитъ Кiевскiй, увѣдомившися о отку Прокопiю Колачинскомъ зъ Кiева до Польци для наукъ отъѣхавшомъ, и, оная тамъ докончивши, въ нѣкоемъ монастыру жити наченшому, зываючи его для поданя наукъ високихъ въ школахъ Кiевскихъ, писалъ къ нему такiй листъ свой:

**PRZEWIELEBNU W BOGU MOŚCI OYCZE KOŁACZYŃSKI!
MNIĘ NAUŻŁASKAWSZY W CHRYSZTUSIE OYCZE I BRACIE!**

Яко сię wielce ztąd cieszę duchownie, że Przewielebność twoją Providentia Boska, od przeciwnych, niby latorość z

**ПРЕВЕЛЕБНЫЙ О БОЗЪ МИЛОСТИВЫЙ ОТЕЦЪ КОЛАЧИН-
СКIЙ, МИЛОСТИВѢЙШИЙ О ХРИСТЪ ОТЕЦЪ И БРАТЬ.**

Сколько я духовно радуюсь, что промыслъ Божiй велебность твою, какъ виноградную лозу изъ Египта, перенесъ отъ сопротивныхъ въ вертоградъ Святой Церкви Православной,

Египту przeniosła do ogrodu Cerkwie Świętej Prawosławnej, tak radbym zawsze Przewielebność twoją przed konспекtem mieć przytemnego, бо́ то (іак мовіа) *любовь побѣждается зрѣніемъ къ могуществу дѣломъ*, у в теу же Cerkwie Святеу Православноу, радбум видіаѣ у слышаѣ Прzewieleбносѣ твою: *яко маслину плодъ приносящую въ дому Божіи*. А lubo сія то у до тых час не без працы застаѣаѣ *тяготу дневную и варѣ поносяще*. Jedнак із сія діяаѣ *безъ присѣщенія Христа Господа* невіем іезели то przydzie в компут заслуг, poniewаѣ wedлуг словъ Апостольскихъ: *никтоже приѣмлетъ вѣтвь побѣдительную злѣ воюяѣ*, Zbawicielowe те слова: *Хто нѣсть со Мною на Мя есѣ*. Вієц радзілбум Прzewieleбносѣ твоеу, Boday слusznie у szczyрe те зброіе за оуczyзнѣ оброчиѣ, кѣре булѣ до тых час пречив оуczyзнѣ; у науки так wysokieу под спудемъ prywatныхъ Zadnieprskich monasterѣw не zakrywaѣ *такo да просвѣтитсѣ свѣтъ вашъ, яко да видѣтъ*. Са chwala Bogu

столько же и желалъ бы имѣть всегда Прzewелебность твою предъ собою; ибо (говорятъ) «любовь побѣждается зрѣніемъ, какъ могущество дѣломъ»; и въ той же Православной цerkви желалъ бы слышать и видѣть твою Прzewелебность, «яко маслину, плодъ приносящую въ дому Божіемъ». Хотя и понынѣ происходило то не безъ трудовъ «тяготу дневную и варѣ поносяще»; но какъ это дѣлалось «безъ присѣщенія Христа Господа», то не знаю, будетъ ли зачеено въ число заслугъ, ибо по словамъ Апостольскимъ: «никтоже приѣмлетъ вѣтвь побѣдительную злѣ воюяѣ». Таковы слова Спасителя: «кто нѣсть со мною, на Мя есѣ». Потому совѣтовалъ бы я Прzewелебности твоеу то оружіе, которое доселѣ направлено было противъ отечества, справедливо и искренно обратитъ въ защиту его, и не сокрывать столь высокой науки подъ спудомъ незначительныхъ за-Днѣпровскихъ монастырей: «такo да просвѣтитсѣ свѣтъ вашъ, яко да видѣтъ». Слава Богу на Кіевскомъ горизонтѣ есѣ такія

в Киовском горизонте такие публичных мѣст у оказы
lichtarze, гдѣбы piękне у zgodnie owe swiecić могли swiat-
łości на славу Божию Церкви Православной на розширеніе,
непріятельств на зависть. А наупервѣе наступіе ваканс
filozofii в Kollegium Prawosławnym Mohileanskim, гдѣ курс
dwuroczney filozofii коңчы оyciec Zarudecki, więc czy nie-
możnaby там з тѣ, ктѣра в тоbie іest науки wysokość у мѣство
rozsądku popracować; traktuią phylozofią по Rzymskiej: by-
łoby то Przewielebności twoiey з славѣ у поżytkiem, zwłaszcza
ze kiedys то была у moia wyprawuiącego intencja у Przewie-
lebności twoiey obietnica. Wymówka съ немилыми книж
swoich неажна, ponieważ в bibliotece Brackiey Kiiowskiej
pełno Philozofii у drukowanych у pisanych nawet; sam в рѣку
miałem filozofią рѣкѣ Przewielebności twoiey писанѣ под Mai-
strem Albertem Włoszanowskim anno 1669, а над то przewie-
lebny оyciec Ihumen Święto-Kyrylski Kiiowski з tym się de-

общественныя мѣста и случаи для свѣтильниковъ, въ конхъ
они могли бы горѣть ясно и согласно на славу Божию,
на розширеніе церкви Православной, а врагамъ на зависть.
Во первыхъ предстоитъ вакансія по кафедрѣ философи въ
коллегіумѣ Православномъ Могиланскомъ, въ которомъ
оканчивается двугодичный курсъ философи отецъ Зарудец-
кій; а потому нельзя ли тебѣ тамъ потрудиться тою выс-
превностию науки и силою разума, которыми ты обладаешь.
Тамъ преподаютъ философію по Латинскому руководству (что
было бы съ пользою и славою для твоей Превелебности;
тѣмъ болѣе, что таковое прежде было мое желаніе, при
отправленіи твоёмъ и обѣщаніе твоей Превелебности). От-
говорка немиліемъ книгъ не важна, ибо въ библиотекѣ
Кіевскаго Братства множество книгъ по философи какъ
печатныхъ такъ и рукописныхъ. Я самъ имѣлъ въ рукахъ
философію, писанную рукою твоей превелебности съ руко-
водства магистра Алберта Влошановскаго, 1669 года. Кремѣ

klarował, że ma dwa kursy pisane: jeden swoy Lwowski, a drugi nieboszczyka oycy Jandzurskiego Lubelski; a podobno pod tymże professorem y przewielebność twoia słuchałes filozofiey, pod którym oyciec Jandzurski; obydwóch tych kursów użyczyć obiecał przewielebny oyciec Ihumen Święto-Kyrylski szczególnie tylko niema chęci przewielebności, a rezidująca przy Boskich krzesłach mądrość, która w takich zabawach ludzką posila chęć y moc, sama Przewielebności twoiey iako naj-mądrzejszego kursu Filozofskiego zawodnika dyrygować będzie nie tak nog, iak rozumu gressy; o co y ia niegodnymi modłami memi Maiestat Najwyższego obiecuję się błagać y na samego Przewielebności twoiey iako nayprętszy, a day Boże iako nayszczęśliwszy powrót chętny oczekiwam zostaiąc

Przewielebności twoiey mego w Duchu Świętym naymil-

того еще Превелебный отецъ игумень Кіевскій Свято-Кирилловскій отозвался, что онъ имѣеть два рукописные курса: одинъ свой собственный Львовскій, а второй покойнаго отца Яндзурскаго Люблинскій; въ послѣдствіи времени кажется и твоя Превелебность слушалъ философію у того же профессора, у котораго слушалъ и отецъ Яндзурскій. Обоиими этими курсами обѣщался снабдить Превелебный отецъ игумень Свято-Кириловскій, только нѣтъ желанія твоей превелебности. Возсѣдающая же на кафедрѣ Божіа премудрость, въ подобныхъ запятіяхъ укрѣпляющая силу и стремленіе человѣческое, сама будетъ направлять стопы не ногъ, а разума твоей Превелебности, какъ ученѣйшаго сподвижника на поприщѣ философіи. О чемъ я недостойными молитвами моими Всевышняго просить обѣщаю, радушно ожидая скорѣйшаго и, дай Богъ, счастливѣйшаго возвращенія твоей Превелебности,

Остаюсь Превелебности твоей моего о Духѣ Святѣмъ

szego Oycа y brata cale zyczliwym bohomolcem y sługa
powolnym

Warlaam Jasiński Metropolita Kiiowski.

Dan z Katedry 1695 anno Junii 24.

милѣйшаго отца и брата истинно доброжелательнымъ
богомольцемъ и покорѣйшимъ слугою

Варлаамъ Ясинскій, Митрополитъ Кіевскій.

Дано въ катедрѣ, 1695 года, 24 іюня.

По которомъ листу метрополитанскомъ прибывшій
отецъ Колачинскій въ Кіевъ учиненъ Ректоромъ Братства
Кіевскаго, и давалъ философію, а подобно и теологію, по-
тімъ поставленъ былъ игуменомъ въ монастырѣ Пустино-
Николскомъ Кіевскомъ, где скучивши для всегдашнихъ пѣ-
блѣкъ и трудностей, просилъ себѣ Преосвященнаго о мѣсте
тихое и безмолвное; по якому прошенію отпущенъ изъ мона-
стыря Пустино-Николскаго на игуменство въ монастырѣ
Густинскій Прилудкій, а тамъ подобно и животь свой до-
кончилъ, будучи уже семидесяти, чили осмидесяти лѣтъ
жизни своея.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXVII.

О дѣлѣ Жабокрицкого, номината епископѣмъ Луцкой, съ корреспонденціями его и отвѣтами патріаршимъ и царскимъ; о одозвѣ Хрисанфа архимандриты листовкимъ до Гетмана; о кончили Царя Іоана Алексѣевича; о утарцихъ школивой ердикской на Украину мстительной за Казикермань; о музикантахъ Прусскихъ съ Москвы прибылыхъ; о желаніи Гетмана Коронного чрезъ листъ елдомостей у Гетмана Мазепи; о Запорожской приязни, и о гетманскомъ листовкомъ за тую до нихъ отвѣтъ и прочая; о тицаніи Полскомъ на утвержденіе въ Русь унги, и о письмѣ съ Познаня одного езуита о томъ до отца митрополити Кіевского; о впршахъ Дмитріевыхъ, подѣ образъ Мадалинки написанныхъ; о кончили Короля Себецкого, замѣшанихъ Полскомъ по смерти его и многихъ номинатовъ на королевство тое; о корреспонденціи Жабокрицкого и игумена Бѣлостоцкого, и о гетманскихъ къ нимъ отвѣтахъ, о походѣ повторномъ войскъ Російскихъ подѣ Азовъ; о взятю его найбарзгѣй чрезъ Козаковъ и о позвоалѣ за тое Козакамъ; о построеніи знову Азова

и книжки тамъ фортець, также заваки; о початку флоту морского Російскою, и о кончинь его и прочая; и о флотъ Петербургскомъ; о отозважь листовкижь унѣята Лвовского Шумянского до отца митрополити Кіевскою и до боярина Шеремета со отверженіемъ унѣи; о корреспонденціи листовкой Яблоновскою до Гетмана и до боярина Шеремета зъ ознайменемъ чрезъ резидента его о смерти королевской; о письмъ Жабокрицкою до отца митрополити Кіевскою, взглядохъ отправленнижь чтирохъ сеймиковъ и прочая; о посвященіи Жабокрицкою чрезъ Стойку, архієпископа Мараморійскою на Луцкую епископію; о пржитіи его на той епископіи, и о кончинь въ Соловкахъ; о правленіи кардиналскомъ по смерти Собецкого дѣлами коронными, и о виданомъ унѣверсалъ его, созываючомъ Рѣчи Посполитой до конвокаціи для успокоеня войскъ звіонаковихъ; о присланномъ отъ Патрїярхи катализисъ, книжь новопечатной, и о букварь лицами изображеномъ; о смерти отца Углицкого, архієпископа Черныговскою, и о желаніи Кривоновичовомъ тоей архієпископіи; о избраніи на тую архієпископію отца Іоана Максимовича, и влекція тогдашня; о устроєніи архимандріи для укомментованя Кривоновича въ монастыру Троецкомъ Черныговскомъ, и о пржитіи Максимовичовомъ; о трудахъ книжнихъ его на той архієпископіи, и о кончинь его на митрополіи въ Сѣбири; о книхъ архієпископахъ Черныговскихъ и о несчаію авторомъ книжи сел; о домошеніи гетманскомъ грамотномъ на Москву; о Господаряхъ Волоскихъ; о Турецкой (битвѣ?) зъ Цесарскими войсками проигранной, и о замислахъ Ординскихъ на Украину.

Року отъ созданія Адама 7204, а отъ плотскаго Господня во мїръ пршествія 1696 року. Яко въ пршломъ году много о Жабокрицкомъ, номѣнату епископіи Луцкой, напи-

салося, такъ и въ настоящемъ року не безъ многого писанія о того-жъ Жабокрицкого дѣлѣ обойтися мнѣ предлежить, но поневажъ онъ, маючи даній себѣ унѣверсалъ Королевскій на епископію Луцкую и Острожскую, тшательно и неусипно чрезъ листовніи до отца митрополита Кіевского и до Гетмана корреспонденци и прошенія старался, абы характеръ посвященія его на тую епископію въ Кіевѣ по древнимъ правамъ безъ отлагательства былъ исполненъ; о чомъ егда писалъ Гетманъ, по совѣту и желаніи преосвященного отца митрополита Кіевского Варлаама Ясинского, до Святѣйшого Адріана Патріарха Московского и до Пресвѣтѣйшихъ Государей Іоана и Петра Алексѣевичей, звѣстующи о его Жабокрицкого на тую епископію избранія чрезъ Православную шляхту Волинскую, и предлагаючи, что онъ человекъ есть значній православній, учоній, и въ сіе время, когда Поляки православіе на унію тшатся обернути, тамъ церкви Православной есть потребній. Тогда на тіи Гетманскіи писанія отъ Святѣйшого Патріарха, декавіря 26, а отъ Великихъ Государей, декавіря 29; обаче чрезъ одного послящика таковіи грамотніи учинени отвѣти, что нельзя его Жабокрицкого, противъ правилъ Св. Апостолъ и Богоноснихъ Отець, для супружества его со вдовою бывшаго, на тотъ високій архіерейскій степенъ производити и посвящати, развѣ о томъ пріймется совѣтъ чрезъ грамоту отъ Святѣйшого Вселенского Патріарха Константинопольского, до которого и грамота отъ Святѣйшого Патріарха Московского, о томъ дѣлѣ писанная, тогда къ Гетману зъ Москви прислана зъ таковимъ желаніемъ, аби наскорѣ чрезъ послящиковъ добрихъ нереслана была въ Константинополь; яко-жъ Гетманъ такъ и учинилъ заразъ. На которую грамоту якіи отъ Патріарха Константинопольского до Патріарха Московского учиненъ отвѣтъ, о томъ не вѣдаю, а до Гетмана отъ отца Патріарха Московского и отъ Великихъ Государей вышневспомненіи грамотніи отвѣти суть сіи:

О Т Ъ П А Т Р І А Р Х И :

А двіянъ милостию Божією Архієпископъ царственаго града Москви и всєя Россіи и всѣхъ Сѣвернихъ странъ Патріархъ. Возлюбленному во Господѣ нашей мѣрности, сину Царского Пресвятлаго Величества войска Запорожского, обѣихъ сторонъ Днѣпра Гетману Іоанну Стефановичу Мазепѣ Архипастирское благословеніе.

Нинѣшняго 7204 лѣта, въ септемврѣ мѣсѣцѣ писаніе твое нашей мѣрности пріяхомъ, о доношеніи избраніи на епископію Луцкую во обладаніи Полского началства православнаго и благороднаго мужа, единекровна намъ суща, Діонисія Жабокрицкого, и яко въ той странѣ въ такомъ санѣ, ради благочестиваго нашего народа и защищенія отъ Римского и уніатского гоненія таковои челоуѣкъ зѣло потребенъ, наша мѣрность и православніе наши Монархи, благочестивѣйшіе Цари, весма того желателни, не зане онъ Діонисій въ мѣрѣ имѣ жену вдову, а не дѣву, правилною виною священства возбраняется пріяти, ибо правила Св. Отець и Святыхъ Апостоля явлено извѣствуютъ, кто и вдовицу поиметь во священство неприемлется отнюдъ, и гражданскіе закони благочестивыхъ Греческихъ Царей тожде гласятъ, и нигдѣ же въ соборныхъ утвержденіяхъ такового образа или поущенія бѣ, и не обрѣтается, вдовицу убо поемій въ жену въ добрачникъ судится. Правила же Святыхъ Отець велѣно содержати крѣпко яко не менше Евангелія Святого оная имѣти должно мѣти. Чего же ради и вдовицу поемшіи всякого священнаго чина пріяти возбраняется, извѣстно и въ книзѣ *Миръ челоуѣку со Богомъ*, въ догматѣ 6, о священствѣ предложися; а еже и нужда тамо налезитъ народу нашему православному отъ гоненія иноцерковниковъ, и ежеба съ поущеніемъ намъ содѣяти яко

полю, того посвященіи чинъ попустивше, но приражатися Богу и церкви дерзостно зѣло бѣдствено есть и кто противу станеть ему, не вѣсть ли онъ какъ спасти Израіля и удержати церковь свою святую. Обаче наша мѣрность веліимъ нашимъ усердіемъ хотимъ тамо да благо всѣмъ и неподмиѣное будетъ въ совѣтъ общій церкви сего нового (въ нужду страждущаго народа благочестиваго) дѣла како тому быти съ благословіемъ и Царского Пресвѣтлаго Величества, Великихъ Государей нашихъ, Царей и Великихъ Князей Іоанна Алексѣевича и Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Росіи Самодержцовъ, восписати хотимъ къ брату нашему Святѣйшему Константинопольскому и Вселенскому Патріарху о сичевомъ содѣлованіи, мнимъ отвѣщанія сбитися, немедленно. Во извѣщеніи же о семъ послахомъ нашу грамоту къ сину и сослужителю нашему Преосвященному Варлааму Митрополиту Кіевскому. Твоей же любви за усердіе о семъ съ поболѣнія и тцанія, ради христіянскаго тамо народа полезнаго и душеспасительнаго содѣлованія всецѣдрій Богъ всѣми благополучіями да воздарститъ въ нивѣшнемъ вѣцѣ долговременно, и въ будущемъ безконечно усердствуемъ. Писася въ царствующемъ градѣ Москвѣ, міроздания 7204 лѣта, Рождества Бога Слова 1696 мѣсяца, декаврїя 27.

А ОТЪ ЦАРСКИХЪ ВЕЛИЧЕСТВЪ:

Божіею милостию отъ Пресвѣтлѣйшихъ и Державнѣйшихъ Великихъ Государей, Царей и Великихъ Князей Іоана Алексѣевича и Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Росіи Самодержцевъ и многихъ Государствъ Восточныхъ, Западныхъ и Сѣверныхъ отчичей и дѣвичей и наследниковъ и Государей и обладателей, нашего Царского Величества подданному, войска Запорожскаго

ТОМЪ 3. 25

ОБЪЯВЛЕНІЕ СТОРОНЪ ДНѢПРА ГЕТМАНУ ІОАННУ СТЕФАНОВУ МАЗЕПЪ И ВСЕМУ ВОЙСКУ ЗАПОРОВСКОМУ НАШЕГО ЦАРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА МИЛОСТИВОЕ СЛОВО.

Къ намъ Великимъ Государемъ, къ нашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, писалъ ти подданный нашъ въ канцеляристомъ Ѳеодоромъ Дементовимъ, что писалъ къ тебѣ богомолецъ нашъ Пресвященій Варлаамъ Ясинскій, митрополитъ Кіевскій и Галицкій и Малія Россіи, объявляя, что изъ держави Королевскаго Величества Полскаго, изъ Волынскаго воеводства, писалъ къ нему Луцкой и Острожской епископѣ номѣнать Діонисій Жабоклицкій, донося, что по стариннымъ обикновеніямъ и по договорамъ вѣчного мира у насъ Великихъ Государей съ Его Королевскимъ Величествомъ утвержденнымъ, имѣеть онъ прибыть въ Кіевъ для полученія на тотъ епископѣ престолъ у него митрополита благословенія и посвященія, о чомъ и наша Великихъ Государей грамота къ нему митрополиту прислана, въ которой изображено, что тотъ предреченой Луцкой и Острожской епископѣ номѣнать былъ женатъ совокупленіемъ брака съ женою вдовою, для чего по правиламъ Святыхъ Отецъ нѣкое ему до полученія того архіерейскаго чина происходитъ препятіе. Того ради онъ Митрополитъ желалъ, дабы и ти подданной нашъ къ намъ Великимъ Государемъ и къ Святѣйшему Патріарху о томъ писалъ, а тотъ номѣнать породной Русинъ, человекъ учоній и межъ всѣми тамошними обиватели вѣри Грекоруской великой ревнитель, и много православнымъ противъ увѣятовъ помоществовалъ, и требуетъ той епископѣ нужда, дабы тотъ намѣнать конечно былъ епископомъ. И если ему за виною вишенепоманутой причини, того чина не получить, то другой такой человекъ тамъ сего времени не зищется и дабы тотъ номѣнать неполученіемъ благословенія не впалъ въ отчаяніе, и того ради намъ Великимъ Государемъ, нашему Царскому Пресвѣтлому Величе-

ству, ты подданной нашъ доносишь, дабы то дѣло вершено было ко благостоянію и утверженію тамошнихъ благочестивыхъ людей; о чемъ Преосвященній митрополитъ Кіевскій и къ Святѣйшему Патріарху писалъ, прося себѣ въ томъ дѣлѣ благословенія. И намъ Великимъ Государемъ, нашимъ Царскаго Величества, по тому твоему подданного нашего доношенію, о томъ извѣстно, и по нашему Великихъ Государей, нашего Царскаго Величества, указу, въ грамотѣ Великого Господина Святѣйшого Кирь Адріана Архіепископа Московскаго и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ Патріарха, къ Преосвященному Варлааму Ясинскому митрополиту Кіевскому писано, аще въ той Луцкой епископіи за продолженіемъ извѣщенія кая либо спона благочестивымъ христіаномъ имать быти врежденіе, и и съ Кіева кому во епископахъ иному во граде Луцку, ради гражданскихъ Польскихъ обичаевъ и многихъ вынословій; быти невозможно; разумѣти же, что не будетъ коего подозрѣнія церкви и грѣха (якоби явленого правила презирателемъ) и избранному, а паче же ему Святѣйшему Патріарху явленого укоренія отъ суетно мнѣннихъ человекъ и Римскаго исповѣданія и избравшійся оный мужъ во епископи имать въ крѣпости православнаго благочестія и въ пользу христіанъ живущихъ въ сторонѣ той стояти и о немъ повелѣно сотворити смотрителнѣ потребная. А присланной твой Федоръ Дементовъ пожалованъ нашимъ Царскаго Величества жалованемъ, и отпущенъ къ тебѣ подданному нашему. Да сею-жъ нашего Царскаго Величества грамотою послана къ тебѣ подданному нашему Святѣйшого Патріарха грамота, писаная къ Святѣйшому Вселенскому Константинопольскому Патріарху. И тебѣ бѣ нашего Царскаго Величества подданому тую грамоту послать къ Константинопольскому Патріарху съ надежными людьми, въ которое время пристойно, чтобы тую грамоту къ Святѣйшому Патріарху довели въ цѣлости. А въ которое время и съ кѣмъ та грамота послана будетъ, о томъ

бы тебѣ подданному нашему къ намъ Великимъ Государемъ, къ нашему Царскому Величеству, писать при нихъ нашихъ Великихъ Государей дѣлехъ. Писанъ государства нашего во Дверѣ, въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ, лѣта отъ созданія міра 7204, мѣсяца декаврія 29 дня, государствованія нашего 14 году.

Зоставши тежъ законникомъ Діонисій Жабокрицкій номѣнать помененій, а стараючися неусипно достигнути въ совершенство епископа Луцкого и заохочаючи ку себѣ на пріязнь властей Малороссійскихъ, писалъ зъ Бѣлостоку до Гетмана, генваря 4, комплементалній листъ свой сице:

***Jaśnie Wielmożny Mości Panie Hetmanie
woysk Zaporozskich moy wielce Mości
Panie, y osobliwy dobrodzieiu.***

Gdybym Nestorowego wieku mógł pędzić lat quotę y złotem pieniacy się Paktolus obficie z siebie w życiu moim udzielał mi bogatych szumów, iako te w najmnieysze podzielone

***Ясновельможный Панъ Гетманъ войскъ
Запорожскихъ мой многомилостивый
Панъ и особенный благодѣтель!***

Если бы я жилъ и столько лѣтъ, сколько Несторъ, и если бы и вѣнчійся золотомъ Пактолъ во все продолженіе жизни моей надѣлялъ меня своею богатою пѣмою, то и тѣ раздѣлены на минуты и мгновенія, и послѣдней неслѣтное

minuty y momenta, tak owych naygromadnieysza kupa nie dostawała by do zasłużenia tak wielkich dobroczynnych W. Mości Pana y dobrodzieia łask, ktore nieznaiomemu swoiemu W. M. Pan y dobrodziey swadczyć mi racysz słudze, y w swieckim moim przeszłym stanie osobliwe dobroczynności swoiey daiąc iasne znaki y w teraznieyszey zakonney moiey wokaciey iako Athłas moim okkurenciom hoynie, swey Panskiey nie ubliżaiąc protekciey. Za co aby Nowoodrodzony niedawno w sercach prawosławnych Zbawiciel Pan (z którym niech się odrodzą w pozne lata przy czerstwości zdrowia wszelkie W. Mości Panu dobrodzieiowi szczęśliwości ze wszystkiego uprzejmego serca mego przy uniżonym powinszowaniu życzę) swoiemi nieogarnionemi w rozumie ludzkim dobrodzieystwy obnowić raczył W. Mości Panu dobrodzieiowi, ustawicznie niegodne moje modły s prawosławnym klerem Eparchiey Łuckiey w niebo zasyłać nieprzestaię y moią uniżoność per latorem præsentium

количество было бы недостаточно для возблагодарения за столь великія Вашей Милости, пана моего и благодѣтеля, милости, каковыми изволить меня неизвѣстнаго слугу своего награждать Ваша Милость, панъ мой и благодѣтель, осыпая меня своими благодѣянiями и въ прежнемъ свѣтскомъ моемъ званiи и въ настоящемъ духовномъ, подобно Атласу, не отказывая споспѣшествовать моимъ предпріятіямъ;—за что нововозрожденный недавно въ сердцахъ православныхъ Спаситель Господь (съ коимъ да возродится въ поздня лѣта при новомъ здравіи всевозможное благополучіе Вашей Милости отъ души при униженномъ поздравленіи моемъ желаю) да возобновить всѣ свои, умомъ человѣческимъ непостижимыя, благодѣянiя Вашей Милости, милостивому пану и благодѣтелю. О чемъ я, совмѣстно съ православнымъ клиромъ епархіи Луцкой, повседневно непрестаю возсылать къ небу недостойныя мов молитвы, и съ изъясненіемъ моеи униженности, чрезъ подателя сего, во всемъ

we wszystkim na onegoż składając doskonale do neg W. Mości
Pana dobrodzieia prosternendo piszę się bydz

W. Mości mego wielce miłosciwego Pana y dobrodzieia
ustawicznym bohomolcą y najniższym sługa

*Dionizy na Żabokrykach Żabokrycki, Nominat Epi-
skopiey Łuckiey y Ostrożskiey.*

Z Białego Stoku 4 Januarii anno 1696.

на него полагаюся, припадаю къ стопамъ Вашей Милости,
пана моего и благодѣтеля остаюся

Вашей Милости пана и благодѣтеля моего непрестан-
ный богомолецъ и всенижайшій слуга

*Діонисій на Жабокрикахъ Жабокрицкій, нарѣчен-
ный Епископъ Луцкій и Острожскій.*

Изъ Бѣлостока, 4 генваря, 1696 года.

Того-жъ генваря 4, онъ же Жабокрицкій и до Прео-
священного отца Ясинского, митрополита Кіевского, зъ Бѣло-
стоку, взглядомъ дѣла своего епископского, индѣкоегось
древняго лицемѣра къ православію святому нехентного, Гип-
покриту утискуючи (его же мною бити Шумянского Лвовского),
писалъ таковій листъ свой:

**JAŚNIE NAUWIELEBNIEYSZY W BOGU MOŚCI OUSZE
METROPOLITO KIIOWSKI MOU WIELCE MOŚCI PANIE W
DUSHU S. OUSZE ARCHIPASTERZU Y DOBRODZIEIU!**

Nie zawiodłem się na moich w archipasterskiej święto-
bliwości W. M. Mości Pana y dobrodzieia protekcyei nadzieiach.

**ЯСНЕПРЕОСВЯЩЕННѢЙШІЙ О БОЗѢ ОТЕЦЪ МИТРОПО-
ЛИТЪ КІЕВСКІЙ, МНОГОМИЛОСТИВЫЙ МОЙ ПАНЪ И О
ДУХЪ СВ. ОТЕЦЪ АРХИПАСТЫРЬ И БЛАГОДѢТЕЛЬ!**

Я не обманулся въ моихъ надеждахъ на покровитель-
ство Вашего Архипастырскаго благочестія. Ибо я, подобно

Kiedy iako ieleń żądający wod krynicznych przez pierwszego delegata mego przy wszelkiej dobroczynnego około wielogrzeczney osoby moiey W. M. Pana y dobrodzieia pieczołowania otusze pastyrskie przestronnym stylem wyrażone odebrałem iego błogosławieństwo y niedawno przez powracającego z Kijowa Wielebnego oycy Hyrycza do Lublina, w liście do Przewielebnego oddawcy praesentium od Jego Mości oycy Archidiakona W. M. M. Pana podanym nieodmienne obfitey łaski W. M. M. Pana y dobrodzieia in refrigerium co raz nowych, *отъ древняго лицемъра* y prawosławiu Świętemu niechętnego hypokryty zachódzących trudności, czytam ku sobie studia. Za co iako z unizonym do nóg Archipasterskich W. M. Mości Pana provolvó per latorem praesentium podziękowaniem, tak pokornie proszę, zebys we wszystkim temuż oddawcy praesentium dawszy w uszach swey Swiątobliwości kredyt, do co nayprędzey y požądaney u mnie ex voto onemu nazad expedicley raczył być miłościwie

олению, жаждущему на источники водные, чрезъ перваго посланнаго, при всемъ моемъ упованіи на благосклонное Вашей Милости, пана моего благодѣтеля, попечение о моей особѣ многогрѣшной, получилъ Ваше обширно изложенное пастырское благословение. И кромѣ того еще въ письмѣ Вашемъ; препровожденномъ отцемъ архидакономъ Вашей Милости чрезъ возвращающагося изъ Кіева въ Люблинъ всечестнаго отца Гирича, на имя всечестнаго вручителя настоящаго письма, усматриваю ко мнѣ неизмѣнное изобилующей милости пана и моего благодѣтеля расположение, относительно устраниенія всякіѣ разъ новыхъ тѣмъ всѣгдашнимъ лицемъромъ и недоброжелательнымъ православія ипокритомъ изобрѣтаемыхъ козней. За что съ униженною благодарностію чрезъ подателя сего припадая къ архипастырскимъ стопамъ Вашей Милости, покорнѣйше прошу, дабы Ваша Милость изволилъ того же подателя почтить во всемъ своимъ довѣріемъ и способствовать скорѣйшему и

powodem, gdyż największe coraz rodzi się niebezpieczeństwo z zabawy. Ja zaś Archipasterską tym czasem z pokornością W. M. Mości Pana y dobrodziea całuję rękę y swiętobliwym pilnie rekomędując się iego modłom piszę się bydz swiętobliwości waszey Archipasterskiey Mości mego wielce miłosciwego Pana oycy Pasterza y dobrodzieja w Duchu S. posłusznym Synem y ustawicznym bohomolcą y najniższym sługą

Dionizy na Żabokrykach. Żabokrycki, Nominat Episkopii Łuckiey y Ostrozskiey.

Z Białego stoku, 4 Januarji, anno 1696.

вождеденному отправленію его обратно, ибо замедленіемъ усугубляется опасность. Я же между тѣмъ, со смиреніемъ цѣлуя архипастырскую Вашей Милости пана и благодѣтеля моего руку, и поручая себя архипастырскимъ молитвамъ моего многомилостиваго пана, отца, пастыря и благодѣтеля, остаюсь о Духѣ Св. послушный сынъ и непрестанный богомолецъ и всеижайшій слуга

Діонисій на Жабокрикахъ Жабокрицкій, нарѣченный Епископъ Луцкій и Острожскій.

Изъ Бѣлостока, 4 гевваря, 1696 года.

Того-жъ гевваря 14, Хрисанфъ, архимандритъ Іерусалимскій, писалъ зъ Богурешту до Гетмана комплементалній такий листъ свой:

Jaśnie Wielmożny Hetmanie woysk Zaporozkich, Panie, Panie patronie y dobrodzieciu wielce mnie łaskawy!

Znowu a znowu iak naypokornieyszy mój przez tę okazyę twoiey Wielmożności oddawszy ukłon, zdrowia od Boga Naywyższego y długiego lat w rządzeniu Ruskiej Rzeczy pospolitey twoiey Wielmożności sprzyiając pomnożenia, wielce sobie, że o powodzeniu y o dobrym twoiey Wielmożności zdrowiu wielorakie zawiąłem wiadomości, winszuję. Oby to Rządca Niebios w naszych codziennych twoią Wielmożność zachowując modłach dał przy zdrowiu y szczęśliwym pożyciu w tym nowym roku (ktorego twoiey Wielmożności winszując, zyczę, abys go najszczęśliwiey przeszedł) więksey a więksey zwycięstw otrzy-

Ясновельможный Гетманъ войскъ Запорожскихъ панъ покровитель и мой многомилостивый благодѣтель!

Еще и еще при семъ удобномъ случаѣ засвидѣтельствовавши мое всенижайшее Вашей Милости почтеніе и желая отъ Бога Вамъ умноженія здоровья и долгоденствія въ управленіи Русскою Посполитою Рѣчью, я весьма радуюсь, неоднократно освѣдомившись о благополучныхъ успѣхахъ и вожделѣнномъ здравіи Твоей Вельможности. Да сохранить Господь тебя, ежедневными нашими молитвами, во здравіи и благополучномъ препровожденіи сего наступающаго года (съ коимъ Вашу Милость и поздравляю, желая провести оный какъ можно счастливѣе) и да благословитъ Онъ тебя въ приобрѣтеніи большихъ и большихъ побѣдъ. Между тѣмъ доношу Твоей Милости, что я еще о сію пору, по разнымъ причинамъ, остаюсь въ здѣшнемъ краю, но чрезъ недѣлю

23*

mywać lawry. Przeto donoszę twoiey Wielmożności, że do tych czas w tameczney ziemi dla różnych zostaie przyczyn, ale teraz iuż prawdziwie y koniecznie po niedzieli poiadę do Konstantynopola ku Świętemu Patriarsze y obiecuię się w krótkim czasie, cokolwiek będzie nowego w Konstantynopolu twoiey Wielmożności z błogosławienstwem y dziękczynieniem Świętego Patriarchy przez własnego wszystko przesłać sługę. Teraz zaś, które tu u nas nayduią się wiadomości, listopodawcy temu zlecilem, aby one z ust swoich twoiey Wielmożności opowiedział. Przy tym iak naylepiey naylaskawszy bądź zdrów y mnie w dalszey przyiazni choway, któremu mnie na zawsze pilnie polecam.

Waszey Wielmożności Pana, Pana Patrona y dobrodzieia
mnie wielce miłościwego ustawiczny sługa y bohomolec
nayniższy sługa

Chryzant A. H.

Dano w Bogurześciu we Wołoszech 1696 Januarii 14.

дѣйствительно и непремѣнно отправляюсь въ Константинополь къ Святѣйшему Патриарху, и объщаю въ непродолжительномъ времени обо всемъ, чтобы ни случилось новаго въ Константинополь, извѣстять Вашу Вельможность, вмѣстѣ съ благословеніемъ и благодарностію Святѣйшаго Патриарха, чрезъ своего собственнаго слугу. Нынѣ же вручителю сего письма я приказалъ передать всустно Вашей Милости все, какія только есть у насъ, новости. При чемъ желаю Вашей Милости здоровья и прошу сохранить меня въ своемъ расположеніи на дальнѣйшее время, коему поручаю себя навсегда

Вашей Вельможности пана покровителя и благодѣтеля
моего, инѣ многомилостиваго, нижайшій слуга и бого-
молецъ

Хрисанфъ, Архимандритъ Іерусалижскій.

Дано въ Бухарестѣ, въ Валахіи, генвара 14 дня, 1696 г.

Въ тѣхъ времени Пресвѣтлѣйшій Государь Іоанъ Алексѣевичъ отъ времени сея жизни на вѣчную преставился. Якого преставленія Гетманъ жалѣя писалъ зъ Бобріка, февраля 9, до Преосвященного отца Углицкого, архіепископа Черніговского, о той кончинѣ Монаршой извѣствуочи и моленія за душу его предлагаючи, такіи листъ свой:

Ясне въ Богу Преосвященній Мосци отче Архіепископъ Черніговскій, мой вельце мосць пане,
Пастыру въ Духу Святомъ, отче и пріятелиу!

Писано ко мнѣ въ Монаршой Пресвѣтлѣйшого и Державнѣйшого Великого Государя, Царя и Великого Князя Петра Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержца, Его Царского Пресвѣтлого Величества грамотѣ, же сего настоящего 7204 году, генваря во 29 день, Всемогущій Господь Богъ по Своей святой и праведной волѣ, изволилъ отъ сего земного царствія преселити во вѣчное небесное блаженство прелюбезнѣйшого брата его Государского, Пресвѣтлѣйшого и Державнѣйшого Великого Государя, Царя и Великого Князя Іоана Алексѣевича, всея Великія и Малія и Бѣлія Россіи Самодержца; и онъ Великій Государь нашъ, Его Царское Пресвѣтлое Величество, множицею сѣтуеть и всѣ чини толь Великого Московского Государства имѣють жалобу. Яко теде Великій Государь нашъ, Его Царское Пресвѣтлое Величество, указалъ мнѣ извѣстити о томъ Вашей Пастырской Милости и всѣмъ духовнимъ въ Малой Россіи будущимъ чинамъ, жеби порядкомъ Святія Восточнія Церкви о преставившомся Великомъ Государѣ были отправовани поминанія, такъ я и самъ будучи въ печали чрезъ сей листъ мой тую печальную вѣдомость Вашему Преосвященству синоовско доношу, и при семъ яко найплнѣе отлаюся пастырской ласце и святому Вашей святинѣ архіерейскому благословенію. Зъ Бобріка; февраля 9, року 1696.

Прошлое благопріятное лѣто побѣду войскомъ нашимъ христіанскимъ надъ Казикерменомъ и иными городками бѣсурманскими принесшее, теперь уродило намъ зиму злоключитѣльную, поневажъ Орди Крымскіи и Бѣлогородскіи зъ Солтанами Калгою и Нурадиномъ въ многочисленныхъ силахъ, на отищеніе шкоди Казикерменской, зъ жилищъ своихъ вшедши, вторгнули первѣе въ побережніе города полку Полтавского, где Китайгородъ весь спалили, тилко люде зъ душами въ замочку тамошномъ спаслися, тое-жъ Кишенцѣ и Келебердѣ досталось. Въ Миргородскій зась полкъ, всѣми силами втиснувшись, побережніе городки и села оногo знесли огнемъ и мечемъ; людеи где нагабали въ пень рубали, не беручи живцемъ, и такъ чрезъ недель 3 стоячи, любо въ людахъ малую, однакъ въ селеніяхъ и пожиткахъ ихъ великую, здѣлали руну. А любо отъ Гетмана Мазепи противко тихъ непріятелей ординовани были полки Полтавскій, Миргородскій и Гадацкій, чтобы ихъ чрезъ Псіолъ въ Миргородскій полкъ не допустили, однакъ полки оіе зъ языковъ Татарскихъ увѣдомившись о многочисленныхъ силахъ, мусѣли у города Голтви задержатись; а хочай за зближенемъ тихъ силъ бѣсурманскихъ ку Голтвѣ и вѣхало было войско козацкое противко имъ за подворки Голтвянскіе, однакъ нимало противъ немогучи постояти, зъ немалымъ посрамленіемъ и шкодою подъ самую Голтву зостали угнани; тогда и Запорожцовъ 600, чили 700 человекъка вѣйшло было отважне лѣхотою за подворки Голтвянскіе и стануло въ огородахъ Голтвянскихъ за тинами, но и тіе при поламанию тину тумултомъ ординскимъ зостали вирубани и вѣчнимъ сномъ тамъ уснули за цѣлость отчизни своей Малоросійской. Тогда и Вечорченка, ассаула полкового Гадацкого, поймано и для ворожбитства своего поганского зъ живого сердце виняти и на огонь кладено. Якая ихъ поганская ворожка, ижъ не добре имъ поганцомъ вѣщовала, теди збоавшись далѣй внутрь Украины вторгати (поневажъ и самого Гетмана зо

всѣми войсками неподалѣ въ Лохвицѣ слышали) раздѣлившись на двое: Бѣлгородская орда зѣ полку Миргородского за Днѣпръ уступила восвою и въ немъ надтопилась, а Крымская чрезъ полкъ Полтавскій на село Петровку за Ворскло преправилась, и людей, уже не рубаючи живцемъ, брала, где кого заскочила, толко мало уже въ людехъ остерегшихся было отъ нихъ шкоди, и овшемъ сами силою Божією престрашени, ломя голову, назадъ зѣ Украины утѣкали, зѣ горѣ и пагорковъ Ворскляннихъ розбивалися и въ рецѣ Ворсклѣ на рознихъ мѣстахъ, за поламаниемъ леду, топилися, занеже зима тогдашня была безснѣжна и не морозна. Наконецъ Нефорощи добували, но недобувши, тилко фолварки и монастырь тамошній новопостроенній Святаго Спаса спаливши, повернули до Криму.

Того-жъ февраля 20, прибыли зѣ Москви въ Батуринѣ музыканти Прусаки и надѣючись на нѣкихъ персонѣ Велико-російскихъ, которіе зѣ Прусь до себе ихъ подмовили и трудн ихъ довольно наградити имъ обѣщали, но той обѣтъ премѣнивши отправили зѣ Москви туне, просили Гетмана, абы были приняты на его услугу, чрезъ такую свою суплѣку.

Сіятельнѣйшій властителю найласка- вшій Пане!

Елико могутъ властелина украсити всѣ добродѣтели, толико воистину можетъ сама една ласкавость: жаднимъ бо иншимъ образомъ властелинъ себѣ и благоволенія у подвластныхъ своихъ достигнути не можетъ, аще на тѣхъ же де не будетъ милостивъ. Кто Сіятельнѣйшій властителю о твоей усомнѣватимется милости, о коей такожде до насъ иностраннихъ слава дойде? Кто дерзнетъ глаголати, яко ти нѣси милостивъ, хйба неблагодарній твоея милости? Мы, которіи едва внѣдохомъ во твое владѣніе, уже твоея не заслужоной дознаваемъ милости, сами твои поддержавніи визна-

ють вездѣ яко ласкавшого надѣ тебе ни одного имѣли, или дознавали когда властелина; и кто сію милость твою, доброту, и людскость, юже на твоихъ изъявляешя, толикими слови изъявити можетъ! Не моя сила есть, аще бы сто язиковъ, и толико-жъ устъ имѣлъ. Родомъ Пруси, но здесь стави есми, до сего времени былисмо на Москвѣ у нѣкѣихъ, которіи насъ възъ отчества нашего зъ собою заведоща и многое за наши труды обѣщевали награжденіе, но во обѣтахъ своихъ немало постоянїи, отходящи на войну, безъ заплати насъ отпустили; и такъ бѣдиѣ ми оставленїи, ни едно нишое прибѣжище, аще не къ тебѣ Сїятелїйшій, обрѣтаемъ, и сюда къ Вамъ приходимъ, ни единою тако вещью, яко же милостию твоєю вездѣ славимою притягаемїи, покорне просящи, да насъ твоихъ клеентовъ всемирныхъ милостивоzewолиши прїняти. Ми же, аще что трудами своими возможемъ, завдчати всегда тцательно трудитимемся. Умѣемъ на инструментахъ грати, комедїи виправляти; есть у насъ и лихтарня волхвователная, коєю удивленїа достойное чтось изъвити можемъ: то есть тѣнь человѣческую или образъ чїй на стѣнѣ бѣлой или на обрусѣ различными цвѣтами выраженїй, яко едва маляръ штукаю своею лѣпотне написати можетъ: навикохомъ израднимъ художествомъ коберцѣ на полотнѣ, сукномъ виробляти; также еденъ зъ насъ рознїе танца плясати и перекидатися добре розумѣеть. Если тебѣ симя нашими искусствами тебѣ до мисли естемїи, Найленїйшій Пане, прїйми убо, просимъ, насъ убогихъ оставленїихъ, сотвори да твоея насїщаемся милости. Ми же никогдаже утрудимся за твое и всего пресвѣтлого дому твоего здравїа Бога молити, иже живемъ и умираемъ

Клементїи твоем наймнїшїи, року 1695, февраля 20.

Положена адѣсь сіа сулѣка преречонїихъ иноземцовъ музыкантовъ не для чого иного тїлко для того, что многїи худонаходки на обѣтнїцахъ панскихъ звїчки заводится,

когда панове лгати не встидаються, а не за грѣхъ есть любящій неправду ненавидятъ своєю души.

Того-жъ февраля 22, Яблоновскій, Гетманъ Великій Короній, затыгаючи отъ Гетмана Мазепа вѣдомости о неприятельскихъ бѣсурманскихъ вишписавниихъ въ Украину утарчкахъ и о Азовѣ прошлолѣтнего поведенія желаючи, писалъ къ нему зе Лвова такій листъ свой:

***Wielmożny Mości Panie Hetmanie woysk
Zaporozskich Przeswietlejszych Dzierżaw-
nieyszych Carskich Wieliczestw, mnie wielce
Mości Panie y przyiacielu!***

Przez powracaiącego z nowinami sługę W. M. Mości Pana nie omieszkiwam okaziey, za którą z ukłonem moim y nieodmienną odzywam się W. M. Mości Panu przyiąznią; kiedy zaś doskonałey z Zadniepru o obrotach nieprzyiaciela Krzyża Świętego, który tam teraz wtargnął, nie mamy relacyi, proszę W. M. Mości Pana, aby mię uwiadomiłes tak o teraznieyszym powoźdzeniu iako y pod Azowem co się dzieie y przed tym, iaki

***Вельможный панъ Гетманъ войскъ За-
порожскихъ Пресвѣтлѣйшихъ Держав-
нѣйшихъ Царскихъ Величествъ, мнѣ
многомилостивый панъ и пріятель!***

Спѣшу воспользоваться случаемъ чрезъ возвращающагося съ извѣстіями слугу Вашей Милости, свидѣтельствуя мое почтеніе и невзмѣнную дружбу Вашей Милости милостивому пану. Такъ какъ мы не имѣемъ точныхъ свѣденій изъ-за Диѣбра относительно движеній враговъ Св. Креста, туда вторгнувшагося, то прошу Вашу Милость увѣдомить меня какъ о настоящихъ дѣйствіяхъ, такъ и о томъ, что

wszystkich rzeczy był sukcesus, do wspólney to należy wiadomości, kiedy przeciw iednemu nieprzyjacielowi święta woyna w sojusze nas trzyma. Jak nayzupełniejszy zaś o wszystkim życzyłbym sobie mieć od W. M. Mości Pana diariusz y iak nayprędszą informacją. A wzajemnie w podobnych przysługiwać się zechcę okazach y szczerą z osoby moiey do zasłużenia nadgradzać to winienem ochotą, z iaką zostaię

W. M. Mości Panu uprzeymie życliwym przyjacieleм y sługą

Stanisław Jablonowski Kasztelan Krakowski Hetman Wielki Koronny.

Ze Lwowa 22 Februarii, anno 1696.

дѣлается подъ Азовомъ равно и вообще какой былъ передъ симъ въ дѣлахъ успѣхъ? Это необходимо для обоюдныхъ нашихъ свѣдѣній, по случаю священной войны, противъ одного и того же неприятеля насъ соединяющей. Мнѣ бы желательно имѣть отъ Вашей Милости обо всемъ этомъ подробнѣйшій дневникъ и скорѣйшее вавѣстiе. А я обѣщаю взаимно служить въ подобныхъ обстоятельствахъ и отплатить Вамъ моимъ чистосердечнымъ усердiемъ, съ каковымъ остаюсь

Вашей Милости пана моего доброжелательный прiятель и слуга

Станиславъ Яблоновскiй, Каштелянъ Краковскiй, Гетманъ Великiй Коронный.

Лвовъ, 22 Февраля, 1696 года.

Когда преждеописави бѣсурманскiа Кримскiа и Бѣлогородскiа сили для отмщениа за Казикермень кривди своей

мѣли на Украину приходити, тогда Запорожци по своей зичливости донесли о томъ Гетману, хочай и не въ пору уже; якой зичливости ихъ Гетманъ будучи контентній, а о сукцессахъ прошлыхъ Украинскихъ и Ординскихъ, также о жалованю Монаршомъ до Сѣчи виправленномъ, и о прочемъ имъ же Запорожцамъ ознаймуючи, писалъ до нихъ зъ Батурина, априля 4, такий листь свой:

Мой ласкавій прїятель и братя пане Атамане Кошовій и все старшое и меншое войска Его Царского Пресвѣтлого Величества Запорожского Низового товариство!

Любо не упередили до насъ прибыти посланіе Вашмостей зъ пересторогою виправленіи о нахожденіи непрїятельскомъ бесурманскомъ подъ Малоросійскіе Ихъ Царского Пресвѣтлого Величества города будучомъ, але того власне часу прибыли зъ таковою вѣдомостію, якого часу и непрїятель въ великой своей потужности, ходячи купою, почалъ кграсовати межи городами, еднакъ и такого остерегательного Вашместей поступку естесмо велце вдячни, поневажъ Вашмость, зъ горливой зичливости своей ку милой отчизнѣ нашей рейментару своему и всему христїанскому народовѣ тое учинили, будучи ради и найскорѣйше-бъ увѣдомляти, если би до такого дѣла латвій подавался способъ. А такъ будучи ми тутъ зичливости Вашей зѣло контентни, желаемъ и впередъ о намѣренїяхъ и непрїятельскихъ оборотахъ насъ Гетмана увѣдомляти: а сихъ посланцовъ зъ полякованїемъ нашимъ до Вашмостей на Низъ отпускаючи ознаймуемъ о повоженю бывшомъ бесурманскомъ: же любо добивалися межи городами Украинними войною три недѣли, мѣста въ полку Полтавскомъ, въ полку Миргородскомъ опалючи, села, наши, сѣна огнемъ пустошаючи, еднакъ въ людехъ малую навесли шкodu, поневажъ всѣ зъ сюль по разослантомъ 3.

нихъ универсалахъ нашихъ до городовъ побѣжали; противъ котрыхъ непріятелей, ведлугъ засиленныхъ зъ иншихъ сторонъ вѣдомостей, булismo въ розвоенной радѣ нашей: же оніе непріятелѣ мѣли на двѣ стороны въ край нашъ приходити: Бѣлогородская зъ гори Дяѣпра, а Крымская зъ низу, зъ якої непевности булismo въ розерваню мысли нашей, а надто дозналismo трудности, же зъ Батурина выбралисмося на отпоръ непріятелевѣ зъ тяжарами войсковими сапнимъ таборомъ, лечъ за розстанемъ зъ нестатечной зими снѣговъ, въ Прилуцѣ и по иншихъ городахъ мусѣлismoся на вози перебрати, яковій то нашъ переборъ значную намъ въ поспѣху на отпоръ противъ непріятелей илучимъ учинилъ забаву, але однакъ въ томъ часѣ якъ до Лохвица натягнулismo, они непріятели завзявши вѣдомость, же къ нимъ насунулисмося неподалъ зъ войсками, заразъ зъ ормомъ и страхомъ такъ спѣшно иначе повернулися въ свою поганскую землю: Солтанъ Калга зъ иншими Солтани и ордами Крымскими до Крыму, а Бѣлогородскіи орди до Бѣлогорода. А такъ Крымци на Пслѣ на Ворсклѣ заламаючися переправили тіе рѣчки не безъ шкоди своей, а Бѣлогородци на Дяѣпру также кошемъ обломившиися въ людехъ и въ конехъ значную понесли пагубу; а що подъ кождимъ городомъ ихъ поганцовъ бито и въ потичкахъ рвано, и язиковъ брано, тое каждому есть вѣдомо. Ознаймуемъ вамъ же войску Низовому, ижъ Найяснѣйшій Монарха нашъ отъ Пресвѣтлого престола своего рочнимъ жалованіемъ зъ прибавкою чрезъ послаянныхъ своихъ милостиво васъ обсяааетъ, которіи посланніи, 29 февраля, зъ Батурина змѣраючи, уже вѣхали, и ми ведлугъ щорочного обыкновенія гроши перевозніе зъ теми жъ посланными Монаршими чрезъ умислихъ посланихъ нашихъ прислати вамъ общаємъ, а о пересланю розникъ борошеннихъ запасовъ зъ провизіи нашей гетманской, войску Низовому обьявляхъ и въ готовности уже найдучихся вѣдати доносимъ: же згола теперъ трудно онихъ

подводами запроважати, поневажъ полку Полтавского и Миргородского мѣста, отколь подводи на такую що рекъ повинность бирувались, зостали велии утлжени, поневажъ сѣна, пашнѣ, оброки отъ неприятелей пошли въ спустошеніе, зъ далекихъ зась полковъ брати подводи для запроваженя онихъ борошнѣ на Низъ згола наносилася людямъ незносна трудность; и Лубенского полку и Гадяцкаго подводи борошна возми на Таванскій островъ, которыхъ другій разъ въ семъ же времени турбовати не есть рѣчь слушная. Якой трудности запобѣгаючи, на томъ учиниласмо наше постановленіе, же тіе борошна росказалисмо спровадити зъ Переволочной до Кодаку, отколя ви добріе молодци войско Низовое хотите тіе запаси човнами себѣ на комъ одійскати, якожъ не трудно вамъ войску тое учинити, поневажъ вѣшнею водою жадная на порогахъ не удержитъ перепона. А могутъ и Кодачане въ томъ борошнѣ онихъ спроваженію учинити вамъ послушенство, поневажъ оніе особною вашею войсковою щитятся обыкlostю. Тое Вашмостемъ предложивши, зичимъ имъ же доброго отъ Господа Бога здорова и щасливаго во всемъ повоженя. Зъ Батурина, априля 4, року 1696.

Въ тихъ мѣсецехъ, чи въ маю, чи въ іюні, Ягъ Третій, то есть Собескій, Король Польскій, преживши на королевствѣ лѣтъ 22, а не докончивши того на що крѣпко усаждался зъ своею неслушною интенціею, жебы въ Русѣ подъ державою Корони Польской обрѣтающейся православію Грекорусское зостало скасовано и на Унѣю въ хизматическимъ костеломъ Римскимъ обернено, докончилъ временного житія своего въ неурепенномъ Римскаго заблужденія исповѣданіи, для того написалемъ о немъ Собѣскомъ такъ, что слышалемъ, вжъ онъ былъ негдѣсь православній шляхтичъ Рускій, но для привременной чести и славы мірской, отринувши благочестіе, зосталъ Ляхомъ и назвался Собескимъ, а по Руски звано его прежде *Собкомъ*. Много сей Король

славныхъ дѣлъ справилъ за панованя своего, лютъ тинъ
единимъ некончаемое справилъ себѣ безчестіе, же скритимъ
и полетѣчимъ надъ древніе антецессоровъ своихъ князей
и Королей Полскихъ права и конституціи на благочестивую
Грекорускую вѣру оказавался преслѣдозцемъ, чего знать
Богъ страшній и отъемлющій духи княземъ далѣй, петеричи
повелѣлъ и его душу отати отъ него, и славную славу его
въ персть вселити и невѣдомю пришанмъ вѣкомъ сотворити.

По смерти зась его Собеского заразъ во всей Полщѣ
настало смятеніе и замѣшанна, звѣнзекъ войскъ платникъ
до бунту и до поисканя войною заслугъ своихъ на Рѣчи
Посполитой, несогласіе о избраніи Короля нового: бо едни
желали зъ Цесарчина вѣлагось курфѣстра; другіи зъ Фран-
ціи князя Деконтго, третіи зъ Литви Сапѣгу, четвертіи зъ
между себе королевича Собескаго, пятіи зъ Саксоніи князя
Фридерика Августа хотѣли; и въ такомъ порозненню коле-
бающесе и всякъ отъ своего кандидата знаменитій тайно
пріемлющи дари, отчизну свою Корону Полскую, тими кож-
дому зъ пановъ кандидатовъ помененнихъ, приводилъ въ за-
долженіе и нахлялъ до упадку, нимъ совершенно, хочай
и не по всѣхъ Поляковъ волѣ (за вложеннемся въ тое дѣло
Пресвѣтлѣйшого Царя нашего Петра Алексѣевича всея Рос-
сіи Самодержца) избранъ и поставленъ Королемъ Полскимъ
князь помененній Саксонскій Фридерикъ Августъ, о чомъ
вространнѣйше впередъ будетъ написано.

Іюня 3, Жабокрицкій, номѣнатъ епископін Луцкой,
стараючися непремѣнно о тую епископію и полцаючися
въ томъ помощи и протекціи гетманской, писалъ зъ Луцка
до Гетмана комплементалній такой листъ свой:

***Jasnie Wielmożny Mości Panie Hetmanie
woysk Zadnieprskich y Zaporozskich moy
wielce Mości Panie y nayosobliwszy do-
brodzieiu!***

Gdyby ieszcze od terazniejszego czasu y punktu dziesięć tysięczney lat liczby wieku dobrotliwy Bóg wszechmocnością swoją przedłużyć mi chciał, y tego niewystarczyli by dni, ani godziny do wypłacenia się usługą moią z długu nie tylko codziennie ale niby na mgnienie oka przybywających y przymnażających się dobroczynney protekcye nademną y łaski W. M. M. Pana y dobrodzieia dowodow, czego iako y listowne tak y ustney relaciy przez Przewielebnego w Bogu oycza Ihumena Białostockiego uczynioney okazują się rzeczywiste dowody, tak na znak powinney w sercu moim wdzięczności z uniżonym podziękowaniem za wszystkie dobrodzieyskie wyswiadczenia po-

***Ясновельможный Панъ Гетманъ войскъ
Заднѣпровскихъ, мой многомилостивый
Панъ и особенный благодѣтель!***

Еслибы отъ настоящего времени и мгновения Милосердый Богъ всемогуществомъ своимъ продлилъ мнѣ жизни еще на десять тысячъ лѣтъ, то и тогда бы не доставо ни дней, ни часовъ для вознагражденія долга моего за всѣ доказательства, не только ежедневно, но ежеминутно возрастающей и приумножающейся для меня Вашей благосклонности и покровительства; чему яснымъ доводомъ служатъ какъ письменныя такъ и изустныя донесенія превелебнаго о Богѣ отца Бѣлостockаго игумена. И такъ склоняя покорно голову въ доказательство должной сердечной благодарности за всѣ Ваши благодѣянія, я вмѣстѣ съ тѣмъ приношу мою покорную просьбу, чтобы Ваша Милость, панъ мой благо-

korny chyłę głową moią, niemniej dalszą pokorny zanosząc prośbę, zebys W. M. Mość Pan dobrodziey w zaczęłym łaski y promociey swoiey nieustawiając dziele, iako nayprętszym skutkiem zakonczyć y objaśnić że mnie iestes oyciec y miłosciwy *заступникъ и покровитель* raczył: ponieważ y same prawa koronne nabożeństwu naszemu Wschodniemu Greckiemu służące tego pilnie wyciągają *и враговъ Православія Святого лицемърныхъ* następnie złośliwość, a nadewszystko Katedry moiey y całej diecezey Prawosławney Łuckiey niezliczone trudności, kłopoty y od drapieżnych wilkow zewsząd nieustające naigrwania (ktorym y charaktery dosyć Świętymi Episkopskimi porządkami doskonale, iakieby przy łasce Bożej siły moie zostać mogły, odporu dać nie mogą) potrzebuia. Co wszystko naywyższemu W. Mości Pana y dobrodzieia poruczając rozsądkowi y baczeniu się sam w nieodmienną jego, czekając iako naypożądaniey y iako nayprędzey deklaraciey, upraszając pilnie W. Mości Pana y dobrodzieja o protekcyą y łaskę, iako pragne

дѣтель неоставляя начатаго дѣла милости и покровительства своего, изволили какъ можно скорѣе привести оное къ концу и доказать, что ты для меня милостивый отецъ, заступникъ и покровитель. Этого необходимо требуютъ самыя коронныя постановленія относящіяся къ нашему Восточному Греческому исповѣданію, и кромѣ того злость лицемърныхъ враговъ святаго Православія, а болѣе всего многообразныя каедыры моея и всей Луцкой епархіи трудности, заботы и безпрестанныя отъ хищныхъ волковъ со всѣхъ сторонъ оскорбленія, коимъ я, несмотря на мое епископское званіе, со всѣми силами, миѣ Божіею благодатію данными не могу противустоять. Все это повергая на высшее усмотрѣніе и уваженіе Вашей Милости, пана и благодѣтеля и, поручая себя самаго неизмѣнному покровительству и милости пана моего и благодѣтеля, ожидаю возжелѣнной и скорѣйшей Вашей декларациі. Желаю быть до послѣдней минуты мѣ-

bydz do ostatniego tchu mego W. Mości Pana y dobrodzieia nayosobliwszego zyczliwym uprzejmie bohomolcą y uniżonym sługą

Dionizy na Żabokrykach Żabokrycki zakonnik, nominat Episkopiey Łuckiey y Ostrozskiey.

Z Katedry Prawosławney Łuckiey, Junii 3, anno 1696.

зны моей Вашей Милости пана и особеннаго благодѣтеля моего преданнымъ слугою и богомольцемъ.

Діонисій на Жабокрикахъ Жабокрицкій, монахъ, нарпченый Епископъ Луцкій и Острожскій.

Каедрa Православная Луцкая, іюня 3 дня, 1696 года.

При той же okazji Жабокрицкого писалъ до Гетмана благодарственній за ласкавое приняте и о дѣль епископскомъ Луцкомъ Игуменъ Бѣлостоцкій, іюня 17, такий листъ свой:

Jasnie Wielmożny Mości Panie Hetmanie Carskich Przeswietlejszych Wieliczestw woyska Zaporozskiego moy wielce miłosciwy Panie Panie y osobliwy dobrodzieiu!

Powróciwszy z otwietnym pismem od Waszey Wielmożności dobrodzieia mego szczęśliwie na Wołyń dostateczną w

Ясновельможный панъ Гетманъ Царскихъ Пресвѣтлѣйшихъ Величествъ войска Запорожскаго, мой многомилостивый панъ и особенный благодѣтель!

Возвратившійся на Волинь благополучно съ отвѣтомъ Вашей Милости, благодѣтеля моего, сдѣлалъ обстоятельное

staraniu y w oswiadczeniu łaski y życzliwości y dobroczynności Panskiej Wielmożności waszey dobrodzieia mego Jego Mości oycu nominatowi y dobrodzieiowi naszemu, w interessie iego Mości y nas wszystkich Prawosławnych uczynił relacją, z ktorey życzliwy panski affekt Wielmożności Waszey dobrodzieia swego ku sobie uznawszy wielce cieszy się y w nagrodę życzliwego affektu y łaski Panskiej W. M. dobrodzieia ze wszystkim klerem modłami świętymi za czerstwość zdrowia y szczęśliwe panowanie dożywotnie naywyższy błagać maiestat obowiązue się: a o nieodminną pańską łaskę o całoręczną deklaracją uprasza. Tey że wszyscy iego Mości Panowie obywatele Wołyńscy tak duchownego, iako y swieckiego stanu łaski panskiej skutku uznać pragną iako nayprędzey, bo iegomość oyciec nominat y bobrodziey nasz coraz większe a większe od inowiernych y niezżyczliwych sobie przeszkody ma, a takōż y my wszyscy, w czym ia osobliwie, lubo podła osoba, o całoręczną (którą

донесеніе заботливости и о доказательствахъ расположенія къ Милости Вашей, благодѣтеля моего, къ отцу нарѣченному епископу благодѣтелю нашему, по дѣламъ его и всѣхъ насъ православныхъ; изъ коей (отець Епископъ) усмотрѣвъ благорасположеніе Ваше къ себѣ, чрезвычайно радуется, и обязывается, въ благодарность за Вашу благосклонность, со всѣмъ влиромъ молить пожизненно Всевышняго о ниспосланіи Вамъ добраго здоровія и благополучнаго властвованія; а между тѣмъ просить объ неизмѣнной Вашей милости и о собственноручной деклараціи. Ту же милость Вашу всѣ И. М. обыватели Волынскіе, какъ духовные такъ и свѣтскіе, на себѣ испытать желаютъ какъ можно скорѣе; ибо отецъ нарѣченный и благодѣтель нашъ всякій разъ большія и большія испытываетъ препятствія отъ иновѣрцевъ и отъ своихъ недоброжелателей, а съ нимъ вмѣстѣ и мы всѣ, я хотя и малозначущая особа убѣдительно прошу о собственноручной деклараціи, которую мы, хотя Ваша Милость и

W. M. Pan dobrodziey moy zaraz po Wielkiej Nocy przez umyslnego miał dać aż dotąd niemamy) upraszam deklaracyą. Za oswiadczone też ku moiey niegodney osobie y miejscu S. Białostockiemu dobrodzieystwa Wielmożnemu Mości dobrodzieiowi memu niemogąc inaczey zawdzięczyć y odsłużyć tylko za miłe zdrowie y szczęśliwe powodzenie, a osobliwie o zwycięstwo nad nieprzyjacielem Krzyża S-go do zgonu życia mego ze wszystką bracią y oycami memi Majestat iego Boski przyrzekam błagać, iako y teraz iestem codziennym

Jasnie Wielmożności Waszey Pana Pana y miłosciwego dobrodziecia mego niegodnym bohomolcą y naynizszym sługą wielogrzeszny

Theodozjy Padelski, Ihuмен monastera Białostockiego y Bractwa Łuckiego. M. X.

Z Białostoku, Junii 17, anno 1696.

объщались дать вскорѣ послѣ Свѣтлаго Праздника; о сію пору не имѣемъ, за оказанныя же мнѣ недостойному и святой обители Бѣлостоцкой благодѣянія, не будучи въ состояніи отблагодарить и отслужить иначе моему благодѣтелю, я общаюсь по жизнь мою молить Всевышняго о здравіи и благополучіи Вашей Милости, особенно о побѣдѣ надъ врагомъ Св. Креста со всею братією моею и отцами духовными. Нынѣ же пребываю Ясновельможнаго пана и благодѣтеля моего недостойный богомолецъ, многогрѣшный и всенижайшій слуга

Теодосій Падельскій, игуменъ Бѣлостоцкаго монастыря и братства Луцкаго.

Бѣлостокъ, 17 іюня, 1696 года.

На которіе листи Жабокрицкаго и Игумена Бѣлостоцкого бесполезніе, бо тилко комплементалніе, того-жъ мѣсяца таковіе учинени отвѣти:

ДО ЖАБОКРИЦКОГО.

ЯСНЕ ВЪ БОГУ ПРЕВЕЛЕБНІЙ МОЩЬ ОТЦЕ НОМИНАТЬ
ЕВИСКОПИИ ЛУЦКОЙ МОЙ ВЕЛЦЕ ЛАСКАВІЙ ПАНК И
ПРИЯТІАЮ!

Дойшли мене два листи уже Вашой Превелебности, въ которыхъ вичитую упреймій ку себѣ Вашей Превелебности афектъ, за которій яко велце дякую Вашой Превелебности, такъ и взаимне всякихъ при здоровю добромъ благополученій и въ желаніяхъ помисленихъ skutkovъ Вашей Превелебности зичу! А же достаточне о томъ увѣдомляюся, же Ваша Превелебность въ чинъ архимандричества належитимъ церкви Восточной синомъ совершенно естесь посвященній, теде зъ того велце тѣшуся зичачи того сердечне, абись мѣючи на себѣ основаніе доступилъ вскорѣ и того святителского чина достоинства, на которое естесь наименованъ и електованъ. Въ чомъ и я, иле мнѣ сили и способу достанеть пособствовати, Вашей Превелебности щире обѣую складаючися въ той мѣрѣ на обширнѣйшее Ясне въ Богу Преосвященного Его Милости господина отца Митрополита Кіевского, пана отца и Пастира моего донесене, которое въ его пастирскомъ листѣ до Вашей Превелебности виразитися маеть, же тежъ я обѣданого чрезъ Превелебного отца Игумена Бѣлостоцкого ранѣи не учинилъ до Вашей Превелебности листовного моего отзыву, тое зъ тихъ мѣрѣ пошло, же до сего часа жадного не бывало у насъ отъ Святѣйшого Константинопольского фрона о дѣлѣ томъ извѣщенія. Отдаю мя при томъ доброй Вашей Превелебности приязнѣ и святимъ молитвамъ. Писанъ іюня 30, року 1696.

ДО ИГУМЕНА.

Превелебній въ Богу господине отче Игуменъ
Бѣлостоцкій, мой ласкавіи отче и пріятелю!

Же Ваша Превелебность заслаючи мене своимъ листомъ оказуешъ свою вдячность за показане себѣ у мене людскости подчасъ бытности своей въ Батуринѣ, теди мнѣ пристойнѣ належитъ просити Вашей Превелебности вибаченя, въ чомся колвекъ Вашей Превелебности невидило; яко еднакъ мило мнѣ есть тое, же зъ такого случая любовію своею Ваша Превелебность до мене ся отзиваешъ, такъ взаемне, симъ листомъ моимъ Вашу Превелебность обсилаючи, зичу того упрейме, абысь Ваша Превелебность многолѣтно здравствовалъ. Припоминаешъ мнѣ Ваша Превелебность, же я мѣлъ давно зъ умислу писати до Его Милости отца номѣната о дѣлѣ епископін Луцкой, знаюся теди я до того, же мѣлемъ тое учинити, але за повзятемъ вѣдомости о томъ же дѣлѣ зъ Константинополя, отколь кгда до сего часу жадная у насъ не бывала вѣдомость зъ тихъ мѣрѣ и мой не могъ вершитися обѣцану одозвъ. При томъ молитвамъ святимъ Вашей Превелебности полецаюся.

Зъ Батурина, іюля 30, року 1696.

При таковихъ въ Полщѣ состояніяхъ, якіеся вишей описали тутъ, въ Росіи, Марсъ нашъ Російскій на бѣсурмановъ поощрялъ свои стрѣли, и чого прешлого дѣта не доказалъ надъ Азовомъ, тое при помощи Божіей сего дѣта доказати надѣялся, для чого, яко самъ Пресвѣтѣйшій Государь Царь Петръ Алексѣевичъ, единовладнимъ въ семъ року по брату Іоану зоставши Монархомъ, въ мѣсяцѣ маю, зъ конними и пѣхотними войсками рушилъ отъ престола своего царского зъ Москви въ повторній походъ военій ку

Азову, такъ и Гетману Мазепѣ повелѣлъ значную часть войска козацкаго туда-жъ подъ Азовъ выправити. Гетманъ теда, по томъ указу монаршомъ, заразъ на тую военную службу ку Азову выправилъ наказнимъ Гетманомъ Якова Лизогуба, полковника Черниговского, зъ полкомъ его, предавши ему подъ коменду и иніе полки городовіе и охотницкіе; также и самъ Гетманъ зъ прочимъ городовимъ и охотницкимъ войскомъ козацкимъ для защищенія Малоросійского отъ нахождения Орды Крымскихъ рушилъ зъ Батурина, 19 іюня, и до Покрови Пресвятой Богородици стоялъ зъ войскомъ на рѣчкахъ Коломаку и Орчику, сполне зъ Болриномъ Борисомъ Петровичемъ Шереметовимъ. Потомъ не мѣючи о непріятелемъ жадной вѣдомости, по Покровѣ въ тиждень, рушилъ зъ Орчика, въ доми и войско распустилъ. Кгда прето войска Московскіи и Козацкіи прибыли до Азова, теда арматами, бомбами и подкопами прилежно чрезъ чтире недѣли добували, Бея Азовскаго забили и войска въ немъ много вибили. Егда-жъ благоволи Богъ тую крѣпкую первую во Азійи и преславную Азовскую фортецу предати въ руки православнаго Монарха Російского, тогда предъ Св. Онею въ субботу ниспосла въ сердца вѣрнихъ рабовъ своихъ Козаковъ войска Запорожского Малоросійскихъ въ шанцахъ застававшихъ чирствость и неустрашенное мужество, при которомъ они заохотившись и, тысячи смертей прадъ очима дие бывшихъ неубоявшись, всѣ единовластно въ шанцахъ своихъ зашумѣли, и безъ ординансу царского о полуднѣ зъ шанцовъ вискочивши, на Азовъ устремилася и заразъ неисказанною хибностію и чирствостію, розними способами на високіе каменіе стѣни Азовскія и, на еденъ роскатъ, кільконадцать штукъ арматъ на себѣ имѣвшій, вискочивши, начали сидно внутрь Азова якъ зъ дробнаго оружія такъ цѣзъ арматъ Турецкихъ зъ роскату помененного Турковъ разити и забивати, що Донцѣ увидѣвши, вискочили зъ своихъ шанцовъ заразъ и пристигли въ помочъ Козакамъ Малоросійскимъ на

стѣны Азовскіе, що и самъ Пресвѣтлїй Монархъ увидѣвши, повелѣлъ заразъ полкамъ своимъ Московскимъ туда-жъ въ помочъ Козакамъ спѣшно ступати и облеженцовъ Азовскихъ бѣсурманъ докончевати, що кгди заразъ учинено и весь Азовъ огнемъ Марса Російского наполнено, тогда оставшіеся въ живихъ облеженци съ великою надеждою начаша просити милосердія, якое и получили; ибо заразъ повелѣно отъ Пресвѣтлѣйшого Монарха зайтреному гнѣвомъ марсовъ войску Козацкому и Московскому престати войны и убійства, по которого престатїи заразъ, по указу Монаршомъ, зъ pozostaми облеженцами учиненъ договоръ и капитуляція, въ которой допросилися они такой милости Монаршой, же всѣхъ ихъ зъ имѣніями ихъ, що кто могъ на себѣ занести (кромѣ оружія военного) зъ Азова випущено, фуркати водніе дано, и въ нихъ отъ Азова въ Черное море до Цариграда свободно отпущено, заохочаючи тимъ способомъ и впередъ въ сердца бѣсурманскіе до латвой ку себѣ гдесе лучить склонности, не такъ якъ наши правдивци здѣлали прошлого лѣта Казикерменскимъ плѣнникамъ. Которой козацкой щирой и вѣрной службѣ военной Пресвѣтлїй Государъ Петръ Алексѣевичъ велце будучи контентъ, многократне явственъ старшинѣ и чернѣ благодарствовалъ, и взяте Азова имъ самимъ прищитовалъ, и до Святѣйшого Адрияна Патріарха Московскаго въ своей обявительной о взятю Азова Монаршой грамотѣ тое-жъ мужество козацкое виписовалъ, и взяте Азова зѣло похвалялъ, по которой Монаршой грамотѣ Святѣйшїй Патріархъ Московскїй до Гетмана свою писалъ грамоту и похвалялъ въ ней краснорѣчіемъ вѣрность и ратоборственное войска козацкаго противъ бѣсурманъ Азовскихъ мужество, и самимъ Козакамъ по ономъ обявленїи Монаршомъ взяте Азова приписуючи, которая Патріаршал похвалная грамота прилична была зѣ для вѣкопомной войску козацкому слави положитися; но въ канцеляріи войсковой въ чїсье приватнїи досталась руки, zostала скрита и утаенна, не

малую въ томъ хвалѣ и славѣ козацкой ониѣ сотворивши несмыслено шкоду. Потомъ хваленій Пресвѣтлѣйшій Государь велѣлъ всему войску козацкому зъ старшиною его поставити столъ свой Монаршій, на которій изобилно дано старшинѣ водокъ добрихъ, винъ рознихъ и медовъ; а чернѣ горѣлки, уксусовъ, пивовъ, также хлѣба, сахаровъ, круповъ, ветшинъ, мяса свѣжого и рыбъ всякихъ. По столѣ зъ сѣ ономъ и по банкетѣ въ килко день все войско Козацное Малоросійское Пресвѣтлѣйшій Государь старшину и чернѣ денежнымъ обдаривши жалованемъ, отпустилъ ласкаве зъ подѣ Азова въ Малую Росію іюля числѣ послѣднихъ, чылъ августа числѣ первыхъ. А самъ зъ войсками Великоросійскими тамъ удержавшись началъ разореніе и внѣвечъ оберненій Азовъ игрунтовати и поправовати и чрезъ килко лѣтъ оній многими работниками самими Московскими дѣлаючи такъ былъ укрунтовалъ и умоцнилъ, же и за Турецкой держави таковой оній не былъ и ниже быти моглъ. Притомъ и еще чрезъ тіе-жъ лѣта 2 замки крѣпкіе Таганрогъ и Павловскій здѣлалъ надѣ моремъ Азовскимъ людьми президіальными, и пушками многими оніе наполнилъ для возбраненія приходу кораблямъ и катаргамъ Турецкимъ войною на Азовъ. Которими крѣпостями сполне зъ Азовомъ владѣлъ Монархъ Російскій чрезъ лѣтъ 15, ажъ до неблагополучной войны Прутовской року 1731 бывшой, въ якое время яко Азовъ Туркамъ въ цѣлости отдати, такъ и замки оніе Таганрогъ и Павловскій и надѣ Днѣпромъ Новобогородицкій и Каміано-Затонскій зъ превеликою шкодою розметати и пусто оставити мусѣлъ, о чомъ впередъ будетъ. Также подѣ Азовомъ онъ Великій Государь превеликимъ коштомъ и казеннымъ иждивеніемъ знаменитій и стучній въ морѣ здѣлалъ былъ гавань албо пристань корабелній, и того часу началъ былъ прилежно въ Воронежѣ надѣ Дономъ и по иншихъ Донскихъ мѣстахъ споряжати флотъ на море Черное корабелній, галерній и инихъ рознихъ судовъ морскихъ; а виготовавши

онѣ судна на Донѣ всѣ были спроважовани до пререченого гавану Азовского, въ которомъ уже было кораблей и катаргъ до килкодесять кромѣ внѣхъ рознихъ меншихъ судовъ, которіи вси за отданемъ Туркамъ Азова, либо въ реку Донъ отъ Азова спроважени, однакъ zostали уничтожени, и потерялися бездѣлно, превеликую Государеву въ томъ уродивши шкоду. А либо онъ Великій Государь зичилъ тотъ флотъ Азовскій препроводити, потомъ зъ Дону въ рѣку Волгу, для чого зъ Волги въ Донъ воду хотячи пустити началъ былъ копати каналъ отъ Волги, однакъ ижъ въ томъ намѣреніи явилася цѣлая невозможность, того ради не безъ жалю мусѣлъ тотъ флотъ Азовскій вовсе уничтожить и покинути; а по прошествіи килкохъ лѣтъ новій флотъ на море Балтицкое въ новомъ на имя свое заложеномъ градѣ Санктпетербургѣ заложити и созидати изволилъ. О чомъ впередъ будетъ. О взятіи Азова чрезъ Козаковъ, писалъ на двоухъ аркушахъ пространній листъ до Гетмана Мазепи зъ подъ Азова Наказній Гетманъ Яковъ Лизогубъ, полковникъ Чернѣговскій, але и той листъ въ канцеляріи войскової пропалъ за небреженіемъ нашимъ канцелярійскимъ. Скончивши рѣчь написанную о Азовѣ и флотѣ его, зачинаю писати иніи поведенія; изъ нихъ же первѣе полагаю сіе, что, іюля 21, новій унѣять Іосифъ Шумянскій, владика Львовскій, по смерти Короля Собѣского, возвращаючися паки отъ унѣи ку Православію Святому, писалъ зе Львова такъ до Преосвященного отца Ясинского, митрополита Кіевского, яко и до воеводи Бѣлогородского боярина Бориса Петровича Шеремета комплементалніи свои листи, полагаючи при нихъ отверженіе унѣи и приклоненеса паки ку вѣрѣ благочестивой Греко-русской. Которіи листи такъ ся въ себѣ имѣють:

ДО ОТЦА МИТРОПОЛИТИ.

**ЯСНІЕ ВІЕЛМОЖНЫ І В БОГУ ПРЕОСВІЄСОНУ МОЌЦИ
ОУЧЕ МЕТРОПОЛИТО КІІОВСКИ МОУ ВІЕЛКЕ МОЌЦИ
ПАНИЕ ВРАСІЕ І СОСЛУЖИТЕЛЮ!**

Соколвіек до выпеўнення прыеунаго афекта взаімунаго высвіадченія шчыры каже афект, одрзучівшы прешліе рзечы, выпеўням, а іако жаднеу не омешчівам окаяіеу, преез ктору бум віернау вдзїечнаї моіеу тлумачау до В. М. Мосці Пана прешлаіе літєрє, іако (не давно преез оуца Дема-рацкаіеу Архимандрытє Овручкаіеу поновііем волі і напїєтєї моіеу свіадєство) так у тєраз преез тєго пїсма оддавцє Імє Пана Іскрыцкаіеу по смієрці с. п. Крєла Јєго Мосці Пєлскаіеу в Рохоланскіє краіє од Јасніє Вієлможаго Јєго Моїці Пана Каштєлана Краковскієу Нєтмана Вієлкієу корєннєго заєлє-нєго рєсідєнта літєралнум пієрем іа амплєхум¹ Вашємоїці тєго

**Ясноувєлможный і о Бозє Прєосвїащєнный отєцє
Митрополитє Кїєвскїй, мнє многомііостивый
панє, братє і сослужитєлє!**

Всє, чєго трєбуєтє істинное чувствє для доказатєльства благорасположєніа, я забывє все прошєдшєє ісполнїтє і какє не пропуская ні одного случая, когда бы могє прє-проводитє Вамє отзывє сє выражєніємє істинной благодар-ности Вашєй Мііости (какє недавно чрєз отца Домарац-каго, Овручскаго архимандрита і возобновїлє доказатєльства моїхє желанїй і напїрєнїй), такє і тєпєрє чрєз податєля сєго пїсма господа Іскрицкаго, посланнаго рєсідєнтємє Русской землі, послє смєрти блажєнныа памїти Короля Поль-скаго, Его Мііостью вєлможнымє панємє Каштєланємє Краковскимє, Гєтманємє Великимє Короннымє, пїсьмєнно повергшїєсь вє объятїа Вашєй Мііости сє унижєннымє по-клонємє, і объаца на каждомє шагє і на далєйшєє

wielce Pana wkroczywszy unizonym moim poczytam ukłonem y w dalszym czasie postępowania moją ochoczą do usług czerstwość w kazdym kroku deklarowawszy Arcy-Biskupską z najgłębszą moją uczciwością całnię prawicę y iegoż świętobliwym archiereyskim modłom pilnie mnie oddawszy z taką szczęśliwością zostawam żem iest Przeoswieszczenia W. M. Mości Pana życzliwym bratem, sługą powolnym *сослужителемъ* y bohomolcą

Joseph Szumlanski Episkop Lwowski, Halicki y Kamienca Podolskiego Administrator Metropoliey Poszaiowskiej y Episkopii Luckiej.

Roku 1696 Julii 21.

время мою во всемъ доброхотную готовность, архипастырскую съ глубочайшею почтительностию цѣлую руку, и поручая себя усердно Вашнимъ святительскимъ молитвамъ остаюсь Вашего Преосвященства усерднымъ братомъ, всенжайшимъ слугою, сослужителемъ и богомольцемъ

Иосифъ Шумлянский, Епископъ Львовскій, Галицкій и администраторъ Почаевской митрополи и Луцкаго епископства.

Юля 1 дня, 1696 года.

P. S. Dobrodzieiu! miey podufałość do mnie, umarł Król, umarła i unija y nikt nie może bardziej wiedzieć iako tego pisma oddawca, w co mię był uwikłał niebożczyk Jan Trzeci, Król Polski, niech mu Pan Bóg odpuści, iakim był przed tym

P. S. Благодѣтель мой, имѣй ко мнѣ довѣрие! Умеръ Король, умерла и унія, и никто не можетъ знать лучше подателя сего письма, какъ меня опуталъ покойный Король Польскій Янъ III. Да проститъ ему Господь Богъ! Какоеъ
ТОМЪ 5. 25

Cerkwi Bożej niech że ten że listodawca pod sumieniem wytłumaczy, co się tu ze mną y Rusią moją działo! głowy było trudno podwieść, tak był Pan wszystkim nam ciężki, ustnie ten że więcey, a ia chcę być W. M. M. Pana zyczliwym tak bratem, iako iestem prawdziwym Cerkwi Bożej Prawosławno-Wostoczney synem; iuż tedy na stronę odłożyć suspicję, a mieć proszę y wziąć przed się ku mnie konfidencją uniżennie proszę mego dobrodzieja.

Oyciec Żabokrycki, dziwy wielkie robi w diecezynie Łuckiey y nieprzystoynne rzeczy poczynił, niemogąc W. M. Mości Pana otrzymać poświęcenia iuż się udaie do Węgierskiego Władky y Wołoskiego nie dawnego Soczawskiego Metropolity, który iest podemną, Wołoski moy Episkop odpisał mu że bez woli moiey nie poiedzie go święcić, a Węgierski podiał się, mam tedy oko na niego y pewnie go złapać z wielu przyczyn zachcę, a W. M. Mości mego Pana proszę co daley czynić, że oyciec

онъ былъ для церкви Божіей, — пусть объяснитъ податель сего письма по совѣсти, что тогда со мною и съ Русію моею дѣлалось: нельзя было поднять и голову, такъ былъ тяжелъ для всѣхъ насъ Король. Посланный изустно болѣе раскажетъ, а я желаю быть Вашей Милости столько же усерднымъ братомъ, сколько есмь истинный сынъ Церкви Божіей Православной Восточной. Теперь униженно прошу моего благодѣтеля, оставивъ всякое подозрѣніе, почтить меня своимъ довѣріемъ.

Отець Жабокрьцкій дѣлаеть дивныя дѣла въ Луцкой епархіи и поступаетъ неприлично: не могши получить отъ Вашей Милости рукоположенія, онъ обращался къ Венгерскому Владыкѣ и Волошскому, бывшему недавно Сочавскому Митрополиту, отъ меня зависящему. Волошскій мой Episkopъ отвѣчалъ, что безъ моего соизволенія не поѣдетъ его посвящать, а Венгерскій обѣщалъ. Я за нимъ присматриваю и по многимъ причинамъ хочу его поймать. А Вашу Милость

Żabokrycki tak zgnębił duchowieństwo moiej administraciei Łuckiej podległe, y wszystkie Episkopskie powinności odprawuie, o co by go kłać potrzeba, czemu się dziwuie cała niemal Polszcza, ze rządu niemamy, proszę dobrodzieja o zdrową radę co z tym czynić?

прошу научить меня какъ поступать далѣе, потому что отецъ Жабокрыцкій сильно угнетаетъ духовенство подлежащее моей Луцкой администраци и исполняетъ всѣ епископскія требы, за что слѣдовало бы его предать анаемѣ. Вся почти Польша удивляется, что у насъ нѣтъ порядка. Итакъ прошу о благомъ совѣтѣ, что съ этимъ дѣлать?

ДО БОЯРИНА ШЕРЕМЕТА.

BOŻĄ MIŁOŚCIĄ JEGO CARSKIEGO PRZESWIETNEGO WIELICZESTWA JASNE WIELMOŻNY MOŚCI PANIE WOJEWODO BIAŁOHORODSKI MÓY WIELCE MOŚCI PANIE Y DOBRODZIEIU MÓY MIŁOŚCIWY!

Niepłonne biorę nadziei wieszczbę, że moje w tutejszych kraiach życzliwe przyjaźni y szczerey bez prywaty przysługi ku W. Mości memu wielce miłościwemu Panu stałe przymierze

БОЯРИНУ ШЕРЕМЕТВУ.

БОЖИЮ МИЛОСТИЮ ЕГО ПРЕСВѢТЛѢЙШАГО ЦАРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА ЯСНЕВЕЛМОЖНЫЙ МОЙ ПАНЪ ВОЕВОДА БѢЛГОРОДСКІЙ, МОЙ МНОГОМИЛОСТИВЫЙ БЛАГОДѢТЕЛЬ!

Непреложную имѣю надежду, что моя въ здѣшнихъ краяхъ истинная дружба и союзъ истинно безкорыстныхъ услугъ Вашей Милости, многомилостивому моему пану, укрѣпившись навсегда въ памяти Вашей о сію пору еще неиз-

wiecznie w pamięci onegoż ufundowawszy stancye dotąd nie są wyrugowane; albowiem odległość miejsca, dawne niewidzenie y nieczęsta dla odległego państwa listowna allocutio prawdziwey szczerego affektu nie rozrywa miłości, qualemnam æquanimitem w kazdey sprawie y na kazdym miejscu do ostatniego tchu mego wszelką usługą moją życzyłem i życzę annuere, lator præsentium Jego Mość Pan Iskricki od Jaśnie Wielmożnego Jego Mości Pana Kasztelana Krakowskiego Hetmana W. K. po pożegnaniu zmarłego ś. p. Króla Jego Mości do W. M. Mości mego wielce miłościwego Pana na rezydencyą zesłany z Polski poseł szerzey gospowie. Ja zaś nieodmienney dawney łasce W. M. mego wielce miłościwego Pana ze wszelką powolnością pilnie mię oddawszy piszę się do życia mego bydz̄ życzliwym W. M. Mości Pana y dobrodzieia sługą y bohomolcą

Joseph Szumlanski Episkop Lwowski Halicki y Kamienca Podolskiego Administrator Metropolii Soczawskiej y Epi-

гладился, ибо разстояніе, долгая разлука, рѣдкій по причинѣ отдаленности письменный разговоръ не разрушаетъ чувствъ истинной дружбы. Каковую же неизмѣнность чувствъ во всякомъ случаѣ и на всякомъ мѣстѣ до послѣдняго моего дыханія со всею готовностію къ услугѣ я желаю и желаю сохранить, о томъ пространнѣе передастъ податель настоящаго письма господинъ Искрицкій, посолъ Польскій, Его Милостию ясновельможнымъ паномъ Каштеляномъ Краковскимъ, Гетманомъ Великимъ Короннымъ, послѣ смерти блаженныя памяти Короля, посланный къ Вашей Милости многомилостивому пану резидентомъ. Я же, усердно поручая себя неизмѣнной прежней благосклонности Вашей Милости, пана моего милостиваго, со всякою готовностію остаюсь, по гробъ, истиннымъ пана и благодѣтеля моего слугою и богомольцемъ

Иосифъ Шумлякскій, Episkopъ Львовскій, Галицкій и Каміенець-Подольскій, администраторъ Сочавской мит-

*skopii Łuckiej. Z Lwowskiej Juria Ś-go Katedry Prawo-
sławney Ruskiej.*

Дня 21 Julii, 1696 roku.

*рополім и Луцкой епископім. Съ каведры Св. Георгія
Львовской, Православной Русской.*

21 июля, 1696 года.

Цедула о томъ Шумянского листъ до Боярина Шере-
мета-жь о отверженіи уніи власною рукою его писана для
лучшаго вѣроятія zde вклеена сицеваая естъ:

Пане милостивій! Умерлъ Король, умерла и унія; я
окомъ былъ неотмѣнно православнимъ церкви святой синомъ
такъ естемъ, и неотмѣнно въ православіи святомъ застава-
тиму. А що колвекъ было зъ волѣ Короля небощика и
наразити мусѣло, Его Пресвѣтлѣйшаго Царскаго Величества,
щожъ было чинить, щожъ мусѣлъ, то чинить мусѣлъ. Болше
того не будетъ, упевняю. И яко естемъ щоденнимъ Его
Царскаго Величества богомолцею, такъ естемъ и буду, такъ
ми Боже помози, и даруй Боже Цареви нашему Петрови
на враги побѣду и вамъ всему воинству христіанскому по-
корить Боже подъ нозѣ всякаго врага и супостата.—Аминь!
Аминь, дай то Предвѣчній Царь!

Того-жь іюля 22, Яблоновскій Великій Гетманъ Корон-
ній, зъ обозу отъ Днѣстра присилаючи до Гетмана своего
резидента, и пишучи до него о смерти Короля Собеского,
писалъ о той же и о иныхъ дѣлехъ и до Боярина и Вое-
води Бѣлгородского, Борнса Петровича Шереметова такой
листъ свой:

**NAJIASNIEYSZEGO Y NAUDZIERZAWNIEYSZEGO SWĘTEY
PAMIĘCI JANA TRZECIEGO Z BOŻEY ŁASKI KRÓLA POL-
SKIEGO, WIELKIEGO CHIĄŻĘCIA LITEWSKIEGO, RUSKIEGO,
PRUSKIEGO, MAZOWIECKIEGO, WOŁYNSKIEGO, PODOL-
SKIEGO, PODLASKIEGO, INFLANTSKIEGO Y RZECZY PO-
SPOLITEY, STANISŁAW JAN NA JABLONOWIE Y OSTROGU
JABLONOWSKI, KASZTELAN KRAKOWSKI, HETMAN
WIELKI KORONNY.**

**PRZESWIETLEYSZEGO Y DZIERZAWNIEYSZEGO WIELKIEGO
HOSPODARA BOŻĄ MIŁOŚCIĄ CARA Y WIELKIEGO KNIAZIA
PIOTRA ALEKSIEJEWICZA WSZYSTKIEY WIELKIEY, MAŁEY
Y BIAŁEY RUSI SAMODERZCY, MOSKIEWSKIEGO, KIIOW-
SKIEGO, WŁADUMIRSKIEGO, NOWOHORODSKIEGO, CARA,
KAZAŃSKIEGO, CARA ASTRACHAŃSKIEGO, CARA SYBIR-
SKIEGO, HOSPODARA PSKOWSKIEGO Y WIELKIEGO KNIA-**

**ПРЕСВѢТЛѢЙШАГО И ДЕРЖАВНѢЙШАГО БЛАЖЕННЫЯ
ПАМЯТИ ЯНА III, БОЖІЕЮ МИЛОСТІЮ КОРОЛЯ ПОЛЬ-
СКАГО, ВЕЛИКАГО КНЯЗЯ ЛИТОВСКАГО, РУССКАГО,
ПРУССКАГО, МАЗОВЕЦКАГО, ВОЛЫНСКАГО, ПОДОЛЬ-
СКАГО, ПОДЛЯСКАГО, ИНФЛЯНТСКАГО И РѢЧИ ПОСПО-
ЛИТОЙ, СТАНИСЛАВЪ ЯНЪ НА ЯЕЛОНОВѢ И ОСТРОГѢ
ЯЕЛОНОВСКІЙ, КАШТЕЛЯНЪ КРАКОВСКІЙ, ГЕТМАНЪ
ВЕЛИКІЙ КОРОННЫЙ.**

**ПРЕСВѢТЛѢЙШАГО И ДЕРЖАВНѢЙШАГО ВЕЛИКАГО ГО-
СПОДАРА БОЖІЕЮ МИЛОСТІЮ ЦАРЯ И ВЕЛИКАГО КНЯЗЯ
ПЕТРА АЛЕКСѢВИЧА, ВСЕЯ ВЕЛИКІЯ, МАЛЫЯ И БѢЛОЙ
РУСИ САМОДЕРЖЦА МОСКОВСКАГО, ВЛАДИМИРСКАГО,
НОВГОРОДСКАГО, ЦАРЯ КАЗАНСКАГО, ЦАРЯ АСТРА-
ХАНСКАГО, ЦАРЯ СИБИРСКАГО, ГОСПОДАРИ ПСКОВ-
СКАГО И ВЕЛИКАГО КНЯЗЯ СМОЛЕНСКАГО, ИВЕРСКАГО,**

ZIA SMOLEŃSKIEGO, IWERSKIEGO, JUHORSKIEGO, PERMSKIEGO, WIATSKIEGO, BOLHARSKIEGO, Y INNYCH, HOSPODARA Y WIELKIEGO KNIAZIA NOWOHORODA NIZOWSKIEY ZIEMI, CZERNIHOWSKIEGO, RAZAŃSKIEGO, ROSTOWSKIEGO, JAROSZAWSKIEGO, BIAŁOOZERSKIEGO, UDORSKIEGO, OBDORSKIEGO, KONDIYSKIEGO I WSZYSTKIEY SIEWIERNEY STRANY POWELITELA Y HOSPODARA IWERSKIEY ZIEMI, KARTALIŃSKIEGO Y HRUZYŃSKIEGO CARA, Y KABARDYŃSKIEY ZIEMI, CZERKASKIEGO Y HORSKIEGO KNIAZIA Y INNYCH MNOGICH HOSPODARSTW Y ZIEM WOTCZYSTYCH ZAPADNYCH Y SIEWIERNYCH, OTCZYCZA, DZIEDZICZA, NASLEDNIKA, HOSPODARA Y OBLADATELA JEGO CARSKIEGO WIELICZESTWA JAŚNIE WIELMOŻNEMU JEGO MOŚCI PANU BORYSOWI PETROWICZOWI SZEREMETOWI BЛИЗНЕМУ БОЯРЗУНОВИ ВОИВУДЗИЕ БІАЛОГОРОДСКИЕМУ ГЕНЕРАЛОВИ ВОУСК JEGO ПРЭСВІТЛІУШЕГО ДЗІЕРЗАВНІЕУШЕГО CARSKIEGO WIELICZESTWA,

ЮГОРСКОГО, ПЕРМСКОГО, ВЯТСКОГО, БОЛГАРСКОГО, И ПРОЧИХЪ, ГОСПОДАРА И ВЕЛИКАГО КНЯЗЯ НОВГОРОДА НИЗОВСКІЯ ЗЕМЛИ, ЧЕРНИГОВСКОГО, РЯЗАНСКОГО, РОСТОВСКОГО, ЯРОСЛАВСКОГО, БѢЛООЗЕРСКАГО, УДОРСКАГО, ОБДОРСКАГО, КОНДІЙСКАГО И ВСЕЯ СѢВЕРНЫЯ СТРАНЫ ПОВЕЛИТЕЛЯ, И ГОСПОДАРА ИВЕРСКІЯ ЗЕМЛИ, КАРТАЛИНСКАГО И ГРУЗИНСКАГО ЦАРЯ, И КАВАРДИНСКІЯ ЗЕМЛИ, ЧЕРКАСКАГО И ГОРСКАГО КНЯЗЯ И ИНЫХЪ МНОГІХЪ ГОСУДАРСТВЪ И ЗЕМЕЛЬ ВОТЧИНЫХЪ ЗАПАДНЫХЪ И СѢВЕРНЫХЪ ОТЧИЧА, ДѢДИЧА, НАСЛѢДНИКА, ГОСУДАРА И ОБЛАДАТЕЛЯ, ЕГО ЦАРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА ЯСНОВЕЛЬМОЖНОМУ, ЕГО МИЛОСТИ, БОРИСУ ПЕТРОВИЧУ ШЕРЕМЕТЕВУ, БЛИЗНЕМУ БОЯРИНУ ВОЕВОДѢ БѢЛГОРОДСКОМУ, ГЕНЕРАЛУ ВОУСКЪ ЕГО ПРЭСВѢТЛѢЙШАГО, ДЕРЖАВНѢЙШАГО ЦАРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА, МНѢ МНОГОМИЛОСТИВОМУ ПАНУ БРАТУ

**MNIE WIELCE MOŚCI PANU BRATU Y PRZYJACIEŁOWI
BRATERSKIE Y LUBITELNE POZDROWIENIE!**

Lubo nas tak nieszczęśliwa konjunktura przez stratę Naj-
iasniejszego Krola Jana Trzeciego Pana naszego miłościwego
z wyrokow Boskich publicznym okryła żalem y osierociały stan
Rzeczy Pospolitey uczyniła, iako jednak sąsiedska przyjaźń za
szczęśliwym iego panowaniem y nierozzerwanego przymierza
scisle trzymało nas postanowienie, iako daby y teraz to święte
dzieło swoy skutek miało, iednoż w nas y stateczne iest usiło-
wanie, ile tedy zamysły przez zjednoczone siły potrzebują chrze-
scianskie przeciwko powszechnemu Krzyza S. nieprzyjacielowi.
Stoiemy z woyskami naszymi przy pogranicza w drodze na
następującą kompaniā, gdzie Ordy Budziackie zapatrując się
na nas wychylić się w postronne nie śmieją imprezy, cokolwiek
y daley okazała wojenna do przemysłów nad tymże nieprzyjacielem
poda, szczera ochotę y umysł niesiemy, aby zaś y o szczęśliwych

И ПРИЯТЕЛЮ БРАТСКОЕ И ДРУЖЕСКОЕ ПОЗДРАВЛЕНИЕ!

Хотя несчастное событие—потеря Пресвѣтлѣйшаго Короля
Яна III, пана нашего милостиваго, по опредѣленію Всевыш-
няго, и посѣтила насъ всеобщую скорбію, осиротивъ Рѣчь-
Посполитую нашу, однако же какъ доселѣ сосѣдская дружба
и неразрывный союзъ соединяли во время его благополуч-
наго царствованія, такъ и нынѣ единственная и дѣйстви-
тельная о томъ наша забота, чтобы сохранить это святое
дѣло, предпринятое противъ общаго врага Св. Креста
требуетъ соединеніе силъ христіанскихъ. Мы находимся
съ нашими войсками на границѣ, готовые выступить въ
предлежащую компанію; орды же Буджакскія, наблюдая за
нами, не смѣютъ отдалиться, для какаго либо предпріятія.
И какія дѣйствія укажетъ намъ впередъ военный случай
противъ того же врага, мы предпримемъ ихъ съ готовно-

woysk iego Przeswietlejszego Dzierzawniejszego Carskiego Wieliczestwa progressach, których życzymy iak nayfortunniejszych, całemu chrześcianstwu na ozdobę y pociechę, a na wiekopomną Jego Przeswietlejszego Dzierzawniejszego Carskiego Wieliczestwa sławę słyszeć iak nayeczęściej mogliśmy y stąd dla diwersiey regulować dalsze przeciwko nieprzyiacielowi zapędy. Posyłam do boku Wielmożnego Jego Mości Pana Mazepy Hetmana woysk Zaporozskich Jego Przeswietlejszego Dzierzawniejszego Carskiego Wieliczestwa na rezydencyą Jego Mości Pana Bazylego Iskryckiego Rotmistrza ś. p. Króla Jego Mości, iako tedy przez niego odzywam się W. M. Mości Panu z powolnością usług moich y przyzaozią zwykłą tak i osobę iego respektowi zalecam, y aby mi o wszystkim mógł znać dawać przy pozwoloney od W. M. Mosci Pana łatwości wielce przez sąsiedzką przyzaozi y traktatu obowiazek proszę. A sam przy oświadczeniu szczerych chęci

стію и искреннею охотою. А чтобы мы могли какъ можно почаще освѣдомляться о счастливыхъ успѣхахъ войскъ Его Пресвѣтлѣйшаго Державнѣйшаго Величества, коихъ мы желаемъ найславнѣйшихъ на украшеніе и радость всему христіанству, и на вѣчную славу Его Пресвѣтлѣйшаго Державнѣйшаго Величества, и чтобы мы за тѣмъ могли распорядиться дальнѣйшими для диверсіи врага предпріятіями, посылаю резидентомъ къ Его Милости вельможному пану Мазепѣ, Гетману войскъ Запорожскихъ Его Пресвѣтлѣйшаго Державнѣйшаго Царскаго Величества, Его Милость пана Василя Искрицкаго, Ротмистра блаженныя памяти Короля Его Милости. А какъ теперь чрезъ него же изъявляю В. М. пану мою готовность къ услугамъ и обычную дружбу, такъ равно и особу его поручаю вниманію Вашему. А также прошу дозволить ему, по милости Вашей и въ силу сосѣдской дружбы и трактатовъ, обо всемъ меня увѣдомлять. Самъ же между тѣмъ, при засвидѣтельствovanіи моихъ усердныхъ

mbich zostawam

W. M. Mości Pana życzliwym przyaciełem y bratem

*Stanisław Jabłonowski Kasztelan Krakowski Hetman
Wielki Koronny.*

Дан в оboзy над Днiестром под Маріам-
ролем, мiесяца Лiпса 22, ааво 1696.

желаній, остаюсь Вашей Милости истиннымъ другомъ и
братомъ

*Станиславъ Яблоновскій, Каштелятъ Краковскій,
Гетманъ Великій Коронный.*

Данъ въ лагерѣ при Днѣстрѣ подъ
Маріуполемъ, іюля 22 дня, 1696 года.

Потомъ, августа 13, Жабокрицкій, номѣнать епископiм
Луцкей, писалъ въ Луцка до Преосвященного отца Ясинского,
митрополита Кіевского, о отправленныхъ въ Польшѣ чтирохъ
сеймикахъ такій листъ свой:

JAŚNIE NAJPRZEWIELEBNIEYSZY W BOGU MOŚCI OYCZE
METROPOLITO KIIOWSKI MOY WIELCE MOSCI PANIE
PASTERZU Y DOBRODZIEIU!

Po odprawionych nie bez szkody zdrowia y kosztów czty-
rech Seymikach Generału naszego przez czas; a to mam sobie
pro zastęгę W. M. Mości Panu y dobrodzieiowi z unіżoną

Яснопревелебнѣйшій о Богѣ отецъ митрополитъ
Кіевскій мой многомилостивый панъ, пастырь
и благодѣтель!

Послѣ чetyрехъ сеймиковъ нашего округа отправлен-
ныхъ не безъ ущерба для здоровья и не безъ издержекъ, я
считаю заслугою съ униженностію донести Вашей Милости

uczciwością y co na naszej relaciiy Prawosławney iako Archipasterzowi donieść z modleniem życzliwym zdrowia y wszelkich szczęśliwości. Seymiki Generału Ruskiego dwa: osobliwie Halicki y Oczepski prywatnemі nieznaśkami Jego Mości oycа Episkopa Lwowskiego z jego mością panem Żurakowskim Woyskim Halickim są zerwane, za czym nic pożądanego na rzecz nabożeństwa naszego na nich stanęło; ani w całej Koronie y wielkim Xięstwie Litewskim więcey mamy Prawosławnych posłów procz iednego syna mego Czesnika Braślawskiego, który posłem z Braślawia, Sędzią zaś Kapturowym z Wołyńskiego y Kijewskiego Wojewodstwa zostawszy, wczesnie przed niedzielą następującą odemnie w Bogu Oycu odprawiony do Warszawy na Seym z Wołynia da Bóg wylechawszy około cwiczenia młodoci swey ile zmoże za Prawosławie Święte będzie gotowym przy Archipasterskim W. M. Mości Pana y dobrodzieja błogosławieniu y modłach, o które z nim że współ pokornie W. M. Mości Pana

какъ архипастырю, при сердечномъ моленіи о здравіи и всевозможномъ благополучіи, о томъ, что постановлено на нашей православной реляциі. Сеймики нашего Русскаго округа, а именно Галицкій и Очепскій, по случаю раздоровъ между Его Милостию отцемъ Епископомъ Львовскимъ и Его Милостию Войскимъ Галицкимъ, паномъ Жураковскимъ, разстроились, и потому ничего на нихъ въ пользу нашего богослуженія не постановлено. Во всей Коронѣ и въ Великомъ Княжествѣ Литовскомъ мы не имѣемъ православныхъ депутатовъ, за исключеніемъ одного сына моего Чесника Брацлавскаго, избраннаго депутатомъ Брацлавскимъ и Кaptуровымъ, судьей Волинскаго и Кіевскаго воеводствъ, который мною заблаговременно на этой недѣлѣ будетъ отправленъ съ Богомъ изъ Волини на сеймъ въ Варшаву; и дастъ Богъ, по силамъ юности своей, сколько возможетъ, будетъ стоять за святое православіе архипастырскими молитвами и благословеніемъ Вашей Милости, пана и благодѣтеля моего, о которыхъ

upraszając y w innych rzeczach na list moy do Przewielebnego Jego Mości oycа Monasterskiego pisany zachowując się Pasterską całuię prawicę y statecznie iestem

W. M. Mości Pana Pasterza y dobrodzieia posłusznym w Duchu synem y unizonym sługą grzesznik

Dionizy Żabokrycki, Nominat Episkopii Łuckioy y Ostrozskioy.

Z katedry Łuckioy, 13 Augusti, anno 1696.

P. S. Za przysłane munimenta Katedry moiey Mitrhy świętey y Antyminsy pokornie W. M. M. Panu y dobrodzieiu dziękuię y modłami memi przy powolnych usługach dożywołniami za równywać obiecuię.

виѣстѣ умоляю Вашу Милость пана моего милостиваго. Въ отношеніи прочаго ссылаясь на письмо мое къ превелебному Его Милости отцу Монастырскому, цѣлую пастырскую Вашу десницу и остаюсь навсегда Вашей Милости пана моего, пастыря и благодѣтеля послушнымъ о Духѣ Святомъ сыномъ и униженнымъ слугою, многогрѣшный

Діонисій Жабокрицкій, нарѣченый Епископъ Луцкій и Острожскій.

Изъ каеодры Луцкой, 13 августа, 1696 года.

P. S. За присланныя принадлежности каеодры моей, митру и антимины, покорно благодарю Вашу Милость, и молитвами моими, при готовности ко услугамъ, отблагодарить общаю.

*Punkta do Instrukcyei Polskich na Seym zezwania Jego
Mościom panom postom z Kiiowskiego, Brastawskiego y
Czernichowskiego Woiewodstwa dane z seymików.*

Religia Grecka iako nieprzerwanemi ustawami na konfederacyach, elekciach y seymikach za panowania dawniejszych y pozniejszych Monarchow Polskich y na zebraniach generalnych w ten czas, kiedy iest zawsze Rzecz Pospolita w prawach swoich panią, słusnością stanu przez wszystkie y z stanami duchownemi y swieckimi Rzeczy Pospolitey porównana iest, tak gdy oney prawa poprzednie y przywileie co raz umniejszają się y naruszają się, ponieważ dobra cerkiewne tegoż obrządku ciężkiemi zimowemi przechodami y consistentiami woysk obydwóch narodów często obciążają się, osoby duchowne nie tylko z naywiększą osobliwą ich person krzywdą, ale też nayzgarszliwszą charakteru kapłańskiego uszczypliwością od swieckiey wolne jurisdictioney i przez wielu niektórych Ich mościow P. Panow tak Ziemskich

Статьи инструкцій Польскихъ, данныхъ на конвокаціонный сеймъ Ихъ Милостямъ панамъ Депутатамъ сеймовымъ Кіевскаго, Брацлавскаго и Черниговскаго воеводствъ.

Такъ какъ Греческое исповѣданіе непрерывными постановленіями на конфедераціяхъ, елекціяхъ и сеймикахъ, во время царствованія древнихъ и недавнихъ монарховъ Польскихъ и въ общихъ собраніяхъ, когда Рѣчь-Посполитая сама собою управляетъ, по всей справедливости сравнено во всѣхъ правахъ съ сословіями духовными и свѣтскими Рѣчи Посполитой; и какъ прежнія права онаго и привилегіи всякій разъ уменьшаются и нарушаются, ибо церковныя имущества этого обряда часто угнетаются тяжкимъ зимнимъ постоемъ и содержаніемъ войскъ обохъ народовъ, духовныя лица не только съ величайшею личною ихъ обидою, но даже съ соблазнительнымъ для священническаго сана оскорбленіемъ, (тогда какъ они должны быть свободны отъ свѣтскаго

іако у Кр6леwских добр дзержавц6w нeуваг6ю подлeг уродобаня прыватнаго од парафіеу oddалаіа, податкaмi, одравованіем подвод, посыланіем з лiстaмi у iншeмi нeзноснeмi уцiажаіа способaмi, прзeтo злeчaмy тo Іч мощіoм P. P. Посл6м нашым, абы іч мощіoвe взнoвeннe вшyсткiх устaв, прaв, прызвeлeіoв у мaндaт6w, oбрaдoм Гречкiм служащыч у oнyч у Рзeчy Пoспoлeтeй спрaв6 уjedнaлi нa тeрaзнeісyшeй кoнвoкaцeіe.

А іeслi гдзe, тeдy в Генералe W. M. Паіствa нашыч вшeлкiм нaypoдлeышyч з нaымнeісyшeй oкaзeіe нeбeзпeчeнствeм устaв пoзшaнoвaннeм нaлeжy, ілe в зaчoвaннi пoспoлeтeгo лyдy oкoлo вoлнeгo цвiчeння Рeлiгiєу, вiєч зe інaчeй дзeіe сiє тeрaз чeстo, oсoблiвe в Woлынскiм Woіeвoдствe, кeдy Jego Moщь зіeднoчeн нeзjеднoчoнyч прзeцiвкo мaндaтoв Wлaдыслaвoвыч нaугвaлтoннeісyшeі срoдкaмi од влaснeй дeцeзeіe oдврaцaіaс, з цeрквaмi пoд свoіa

управленія) при неуваженію къ нимъ многихъ какъ земскихъ такъ и коронныхъ владѣльцевъ, частнымъ произволомъ изгоняются изъ приходоv, угнетаются податями, подводами, разсылкою писемъ и другими несносными утѣсненіями; а потому поручается Ихъ Милостямъ посламъ нашимъ искодатайствовать на предстоящемъ конвокаціонномъ сеймѣ вoзoбнoвeннe вcѣхъ устaвoв, прaв, привилегій и мaндaтoв, oтнoсящыx къ Гречeскoмy oбряду и устрoитъ вcѣ эти дѣлa съ Рѣчью-Пoспoлитoю.

Если же гдѣ-либо, то преимущественно въ округѣ Пановъ Вашихъ Милостей должно уважать всячески уставы, на сколько они касаются свободнаго обрядоваго служенія вѣры въ простомъ народѣ, а какъ это теперь часто дѣлается иначе, особенно въ Волинскомъ воеводствѣ, когда какойнибудь уніятъ, Е. М., отвращая не-уніятoвъ съ цeрквaмi oтъ ихъ eпaрхiі нaсильствeнными, вопрeкi пoвeлѣнiямъ Влaдыслaвa, мѣрaмi, прывoдитъ прывуждeнныч пoдъ свoю зaвис-

jurysdykcią wniewolonych pobłażaniem samych tylko dziedziców y dzierzawców dóbr *надъ душами христіанскимъ* władzy mieć niemogących podciągając: żeby niewybuchnął stąd żagiew iaki w narodzie o swoją Religiją gorliwym oyczyźnie szkodliwy zawiązujemy wiarą, poczciwością i sumnieniem Ich Mościow Panow Posłow naszych, aby wznowienie terazniejszego czasu z mandatow Władysława Czwartego tym imieniem nabożeństwu Greckiemu pozwolonych y przywrocenie niezjednoczonych od swoich pasterzów jurysdykcią oderwanych aby się domagali u Rzeczy Pospolitey y żeby y wdalszy czas nie działało się podobnie mocne uczynić rękoiemstwo między sobą.

Jawne są panskiey dobroci nayiaśnieyszego s. pamięci Króla Jego Mości szczęśliwie nam przedtym panującego dowody na Religiją nabożeństwa Greckiego; próżnujący stolec Episkopii Łuckiey Pasterskiemi zasłużonego ku oyczyźnie zasługami y pobożnością ku Religiey swoiey doświadczonego, Jasnie Prze-

шесть, потворствуя лишь владѣльцамъ и содержателямъ имѣній, неимѣющимъ никакой власти надъ христіанскими душами. И чтобы по этому поводу не послѣдовала какая нибудь вредная отечеству вспышка между народомъ столь ревностнымъ въ своей религіи, то обязываемъ И. М. депутатовъ нашихъ во имя вѣрности, чести и совѣсти домогаться у Рѣчи-Посполитой возобновленія, въ настоящее время, постановленій Владислава IV, Греческому исповѣданію данныхъ, а также и возвращенія не уніатовъ, свѣтскою властію отъ ихъ пастырей отторгнутыхъ, крѣпко стоять вмѣстѣ, чтобы и впредь не было чего либо тому подобнаго.

Мы имѣемъ явные доказательства благосклонности пресвѣтлѣйшаго, блаженные памяти Короля Его Милости, предъ тѣмъ благополучно царствовавшаго, въ отношеніи Греческаго исповѣданія. Онъ на празный престолъ Луцкой епархіи поставилъ пастырскими доблестями заслуженнаго и въ благочестіи къ своей религіи испытаннаго, ясновельможнаго, Его

wielebnego Jego Mości oycа Dionizego na Żабокрыках Żабокрыцкаго, Nominata Episkopii Łuckiey y Ostrożskiey Prototropniego Metropoliey Kiiowskiey czułością opatrzył starając się oraz przez wydaną kommissyą o spustoszeniu teyże Episkopii, która kommissyа iż dotąd intervenientibus fatis na Jego Krolewskiey Mości skutku swego niewzięła obowiązujemy usilnie Ich Mościow P. P. Posłow naszych, aby tak osobę y zasługi Jego Mości oycа Episkopa Łuckiego, iako spustoszenia tych dóbr zaleciwszy, ulżenia zimowley z Rzeczy Pospolitey dopraszywali się iakoby od niey y stanowisk zimowych żołnierskich dobra Episkopii Łuckiey uwolnione zostawszy, pierwszą y starą czerstwość, ozdobę y naprawę za czułym staraniem Jego Mości oycа Nominata Łuckiego mogli odnowić.

Милость отца Діонвісіа на Жабокрыках Жабокрыцкаго, нарѣченнаго Луцкаго и Острожскаго епископа, прототропіа Кіевскоі митрополіа, озаботившись притомъ о назначеніи комиссіи для разслѣдованія опустошеній этой же епархіи. А какъ таковая комиссія, за смертію Его Королевскоі Милости, доселѣ не состоялась, то убѣдительно обязываемъ господъ депутатовъ нашихъ, дабы они, представивъ о личности и заслугахъ Его Милости отца Епископа Луцкаго, а равно о опустошеніяхъ имѣній той же епархіи, испросили у Рѣчи Посполитой облегченія зимовыхъ построекъ, чтобы имѣнія епархіи Луцкой, освобожденныя отъ зимовли и квартированія войска, могли, старательною заботливостію его милости отца нарѣченнаго Епископа, прійти въ прежнее благосостояніе, процвѣтаніе и устройство.

Въ прешлихъ року любо писана грамота Монаршая зъ Москви до отца Яенискаго, митрополита Кіевскаго, о пріятіи в посвященіи на епископію Луцкую и Острожскую номѣната епископіи Луцкой Діонвісіа Жабокрыцкаго, однакожъ писано подъ такою кондиціею, аби тое посвященіе не здѣлалось

противко правилъ Святыхъ Апостолъ и Богоносныхъ Отецъ; для чего отецъ митрополитъ и отягался зъ тимъ отца Жабокрицкого посвященіемъ, що отецъ Жабокрицкій провидѣвши и зрозумѣвши, а боячися (якоже и прежде рѣхомъ), жеби тоє его желаніє не было уничтожено и отвержено и до болшихъ жебы не преправило его кошовъ и убитковъ, запросилъ чрезъ листи и посланники свои въ Луцкъ на посвященіє себя зъ Венгеръ Іосифа Стойку, архієпископа Мараморійского, которій, тому Жабокрицкого желанію не отрекши и до Луцка прибывши, посвятилъ его на тую Луцкую и Острожскую епископію и, септеврія 5, въ монастыру общежителномъ Бѣлостоцкомъ видалъ ему Жабокрицкому на тую епископію таковій унѣверсалъ становній, албо патентъ свой такий:

**Іосифъ Стойка, милостию Божією православній
Архієпископъ Мараморійскій, Ексарха ставро-
пѣгій Патріаршеской Константинаграда, новаго
Рима администраторъ, митрополити Бѣлградской,
Седмиграда и всего православія въ странѣ Угор-
ской властитель.**

Всѣмъ вобецъ и каждому зособна вѣдати о томъ желаючому, а особливе святѣйшимъ патріархомъ, преосвященнимъ архієпископомъ, епископомъ, архимандритомъ, игуменомъ, намѣстникомъ и всему клиру сана духовного и свѣцкаго, шляхетве урожонимъ обивателямъ, ставропигіалнимъ братствамъ, парохіяномъ всякого чина, сана въ Росіи святожителствующимъ епархіяномъ, найпаче епархіи Луцкой и Острожской, благословеніє наше архієрейское извѣстно творимъ. Повеже чрезъ такъ долгое время, безъ власного пастира своего осиротѣлая катедрѣ Луцкая со чади своими

ТОМЪ 3. 26.

во святомъ сіяюща православіи заставала, сего ради въ печали своей и Вишнему Архіереєви, Господу нашему Ісусь Христу, возопивше зъ псалмопѣвцемъ: *Господи! призри съ небесе и виждь и пошлѣти виноградъ свой, яко до облюбенца своего жалосне воспѣвала, услыша же и внятъ Господь гласъ прошенія ея, и приклони ухо свое, и даде молитву молящимся, егда вложи въ сердце Пресвѣтлого Цара, святой памяти найяснѣйшого Іоанна Третього, Кѣрота Полскаго, аби, яко отецъ сиротамъ, осиротѣлой катедрѣ Луцкой достойна обмыслилъ пастира, на що и привилей свой, королевскія елекцію укрѣпляючій волну духовнаго и шляхетскаго стану, велможъ ихъ милостей пановъ обывателей воеводства Волинскаго, православныхъ святой Восточной церкви Каеолической синовъ; его же ради за дѣйствомъ Всесвятого и Животворящего Духа, а молитвами Пресвятой Владичици нашей Богородици, за маршалковствомъ и дирекцією Святого Славнаго Апостола и Евангелиста Христова Іоанна, вишпомененніе стани, урожоного и Ясневелможного пана Дмитрія на Жабокрикахъ Жабокрицкого, писара земского и прочая, а днесъ во святомъ иноческомъ чину ясне въ Богу превелебного Его Милости отца Діонисія, на пастирство катедрѣ Луцкой и Острожской избраша, а же святую православную каеолическую церковь, многіе отъ ненавидящихъ Сіона обійдоша брани, тогда моленіємъ своимъ и писанемъ умолиша смиреніе наше архіерейское въ посѣщеніе и благоустроеніе святыхъ Божіихъ церквей менованніе стану, ихъ же ради моленія душу мою ради Господа своего: ибо нѣсть рабъ болій Господа, посѣщенія ради со страхомъ и трепетомъ Крестомъ Христовимъ вооружившися, не боявшися козній челоуѣческихъ и лаянія, гори и холми и пуствню преїдохъ безводную, Господа возивающе: *сила спасенія осети мя, въ день брани; и dospѣхъ до Богоспасаемаго града Луцка, и желаніе отца нареченного вишпомененного настира Луцкого розумѣхъ, имуще сословіе со умными**

іеремонахи и игуменами, въ нѣкихъ препятіяхъ и препонахъ сему-жъ нареченному епископовѣ Луцкому до святаго височайшого іерейского сану и нужду церкви видяще, да не восхититю чуждїй посѣдатель вся сія препони, ащеби какъ была, до нестоющаго сокровища до пяти райнъ, а ни пять талантовъ неповинного руками и чистого сердцемъ скарбницѣ, то есть въ невинную страсть Господа нашего влагаемъ, ибо (по Апостолу) не должна суть чада родителями снискати имѣнія, но родители чадомъ, яко и Превисочайшїй Архіерей, Господь нашъ Іисусъ Христосъ, въ пречистомъ своемъ боку и невинныхъ язвахъ скарбницу отъ грѣховъ разрѣшенія повѣрити намъ рачилъ, но понеже тайна покаянія святаго сповѣданія истинной въ сокрушенїи сердца и въ дозволѣніи свое естество имать, безъ нея же, аще бы архіерей или іерей разрѣшилъ, аще бы кто безъ води крестилъ, или безъ вина и хлѣба Евхаристію посвящалъ, ругатель святыхъ таинъ обрѣлся, а нестроитель. Сего ради и мы архіерей и ексарха святаго Апостолского ерону Константина града, ему же и святая Російская церковь со чеди своими повинуется, при истинномъ покаяніи извѣстномъ свидѣтельствѣ духовного отца, ему же помененїи боголюбивїи монахъ Діонисїй на Жабокрикахъ Жабокрицкїй, номѣнать епископїн Луцкой, прежде взятїа святыхъ степеней меншайшихъ и височайшого степени іерейского, такожде въ церкви чиноначалїа, сврѣчь, архимандрїей исповѣда советъ свою, каноновъ святыхъ Отець незражающе, но церкви Божой въ брани сущой пособствующе, дѣйствомъ Пресвятого и Животворящего Духа и отъ Превисочайшого Архіерея Господа нашего Іисуса Христа, властію намъ данною архіерейскою и ексаршескою, помененнаго Яснепревелебного отца Діонисїя Жабокрицкого, номѣната Луцкого отъ всѣхъ препонъ, препятїй и отъ всѣхъ прегрѣшенїй человѣческихъ разрѣшаемъ, и святаго іерейского и архіерейского сану достойна быти увѣщиваемъ; извѣстїйшого же ради увѣренїа, сіе печатїю

нашою запечатлѣнное начертаніе рукою власною подписано. Данъ въ обители святой общежителной Бѣлостецкой. Септеврія 5, року 1696.

Смиренній Іосифъ, архієпископъ Мараморійскій.

На той епископін Лупкой оставалъ онъ Жабокрянскій лѣтъ съ пятнадцать, ажъ до змѣни Мазепиной, а по вѣмѣнѣ его и по баталиі подъ Полтавою бывшой, когда войска Велико-россійскіе находилися въ Цолщѣ, тогда нѣкоесь противенство и незичливість къ себѣ постережни взяли и на Москву его отослали, а зъ Москвы въ далечайшую ссылку до монастыра Соловецкого засланъ, где и житія своего докончиль.

Поневажъ въ Коронѣ Полской, подлугъ старовѣчныхъ правъ ихъ и конституцій такіхъ есть звичай, же по смерти Короля ихъ или интеррегнумъ бываетъ, и править королевствомъ, или зъ духовнаго чина найвишній арцибѣскупъ и кардиналъ Полскій править коронными дѣлами дотоль, поколь енеральною всей Рѣчи Посполитой елекцією Король изберется. Теди и сего 1696 року, по смерти Короля ихъ Яна Собѣскаго, правленіе дѣлъ коронныхъ спало на кардинала и арцибѣскупа найвишшаго Гнѣзненскаго Михаила Радзівескаго, который вступивши въ правленіе дѣлъ королевскихъ унѣверсалами своими объявилъ всей Рѣчи Посполитой Полской, такъ и повторными унѣверсалами своими, въ мѣсяцѣ октоврія печатанными, созывалъ Сенаторовъ всей Рѣчи Посполитой до конвукаціи, желаючи на оней для добра посполитаго конфедерацію звѣнзекъ войскъ платныхъ коронныхъ розвязати и успокоити и уконтентовати за ихъ заслуги Королемъ Собѣскимъ заведеніе: бо войско оное конфедерацкое по смерти королевской отпавши надежди заслугъ своихъ учинилъ было звѣнзекъ, намѣреваючи (яко и вишшей рѣхомъ) непременно доходити оружіемъ военнымъ на Рѣчи Посполитой Полской килкорочныхъ заслугъ своихъ; который унѣверсалъ Кардинала Латинно-Полскій такса въ себѣ мѣеть:

**MICHAEL STEPHANUS S. R. E. TIT. S. MARIE DE PACE
PREZBYTER CARDINALIS RADZIEJOWSKI, ARCHIEPISCO-
PUS GNESNENSIS LEGATUS NATUS REGNI POLONIE ET
MAGNI DUCATUS LITHVANIE PRIMAS PRIMUSQUE
PRINCEPS.**

Wszem w obec y każdemu z osobna, komu o tym wie-
dzieć należy osobliwie iednak, Ich Mościom Panom Senatoróm,
Dignitarzom, Urzędnikom y wszystkiemu Rycerstwu, moim
miłościwym Panom y braci przy zaleceniu chęci moich, do
wiadomości donoszę, iako w przeszłych niewinnościach moich
podług urzędu mego doniosłem całej Koronie y Wielkiemu
Xięstwu Litewskiemu zeyscie świętey pamięci Króla Jego Mości
Jana trzeciego Pana naszego miłościwego nic nie omieszkawszy
cokolwiek prawem publicznym y ze zwykłości urosłym do
powinności moiey należało, tak na złożoney konwokaciei z

**МИХАИЛЪ СТЕФАНЪ СВ. Р. ЦЕРКВИ, ПРЕСВИТЕРЪ ХРАМА
СВ. МАРИИ ДЕ ПАСЕ, КАРДИНАЛЪ РАДЗЬЮВСКІЙ, ГНЕС-
НЕНСКІЙ АРХІЕПИСКОПЪ, ЛЕГАТЪ КОРОЛЕВСТВА ПОЛЬ-
СКАГО И ВЕЛИКАГО КНЯЖЕСТВА ЛИТОВСКАГО ПРИМАСЪ
И ПЕРВЕНСТВУЮЩІЙ КНЯЗЬ.**

Всімъ вообще и каждому въ особенноти, кому о томъ
вѣдать надлежитъ, въ особенноти же Ихъ Милостямъ па-
намъ сенаторамъ, дигнитаріямъ, чиновникамъ и всему ры-
царству, моимъ милостивымъ панамъ и братін, при засви-
дѣтельствованіи моего доброжелательства, довожу къ свѣде-
нію. Какъ и напредъ сего въ чистосердечіи по званію моему
я увѣдомилъ Корону и Великое Княжество Литовское о
смерти блаженныя памяти Короля Его Милости Яна III, пана
нашего милостиваго, неупуская ничего, что только могло
касаться моеи должности, согласно общественному праву и
обычаямъ, такъ и теперь въ настоящемъ сиротствѣ нашемъ

Stanami Rzeczy Pospolitey to nayprzednieysze miałem w zamysleniu w tym sieroctwie naszym, kiedy suo juri reddita iest Rzecz Pospolita, aby nietylko wnętrzney ale y powierzchowney bezpieczności iako naygruntowniey y nayskuteczniey provisum było, ale y wszystkie sieroctwo, które osłabia stan Rzeczy Pospolitey omni meliori modo uspokoione było. Iż iednak occulta vis fatorum præcidit desiderium et studia moie, oswiadczam się przed Majestatem Boskim y protestuję przed całą Rzeczą Pospolitą miłą oyczyzną y przed wszystkimi in genere et specie woiewodstwy, ze ex statione mea usilne y wszelkie possibles conatus na to obracałem, żebysmy o ratunku oyczyzny w zupełney iedności y confidenciey in vera animorum unione et charitate to co naybardziey perimit et iugulat Rempublicam, to iest, Confederacją woyska koronnego uspokoili: zwłaszcza non destituti adæquatis mediis do prętkiego tego związku rozwiązania

первѣйшею своею заботою поставлю себѣ, когда Рѣчь-Посполитая предоставлена своему произволу, чтобы на предстоящемъ конвокаціонномъ сеймѣ приложено было самое дѣятельное и основательное попеченіе не только о внутренней, но и о вѣшной безопасности, и чтобы сиротство это, ослабляющее Рѣчь-Посполитую, устроено было наилучшимъ образомъ. Но такъ какъ сокрытая сила судьбъ препятствуетъ надъ моими желаніями, то свидѣтельствуюсь Богомъ и протестую предъ всею Рѣчью Посполитою, любезнымъ отечествомъ и всѣми вообще и въ частности воеводствами, что я, по моему званію, обращалъ усиленнѣйшія и всевозможныя старанія къ тому, чтобы спасти отечество посредствомъ совершеннаго единодушія и взаимнаго довѣрія, при истинномъ всѣхъ умовъ согласіи и любви, въ отношеніи того, что болѣе всего угнетаетъ и губить Рѣчь Посполитую, а именно чтобы усмирить конфедерацію войска короннаго; тѣмъ болѣе, что мы не лишены были соразмѣрныхъ средствъ къ скорому прекращенію этой конфедераціи, согласно изъявленному къ

przy deklarowanej do tego ochocie y szczeroy intencji Ich Mościow Panow Hetmanow Koronnych.

Gdy około tego desudabam copias armatorum et causas związku tego expendendo: w pierwszym punkcie considerabatur, początek dopiero zajmującego się ognia w małej bardzo liczbie będącego, a ieszeze in parte poniewolnie do tego związku zagarnionego woyska. W drugim apprehendować przyszło, że ta confederacia bardziej w sobie ma colorem et praetextum niżeli realitatem odzyskania zasłużonych przez woysko stipendiorum ponieważ nie czekano eventum konwokaciey, która satysfakcją woysku obmyślić miała; a ztąd non vanus metus szkodliwych in publicum consequentii, non defuissent podobno remedia, gdyby nie umknęła była tey szczęśliwości invida factorum series przydawszy in pernitiem Rzeczy Pospolitey extremam calamitatem i dalszych regnorum exitium zawziętą nullo merito inter cives diffidencją przez krórá nie tylko często ad simultates et

тому истинному желанію и старанію ихъ милостей пановъ гетмановъ коронныхъ.

Я прилежно взвѣшивалъ число вооруженныхъ и разбиралъ причины этой конфедераціи. Въ первомъ отношеніи замѣчается, что это лишь только начало возгорающагося пламени, въ весьма маломъ еще количествѣ, отчасти поневолѣ завлеченнаго въ этотъ заговоръ войска; во второмъ отношеніи приходишь къ заключенію, что эта конфедерація имѣеть болѣе только видъ и предлогъ о полученіи заслуженнаго войскомъ жалованья, чѣмъ дѣйствительное требованіе; ибо не дожидались послѣдствій конвокаціи, имѣющей озаботиться удовлетвореніемъ войска, а потому и не напрасно опасеніе на счетъ зловредныхъ общественныхъ послѣдствій, — казалось не было бы недостатка въ средствахъ, если бы завистливая судьба не лишила насъ счастья, присоединивъ къ тому, на пагубу Рѣчи Посполитой, величайшее бѣдствіе и раззореніе государства, — именно злое безъ всякой

contentiones, ale naostatek ad dismembrationem consiliorum, pozał się Boże, przychodziło, prez co uno ictu upadała wszytka consulendi o konserwacji oyczyzny activitas. A lube in eo statu non defuere desperationis rationes, pietas in Rempublicam w dobrej nadziei trzymała zelosos in bonum publicam animos y nie się nie opuszczalo, cokolwiek ad reunionem animerum należało. Poszczęścił Pan Bóg erigendo in spem meliores obrady publiczne przez złączone znouu consilia et recollectos civium animos; nie długo iednak cieszyła się Rzecz Pospolita przywroconą nadzieją, kiedy in traktu consiliorum przez Jego Młocci Pana posła Woiewodstwa Czerniechowskiego na dalszą prolon-gacją niepokwalajacego, per protestationem iego zerwana konwokacya, a Rzecz Pospolita omni destituta prasidio bez rady y nadziei została, bo lube z iedney strony persecutionem consiliorum urgebat necessitas, vetabat z drugiey religiosa vocis vetandi observatio, azatum upać musiały wielkie y potrzebne

причины, между соотечественниками несогласіе, но причинѣ котораго, не только часто доходило до вражды и раздоровъ, но даже наконецъ, къ крайнему сожалѣнію, дошло до разстройства совѣщаній; отъ чего однимъ ударомъ упала всякая о сохраненіи отечества совѣщательная дѣятельность. И хотя, въ такомъ положеніи, и были причины отчаеваться, однако любовь къ отечеству удерживала въ доброй надеждѣ ревнителей о благѣ общественномъ, и неупускаемо было ничего, что только могло способствовать къ сближенію умовъ. Благословилъ Господь Богъ возстановленіемъ къ лучшей надеждѣ общественнаго совѣщанія и соединеніемъ снова совѣтовъ и успокоившихся умовъ соотечественниковъ. Однако недолго наслаждалась Рѣчь Пospолитая возникшимъ упованіемъ, ибо вдругъ, во время самыхъ совѣщаній, конвокація разстроилась по поводу протеста его милости пана депутата Черниговскаго воеводства, который несоглашался на дальнѣйшее ея продолженіе; и Рѣчь Пospo-

in publicum et privatum materie ad actum convocationis należące samę tylko naturalem defensionem traktować przyszło, około którey zachodziły, tak znowu wielkie skrupuły y trudności, tak impia voluere fata, zanosіło się powtornie na nowe scissiones et cives bonae spei pleni ad desperationem adigebantur ut tandem nadeszła szczęśliwa godzina y pożądane momentum, gdy uważwszy iako przez wyżej wspomnioną woyska confederacyą, ta Rzecz Pospolita nie tylko iest orbata ab extra praesidio, którego się od tegoż Rycerstwa spodziewała, ale owszem z tey okazji ab intra plena est periculorum, zgodzili się stany Rzeczy Pospolity na spisanie confederacyi, która in suis contentis tym lepiej de statu moderno informować będzie W. M. Mościów Panow, iako y relacie ich mościow panow posłow na seymiku relationis, który ex mente onychże in loco solito na dzień . . miesiąca w roku teraznieyszym składam per charitatem spolney oyczyzny, praw, swobod y wolności naszych obtestando W. M. Mościow

лтая, лишенная всякой защиты, осталась безъ совѣта и надежды. Хотя съ одной стороны необходимость требовала дальнѣйшаго продолженія совѣщанія, по съ другой стороны священнѣйшее соблюденіе права *velo* было тому препятствіемъ, и потому должны были разстроиться великія и необходимыя для общаго и частнаго блага дѣла, относящіяся къ акту конвокаціи. Пришлось только разсуждать о естественной оборонѣ, на счетъ которой возникли также новыя затрудненія и недоразумѣнія. Такъ угодно было злой судьбѣ! Уже готовилась вторично новая распря и исполненные добрыхъ надеждъ сограждане приходили въ отчаяніе. Наконецъ наступилъ счастливый часъ и вождѣнное мгновеніе. Сословія Рѣчи Псполитой, замѣтивъ, что она вышеупомянутою конфедерацию войска не только лишена внѣшней защиты, ожидаемой отъ этого ридарства, но если по этому поводу угрожаетъ ей опасность внутренняя, положили составить конфедерацию, которая своими постановленіями, лучше по-

Panow, abyście z wrodzoney ku dobru pospolitemu żarliwości curam salutis publicæ et conservationis siebie samych przed siebie serio wziąć raczyli, przykładem przodków naszych którzy iako łrwia swoją własną granicę tey Rzeczy Pospolitey rozprzestrzenili et ampliarunt tak y my dla utrzymania złotey wolności fortuny y zdrowia nasze et si quid carius datur litare powinnismy. A ze przyszła day Boże szczęśliwa futuri regnantis elekcia pospolitym ruszeniem per instrumentum generalney konfederacley iest determinowana, stosując się w tym do instrukcley wszystkich niemal Wojewodstw, tedy upraszam W. M. Mości Pana przez miłość oyczyzny tey zebyscie ad omnem casum na obronę oney gotowi być raczyli, przyjąwszy tę prestrogę moję za dwoie wici, ktore W. M. Mości Panom intymię z mieysca mego, Maiestat Boski błagaiąc, żeby nam wszystkim curas publicas

яснить Вашимъ Милостямъ панамъ теперешнее состояніе, а также представить и донесенія пановъ депутатовъ на реляціонномъ сеймѣ, который по желанію ихъ же на обычное мѣсто въ день . . . мѣсяца настоящаго года я назначаю, умоляя и заклиная Ваши Милости любовью къ общему нашему отечеству, къ правамъ, свободамъ и вольностямъ нашимъ, дабы Вы, по врожденному къ общей пользѣ рвенію, основательно позаботились объ общей и своей обязанности, по примѣру предковъ нашихъ, собственною кровью распространившихъ и разширившихъ предѣлы Рѣчи Посполитой. Такъ и мы, для сохраненія золотой вольности, вмуществъ и спасенія нашего, все драгоценнѣйшее намъ должны принести въ жертву. А какъ предстоящее (дай Богъ счастливое) избраніе будущаго Короля народнымъ собраніямъ назначено опредѣленіемъ общей конфедерациі, то, соображаясь, съ инструкціею всѣхъ почти воеводствъ, прошу Вашу Милость Пана, чтобы вы изъ любви къ отечеству были на всякій случай готовы на защиту его, принять это мое напеминаніе, двупратное призваніе, которое я Вамъ по званію моему объявляю;

wszecchnością y nieskonczoną dobrocią swoją miłosciwie do-
pomoc raczył. A ten universal ręką moją podpisany y pieczęcią
utwierdzony, za zdaniem Ich mościow panow deputatow tak z
Senatu iako y ex equestri ordine do boku mego pro communi
consilio ordinowanych do grodow wszystkich według zwyczajai
posyłam.

Dan w Warszawie miesiąca Pazdziernika roku 1696.

моля Бога о ниспосланіи намъ по всемогущему своему и беско-
нечному милосердію — помощи въ общественныхъ заботахъ.
А настоящій универсалъ, собственноручно подписавши и
печатью утвердивши, по обычаю препровождаю во всё города,
согласно съ мнѣніемъ ихъ милостей пановъ депутатовъ, изъ
среды Сената и изъ рыцарскаго сословія, при мнѣ для общаго
совѣта назначенныхъ.

Дано въ Варшавѣ октября мѣсяца, 1696 года.

Якій універсалъ любо мало тутъ потребенъ, еднакъ
положимемъ его для вѣденія куріозомъ и для узнаня поряд-
ковъ волного и правъ своихъ крѣпко стерегущаго народа
Полскаго.

Того-жъ мѣсяца октоврія чрезъ исправителя типографіи
Московской Каріона Истомина, Святѣйшій Патріархъ Мо-
сковскій прислалъ Гетману книгу на Москвѣ печатанную съ
Ново-Греческаго переведенную, *Катихизисъ* именуемую, и
писалъ до Гетмана о томъ сицевую грамоту:

Адріанъ милостию Божіею Архіепископъ Москов-
скій и всея Россіи и всѣхъ Сѣверныхъ странъ
Патріархъ.

Возлюбленному во Господѣ нашей мѣрности, сиву Цар-
ского Пресвѣтлаго Величества, войска Запорожскаго обѣихъ

странъ Днѣпра Гетману Іоанну Стефановичу Мазенѣ всесомовнѣ Архипастирское благословеніе!

На вселеннѣй всеземнаго круга едина въ людехъ Господнихъ вѣра православная католическая державствуетъ во спасеніе, яже и перковь святую Восточную, чрезъ богодухновенная Отець Святихъ ученія утверждаетъ пророко-Гедеоновимъ гласомъ, зовущи во нѣ: *Господи! сіестъ во истинный вѣръ*, всѣ святіи содѣяша правду и получиша обѣтованія нинѣшнаго живота благочестно и грядущаго вѣчнаго на небесѣхъ, Апостоло-вѣщавнѣбо: *безъ вѣри невозможно угодити Богу*, оней же како истинно христіанскому челоуѣку знатися предъ Богомъ и людьми творити доброе и содержати таинства и чини молитвословнїя, во всякихъ душетѣлесноспасителнихъ потребахъ, въ наслѣдіе царства небснаго со Спасителемъ нашимъ Іисусомъ Христомъ и всѣми Святими благоугодившими, книга исповѣданіе Православнїя вѣри мудрованія и содержанія церкви матере нашея восточнїя новопреведеса съ Еллино-Греческаго діалекта на нашъ Славенскій зовема: *Катихизисъ*, сіестъ оглашеніе, и благодатію Божією нинѣ въ царствующемъ градѣ Москвѣ типографією издадеса, юже архипастирскою и отеческою нашею душею въ любовѣ тебѣ послахомъ, да во израдной ползѣ книги тоя прочтанїи твоя любовь душеспасителне и богомудро воспользуешися ко угожденію челоуѣколюбца Господа нашего Бога, и благоденственно здравіе съ любезными тебѣ на премногая лѣта да получиши желаемъ. Писано въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ міровданїя 7204 лѣта, Рождества же Богочелоуѣка Іисуса Христа 1696, мѣсяца октоврїя . . дня.

А книга послалася къ твоей любовѣ отъ насъ справщикомъ типографїи іеромонахомъ Карїономъ Истоминимъ, иже ради и поклоненія молитвеннаго во святую Лавру Кіево-Печерскую поведе, его Карїона въ путешествїи тамо ради нашея мѣрности привѣтствуйте.

Тотъ Каріонъ, исправщикъ типографіи, привезлъ тогда-жъ въ Малую Росію отъ своего мудрованія составленній великій аркушовій букварь, або грамотку для ученія дѣтей потребную, Славенскимъ и Греческимъ языкомъ выразивши въ ней всѣ литеры Рускіе фигурами и лицами человѣческими.

Въ тихъ числахъ по смотрѣнію Божію преставися отъ сея временія жизни преосвященній Θεодосій Углицкій, архіепископъ Черніговскій и Новгородскій. По его же кончинѣ, егда духовенство тоей Черніговской епархіи заходилося о елекціи на избраніе себѣ нового пастыра, тогда отецъ Лаврентій Крещоновичъ, значній и ученій персона въ духовенствѣ Черніговскомъ, игуменъ Свято-Троецкій Иллѣнскій, желаячи себѣ того достоинства архіерейскаго, писалъ до Гетмана Мазепи о томъ дѣлѣ зъ Чернігова, ноеврія 16, таковій листъ свой:

ЯСНЕВЕМОЖНИЙ МОСЦЪ ПАНЕ ГЕТМАНЕ ВОЙСКЪ
ЕГО ЦАРСКАГО ПРЕСВѢТЛАГО ВЕЛИЧЕСТВА ВОЙСКЪ
ЗАПОРОЖСКИХЪ МОЙ ВЕЛЦЕ ПАНЕ ПАТРОНЕ И ВЕЛИ-
КІЙ ДОБРОДѢЮ!

Свѣдатель ми есть Богъ, же до сего часу, а нѣмъ помисливъ когда о вакансѣ архіепископіи Черніговской, а вѣмъ деранулъ Велможности Вашей, милостивому добродѣвѣ моему, въ томъ наприкратися, уважаючи недостойность мою, и на такъ высокое дѣло слабѣи силы мои, до того знаячи, же тотъ святій и превисочайшій санъ архіерейскій въ Божіемъ есть предувѣденіи; по реченному Апостола: *ихъ же Богъ предувидѣ, тѣхъ и предустави, а ихъ же предустави, тѣхъ и призва, сообразни быти образу Сына своего и въ псалмахъ: яко высокъ Господь, смиренная призираеть, и высокая издалеча совѣсть.* Але же многіи поважніи особи такъ зъ Малоі Россіи, яко изъ-за граници, такъ духовніи, яко и мірскіи, зъ которихъ двоухъ толко знаменитшихъ послаю

листи Велможностѣ Вашей, де мене отъ нихъ писаннїи, зичливостю своею побудили мене и не престають побуждати до того. Дерзнудемъ толкнути во двери милостивой ласки Велможности Вашей, милостивого добродѣя моего, а упадаючи до высокопозажныхъ стопъ Велможности Вашей покорше просити, не рачъ Велможность Ваша отъ натривской и добродѣйской ласки своей и мене низжайшого подножка своего, а о ласку Вашей Велможности панскую безпрестанне старающогося отринути. Нехай то будетъ безъ урази Велможности Вашей, же дерзаю прекладати в мои хоть малїи въ той Чернѣговской епархіи труды, же служилемъ вѣрне болшь уже двадцати лѣтъ архіереємъ тутейшимъ, и о ласку ихъ старалемся и постригнися въ той же архіепископской катедрѣ, прислугуючися и Ихъ Царскому Пресвѣтлому Величеству, почавши отъ вѣчно достойной памяти Царя Алексѣя Михайловича, ажъ до сего побѣдоносного Монарха нашего православного, прислугуючися и рейментаромъ побѣдоносного монарха нашего, прислугуючися и ихъ милостемъ паномъ полковникомъ Чернѣговскимъ, прислугуючися отчасти, чимъ змоглемъ, Церкви Хрестовой, чога посвѣдчають многіе зъ друкарни, не толко нашой, але изъ Великоросійской, яко то Евангелія найболшій, блаженной памяти Царя Феодора Алексѣевича виходачія свидѣтельства, не воспоминаю я тутъ конклюдїи и афїкцій, тутъ предъ тимъ въ Малой Россїи нѣгди небывалихъ, а теперь многимъ особамъ почавши отъ самага монарха, такъ зъ Коллегіума Кїевского, яко изъ Чернѣгова зъ завистїю Рмлянновъ дедикованнихъ; що все пошло за власнимъ мовнѣтщанїемъ и початкомъ; а любо въ школахъ не училимъ, моглемъ бы учити, и хотѣлемъ, кгдаби мене архіерей Чернѣговскїй силою не примусилъ зъ послушанїа до своего дѣла, що такъ разумѣю стовтъ за школьное ученїе. А и теперь безпрестанно прислугуюся и хочу прислуговатися Велможности Вашей, щасливѣ намъ господствующоу рейматаровѣ

Малоросійському. Покорне прето Велможности Вашой милостиваго добродѣя моего прошу, нехай ништо тутъ въ сей епархіи нимало трудовъ своихъ веноложивши, а где инде на ласку и славу себѣ заслугуючися, нашихъ хочъ малыхъ заслугъ, якъ кокошъ не загребаеть, и въ вѣчное нехай насъ неவிпицаеть поруганіе, що зо всѣми въ той епархіи сослужителями моими Велможности Вашой патрона и велможного добродѣя моего, яко найпокорнѣй просячи, застаю

Велможности Вашей моего Велможного Мосцѣ Пана патрона и великаго добродѣя найнижайшій подножокъ, всегдашній доживотній работникъ, всѣхъ благъ временныхъ и вѣчныхъ усердно желаючий грѣшній богомолецъ

Лаврентій Крщоновичъ, недостойній ищменъ монастира Свято-Троецкаго Иллиискаго Черниговскаго.

Писанъ ноеврія 16, року 1696.

Щ Е Д У Л А .

Листъ Его Милости пана Красинскаго, его власною рукою писанній, покорне прошу рачъ Велможность Вашу зъ ласки своей знову мнѣ прислати. А Его Милости отца митрополита Кіевскаго копію листу посилаю; а ишіе листи многихъ особъ не посилаю, незатрудняяючи читанемъ Велможность Вашу. Жаль милостивій добродѣю, же мене, якъ изверга якого, и кандидатомъ не положили.

Всеу зъ писаніемъ своимъ таковымъ до Гетмана потруждався отецъ Крщоновичъ и завелся въ той мѣре на ласцѣ гетманской, ибо егда елекція въ Чернѣговѣ на избраніе архіепископа, ноеврія 24, собрася, тогда по недолгихъ разговорахъ, по тому-жъ смотрѣнію Божию, единогласно избранъ на тую архіепископію Чернѣговскую по Углицкомъ архимандритъ Чернѣговскій отецъ Іоаннъ Максимовичъ, мужъ знаменитій и премудрій и сана того достойній. Елек-

ція же тогдaшняя такимъ отправодалася порядкомъ.

Отъ начала Евангелской проповѣди, яко благосостояніе Церкви Христовой истинными слови истиннаго Божія Слова врати адовими неодоляемое есть проповѣданно; такъ и до сихъ часть того-жъ Божественнаго Христа Спасителя милостію неврединю сохраняется. Въ такомъ благосостояніи в Сѣверно-Російская обрѣтаючися церковь, за притомностію и поводомъ отъ Ясневелможнаго Его Милости пана Іоанна Мазепи, Гетмана войскъ Его Царскаго Пресвѣтлаго Величества Запорожскихъ, и ясне въ Богу преосвященнаго Его Милости господина отца Варлаама Ясинского, архієпископа, митрополита Кієвскаго, Галицкаго и всея Малія Россіи, поважныхъ делегатовъ въ року теперешнемъ 1696, ноеврія 24, на елекцію архієпископа Черніговскаго, при епархіалномъ духовенствѣ собранихъ, по давнему обикновенію, зъ волними на кандидатовъ вотами чинять порядокъ.

Висланиіе отъ ясне въ Богу преосвященнаго Его Милости господина отца митрополита Кієвскаго архієпископа предъ всѣмъ соборомъ рукою власною его преосвященства на писмѣ выраженную изъявилъ волю, даючи вотумъ на висоце въ Богу превелебнаго Его Милости отца архимандриту Новгородскаго, а если би Его Милость отецъ архимандрита Новгородскій слабостію здоровья отъ того вимовлялся гонору, теде ясне въ Богу преосвященній отецъ митрополита Кієвскій общому всѣхъ согласуючи изволенію на его милости отца архимандриту Черніговскаго сонзволяетъ.

Отъ особи Ясневелможнаго рейментара делегатове Его Милость панъ Василій Бурковскій, обозвій енералній, Его Милость панъ Яковъ Лизогубъ, полковникъ Черніговскій и Его Милость панъ Іоаннъ Скоропадскій, бунчужній енералній, изводили на висоце въ Богу превелебнаго Его Милости отца архимандриту Черніговскаго зъ своимъ всего рицества, также и панъ войтъ зо всѣми начальними Черніговскаго полку намѣреніємъ и единомысліємъ видати вота:

Согласуючи зась архипастирскому ясне въ Богу преосвященнаго Его Милости отца митрополита Кіевскаго изволенію, висоце въ Богу превелебній Его Милости отецъ архимандрита Чернѣговскій даеъ вотумъ по прежнемъ своемъ усердіи на Его Милости отца архимандриту Новгородскаго.

Превелебній въ Богу Его Милости отецъ игумень Свято-Троецкій Иллѣнскій Чернѣговскій, для теперешней здоровья своего неспособности, висилаючи отъ себе пленѣпотентовъ пречестнаго отца схимника, намѣстника своего, зъ братією, даеъ вотумъ на висоце въ Богу превелебнаго Его Милости отца архимандриту Чернѣговскаго.

Ихъ Милости отцеве катедралніе зо всѣми отцами игуменами, которіе до прежней суплеки приложили руки, также и зъ отцами протопопами и всей епархіи Чернѣговской духовенствомъ единогласно свои на тогожь Его Милости отца архимандриту Чернѣговскаго видали вота.

Его Милости отецъ игумень Рихловскій неспособностю дороги возбраненъ, чрезъ листъ свой до собору елекціалнаго писанній, на висоце въ Богу превелебнаго Его Милости отца архимандриту Новгородскаго, албо кого Духъ Святій избереть, вогуетъ.

Собранніе нинѣ и прежде на суплець до Ясневелможнаго рейментара данной подписавшіеся, единогласно тому событію и совершенію дѣлу желають.

Писаея въ катедрѣ Чернѣговской, при храмѣ Святыхъ Стратотерпцовъ Бориса и Глѣба року вышейименованнаго.

Его Царскаго Пресвѣтлаго Величества войска Запорожскаго емералній обозный Бурковскій.

Его Царскаго Пресвѣтлаго Величества войска Запорожскаго полковникъ Чернѣговскій Яковъ Лизогубъ.

Его Царскаго Пресвѣтлаго Величества войска Запорожскаго емералній бунчучній Іоаннъ Скоропадскій.

Николай Кгрембецкій на сей часъ асаудъ полковій Чернѣговскій.

Лаврентій Крщеновичъ игумень монастыра Святой Троици Иллѣинской Чернѣговской.

Иеромонахъ Герасимъ намѣстникъ катедрн Чернѣговской зъ братією.

Иеромонахъ Пахомій игумень монастыра Андронѣвского.

Иеромонахъ Ѳеодосій Михайловичъ игумень монастыра Кляуговскаго.

Иеромонахъ Иннокентій игумень монастыра Дуницкаго.

Никола Сандоровскій протопопъ Чернѣговскій.

Афанасій Зарудскій протопопъ Новгородскій.

Самуилъ Денисевичъ Хомѣнскій протопопъ Стародубскій.

Ѳеодоръ Богдановичъ протопопъ Березинскій.

Степанъ Іосифовичъ протопопъ Погарскій.

Даніель Миновичъ намѣстникъ Мѣнскій.

Его Царскаго Пресвѣтлаго Величества Іосифъ Евлевичъ зо всѣмъ манстратомъ войтъ Чернѣговскій.

А же на той елекціи помененного отца Крщеновича желаніе презрѣнно, того ради въ монастыру Свято-Троецкомъ Иллѣинскомъ Чернѣговскомъ, для уконтентованія его устроения архимандрія, и онъ Крщеновичъ первій тоя обителя бысть архимандритъ.

Новозбранній тежъ архіепископъ Максимовичъ, преживши на своей архіепископїи лѣтъ 14, чила и вѣщшей и многія трудами своимн рознїя полезнїя житію чловѣческому книги: едни самъ зложивши, другїя зъ Латинского на Рускїй языкъ переведши (яко *Театрумъ Польштикумъ*, *Геліотропіонъ*, *Царскїй путь Креста Господня*, *Алфавитъ свршовїй Богородице Дѣво* вѣршами-жъ, *Параклїсъ* вѣршами и нїніе) и въ друкарнѣ Чернѣговской подруковати велѣвши, на свѣтъ выпустилъ, зосталъ за тїе трудн при нихъ же въ предисловіяхъ много, особливе о вїкторїи Полтавской надъ Шведомъ приписовавъ похвалъ Пресвѣтлѣйшому Государю

Царю Петру Алексѣевичу, пожалованъ отъ него митрополіею Сибѣрскою, хочай може и не хотѣлось ему оная, где заѣхавши скончилъ и животъ свой. По немъ зась въ Чернѣговѣ которіи были архіепископи, о томъ я, за прѣменіемъ того-жь времени *доброю житія моего на неволничов, неизвѣстенъ.*

Того-жь мѣсяца за поворотомъ Петра Волошина зъ Ясць, которій посланъ былъ до Господара Волоского, получивши Гетманъ вѣдомость о перемѣнѣ Дуки, Господара Волоского и о настатю на его мѣсто Господара нового въ Волощинѣ, также о проигранной войнѣ Турецкой подъ Бѣлоградомъ зъ войсками Цесарскими, и знову о приготованнюся Турецкомъ къ пришлому лѣту на войну противъ цесара, также о замислахъ ординскихъ на Малую Росію и о корреспонденціи цѣферной зъ новимъ Господаремъ Волоскимъ, писалъ зъ Батурина ноеврія 26, до Великаго Государа сицевую грамоту:

Доношу покорне Вамъ Великому Государю, Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, же посланецъ мой, именемъ Петро Волошинъ, которого я такъ рокъ, для провѣдываня вѣстей къ Волошкому владѣтелю Константину Дукѣ, сполне зъ его владѣтелевымъ человѣкомъ Савою, виправилъ, повернулся теперь къ Батурину до мене Гетмана, и такъ о себѣ казываетъ: что тоєю отъ мене послакою натрафилъ туда на той часъ, коли тому владѣтелю Константину учинилася перемѣна, въ якомъ затрудненю онъ Петро удержанъ былъ у Гетмана Ханского Степикового брата и отданній зъ челядникомъ своимъ босурманамъ Татарамъ въ руки, отколь самъ онъ Петро утеклъ до Ясць, столной Волоской, а челядника его продано въ Турецкую неволю. Нинѣ теди новій владѣтель Волоскій отпустилъ его Петра зъ Ясць ко мнѣ Гетману безъ жаднихъ писемъ, а прибылъ зъ нимъ Петромъ сполне значній человѣкъ, тамошній именемъ Иванъ Драгвинчъ, которій въ прошломъ времени, тому килконадцать лѣтъ зейшло, владѣтеля Дуки былъ на той сторонѣ

рѣки Днѣпра въ городѣ Немировѣ намѣстникомъ, бо въ ту пору тотъ владѣтель отъ Турекаго Солтана владѣлъ тою стороною; яко теде тотъ Иванъ Драгиничъ, такъ и мой посланній человекъ, такіе сказиваютъ вѣдомости: же того минушого лѣта Турскій Солтанъ самъ былъ съ войсками своими подъ Бѣлоградомъ на войнѣ претивъ войскъ Нѣмецкихъ, толко, наступства тихъ Нѣмецкихъ войскъ не устоявши, утекль съ поля оного, покинувши и обози свои, котории Нѣмци овладѣвши многихъ Турковъ положили въ трупъ, отколь при Нѣмцахъ звязство осталось. Однакъ Турскій Солтанъ, на далшую приспособляючись войну, приказалъ во всякихъ племень вобрати и написовати янчаровъ, хотячи конечно мѣти онихъ сорокъ тысячей; и уже якоби много ихъ написано, а и о томъ сказиваютъ, же въ Яссахъ у владѣтеля Волоского есть то певная вѣдомость, что Ханъ Кримскій всѣмъ ордамъ Кримскимъ и Бѣлгородскимъ приказалъ всякому готоватися и приспособлятися въ походъ военній нивѣшней зими въ Вашу Царскую Пресвѣтлаго Величества Богохранимую державу Малую Россію, о чомъ обширнѣй въ записѣ рѣчей онихъ есть изображено, которій то записъ посылаю я при семъ листѣ моемъ въ приказъ Малой Россіи, для донесеня Вамъ Великому Государю чрезъ Дмитра Несторенка, сотника Батуринаского, при которомъ и его пререченного Петра Волошина для обширнѣйшаго словеснаго о всемъ томъ выписанномъ донесена къ царствующему великому граду Москвѣ выправленъ, а помененного Ивана Драгиничина оставляемъ при себѣ въ Батуринаѣ, которій желаетъ себѣ жити тутъ въ Малой Россіи, хотячи жену и дѣти свои съ Волоской земли сюда зыскати, о которомъ покорственно прошу милостиваго Вашего Царскаго Пресвѣтлаго Величества указу. Еще обрѣтается тутъ человекъ, съ ними-жъ Петромъ Волошиномъ и Иваномъ Драгиничомъ прибылій, породе Малороссійской, которій виѣтъ тамъ въ Яссахъ жену и дѣти, якого съ умыслу владѣтель

Волоскій зъ ними виправилъ приказавши, аби, сюда ихъ до-
провадивши, знову вскорѣ назадъ возвращался для принесеня
ему вѣдомости. Тотъ подалъ владѣтеля онаго циферную
азбуку, якою онъ владѣтель желаетъ зо мною тайнія
чинити обсылки, и того теди я при себѣ удержу до Монаршой
Вашего Царского Пресвѣтлого Величества волѣ, где прошу
покорственно о милостивій Вашего Царского Пресвѣтлого
Величества указъ, если мнѣ зъ нимъ Волоскимъ владѣтелемъ
для вѣдомостей эслати, или тое эслочное дѣло не надоб-
но, а тую циферную азбуку послалъ я въ той же Вашего
Царского Пресвѣтлого Величества Малоросійскій приказъ.
Данъ въ Батуринѣ новеврія 26, року 1696.

Того-жъ року, любо подлугъ унѣверсалу кардинальского
Радзѣвского, въ семь роздѣлѣ прежде положенного, была
конвокація у Поляковъ для успокоеня войскъ звязковихъ,
однакъ кгда безъ жаднаго скутку и волзи чрезъ нѣкоторихъ
покая нежелавшихъ Поляковъ zostала розервана и скасо-
вана, теди нѣктось зъ учонихъ Поляковъ, выдачи въ то
время отчизну свою Корону Полскую явно до упадку и
рушнн чрезъ войска конфедерацкіе и инія внутренніе не-
згоди и замѣшаня наклонившуюся, написалъ о томъ ляментъ
красными ризомаи.

Р О З Д Ъ Л Ъ XXXVIII.

О рознихъ авизіяхъ чужоземскихъ, а найбарзпій Цесарскихъ и Турецкихъ; о подводахъ зъ повѣту Нѣжинскою; о письмѣ до Кочубея архієпископа Синайскаго, о рушеню зъ домовъ въ первой походѣ плавній; о оставленю войскъ на Коломаку и Орели, для осторожности Украиня отъ Татаръ; о преправѣ войскъ за Днѣпръ и войскъ плавникъ чрезъ пороги Днѣпровіе; о письмѣ гетманскомъ до Шейна Боярина, же би ся удержалъ на Волускахъ зъ войскомъ; о рушеню гетманскомъ и боярскомъ плавникъ походомъ отъ Волного порога и Кочкаса; о оставленю Свѣчки полковника зъ таборомъ въ Томаковцѣ; о комендѣ Облдовскаго зъ компаньями землею; о привитанню Гетмана зъ Сѣчи чрезъ Наказнаго Кошового, о прибитю гетманскомъ и воеводскомъ плавнею подѣ Казикерменъ и о приштанню тамъ Гетмана чрезъ Кошового въ лоткахъ зо всѣмъ войскомъ и палбою мушкетною; о болязи нашихъ плынути въ Черное море для вѣдомостей тогдашнихъ, и о заложеню новаго города Таванскаго, о прибитю зъ Ханомъ войскъ зъ Крыму и о добываню чрезъ Конскую Шингера замку; о погромѣ за Казикерменомъ войска коменди Облдовскаго чрезъ орду Блгородскую со взятіемъ въ неволю князя Четвертинскаго и иныхъ; о отпраѣ компаньи зъ конми зъ подѣ Казикермена до табору въ Томакову и о взятю Облдовскаго зъ иными на суда водніе; о войску платномъ Турецкомъ вѣдомствѣ, и ординансѣ Гетманскій до сотенъ Орелскихъ; о метаніи и смятеніи ноцномъ

въ войску нашомъ платкомъ; о лившимся въ низу на Днѣпръ суднахъ Турецкихъ зъ гласомъ арматнимъ, и о поспѣху нашихъ въ строгіи замку Таванского; о доконченіи окозо; о оставленю въ Таванъ и Казикермень войскъ на отпоръ Туркамъ, и о рушеню гетманскомъ и воеводскомъ въ зору Днѣпра отъ Тавани зъ замъшаникою тогдашнюю; о приходѣ подѣ Таванъ войскъ бѣсурманскихъ о добуваню его и Казикермена чрезъ пять недель; о сражототномъ ихъ назадъ отходѣ и о повѣсти Мутанкиной о спѣхъ Турецкихъ поведеніяхъ; о прибитю гетманскомъ зъ воеводою плавною въ таборъ; о отправлъ суденъ водныхъ до Спчи; о прибитю таборомъ до пристани Кодацкой и грамотъ гетманской на Запорожцовъ утискующей на Москеу; о несогласіяхъ Лядскихъ въ избраніи Короля; о многихъ до той Корони конкурентахъ; о елекціи и избраніи на ней и коронаціи Августа, князя и електора Саксонскаго, зъ пропозиціями его предѣ избраніемъ и по избраніи до Рѣчи Посполитой училинники; о резизіи и ресстрѣ ептокъ и урочищъ Днѣпровскихъ, и о трактѣ отъ Мѣшуриною Рогу до Бозу и Очакова.

Року отъ сотворенія всея твари 7205, а отъ воплощенія Господня 1697 року, нимъ Російское поведеніе и походъ первій плавній на низъ Днѣпра ку Казикермену начнется писати, теперь на предѣ того, смотря по порядку мѣсяцей и чиселъ ихъ, полагаются зде нужнѣйшіе авизіи чужоземскіе, въ которыхъ, генваря 26, въ Краковѣ друкованныхъ при многихъ винихъ рѣчахъ тое было доложено, же Цесарь христіанскій отъ самой Вѣденской наббарзѣй зъ Турчиномъ битви, имѣючи непрестанную чрезъ весь часъ тотъ зъ нимъ же Турчиномъ войну, истоцилъ на оную свой Цесарскій скарбъ, а намѣраючи туюжъ войну о панство Венгерское еще зъ тмъ же непріателемъ продолжати призивалъ къ себѣ до Вѣднѣ для совѣта (отколь, бы могъ промислѣти и

собрать скарбу на укомплектованье войск своихъ нужно (потребного) на вышшихъ вождовъ своихъ и урядниковъ генералиссима князя де-Баденъ и маршалка Капрара. О томъ, же другіи авіаніи Польскіи въ Краковѣ, февруаря 16 друкованніи, свидѣтельствовали тоо, что Цесару христіанскому тайніе зъ Андриянополя принесенни вѣдомости, вѣжъ Султанъ, царь Турецкій, любо впалъ въ аппрегендію, заслышавши, что Цесарь христіанскій зъ Французомъ и иними монархами христіанскими мѣеть прійти до енеральной згоди и союза (которій союзъ певнимъ моглъ быти ему упадкомъ и раззореніемъ), и что войска Московскіе отъ Азова новозавозванного, а войска козацкіе отъ Казикермена, недавно у Турковъ взятого, мѣють Чернымъ моремъ на него воевати и наступовати: еднакъ будучи и серна риперского все свое шакль положилъ на континуацію войны, для чего, зъ Кролемъ Перскимъ покой утвердивши и прилаію его обнадеженній зоставши, розослалъ амировъ своихъ до неграничныхъ фортець и комендантовъ для забраня оттоль войскъ президівлиныхъ и злученя до купи зъ главными своими войсками подъ Андриянополемъ, хотячи зъ ними непремѣнно тагнути приходящего лѣта въ Венгри противъ войскъ Цесарскихъ подъ Бѣлградъ. Противъ которого и Цесарь христіанскій взаемне войска своего паче прешлихъ часовъ приболжалъ и пришкожалъ. Такожде Солтанъ, царь Турецкій, во все царство свое розослалъ часовъ для забраня скарбовъ многихъ и провіантовъ wszelкихъ на войско потребныхъ, также рштушковъ и всякихъ амуніцій военныхъ. А особливе приказалъ сурово, аби на Черномъ морю противъ Москви и Козаковъ, въ помощь Хану Крымскому было килко окрентовъ въ поготовости зъ войскомъ, чтобы не доуставля тинъ войскамъ христіанскимъ висѣсти на берегъ гдѣби похотѣли, и тинъ способомъ надѣялся имѣти латвій и безпрепятственній себѣ входъ до Венгеръ противъ войскъ Цесарскихъ.

Таго-жъ року по всемъ панствѣ Венетійскомъ розослави

універсали противко всякимъ помпомъ, строимъ и збиткамъ подь суровимъ караннемъ и конфѣскацію добрь людей упорнихъ и непослушнихъ.

Потимъ вѣйшли кгазети въ Краковѣ, февраля 23 друкованніе, въ которыхъ при вниихъ многихъ рѣчахъ тое въ мѣрѣ обявлено, что Солтанъ, царь Турецкій, жаднихъ пропозицій о покою зъ Цесаремъ и слухати не хотѣлъ, ажби одобралъ у Цесара провинція въ Венграхъ, чрезъ увесь часъ войны въ него завоеванніи; для чого Султанъ Турецкій зъ многочисленними войсками прибѣрался въ землю Венгерскую, не слухаючи и медіація о покою Короля Ангелского посла Меліорда Пакгета; въ заемъ тежъ и Цесарь зъ ксіонжентами и коллегатами своими (яко и внишей рѣхомъ) въ потужніе противъ Турчина войска прибѣрался, и особно шивадру Дунайскую большую отъ прошлыхъ лѣтъ приспособлялъ, хотячи дную упередити шивадру Турецкую подь Петервардинъ на мѣсце приличное. На всѣ войска цесарскіе и коллегаціе раховано вложити зъ скарбовъ цесарскихъ того лѣта 12 милліоновъ Римскихъ. Въ тихъ февруаріевихъ числахъ былъ у Цесара посель Московскій для трактованя зъ Турчиномъ о покою, але ижъ зъ обѣихъ сторонъ Цесарскія и Турецкія на войну забѣралося и надѣя о покою пременялася, теи и посель тотъ бездѣлно отехалъ въ Москву до государа своего. Радостно еднакъ было у Цесаря, же изъ нашей стороны Російской немалій чрезъ двѣ прошлого лѣта о збуреню Казикермена, Азова и вниихъ фортець ставуль Турчиновъ ущербокъ, и пришліи иипрези наши военніи тотже упадокъ бѣсурманину наносити мѣли, ежели бы енералвій трактатъ покою на далшее время мѣлъ зъ нимъ провлектися. Мѣсяца марта о средопостѣ отправодалася ве Львовѣ комиссія Полская чрезъ комисаровъ такъ отъ цѣлой Рѣчи Посполитой, яко отъ войскъ конфедерацкихъ ординованихъ. Потрафляючи, абы войска оіи конфедераціи безъ войны и кровопролітія отъ Рѣчи Посполитой были

уконтентованни за свои килкорочніе покойниѣ Королемъ Собѣцкимъ заведенніи заслуги; о чомъ въ прешломъ року наменилось, якої комисіи zde не полагаю яко мѣй потребной. Еднакъ докладаю тое, ижъ, по докопченіи въ Львовѣ комисіи оной, комиссаре конфедерацкіи кгда учинили реляцію войску своему, что Рѣчь Посполитая прирекаетъ и увѣнняетъ за ихъ заслуги безъ кровопролитія слушне уконтентовати, теди заразъ той звѣнзекъ въ Львовѣ досталъ розвизавъ и увѣрсалъ звязковихъ розодранъ, а маршалекъ конфедерацкій Барановскій при звичайной перорѣ, положилъ бунчукъ конфедерацкій предъ Гетманомъ Великимъ Короннимъ.

Подъ той же часъ, марта 19, прибылъ въ Львовъ до Гетмана Коронного отъ Хана Крымского посланецъ Мурза Магметча и сказалъ Гетману, же присланъ онъ отъ Хана по указу отъ Порти, и при отданю листа Ханского Гетману говорилъ словесно, персвадуючи Полякомъ, аби мѣли покой зъ Кримомъ и Турками, оглядаючися на руину Украинскую Подолскую и въ воеводствахъ Рускихъ и Волинскомъ и на покутню отъ копить и шабель Крымскихъ предъ тымъ станулюю.— Тотъ же Магметча мурза сказалъ предъ гетманомъ Короннимъ, же розказано отъ Порти дѣлати мостъ на Дунаю у Сакчи для прешествія Солтанского зъ войсками своими на оборону Очакову, пришествія Московского и Козацкого до себе чаявшому и для построения знову на Дѣвпрѣ Казикермена и иннихъ фортець разореннихъ.

Тотъ же мурза отъ Хана вносилъ до Гетмана Коронного промоцію за Французскимъ княземъ Деконтимъ, аби принять былъ на королевство Полское. Потомъ, марта 30, донесени зъ Кракова въ Малую Росію такіи кгазети, что въ Константинополю повстала было моровое по килкодесять человекъ на день умерщвляющее повѣтре, для чого и Солтанъ Турскій, въ Андриянополю мешкаючи, приберался на войну въ Венгри зъ Цесаремъ, але по утихненю оногo повѣтра, прибавши въ Цариградъ незначе розказалъ сурово, аби флотъ

и армата морская зъ двома окрентами особо великимъ были вскорѣ споржени и виготовани, якоби той-жъ весни моглъ виправитися отъ Константинополя кораванъ военній на море Черноє, запобѣгаючи Московской и Козацкой импрезѣ, отъ Азова и Казикермена ку Цариграду быти мѣвшой, и стараються всяко о отобраню назадъ Азова: бо тогдашного времени Турки щастемъ Московскимъ и щастемъ Козацкимъ и непомисленною компанѣю, прошлого лѣта въ Венкгрехъ отправленною, также и неблагополучнимъ на морю противъ Венецовъ поведеніемъ, велики были помѣшани и затривожени. Того-жъ часу Солтанъ Турскій, прибывши зъ Андриянополя въ Цариградъ, кгда осматрувалъ флоту своего морского, тогда Капитанъ паша припровадилъ подъ Цариградъ зъ моря Архипелагу сѣмнадцатъ окрентовъ и двенадцатъ ангерѣльскихъ галеръ новоодѣланыхъ; учуство время онъ Солтанъ царь Турецкій, же де тихъ часть былъ адмиѣраломъ, вручилъ коменду надъ флотомъ своимъ на море Черноє противъ Москви и Казаковъ, яко зъ реляци листовой посла Амстердамо-Голлендерского, при Портѣ на тотъ часъ резидовавшего, было о томъ совершеное извѣстіе. Въ тоє-жъ время приказано отъ цара Турецкого, аби жида Цариградскіе непремѣнно зложили и до скарбу Солтанского отдали шесть десять тысячей червонихъ золотихъ; нишіе засъ вѣдомости чужоземскіе, яко то Римскіе, Цесарскіе, Французскіе, Венецкіе, Гишпанскіе, Португалскіе, Ангелскіе, и Персидскіе, яко отъ насъ Малоросіянъ далечайшіа аде не полагаются.

Марта засъ 31, о виготованю тысячи подводъ зъ повѣста Нѣжинского, для занереженя провіантокъ до Сѣчи и Тавани, писалъ Мазепа до всей старшины Нѣжинской такий унѣверсалъ свой:

Ще титулъ звичайной Гетманской.

Цану полковниковъ наказному Нѣжинскому, обозному

судьи, писаревъ, асауломъ полковимъ, сотникомъ, атаманомъ, и всему старшому и меншому того полку товариству, войтовъ, бурмистрамъ и всакого чина людемъ доброго отъ Господа Бога зичимъ здоровья! Можетъ теде Вашмостемъ достатечне вѣдомо, же сихъ лѣтъ для отправуючоїся войны частокротной, по указу Монаршомъ, въ частихъ всякихъ войсковихъ людахъ переѣздовъ вистатчаючіеся подводи людемъ тяглимъ, звлаша у городахъ и селахъ на шляху лежачимъ жиючимъ, наддеръ уже уприкрилися и чрезъ тое они не меншую себѣ узнають быти тяжесть и утискъ, а и теперъ таковижъ прикристи имъ сподѣватися, але кгда по указу Великого Государа нашего, Его Царского Пресвѣтлого Величества, сими часи многое военныхъ припасовъ и хлѣбнихъ запасовъ число на туюжъ военную потребу, якъ до Сѣчи Запорожской, такъ и до города Таванского маєт депровадитися, подъ которое подводъ въ немалъ на тысячу вистатчити надобно будетъ. Ми теде Гетманъ, видячи, же уже во всѣхъ полкахъ люде гуртовими подводами, то на Запорожѣ, то до Таванского города обдѣлялися, а жалѣючи нашимъ усердіемъ гетманскимъ народу посполитого и запобѣгаючи, жеби такимъ налогамъ и многихъ отбуваніемъ подводъ тіе убогіе рейменту нашего люде не были раззоренни и въ конецъ занищенни, уважалисмо и постановилисмо, абы до запроваженя тихъ виготованнихъ до Сѣчи и Казикермена преречонихъ припасовъ и запасовъ всѣ державци маетностей своихъ въ полку Нѣжинскомъ будучихъ, такъ духовной власти, яко и свѣдкой до тоей же повинности належачіе, для полегкости тимъ упрაცованнимъ людемъ учинили помощь, виданемъ зъ своихъ маетностей подводъ, що слушность кажетъ. А такъ прекладаемъ и пилю Вашмости пане полковнику и всей преречоной старшинѣ приказуемъ, абисте слушній во всѣхъ селахъ подъ державами особними будучихъ учинили порухунокъ: колко въ якомъ селѣ людеи тяглихъ винаходится, и по томъ вирахунку, жеби зъ десятка человекъ одна

подвода была назначена и заразъ виготована, такъ где въ селѣ покажется быти людей тяглихъ человекъ сто, то десять подводъ, и если двѣстѣ, то подводъ двадцать было наименовано и написано, а где болшей людей, то и подводъ болше быти повинно, подлугъ сего нашего гетманского приказу; а яко впередъ зайдетъ нашъ ку вамъ указъ, абіе оніе заразъ въ дорогу внизъ рѣки Днѣпра простовали, а можете и сами Вашмостъ тое уважити, же таковое въ подводахъ вспоможенье, послки конечно учинити треба, гдижъ если би прійшло таковій немѣрній тажаръ все однимъ людемъ тяглимъ сего часу отбувати, то конечно-бъ до остатку тягле люде зостали истомленни, да неподобно, абіе тому видолѣти могли, даемо теда на увагу тое вамъ, албо подводи оніе старайтеса вистатчати такимъ способомъ, отъ всякого десятка человекъ по одной подводѣ, яко вижеи именовано, албо на каждую подводу по десять золотихъ грошей зложити и послати чрезъ своихъ людей до Переволочной, где могутъ на тую потребу наймомъ подводи забиртиса, о тое вамъ пилю, пилю приказуючи поручаемъ Господу Богу.

Данъ въ Батуринѣ, марта 31 и року 1697.

Прошлого лѣта Іоаникій, архіепископъ горъ Синайскихъ, отъ невѣрныхъ арановъ зѣло стужаемій и утѣсялемій, для испрошенія милостиѣ на окупъ монастырей Синайскихъ, 5000 рублей заделжившійся, прислалъ въ Малую Россію и до Гетмана старого архимандрита Кирилла, которій, собравши, что могли милостиѣ, отехалъ съ нею до Синаю. Архіепископъ тежъ помененій Іоаникій другого Кирилла, доктора, архимандриту Синайского, сего року для тоеи-жъ милостиѣ въ Малую Россію приславши, писалъ чрезъ него въ мѣсяцю маю до Кочубея, писара енерального войскового, благодарственный такий листъ свой:

**Юанникій милостію Божію Архієпископъ Святія
Горы Синайскія.**

Славетнѣйшему, правовѣрному и православному началствующему пану Василию великому нотарію Ясневолможного Гетмана и нашего въ Духу Святомъ возлюбленнаго сына радость, миръ и милосердіе отъ Бога вседержителя и Господа нашего Ісуса Христа, отъ святія же Лаври просвѣщеніе, помощь и покровеніе, отъ насъ же молитви, благословеніе и прощеніе! Статечная побожность возношаетъ человека, и сіа вся въ разумъ даруетъ блаженства, всемірная же и до конца уподобляющаяся и славетне въ началѣ вознесицая не въ подлѣйшая достоинства, яко же и иннихъ, кгда-жъ яко онихъ горъ не есть далечайше, еже во умѣ виѣстити, теченія Божскаго промишленія егда же тебе собора таковаго единого прилѣжно достойнѣйшаго, поставити близу, славетне урождоного Ясневелможнаго Его Милости пана Гетмана великаго нотарія и секретнаго совѣтника. Славословамъ днесь, еже во Сіонѣ сидящаго Христа отъ нашего архимандрита господина Кирилла старушкв слыхали, еже ку Богу прилежно и во христіяно-духовенствѣ, еже и во благочестіи своемъ произволеніе мѣете, и ко нашему монастыру, молитви же миръ и благословеніе отъ Святаго Духа за такуюю теплую помощь ко вспомоганію, яко же есте, и предъ тмъ любовь свою показали, яко ктиторъ и помощникъ еси нашъ, приялисмо презъ ходатайство ваше великую и богатую милость; и за такуюю помощь Благородія Вашего, которую Ясневелможній Его Милость панъ Гетманъ милостиню прислалъ, за которую исповѣдуемъ безсмертную радость ку добродѣтельной любви вашей ко намъ. Ми же должествующе хощемъ молити въ Троицѣ славимаго Бога, и даруетъ вамъ здравіе, спасеніе, многолѣтствіе въ тишинѣ пребываніе во всею благословенною фамилією дому Вашего, яко помикъ ктиторъ, вкупѣ же и все благородіе потомства Вашего,

во упокоеніе душъ и во блаженствѣ престаршихся, поминан-
юще непрестанно. И во мѣсто того старушки архимандрити,
еще носилаемъ до Милостей Вашихъ другого нашего архи-
мандриту, има ему Кирилосъ докторъ, съ нимъ же и келарь
Мелхиселекъ, да поклонятся до стопъ ногъ великодержав-
ному и Ясневельможному, и просимъ Вашей милости, пріймете
его любовно и ласкавимъ лицемъ, и способствуйте его сло-
вомъ и дѣломъ, и что будетъ въ нуждѣ потребного до Ясно-
вельможного Его Милости пана Гетмана. Ми же между вашей
добродѣтельной помощи хотимъ свободитися отъ безчислен-
ного долгу и тиранства, которое маемъ отъ Араповъ, дол-
жни есми пять тысяцъ рублей на каждій рокъ воздати,
на всякъ часъ труждаемся собрати, а днесь не можемъ, по-
сылати для милости межи народъ христіанскій, отъ великой
войни яко будучи въ той странѣ великое гоненіе, и самися
не знаютъ где подѣти, а намъ що маеть дати. И не где не
маемъ надежди и прибѣжища токмо до милости благочестив-
ого и Великого Государя, и до Ясневельможнаго Его Милос-
ти пана Гетмана, и ко благородію Вашему, до насъ спомо-
жете милостини, что Господь Богъ полежитъ въ сердцахъ
вашихъ на вспоможене монастыря святаго, доколя будетъ
помощь Божія. Ми же яко долженствуемъ просити во Троици
славимаго Бога, да утвердитъ Господь великодержавного
Государя, Царя и Пресвѣтлѣйшаго Господина, и благородія
вашего, да Господь Богъ воздасть за труды ваша въ Цар-
ствіи Своемъ Небесномъ, Господа Бога молимъ, въ вечеръ
и по утрѣ за отпушеніе грѣховъ вашихъ и во блаженствен-
ныхъ и безконечныхъ жизни, где несповѣдвая радость и
безконечное его милосердіе, молитвы и милость и наше
смиреніе, и всему благословенну палатию вашему, аминь!

Отъ Святія Синайской гори, 1697 мая.

*Благородію Вашему всегдашній ко Богу молитвенникъ
Синайской гори Іоаникій.*

Того-жъ року, по указу Пресвѣтлѣйшаго Государя, Царя Петра Алексѣевича, Гетманъ Мазепа, мѣючи зачати первій и никогда небывалій походъ плавній Днѣпромъ въ Чорное море, для промыслу военного надъ Турками, яко повелѣлъ одному войску рейменту своего въ судна водніе по Днѣпру, на розныхъ мѣстахъ виготованнихъ, рупати Днѣпромъ на низъ ку порогу Кодацкому, такъ и самъ зо всѣмъ прочимъ войскомъ козацкимъ землею въ тотъ же походъ рушилъ въ послѣднихъ числахъ мѣсяца мая. А войско Великоросійское отъ Кіева въ суднахъ воднихъ рушило на низъ Днѣпра къ тому-жъ порогу Кодацкому. Новій зась Бояринъ Бѣлогородскій (бо въ прошломъ року Борисъ Петровичъ Шереметовъ отъ воеводства Бѣлогородскаго отставленъ и въ Малтію для воспріятія кавалеріи выправленъ), ближній столникъ и на-мѣстникъ князь Яковъ Феодоровичъ Долгоруковъ, въ тихъ же числахъ мѣсяца мая, рушилъ зъ Бѣлгорода зъ полками пѣхотными и конными Московскими и зъ полками козацкими слободскими для злученія зъ Гетманомъ. А отъ Севска зъ войскомъ Севскаго розряду рушилъ въ тотъ же походъ воевода Севскій князь Лука Феодоровичъ Долгоруковъ. Егда же за рѣкою Орѣллоу Гетманъ зъ помененными князями и воеводами Бѣлогородскимъ и Севскимъ, въ послѣднихъ числахъ мѣсяца іюня, совокупился, тогда по общому совѣту для береженія Украины и городовъ слободскихъ отъ нахождения бусурманскаго zostавлени войска: воевода Севскій на рѣчце Коломаку, а полковникъ Миргородскій Данило Апостоль, добрій молодець и кавалеръ, съ полкомъ своимъ и изъ иныхъ полковъ зъ наказными полковниками и товариствомъ отъ плавного походу оставленнымъ на вершинѣ рѣчки Орели, зъ таковымъ приказомъ, аби бодрствовалъ на утарчки неприятелскіе и зъ согласіемъ пререченого воеводи Севскаго, давалъ имъ належитій отпоръ; на якое военное дѣло съ подъ Кодаку и унѣверсалъ гетманскій ему полковнику Миргородскому отосланъ, аби полковники наказніи, при немъ zostавлени зъ

товариствомъ своимъ его во всемъ слухали, которій універсаль такий есть:

Ш О Т И Т Л Ъ Г Е Т М А Н С К О Й .

Ознаймуемъ симъ нашимъ універсаломъ всімъ наказнимъ панамъ полковникомъ, отъ военного плавного походу при таборѣ поосталимъ, и всему старшому и меншому зъ ними будущому войска Его Царского Пресвѣтлаго Величества Запорожскаго товариству, ижъ, отходячи ми Гетманъ зъ войскомъ выборнимъ, по указу Его Царскаго Пресвѣтлаго Величества, на его монаршую службу въ сей плавній походъ, разсужалисмо и уважали тое, жеби и города Малоросійскіе, въ которыхъ всѣхъ насъ домовки, женніе дѣти найдуются, не безъ оборони найдовалися, знаючи зважа, же непріятели бѣсурмане исконнимъ своимъ поганскимъ обычаемъ не понехають своихъ поганскихъ отправовати подъ оніе втарчокъ. Прето пана Данила Апостола, полковника Миргородского, зъ его полкомъ зо всего войска видѣливши, приказалисмо ему зъ вами сполне полковниками наказними и товариствомъ, при васъ будучимъ, стояти таборомъ вишей городовъ Орелскихъ, надъ тоею-жъ рѣчкою Орелью въ пристойномъ мѣсту. И яко войска Великоросійскіе на Коломаку стоятъ и стояти будутъ при всякой осторожности и готовности до войны непріятелемъ отпору, такъ жеби и онъ панъ полковникъ Миргородскій, зъ вами сполне тамъ надъ Орелью до насъ сщасливого повороту стоячи, чулую по военному обикновенію заховалъ чулость и осторожность, стараючися о тое при помочи Вожой, аби непріятелскіе чамбулы и всякіи ихъ поганскіи купи, якъ подъ Великоросійскіи такъ и подъ Малоросійскіи города на защещеніе народа не были припущени и овшемъ, аби имъ давано належитій отпоръ. За чимъ мѣти хочемъ и ласкаве прихочаемъ и пилно приказуемъ, абисте ви полковники наказніе и все при васъ будучое товариство заразъ

до домовъ своихъ не уходячи и отъ повинной теперешной служби и жеби не ухилаючися въ таковыхъ военныхъ случаяхъ ему пану полковниковъ Миргородскому повиновалися, и зъ нимъ сполне тамъ, где потреба укажетъ, охоче ставали до даваня непріателемъ отпору, для защиты домовъ, женъ и дѣтей своихъ. А хтоби зъ васъ старшихъ и меншихъ оказывался быти озяблымъ и непослушнымъ въ такихъ до цѣлости народной стягаючихся дѣлахъ, то такового позволимъ ему пану полковниковъ Миргородскому, намъ не даючи знати, карати безъ фолгги. Данъ въ таборѣ подъ Кодакомъ, на Кодацкой Днѣпра сторонѣ, іюля 6 дня, року 1697.

Бо слышно было тое тогда зъ языковъ Татарскихъ, что Ханъ Крымскій, зо всѣми ордами своими для вторгненя въ Малую Росію вышедши зъ Крыму, зоставалъ въ всякой готовности въ полю на рѣчцѣ Коленчаку, тилко наджидалъ того, поколь Гетманъ и Бояринъ зъ войсками отъ предѣловъ своихъ удалятся.

По такомъ устроєніи Гетманъ зъ воеводою Бѣлогородскимъ рушили зъ войсками своими до берега Днѣпрового, где выше порога Кодацкого прибывши, начали за Днѣпръ переправоватися, а войска водніе Московскіе и Козацкіе зъ немалою трудностію и ущербомъ себе также судновъ и всякихъ запасовъ переправовалися чрезъ пороги на низъ; за якою перправою обом войска плавніе и земніе не малое время у порога Кодацкого забавити мусѣли; егда же плавное войско всѣ пороги Днѣпровіе переправовалися чрезъ пороги на низъ на низше Волного порога, тогда и земніе войска зъ Гетманомъ и Бояриномъ, зовсѣмъ у пристани Кодацкой, іюля 14, перправившися, рушили тимъ бокомъ внизъ Днѣпра ку помененному-жъ Волному порогу, где 16 іюля прибывши заравъ начали зъ обозу земного въ судна водніе збиратися, для которого убираняся еше и тамъ забавилися дней зъ пять. Въ тихъ днєхъ получивши Гетманъ вѣдомость,

что бояринъ Шеннъ, раззоренній Азовъ знову здѣлавши и добре уфортификовавши и президіумъ значное въ немъ оставивши, поворочалъ до дому зъ войсками Московскими, писалъ до него листъ свой, просячи и предлагаючи ему, аби, для охранененія держави Російской, не поспѣшаючи на Москву, удержался на Волуйкахъ до часу слушного, поневажъ войска преречоніи зъ воеводою Севскимъ и полковникомъ Миргородскимъ оставленніи не доволни были до даня отпору Ханскому нашествію. Якій листъ Гетманскій до Шенна такся въ себе мѣеть:

«Писалъ я предъ симъ до Вашей Велможности, доносячи тое въ якую пору, по указу Великого Государя нашего, Его Царского Пресвѣтлого Величества, въ сію военную зъ войскомъ Его-жъ Царского Пресвѣтлого Величества Запорожскимъ рушился дорогу, а теперъ тое подаю Вашей Велможности во извѣщеніе, же, вѣдючи я Гетманъ зъ войскомъ моимъ тщательное въ томъ военномъ походѣ поспѣшеніе и, пришедши въ злученсея зъ ближнимъ столникомъ и воеводою Бѣлогородского розряду и намѣстникомъ Велико-Пермскимъ, Его Милости княземъ Яковомъ Федоровичемъ Долгоруковымъ и зъ войсками Его Царского Пресвѣтлого Величества Велико-російскими при немъ булущими, приспѣлисмо уже не теперъ до берега Днѣпрового и пристани Кодацкой, где на сегобочную Киевскую Днѣпра сторону зъ таборами переправуючися, немало въ поспѣху своемъ мѣшкоти дознати мусѣлимо, а особливе войско, якъ Велико-російское такъ и Мало-російское, судна водніи на низъ черезъ пороги Днѣпровіи переправуючое, не тлько много и неудобноскоказуемой дознало въ томъ забави, праці и трудости при значномъ небезпеченствѣ, але много его тамъ и надвередилося, немало суденъ порозбивало, и оружія и хлѣбнихъ запасовъ оттопило множество».

«Нинѣ убо всеядною помощію Божією яко я Гетманъ зъ преречонимъ ближнимъ столникомъ и зъ войсками, при

насъ будучими, по тихъ многихъ трудностяхъ и забавкахъ, приспѣлисмо на низъ пороговъ зъ таборами до отрадныхъ мѣстцъ, где и войско въ суднахъ воднихъ будущее чрезъ многіе оніе Днѣпрови, явное въ переходѣ препятіе показуючіи переправившися пороги, пришло зъ нами въ злученіе, а тамъ ставши на пространной и жадныхъ препятій въ собѣ немающей Днѣпровой водѣ. Тутъ яко я Гетманъ, такъ и Его Милость столникъ и воевода, и всѣ Московскіи водніа судна зъ выборными Его Царского Пресвѣтлого Величества ратными Великоросійскими и Малоросійскими войсками, и стараемся, при той же Всемогущей помощи Божественной, на низъ реки Днѣпра ку Черному морю, для чиненя военныхъ промысловъ, исполняючи премоужній монаршіи намъ засланній указъ, и неотложно чинячи нашу въ томъ новомъ плавномъ походѣ належитую Его Царскому Пресвѣтлому Величеству службу. А же увѣдомилисмося о томъ, же Ваша Велиможность зъ Его Царского Пресвѣтлого Величества войсками при себѣ будучими, чинимъ свое съ подъ Азова назадъ щасливое возвращеніе, теде отзиваюся зъ умислу чрезъ сей листъ зъ зичливымъ моимъ до Вашей Велиможности поклономъ, и прошу велце, абись Ваша Велиможность зъ войсками оними, не спѣшачи внутрь краевъ Російскихъ, изволилъ удержатися въ мѣстцахъ Украинскихъ на Волуцѣ для охраненія богохранимой держави, Православного царства Російскаго, отъ приходоу военныхъ непріятельскихъ, ибо мы яко зъ многихъ язиковъ бесурманскихъ, въ сихъ недавнихъ числахъ въ руки наши попавшихъ, такъ изъ выходцоу имѣемъ о томъ неложніи подлинніи вѣдомости, что Ханъ Кримскій, во многомъ числѣ силъ своихъ поганскихъ зобравшійся на сей бокъ Перекопу, на Каланчакъ вышедши, таковое мѣтеъ свое злое умилшеніе и предсезяте, же скоро услышитъ о нашемъ въ нижніи реки Днѣпра мѣстца плавнимъ походомъ приходъ и отъ своихъ границъ отдаленюся, то заразъ зо всѣми оними, на поготовости при себѣ будучими,

поганскими силами хочеть приходити войною подъ города Великоросійскіи и Малоросійскіи, и чинити свои поганскіи военіи промисли зъ продолженіемъ (чого ему учинити не допоможи Господи Боже!). Любо теди яко отъ мене Гетмана оставленъ есть на вершинахъ рѣчки Орели полковникъ Миргородскій зъ полкомъ его и зъ остаткомъ войска ившихъ полковъ, и приказано ему отъ мене чинити всякую осторожность и давати отпоръ прихожимъ непріятелемъ, такъ зъ Его Царского Пресвѣтлаго Величества Севского розряду людами сталъ для того-жъ дѣла на Коломаку князь Лука Федоровичъ Долгоруковъ; однакъ не довольно у нихъ на тоє сили, аби могли отперти потужніи Хана Крымского и зъ ордами наступетва. Прето повторяя прошу я Вашой Велиможности, дабы Ваша Велиможность изволилъ зъ войсками, при себѣ будучими, при чертѣ Украинской удержатися, для постраху и для отпору онимъ Креста непріятелей учинишь тоє Ваша Велиможность, къ великому приподобанію и благоугожденію монаршой Великого Государа нашего Его Царского Величества волѣ, и къ охраненію православныхъ христіанскихъ народовъ, что можетъ быти Вашой Велиможности предъ Господомъ Богомъ и предъ Великимъ Государемъ полезно. Писанъ ниже Волного порога, року 1697, іюля 18».

По виправѣ того-жъ листа, убравшися Гетманъ и воевода Бѣлгородскій князь Яковъ Долгоруковъ въ суда водніе, іюля 20, о полднѣ рушили отъ порогу Волного и отъ Кочкаса плавнимъ походомъ внизъ рѣки Днѣпра ку Сѣчи Запорожской и далей ку Казикермену. При якомъ рушенію килкокротъ на всѣхъ судахъ водныхъ зъ арматъ и дробного оружія выпалено; на земли зась зъ обозомъ оставленъ наказнимъ Гетманомъ Леонтій Свѣчка, полковникъ Лубенскій, зъ такимъ ординансомъ, аби отъ Волного порогу нижше перейшолъ въ Томаковку, тамъ знайдовался таборомъ до далшого указу албо повороту гетманского энзу плавнимъ шествіемъ, а сестренцу своему Ивану Обѣдовскому зъ ком-

панѣями зъ княземъ Юріємъ Четвертинскимъ и зъ дворянами своими гетманскими килко тысячъ приказалъ Гетманъ подемъ простовати неоподаль Диѣпра ажъ ку Казикермену, якожъ такъ и сталося. Въ походѣ томъ плавномъ кожного дня ставаючи на ночь и въ ранцѣ рушаючи зъ пушокъ и мушкетовъ (не знаю для чого) по всѣхъ суднахъ стрѣляно. Третього дня, то есть, іюля 22, Гетманъ стануль отъ Волного порога противъ Сѣчи Запорожской на обѣдъ, где наказній Атаманъ Кошовій (бо уже власній Кошовій Атаманъ Григорій Яковенко найдовался зо всѣмъ войскомъ Запорожскимъ въ плавномъ походѣ около Казикермена), зъ многимъ товариствомъ приплнувши въ лоткахъ, привиталъ Гетмана и, отъ него довольно утрактованій зоставши, отѣхалъ до Сѣчи. Гетманъ зась, зъ воеводою отъ Сѣчи рушивши, іюля 25 стануль подъ Казикерменомъ въ день недѣльній на обѣдъ, где Гетманъ Кошовій преречоній, зо всѣмъ войскомъ своимъ въ лоткахъ на Диѣпру Гетмана привитавши, велѣлъ випалити зо всѣхъ мушкетовъ; отъ которой пальби помрачился былъ воздухъ, хочай и слонце свѣтило, и долго по надъ Диѣпромъ тумани стояли. Того-жъ дня и Обѣдовскій зъ своимъ таборцемъ и войскомъ прибылъ землею подъ Казикерменъ и стануль близко Казикермена въ шанцахъ козацкихъ прежнихъ, тогда когда Казикерменъ былъ пустъ и розваленъ, тилко въ Таванѣ отъ самого початку завоеваня войско Московское и Козацкое найдовалося. Станувши прето Гетманъ и воевода суднами до Диѣпру и берегахъ его тамошнихъ мислили и совѣтовали часто, якъ би отъ Казикермена на низъ плавнимъ походомъ ку Чорному морю рушити и военній промыслъ на немъ учинити, но зъ язиковъ бѣсурманскихъ певную получивши вѣдомость, что флотъ Турецкій Цариградскій (о которомъ вишей въ газетахъ Полскихъ наменилось) на Чорномъ морю для стражи отъ войскъ нашихъ обрѣтається, не посмѣли намѣренного плавного ко морю Чорному походу зачинати, але подъ Казикерменомъ задержавшия, въ пятокъ, іюля 30, въ городку

Таванскомъ по молебнѣ и водосвятіи заложили около старого городка Таванского новій обширній городъ съ великими роскати, для котораго строенія, съ нѣмцемъ инженеромъ былъ нарочно присланъ съ Москви Думный дворянинъ Василій Борисовичъ Бухвостовъ. Того-жъ дня орди Кримскіе до Асламъ-Кермену прибыли, а на другій день, іюля 31, и самъ Ханъ со всѣми ордами, также съ обозомъ, арматами и янчарами, до того-жъ Асламъ-Кермену прибывши, стануль наметами по степу и надъ рѣчкою Конскою внизъ Асламъ-Кермена, а подѣлавши шанцы по надъ Конскою и заведши въ нихъ янчаровъ съ пушками арматами, началъ чрезъ Конскую добувати на островѣ Таванскомъ замку старого Шангеря, албо Муберекъ Кермена, въ которомъ находалося войско наше Московское и Козацкое. А Запорожци съ Кошовимъ своимъ Атаманомъ находалося низше Казикермена въ лоткахъ своихъ више козацкои головы. Августа 2, на сходѣ слонца, часть значная орди Бѣлогородской вдарила нечаянно подъ Казикерменъ на таборець Обѣдовского и, занявши подъ нимъ нѣщось коней, уступила назадъ въ поле; въ тмъ часѣ Обѣдовскій, прибравшися якъ належитъ до войны, побѣгль на судно водное до Гетмана для позволенія и совѣта якъ тамъ поступити, а компанія съ княземъ Четвертинскимъ, съ дворянами и слуга его, неразсмотрѣвши куда Обѣдовскій скочилъ, разумѣючи, що въ поле за ордою, и сами тудажъ въ поле за ордою погнались, нечаяючи отъ нея зрадливыхъ засадокъ. Уводила орда нашихъ въ поле за собою колко было потреба, а наши неразсмотрительно за нею угонилися; егда же приспѣ имъ время однимъ невольничною, а другимъ смертнюю испити чашу, тогда внезапно сила орди съ одной нашимъ въ очи, а другой съ заду съ долинь вибухнуло, и такъ по смотрѣнію Божію заразъ въ нашихъ зломивши погнали на шабляхъ до обозу подъ Казикерменъ, а другіи переймаючи рубали и кололи и ажъ въ самій таборець гнали; въ якомъ разѣ живцемъ взяли князя Четвер-

тинскаго, Стефановича канцеляристу, а зъ дворянъ Витвицкого, Михайловскаго, Шульгу, Галецу и Козловскаго, покоеваго гетманскаго Барановскаго, слугъ Обѣдовскаго трехъ, а зъ компанѣи иныхъ живцемъ взято и порубано: Григорія асаула компанѣйскаго, Рожанскаго сотника Гоголевскаго, Кирила Воронежскаго товарища бунчуковаго и многихъ компанѣйцовъ. Подпадала таяжъ Бѣлгородская орда послѣ того щастя своего и прочихъ дней подъ таборецъ Обѣдовскаго, але уже не вниманила нашихъ зъ него за собою въ поле тилко подъ таборцемъ охотники наши на поединокъ виѣздили и зъ нею по троху встиралося. Гетманъ зась, уваживши потимъ, що для однихкихъ Бѣлгородскихъ силъ нельзя нашимъ компанѣямъ въ малолюдствѣи и на пашу зъ конми отъ таборцу удалитися, отправилъ ротмистра Ростовскаго зъ его и зъ иными компанѣями и зо всѣми конми таборца Обѣдовскаго до великаго табору, що зъ Свѣчкою, полковникомъ Лубенскимъ, находовалися въ Томаковцѣ, а Обѣдовскій зъ иными людьми взялъ до себе на судна водня. Августа 11 изъ низу Казикермена зъ вишной Кодацкой голови Атаманъ Кошовій далъ знати Гетману, что въ многихъ суднахъ воднихъ войско Турецкое пливеть въ гору Днѣпру ку Казикермену, зъ якою вѣдомости во всѣхъ войскахъ нашихъ не меншій уродился страхъ, для котораго Гетманъ, приболшаючи къ себѣ войска, послалъ въ сотнѣ Орелскіе ординансъ, аби къ нему вскорѣ подъ Казикермень прибывали чрезъ такий унѣверсалъ:

Що звичайной титлѣ Гетманской.

Вамъ паномъ сотникамъ Орелскимъ меновите Дриганскому, Китайгородскому, Орелскому, Маяцкому и Нефорощанскому, зо всѣмъ вашимъ товариствомъ добраго узичивши здоровья, симъ нашимъ ознаймуемъ унѣверсаломъ, вжъ прибывшихъ насъ зъ войскомъ подъ Таванскій городъ и подъ

Казикерменъ споткали неприятели бесурмане, и маемъ зъ ними уставичній бой; указуетъ теде того пилная потреба, абы войска за нами позосталие подъ Казикерменъ прибували, яко теде приказалисмо панамъ полковникамъ Гадацкому и Лубенскому зъ таборами найскорѣй до насъ подъ Казикерменъ прибувати; такъ и вамъ такій нашъ Гетманскій за-сладемъ указъ, аби есте заразъ зо воѣмъ сотенъ вашихъ товариствомъ, взявши на мѣсяць еденъ борошна, днемъ и ночью, скорѣй сюда подъ Казикерменъ чинили посигѣхъ, а маете оній чинити такъ скоро, жебисте, спостигнувши пановъ полковниковъ Гадацкого и Лубенского, сполне зъ ними на мѣсце выпрѣченное простовали; а еслибисте не могли онихъ постигнути, теде тимъ же трактомъ, которій оние зъ таборами до насъ идучи уторують, тримаючися берега Днѣпрового, а якъ найскорѣй и найпилнѣй посигѣшали, заховаючи зъ себе пилную и чулую въ той дорозѣ осторож-ность. За чимъ мѣти пилно хочемъ и сурово приказуемъ, аби жадеиъ таковому указовѣ нашему не былъ опречнимъ; а если би хто оній легце себѣ важилъ не послухавъ и ухля-вся тоей войсковою служби, такового упоминаемъ зъ тимъ докладомъ, же срогое и неотмѣнное войсковое на горлѣ отнесетъ каране, той теде волѣ нашей, аби жадеиъ не спротивлялся и повторе пилно и пилно васъ упоминаемъ и при-казуемъ. Данъ зъ полъ Казикермена, августа 10, року 1697.»

Тоеи-жъ ночи зане якосъ мечтанія въ войску нашомъ плавномъ уредилася былъ страхъ и смятеніе, и гласъ триво-жній чрезъ тремби випущенъ баше, занеже издавалося, якобы судна Турецкіе идуть въ гору Днѣпромъ ку намъ, для чого тую ночь переночовавши, всѣ боашіе водніе судна наши фуркати и, далѣй отъ береговъ Днѣпровихъ уступивши, стали на якорахъ по всемъ Днѣпру, а меншіи судна непре-мѣнно по берегахъ знайдошася. Августа засъ 11 на низу Василію албо и далей отъ Казикермена явились на Днѣпрѣ

28*

судна водніе Турецкіе и нѣзъ тридцати штукъ виналено; а наше войско всѣ днѣ прешліе зъ великимъ успѣшеніємъ городъ Таванскій будевали и доканчивали, которого Гетманъ и воевода малъ не щодня осматрували и доканчувати приказивали. Намѣреваючи и сами по доконченю оного назадъ плавнимъ походомъ въ гору Днѣпра повернути, уходячи далшого небезпеченства отъ непріятелей бесурманъ, щоденне зъ Криму коло Аслама городка, а на Днѣпрѣ отъ Очакова примножавшихся.

А такъ отъ заложения нового болшаго городка Таванского, іюля 30, до августа 12, чили 15, городъ оній Таванскій зъ болшимъ по килконадцять штукъ арматъ, на себѣ вищцающимъ, роскатаній зосталъ зо всѣмъ зооруженъ и доконченъ, ровами глибокими и широкими и стѣнами ненизкими каменними, дерновими и земляними обведеній и по стѣнахъ кошами землею наоленними обставленій. По доконченю зась того Таванского города князь Долгоруковъ зоставилъ отъ себе часть певную пѣхоти Московской и надъ ними зоставилъ тамъ же комендантомъ пререченого думного дворянина Василія Борисовича Бухвостова, оставивши ему тамъ же многіе харчевіе всякіе запаси и военніе припаси. А Гетманъ отъ себе зоставилъ тожь певную часть войска городского пѣшого зо всѣхъ полковъ комендерованного и Атамана Кошового Григорія Яковенка зъ тысячю, чи и болше Запорожцовъ. Особно тежь въ пустомъ и ненаправленомъ Казикерменѣ оставилъ Гетманъ на тысячу козаконъ зъ полковъ комендированнихъ при наказаніи полковнику Нѣжинскомъ доброму молодцу Левку Шрамченку, сотнику Олшневскому и полковника Серлудцаго Лукана Шульгу зъ полкомъ его въ томъ же Казикерменѣ оставилъ, узпасивши ихъ доволно борошевыми военними запасами и приказавши имъ единодушно Запорожцами чинити отпоръ мужественній бѣсурманскимъ подъ Таванъ и Казикерменъ наступленіямъ.

По такомъ дѣянїи и устроєнїи Тованскомъ и Казикер-

менскомъ Гетманъ и Воевода князь Долгорукій, августа 15 числа 16, по захожденіи солнечномъ, аки зъ болянію утѣкаючи рушили отъ Тавани въ гору Днѣпра, всіми суднами водними, за наступившую тежъ тогда темною ноцію дознали трудности и въ судахъ водныхъ по Днѣпру замѣшанніи купно же и смятенія. Тоеи-жъ ночи заразъ изъ городка Шинкѣбрея чрезъ Конскую до Буваного войско наше уступило до новой крѣпости Таванской. А переночовавши когда земній и водній непріятель бѣсурмане увидѣли явно отшествія войскъ нашихъ отъ Тавани и Казикермена, тогда заразъ всѣ на островъ Таванскій зъ степу Крымского чрезъ рѣчку Конскую перебравшися и суда Турецкіе водніе Днѣпромъ и Конскою, въ гору рушивши, къ Таванѣ приблизилися, и зъ судовъ висѣдши, а на двое роздѣлившися почали отъ того дня Таванѣ и Казикермена денно и ночью зъ арматъ и мортировъ и дробныхъ янчарокъ добувати, штурми чинити и мины подводити, обераючи и отъ нашихъ войскъ за приводомъ найбарзѣй Запорожскимъ негодлїй встрентъ на свою погибель. Въ якомъ около Тавани и Казикермена военномъ промислѣ бѣсурмане, до пяти недѣль замешкавши и ничего помисльного не вскуравши, тилко много войска своего и значныхъ начальниковъ тамъ потративши уступили зо встидомъ отъ Таванѣ и Казикермена назадъ во свояси. О чомъ я болше не описуючи полагаю зде о всемъ томъ повѣсть Юрія Мултянина, зъ войска водного Турецкого, зъ подъ коменди паша Дорвѣшъ Ахмета, зъ подъ Тавани до Цариграда плинувшаго, утеклого и до Тавани прибылого, а зъ Таванѣ въ Батуринь присланного и, ноеврія 30, въ канцелярїи войскової сицевую повѣсть свою сказавшаго:

Тотъ Молтянинъ повѣдается родомъ зъ Расоватъ зъ узду Силвстрїйского, отца, мати, а нѣ жени не маеть.

Служилъ зъ охоти своей за грошѣ на суднѣ Дорвѣшъ Ахметовѣ пашѣ, которїй подъ Азовомъ суднами будучи зъ другимъ Алл Пашею, которїй зъ войскомъ своимъ землею

до него ввійшовъ, и построили гаремокъ на Кубани. Въ томъ новопостроенномъ городку оставили тин Пашѣ вѣхоти чело-вѣка двѣстѣ тихъ, которіе зъ осады Азовской вѣшли, и Татаръ зтолкожъ при томъ городку покинули. А въ томъ городку армать желѣзнихъ дванадцать штукъ, а шесть та-кихъ, шо шротомъ стрѣляютъ оставили.

Скажуть, же Юсупъ и Кечи-Пашѣ, подъ Таванню будучи, писали до вишпомененнихъ Дервѣшъ Ахмета Пашѣ и до Серескера Али-Пашѣ, абы чимъ рихлѣй подъ Таванъ до нихъ зъ войсками прибували, ознаймучи, же барзо snadно возмутъ въ свою область городки и всѣши силами натомса засажали: мовячи, же въ Таванскомъ городѣ не машъ болше войска козацкаго надъ двѣ тысячѣ, именуочи, кгдажъ инши поугѣкали до домовъ; леть гди на нхъ прекладавъ поме-ненни Дервѣшъ Ахметъ Сераскеръ Али-Пашѣ подъ Таванъ пришли зъ войсками одинъ чрезъ Крымъ землею, а другій около Крыму водою омиллися на своей надѣи.

Бо кгда взяли городъ Таванъ и Казикермень въ облеженъе, и чрезъ пять недѣль оній добували, чинячи волни три при-ступи и подкопи до Таванѣ, а два до Казикермана, стратили въ тихъ приступахъ войска своего Турецкаго шесть тысячей зъ лишкомъ въ трущъ положеннимъ, опручъ раннихъ, межн которими трохъ значнихъ начальнихъ Турецкихъ капитановъ, имено: Емеръ, Агметъ, Ибраимъ забито.

Катаргъ было Турецкихъ подъ Таванемъ и Казикерме-немъ двадцать двѣ, дванадцать бейскихъ, и каждой катарги паномъ былъ Бей и своихъ неволниковъ въ ней мѣлъ куп-леннихъ до работи и всякіи припаси военни.

Самого зась Солтана катаргъ десять, въ каждой катаргѣ якъ въ солтанскихъ, такъ и бейскихъ было людей до битви, опрочъ неволниковъ до работи лопатной належнихъ, по пол-тора ста челоуѣка албо и болше: армать опрочъ ручней стрѣлби въ килку по одинадцать, а въ другихъ по десять, шо шесть штукъ катаргахъ, а особно кгалеть було патнад-

цять, межи котрими кгалетами двѣ кгалеть было великихъ, а людей въ нихъ было человекъ по двѣсти тридцать, армать въ передѣ по три великихъ, а четвертая назадѣ що шротомъ кидаетъ.

Фуркать зъ иншими суднами водними было зъ сорокъ, опрочъ малихъ чолновъ.

А такъ на тихъ всѣхъ суднахъ армать штукъ было болше двохъ сотъ, межи котрими было много такихъ, що мѣли кулѣ въ дванадцать, одинадцать по пяти и по шести окъ. Всего войска Турецкого именуеть було подъ Таваню и Казикерменомъ на тысячей пятьдесятъ: одни въ шанцахъ, други на суднахъ, третии при наметахъ и Ханъ чрезъ ввесь часъ найдовался зо всѣми ордами.

Было у неприятелей такое поганское намѣреніе, же, по тихъ до города Таванского и Казикермена приступахъ валнихъ чиненнихъ, еще замышляли килко день добувати и подкопъ; южь готовали и валъ точили, и на остатній приступъ всѣ силы свои поганскіе приспособляли. А въ тихъ часѣхъ орда Бѣлогородская дала знати, же войска свѣжо государскіе на посилкъ облеженцомъ въ Таванѣ на семь тысящей албо болшь идуть; чого они побоявшися покинули подкопъ робити и армати зъ шанцовъ повитягавши зо всѣми своими поганскими силами въ ночи одійшло прочъ. А потомъ и сторожа ихъ водная Турецкая, горѣ тихъ городовъ о килко миль будучая, дала имъ знати, же тое войско отъ Сѣчи водою къ Таванѣ рушилося.

Повѣдаеть и тое, же межи Пашами чувати было такін поголосин, ижь скоро весна покажется, теди заразъ мають приходити Турецкіе войска Тавани добувати конечно.

Если зась тін Пашѣ, которін теперь зъ войсками подъ Казикерменомъ булв, чи иншіе на пришлое лѣто будутъ приходити, того не знаетъ.

Тое тилко твердить, же Юсупъ-Паша на зиму маеть ити до Очакова зъ войскомъ своимъ: Али-Паша до Кефи,

Дервѣшъ Ахметъ къ Кечѣ-Пашѣ зъ судомъ до Цариграда, а то найбарзѣй для отправленя суденъ, для которыхъ снадно шпелякіе припаси въ Царигородѣ обискатися могутъ.

О Султанѣ Турскомъ, сказуеть, ижъ вѣдомости такіи пришли були трома днями передъ утечкою ихъ зъ подѣ Таванѣ, же Солтанъ Турскій на войнѣ бувъ и битва валная зъ Нѣмецкими войсками була, въ которой десять тысячей войска Турецкого згнуло; самого вейзѣра великого ранено, Пашу значного, именно Мисѣръ Ліовлю забито и чотирохъ пашовъ чи взято, чи забито не знаеть самъ зазь Солтанъ ледви утѣкъ живо.

Тожъ повѣдаеть и во всемъ згажається зъ першимъ и другій азикъ, именемъ Муса Турчинъ, которій подѣ Очаковомъ и Казикерменомъ въ тую пору Турки зъ подѣ Казикермена уступили. По отшествіи Турецкомъ отъ Тавани, кгда принесена Гетману въ Батуринѣ вѣдомость, же неприятели бѣсурмане зъ великимъ ущербкомъ повернули во свояси, тогда Гетманъ со всею старшиною утѣшился, яко Богъ Всемогущій не допустилъ бѣсурманомъ тріумфовати тогда надъ христіянами, за що Ему-жѣ Творцу должное всегда отдавано отъ всѣхъ благодареніе православнихъ христіанъ. А Гетманъ зъ Боляриномъ въ гори Днѣпра до Томаковки, где обозъ зъ полковникомъ Лубенскимъ знайдовался, прибывши, изъ суденъ воднихъ на землю вѣсѣдши, суда всѣ великіи и маліи отпустили въ гору, ажъ до Сѣчи Запорозской, и велѣли оніе вручити въ дозоръ Запорозцамъ, и, о всемъ тогданномъ поведеніи объявляючи, Гетманъ писалъ на Москву зъ Томаковки; а сами таборами рушили въ гору до пристани Кодацкой, где, августа 30, прибывши начали заразъ Днѣпръ преправовати и оттолъ знову Гетманъ о тогданномъ поведеніи о Запорозцахъ и о виданю имъ денегъ зъ скарбу войскового; также о непослушенствѣ ихъ, и о затыгахъ въ Польшу, августа 31, писалъ на Москву до Великого Государа таковую свою грамоту:

«Повернувшись ми, обще зъ ближнимъ Вашего Царского Пресвѣтлаго Величества бояриномъ и воеводою Бѣлогородскимъ и намѣстникомъ Великопермскимъ княземъ Яковомъ Федоровичемъ Долгоруковымъ, зъ плавного походу, зъ подѣ Таванскаго города, въ табори наши надѣ Томаковку, писалисмо къ Вамъ Велѣкому Государу, Вашего Царского Пресвѣтлаго Величества, чрезѣ почту доносячи покорне о всякихъ поведеніяхъ, где доложилисмо и тое, что при отходѣ нашомъ оттоль зъ подѣ Таванска, певнимъ уговоромъ нашимъ, напощеньемъ и предложеніемъ оставилисмо тамъ подѣ городомъ Таванскимъ Запорожцовъ Яковенка Атамана Кошового зъ товариствомъ въ тысячи или болшѣ человекъ, приказавши имъ преожнимъ Вашего Царского Пресвѣтлаго Величества указомъ, аби они въ помощь Вашимъ Царского Пресвѣтлаго Величества ратнимъ Великоросійскимъ людямъ, въ томъ новомъ Таванскомъ городѣ, для обороны оногю, отъ насъ оставленнымъ, чрезѣ недѣль килко забавившихся чинили зъ стороны своей надѣ непріятелю промисль, сколько способу и силы станеть; для чого и грошей, опрочѣ нашихъ прежнихъ дачей, далисмо имъ при отходѣ нашомъ 2000 золотихъ, а потомъ опять зъ тихъ обозовъ отъ урочища Томаковки направивши зъ подѣ рейментовъ нашихъ, на помощь тимъ въ новомъ Таванскомъ городѣ застаючимъ ратнимъ вашимъ монаршимъ людямъ, певную часть войска; писалисмо до его Атамана Кошового и до всего при немъ будущаго товариства, горячо упоминаючи, жеби они яко тимъ военнымъ до Тавани посилаючимся людямъ были до въ проваженныя ихъ въ тотъ городъ поводомъ и помощію, такъ и сами въ чуломъ и чирствомъ находавися противъ онихъ непріятелей подвизѣ и промислѣ, и конечно не отмовлялися тамъ неотходно быти до отходу оттоль тихъ непріятелей, обѣцуючи имъ за тія подвизія въ воннихъ окказіяхъ труды особливую грошовую дачу. О чомъ якій писалемъ до нихъ листъ, того списокъ посилаю нинѣ въ приказъ Малія Россіи, а теперъ надѣ мое

сподѣванье такую мнѣ зъ Сѣчи принесенно вѣдомость, что тѣи Запорожци, подѣ Таванскимъ городомъ отъ насъ оставленіе, недодержавши того своего слова, которое прирекли намъ чрезъ время тамъ въ промыслахъ военныхъ прожити, зъ побудки неспокойныхъ головъ межи собою будущихъ, взяли недобротство противъ того своего Кошового Атамана и, отказавши ему послушенство, всѣ возвратились до Сѣчи, где всецѣло отъ него урядъ атаманства одобрали, а наставили собѣ нового атамана асаула своего бувшаго, человѣка до того уряду неприличного, и жадной значности и васлуги тамъ въ Сѣчи межи ними немающаго

Я теде Гетманъ писалемъ зъ сей дороги до наказного полковника Лубенского, якогосмо выправили до Таванѣ, аби онъ ихъ Запорожцовъ Вашимъ монаршимъ указомъ и моимъ гетманскимъ словомъ всѣхъ ихъ Запорожцовъ сурово упоминалъ, чтобъ они безъ жадной отмови туда къ Таванскому городу ишли и якъ людей отъ насъ посланныхъ въ городъ впровадити, такъ и сами надъ неприятели промышляти старались, що шадячи собѣ на далшій часъ вашу Царского Пресвѣтлаго Величества милость, которая всегда ихъ спомогаетъ и виживляетъ. А тутъ же и о семъ покорственно Вамъ великому Государю доношу, же зъ стороны заграничной, внеслася въ Сѣчь Запорожскую нѣкаясь обмана на службу Запорожцовъ взывающая, по якої оманчивой побудцѣ сего лѣта еще зъ весни двѣ ватаги товариства ихъ, одна пѣшая зъ ватагомъ, прозываемимъ Морозомъ Каневскимъ въ чотирста человекъ, а другая конная зъ Морозомъ, бывшимъ атаманомъ Кошовимъ въ семдесятъ человекъ, поишли въ Польшу, а нивѣ, яко мнѣ донесенно, нѣякійсь кравецъ Шкуринского куреня прибираетъ собѣ ватагу, хотачи въ туюжъ Польшую вти дорогу. И я Гетманъ по должности уряду моего, яко словесно атамана наказного Кошового зъ вишними атаманами куренными и зъ товариствомъ на стрѣчи у мене будущихъ упоминаемъ, аби таковихъ свавола была

завстягнена, такъ и чрезъ листъ мой ганилемъ ихъ въ той мѣре непорядокъ, и приказалемъ своволихъ отъ того заислу завстягати. Эъ которимъ то листомъ монимъ посладемъ до Сѣчи войскового енералного хоружого Еуфима Лизогуба и сотника Конотопского Феодора Кандибу, передъ которими они Запорожцѣ вимовлялися, же будто теперь у нихъ въ Сѣчи нѣтъ жадного такого товариша, которій би туда въ Полщу на службу ходити хотѣлъ. А любо мало эъ нихъ Запорожцовъ чинится службы и таковим, яко вишней положилось, походятъ нерадѣвнѣя, однакъ я запобѣгаючи тому, жебы они не отторгнулись отъ Вашей Великого Государа монаршей Милости, поступилемъ эъ ними ласкаве: на приходѣ моемъ эъ войскомъ плавнимъ походомъ одосладемъ имъ чрезъ руки полковника Чернѣговского три тысячи золотихъ, а самъ, прибувши до Таванѣ, далемъ имъ двѣ тысячи, яко вишней положилось, а на отходѣ тысячу золотихъ, а тутъ до Сѣчи чрезъ преречонихъ хоружого енералного и сотника Конотопского одосладемъ тысячу золотихъ грошей и на каждого атамана по сукну тузинку на жупани, а еще и падро грошей имъ дати обѣщалисмо, есля при Таванѣ найдоватися будутъ. Якіе видатки много скарбцу убогому войсковому учинили убитку. Якіе теде въ передъ ихъ поступки въ службѣ Вашей Монаршой не послушенства являтися будутъ, о томъ долженъ есмь донести Вамъ Великому Государю Вашему Царскому Пресвѣтлому Величеству, Его же прв семъ премилосердной Монаршой отдаюсь благостинѣ.

Эъ обозу отъ переходу Кодацкого,
августа 31, року 1697.

При такой въ Россіи нашей и войскахъ Російскихъ дѣяннѣхъ и поведеннѣхъ, въ Полщѣ Сенаторове и Рѣчь-Посполитая промишляла о взбраннѣ Короля нового на мѣстце покойного увѣятолюбца Собеского, и такъ чрезъ цѣлого-
ТОМЪ 3.

дичное время и вѣдше, по многихъ въ томъ избраніи кон-
троверсіяхъ и несогласіяхъ (бо един, яко и прежде написа-
лось, промовали на королевство Полское зъ Франціи князя
Деконтога, зъ Литвы Сапѣга воевода Виленскій и Гетманъ
Великій Краковскій, секретарь Великій Коронній о корону
стояли. Потоцкій промовалъ королевича Якуба Собеского,
Гетманъ Великій Коронній—королевича Александра, албо
Князя Баварского и инніи желали Князя и Електора Сак-
сонскаго. Цесарь промовалъ евералиссима своего князя де-
Баденъ, или князя Баварского; также и князь Лотаринкѣи
о тую-жъ старался корону поступаючи Пелякомъ миліони
за уложенемя въ тое елекціалное дѣло Пресвѣтлѣйшого
монархи нашего Петра Алексѣевича избранъ, и мѣсяца сеп-
теврїа 15 коронованъ на Королевство Полское Князь и
Електоръ Саксонскій Фридерикъ Августъ, двадцать семъ
лѣтъ вѣку своего имущій, подъ такою кондиціею, что секту
Лютеранскую долженъ отринуть, а Римскую вѣру прїять;
якожъ такъ еще предъ избраніемъ своимъ на королевство
учинилъ.

Прежде того избранія онъ Августъ прислалъ посла
своего до Сенаторовъ и Рѣчи Посполитой Полской зъ та-
кими пропозиціями, якіе тутъ прилагаются.

**Propozycyie do Najasnieyszey Rzeczy Po-
spolitey od nowego Kandydata Najasniej-
szego Xiążęcia Imci Awgusta Elektora
Saskiego, przez Imci pana Ablegata Extra-
ordynaryjnego (z zupełną y wszelką ple-
nipotencyą) ordynowanego podane.**

1. Starozytna najasnieyszego Domu Saskiego zacność starozytnych wsławiona wiekow, y teraznieyszych niezzerwana wiekow, chwalebna czasow z naypierwszemi w Europie Domami w równi celująca obszyrney nieporzebuie delineacye, bo w szczęściu Cesarzach Rzymskich, z których Ottho trzeci grob Świętego Woyciecha nawiedzając, koronę Polscez ofiarował, y naypierwszym krolew Bolesława Chrobrego powitał, iasnieie przez wszystkie niesmiertelność roznemi roskrzewiona

**Условія новаго кандидата, Пресвѣтлѣй-
шаго Князя, Его Милости Курфюрста
Саксонскаго, предложенныя Пресвѣт-
лѣйшей Рѣчи Посполитой Его Милостию
чрезвычайнымъ посланникомъ (имѣю-
щимъ совершенное и всякое полномочіе).**

1. Искони прославившаяся и по настоящее время достохвально продолжающаяся древняя знаменитость пресвѣтлѣйшаго Саксонскаго Дома, сіяющаго среди первѣйшихъ Европейскихъ домовъ, не требуетъ обширнаго описанія. Онъ во всё времена прославленъ счастіемъ Императорами (изъ коихъ Оттонъ III, навѣщая гробъ св. Войцеха, предложилъ Болеславу Храброму Польскую Корону и поздравилъ его первымъ Королемъ Польскимъ), распространялся

kolligaciamy, pełna ozdoby i sławy, niewzruszając domu tego dawniejsze ozdoby, i cokolwiek dawnego wiekami się pokrywa, bo tym zagęszczone historye, napełnione wiegi i sama całego świata pamiętna sława.

2. Co do najjasniejszego Xięcia Jego Mosci Elektora Saskiego pan jest przyrodzonej łaskawości, w samych kwitających latach, bo dopiero dwadzieścia siedm lat mający, z młodych zaręcz do wojennych wypielegnowany czynow, które szczęście przez cały świat ogłosiło. Co sama dobytą Moguncia i odprawione chwalebnie nad Rhenem i w Brabanciey expedycie znacznie świadczą. Tym niesmiertelnym wielkich Antenatów idąc torem z najmniejszą sławą hetmanów w Węgrzech i na dwóch kompaniach, tak dobrze rządził hetmanskim animuszem, że pyszne orientalnego poganstwa nachylił karki i nieustraszonym sercem męstwa i dzielności swojej już chwiejącą się wygraną mądrą przezornością w całość przywrócił, sławny stąd nie tylko na marsowym

разными родственными связями, исполненъ почестей и славы; я не стану уже вспоминать о прежнихъ почестяхъ и о томъ, что уже покрыто древностию, ибо тѣмъ изобилуетъ исторія, наполнены книги, объ этомъ же гласитъ всемирная слава.

2. Что же касается до Пресвѣтлѣйшаго Князя, Его Милости Курфюрста Саксонскаго, то онъ одаренъ врожденною добротою и въ самомъ цвѣтущемъ возрастѣ: онъ имѣетъ только двадцать семь лѣтъ. Съ самыхъ молодыхъ лѣтъ онъ приготовленъ къ военнымъ занятіямъ, о которыхъ счастье возвѣстало всему свѣту. Объ этомъ явно свидѣтельствуютъ покореніе Майнца и достославные походы на Рейнъ и въ Брабантъ. Слѣдуя безсмертному примѣру великихъ своихъ предковъ онъ съ немальною славою предводительствовалъ въ Венгрію, и такъ доблестно дѣйствовалъ въ двухъ походахъ, что преклонилъ гордую выю восточнаго язычества и возстановилъ колеблющуюся уже побѣду силою своего мужества, храбрости и благоразумной предусмотрительности.

polu, ale w niezwycięzonych poddanych swoich tryumfujący sercach, iedynym udzielney dobroci przykładem, kiedy wotom poddanych swoich uprzedzając wspiera dobrodzieystwy, wywyższa łaskami, y nikt się na zwierzchność iego nie poskarzy, y owszem łaskawość iego przeciwko podległym sobie ludzi nie tylko publiczna twierdzi sława, ale y sami Ichmć Panowie obywatele Wielko Polscy, napograniczu dobra swoje mający, toż samo przyznać mogą, zgoła wszelkich attrybutow w tym Panie znajduie się doskonałość, nieporównana rad doyrzałość y oczywiste przyrodzoney dobroci dowody.

3. A co większa, ze sam Bóg Naywyższy, z skrytego wiecznych wyroków swoich przeyzrzenia, najasnieyszego Elektora Saskiego, tey destynując koronie, ieszcze przed dwiema laty za natchnieniem Ducha S-go y z umysłu przedsięwziętey do Rzymu drogi, do prawdziwey wiary Katolickiey przyprowadził y *ad incrementum Kosciola Bozego in Vrbe orbis Domina imbuir*

Прославившись такимъ образомъ не только на воинскомъ пеprищѣ, но торжествуя и въ сердцахъ непобѣдимыхъ своихъ подданныхъ, онъ представляетъ единственный примѣръ особеннаго добродушія, ибо, упреждая желанія своихъ подданныхъ, вспомоцествуетъ имъ благодѣянiями, возвышаетъ милостями, и никто не пожалуется на его управление; напротивъ того о его милости къ подвластнымъ людямъ свидѣтельствуеть не только общественное мнѣніе, но даже Ихъ Милости, паны обыватели Великопольскіе, имѣющіе свои имѣнія на границахъ, могутъ тоже подтвердить. Вообще этотъ Государь обладаетъ въ совершенствѣ всѣми достоинствами: несравненною зрѣlostiо въ совѣтахъ и несомнѣнною врожденною добротою.

3. Но всего важнѣе, что самъ Всевышній, по неисповѣдимому своему предвѣчному предопредѣленію, предназначая Всепресвѣтлѣйшаго Курфюрста Саксонскаго этой Коронѣ уже два года назадъ, по внушенію св. Духа и въ слѣдствіе на-

świętą nauką. Dzieło to iedyney *Wszehmocności Boskiej* oczewisty cud tego, Ktory sam cuda czyni y niepienna wieszczba; bo sam Pan Bóg tym swoim najwyższym powołaniem terował drogę do Korony y wcześniej ufundował do tego prawa; Krolem bądź katolickim: aby ginącey oyczyźnie, z nieba daney wspierał waleczną ręką y padającego swiata machinę, y pamiętnemi w nierychłych czasiech zwycięstw, Othomanską poniżył hardość, na wszystkich nieprzyaciół tej korony wywierając pogrom woienny, poddanym zaś łaskawość y fawory szczerobliwości swojej obficie lejąc.

4. Obawiać się niepotrzeba, aby najiasniejszy Rzecz Pospolitey miał ciężko uciemiezać z najiasniejszym potomstwem swoim, albo mu z intrat Rzeczy Pospolitey najmniejszą część udzielać; bo iednego tylko mając syna, nietylko mu Elektorskich państw z prerogatywą Elektorską y klejnotami należytemi, ale y Luzacyę sobie przyłączoną z przodków

рочно предпринятаго путешествія въ Римъ, призвалъ къ нотинной Каеолической вѣрѣ, и, для преуспѣванія церкви Божіей, просвѣтилъ его святымъ просвѣщеніемъ въ царственномъ градѣ. Происшествіе это есть очевидное чудо всемогущества Бога, Творца чудесъ и ненапрасное предсказаніе: ибо самъ Господь Богъ симъ высочайшимъ призваніемъ проложилъ ему путь къ престолу и заблагоремленно приготовилъ его къ этому сану. Будь Католическимъ Королемъ, чтобы поддержать храбростію свыше дарованное отечество и падающую машину міра и унизить достославными побѣдами Оттоманскую гордость, поражая всѣхъ враговъ Короны и изливая изобильно милости, благоволеніе и щедроты на своихъ подданныхъ!

4. Не надо опасаться, чтобы онъ могъ обременить пресвѣтлѣйшую Рѣчь-Посполитую своимъ достославнымъ потомствомъ, выдѣляя ему изъ доходовъ Рѣчи-Посполитой хотя бы то самую малѣйшую часть, ибо имѣя только

swoich y wszystkie inne prowincie swego czasu ustąpić może, y hoynie go przewidowac. To iuz sam tylko łaskawy wzgląd tak na dobro Rzeczy Pospolitey, iako na potoczne obywatelow interessa, obróci, aby oyczyzna miała obronę, *zaszczyt* wiara święta, stan rycerski ukontentowanie, caley Rzecz Pospolitey ekonomia rząd dobry, osobliwie prawa y swobody oyczystey wolności cnego Rycerstwa, *do ktorych congenito fertur amore*, nienaruszoną niech się zaszczycaią całością; tudzież *seymy y seymiki* w kwitnącey zawsze były y nienaruszoney *obserwanciey* na sławę y pożytek publiczny za rządem Pana.

5. Wakanse *generaliter* wszystkie nie pod szacunkiem pieniędzy, ale pod szacunkiem cnoty y zasług będą rozdawane, aniby się ten ucisk w delikatnym sercu nayiasnieyszego Elektora zmieszczyć mógł, ktorego *generositas* takie *detestatur* wziętki y obwencye: precz od tego Pana oddalone niesłusze datki, gdzie hoyna ręka kazdemu wiernie służącemu nie skąpo udziela łask,

одного сына, можетъ уступить ему въ свое время не только Курфиршескія владѣнія съ правами и принадлежащими къ нимъ драгоценностями, но даже и Лузацію, доставшуюся ему отъ предковъ, также и всѣ прочія провинціи; чѣмъ самымъ можетъ его щедро устроить. Такимъ образомъ онъ обратитъ милостивое вниманіе лишь на благо Рѣчи-Посполитой, равно какъ и на прочіе интересы обывателей, дабы отечество имѣло защиту, святая вѣра—славу, рыцарское сословіе—довольство, хозяйство Рѣчи-Посполитой—хорошее управленіе, въ особенности же, чтобы права и вольности предковъ славнаго рыцарства, къ которымъ онъ питаетъ врожденную любовь, пользовались совершенною неприкосновенностью, а также, чтобы сеймы и сеймики были ненарушимо соблюдаемы на славу и пользу общественную въ управленіе Его Милости Пана.

5. Вообще всѣ вакантныя мѣста будутъ раздаваемы не за деньги, но по оцѣнкѣ достоинствъ и заслугъ; ибо по-

ани заведзiona заслужоных утыскуіе жычлівоў, гдзе каздеога заслуги зна по имениу у неодоудзиченони надаіе добро-дзиеыстыу.

6. Уважаіае заў так завіклане в трудных Рзечи Пospolitey часіеах момента гды звалоне з великим учіскіем на оучызнэу боргове цвїерці заслужоного воыска з мїлау ченіау на знїесїеніе таких чїеазаров офїаруіе Рзечи Пospolitey дзїесїеу мїліоноу ідачеу монеты не на папіерзе, але зараз в рзечу samey *post actum Electionis* рзетелне у істоіне з влїаснеу своїеу вылічы шыкатулу; у лубо друдзы позорным колорем magnifikuїау даікі своїе або под смакіем слодычы розными способами здобїау у заціемнїаїау публічнїе *proposita emolumenta*: слўсзубау іеднак reflexуау учынііе могола Рзеч Пospolita, іезелї способы у substancyїе офїаруїаеуау *tam effusis largitionibus wystarczyć mogą, bo іезелї zkąd inąd zebrane, wyszukane et iniquis conditionibus na kredyt do czasu wzięte summy*, тоу неіерочубаїе

добная несправедлївоу не мोजет даже імїть мїста вь благородномъ сердцї Пресвїтлїйшаго Курфїрста, которїй гнушаेतся всякїми взятками и косвенными доходами. Всякое протївозаконное даїанїе далеко отъ этого Государя; его щадрая рука изобильно награждает милостями всякаго вїрно служащаго; заслуженное усердіе не імїетъ причїны роптать, ибо онъ знаетъ обстоятельно заслуги каждаго и надїляетъ безчїсленными благодїянїями.

6. Имїя вь виду запутанность обстоятельств вь столь затруднительномъ положенїи Рїчи-Пospolitoй, (ибо *борговая* (*) плата заслуженная войскомъ обременяет ее чрезвычайно), онъ для устранения этого бремени охотно жертвуетъ для Рїчи-Пospolitoй 10 мїліоноу ходячеу монетоу, не на бумагї, но дїїствительно, тотчас послї

(*) Вь Польшї иногда случалось, что войска не получали за вїсколькo времени жалованья и эти те денгї назывались *борговыми*—долговїич, оставшїимися за Рїчу-Пospolitoу, недоплаченными.

z wzajemney obligaciey pryncypałow, albo kredytorom swoim będą musieli uiszczyć się przez co Rzecz Pospolita *are alieno obœerata, internis factionibus* co raz się mięsząc będzie, *et in omnibus occurrentiis nie ad rationes boni publici, ale do postronnych interessow non sine gravi involutione et detrimento sui ad rehibendam gratificationem pociągniona* będzie.

7. Odebranie Kamieńca Podolskiego przy nieustraszonym męstwie y odwadze *bierze* na się najiasniejszy Elektor już nie słowne obietnice, ale woysko swoje, y artylleryą własną na dobywanie iego *presentis*, nawet zdrowie y życie swoje oyczynnie oddaie, aby biorąc tyle prac, fatyg, y około Rzeczy Pospolitey pieczołowania z przeszkodą zdrowia swego tak wielkiej spezy prawdziwą sobie w rycerskich walnego narodu piersiach miłość ugruntował.

взбрания отсчитаетъ ихъ изъ своей шкатулки. Хотя и многие другіе наружно превозносятъ свои даванія и украшая ихъ сладкими словами подъ разнымъ благовиднымъ образомъ стараются помрачить выше предложенныя выгоды; но Рѣчь-Посполитая справедливо можетъ разсудить: могутъ ли способы и средства предлагающихъ сравниться съ столь обильнымъ пожертвованіемъ? Ибо если эти суммы собранны, взысканны или взяты на кредитъ недостойнымъ образомъ, то по взаимному обязательству необходимо будетъ расчитаться съ предводителями или кредиторами, почему Рѣчь-Посполитая, обремененная долгами, болѣе и болѣе будетъ приходить въ замѣшательство отъ внутреннихъ раздоровъ, и не столько будетъ занята попеченіемъ о собственномъ благѣ, сколько заботою о постороннихъ пользахъ, о возвращеніи полученныхъ пожертвованій не безъ важнаго своего ущерба и вреда.

7. Пресвѣтѣйшій Курфирстъ, при врожденномъ неустрашимомъ своемъ мужествѣ и храбрости, принимаетъ на себя возвращеніе Каменецъ-Подольска. Онъ предлагаетъ не одиѣ обѣщанія на словахъ, но войско свое и артиллерию

8. Niemiecy Podole, Ukraine, Wołochy, Maltany aby mogli do nayiasnieyszey Rzeczy Pospolitey przywrócić, czy to woyna, czy za nastąpieniem pokoju w pierwszym staraniu mieć będzie, żeby nietylko pomyslnie złotego pokoju wystawił czasy, ale y panstwa nayiasnieyszey Rzeczy Pospolitey w dawney *obszernosci* Sarmackiego panstwa rozprzestrzenił, y ktorekolwiek odpadłe przywrócił do Rzeczy Pospolitey, w czym iedyne swoje staranie mieć będzie.

9. Więc żeby na potym na wszystkie niespodziane nowych wojen przypadki iako naybespieczniej obwarowana była Rzecz Pospolita deklarunie nayiasnieyszy Elektor na iakiokolwiek zachodzące niebezpieczeństwo, sześć tysięcy woyska swego na żądanie Stanów Krolewstwa dać y własnym kosztem prowadzić albo też gotowymi pieniędzmi na zaciągnięcie rowney

на отнятіе оного. Онъ для отечества посвящаетъ даже жизнь свою и здоровье, дабы, приемя на себя столько трудовъ, безпокойствъ и заботъ о Рѣчи-Посполитой, съ ущербомъ здоровья и столькими издержками, могъ укрѣпить любовь къ себѣ въ рыцарскихъ сердцахъ вольнаго народа.

8. Не менѣе того первѣйшею его заботою будетъ возвратити Пресвѣтлѣйшей Рѣчи-Посполитой, войною, или же посредствомъ мирныхъ переговоровъ; Подолю, Украинну, Валахию и Молдавию, чтобы не только возстановити блаженныя времена золотого мира, но и привести къ прежнему объему Сарматскаго государства области Найяснѣйшей Рѣчи-Посполитой, и возвратити когда либо отъ нея отторгнутыя; это будетъ главнымъ его стараніемъ.

9. Итакъ, чтобъ на предбудущее время, на всякій непредвидимый случай новыхъ войнъ по возможности была обезопасена Рѣчь-Посполитая, обѣщаетъ Пресвѣтлѣйшій Курфирсть, на случай угрожающей опасности, шесть тысячъ войска своего по требованію Королевства выставити и содержать на свой счетъ, или же для удовлетворенія общей

liczby woyska potrzebie publiczney *subvenire*. Czego wszystkiego Stanom Rzeczy Pospolitey zostawuie *liberam dispositionem*.

10. Jeżeliby też *per commutationem* ktoregokolwiek Xięstwa swego mogli z biskiem w sąsiedztwie *transigere* o którąkolwiek daleką lub bliską tey Rzeczy Pospolitey prowincyą y onę do Korony przynależytym podług słuszności od najiasniejszey Rzeczy Pospolitey respekcie przyłączyć, tedy wszelakim do tego sposobem y *usitowaniem* starać się będzie, prawdziwą ku Oycyzynie tey *obowiązanego serca* pokazując intencyą.

11. Restawracią monety, która iak w tych kraiach iest zła y zepsowana, tak w państwach Najiasniejszego Elektora bardzo dobra y wyberna, sama wspaniałość geniuszu *pana tego* naprawi y *commercia* do kwitnącego przyprowadzi stanu; maiać do tego tak wielkie *commoditates* z Lipska y z inszych kraim, y cokolwiek obligowana Stanom Rzeczy Pospolitey będzie mogła

потребности дать наличными деньгами для сбора такого же количество войска; что предоставляет на благоусмотрѣніе государственныхъ чиновъ Рѣчи-Посполитой.

10. Еслибы случилось вступить въ споръ и домогаться отъ сосѣдей какого либо своего княжества въ замѣнъ на другую провинцію, въ смѣжности или въ отдаленіи отъ Рѣчи-Посполитой находящуюся, чтобы присоединить ее къ предѣламъ государства, то по надлежащемъ со стороны Республикы разсмотрѣніи онъ позаботится о томъ всевозможными способами и стараніемъ, оказывая истинную любовь свою къ отечеству.

11. Высокимъ гениемъ государя, будетъ проведена реставрація монеты, столько въ здѣшнихъ краяхъ плохой и испорченной, сколько въ земляхъ Пресвѣтлѣйшаго Куршета чистой и отборной, и торговля придетъ въ цвѣтущее состояніе, такъ какъ у него столько средствъ къ тому въ Лейпцигѣ и другихъ странахъ; и что только благодарное добродѣтельное можетъ сдѣлать для Рѣчи-Посполитой,

wyświadczyć propensia, pewnie na aktualney nie zcidzie applicacyey.

12. Szkołę Rycerską na ćwiczenie młodych ludzi w matematyce żołnierskiej, w fortyfikacyach y wszystkim ćwiczeniu żołnierskim, kosztem swoim wystawi, aby młodź szlachecka wrodzony geniusz do czynow woiennych iak naylepiey sposobila.

13. Fortece wszystkie iak w naylepszym porządku *conservabit et quidquid ad veteris et presentis militiae normam ingeniosus excogitavit* amor chętnie y ochętnie nayiasnieyszey Rzeczy Pospolitey *litabit et omnia promissa firmiter* zachować obiecnie. W czym wiareę swoią przez tegoz Pana Ablegata swego iak naysolenniey oswiadcza y wszelką bezpiecność deklaruie.

14. A tak gdy nayiasnieysza Rzecz Pospolita doskonałego w szczęściu y dobroci pana, niezwycięzonego w męstwie y odwadze *nullis colligationibus ad aemulas in Europa domos*

все навѣрно будетъ имъ дѣйствительно исполнено.

12. Построить на свой счетъ военное училище для обученія молодыхъ людей математикѣ, фортификаціи и всякому военному знанію, дабы благородное юношество, могло какъ можно лучше развить врожденную способность къ военному дѣлу.

13. Всѣ крѣпости будетъ содержать въ самомъ лучшемъ порядкѣ, и съ великою охотою предприметь сдѣлать для Рѣчи-Посполитой все, что только искусство ввело въ обычай въ древнемъ и новомъ войскѣ, а также исполнять твердо все обѣщанное, въ чемъ торжественно чрезъ своего посланника удостовѣряетъ, и обѣщаетъ всякую безопасность.

14. Итакъ если Найяснѣйшая Рѣчь-Посполита вольными голосами возведетъ на престолъ совершеннаго въ счастии и добродушии государя, непобѣдимаго въ мужествѣ, несвязаннаго ни зависимостію и никакими связями съ

obligatum, albo iakieykolwiek dependencyi obnoxium przez wolne głosy na tron swój podniesie, pobłogosławi same niebo tak szczęśliwey elekcyi iako Pań Bog pokazał łaskę wszechmocney prawicy swojey, wokowawszy najiasniejszego Elektora na łono y w liczbę powszechney Matki Kościoła Bożego tak y daley będzie trzymał, doda siły *ad ampliora* teyże Świętey Religiey *et gloriosi regiminis incrementa*; zwłaszcza kiedy najiasniejszy Elektor, nie z chęci panowania, która *cunctis affectibus flagrantior bywa*, ale z szczególney miłości ku wierze y naydroższej wolności na tę się konkurrencją odważył, iedyń w Samym Bogu pokładając ufność, że zagrzeie serca wolnego narodu, nakłoni głosy obierających, zniewoli affekty wielkich obywatelów, y do pożądanego myśli y chęci najiasniejszego Elektora przyprowadzi końca Ten, Który daie Krolewskie na głowy Korony, przed Którym upadając na kolana drżą narody.

соперничающими Дворами Европы, тогда само Небо благословить столь счастливое избрание; такъ какъ Господь Богъ явилъ милость Всемогущей десницы своей, призвавъ Пресвѣтлѣйшаго Курфирста на лоно и въ составъ общей Матери-Церкви Божіей, такъ и впредь будетъ его сохранять, придасть силъ для вящаго той же святой Религии приращенія, и для достославнаго управленія, тѣмъ болѣе что Пресвѣтлѣйшій Курфирстъ, не изъ желанія царствовать (которое свлѣнѣ всѣхъ прочихъ страстей), но изъ особенной преданности къ вѣрѣ и драгоцѣннѣйшей свободѣ, рѣшился на это сонскательство, единственно полагая надежду на самаго Бога, что согрѣетъ сердца вольнаго народа, преклонитъ согласные голоса избирателей и расположеніе знатныхъ согражданъ и приведетъ къ вождеденному концу помыслы и желанія Пресвѣтлѣйшаго Курфирста—Тотъ, который возлагаетъ на главы короны, предъ Кѣмъ падая на колѣни трепещутъ народы.

Wyimując wszystkie skrupuły w punkcie wiary Katholickiej, którą prawdziwie przyjął Xiążę Imć Saski, jeżeliby kto powątpiewał, dla lepszej y zupełney informaciey pytać się jego mości Xiędza Nunciusza Papieskiego y Jego Mości Xiędza Biskupa Passawskiego posła Cesarskiego, którzy dobrą wiarą toż samo stwierdzą.

По елекциѣ зась и избрании на ней на королевство Полское Князя и Електора Саксонского нимъ пришло до присяги, такая отъ него Августа до Становъ Рѣчи Посполитой на писмѣ Латинскомъ подана пропозиція, яка аде на Полскомъ языкѣ прилагается:

Proponyca od Jego Krolewskiej Mości po Elekciei Stanom Rzeczy Pospolitey nim przyszło do przysięgi super pakta conventa, to iest na ustawę praw koronnych podana w ten sens z łacinskiego na Polski ięzyk tłumaczona.

Ponieważ bez rozerwania summienia moiego przysięgać mi przychodzi, dla tego takie pakta conventa wyciągam, którym bym mógł dość dostatecznie uczynić, albowiem obiecać y

Чтобы устранить всякое сомнѣніе относительно Каеодлическаго исповѣданія, которое дѣйствительно призналъ Его Милость Герцогъ Саксонскій, еслибы кто усомнился, можно для лучшаго и полного удостовѣренія обратиться къ Его Милости Папскому Нунцію и къ Его Милости ксендзу Епископу Пассавскому, Императорскому послу, которые это подтвердятъ по совѣсти.

Предложеніе сдѣланное послѣ избранія Его Королевскою Милостию государственнымъ чинамъ Рѣчи-Посполитой, предъ принятиемъ присяги на пакта конвента (то есть на Коронное уложеніе) въ переводѣ съ Латинскаго языка на Польскій гласитъ слѣдующее:

Такъ какъ мнѣ должно присягать безъ нарушенія совѣсти, потому, я и требую такихъ пакта конвента, которые бы я могъ исполнить совершенно удовлетворительно, ибо

podiać się, a nie dosyć uczynić iest rzecz iako summieniu szkodliwa, tak reputacyey nieprzystoyna: Abym tedy (nie day Boże) w iakich nie zostawał przymówkach, albo w wieczną, która z sławnego fundamentu założenia pochodzi, nie popadł ohydę, zwłaszcza w wypełnieniu artykułów, tak się stanom Rzeczy Pospolitey wytłumaczam. Naprzod tronu y maiestatu tego dostąpić, nietylko żebym myślił, ale za głosami ludzkiemi aby wola Boża daleko odemnie w tej mierze nie zostawała, wszystkiemi starałem się sposobami; zaczym ieżeliby kto się znalazł zarzucając, iż był na te głosy przenaięty y skorumpowany przezemnie, Bogiem się swiadcę, że iednego słowa z ust moich nie słyzał, ani takowych miał w zleceniu materiey, gdyż najmnieysze słowo moje na iedney równo z żywotem własnym pokładam szali.

A co się tycze obligu moiego Krol Imć przeszły Michał przyobiecał był tylko szczegulną Kamieńca Podolskiego fortyfi-

объщать и взяться за что либо и не исполнить, такъ же протявно совѣсти какъ и чести. И такъ для того, чтобы я (не дай Богъ) не подвергся какимъ либо упрекамъ или же вѣчной ненависти происходящей изъ похвальнаго основанія; въ особенноти въ исполненіи статей такъ объясняюсь предъ государственнымн чинами Рѣчи-Посполитой: во-первыхъ, я не только не думалъ о достиженіи трона и величества того, но даже старался всѣми силами о томъ, чтобы на людскіе голоса воля Божія въ этомъ дѣлѣ не была отъ меня далекою, и потому если бы кто нашелся возразить, что онъ къ подачѣ голоса былъ подкупленъ мною, то свидѣтельствуюсь Богомъ, что онъ не слышалъ отъ меня ни слова и не имѣлъ въ этомъ дѣлѣ никакого порученія, ибо я малѣйшее свое слово наравнѣ съ жизнію кладу на одной чашкѣ вѣсовъ. Чтоже касается моего обязательства покойный Король Его Милость Михаилъ обѣщалъ укрѣпить одинъ Каменецъ Подольскій, заставши всю хозяйственную часть

каца, заставшы wszystkie економіе we wszelakіey całosci, a do wypłacenia długów nie był obowiązany okrom pałtory kroć sta tysięcy złotych: czemu oboygu tak fortyfikaciey iako y wypłaceniu nie dosyć uczynił.

Teraz zaś samey prowizіey Nayiasnieyszey Krolowey Imci dwa kroć sto tycięcy wypłacić potrzeba, na którey wypłacenie wszystkie nie мал obrocić się muszą економіе.

Сіа зас publiczne po wielu mieyscach za woyną Турецką poodchodzili. A do tego y економіе temi czasy zdezelowane, naylepszą tego wszystkiego пан Подскарби Коронны uczyni relacją.

Але троchy odstąpiwszy od tego punktu z przeszłych пакт względem abdyкаciey, aby był wymazany, o to usilnie upraszam, nie dla tego iednak, abym wolą miał na swoje mieyscё kogo inszego посадić, але gdy będё так usługą оyczyźnie upracowany, iako y самemi zfatygowany latami, aby mi было niewolno uprosić sobie przyrodzoneго покоіu, на то żadną miarą

во всей исправности, но къ выплатѣ долговъ не былъ обязанъ за исключеніемъ лишъ 150,000 золотыхъ, но этого и другаго, какъ укрѣпленія такъ и уплаты не сдѣлалъ.

Теперь же на одно содержание стола Пресвѣтлѣйшей Ея Милости Королевы слѣдуетъ върасходовать 200 тысячъ, на уплату которыхъ должны быть обращены доходы со всѣхъ экономическихъ имѣній.

Общественныя подати, по случаю Турецкой войны во многихъ мѣстахъ отошли. Сверхъ того економіи разорены въ наше время. Обо всемъ этомъ наилучшій отчетъ дастъ панъ Подскарбій Коронный.

Немного отступая отъ прежнихъ Pacta conventa, усерднѣйше прошу о томъ, чтобы статья объ отреченіи отъ престола была вычеркнута, не для того, впрочемъ, чтобы на свое мѣсто посадить другаго, но я никакъ не могу согласиться на то, чтобы нельзя было мнѣ просить натурального спокойствія, когда буду вънурень службою отечеству и

zezwoić nie mogę. Panem Bogiem świadczę, Który wszystko wie y wszystkie ludzkie przenika skrytości, ze tak wielki ciężar nie dla iakiey inszey biorę na się przyczyny, tylko dla należytey maięstatowi Boskiemu przysługi, zachowania wiary chrześcianskiej, a obrony strapionej oyczyzny; bo ponieważ się tak zdało łasce ięgo przenaświętszey, której zawsze nad sobą doznaię, że zgodnie na tym zasiadam tronie, w nim samym moia ufność, iż te krolewstwo ze wszystkiemi granicami do dawney przywiode szczęśliwości. Więc że ia w Warszawie mieszkać nie myślę, ale tam bydz, gdzie idzie o chwałę Boską, o całość Rzeczy Pospolitej y o stracone prowineye, aby do takiego żniwa do osoby moiej ludzie obmyślani byli, gdyż ia poki ze wszystkich stron nie obmyślę oyczyznie moiej bezpieczeństwa, żeby po tych tryumfowała paroxyzmach, ciesząc się z požądanego pokoiu, poty zadnego nie uczynię powrotu. A więcey deklarować nie mogąc y inszych zadnych nieczyniac obietnic y ofertów, ktoremi bym

преклоннымъ лѣтми. Богомъ свидѣтельствуюсь вѣдущимъ и проникающимъ всѣ человѣческія тайны, что такое великое бремя принимаю на себя не по какой либо другой причинѣ, какъ только для довѣющаго Господу служенія и для сохраненія христіанской вѣры поверженнаго въ горестъ отечества, ибо такъ угодно было свѣтлѣйшей Его волѣ, которую я на себѣ всегда испытываю, чтобы по общему желанію возсѣлъ на этомъ престолѣ—въ Бозѣ мое упованіе, что я это Королевство со всѣми его предѣлами приведу въ прежнее благосостояніе. И такъ какъ я не думаю постоянно жить въ Варшавѣ, но намѣренъ быть тамъ, гдѣ дѣло идетъ о славѣ Божіей, цѣлости Рѣчи-Посполитой и объ утраченныхъ провинціяхъ, то нужно, чтобы для этой жатвы приисканы были люди мнѣ въ помощь, ибо я до тѣхъ поръ пока со всѣхъ сторонъ не упрочу безопасности моего отечества, чтобы оно послѣ столькихъ потрясеній, восторжествовало, наслаждаясь вожделеннымъ спокойствіемъ, то до тѣхъ поръ

мiał zdradzać Rzecz Pospolitą y swoje zawodzić summienie, oto obarczoną wszystkimi nieszczęśliwościami oycyznę własnym zdrowiem bronić będę. Do czego mi Chryste Boże dopomóż Królu Królow, Ktoryś mię na tym posadził maieście.

Do ukontentowania zaś Rzeczy Pospolitey te punkta przyjmuję:

Kleynoty zastawne u woyska cudzoziemskiego wykupić y oddać do skarbu obiecuję.

Summy na Starostwie Pniewskim pułtora kroć sto tysięcy odstępnuję.

Lwow swoim kosztem ufortyfikować podejmuję się
Szweckie posiłki mieć będę.

Także summę pieniężną na woyska od Krola Imci Francuzskiego, przez ktorego y o pokoy z Turkiem staranie mieć usiłuję.

отнюдь возвращаться не стану. Болѣе ничего не будучи въ состояніи обѣщать, и потому не давая никакихъ обѣтовъ и надеждъ, которыми я могъ бы обольщать Рѣчь-Посполитую, обманывать свою совѣсть, буду защищать своею кровью отечество, обремененное всѣми несчастіями. Въ чемъ помогни мнѣ Христе Боже, Царю Царей, поставившій меня на этомъ тронѣ.

Для полнаго удовлетворенія Рѣчи-Посполитой принимаю слѣдующія статьи:

Обѣщаюсь выкупить и возвратить въ казну kleynoty, заложеныя въ чужеземномъ войскѣ.

Уступаю суммы, слѣдующыя мнѣ со Пневскаго староства полтораста тысячъ.

Берусь укрѣпить Львовъ на свой счетъ.

Буду имѣть вспомогательное Шведское войско.

Также деньги и отъ его Милости Короля Французскаго, при посредствѣ котораго я стараюсь о мирѣ....

По такихъ пропозиціяхъ належитимъ порядкомъ Король новозбранній Августъ виконавъ Рѣчи-Посполитой присягу на захованье древнихъ правъ и волностей шляхетскихъ, потомъ съ великимъ триумфомъ и радостію въ Краковѣ септемврія 15 zostałъ коронованъ. По такомъ въ Полщѣ состояніи, Россіи наши Великая и Малая, по фатигахъ предъ описанныхъ военныхъ земныхъ и плавныхъ, въ домахъ спочиваючи, на пришлое лѣто о маршу военномъ подъ бесурманскіе жилища думали и замышляли, и яко рѣка Днѣпръ, по приказу гетманскомъ, съ своими вѣтками и всякими урочищами, почавши отъ Переволочной внизъ ажъ до самого Лиману Очаковского, чрезъ полковнича Полтавского и Козаковъ тамъ быванихъ, zostałъ ноеврія 24 зревѣдованъ и нзрегистрованъ невѣдомо для чого, такъ и трактъ отъ Мѣшурниного Рогу до Очакова, до Бѣгу и Пѣщаного на немъ броду zostałъ въ канцеляріи войскової описанъ; и яко реестръ вѣтокъ Днѣпровихъ, такъ и трактъ оній для вѣденія въ потомніе времена zde полагається сиче:

Реестръ рѣчокъ и прикметъ, по обохъ сторонахъ реки Днепра зостаючихъ, отъ города Переволочной починаючихся. Присланъ въ канцелярію войсковую Енералную въ Батуринъ отъ полковника Полтавского, року 1697, ноеврія 24.

Напродъ сичъ бокомъ, що отъ

Переволочной:

1. Рѣчка Ворскло въ Днѣпръ
впадаючая.
— — Орель.

Потомъ боку Днепра рѣчки и прикмети почавши отъ самой Переволочной, албо отъ Мушуриного року:

1. Рѣчка Омелникъ.
Балка Свѣдковская нижей
Ревучого.

Рѣчка Чаплинка.	Рѣчка Свиноквка.
— — Протовчъ.	— — Домонтканъ.
— — Самаръ.	— — Савотканъ.
— — Вороная.	Балка Щуровская.
Рѣчки Осокорувки, одна
ниже Пѣсковатого,
а другая противъ
острова Дубового.	— — Романкувская.
Рѣчка Таволжная.	— — Котувка.
Рѣчки Волниъ вижеи Та-
тарской Головы.	— — Тарамская.
Рѣчка Кочкаска.	— — Становая.
— — Московка.	— — Сажавка.
— — Конская.	Рѣчка Сура.
— — Анчакракъ.	Балка Звунская.
— — Карачакракъ.	Рѣчки Вовиѣжки.
Балка Малака.	Рѣчокъ Будилокъ Радомъ.
Рѣчка Аталикова.	Балка Таволжанка.
— — Бѣлозурка.	— — Личная.
— — Чорная.	Рѣчка Волная.
— — Тарасовская.	Балка Хортицкая.
— — Грушовка.	Рѣчка Бѣлая.
— — Томакувка.	Островъ великій Личный.
— — Каманка.	— — Дубовій надъ Волнигъ.
— — Каманка другая.	Островъ Хортицкій.
— — Лиса Гурка.	— — Белеювъ.
— — Микитинъ Ругъ.	— — Бѣлій.
— — Чортомликъ.	— — Тарасувскій.
	— — Томакувскій.
	Сулимови више Товстихъ
Пѣсокъ.
	Островъ Скарбнй до самой
Сѣчи.

Острова по Днѣпру отъ Переволочномъ.

- 1, Островъ Поперечній.
- — — Хурсинъ.
- — — Великій падъ Черною лукою.
- — — Гречаного.
- — — Монастырскій.
- — — Гриневъ.
- — — Становой.
- — — Кодачокъ.
- — — Сурскій.
- — — Княгининъ.
- — — Козлугъ.
- — — Дубовичъ надъ Волнѣгомъ.
- — — Таволжній.

Пороги Днѣпровіи, по которихъ все войско козацкое городовое Украинское и Низовое по Днѣпру мѣшкающее войскомъ Запорожскимъ называется.

- Першій порогъ Кодакъ Волошинова Забора.
- Порогъ Сурскій.
- — — Лоханѣй.
- — — Стрѣлчій.
- — — Звонецъ.
- — — Княгининъ.
- — — Ненаситець.
- — — Вовнѣгнъ.
- — — Будило.
- — — Таволжній.
- — — Личній Волній.

Острова, рѣчки, слтки и инніе прикметы, по надъ рѣкою Днѣпромъ по Крымской сторонѣ будучіи, початокъ свой имѣющіи отъ скарбного такъ именуется.

Першая вѣтка Лободиха, а тамъ же есть и островъ Лободискій.

Вѣтка Метлиха.

Вѣтка Заплавная.

Рѣчка Конская.

Син вѣтки Лободинского острова и рѣчка Конская скончалася въ Карайтабенѣ въ Быстромъ.

Вѣтка Татарка Подполная.

Вѣтка Басанка.

Вѣтка Поперечная Татарка.

Вѣтка Царевская и островъ Царовскій, где сторожа
бывала войска Низового отъ городковъ въ часи немѣровіе.

Вѣтка Чаплинка и островъ Чаплинскій.

Вѣтка Епятихъ, а тамъ же и островъ Евпатискій. Сіи
вѣтки и острова, взявшися отъ Татарки и Басанки, скончи-
лися у Евпятихи.

Вишшая голова Каври.

Першая вѣтка Конская, по Вишшой Головѣ идетъ
подъ полемъ.

Вѣтка Грушовка, въ томъ же островѣ Каврскомъ.

— — Келеювка вишшая.

— — Другая Келеювка нижшая.

— — Перевалъ и павля Барабашева.

— — Котовка.

— — Гниловодъ.

— — Гребениха.

— — Волошка. Съ тою вѣтки Волошки, вѣтка Жов-
тая въ Волошиново впала озеро.

Вѣтка Губская вишшая

— — Губская нижшая.

— — Шавулиха.

— — Зовемая Крутій.

— — Чаплинка, тамъ же нижше Крутихъ.

— — Гниловодецъ малій, впала въ Волошиново озеро.

— — Кгирла Волошинови.

— — Костирская Перебойна.

Вѣтка зовемая Дурицкая и островъ Дурицкій.

Вѣтка, зовемая Кривій.

Сіи всѣ вѣтки почавшися отъ вишшей Голови Кавра
впали въ Диѣиръ подъ Асламъ городкомъ.

Таванского острова вишшая голова отъ Асламъ городка
на низъ.

Вѣтка Конской вишшая голова.

— — Бѣлое озеро въ томъ же кружѣ.

Вѣтка Роскопанка нижей Таванского озера.

Таванскій островъ зъ вѣтками своими скончился въ Голою пристани; которая Голая пристань зъ того называется, що Татаре въ полю кочуючи статки свои тамъ наповали.

Островъ Британскій нижей Голою пристани и рѣчище Британское.

Вѣтка Британъ.

Вѣтка Конская гнилая.

Вѣтка Хруловая, и зъ тоей Хруловой вѣтки рѣчище, да тамъ же и острови три есть зовеміе Хруловіе.

Озеро Лиманъ Хруловій на нижшой головѣ Хруловой.

Вѣтка, зовемая Кринки.

— — Конская зъ Хрулового озера идетъ подъ полемъ.

— — Турская.

Озеро Тягинское можетъ ся назвати Лиманомъ.

Озеро Кгирло глухое вишнее.

— — Кгирло глухое нижнее.

Корнѣйковъ Затонъ и коса Корнѣйкова.

Урочище Гатки Барабашеви.

Плавля зовемая Вчерашное.

Вѣтка Конская нижей Вчерашнихъ идетъ подъ полемъ въ Лиманъ Великій.

Роскопанка Алексѣва.

Вѣтка Голубовъ Прогной.

Бугоръ вишній Алексѣвъ.

Бугоръ нижній Алексѣвъ.

Вѣтка Прогной Кардашинскій въ Кардашинскій же Лиманъ впадаетъ.

Вѣтка Алексѣва Перебойна.

— — Маслова Перебойна.

— — Борщева Перебойна.

Коса надъ Кардашинскимъ Лиманомъ Борсунка.

Вѣтка Бобровая.

Островки Боброви нижей Бобровой.

Вѣтка Калиновка, а при ней и островъ Солонецкій.

Островъ Солонецкій.

Вѣтка, зовемая Радкови.

Вѣтка Солонецкая.

Кгирло Солонецкое впадаетъ въ озеро Солонецкіе.

**Днѣпряще. сухое вѣтка-жъ, впадаетъ въ Днѣпръ въ
Конскою злучившися.**

Плавля Краснякова.

Коса Нетеребская.

Вѣтка Середина.

Коса Зборовская.

Куджулова Переволока впаде въ Зборовскій Куть.

Вѣтка Прогной Зборовскій.

Кгрекова пристань.

Кгрекови Олхи.

Пристань Сагайдачнаго.

Садки.

Ярошовъ островъ.

Вербовая Сага.

Бузовій Прогной.

Середній Прогной.

Росоховатій Прогной.

Солоніе озера.

Василковъ Прогной.

**Перевозъ Татарскій, где Орда Крымская на Бѣлогород-
скую сторону, а Бѣлогородская на Крымскую перевозится.**

Вежа въ Стрѣлицѣхъ противъ Очакова.

Островъ Тендра, где недалеко море починается.

*Острова, рѣчки, вѣтки и инніе прикметы, по Чигринской
сторонѣ по надѣ рѣкою Днѣпромъ будучіе, року 1697
списанніе, почавшіеся отъ Скарбного такъ именовуются:*

Островъ Козулянъ и вѣтка Козуляна.

Двѣ вѣтки Темніе, а нижше тихъ вѣтокъ переваль Темній вѣтка-жъ.

Старій Днѣпръ, надъ которымъ есть островъ.

Вѣтка, зовемая Бучки, а зъ тихъ Бучокъ поперечніе есть Бучки.

Вѣтка Тыхенькая, а тамже и Бѣлороботчица вѣтка-жъ.

Вѣтка, зовемая Юсковская, где и островъ Юсковскій називается.

Вѣтка Подполная.

Вѣтка Боровицкая.

Рѣчка зъ поля нижшая голова Базавлука.

Вѣтка Заплавная.

Вѣтка, зовемая Млинки.

Рѣчка Полевая Грушовна.

Рѣчка Терновка нижей.

Вѣтка Кисловка, а тамъ же и Шаховна вѣтки-жъ.

— — Дмитраковка.

— — другая Дмитраковка.

— — Хвонна, а тамъ же вѣтка и Шевчика.

— — Чаплинка.

— — Шабелная.

Вѣтка Миколская, а тамъ же рекучая Переваль вѣтка-жъ.

Тѣмъ немнугтыя веѣ вѣтки впадаютъ въ Великую Воду, а зъ Великой Воды кгрла въ рѣку Днѣпръ впадаютъ отъ сажой Сѣчи.

Островъ Скалозубовъ и рѣчище Скалозубово посредъ Днѣпра.

Островъ противъ долины, зовемой Дурной, где и рѣчище зовется Дурное.

Вешшая Голова Носаковского, а тамъ же есть вѣтка Дармалювка подъ полемъ идучая.

Вѣтка другая Дармалювка нижше тоѣй.

Ватка третья Дармалювка сухая нижше тихъ двоухъ чрезъ островъ Носаковский.

Днѣприще Кривое, а тамъ же есть вѣтка зовемая Заплавная; взялася зъ Кривого Днѣприща.

А тамъ же зъ того Кривого Днѣприща вѣтна взялася зовемая Жучиха.

А зъ того-жь Кривого Днѣприща взялася вѣтка Ключиха.

Вѣтка Бобровая зовемая, а взялася она зъ Днѣпра и впаде въ Кривое Днѣприще черезъ островъ.

Вѣтка нижей Бобровой Яретиковъ Перевалъ впадаетъ въ затонъ Носаковскій.

Всѣ вѣтки взявшися отъ Скалозубового острова впадаютъ въ затонъ Носаковскій, а зъ Носаковского затону и гирло идетъ знову въ Днѣпръ.

Островъ зовемій Омеловое ниже Носаковского, вышше которого и вѣтка-жь идетъ Омеловая, а тамъ же нѣкъ поля впадаетъ рѣчка Омеловая.

Островъ нижей Омелового, тоей Камыши именуемій, що нижей городковъ у три милѣ найдутся, а тамъ же есть Балка и городище Пронастное.

Островъ Космацкій, вышшая голова Космахи, вѣтка Космаха, зъ которой взялася Космашка.

Подполная вѣтка-жь.

Вѣтка Яремовка.

Сѣмъ вѣтки три Космаха, Космашка и Яремовка повпадали въ затонъ Космаскій подъ Казикерменомъ будущіе, а и рѣчка Дремайловка впадаетъ въ той же затонъ Космаскій зъ поля.

Островъ Козацкій Вышшая Голова минувши Казикермень.

Рѣчище, зовемое Козацкое, въ которое впадаетъ Камышка зъ поля.

Вѣтка Речище Кривое впадаетъ въ козацкіе озера.

Вѣтка Гниловодъ впадаетъ въ озера Гниловодскіе.

Рѣчище, зовемое среднее Козацкое, которое взялося зъ озеръ Козацкихъ же.

И тое рѣчище козацкое впаде въ Днѣпръ нижей гора

Боргуна, где и островъ Козацкій скончился.

Островъ Тягинскій и рѣчище Тягинское, вишшая голова Инкгульской, а тамъ же и вѣтка Инкгульская, где Инкгулецъ впадаетъ зъ поля.

Островки Сомоки.

И той островъ Инкгульскій кончится у городища на вишшой головѣ Перевозкой.

Вишшая голова Веревчиномъ Западн.

Вишшая голова Кошоваго острова.

А тамъ же острови зовемие Виноградное и Точковое.

Вѣтка тамъ же зовется Кошовой.

Рѣчище Олховое нижей Кошоваго.

Вѣтка Маслова нижей Олховаго.

Островки Кривогиіни.

Кирло впадаетъ въ Днѣпръ зъ Масловихъ озеръ.

Вѣтка Карабелное вишшая голова нижей Кошоваго, взялася она зъ Днѣпра.

Вѣтка Борщовка вишшая, которая взялася зъ Днѣпра, нижей Карабелнаго.

Вѣтка другая Борщовка поперечная.

Вѣтка третья Борщовка подполная впала въ лиманъ подъ Козій Рогъ нижей Карабелнаго.

Вѣтка четвертая Борщовка, зовемая середная, впала въ лиманъ.

Олховое Рѣчище впало въ лиманъ нижей Борщовки.

А около Олховаго на лиманѣ два островки есть зовемие Олхови.

Островъ Олховій и Бубликова вѣтка, тамъ же въ томъ островѣ, зъ котораго острова, тая вѣтка Бубликова впала въ лиманъ.

Коса Бубликова, зъ того-жъ острова Бубликоваго входятъ въ лиманъ посполу зъ Днѣпромъ.

Рѣчки, балки и иныя приклеты полесѣи по Чиринской стороне по надѣ рѣкою Дилпромъ будущи, починаючися отъ Сѣчи до Босу рѣчки, а отъ Босу до самой Очакова такъ именуется:

Першая рѣчка Базавлукъ впадаетъ въ Колотевское и въ Великую Воду.

А въ Базавлукъ ниже Сѣчи въ полмиль въ лѣвой сторонѣ въ него впадаетъ Солоная Росошъ, а въ правой сторонѣ Камянка полевая.

Рѣчка Сокооровочка меньшая впадаетъ въ Великую Воду.

Рѣчка Осокоровка великая впадаетъ въ тую-жъ Великую Воду.

Рѣчка Золотая впадаетъ въ Дибиръ противъ Скалозубова острова.

Рѣчка, зовемая Дурная, впадаетъ въ Дибиръ противъ поперечной Татарки.

Рѣчка Носаковка вышняя впадаетъ противъ острова Носаковского въ Дримайловку.

Рѣчка другая Носаковка въ тую-жъ Дримайловку впадаетъ.

Рѣчка третья Носаковка въ Дримайловку тую-жъ впадаетъ.

Рѣчка четвертая Носаковка впадаетъ въ тую-жъ Дримайловку.

Рѣчка Омеловое рѣчищи противъ Омелового острова.

Рѣчка Камянка ниже Казикермена впадаетъ противъ острова своего Камянского и противъ Гребенхи.

А ниже той Камянки Балка и городище пропастное надъ самымъ Дибромъ.

Рѣчка Дримайловка ниже Казикермена впадаетъ въ загонъ Космаскій. Тутъ Казикерменъ при берегу Дибра.

Рѣчка Камянка ниже Казикермена впадаетъ въ Козацкое рѣчище.

Рѣчка Боргунка верхняя впадаетъ въ Козацкое-жъ рѣчище.

Рѣчка Боргунка нижняя впадаетъ въ тое-жъ Козацкое рѣчище.

Скеля Боргунъ противъ Хрулового острова, на которомъ городище есть старинное.

Рѣчка Тягинка впадаетъ въ рѣчище Тягинское, где и городище Тягинское.

Рѣчка Терновка впадаетъ въ Ингулское зъ поля.

Рѣчка Малій Ингулецъ впадаетъ въ тое-жъ Ингулское, а зъ Ингулскимъ въ Днѣпръ противъ Вчерашнихъ.

Рѣчка Веровкина зъ поля.

Рѣчка Бѣлзурка впадаетъ въ лиманъ Бѣлзурскій.

Урочище Козій Рогъ на устьѣ Днѣпра, где корабельное впадаетъ въ лиманъ и Борщовку.

Рѣчка Солонецъ Малій впадаетъ въ лиманъ.

Рогъ Станиславовъ.

Рѣчка Солонецъ Великій ниже Станислава.

Семеновъ Рогъ ниже Солонца Великого къ рѣцѣ Богу.

Берегъ Руская Коса у самого устья рѣки Богу; где Бугъ впадаетъ въ лиманъ.

Гора Оджикчолъ, перейшовши рѣку Бугъ надъ лиманомъ; Цари Камни надъ тымъ же лиманомъ подъ самимъ Очаковимъ.

Рѣчки, балки и инкїи прикметы полесїи, по Крымской сторонѣ по надъ рѣкою Днѣпромъ будущїи, идущїи отъ Сьчи до самой веси, такъ именуется:

Першая рѣчка Мамайсирка впадаетъ въ Конскую ниже Лободихи.

Гора Карайтабевъ противъ Старого Днѣпра.

Гора Баба и балка Бабина есть тамъ же.

Рѣчка Рогачикъ впадаетъ въ плавлю свою Рогачицкую.

Рѣчка Евпатиха впадаетъ противъ Днѣприща Кривого въ Днѣпръ.

Рѣчка Мечетная Каирка, тамъ же впадаетъ въ Конскую въ Каиръ.

Рѣчка другая Каирка, тамъ же впадаетъ въ Конскую въ Каиръ.

Рѣчка третья Каирка тамъ же впадаетъ въ Каирскій лугъ.

Рѣчка четвертая Каирка Западная, тамъ же въ Конскую впадаетъ.

Рѣчка пятая Каирка противъ вѣтки Дурицкой.

— — Вуливало противъ Кривихъ впадаетъ въ Конскую.

— — Суммомова противъ Кривихъ же впадаетъ въ Конскую.

Рѣчка Олешки впадаетъ въ островъ противъ Вчерашнихъ, а и лугъ тамъ есть зовемій Олешки-жъ.

Лугъ зовемій Жоловецкій зъ прогнойми.

Олхи Великіи зъ прогнойми.

Пристань Борщова.

Лугъ Зборовскій надъ лиманомъ.

Кгрекова пристань и лугъ Кгрековъ противъ Зборовской Коси надъ лиманомъ.

Сагайдачного пристань и лугъ тамъ же Сагайдачного надъ лиманомъ.

Урочище Садки ниже Сагайдачного надъ лиманомъ.

Островъ зовемій Янушовій, тамъ же и рѣчка есть зовемая Янушова надъ лиманомъ.

Сага Вербовая и пристань Вербовая надъ лиманомъ.

Сага Бузовая и пристань Бузовая надъ лиманомъ.

Могила Сторожовая вижеі Середного прогною надъ лиманомъ.

Прогной Середній надъ лиманомъ.

Прогной Росоховатій надъ лиманомъ.

Прогней Василковъ надъ лиманомъ.

Пристань и перевозъ, где перевозится орда Крымская на Бѣлогородскую сторону, а Бѣлогородская на Крымскую сторону къ Очакову, а отъ пристани и перевозу до вежи есть зъ четверть миль.

Островъ зась Стреличній втягаетъ въ самое Черное море нижей вежи.

Вижей тоей же вежи есть островъ зовемій Тендра, на морѣ Черномъ, на которомъ на нижшой головѣ того острова есть тополь семь: а подъ тми тополями есть вода, зовемая *солодкая*, и той то островъ Тендра на нижшой головѣ въ ширь есть на гони, а въ внешнихъ мѣстцахъ есть на ступеней три, а инде на чтире, инде на пять, на шесть, на десять и на двенадцать, а инде и на болшей.

А того помянутого острова положенья на миль семь быти можетъ.

По щасливихъ оныхъ прежде описанныхъ дволѣтнихъ Російскихъ и Козацкихъ надъ Казикерменомъ и Азовомъ виторіяхъ, еще Марсъ Російскій заохотился былъ пойти войною на жилища бесурманскіе подъ Тягвию, албо подъ Очаковъ, и для того Гетманъ Мазепа, зискавши зъ полку Полтавского килкохъ Козаковъ, добре поля и шляховъ къ Азову и Бѣлогородщинѣ свѣдомихъ, велѣлъ ихъ въ канцелярїи войскової роспросити о томъ совершенно, которїи въ допросѣ сказали, же трактъ отъ Мѣшуриногo Рогу зъ подъ Перезолочной до реки Богу и Цѣщаному Броду, вти Гребенемъ до самого Ингульца звершаючи и вправѣ и въ лѣво будучи рѣчки.

Отъ Днѣпра пошовши першіи станъ на вершинѣ рѣчки Омелника, где и дрова и вода будетъ.

Другїи станъ на рѣцѣ Камявочцѣ, где также дрова азъ Терновъ и вода будетъ доволная, на какой Камлячцѣ будутъ броди для табору, а будутъ и труднии мѣстца, же треба будетъ робити переправы.

Третїи отпочивокъ на Ингульцѣ, где води и дровъ

будеть довольно, где есть такіи бродъ, що килканадцеть лавъ можетъ ити таборомъ, а иншія мѣстца то Плесевій, то Прогнойный, то круто бережній будутъ, и нѣззе робити переправн, а коммонникомъ и вишшей и нижше може перейти.

Четвертій станъ на Бешцѣ рѣцѣ, которую треба переходити, и тамъ дровъ и води достатокъ будетъ, где есть такіи мѣстца, що можно таборомъ перейти безъ трудности, а есть и такіи що и переправы треба робити.

Пятій отпочивокъ на рѣцѣ, которая зъ правой руки припадаетъ отъ Чорного лѣса, а котить въ Ингуль, на которой лози и терни есть и вода плесами, а ити по надъ нею не переходячи до Ингула.

Шестій отпочивокъ на рѣцѣ Ингуль, где тожъ дрова доволніи будутъ, на которой два броди шляховіи найдуются, якими здавна по рибу ходять, которими то бродами можно у три и въ чотире лавъ ити таборомъ, коли вода мала, а опрочъ тихъ бродовъ на вишихъ мѣстцахъ переправн робити трудно для плесъ мнєгихъ и крутихъ береговъ.

Семій отпочивокъ у Сугакліи, и въ Сугаклайчика, где дрова будутъ и вода доволная, а переходъ будетъ трудній, хибя робити переправу треба, на якое то мѣстце и Турецкое подъ Чягринъ вшло войско, а не доходячи Сугаклія будетъ на шляху Балку грузкая, чрезъ якую табору пелатвій перевозъ.

Осмій отпочивокъ надъ Мертвоводомъ, до которого отъ Сугакліи треба дновати добре ити, где и вода и дрова будутъ.

Девятій отпочивокъ тожъ надъ Мертвоводомъ, где и переходити Мертвоводъ, до которого треба день пѣлій ити, по надъ тимъ же Мертвоводомъ, на той то рѣцѣ есть бродъ, которимъ можна табору въ десять лавъ ити, а по вишихъ мѣстцахъ и по болшей лавъ пойти можетъ, а о дрова тамъ потрудно.

Десятій отпочивокъ на рѣцѣ Гарбузиной, которая идеть въ Мертвоводъ, на якой тожъ вода есть, а о дрова

трудно, а переходъ чрезъ оную нетруднѣй.

Одннадцатій отпочивокъ у реки Богу, у броду Пѣщаного, где Турки робыли мостъ, тамъ дровъ достатокъ, а на переходъ albo пороми мѣти, albo мостъ мѣти, для таборовъ тяжаровъ треба, а на роблене мосту не въ далекихъ мѣстахъ можно вынайти дерева способного.

Отъ Богу реки пошовши першая рѣчка Чарталая, на которой для табору переправи робити треба.

Отъ той другая рѣчка Чарталая не въ далекихъ мѣстахъ, которая не трудна будетъ до переправи, а на обѣихъ сихъ рѣчкахъ дровъ згола нѣтъ.

Третья рѣчка Чакчаклїй, на которой води и дровъ можно добути, на которой отъ Богу третїй можетъ бути ночлегъ.

Четвертїй ночлегъ коли ити къ Тягинѣ albo къ Бѣлогороду, на Теликгулѣ рѣцѣ, где дровъ и води будетъ доволно и переправа латвая.

Пятїй ночлегъ на Куяльникахъ, до которого отъ Теликгуля гораздъ треба ити день, где вода есть, а дровъ скудно, а переправа латвая.

Шестїй отпочивокъ на Сужомъ Куялику, где вода будетъ, дровъ нѣтъ, а переправа латвая.

Семїй отпочивокъ на третомъ Куялику грузкомъ, на которомъ дровъ трудно, вода есть, а переправа нетрудная.

А оттоль осмїй ночлѣгъ у самой реки Днѣстра любъ до Чарборѣ, любъ до Паланки простуючи, а переходъ треба пилнуючи день ити зъ таборами.

А на томъ переходѣ отъ реки Богу до Днѣстра опрочъ вижей писаннихъ рѣчокъ лежатъ балки сухїи, которїи переходити треба.

А если подъ Очаковъ именовати трактъ, то, рѣчку вишменованную Чакчалїй перейшовши, повернути, влѣво имѣти почлѣгъ на рѣцѣ Зуберезани, где день ходу зъ пилностью отъ Чакчалїя, вода тамъ есть, а дровъ нѣтъ, а перетомъ 3.

права нетрудная.

А оттоль ночлѣгъ на вершинѣ Березанѣ, где веда будетъ, дровъ трудно, а переправа нетрудная.

А отъ Березани до Очакова полдня ходу, на якомъ переходѣ есть балки безименніи тилко нетрудніи до переходу таборомъ, и близко Очакова згола дровъ нѣтъ.

А если бы войскамъ Днѣпръ превращовати подъ Орломъ, то потреба переходити Омелинкъ рѣчку правлячися на сей шляхъ, которій отъ Мѣшуриного Рогу вишесть описанній.

Р О З Д Ъ Л Ъ ХХХІХ.

О великости земель и водъ, яже въ поднебесной; о стерженію Татарскомъ шкодливомъ въ слободѣ; о послѣ Королевскомъ на сеймикъ зъ инструкціею; о фортификаціи Таванской повторной, а Казикерменской первой; о Гетманскомъ зъ воеводою Бьлогородскимъ походѣ до Асламъ Кермена и вторженію тамъ Ханскомъ подѣ обои наши зъ писмомъ прелестнимъ гетмана Ханского; о прибитію гетманскомъ и воеводскомъ нагадѣ въ доли своѣ; о повторномъ шкодливомъ вторженію ординскомъ въ слободѣ; о бытности Шереметовой въ Римѣ; о подарункахъ ему Папъжскихъ и Кардиналскихъ, и о склонности будто его до вѣри Римской; о приборъ Турецкомъ на войну противъ Цесара и на Черноѣ морѣ противъ Москви и Козаковъ; о склонности Турецкой до покою зъ христіанами; о бытности въ Англии Монархи Російскаго и о заляганю оттоль майстровъ корабельныхъ на Дону къ Во-

ронезу; о учиненномъ покою Цесарскомъ зъ Турками въ Карловичахъ; о подъркваню Опоньявъ и Зьлковцовъ зъ Бурковцами чрезъ писара епералного; о покою людскомъ въ Карловичахъ зъ Турками зъ виторюванемъ у ихъ Камянца Подольскою; о постановленю въ тѣхъ жъ Карловичахъ Московскаго дволтного зъ Турками мира и початокъ пактовъ тогдашнихъ; о суши тогольшкомъ зъ неурожаемъ пашень и о початку глада въ народъ Малоросійскомъ.

Року отъ мірозданія 7206, а отъ Живдителя Слова Божія во міръ пршествія 1698 году. На сей рокъ астрономъ Краковскій Томашъ Францѣшекъ Ориѣаскій, видѣвши свои мѣнуціи, положилъ въ нихъ подъ кождимъ мѣсяцемъ о великости землѣ и водѣ всѣхъ, яже суть въ поднебесной; свецвое видѣніе, которое любо походило на байку и неправду, и любо до лѣтописныхъ не належить рѣчей, я еднакъ, пришлимъ куріозамъ выгожаючи, при лѣтописаніи моемъ пастоящомъ, полагаю оное отъ слова до слова тако:

а, Округъ земній зъ води и землѣ зложенній, по латинѣ Глюбусъ terra гвемъ: вже есть вокругъ миль Нѣмецкихъ 5400, а Полскихъ 3600. За чимъ кгдаби не было жаднихъ перешкодъ, то есть, а не лѣсовъ, а не горъ, а не моря; то бы его пѣшій человекъ обшедлъ за двѣ лѣта и дней 350, а конній обежалъ бы за рокъ одинъ и дней 175.

б, Бо пѣшій ешелъ прядеть на день миль 5, то воколо землѣ идучи за тотъ часъ уйти можетъ 5400 миль Нѣмецкихъ, а за тѣмъ возвратитися на свое мѣсце откуду вѣшолъ, а вась конній если уедеть миль такихъ 10, то латво того въ половину тѣхъ дней доказать можетъ.

с, Ростягнувши тотъ Глюбъ въ пляскъ, которій мѣетъ миль Нѣмецкихъ пляскихъ 9,277,200, то будетъ мѣти локтей Краковскихъ 15,168,222,000, то есть пятнадцать тысячъ милліоновъ, сто шестьдесятъ осмъ милліоновъ, двѣстѣ двадцать

двѣ тысячи вѣдлугъ Броспіуша.

d, Кгдибы цѣлій округъ земскій растягненъ въ пляскъ, на собѣ водъ, горъ, лѣсовъ, не мѣлъ, жеби на цѣломъ люде могли станути, то можетъ ихъ помѣститися на немъ (давши каждому жеби не тилко стати, але и лежати могъь беспечне, таковой пляцъ) 48,608,000,000,000, то есть чтири десяти осмъ милліоновъ шестьсотъ и осмъ тысячъ милліоновъ.

e, Давши засъ такое мѣстце, але кождій стоячи заступити можетъ, то можетъ всѣхъ станути на землѣ такой широкости, яко и вишней 168,217,082,000,000, то есть сто шестьдесятъ и осмъ милліоновъ двѣстѣ семнадцать тысячъ милліоновъ осмъ десятъ и два милліони: але уже на такомъ мѣспу ледвося обернути будетъ могъь.

f, Кгдиби Кглюбу зъ землѣ и зъ води зложенного могли такіе части быти яко зерно маковое, было бы ихъ 80,000,000,000,000,000,000,000,000,000, то есть осмъ десятъ тысящей милліоновъ, милліоновъ, милліоновъ, милліоновъ.

g, Вода и земля прировнанніе до себе, барзо малу мѣютъ до себе пропорцію, такъ ижъ вода до землѣ, яко единое до 1290 нумера, для чого нѣкотори математикове твердятъ, ижъ болшей сухой земли нежели води; болшая тяжесть земная нежели состояніе водное, ибо глубина морская, будучи двохъ миль толко, не можетъ собою покрити земли.

h, Води всей, которая есть во всѣхъ моряхъ, рѣкахъ и озерахъ, такихъ кропелюкъ, якъ суть маковіе зерна, будетъ всѣхъ 12,167,000,000,000,000,000,000,000,000, то есть двенадцеть тысячъ милліоновъ, милліоновъ, милліоновъ, милліоновъ, милліоновъ, сто шесть десятъ и семь милліоновъ, милліоновъ, милліоновъ, милліоновъ.

i, Земли всей будетъ опрочъ води такихъ партикулъ, якъ суть маковіи зерна 67,833,000,000,000,000,000,000,000, то есть шесть десятъ и седмъ тысящей

пять разъ миллионѣвъ осмь сотъ тридцать и три пять разѣвъ миллионѣвъ.

к, Зернѣ зась такъ великихъ якъ суть ячменніе цѣлой землѣ зъ водою рахуючи будетъ 20,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000 то есть двадцать тысячъ пять разъ миллионѣвъ. Землѣ зась самой тихъ зернѣ будетъ 16,958,250,000,000,000,000,000,000,000,000,000, то есть шестнадцать тысячъ пять разъ миллионѣвъ девять сотъ пять десять осемь пять разъ миллионѣвъ двѣстѣ пятьдесятъ тысячъ чтири рази миллионѣвъ.

л, Води зась самой всей также, що еш есть на земли, такихъ кропель, якъ великіе суть ячменніе зерна то будетъ ихъ инсумма всѣхъ 3,041,750,000,000,000,000,000,000,000,000, то есть три тысячи чтири десять и единъ пять разъ миллионѣвъ семъ сотъ пять десять тысячъ чтири рази миллионѣвъ.

м, Меншихъ зась прошковъ, вѣжъ макѣвіе зерна, пишеть Бросціумъ, жеби ихъ было 1,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000, то есть миллионъ пять разъ миллионѣвъ.

Того-жъ року любо зима была лютая и въ снѣги обфитая, однакъ вовки гладніи Крымскіи Татаре тоси не боячяся, въ послѣднихъ числахъ мѣсяца януаріа, въ полкъ Изюмскій вторгнувши подъ Печенѣги и подъ городокъ Солтовъ, и по иннихъ многихъ селахъ тамошнихъ немалую загоренемъ въ полонъ народа христіанского учинили шкѣду, и темъ же путемъ восвосяи невозбранно повернули, лечъ для лютости зимной немало полоняниковъ мерзавихъ на шляху покидажи.

А въ Полицѣ новій Король Августъ Саксонъ свои королевскіи зъ Поляками устроиваючи рѣчи повелѣлъ быти предъ сеймомъ валнимъ прошлорочнымъ сеймику единому, на которій и своего посла виправивши далъ ему зъ канцеляріи коронной, февраля 3, такую свою инструкцію:

*Instrukcja Jego Królewskiej Mości Pana naszego miłościwego
na Seymik przed Seymowu Seymu walnego sześci niedzielnego
pacificationis posłowi Jego Królewskiej Mości dana w Kancelaryi
wielkiej koronnej w Warszawie dnia 3 miesiąca
Lutego roku Panskiego 1698.*

Pierwszy raz, дай Boże szczęśliwie, Jego Krolewska Mość, Pan nasz miłościwy, składając seym, radby nie pagina tego papieru, ale życzliwym sercem z otwartych wnętrzności przezacnym stanom wolnych narodow wyiawił, iako iest wdzięcznym przed Naywyszemu Krolewstw rozdawcy, że go na takie wyniosł, nad które nic pozadańszego dla heroiczných iako internaturale chrześcijaństwa zabaw odebrać swoich niemogł. A potym i samym Elektorom, że go między tak licznym orszakiem konkurentow wielkich naygodniejszym osądził. Tamtomu przy odnowionej wierze S. Katolickiej przy obligowaney Świątnic

Инструкция Ею Королевской Милости, Пана нашего милостиваго, данная послу Его Королевской Милости на Сеймикъ, предъ главными шестинедельными пацификаціонными Сеймомъ, изъ канцеляріи Великой Коронной, въ Варшавѣ, февраля 3 дня, мѣсяца Господня 1698.

Его Королевская Милость, Панъ нашъ милостивый впервые созывая сеймъ, дай Богъ въ добрый часъ, жалагъ бы не однимъ этимъ листомъ бумаги, но отъ всего сердца, отъ глубины души высказать знаменитымъ представителямъ вольныхъ народовъ какъ благодаренъ онъ прежде всего Всевысочайшему раздаателю царствъ, Возвѣстному его на такое царство, вожденнѣ котораго онъ не могъ ничего найти для своихъ героическихъ потѣхъ противъ враговъ христіанства, а потомъ и самимъ избирателямъ за то, что они признали его достойнѣйшимъ изъ столь многочисленной

Pańskich przeciwko nieprzyjacielowi Krzyża Świętego obronie z Psalmistą obliguję się *объти моя воздамъ предъ всеми людьми Его*. Tym po przysiężonych swobodach y wolnościach to wszystko konsekruie, czym się miłość powszechna zasłubić może. Jakoż dotąd kazdemu podobno samym nieprzyjaciołom to samowiać y głosić, co dla dobra pospolitego uczynił. Został obranym, ale nie obronionym, bo gdyby się własnym wojskiem od niebezpieczeństwa od morza Bałtyckiego nie zasłonił, wysiadło by było na wszystkie lądy tey oyczyzny owo nieodżałowane nieszczęście, *solvitur male Respub., cum dividitur*; wydał miliony wojsku y cokolwiek ieno humanius do uspokojenia stanów Rzeczy pospolitey czynić się mogło, nieomieszkał świadczyć: wiedzieć iednak nie może *gratus et uberalis sator quam grata sibi deprehendit fata*, a ztąd nie może Jego Krolewską Mość nikt z tych zatwardzić końców wprowadzonego w wnętrzość wojska swego, bo czy mógł dostojenstwo Krolewskie mieć bez

толпы великихъ союзателей. Тому, возобновляя исповѣданіе св. католической вѣры, обязывается защищать храмы Божіи противъ враговъ Св. Креста, повторяя съ Псалмопѣвцемъ: *Объти моя воздамъ предъ всеми людьми Его*. Смиъ, послѣ свободы и вольности утвержденныхъ присягою, жертвуетъ все, чѣмъ только можно снискать общую любовь,— какъ и теперъ уже всякому видно и явно, вѣроятно, и самимъ врагамъ что сдѣлано имъ для блага общаго. Избранъ, но не защищенъ. И если бы не прикрылъ себя собственнымъ войскомъ отъ опасности со стороны Балтійскаго моря, то издѣлось бы тогда неизгладимое горе на всѣ области отечества. Разрушается Рѣчь-Посполитая, когда разъединена. Выдалъ войску миллионы и не преминулъ сдѣлать все, что только могло служить къ челоуѣколюбивому успокоенію сословія Рѣчи-Посполитой. Однако не можетъ знать этотъ признательный и щедрый дѣятель, какая ожидаетъ его будущность; а потому никто не можетъ укорять Его Королев-

obrony wtenczas, gdy ieszcze siła y prawo za nim obowiązane mogły reprezentować nie postać złego, lecz złości same, zwłaszcza gdy na to nie trzeba długiego czasu, nayzleysze wnet rosną. Prawda że lud nieznaomy bez ięzyka y porę zimowey niewczasem mogli pod dachami prawa nieprzyjacielskie, by był aniołem, w takowych cyrkumstancjach wychodzic. Ale kto z tey potrzeby y myśli swey niewinności J. K. M. wyekskuzowanym we wszystkich rozsądnych sercach rozumie, iesliby iednak to kogokolwiek ukontentować nie miało przy kryminalniejszych iakich postępkach (o czym nie wie) ofiaruie Jego Krolewska Mość wszelką sprawiedliwość y respekt. Ani tez zład moze cokolwiek ad abusum potentiae Jego Krolewska Mość w oyczyźnie detorqueri, bo z tym oswiadcza prawdziwym affektem, że w niey potens być nie tylko iedną obroną, której mieszczanska dostanie miłość, nie tylko przy nienaruszonym zachowaniu wolności starożytney, zwyczajow y praw, ale moc y

скую Милость за введение войскъ во внутрь государства; развѣ могъ онъ оставить безъ защиты Королевское достоинство въ то время, когда его силы и права могли представлять собою не только образъ злого, но само зло, и тѣмъ болѣе, что въ такихъ случаяхъ немного нужно времени, настоящее зло возрастетъ мгновенно. Правда, что народъ незнакомый съ страной, незнающій языка, и кромѣ того изнуренный неудобствами зимняго времени, можетъ, хоть бы былъ ангеломъ, поступать въ подобныхъ обстоятельствахъ враждебно. Въ такой необходимости Его Королевская Милость полагаетъ найти въ сердцахъ всѣхъ благомыслящихъ людей признаніе своей невинности. Если же это неудовлетворить кого либо, въ случаѣ какихъ нибудь особенно важныхъ уголовныхъ дѣлъ (о чемъ Его Королевская Милость не знаетъ), то общаетъ всевозможную справедливость и покровительство. Въ этомъ также никто не можетъ видѣть злоупотребленіе власти Его Королевской Милости, ибо онъ

огромнось своіе там wynosić, gdzieby nieprzyiacielska axis miała ciężar, gdzie oddalonych prowinciey od zabrania Krolewstwa ta praca, te dzieło przywrócenia potrzebuie y gdzie nayspierwszy oblig windykowania z rąk poganskich Kamienca iuramentem J. K. M. stringit.

Naostatek iesliby iakiekolwiek opaczne przeciwko Jego Krolewskiej Mości, czego się nie spodziewa, być miały tłumaczenia, tym się składa, że niewinnemu wszystko szkodzi; dał iuż dowody obligaciey iuramenti pectoris na szczęśliwey koronaciey swoiey, zostawił ieszcze otwarte pole na declarowanym pokoju seymie, że osobą swoją Pańską dostojenstwo Krolewskie y akcyę chce mieć communia cum libertate y siebie wolnościom prawa spomniony z wolności y praw sobie warunek gotów będąc do przypodobania Rzeczy Pospolitey przypodobać się.

съ искреннимъ чувствомъ объявляетъ, что будетъ въ отечествѣ могучъ не одною только обороною, которою будутъ пользоваться граждане, не однимъ только ненарушимымъ соблюденіемъ древнихъ вольностей, обычаевъ и правъ, но общаетъ тамъ являть свое могущество и силу, гдѣ только непріятель преодолеваетъ, гдѣ только потребуеть дѣло возвращенія къ королевству отторгнутыхъ провинцій, и куда призываетъ его первѣйшая обязанность, въ слѣдствіе присяги, исторгнуть Каменецъ изъ рукъ бусурманъ.

Наконецъ если бы явились какіе либо противоположныя этому толки о Его Королевской Милости, чего онъ однако не ожидаетъ, то Е. К. М. это объясняетъ тѣмъ, что невинному все вредитъ. Онъ уже явилъ доводы несокрушимости обязательства присяги во время благополучной своей коронаціи, оставивъ еще открытое поле на предстоящемъ пацификаціонномъ сеймѣ; и что онъ хочетъ свою монаршую особу, Королевское достоинство и свои дѣянія имѣть общими съ свободою и помянутыми правами, и даже готовъ жертвовать своими правами для свисканія преданности Рѣчи-Посполитой.

Ten tedy Seym pokoju walny sześciedzielny w Warszawie na dzień szesnasty miesiąca Kwietnia w roku teraznieyszym Jego Królewska Mość w takowey żeby obietnice szczerości z osoby swoiey panskiey składać raczył, iakby prędko się mogli od zawady uwolnić y z porozumieniem požadanego złączenia animuszow skombinować, a lubo Jego Królewska Mość pełny iest nadziei, że się ta požadana iedność stanow y serc dobrze się wdroży przed seymem, iednak szczęścia szukać życzy, aby się wygodziło iak najlepiey wszystkiemu zewnętrznemu w Koronie y Wielkim Xięstwie Litewskim uspokoieniu, tak iako iest recesssem seymu szczęśliwey koronacyi warowano. Gdy się bowiem ab intra uspokoi oyczyzna smiele Jego Królewska Mość przy pomocy Bożey nieprożnie, co obiecywał, szczęśliwym kompaniey zaraz po seymie successem wypełni słowo swoje

Итакъ Его Королевская Милость, согласно обѣщанію и правотѣ своей монаршей особы, изволилъ созвать главный шестинедѣльный пацификаціонный сеймъ въ Варшавѣ на 16 апрѣля текущаго года, чтобы тѣмъ скорѣе освободиться отъ препятствій и сообразиться съ вождѣленнымъ согласіемъ умовъ, и хотя Его Королевская Милость вполне надѣется, что это вождеденное единодушіе государственныхъ сословій и согласіе сердець водворится предъ наступленіемъ сейма, при всемъ томъ однако желаетъ испытать счастье, чтобы тѣмъ вѣрнѣе удовлетворить условіямъ вѣшняго успокоенія Короны и Великата Княжества Литовскаго, такъ какъ это обезпечено *отсрочивающею статьею (речессомъ)* (*) акта коронаціоннаго сейма. Когда отечество успокоится внутри, то Его Королевская Милость, съ помощію Божіею, въ точ-

(*) *Речессомъ* речессивными статьями сейма, называются статьи о дѣлахъ нерѣшенныхъ на собранномъ сеймѣ, по причинѣ истечения срока собравія его, и отложенныхъ къ будущему сейму, на которомъ эти дѣла должны быть непременно рѣшены, прежде прочихъ: общественныя прежде общественныхъ частныя прежде частныхъ.—Lengnich Prawo rozp. Kr. Polsk. 1761. T. II, str. 809.

pańskie; gwoli czemu nie tylko z prawa ale dla potrzeby kompaniey nie życzy Krol Jego Mość, aby seym iednym dniem nad sześć niedziel mógł być prolągowany, iezeliby zaś, bróń Boże, miały sinistra fata mieszać Rzeczy Pospolitey turbinibus, niemogłby natenczas nic cięższego podać Jego Krolewskiej Mości y równo by to było z śmiercią vacare manus Jego K. M. ab operibus heroicis, quid sceptra quid humana sine gestis, quid gesta sine numine y iezeliby miał ten skrypt, quod absit, ad copulam iakiey zawziętosci allidi, Jego Krolewska Mość desiderare raczy præmonitos urodzonych posłów, z zdrową do takiego przypadku poradą; woyska Koronnego y Wielkiego Xięstwa Litewskiego zasługi iuz są tymże koronacyi recessesem zalecone, ale żeby rozdzielniey mógł pokazać J. K. M. zasługom rycerskim afekt swoy y żeby niemogły nigdy Rzeczy Pospolitey zawodzić, życzy, aby stany przedsięwziąć chciały ten stateczny

ности, какъ обѣщаль, сдержитъ свое слово счастливымъ успѣхомъ войны тотчасъ послѣ сейма; для чего не только по силѣ существующихъ постановленій, но и по поводу предстоящей кампаніи, Его Королевская Милость не желаетъ, чтобы сеймъ хоть однимъ днемъ протянулся далѣе шести недѣль. И если бы, Боже сохрани, злая судьбы помѣшали Рѣчи-Псполитой смутами, для Его Королевской Милости ничего не могло бы быть въ то время тягостнѣе и равнялось бы смерти отвлекать Его К. М. отъ упражненія въ геройскихъ дѣлахъ. Что значить скипетръ и человѣческія дѣла безъ подвиговъ, что значить подвиги безъ содѣйствія Божія? Если бы настоящее воззваніе, не дай Богъ, сокрушилось о скалу чьей нибудь злобы, Его Королевская Милость изволитъ требовать отъ помянутыхъ благородныхъ пословъ благаго въ этомъ случаи совѣта. Заслуги войскъ Короннаго и Великаго Княжества Литовскаго выставлены въ отсрочной статьѣ (репессѣ) коронаціоннаго сейма. Но чтобы еще болѣе показать справедливое вниманіе къ рыцарскимъ заслугамъ, и чтобы Рѣчи-

raz nazawsze porządek, żeby uwolniwszy się od borgowych czwierci punktualnie dwa kwartały wychodzącemu w pole, a dwa zchodzącemu z pola woysku wypłacane być mogły, tym sposobem nauka żołnierska nieodbita będzie y kompaniey zadney niepewnością woyska nie stanie się zawod, który tak wiele razy potkał, iaką na relacyą Jego Krolewskiej Mości potrzeбно iest, aby nauczył pokutą kary się uchroniać.

Sposob pomiarkowania naylepszy Jego Krolewska Mość ten rozumie, któryby równie mniejszego y większego iako w rowney Rzeczy Pospolitey dotykać mógł, a nie ten, który uboższych, abo samych rolnikow tylko y domownikow krwawy pot y łzy wyciska.

Sposob takze hyberny czyli konsistencyi probować się nie może Jego Krolewska Mość, gdy w iednych dobrach tenze sam ciężar z folgą, w drugich zaś niepodobieństwem znosić się musi:

Посполитая не испытывала неудачъ, Его Королевская Милость желаетъ, чтобы государственные чины приняли разъ навсегда постоянную мѣру для освобожденія себя отъ *борюовой* платы, состоящую въ томъ, чтобы выплачивать выступающему въ походъ войску за двѣ трети и возвратившемуся тоже за двѣ трети. Такимъ образомъ и военное искусство сохранится, и ни въ одной кампаніи не случится какой нибудь неудачи отъ необезпеченной заслуги войска; какъ это не разъ уже случалось—по реляціи Его Королевской Милости, надо покаланіемъ умѣть избѣгнуть наказанія.

Самымъ лучшимъ способомъ уладить это дѣло Его Королевская Милость считаетъ тотъ, который бы касался равно меньшаго и большаго, какъ въ равноправной Рѣчи-Посполитой, но не тотъ, который вынуждаетъ въ кровавый часъ слезы у бѣднѣйшихъ или у однихъ хлѣбопашцевъ и домохозяевъ.

Гиберна, или содержаніе войскъ на зимнихъ квартирахъ, не можетъ имѣть мѣста, когда тоже самое бремя въ однихъ имѣніяхъ несутъ съ роздыхомъ, въ другихъ должны нести сверхъ силы, ни съ чѣмъ не сообразно; а солдатъ попался

zołnierz zaś iak do obfitych iako do szczupłych dostawszy się dobr swego dociągać musi, azatym nie wątpi Jego Krolewska Mość, że się przezorność Rzeczy Pospolitey postrzeże y zechce wynaleśó sposob wszystko wypełniać, niezagabaiąc ni żadnych na fortcach zagranicznych zadną miarą przesidia, żołdem swoim, by też y punktualnie dochodził, zastanawiać nie mogą, nie tylko że tam caristia, ale dla zakazu od nieprzyacielskich granic przedawania prowiantow zadną miarą kupić nie dostanie, ile że tam nie szelężna, ale dobra moneta idzie, należy zatym do Rzeczy Pospolitey opatrywać prowianty na tamte mieysca tak iako y na piechoty na przyszłą da Bóg kompanią, ponieważ w kraiu pustym bez tego obeysć się nie podobna, i musiały by wszystkie głodem upaść.

Kozakow, ktorzy w posłudze Rzeczy Pospolitey, dla zatrzymania Dominiey nad tym narodem, żeby się nie oddaliły na

ли въ богатое или убогое имѣніе, домогается своего одинаково. А потому Его Королевская Милость не сомнѣвается, что предусмотрительная Рѣчь-Посполитая обратитъ на это должное вниманіе и придумаетъ средства все уладить, не трогая ни подъ какимъ видомъ запасовъ въ заграничныхъ крѣпостяхъ. Войско не можетъ довольствоваться однимъ лишь жалованьемъ, хотя бы и получало его исправно, потому, что тамъ не только дороговизна, но даже по случаю запрещенія продажи провьянта, со стороны непріятельской границы, не можетъ и купить его ни коимъ образомъ, и еще потому, что тамъ въ ходу не шеляги, но хорошая монета. И такъ Рѣчь-Посполитая должна позаботиться доставкою провьянта въ тѣ мѣста пѣхотѣ, въ предстоящую, дастъ Богъ, компанію, ибо въ опустошенномъ краю и безъ этого никакъ нельзя обойтись: иначе надо умирать всѣмъ съ голоду.

Козакамъ служащимъ Республикѣ, для удержанія власти надъ этимъ народомъ, чтобъ не перешли на сторону

stronę nieprzyjacielską, ponieważ w dobrach dziedzicznych co było dotąd nie może ich ciężaru ponieść z dawnego Coronationis prawa, iako obróć y gdzie lokować, żeby iuż miejsce swoje pewne y wydzielnie od Rzeczy Pospolitey mieć mogli z powinnością woienckiey służby.

Niechciałby Jego Krolewska Mość okrutnego odnowie żalu z okazji Xiążenia Dekontego pod Gdansk przybycia; ale że dotąd manifestowane są iakieś od Kroła Jego Mości Francuskiego uczynki nieprzyjacielskie częścią przez zabrane okręty, częścią przez areszty y inne niesłuszne potrzeby przeciwko miastu Gdańskiemu wiernie około głowy koronowanej Jego Krolewsckiey Mości y przy Rzeczy Pospolitey wedle powinności swojey y zwyczajow stawiającemu, iako w tym sobie ma postąpić Jego Krolewska Mość chce mieć Senatorow pewne umysły.

A iako ze wszystkich miar Jego Krolewska Mość życzy do tey zacney oyczyzny złote wprowadzić wieki iak wygubie-

неприятелей, отвести впередъ въ собственную ихъ принадлежность мѣста отъ Рѣчи-Посполитой, за военно-служебную повинность, по древнему коронаціонному закону, потому, что содержаніе ихъ по прежнему въ наслѣдственныхъ имѣніяхъ было бы тягостью невыносимою для послѣднихъ.

Его Королевская Милость не желалъ бы возобновлять жестокой скорби по случаю прибытія принца Конти подъ Данцигъ, но такъ какъ Его Величество Король Французскій обнаруживаетъ непріязненные дѣйствія отчасти взятіемъ кораблей, отчасти арестами и прочими несправедливыми поступками въ отношеніи къ городу Данцигу, сохраняющему вѣрность коронованной главѣ Его Королевской Милости и Рѣчи-Посполитой, по долгу и обычаямъ, то Его Королевская Милость желаетъ знать положительное мнѣніе сенаторовъ, какъ поступить въ этомъ случаѣ.

Такъ какъ Его Королевская Милость желаетъ всемѣрно водворить золотые вѣка въ сей достойной отчизнѣ, какъ

niem złey monety, ktora iest powietrzem nagle zarażaiącym, podług Panskiego słowa swego chcąc oznaczyć dni lepszym kruszczem, potrzebować raczy, aby urodzeni Posłowie byli nauczeni w mowie do otworzenia miennicy; kącząc Jego Krolewska Mość Pan nasz miłościwy przestrzega wszystkich do zgody y iedności nie tylko żeby przez niesforność y zamieszanie nieurosla choroba mocniejsza od lekarzow, ale też żeby panowanie Jego Krolewskiey Mości było arca presentis seculi non ulterius spem claudens: to iest żeby zaraz po seymie szczęśliwie odprawionym za powodem successow dał się cieszyć populo suo w Kamiencu. Reliqua na tenże koniec dicenda obszernie ustnemu doniesieniu urodzonemu Posłowi naszemu y należytey rostopności polecaią się.

уничтоженіемъ худой монеты, которая есть точно заразительное повітріє, и желая по своему монаршему слову означивать свою жизнь лучшимъ металломъ, изволить требовать, дабы благородные послы были наставлены рѣчью объ открытіи монетнаго двора. Оманчивая этимъ Его Королевская Милость, панъ нашъ милостивый, приглашаетъ всѣхъ къ согласію и единодушію не только для того, чтобы чрезъ несогласіе и замѣшательства усилившаяся болѣзнь не сдѣлалась сильнѣе лекарей, но также и для того, дабы царствование Его Королевской милости, было кивотомъ настоящаго вѣка, не напрасную надежду въ себѣ заключающимъ, то есть чтобы тотчасъ же послѣ благополучнаго окончанія сейма, доставить своему народу случай торжествовать счастливые успѣхи въ Каменцѣ. Что же еще нужно говорить, — поручается обшириѣ изустному донесенію благороднаго посла нашего и должной его расторопности.

Прошлого лѣта поневажъ при помощи Божіей Таванъ и Казжермень раззоренній не дался чрезъ Козаковъ, добрихъ молодцовъ, Туркамъ опановати, теди на постропіе его вновь

и на поправу посисованного чрезъ Турковъ Таванского замку, по указу царскому, много байдаковъ зъ вапномъ отъ Кіева до Казикермена самою первою весняною ведею спущенно, и заразъ на веснѣ обадва замки овиі Таванъ и Казикерменъ дѣлати и фортѣфиковати начато; итакъ того лѣта замки тѣи каменными стѣнами и землею и глубокими фоссами укрѣпленни и созданны, якови не были и за держави Турецкой. А Гетманъ Мазепа зо всѣми рейменту своего войсками козацкими, также и Бояринъ Бѣлогородскій князь Яковъ Федоровичъ Долгоруковъ зъ войсками Московскими и слободскими Козацкими, въ мѣсяцю маю, зъ домовъ въ походъ военній рушивши, и войска всѣ за рекою Ореллю скупивши и реку Самаръ прешедши, простовали снѣ Днѣпра бокомъ ажъ до самого городка Турецкого Аслама надъ рекою Конскою, на березѣ Кримскомъ противъ Казикермена застаючого, а тамъ прибавши и, обозами еденъ отъ другого неоподаль становуши, заразъ до реставраціи Таванской и Казикерменской значній части людей зъ обохъ войскъ послали, потѣмъ и другіи такіи-жъ части на перемѣну працюваннѣ работою людемъ свѣжихъ людей всегда виправовали, доколѣ совсемъ обадва тамошніе замки сооружили и докончили. Тамъ подъ Асламъ Керменомъ не малое время обозами стоячи и, жадного промыслу военного на Кримъ нечнннчи, дождалися зъ Криму Ханского зъ ордами до себя прибѣтти, которій, либо чрезъ два днѣ двокротне незачепаючи обозевъ козацкихъ, куснлся на обози Московскіе, однакъ, тамъ ничего помисльного не векуравши, учинилъ отворотъ свой до Криму; въ якое время, то есть другого дня Искра, полковникъ Цолтавскій, зъ охочимъ полку своего и иннихъ полковъ товариствомъ уганяючися за остатками ординскими, и отдалившися отъ обозу своего на четверть милѣ, увидѣлъ на одной могилѣ Татарина, древце копѣйное зъ писмомъ устроившого, которое писмо онъ Искра взявши привезлъ въ обозъ и отдалъ Гетману. Писмо же тое писалъ до Гетмана козацкій Гет-

манъ Ханскій Иванъ Богатій, желаючи и просячи прилѣжно именемъ Ханскимъ, аби Гетманъ Мазепа зъ войсками Козацкими отступилъ отъ войскъ Московскихъ и не помогалъ имъ противъ Ханского наступленія, але тоє листовное Ханское желаніе у Гетмана отвержено и вѣрность непоколебимая всего войска Козацкаго зъ нимъ Гетманомъ Монарствъ своему Православному Російскому захована. По доконченю засѣ фортификаціи Таванской и Казикерменской, Гетманъ и Бояринъ, зъ Крымской стороны на сторону Казикерменскую и Бѣлгородскую чрезъ Днѣпръ со всѣми войсками преправившия и замки оніе амуніцією и войскомъ, также и всякими запасами харчевими добре узапасивши, рушили тимъ бокомъ отъ Казикермена назадъ восвоєси, а подъ городкомъ Орломъ Днѣпръ на сю сторону преправивши розійшлися зъ бояриномъ въ доми свои.

А орды Крымскіе, о поворотѣ и роспущенію въ доми войскъ нашихъ увѣдомившися, повторній разъ того лѣта въ державу Російскую вторгнулись, городъ полковій Изюмъ оминувши, вдарили въ слободы по надъ рѣкою Осоломъ будучіе и въ иншіе мѣстца тамошніе, ажъ подъ городокъ Московскій Волуйки, тамъ всюди много людей и статковъ ихъ загорнувши и, слободку Колодяжную скритишемъ въ плѣнь забравши, безпрепятственно до Крыму повернули. Пржеже же того, и пржеже виходу Гетманского въ походъ вишшеименованній принесени въ Батуринъ зъ Кракова розніе чужоземскіе вѣдомости, мая 17 дня писанніе, зъ которыхъ; едни отъ насъ далшіе и иншіи намъ потребніе оставивши, полагаю зде такіе, якіе намъ суть ближшими, а именно, вжъ бояринъ Борисъ Петровичъ Шереметь, виправленній будучи отъ Пресвѣтѣйшого Государя своего зъ Москви въ Малтію для воспріятія кавалеріи, былъ подъ часъ святои неделѣ въ старомъ Римѣ, где въ Каплицѣ Папѣжской, отъ гори названной Капалю, зъ людьми Великороссійскими пришеи бывшими и иними панамы будучи на набоженствѣ

ТОМЪ 3.

зосталъ отъ Папѣжа ударованній крестомъ златимъ драгими каменіями осаженнимъ, въ немъ же была значная частьна древа животворящаго Креста Господня. Даровалъ при тмъ святій отецъ Папѣжь его Шеремета однимъ образомъ, также драгимъ каменіемъ насаженнимъ, зъ персонами, златими ланцухами и иними клейнотами приоздобленнимъ. А Кардиналъ Папѣжскій Корнаро названній тогда-жъ даровалъ ему Шеремету лѣску висменитой работы, рукоятіе, суто діаментами насаженное имущую. Которіе подарунки Шереметь влячне пріявши отехалъ зъ Риму до Малтін, а оттолъ поворочаючи назадъ знову обѣщался быти въ Римѣ. Вїездячи зась зъ Риму далъ будто слово отцу Папѣ, же за поворотомъ своимъ зъ Малтін мѣлъ пріяти вѣру Римскую чили унѣю, для чего будто оставилъ былъ въ Римѣ и пленѣпонтента своего Езунту Россого, даби въ его небытности починалъ дѣло о пріятін зедноченія вѣры костела Католицкого Римского трактовати зъ Церквою Православною Восточною, що и самъ Шереметь за поворотомъ изъ Малтін будто мѣлъ въ Римѣ потвердити, и въ государствѣ Російскомъ, также и въ личнихъ войскахъ Московскихъ, тое церкви Православной Російской зъ костеломъ Римскимъ соединеніе ознаймити и розгласити. А при пожегнанюся зъ Кардиналомъ Цибоніемъ просилъ будто, даби его изволилъ вимовити предъ закономъ Римскимъ, же не привиталъ его, ведлугъ звичаю мѣючи, еднакъ будто исполнити тое за поворотомъ въ Римъ зъ Малтін. Въ тое-жъ время онъ Шереметь въ розмовѣ своей зъ помененнимъ Цибоніемъ Кардиналомъ взмѣяковалъ нѣякогось болшого персону, а подобно принцѣпала своего до пріянія вѣри Римской склоного.

Прошлого лѣта любо Солтанъ Царъ Турецкій въ Венграхъ проигралъ баталію, зоставши побѣжденній отъ войскъ Цесарскихъ, однакъ и на сіе лѣто при упорѣ своемъ стоячи (яко Венетійскіе вѣдомости твердили), зъ многими войсками своими на тую-жъ противъ Цесара войну прибѣрался, хотячи

и самъ персонею своею Солтанскою тою помогти компаніи, и розослалъ ординанси во все панство Турецкое, ижь яко самъ хоцетъ виходити на войну за вѣру Магометанскую, такъ и всѣхъ магометановъ до той же компаніи захоцалъ, предлагаючи, аби всякъ магометанинъ сполне зъ нимъ Солтаномъ царемъ Турецкимъ не устрашался за вѣру свою стати противъ войскъ христіянскихъ Цесарскихъ. А особно онъ Царь Турецкій тою-жъ весни выдалъ ординансъ до пашовъ своихъ взглядомъ давана отпору на Черномъ морю войскамъ Московскимъ и Козацкамъ, отъ которыхъ якъ и прошлого року заходила его не меншая тривога; для чого зъ войскомъ своимъ окрентовъ своихъ Солтанскихъ великихъ на тою-жъ Черное море ординовалъ 29, межн которими два было наибольшихъ по осмѣдесять и осмъ арматъ въ себѣ имѣющихъ, а при тихъ окрентахъ и особно на тою-жъ Черное море ординовалъ галери свои противъ войскъ нашихъ преречонихъ христіянскихъ. А що зъ Александріи 5 окрентовъ зъ Янчарами приплыло было до Константинополя, то тіе Янчари отправлени ку главному войску Турецкому подъ Андриянополь. Любо теда царь Турецкій зъ весни того року прибѣрался зъ сильными войсками на войну противъ Цесара, однакъ, прошлорочнимъ нещастемъ своимъ будучи прешрашенній, чинилъ тотъ на войну приборъ тилко для публѣки, и въ тымъ часѣ болше мислилъ о миру и згодѣ зъ Цесаремъ и зъ иными монархами христіянскими, которій сего-жъ лѣта и учинилъ зъ нимъ въ Карловичахъ, яко о томъ нижей будетъ.

Того-жъ лѣта Пресвѣтлѣйшій Государь нашъ Царь Петръ Алексѣевичъ гостилъ и былъ въ Англии, которому Король Анкгельскій даровалъ еденъ окрентъ свой, а другій тамже велѣлъ здѣлати самъ за свои денги, и затыгалъ тогда до себе майстеровъ корабельнихъ Анкгельскихъ для дѣлани кораблей себѣ въ Воронежѣ и на ившихъ по рѣкѣ Дону мѣстахъ, на море Черное противъ Турчина потребнихъ.

Того-жъ лѣта отпѣшавши Царь Турецкій свое письменное до войны намѣреніе, прислалъ въ Карловицы чли въ Варадвѣ полномочныхъ пословъ своихъ для учиненія покою съ Цесаремъ христіанскимъ, отъ котораго также полномочніе послы, до тихъ же Карловицъ чли до Камери прибывши, учинили съ Турками таковой трактатъ, якого списокъ Дякъ Волковъ сего 1698 року, іюля 3, прислалъ на Москву, которій такъ имѣется:

Во имя Господне, — амѣнь.

Статья мирного договору межъ обоими самодержавствы, перво предъ поездомъ нашимъ изъ Вѣны въ подгородномъ монастырѣ отцевъ Августіановъ отъ эпохи гетсхику, се есть махOMETанского лѣта 1101, сирѣчь 19 числа мѣсяца януарія отъ Рождества Христова 1690, превисокому Кардиналу Аколонитехъ предложеніе обоихъ нашихъ посланниковъ общимъ согласіемъ, паки же въ загородномъ мѣстѣ города Комори 28 числа апрѣля, или по ихъ третого числа мая того-жъ году, господину Андрею Девендербургъ объявленіе.

Когда даби любезній миръ межъ обоими самодержавствы процвелъ, и подданніе обоихъ смирно симъ безопасномъ пребывали надобно есть, чтобъ явными рубежами граници опредѣленны были, и ми же вся смятенія и загоновъ случаи и посредства отымутся, великія рѣки Дунай и Сава рубежи да поставоются.

Потомъ отъ Желѣзныхъ вратъ даже до устья реки Сави вся Задунайская страна, такожъ и отъ устья Сави реки, даже до прежнихъ Кроацкихъ рубежей Засавскіе страны да будутъ подъ Отоманскимъ самодержавствомъ возвращеннымъ сущимъ. Албу Греческую, сирѣчь Бюгъ-градъ и инымъ мѣстамъ, которіе нибудь въ преждереченныхъ въ Задунайскихъ и Засавскихъ странахъ Цесарскими залогамъ воинскими держутся такъ, чтобъ отъ прежнихъ Кроацкихъ ру-

бежей до конца Сави рѣки, оттуду даже до нижнихъ мѣстъ въ страны Задунайскіе и Засавскіе никакой запросъ не остался Царскому Величеству. Вся вкупѣ отъ вратъ Желѣзныхъ до устья Сави и отъ устья Сави даже до прежнихъ Кроацкихъ рубежей на той сторонѣ Дуная и Засавскіе страны съ возвращеніемъ теми-жъ вкраинныхъ мѣстъ, которіе въ странахъ Задунайскихъ оружіями Оттоманскими держутся, да будутъ подъ властію Цесарского Величества, и никакой запросъ да не будетъ о томъ отъ Сіяющей Порты.

Мултянскіе и Мулдавскіе Задунайскіе къ Венгерскимъ странамъ рубежи въ преждебывшемъ предъ сею войною состояніи да пребудутъ.

Седмиградская земля въ преждебывшемъ предъ нынѣшней войною состояніи да возвратитца, и годовую дань въ цѣлости Сіятелной Портѣ да платитъ, и подъ защищеніе обоюго самодержавства древними своими привилеями да употребляютца.

Рубежи Кроацкіе да пребудутъ въ томъ состояніи, въ которомъ были и прежде настоящей войны.

Сими договорами удержаннымъ сущимъ оружіямъ на многіе или на маліе дѣла или къ тому вѣчной миръ да учинится.

Отъ обоюго самодержавства такіе войны или жители и подъ такими генералами и начальными людьми, ихъ же вѣрность и ратніе дѣла совершенно искусни были, по воле обоюго самодержавства въ порубежныхъ своихъ мѣстахъ да поставятся такъ, чтобъ миръ въ цѣлости сохранили и никакими смятеніями или загонами общую тишину возмущали.

Которіе нибудь договори въ древнихъ священнихъ статяхъ написани, и даже до настоящей войны сохранени, суть ниже въ преждереченнымъ осми статямъ противдуются, и дотомъ такъ да сохраняются.

Конецъ или прибавка.

Дѣло о союзныхъ зъ Цесарскимъ Величествомъ госу-

дарехъ оставляются разсужденію, его же аще хочетъ или отъ договоровъ мира отлучити или присовокупити, буде ему присовокупити годно, сіе убо сугубнимъ доводомъ видится мочно быти, или въ особой статѣ генералними терѣнами да положатся, чтобъ когда межѣ обоими самодержавствѣ миръ и дружба обновленни будутъ, также и Полскій Пресвѣтлѣйшій Король и Рѣчь-Посполитая межъ срокомъ четвердесяти или пятидесяти дней честными договорами миръ учинили или совершенство и подлинно такожъ особливою статьею да объявится, чтобъ рубежи обратилися въ состояніе, въ которое прежде сей войны было, осаду и взятіе Камянца и смятеніе дѣлъ въ тихъ же порубежныхъ мѣстахъ не давно прежде нынешней войны и постановленни въ томъ состояніи, въ которомъ были когда прежде смятенія той войны крѣпкая дружба и доброе сосѣдство межъ Сіятелною Портою и Пресвѣтлѣйшимъ Королемъ Полскимъ и Рѣчью-Посполитою да учинится. А что належитъ Венеціаномъ, такимъ же образомъ изобразится можетъ, чтобъ, задержавъ взятое, миръ съ Сіятелною Портою да учинять.

Того-жъ лѣта мѣсяца октоврія въ заводѣ жителей Опошнянскихъ и Зѣнковскихъ съ жителями Бурковскими о кгрунта и межѣ полевіе, по злеценію Гетманскомъ, енералній войсковій писарь Василій Леонтіевичъ Кочубей чинилъ разсмотрѣніе, по которомъ приводячи до згоди всѣхъ помененныхъ обивателей написалъ того-жъ мѣсяца октоврія имъ таковій унѣверсалній листъ свой:

**Его Царского Пресвѣтлого Величества войска
Запорожского енералній писарь Василій Кочубей.**

Ознаймую симъ моимъ писмомъ, всѣмъ кому колвекъ о томъ вѣдати належитъ, такъ теперь яко въ пришлое время, нѣ маючи я злецене отъ Ясневелможного Его Милости пана Іоанна Мазепи Гетмана войска Его Царского

Пресвѣтлого Величества Запорожского, добродѣя моего, о успокоенню нѣкоторихъ трудностей въ полку Гадацкомъ будущихъ: зездлемъ и на поля спорнѣи, межѣ Опошнѣи, Зѣнковомъ и Буркаи, противъ Бузовихъ могилъ лежащи: о которѣи межѣ помененныхъ мѣстѣ обивателями, чинилися свари и свади.

Нынѣ теѣи згоднимъ тнхъ же обивателей при мнѣ писаровѣ и при Его Милости пану Михайлу Боруховичу, полковнику войска Его Царского Пресвѣтлого Величества Запорожского Гадацкомъ, на тѣе-жѣ мѣсца вехалъ изволеніемъ, по моему предложенню, згодне и одногласне приговоренно и постановленно, аби тѣе межѣ и граници были держани, которѣе чинилъ предъ тѣмъ, по указу старшихъ, небожчикъ панъ Стефанъ Гречаній зъ товарищи. То есть взявши отъ шляху зъ Бурокъ до Опошнего и до Будищъ лежачого, чрезъ первую столповую могилу просто чрезъ балку и Рудку называемую... до другой столповой же могилы въ стену близко Коваліовского шляху положене свое маючой, яка линѣя и копчами есть позначена. При якой помененной балцѣ хуторъ Мацовскій, въ Опошнянскую сторону податній Его Милости пана полковника преречоного, за гроши набытій въ посессіи его до Борковской граници належати маеть.

Яко теѣи тоѣ розграничене на потомніи часи себѣ утвердили, такъ обще всѣ неотмѣнне оное держати мають на вѣчное время, и яко Опошняне чрезъ преречоную границу въ полю Бурковскомъ, такъ и Бурковци въ Опошнянскую сторону жадними мѣрами не мають и неповинни будутъ входить и втручатися, заховуючи между собою згодную сосѣдскую любовь и зобополній покой, подъ зарукою тысячи таларей на Ясневелможного Его Милости пана Гетмана. А яко въ поляхъ Бурковскихъ суть хутори преречоного пана полковника Гадацкого и синовъ его прилегліи къ граничной линѣи, такъ варованно онии при семъ же

вездѣ, аби въ полности своей подлугъ цѣрля своего не нарушише найдовалися, поневажъ они здавна чрезъ копу набити въ посессіи и владѣніи онихъ найдуются. Зѣнковскіи тежъ обывателѣ зъ Опешнянскими обывателями, такъ мѣють своихъ полевъ, хуторовъ и всякихъ грунтовъ и угодей, такую-жъ держачи любовь и милость заживати безъ споровъ и турбацій, якъ и предъ симъ по сіе время заживали, едни въ другихъ грунти не втручаючися и жаднихъ шкодъ и прикростей нечинячи. А тамъ если би кто зъ Опешнянскихъ, Борковскихъ и Зѣнковскихъ обывателей, любовь зъ твоей, албо зъ оной стороны, надъ сее постановлене втрутился въ чужіи грунти и якимъ колвекъ способомъ чинилъ въ нихъ шкоды, той не тилко тѣмъ шкоди пополняти, але и заплачено вишей выраженной подлегати маєть заруцѣ.

При якомъ дѣлѣ, тѣмъ именно сполне зъ нами были люди, которіи тутъ выражаются. Зъ *Опошного*: Филонъ Лихоній, Романъ Корипкій сотники, Василь Кириловичъ, Леско Череватій, Павло Конюшій, Сидоръ Лисенко, Василь Уманецъ, Иванъ Рева, Маць Солошенко. Зъ *Зѣнкова*: Павло Ванценько сотникъ Зѣнковскій, Иванъ Зеленій, Иванъ Чурипскій. Зъ *Ковалювки*: Степанъ Григорьевичъ атаманъ городовій, Дацко Логвинъ, Гривко Таранъ, Василь Куценко, Лукянъ Холоденко. Зъ *Буркова*: Леско Дубина атаманъ городовій, Иванъ Лысій, Мартинъ Бутъ. Казалемъ теда я для лучшей твердости и потомной памяти, тое постановлене смѣль писанемъ мовѣмъ объяснить и далемъ оное въ сторону Бурковскую, яное то-жъ слово въ слово и въ сторону Опешнянскую отдано. Писанъ октовріа 26, року 1698.

Того-жъ 1698, чили 1699 року, яко на листѣ 395 гисторикъ Нѣмецкій Шуфендорфій свидѣтельствуеть, въ тихъ же Карловичахъ Турки зъ Полянами покой договорили и чрезъ трактатъ тогдашній виторговали у Турчина Камянецъ Подольскій зо всѣмъ Подолемъ и Украиною такъ, яжъ мусѣлъ оного уступити Полякомъ во двадцатшесталѣтнемъ надъ

нимъ панованню бо, яко взялъ его не войною, але факцією (яко о томъ въ роздѣлѣ тринадцатомъ наменилося) чрезъ измѣну коменданта тогдашняго, такъ и уступити безъ войны мусълъ. Трактатъ зась Лядскій зъ Турками ниже сего полагається. Того-жь року и въ тихъ же Карловичахъ будучи посель Московскій Возницинъ зъ послами Турецкими, септеврїа 25 чили декаврїа 25, договорилъ и заключилъ миръ на двѣ лѣта, нимъ и совершенного зъ обонхъ сторонъ дотрутъ покоя; заключи же онъ Возницинъ тотъ покой дволѣтній певними пунктами, которіе нѣгдѣсь пропали, тилко ннѣ самій початокъ тихъ пунктовъ достался сицевїй:

**Той есть Богъ Всядѣйствующїй, Всемогущїй и
всѣми овладающїй. Во имя Бога милосерднаго
всегда милующаго насъ.**

Початокъ сего постановленя правдивого и потреба описання досконале оного на семь писмѣ, то есть нетленнаго Господа Сотворителя и несмертелнаго Исправителя щодробливая воля Господа Бога (Которому нехай будетъ хвала на всѣ подобенства) и позволене вѣчнаго потверженя и ласка оберегателя и радителя святыхъ градовъ и мѣстъ Макии, Медини и Святаго Іерусалима, Солтана и Царя Чорного и Бѣлаго моря, обладателя Египту, Абѣзвинскихъ провинцій и Арапскихъ и Адоненской землѣ и цезарїа Африканской и Триполя и Тунети и инсулъ Ципру и Роду и Крети и иншихъ Бѣлаго моря инсулъ, Царя Вавилонскаго, Бастри и Лякен, Иреванъ и Карен и Ерзиру и Сехрезвиру и Мисалу и Дяерберигеру и Дамаску и Солтана Перского и Арабского, Іаратинскихъ провинцій и Короля Кгурдистанского, Дагвинстанского, Тухистанского, Кгѣрзѣстанского и Трапезунту, и государа панствъ Риму и Булхархїи и Масаръ и Царя панствъ Татарскихъ, Черкескїй, Кримскїй Царь, Востоннихъ и Заходнихъ панствъ и земель Анатолии и Румелии наслѣдника обладателя Царигорода и иншихъ провинцій мѣстъ, Государа

32*

Солтана Солтановъ, Короля Королевъ, Найяснѣйшого и Найкрѣпчайшого Государа нашего Царя, Солтана сына Солтановъ, Солтана Муштафа Короля сына Солтана Махметъ Короля, которого панства нехай Богъ благословить и утвердить до судного дня, межн высокимъ панствомъ и найславнѣйшихъ межн виборными Монархами христiанскимъ исправителемъ високихъ дѣлъ христiанскихъ, Рѣчей-Посполитихъ шатою Монаршою и рицерскою, найоздобнѣйшими доводами слави и хвали найоздобнѣйшимъ Царемъ Московскимъ и всѣхъ панствъ Рускихъ Государемъ и обладателемъ земель и мѣстъ подлежахъ высокимъ Царемъ Московскимъ Петромъ Алексѣевичомъ (которого государство нехай Богъ благословить); кгда чрезъ нѣякіи лѣта замѣшанина будучи зъ ободоухъ сторонъ война и пролитіе крве подданныхъ трвало, теперъ зась аби все тое уморено и въ добрую пріязнь за згодою пріятельскою обернено було Божимъ изволеніемъ на зездѣ въ Карловнчахъ, о примирю трактуючи зъ Ясневелможнимъ межн Ясневелможными зъ паномъ Прокопіемъ Богдановичемъ Вознѣчиномъ, висоце помененного Царя пленѣпотентомъ, комиссаромъ, посломъ и близкимъ секретаремъ, отъ того-жъ Царя до трактована покою назначенимъ и депотатованимъ, такъ же тихъ трактатовъ медіаторамъ найславнѣйшими межн Монархами христiанскими, Королемъ Анкгельскимъ, Скотскимъ Вилгелмомъ Третимъ, и енералами Недеерландскими Ясневелможными Вѣлгелмомъ Лордъ Пакгетъ Барономъ Якубомъ Камертъ, любо зъ обохъ сторонъ була до завартя покою склонность, еднакже для короткого часу которого не моглися всѣ рѣчи добре досконале пропонувати и утврати, теде аби ти зачатіи трактати и свой взяли skutokъ и конецъ пожаданній, азъ обоюпного позволенія и приговору отъ дня 25 септеврiя року 1698 заложенній часъ есть для доконченя тамъ високихъ трактатовъ, и изъ него слово въ слово копѣю Латинскимъ язикомъ переписавши руки подписавши и печатми зтвердивши отдали; я зась данною мнѣ

властію тім записанніи договори Латинскимъ и Рускимъ языкомъ на копіи переведенніи рукою подписавши печатю зтвердивши отдадемъ сторонѣ...

Того-жъ року было лѣто сухое, а за тимъ былъ и великій неурожай плодовъ земнихъ ку пропитанію человѣческому належашихъ; по немъ наступила дорожнета хлѣба, а за нею почался заразъ и голодъ между народомъ посполитимъ, которій тиснулъ людей бѣдныхъ Малоросійскихъ чрезъ цѣлій годъ: бо предъ жнивамъ сего року зачался, а въ пришлому року (кгда Богъ зъ милосердія своего ублагословилъ землю нашу плодами ея) о жниввахъ закончился.

Трактатъ въ Карловичахъ Лядскій зъ Турками.

Книга публичная примиря меже Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Королемъ Полскимъ-Рѣчею Посполитною и меже високимъ панствомъ Отманскимъ въ Карловичахъ, при зобраню Енералмихъ Колькитовъ пленѣпотентовъ поставленого року 1698.

Во имя Пресвятѣйшой и всегда нераздѣлимой во трехъ лицахъ Троици.

Вѣчной памяти кому козвекъ би належало вѣдати да будетъ, поневажъ меже Королевствомъ Полскимъ и високимъ панствомъ Отманскимъ уставична заходила и точилася война и за вложенемъ медіаторовъ Пресвѣтлѣйшого и Державнѣйшого Ангельского Короля Вилгелма Третього, такъ же Ясневелможнихъ енераловъ Нидерландскихъ, старанемъ своимъ въ постановленю покою, абися большъ людзка кровь не проливала, усилне працюющихъ пленѣпотентовъ Вѣлгелма Шаккетта Барона и Якуба Колжерти, за Божіимъ изволеннемъ вирочивши въ трактати зъ Ясневелможнимъ паномъ Мехметъ Ефенди великимъ канцлѣромъ високого государства Турец-

кого, также зъ Ясневелможнимъ паномъ Марре—Кордатимъ ближнимъ секретаремъ, послами и пленѣпотентами до заварта покою, по кылку засѣданихъ и трутинованихъ добре радахъ дѣло такъ потребное взяло свой пожаданій skutovъ зъ обѣихъ сторонъ, и покой и давная пріязнь меже Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Государемъ Оттоманскимъ, сномъ Солтана Махмета Солтаномъ Мустафою, и меже Пресвѣтлѣйшимъ и Державнѣйшимъ Королемъ Августомъ Другимъ и Рѣчью Посполитою Полскою привернулася, и згодне умовлена зъ обѣихъ сторонъ; теде обширне нижеописаніи артикули въ своихъ пункткахъ и клявуляхъ мають ненарушоне отъ ободвохъ сторонъ обсервованіи захованіи въ собѣ зоставати. За чимъ кождій зъ нихъ якъ въ собѣ маеться зособна виписаніи.

А Р Т И К У Л Ы .

1. Пожеважъ Божимъ радѣніемъ межи панствомъ Оттоманскимъ и Рѣчею Посполитою Подскою станулея покой, и всяка война отдалена естъ и успокоена, а давная пріязнь зъ обѣихъ сторонъ привернена и умовлена, теде давніи границѣ, аби привернены были и ограничени, то отъ Молдавской землѣ, то отъ иншихъ прилеглыхъ провинцій до панства Оттоманского, которіи ненарушоне въ своихъ околичностяхъ мають зоставати.

2. Якіи колвекъ оборонніи мѣсца любъ великіи любъ маліи меже давними границами Молдавскими знайдовалися, а черезъ войну отъ Поляковъ завладѣни зоставли, теде мають они до провинцій Молдавской привернути и людей своихъ зъ онихъ военныхъ спровадити.

3. Каменецъ Подолскій, ненарушоне яко въ собѣ естъ, маеть быти отданій Коронѣ, Подоле, Украина; также би жадной Порты Оттоманская не мѣла до ней претензіи; Гетмана Украинского, которій теперъ въ Молдавѣ резидуееть, аби Порты скасовала; випорожнене Каменца маеться зачи-

нати отъ 1 марта, а трвати до дня 15 мая: жилицѣ Камянця безъ насилія, где хто схочеть, волно ити на мешкане, а тѣмъ которіи зъ тяжарами и зъ своими худобами вивозитися мають до Порти; Лядскимъ людемъ повинни онихъ отпровадити и помочь дати въ подводахъ стороннихъ арматъ въ Каменцу, о томъ посла умисльного до Солтана Турецкого послати.

4. Жаденъ зъ подданнихъ Отоманскихъ, а особливе зъ Татаръ, аби не чинилъ чамбуловъ до Полски и шкодъ, и людей въ неволю не брано, того пиано постерегати маєтъ Ханъ, Солтани, вейзири и воевода Молдавскій, аби погранична вшелаяка безпечность въ людяхъ, въ статкахъ безъ нарушона покою zostавала; и еслибися протвнній винаишоль, теди таковій кождей за донесенемъ до старшихъ маєтъ на горлѣ караній бути; а взаемне Ляхи заховати тоежъ прирекають.

5. Королевство Полское отъ вѣку есть волне, аби теди за найменшою претенсією и оказѣєю отъ Порти не было войною преслѣдовано, тое собѣ варуетъ.

6. Татаре, которіи въ Молдавіи поосѣдали, аби копечне винеслися на свои давній мѣстца, понеже въ близкости найдуючися, зимою и лѣтомъ могутъ въ чамбулъ за границу впадати.

7. Законники христіанскіе Католики, подлугъ позволеня Солтанского, мають при своихъ костелахъ волне zostавати, а о дальномъ о нихъ интересѣ великій поселъ у Солтана инквѣровати будетъ.

8. Абы купцамъ зъ товарами коронними и Литовскими въ Турецкомъ панствѣ волно было гандлювати, взаимнимъ опособомъ и Турецкимъ въ Полщѣ: гарячь (*) вѣчне скасованній.

(*) На сторонѣ въ Лѣтописи сдѣлано слѣдующее прибавленіе: «кожухи и гарячь одно есть, которій Поляки Кривцамъ платили чрезъ многіе лѣта, желавчи отъ нихъ себѣ тишины, игди отъ войны Хмельницкого Козаковъ ихъ защитниковъ не стало подъ ихъ властію».

9. О невольникахъ, застающихъ христiанскихъ въ панствѣ Турецкомъ, маєть великій посель у Солтана о нихъ ся добывати.

10. Бунтовники, которіи колвокъ хотѣли бы панства помѣшати и до незгоди привести, либо зъ Волохъ, Мулянь мають выдавани быти и не оставати въ Полской протекціи; взаимнимъ способомъ Полскіи ребеѣзанти зъ панствъ Турецкихъ, либо Ляхъ, либо Козакъ видати декляруется.

11. А такъ пожаданій покой меже Пресвѣтлѣйшимъ Державнѣйшимъ Королемъ Полскимъ и Рѣчею-Посполитою, а Пресвѣтлѣйшимъ Солтаномъ Турскимъ учиненній и поставленній ненарушоне зъ обоихъ сторонъ маєть стати; которій теде Ясневелможніи послѣ пленѣпотенти преречовіи Оттоманского панства по Турецку написавши дали. Я также моцею данной миѣ власти рукою власною подписавши и печатью ствердивши отдадемъ.

Подъ часъ тихъ Карловицкихъ зъ Турками трактатовъ Цесарчики и Поляки (яко вѣдомости тогдашніе Варшавскіе, генваря 20 писаніе, гласили) крѣпко договаривалися и стояли о тое, абы мѣстца страстей Христа Господа въ градѣ Свѣтомъ Іерусалимѣ уступлени отъ Турковъ имъ христiаномъ исповѣданія Римско-Католического, лечъ не могли того отнюдъ виторговати для того, что Восточного Православного исповѣданія Гречинъ Маврокордатій, тайній секретарь Солтана Царя Турецкого, зъ Турчиномъ канцлеромъ Султанскимъ будучи при тихъ договорахъ, крѣпко застановилъ о тое, абы гробъ Господень и инніе Святіе мѣстца отъ Турковъ не были уступлени Католикамъ, и жеби вѣра Православная Греческая въ Ерусалимѣ не была тимъ способомъ чрезъ Римляновъ зневажена и скасована; но дабы тотъ Живоносній Гробъ Господень непремѣнно находвался при блюстителехъ вѣри православнія Кгреческія, аки рожа въ терніи, между родомъ невѣрнимъ язическимъ и по сее время невредимо процвѣтающія; якожь такъ и сталося.

Р О З Д Ъ Л Ъ Х Л.

О кошту Королевскомъ на комедію ложеюмъ; о уступленю Турецкомъ зъ Камянца Подольского, и о отдаю ею Полякомъ; о сеймъ валномъ Варшавскомъ шестинедельномъ; о кончинъ Лежайского, архимандрити Новгородского зъ наробкомъ ему приписанимъ; о дорожнетъ и голодъ тогдашнемъ; о измѣненіи солнечномъ; о елекціи и о избраніи на ней на доживотное войтовство Кіевское Дмитрія Полоцкого; о бытности Гетманской въ Воронежъ надъ Дономъ, и о поворотъ ея оттолъ назадъ.

Року отъ начала міра 7207, а отъ Господняго во мірѣ плотского явленія 1699. Сего года любо многіе значніе отпоровались дѣла въ панствахъ околичнихъ Европейскихъ и въ нашей Россіи, еднакъ ихъ мало дошли моему вѣденію, того ради не можемъ ихъ описовати, а посторонніи мнѣй намъ потребніи, а звлща и непевніи оставилемъ безъ описанія, тое тилко зъ вѣдомостей Варшавскихъ, генваря 17 писанныхъ, зде полагаю, ихъ новопоставленій Король Августъ Саксонъ, хотячи зъ сенаторами и сенаторками Польскими потѣшитися, велѣлъ готовити людемъ учонимъ комедію, и яко панъ богатій видалъ на потребніи къ оной вещи зъ свои шкатули десять тысячъ таларовъ битыхъ; якая комедія, ихъ мала отпороватися чрезъ самого Короля Августа и внихъ кавалеровъ и сенаторовъ, въ машкарахъ зъ дамами сенаторскими по парѣ виходити мѣвшими, то ради кидано о тое люси кому зъ якою панею придетъ актъ

комедіальній; випавъ тежъ ліосъ самому Королю Августу виходити въ парѣ зъ панею подскарбѣною Литовскою, а инимъ панамъ и сенаторамъ зъ иними панями и сенаторками.

Того-жъ року, подлугъ прошлолѣтнього трактату Карловицкаго чили Петервардинскаго зъ Поляками Турецкаго, Турки отъ марта первого до мая 15 зъ Камянца Подолскаго вивозились, и оніи Полякомъ зо всѣмъ Подолеиъ и Украинною тамошною, къ Подолю прилеглою, въ первобытное владѣніе уступили, и любо въ нашихъ *Козацкихъ льготисцахъ* предъ Покровомъ именуется Турецкое зъ Камянца Подолскаго уступленіе, однакъ то есть рѣчь нелевая, лучше тому вѣрити, що въ прошлолѣтнихъ Полскихъ зъ Турками пактахъ написано; але ижъ въ тихъ пактахъ не виражено на голко именно лѣтъ тотъ Польскій зъ Турками покой зосталъ заключень, тежъ вѣдомости Варшавскіи преречоніи твердили тоє, что на лѣтъ тридцять миръ тотъ утверждень, о чомъ часъ пришлій подлино обявить.

Іюня 16 зачался въ Варшавѣ сеймъ валній шестинелѣній, чрезъ которій Король новій Августъ зъ сенаторами и Рѣчою Посполитою тоє орудовалъ, чого тогда власная витягала потреба; якій то сеймъ любо мало тутъ потребень, а еднакъ, пришлимъ вигожаючи куріозамъ, полагаю для вѣденія оній отъ слова до слова тако:

***Seym walny Warszawski Sześć niedzielny
zaczęty die 16 miesiąca Czerwca roku
Pańskiego 1699.***

AUGUST WTÓRY z BOŻEY ŁASKI KROL POLSKI, WIELKIE
XIAŻE LITEWSKIE, RUSKIE, PRUSKIE, MAZOWIECKIE,
ŻMUDSKIE, KIIOWSKIE, WOŁYŃSKIE, PODOLSKIE, POD-
LASKIE, INFLANTSKIE, SMOLENSKIE, SIEWIERSKIE, CZER-
NICHOWSKIE DZIEDZICZNE XIAŻE SASKIE Y ELEKTOR ETC.

Wszem w obec y kazdemu z osobna, wiadomo czyniemy,
komu o tym wiedzieć należy. Iż iakośmy za łaską i pomocą
Boską wolnemi głosami Cnych narodow Korony Polskiej y
Wielkiego Xięstwa Litewskiego za Krola obrani, koronowani y
na Tronie osadzeni zostali, tak wiedząc, że te są nayszczę-

***Главный Варшавский шести-недельный
Сеймъ, начавшійся 16 Іюня лѣта Го-
сподня 1699.***

АВГУСТЪ II БОЖІЕЮ МИЛОСТІЮ КОРОЛЬ ПОЛЬСКІЙ,
ВЕЛИКІЙ КНЯЗЬ ЛИТОВСКІЙ, РУССКІЙ, ПРУСКІЙ, МА-
ЗОВЕЦКІЙ, САМОГИТСКІЙ, КІЕВСКІЙ, ВОЛЫНСКІЙ,
ПОДОЛЬСКІЙ, ПОДЛЯСКІЙ, ЛИФЛЯНТСКІЙ, СМОЛЕВ-
СКІЙ, СВѢВЕРСКІЙ, ЧЕРНИГОВСКІЙ, НАСЛѢДНЫЙ ГЕР-
ЦОГЪ САКСОНСКІЙ И КУРФІРСТЪ И ПРОЧ.

Всѣмъ вообще и каждому въ частности, кому о томъ
вѣдать надлежитъ, объявляемъ. Такъ какъ мы съ помощію
и милостію Божіею свободными голосами достойнаго народа
Короны Польской и Великаго Княжества Литовскаго из-
браны королемъ, вѣнчаны и возсѣли на престолѣ, а также
вѣдая, что тѣ только государства и королевства счастливы
и долговѣчны, коимъ самъ Всевышній Господь покровомъ,

слиwsze y naytrwalsze panstwa y krolestwa, ktore Sama Naywyszego Pana, przez Ktorego Krolowie władną, zaszczyca protekcyą y miłość ludzka stwierdza, Temuż Panu Begu zastępow początki panowania naszego w opiekę oddawszy nie insze przed się bierzemy solitudinis nostræ studia, tylko żeby Chwała Boska, wiara S. Katolicka Rzymska, iako naybardziey za panowania naszego krzewiła się, prawa przez nas poprzysiężone w niczym nienaruszone były, zobopolna między stanami zgoda zachowana była; dla ktorey ugruntowania seym Walny Sześć niedzielny złożyliśmy, y cośmy na nim postanowili, niżej wyrażamy.

Ubespieczenie dostoiensstwa naszego y uspokoiensie Stanow tak Korony Polskieu iako y Wielkiego Xięstwa Litewskiego.

Lubośmy panowania naszego nayskutecznieyszą założyli

Которымъ Цари царствуютъ, а также тѣ, которымъ укрѣпляетъ народная любовь, то поручивъ начало царствованія нашего покровительству того же самого Бога Силь, принимаемъ не иное какое другое намѣреніе въ попечительности нашей, какъ то, чтобы слава Божія, Святая вѣра Римско-Католическая какъ можно болѣе процвѣтала въ царствованіе наше, и чтобы права обѣщанныя нами ни въ чемъ не были нарушаемы, а взаимное между сословіями государства довѣріе было соблюдаемо, для упроченія коего мы назначили главный шестинедѣльный Сеймъ. И что мы опредѣлили на нешъ, ниже сего извѣщаемъ.

Упроченіе собственнаго нашего достоинства и успокоеніе сословіи какъ Короны Польской, такъ и Великаго Княжества Литовскаго.

Хотя мы и полагаемъ твердую опору царствованія на-

twierdząc na miłości cnych tej oyczyzny Synow y na ich nie-
przełamanych wiarą y poczcliwością ku panom swym piersiach,
zabiegając iednak wszystkim okazyom, które z niezgody na polu
elektoralnym, albo z podeyrzania niechęci y *iakich kolwiek diffi-*
dencyi przeciwko Majestatowi naszemu y Rzeczy pospolitey
urościć by się iakim kolwiek pretextem mogły, wszystkie Stany
na terazniejszy Seym zgromadzone Korony Polskiej y Wielkiego
Xięstwa Litewskiego, także y państw inkorporowanych, s praw-
dziwey ku nam żarliwości swoiey, takowy Generalny przy osobie
naszey y dostojenstwie Krolewskim swym y całej Rzeczy Po-
spolitey imieniem postanowili obowiązek, iż obrawszy nas sobie
wolnemi wotami, y potym zgodnym przez obowiązek napisany
wszystkich części przystępem uznawszy za Pana przykładem
starodawnych przodków, w iakim kolwiek broń Boże nie-
bieszczestwie nie tylko nas odstępować nie będą, ale też
pod obowiązkiem wiary, snoty y sumienia przy osobie na-

шого на любви достойныхъ сыновъ этой отчизны и на не-
змѣнныхъ въ вѣрѣ и приверженности къ своимъ Королямъ
сердцахъ ихъ, однако предупреждая всякій случай, какой бы
могъ произойти отъ несогласія на избирательномъ полѣ, или
отъ недоброжелательства и иныхъ какихъ либо козней про-
тивъ Величества Нашего и Рѣчи-Посполитой подъ какимъ
бы то ни было предлогомъ, мы отъ имени Нашего и Рѣчи-
Посполитой вмѣняемъ въ обязанность всѣмъ безъ исключе-
нія государственнымъ сословіямъ какъ Короны Польской,
такъ и Великаго Княжества Литовскаго, также какъ и про-
чихъ присоединенныхъ къ нимъ земель, собраннымъ на пред-
стоящій сеймъ, что, избравъ свободными голосами, и при-
навъ насъ своимъ государемъ, по примѣру предковъ своихъ
въ какой нибудь, сохрани Богъ, опасности, не только не
оставяютъ насъ, но вѣрою и правдою обязываются, какъ и
свойственно это благороднымъ Полякамъ, за честь и особу
нашу Королевскую жертвовать своимъ имуществомъ и жиз-

szej y dostoiestwie krolewskim substancye, krew y zdrowia swoje, tak jako na cnotliwych przystoi Polakow, wazyć deklaruią. Dla tym zaś gruntowniejszey konfidencyi sami między sobą miłość y pokoy tak w stanie *civili* iako też y w woiennym zachować nienaruszony y należytą sprawiedliwość *ex delinquentibus in foro competenti* przyrzekaia y takiego kazdego, któryby co przeciwko nam albo Elekcye naszej iawnie lub skrycie zczynać chciał, albo Protekcyą takowym dawać ważył się, za upornego y nieprzyziaciela oyczyzny deklaruią, y na wieczną skazę jego powstać y zaciągi wszelkie prywatnych osob znosić obowiązuią się. Nadto wszystkie pisma pomienioney Elekcye naszej przeciwne y z iakim kolwiek, gdzie kolwiek i iakim kolwiek sposobem formowane, także proiekta y pisma, ktoreby kolwiek do diffidencyi publiczney ku osobie naszej okazyą być mogły *kassuią*, y *annihiluią*, y żeby na potym skwapliwość iaka podobnych skryptow w Rzeczy Pospolitey rozterkow iakich y

нию, почему и общають для совершеннаго удостовѣренія сохранить между собою любовь и ненарушимое спокойствие какъ въ военномъ и такъ и въ гражданскомъ сословіяхъ, а также соблюсти законную справедливость относительно виновныхъ въ подлежащемъ судѣ; обязываются признавать упорнымъ и врагомъ отечества всякого, кто только станетъ дѣйствовать явно или скрытно противъ насъ или избранія нашего, или же кто таковымъ будетъ покровительствовать; всѣхъ тѣхъ покрыть безславіемъ, а также воспретить частныя всякаго рода наборы; сверхъ того уничтожить всякіе акты противные сказанному избранію нашему, гдѣ бы и какимъ бы то ни было образомъ составленные, а также всѣ проэскты и письма, которые могли бы дать поводъ къ общему недоуверію къ особѣ нашей и озаботятся, дабы впредь поспѣшность въ составленіи подобныхъ бумагъ не была поводомъ къ раздорамъ и замѣшательствамъ въ Рѣчи-Посполитой. И такъ предваряемъ, что всякое замѣченное Нами

zamieszania pokoju pospolitego nie przynosiła, tedy waruimy, iż przestępstwo prawa pospolitego z osoby naszej iakie postrzeżone, będzie należało do upomnienia processem według konstitucyey 1609 o «niespełnieniu posłuszeństwa» opisanym; ktere prawo wiecznemi czasy w swojej powadze zachowuimy. A dla tym doskonalszego i nieporuszonego panstw naszych ab intra uspokoienia, wymuiąc wszelkie wszystkim do osoby naszej skrupuły, ten wieczny na potomne czasy Koronie Polskiej y Wielkiemu Xięstwu Litewskiemu z osoby naszej czyniemy warunek za nas y successorow naszych. Iż przy zachowaniu całości wiary świętey Katolickiey Rzymskiej wolna Elekcia tych zacnych narodów według zwyczaiu y praw dawnych y świeższych, a osobliwie Konstytucyi 1609, nieporuszona nigdy zastawać ma. Pacta conventa tudzież prawa dawne wszystkie, y ktere stanowić będziemy, wolności y swobody narodów; któreśmy według formy przysięstwa potrzykroć szczerą zaprzysięgli mente, nie-

нарушение общественного права, будетъ подлежать взысканію на основаніи Конституціи 1609 года «о неисполненіи повинненія». Какое право мы сохраняемъ въ своей силѣ на вѣчныя времена. И для вяцшаго и непреложнаго успокоенія внутри государства Нашего, устраняя всякія со стороны Нашей недоумѣнія, Мы полагаемъ нижеслѣдующее непремѣнное условіе на вѣчныя времена для Короны Польской и Великаго Княжества Литовскаго именемъ Нашимъ и наслѣдниковъ Нашихъ: что при сохраненіи въ неприкосновенности Св. Римско-Католической вѣры, свободное избравіе останется ненарушимымъ въ силу обычая и правъ какъ древнихъ такъ и настоящихъ, а въ особенности на основаніи Конституціи 1609 года. Также обѣщаемъ соблюсти въ цѣлости всѣ пакта конвента и права прежнія, и впредь устанавлиемыя, свободу и вольности народныя, троекратно Нами присягою утвержденныхъ. И обѣщаемъ, въ теченіи двухъ недѣль послѣ счастливо оконченнаго сейма,

obraźliwie we wszystkich punktach dotrzymamy y zaraz woyska nasze wszystkie cudzoziemskie wprzod ex casa wprowadzonego pod Gdansk æmuli zaciagnione, a potym szlachetniejszym duchem pod Kamieniec y dla odebrania Wołoch y Multan zatrzymane, nakoniec z przypadku zapadley zimy w panstwach Korony Polskiey tak y Wielkiego Xięstwa Litewskiego na zimę rozłożone, iako iuż częścią iedne za granice wyszły, drugie do granic dotykaia, insze wychodzą, insze do wyiscia ordinanse odbieraia; od tego czasu wszystkie, *także y te sześć tysięcy, ktoeśmy in Pactis Conventis deklarowali non obstante ad presens eorundem Pactorum ligamento* za granice wyprowadzić, tak z Korony iako z Wielkiego Xięstwa Litewskiego y z prowincyi przyłączonych in spacio dwóch Niedziel po Seymie szczęśliwie skończonym deklaruiemy, zadnych Regimentow, ani ludzi przy nas niezostawuiąc procz szczegulney gwardyi na swoim własnym koszcie, a nie na Rzeczy Pospolitey: dwunastu set ludzi podług

вывести изъ Короны Польской, Великаго Княжества Литовскаго и присоединенныхъ провинци, всѣ наши иностранныя войска, по случаю противудѣйствія при Данцигѣ, собранныя и въ слѣдъ за тѣмъ, въ благородномъ стремленіи, задержанныя подѣ Каменцемъ для отобранія Валахія и Молдавіи и наконецъ, по случаю наступившей зимы, расположенныя въ Коронѣ Польской и Великомъ Княжествѣ Литовскомъ на зимнихъ квартирахъ, такъ какъ одна часть таковыхъ уже выступила за границу, другая уже приближается къ границамъ, иные выходятъ, а иные получили приказаніе выступить, а также обѣщаемъ въ то же время и тѣ шесть тысячъ, на счетъ которыхъ мы обѣщались въ силу пакта конвента, какъ обязательность относительно ихъ въ настоящую минуту уже кончилась, вывести, не оставляя при себѣ никакихъ полковъ, ни людей, кромѣ одной гвардіи на своемъ собственномъ содержаніи, не на содержаніи Рѣчи-Посполитой, въ числѣ 1200 человекъ, дозволенныхъ

P. C. pozwoloney, y to żeby starsi nad nią tak zostawali iako w tych paktach warowano, y podług Konstytuceyi 1646 pod tytułem «o zaciągu nowego woyska» y w tym wszystkim nie inaczey się sprawić y zachować, tylko tak iako Nayiasnieysi Krolowie J. Mśc Antecessorowie nasi słowem Krolewskim obliguemy, nawet żeby z osob *Niemieckich* przy boku naszym przez okkazyą tegoż woyska cudzoziemskiego zostaiących nie mnożyły się opaczne consiliorum suspicye, wszystkich od nas relegować deklarujemy, procz Kancellaryi Saskiey, bez którey się zgoła obeysć nie możemy tak iednak, aby w niey nie było więcey nad osob sześć y żeby w zadne rady, sprawy *civiles*, woienne y ekonomiczne y promocyę wdawać się nieważyła, czego Wielmożni Pieczętarze oboyga narodów przestrzegać powinni będą pod karą prawem opisaną y oprócz osob ad *minora servitia juxta Pacta conventa*; ktorym końcem aby uniwersały y ordynanse nasze ad *instantiam* izby Poselskiey od nas podpisane

сделою пакта конвента съ тѣмъ, чтобы начальство надъ ними имѣли люди въ пакта конвента обозначенные а по Конституціи 1646, въ статьѣ «о наборѣ новаго войска». Во всемъ этомъ Королевскимъ нашимъ словомъ общаемъ вести себя и дѣла совершенно такъ, какъ пресвѣтлѣйшіе Короли предшественники наши. Общаемъ даже удалить отъ себя всѣхъ состоящихъ при насъ по случаю иностраннаго войска Нѣмцевъ, для устранения противныхъ толковъ въ совѣтахъ и подозрѣній, за исключеніемъ только Саксонской канцеляріи, безъ которой мы не можемъ обойтись, съ тѣмъ однако, что въ ней будетъ находиться не болѣе шести особъ, и они не будутъ вмѣшиваться ни въ какіе совѣты и дѣла ни въ военныя, ни въ гражданскія и хозяйственныя какъ и въ назначенія къ должностямъ лицъ; за чѣмъ обязаны будутъ наблюдать господа хранители печати обохъ народовъ подъ законною отвѣтственностію, исключая только лицъ имѣющихъ низшія должности,

wszystkim potrzebowacielom kancellarya nasza wydała zlecamy. A jeśliby w czasie pomienionym woyska nasze z granic Koronnych, Wielkiego Xięstwa Litewskiego i wojewodztw Pruskich wynieść nie miały, albo pretextem *nienależytym* nazad cofały się, albo ieśliby kiedykolwiek nad pozwolenie całej Rzeczy Pospolitey przeciw przytomnego postanowienia czy z porady Senatu czy też iakim kolwiek sposobem, lub z cudzych panstw, lub w naszych własnych zaciągnione wchodzić, chorągwie podnosić ważyły się, tedy po wyjściu pomienionego czasu, w niedziel cztery albo od wzięcia in futurum przestrogi, wszystkim sub onere praw dawnych, to iest pod utratą czci y majątności, o wysyłce wojenney postanowionych, pospolitym ruszeniem bez wszelkich już naszych uniwersałów, czego za żadną urazę maiestatu naszego mieć niebędziemy, ale za obwieszczeniem tylko y daniem znać od tych, do kogo to należeć będzie, na koń tak Koronie iako W. X. L. wsiadać, y aby ieden

въ силу пакта конвента. Для сего поведѣваемъ, чтобы канцелярія наша выдала нуждающимся подписанные нами универсалы и наставленія по представленію Палаты Депутатовъ. Если бы въ назначенное время войска наши не выступили изъ предѣловъ Короны, Великаго Княжества Литовскаго и Прускаго Воеводства, или подъ какимъ либо незаконнымъ предлогомъ назадъ возвращались, или же когда нибудь безъ дозволенія Рѣчи-Посполитой, вопреки настоящему постановленію, по совѣту ли сената, или какимъ нибудь другимъ образомъ собранные изъ чужихъ государствъ либо изъ нашего осмѣлились войти въ предѣлы и поднять знамя, то по истеченіи назначеннаго срока, въ четыре недѣли или тотчасъ по объявленіи, дозволяемъ всѣмъ, подъ отвѣтственностью по прежнимъ правамъ, то есть подъ опасеніемъ потери чести и имущества, относительно высылки военной установленнымъ безъ всякихъ нашихъ по этому предмету универсальовъ, и не считая за оскорбленіе Величе-

drugiemu mógł pomagać zezwalamy y takowych *przeciwko* tey obietnicy naszej nie wychodzących, albo wracających się czy jakim kolwiek *illicito dato casu* iak nieprzyjaciół oyczynny częścią, czyli pospołu tak w Koronie, iako y w Wielkim Xięstwie Litewskim znosić dopuszczamy, czego na odmszczenie obrażonego maiestatu v. *perduellionis* pociągać żadnym pretextem nie będziemy, owszem przyimiemy to za słuszne prawo tak z terazniejszego prawa iako y konstytucyi wyzey mianowaney 1646, którą do tegoż przypadku reasumuiemy i onę w całości iako y inne w tey że konstytucyi wyrażone prawa ztwierdzamy.

Przystępując do podatkow nowym prawem uchwalonych, y życząc w tym naydoskonaley wypełnić prawo nowe y comportata przez Ich mościów panow komisarzow woiewodztw y Pwtow Wielkiego Xięstwa Litewskiego documenta naznaczonego

ства, вооружиться поголовнымъ возстаніемъ, какъ скоро будетъ о томъ поставлено въ извѣстность тѣмъ, кому о семъ вѣдать надлежитъ, какъ въ Коронѣ такъ и въ Великомъ Княжествѣ Литовскомъ; и дозволяемъ вспомоцествовать другъ другу, и таковыя (войска) вопреку сему нашему обѣщанію не выступающія, или же по недозволительному какому случаю, возвращающіяся, дозволяемъ истреблять какъ враговъ, по частямъ или вообще, какъ въ Коронѣ такъ и въ Великомъ Княжествѣ Литовскомъ. Въ чемъ не будемъ ни подъ какимъ предлогомъ искать мести за оскорбленіе Величества и злоумышленіе. Напротивъ, будемъ считать это законнымъ какъ въ слѣдствіе настоящаго узаконенія, такъ и въ силу упомянутой конституціи 1646, которую примѣнительно къ этому случаю возобновляемъ и оную въ цѣлости равно какъ и прочія въ этой конституціи выраженныя права подтверждаемъ.

Обращаясь ко вновь узаконяемымъ податямъ и желая въ точности исполнить новое постановленіе и представленныя Ихъ Милостями павами комиссарамъ воеводствъ и по-

placenia czterech cwierci y na lennugi trzech cwierci iako też dla podatkow nowym prawem porownania uchwalonych takżę sowitych hibern y dzierzaw, z dobr duchownych, czopowego, szelęznego, samokupstwa tabacznego, pogłownego, Żydowskiego y Tatarskiego w dyspocyi sądów skarbowych Weiewodztw y Pwtow Wielkiego Xięstwa Litowskiego będących, tamże ze wszystkich prowentow rachubę i udowletworenie *pro proterito* zaszczyconie odbiorać y weyrzć ieżeli według pacificatney wiary publiczney z woyskiem Wielkiego Xięstwa Litowskiego zawartej. wypłaceni tak czterech cwierci borgowych, iako też na trzy cwierci niedowinionemu woysku za lennugi in toto satisfactum, przytym osobliwie nalegaiąc, aby się Stany Rzeczy Pospolitey z czasem uspokoić się mogli y na przyszły, da Bóg, seym za oddaniem do skarbu Wielkiego Xięstwa Litowskiego przez P. P.

вѣтовъ Великаго Княжества Литовскаго документы отнесательно платы четырехъ четвертей и на содержание трехъ четвертей, а также касательно податей въ силу новаго уравнительнаго узаконенія устанавливаемыхъ, уснаенныхъ земныхъ квартиръ и арендъ, пожертвованій въ духовныхъ мѣстѣхъ, податей винокуренной, питейной, табачнаго откупа, поголовнаго Еврейскаго и Татарскаго, состоящихъ въ вѣденіи казенныхъ судебныхъ мѣстъ воеводствъ и повѣтовъ Великаго Княжества Литовскаго, а также желая получить отчетъ о доходахъ и удовлетвореніи за прошлое время и разсмотрѣть оныя, для узнанія, во всемъ ли удовлетворено касательно уплаты какъ четырехъ четвертей уже выслуженныхъ такъ равно и трехъ четвертей на содержание нераспушеннаго еще войска, согласно заключенному съ войскомъ В. К. Литовскаго примирительному условію, въ особенности же заботясь о томъ, чтобы чины государственныя Рѣчи-Посполитой могли со временемъ успокоиться и чтобъ на будущемъ, дастъ Богъ, сеймѣ, за внесеніемъ въ казну В. К. Литовскаго господами комиссарами какого бы то ни было рода податей,

Komisarzów z iakiego kolwiek tytułu mogła stać się rachuba y przezroczyść przystąpiliśmy do rozsądzania przyczyny ich mocsiow panow Komisarzow z iakiego kolwiek imienia Exactorow podatkow nowym prawem porownania uchwalonych. Ale że nieszczęście czasow Wielkiego Xięstwa Litewskiego przy naleganu niezgody niektórych temu wszystkiemu położyło zawadę y dla wielkiej upoczywości niektórych Komisarzow Woiewodztw y Powiatow, ktorzy na sądy nasze Trybunału Skarbowego Wielkiego Xięstwa Litewskiego nie przybyli y prawu Seymu przeszłego dosyć niuczynili, owszem prawu publicznemu całej nierozdzielney Rzeczy Pospolitey sprzeciwili się z innych zaś Woiewodztw y Powiatow lubo Komisarze, a z niektórych sprawcy y poborcy podatkow nowym prawem porownania uchwalonych znajdowali się, iednak z odnoszenia rachuby

могъ состояться отчетъ и очевидность онаго, мы приступили къ разсмотрѣнію дѣйствій гг. Коммиссаровъ и прочихъ собирателей податей, новымъ закономъ уравненія устанавливаемыхъ. Къ несчастію однако возникшее между нѣкоторыми изъ нихъ несогласіе всему этому положило препопу и нѣкоторые даже коммиссары воеводствъ и повѣтовъ по упорству не явились въ трибуналъ нашемъ казначейства В. К. Литовскаго и тѣмъ самымъ неисполнивъ закона, учрежденнаго на минувшемъ сеймѣ, нарушили всеобщее государственное право цѣлой Рѣчи-Посполитой. Хотя впрочемъ коммиссары съ нѣкоторыхъ воеводствъ и повѣтовъ, а съ другихъ и собиратели вновь установленныхъ податей и собрались, однако въ представленныхъ имъ отчетахъ оказались большія несообразности, а именно разногласіе тарифа во время элекціоннаго сейма господиномъ Михаиломъ (Коціоломъ) каштеляномъ Витебскимъ, составленной и вслѣдъ за тѣмъ, въ нѣкоторыхъ воеводствахъ напечатанной, въ которой оказывается разногласный итогъ и до того еще въ тифахъ (*). Въ иныхъ же экземплярахъ, рукою самаго

(*) Тифъ или тифъ сереб. монета, 5 серебрян. грошей или 36 Польск. грош.

wielkie trudności pokazały się, zwłaszcza różność taryfły podatkow pod czas seymu obierania przez Jmci Pana Michała Witebskiego napisaney, tedy w niektórych Woiewodztwach wydrukowanej taryfłie insza summa i w tynfach ręką tegoż jego mości pana Kasztelana Witebskiego podpisanych, a do niektórych Woiewodztw y Powiatow authenticice posłanych inaksza summa położona a stąd pokazało się, że ta taryfła niedostateczna; ich mościowie panowie Komisarze, sprawcy y poborcy takich summ w poborach swoich nie podają na kalkulacyą, a nawet y z podanych pobor zniesiony przez dekreta sądów Fiskalnych Woiewodztw y Powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego y kładziony wydatek na zapłatę ich mościów Sędziow panow Administratorow, exaktorow, ich kancelaryą y sług y insze niesłuszne wydatki pokazały się, tak y takowe decessa potraciwszy przez ich

Его Милости, каштеляна Витебскаго скрѣпленныхъ и въ подлинникѣ препровожденныхъ въ нѣкоторыя воеводства—другой выставленъ итогъ. Такимъ образомъ оказывается, что этотъ тарифъ неудовлетворителенъ, и потому Ихъ Милости господа комиссары и прочіе сборщики не представляютъ таковыхъ суммъ въ своихъ отчетахъ. Кромѣ того въ представленныхъ отчетахъ является даже сборъ уничтоженный постановленіемъ казенныхъ судовъ воеводствъ и повѣтовъ В. К. Литовскаго, а также расходъ на уплату Ихъ Милостямъ панамъ судьямъ, администраторамъ, сборщикамъ, ихъ канцеляріи и слугамъ и многіе другіе неправильные расходы; слѣдовательно за исключеніемъ такового недочета въ собранныхъ суммахъ Ихъ Милостями оказалось значительное уменьшеніе тарифа, такъ что недостаточно было податей на уплату четырехъ четвертей должныхъ войску и трехъ четвертей на жалованье. Сверхъ того явно обнаружилось, что Его Милость панъ Коціель, каштелянъ Витебскій, незаконно ассигновалъ нѣкоторымъ отрядамъ войска невошедшимъ въ составъ арміи, дѣйствующей противъ

mościow panow z summy podatkow wybranych wielkie taryffy uczyniły umnieyszenie, ani podatki na wypłacenie czterech cwierci borgowych, a trzech cwierci na lenungi nie wystarczają, innym dowodnie pokazało się, że J. W. M. Pan Kociel Kasztelan Witebski niektórym chorągwiom, które w komput woyska na kompaniach przeciwko nieprzyjacielowi Krzyża S-go vigore uspokojenia z woyskiem nie wchodzą indebite naznaczenie wydał, a drugim chorągwiom, lubo w kompucie przerzeczonym zostaiącym, iednak zadney nie dał assignacyi, a drugim według swey woli zwierzch daleko więcey assygnował, ani na zapłacenie y wrócenie przez Jego Mości Pana Woiewodę Wilenskiego Hetmana Wielkiego Xięstwa L. pod Brześciem R. 1696 woysku Wielkiego Xięstwa Litewskiego za dwie cwierci zasług własnie wypłaconych y aprobowanych według assekuracyi z naupierwszey płaty od tych że chorągwi woyska Wielkiego Xięstwa Litewskiego za dwie cwierci zasług danych Jego Mości Panu

враговъ Св. Креста, между тѣмъ какъ другимъ отрядамъ, хотя и состоящимъ въ составѣ означенной арміи, не далъ никакой ассигновки, а нѣкоторымъ своевольно назначилъ выше противу должнаго, а Его Милости пану Гетману В. К. Литовскаго, воеводѣ Виленскому, не хотѣлъ выдать ассигновки на уплату и въ возвратъ уплаченнаго изъ собственныхъ денегъ, имъ же Его Милостию паномъ воеводою Виленскимъ, Гетманомъ В. К. Литовскаго подѣ Брестемъ 1696 г. войскамъ В. К. Литовскаго за двѣ четверти выслуженнаго жалованья, хотя таковая сумма и была утверждена и обеспечена на первой же уплатѣ, отпущенной и выслуженой за двѣ четверти для тѣхъ войскъ В. К. Литовскаго. И потому то казначейскіе суды воеводствъ и повѣтовъ при полученіи депутатами тѣхъ отрядовъ войскъ заслуженнаго ими и взятаго за двѣ четверти жалованья, подлежаващаго къ возврату—не опредѣлили удержать оное. Слѣдовательно онъ къ большому ущербу сдѣлася ослушнымъ начальству. Да

Hetmanowi Wielkiego Xięstwa Litewskiego wydać niechciał, a stąd sądy fiskalne wojewodstw y powiatow przy odbieraniu przez Deputatow tych chorągwi, które za te dwie cwierci wzięli y wrocicé powinny były, nie przysądzili, a zatum ze szkoda bardzo wielką zwierzchności swoiey został nikczepnym. A nawet y woysku Wielkiego Xięstwa Litewskiego z zasług onego za pretendowane szkody od J. W. I. M. X. Biskupa Wilenskiego y duchowienstwa teyże diecezji Wilenskiej mając wydać assignacyą do J. W. I. M. P. Kasztelana Witebskiego, do Ich Mościow P.P. Exaktarow hibernowych Wojewodztwa Wileńskiego z hiberny dóbr duchownych za pomienione szkody zapłacił, a na nagrodę tey summy Jego Mość Pan Kasztelan Witebski inney assignacyi nie wydał y obydwom ich mościom Panom Hetmanom pensyi na buławy za lat dwie niewypłaconą zostaje y nie podniósł racyfikacyi z woyskiem, ani podług taryfy y repartyciey sprawił się, i to też także z tychże kalkulacyi okazało się, że Jego

кромѣ того, имѣя выдать ассигновку на имя Его Милости Каштеляна Витебскаго, Ихъ Милостей пановъ сборщиковъ гйберны воеводства Виленскаго на уплату изъ заслугъ войска В. К. Литовскаго за претендованные Ясневельможнымъ Его Милостію Ксендзомъ Епископомъ Виленскимъ и духовенствомъ той же Виленской епархіи убытки, онъ таковыя уплатилъ изъ гйберны имѣній духовныхъ и онъ же Его Милость панъ Каштелянъ Витебскій не выдалъ другой въ пополненіе означенной суммы ассигновки и не уплатилъ жалованья обонимъ гетманамъ слѣдовавшаго на булаву за два года; не сдѣлалъ соглашенія съ войскомъ и не соблюлъ тарифа и распредѣленія (по квартирамъ) войскъ. Также изъ отчетовъ оказалось, что Его Милость панъ Огилскій, староста Жмудскій, немѣя никакого права и власти на выдачу ассигновокъ, противозаконно взялъ большія и значительныя суммы изъ податей предназначенныхъ, по силѣ соглашенія съ войскомъ, въ уплату четырехъ четвертей

Mość Pan Ogiński, starosta Żmudski, nie mając żadney mocy y władzy do rozdania assygnacyi nieprzystoynych nienależnie na chorągwie swoje, podczas zamieszania świeżo zaciągnione, ani w kompucie woyska, dobrze Rzeczy Pospolitey zasłużonego, będące y żadney z tymi chorągwiami przeciwko nieprzyjacielowi Krzyża S-go nie bywszy kompanii, wielkie y znaczne summy z podatkw na wypłacenie czterech cwierci winionemu, a na lenungi trzech cwierci niedowinionemu woysku pod czas pacyfikacyi z woyskiem należących, zabrał.

Chorągwiom zaś, które szczyrze należą względem namienionych czterech cwierci borgowych y trzech cwierci na lenungi bardzo mała y szczupła summa doyszła, a drugim zaś żadna nie doyszła zapłata y assignacye od J. W. I. M. P. kasztelana Witebskiego onym na zapłatę wydane oschli y na wypłacenie onych podług taryffy namienioney drukowaney dla takowych rozności defektów, decessow y zbytnich a niepotrzebnych wydatkow nie wystarczają, a niektóre woiewodztwa nad taryffę od

распущенному и трехъ четвертей на жалованье нераспущенному войску, въ пользу своего отряда войскъ, недавно набранныхъ во время замѣшательства и въ составъ заслуженнаго Рѣчи-Посполитой войска несостоящихъ и небывшихъ ни въ одной кампаніи съ ними противъ враговъ Св. Креста.

Отряды же войскъ, которымъ дѣйствительно слѣдовала уплата сказанныхъ долговыхъ четырехъ четвертей и трехъ четвертей жалованья, получили весьма малую и незначительную сумму, а другіе и вовсе не получили, и ассигновки Ясновельможнаго Его Милости пана Каштелана имъ выданныя не были приведены въ исполненіе и оказываются недостаточными на уплату таковыхъ (четвертей), согласно упомянутому печатному тарифу въ слѣдствіе разныхъ недочетовъ и излишнихъ и ненужныхъ расходовъ; а нѣкоторыя воеводства обремененныя сверхъ опредѣленнаго Его Милостію паномъ Каштеланомъ Витебскимъ тарифа, жало-

od Jego Mosci Pana Kasztelana Witebskiego assignatam przedawane y aggrawowane zostaiąc uskarzały się Wolbinskiemu, względem summy onym za pretendowane szkody uiszczenie obmyślone być ma, y za assignaciami Jego Mosci Pana Kasztelana Witebskiego na to wydanemi cale uiszczenie nie doszło, a zatym y Rzecz Pospolita, ktora upewnioną będąc taryfą podatkow Wielkiego Xięstwa Litewskiego yż woysku dobrze zasłużonemu za ich krwawe zasługi cale dosyć się stanie i ieszcze nadto Rzeczy Pospolitey na zniesienie ciężarów y potrzeby swoje zostać miało y tym sposobem Rzecz Pospolita, ile kiedy zewsząd wysoki pokoy, od dalszych podatkow y ciężarów ulżona będzie. Za czym owych Deputatow Trybunału Skarbowego Wielkiego Xięstwa Litewskiego, stosując się do prawa nowego seymu blisko przeszłego y porownania praw Wielkiego Xięstwa Litewskiego z Koroną Polską, ile nieszczęsne czasy y insze okolicznosci pozwoliły, i uwazaiąc, iż każdy nie przegadywa, życząc przytym nowe postanowienie skutecznie do należytey

вались даже Вольбинскому, почему и слѣдуетъ подумать объ удовлетвореніи ихъ за предъявленные убытки, такъ какъ они вовсе не были удовлетворены, хотя и были выданы по этому предмету ассигновки Его Милостию Каштеляномъ Витебскимъ. Такимъ образомъ Рѣчь-Посполитая обманулась въ ожиданіяхъ, будучи увѣренною, что согласно тарифу податей В. К. Литовскаго будетъ выплачено войску за его кровавыя заслуги и что сверхъ того останется еще кое-что для уменьшенія тягостей Рѣчи-Посполитой и на прочія ея надобности, и что она, въ слѣдствіе всеобщей тишины, будетъ свободна отъ дальнѣйшихъ податей и налоговъ. А потому, соображаясь съ новыми постановленіями только что миновавшаго сейма и уравненія правъ В. К. Литовскаго, во сколько того дозволили несчастныя времена и обстоятельства и желая при томъ привести въ исполненіе новое уложеніе, мы опредѣляемъ законное взыскаііе съ

справу przywieść ich mosciow PP. Komisarzow, a według ordynacji naszej I. Mciow panow Exaktorow z iakiego kolwiek imienia y tytułu wywyższycielow podatkow wszelkich Rzeczy Pospolitey woiewodstw y powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego, ktorzy prawu nowemu całej a nierozdzielney Rzeczy Pospolitey w uporności y nieposłuszne będąc przed sądem naszym in termino przez postanowienie nowe praeviso, y dotąd niestawiali dowod naznaczenia płaty czterech cwierci y na lenungi, tudzież sowitych hibern z dzierzaw, z dobr duchownych, także czopowego, szelężnego, samokupstwa tabacznego, pogłownego, Żydowskiego, Tatarskiego w dyspozycyi sądow skarbowych woiewodstw y powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego będących nie wyiawiali rachuby wszystkich prowentów y uiszczenia nieuczynili, y o przyczynie niestawienia się Sądowi naszemu nie oznaymili, na kary praw, w prawie opisanych, uznaiemy; ich mosciow panow Komisarzow, exaktorow podat-

депутатовъ казеннаго трибунала В. К. Литовскаго, комиссаровъ, а также и съ Ихъ Милостей, пановъ сборщиковъ и какогo бы то ни было рода и звания людей увеличивающихъ подати Рѣчи-Посполитой, воеводствъ и повѣтовъ В. К. Литовскаго, которые, неповинуюсь новому уложению всей нераздѣльной Рѣчи-Посполитой, не явились предъ судомъ нашимъ въ назначенное новымъ уложениемъ время, и о сію пору не представили доказательствъ въ назначеніи платы четырехъ квартъ (*) на жалованье, а также усиленныхъ гбернѣ съ имѣній духовныхъ, винокуреннаго и табачнаго откупа, поголовнаго, еврейскаго, татарскаго, въ вѣденіи скарбовыхъ судовъ воеводствъ и повѣтовъ В. К. Литовскаго состоящихъ, не предъявили отчетовъ обо всѣхъ доходахъ, не сдѣлали удовлетворенія и не увѣдомили о причинѣ неявки въ нашъ судъ. Тѣхъ же Ихъ Милостей пановъ Коммиссаровъ, сборщиковъ

(*) *Кварты*— $\frac{1}{4}$ доходовъ съ королевскихъ имѣній употребляемыхъ на жалованье войскамъ; войска получавшія оную назывались *Квартіану żołnierz.*

kow Woiewodstw y powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego, ktorzy donosząc przyczyny lub niestawienia się na pierwszy kadencii naszej, przed sądem naszym, lub też nie mogąc doskonałej rachuby y uiszczenia prawu uczynić, odłożenia do przyszłych Sądów naszych Trybunału skarbowego drugiey cadencyi upraszali, nie wskazując na ten czas ich mosciow zadnych pen w prawie poruszenia Sądów y konstytuciey seymu blisko przeszłego wyrazonych, z ich M. do przyszłej drugiey kadencyi Sądów naszych Trybunału skarbowego odkładamy. Na którym terminie iako zawitym aby ich mosciowie panowie komisarze, exaktoreś podatkow wszelkich woiewodstw y powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego postanowili się y temu dekretowi naszemu dosyć uczynili pod karaniem, na tenczas od dziś mającym się postanowić, y wykrzyzczyć tym dekretem naszym nakazuiemy. Co się zaś tknie ich mosciow panow komisarzow, lub też ich mosciow panow Exaktorow y delegatow woiewodstw

податей воеводствъ и повѣтовъ В. К. Литовскаго, которые увѣдомили о причинѣ неявки въ первые сроки засѣданій въ нашъ судъ, или же, по невозможности представленія точнаго отчета, просили отсрочки къ будущимъ, во вторые сроки засѣданій, судамъ нашимъ скарбоваго трибунала, освобождаемъ отъ всякаго на сей только разъ взысканія, опредѣленнаго послѣднимъ сеймомъ за нарушение судовъ и конституцій, отсрочивая это до вторыхъ будущихъ сроковъ засѣданій нашихъ судовъ скарбоваго трибунала. И о томъ, чтобы Ихъ Милости, паны комиссары, сборщики всякаго рода податей воеводствъ и повѣтовъ В. К. Литовскаго явились въ означенный срокъ и исполнили настоящее наше повелѣнiе, подъ опасенiемъ, отъ нынѣ установленнаго взысканія, повелѣваемъ объявить всенародно такое постановленiе. Что же касается Ихъ Милостей пановъ комиссаровъ, сборщиковъ и делегатовъ воеводствъ и повѣтовъ В. К. Литовскаго, которые, повинуюсь новому постановленiю, явились

y powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego, ktorzy posłusznemi będąc prawu y nowemu ordynacyi naszej przed sądem trybunału skarbowego postanowili sie na kalkulacją do skarbu brali y od przyięcia dali, ponieważ ich mosciow panow pisarzow w obec wszystkich Wielkiego Xięstwa Litewskiego iasno sądowi naszemu stanęło, że niektorych Woiewodstw y Powiatow W.X.L. taryffę pisaną od J. W. I. M. kasztelana Witebskiego, ręką iego mości podpisaną y przyslaną, niezgadzaiącą się z taryffą drukowaną, z kąd y rozność się bierze podatkow, ktore na zapłatę zasług woysku Wielkiego Xięstwa Litewskiego są uchwalone, tedy w tym punkcie na ten czas nieczyniąc żadney sprawy naszej do drugiey kadencyi Sądow naszych trybunału skarbowego, a że w tey że relacyi ich mosciow panow pisarzow skarbowych wielkie decessy w datkach podług coæquacyi iurium uchwalonych okazały się, ktorych wielka y znaczna okazała się ilość, a tylko z tych Woiewodstw y powiatow pokazali

въ скарбовый трибуналъ для представленія отчета, и слѣдуемая въ приемѣ денегъ квитанціи представили, и какъ въ присутствіи Ихъ Милостей, всѣхъ пановъ писцовъ В. К. Литовскаго, явно открылось суду нашему разногласіе съ печатнымъ тарифомъ нѣкоторыхъ воеводствъ и повѣтовъ, Его Милостію паномъ Каштеляномъ Витебскимъ составленнаго и подписаннаго, отъ чего и произошла разница въ сборѣ податей, опредѣленныхъ на уплату за заслуги войску В. К. Литовскаго, то по этому предмету въ настоящее время не дѣлая никакого рѣшенія откладываемъ ко вторымъ засѣданіямъ судовъ скарбоваго трибунала. А какъ въ тѣхъ же отчетахъ Ихъ Милостей скарбовыхъ писцовъ оказался большой недочетъ въ податяхъ закономъ уравненія правъ опредѣляемыхъ, въ большемъ и значительномъ количествѣ, и какъ нѣкоторыя воеводства и повѣты хотя и представили, но неудовлетворительную отчетность, и какъ сборъ для покрытія вздержекъ на канцелярію Ихъ Милостей пановъ судей

się acz niedoskonałą ieszcze kalkulacyą wozynili tedy, y dla poboru na ich mosciow panów sędziow Fiskalnych y exaktorow kancelaryą, na slugi y inne potrzeby łożonych wydatków, których według niniejszey kalkulacyi nie mała pokazuje się iakość, takową czyniąc deklaracyą, aby dla poborow na sądy fiskalne należących po wojewodztwach y powiatach Wielkiego Xięstwa Litewskiego nie więcey tylko po pięciu tysięcy za wszystkie kadencyje od wszystkich ma być przyjęto, a iezeli od tego więcey pokaże się, ma być na zapłatę J. W. M. obrocone. Względem wydatku na slug, kancelaryą, Jenerałow, y inne wszelakie w kalkulaciach wyrażone, te przyjmowane być niemają, lecz nieinaczey iak na zapłatę woyska mają być obrocone, a iezeliby się iakowe przez ich mosciow Panow Sędziow Fiskalnych y Exaktorów pokazały odbierania y naiazdy, tedy ad instantiam cuiusvis injuriati sprawić się na przyszley powinni cadencyi. Sądy zaś Fiskalne, ponieważ prawem publicznym na sądenie

скарбовыхъ и сборщиковъ, на официалистовъ и прочія надобности, въ нынѣ представляемыхъ отчетахъ оказывается въ немаломъ количествѣ, то опредѣляемъ, что означенный сборъ на скарбовые суды по воеводствахъ и повѣтахъ В. К. Литовскаго за все время засѣданій ихъ не долженъ превышать сумму пяти тысячъ, и если окажется болѣе того, то такое количество должно быть обращено на уплату Я. В. М. Расходы на официалистовъ, канцелярію общихъ собраний и прочія въ отчетности представленные надобности не могутъ быть приняты, и сумма вся должна быть обращена на уплату лишь войска. Еслибы случилось со стороны Ихъ Милостей пановъ судей скарбовыхъ и сборщиковъ какия-либо требованія сборовъ и нападенія, то они по жалобѣ всякаго обиженнаго, должны дать отвѣтъ въ томъ, на предбудущемъ слѣдующемъ засѣданіи, а какъ скарбовый трибуналъ общимъ закономъ назначенъ для сужденія дѣлъ казенныхъ по воеводствахъ и повѣтахъ В. К. Литовскаго и какъ въ настоя-

spraw skarbowych Trybunał skarbowy naznaczony po wojewodztwach też y powiatach Wielkiego Xięstwa Litewskiego modernorum stafa prætextu Sądow Fiskalnych roznie ociążenia y kraywdy ebywatele ponoszą, to uważywszy Sądy Fiskalne po wojewodztwach y powiatach W. X. L. aż do przyszley kadencicy sądow naszych między kadencyami, aby ullo prætextu nie były sądzone sub nullitate indicatorum y karą nieopisaną waruiemy. Więc że z kalkulacyi pokazało się, że Jego Mość Pan Kociel kasztelan Witebski mimo pokoy publiczną wiarą z woyskiem Wielkiego Xięstwa Litewskiego uczyniony, którym po ustąpieniu czterdziestu y kilku cwierci przez W. X. L. krwawo zachowanych zasług deklarowano z tych podatkow Rzeczy Pospolitey zwinionemu cztery cwierci, a niezwinionemu na lennagi trzy cwierci wypłacić assygnacie iednym chorągwiom, które w kompucie woyska dawno na usłudze Rzeczy Pospolitey na wojnę przeciwko nieprzyjacielowi Krzyża Świętego niechodzili

щемъ положеніи дѣлъ подѣ предлегомъ казенныхъ судовъ, обыватели терпятъ разныя обиды и притѣсненія, то обративъ на это вниманіе, откладываемъ таковыя казенныя суды по воеводствамъ и повѣтахъ В. К. Литовскаго до слѣдующаго засѣданія судовъ нашихъ, съ предостереженіемъ, чтобы никакія дѣла не были рѣшаемы между сроками засѣданій подѣ опасеніемъ неважности таковыхъ рѣшеній и наказанія по усмотрѣнію. Изъ тѣхъ же отчетовъ оказалось, что Его Милость панъ Кocielъ Каштелянъ Витебскій (несмотря на заключенное съ войсками В. К. Литовскаго условіе, по которому за уступкою болѣе чѣмъ сорока кварть заслуги, обѣщано изъ тѣхъ податей Рѣчи-Посполитой уплатить четьре кварты распущенному и три кварты на содержаніе не распущенному войску) выдалъ ассигновки ко всѣмъ воеводствамъ и повѣтамъ на уплату нѣкоторымъ отрядамъ войска, которое не входило уже давно въ составъ арміи, дѣйствующей противъ враговъ Св. Креста. Слѣдовательно

nienależycie do wszystkich woiewodztw y powiatow assygnacyę powydawał, a zatym chorągwiom doskonale upłacenie stało się, ktorey to zapłaty wielka summa z terazniejszey kalkulaciy okazuje się, drugim zaś chorągwiom lubo w kompucie woyska starego zostaiącym iednak nie na cztery cwierci borgowych y nie na trzy za lenungi, iako onym należało, nie według pacificacyi, ale według woli do roznych Woiewodztw y powiatow assygnacyę swoje wydał. Za ktorými assygnaciami tym chorągwiom doskonała zapłata doszła y tey zapłaty nie mała pokazała się summa tylko z terazniejszych kalkulacyi tych powiatow y woiewodztw, ktore się przed nami sprawowały respektem tedy tych summ, ponieważ nienależycie Kocioł wydał na rozne chorągwie y inne nieordynaryjne potrzeby oznaczał, za ktorými niesłuszne summy niemało zabrano, o co Pan Kocioł tenetur sprawić się, tedy aby nie uczyniwszy niepogardził tak tym ieneralnym dekretem naszym iako pozwaniem nienawiści na przyszłej drugiey

отряды эти получили свою уплату, оказавшуюся въ настоящемъ отчетѣ весьма значительною. Прочимъ же отрядамъ, хотя и состоящимъ въ составѣ прежняго войска, выдавалъ ассигновки къ разнымъ воеводствамъ и повѣтамъ, не на четыре кварталы заслуженныхъ и не на три на содержание (какъ это имъ слѣдовало) и не сообразно съ соглашеніемъ, но совершенно произвольно. И такъ въ слѣдствіе таковыхъ ассигновокъ войско получило совершенную уплату и весьма даже значительную, оказавшуюся изъ настоящихъ отчетовъ тѣхъ только воеводствъ и повѣтовъ, которые представили они относительно этихъ суммъ. Послеку же панъ Кочиель неправильно выдалъ эти суммы разнымъ отрядамъ и израсходовалъ на другія надобности неправильно собранныя суммы, то чтобы онъ не презрѣлъ симъ общимъ нашимъ постановленіемъ равно какъ и позвами, назначаемъ неотлагательный на будущемъ второмъ засѣданіи судовъ скарбовога трибунала срокъ, при третьемъ на слѣдующее утро призва-

cadencyi Sądow Trybunału Skarbowego nazajutrz o trzecim wołaniu zawity naznaczamy termin, na którym pod karaniem praw sprawić się powinien będzie similiter Oginski Starosta Żmudski, ponieważ zgoła nie mając żadney władzy wydawania assygnacyi y na chorągwie rozne świeżo zaciągnione na żadney kompaniey niebyłe, ani w komput woyska wchodzące Wielkiego X. L. z podatkow na zapłatę czterech cwierci borgowych y trzech cwierci na lenungi, wydzierzczym sposobem zabrał, ma także na przyszłej kadencyi Trybunału Skarbowego sprawić się, względem zaś erogowanych przez Woiewodę Wilenskiego Hetmana Wielkiego Xięstwa Litewskiego summ pod Brzesciem roku 1697 chorągwiom Wielkiego Xięstwa Litewskiego własnie za dwie cwierci, które z pierwszey zapłaty zasługi chorągwie podług assekuracyi swoich na to nadanych wrocić powinny były, a na to Imc Pan Kocioł zadnych nie wydał assygnacyi, tedy o to rosprawę nasze do przyszłej odkładamy kadencyi.

ни. Подобнымъ же образомъ Огнискій, староста Самогитскій, неимѣвшій никакого права на выдачу ассигновокъ, обязанъ дать отвѣтъ на будущемъ засѣданіи скарбоваго трибунала въ дачѣ ассигновокъ на отряды войска недавно сформированнаго и въ дѣлѣ бывшаго, и даже не входящаго въ составъ арміи В. К. Литовскаго, а также въ насильномъ заборѣ податей, предназначенныхъ въ уплату четырёхъ заслуженныхъ кварть и трехъ кварть на содержаніе. Относительно же суммъ, требуемыхъ Виленскимъ воеводою, Гетманомъ В. К. Литовскаго, израсходованныхъ имъ воеводою на уплату двухъ кварть войскамъ В. К. Литовскаго подъ Брестомъ 1697 г. и каковыя суммы означеныя войска, въ слѣдствіе даннаго ими въ томъ обязательства, должны были возвратитъ изъ первой уплаты жалованья, и какъ панъ Коціелъ не выдалъ никакихъ ассигновокъ, то и по этому предмету розысканіе откладываемъ до будущаго засѣданія.

По uczynionej tedy rozprawie taryfły nikczemnie wydercym sposobem zabranych podatkow na zapłatę czterech cwierci borgowych y trzech lenungonych uchwalonych decessy stali się bez kalkulaciy przez Panow Komisarzów y Exaktorów wielu woiewodstw y powiatow, uważając pokazało się, iż cokolwiek poborce wybrali, to assygnaciamy P. Kotła na rozne chorągwie y na lenungowane należycie płacili y dokumenta zapłaty pokazali, na retentorach zaś podpisem swoim pewno być twierdząc dukowali, za czym nie czyniąc komisarzow y exaktorow wolnych ponieważ ieszcze skuteczne płacicielow niemoże dać assygnacyi nastanowienie.

Tym czasem Ich Moscie Panowie Komissarze y Exaktorowie, ktorzy na terazniejszym Trybunale zatrzymania według delaty odprawowali, a panowie Retentores pod karą troiaką oddawali, Ich Moscie Panowie Komissarze y Exaktorowie assygnacye chorągwiom wydane dopłacać mają, y na przyszłej kedencyi

По разсмотрѣніи же тарифа неправильно и насильно взимаемыхъ податей на уплату четырехъ кварть борговыхъ и трехъ на содержаніе осталась недоимка безъ надлежащей отчетности со стороны гг. комиссаровъ и сборщиковъ многихъ воеводствъ и повѣтовъ. Хотя впрочемъ и оказалось, что сборщики все собранное ими по ассигновкамъ пана Коціела въ точности выплачивали и доказательства таковой уплаты представили, и что недоимка числится на неплательщикахъ въ томъ только лишь своею подписью удостовѣрили, то тѣмъ самымъ, комиссары и сборщики не освобождаются отъ отчетности.

Между тѣмъ, Ихъ Милости паны комиссары и сборщики, которые при настоящемъ трибуналь, согласно поданному ими объявленію (доносу) взыскивали недоимки, а паны неплательщики уплачивали таковыя подъ тройнымъ взысканіемъ, обязаны доплатить хоругвамъ по выданнымъ имъ квитанціямъ, и должны на предстоящемъ суда нашего

sądu naszego sprawić się iak najlepiej względem summy pięćdziesiąt tysięcy na buławę Jego Mosci Panu Wojewodzie Wilenskiemu Hetmanowi Wielkiego Xięstwa Litewskiego należący, ponieważ Jego Mość Pan Kasztelan Witebski żadney assygnacley na nagrodzenie tey satysfakcley Jego Mości Panu Woiewodzie Wielenskiemu nie wydał, a według słusznosci J. M. P. Woiewodzie Wilenskiemu za woysko własnie płacić nie powinien, tedy, aby z tych czterech czwierci, *vigore* pokoju Rzeczy Pospolitey z woyskiem postanowionego, tę pięćdziesiąt tysięcy Jego Mosci Panu Woiewodzie Wilenskiemu niech będą oddane, przysądzamy zdrową rosprawą y uiszczenie o pomienione pięćdziesiąt tysięcy stale y niegwałtownie stwierdzamy. Retenta kwarty simplae, których Skarb Rzeczy Pospolitey tak za dawnieysze lata wielką pretenduie summę, iako y za teraznieysze, ze do tych czas na komissjach y трибуналахъ Skarbowych ad præscriptum ferowanych dekretow enormi Skarbu Rzeczy Pospolitey detrumentem nie są wydane y niewypłacone,

засѣданіи дать точный отчетъ относительно суммы 50 тысячъ, слѣдующей на булаву Его Милости пану воеводѣ Виленскому Гетману В. К. Литовскаго, ибо Его Милость панъ Каштелянъ Витебскій, не выдалъ никакой ассигновки на удовлетвореніе Его Милости пана воеводы Виленскаго, и, по всей справедливости, Его Милость панъ воевода Виленскій не обязанъ платитъ войску изъ своихъ денегъ. И такъ, въ слѣдствіе заключеннаго Рѣчью-Посполитою съ войскомъ мира, эти 50 тысячъ должны быть уплачены Его Милости воеводѣ Виленскому изъ суммъ четырехъ кварталъ. И таковую уплату 50 тысячъ по здравому разсмотрѣнію присуждаемъ неприужденно; и накрѣпко утверждаемъ. — И какъ недоимки кварталы простой, которыхъ скарбъ Рѣчи-Посполитой требуютъ огромную сумму, какъ за прошедшіе такъ и за нынѣшніе годы, по сіе время къ вѣщшему ущербу казны Рѣчи-Посполитой многими не были внесены и уплачены на коммиссіяхъ

wszystkich tedy takowych retentorow na osobliwą delacją od skarbu Wielkiego Xięstwa Litewskiego podaną Ich mościom specyfikowanym uznać dopuściwszy, iako dobra dzierzawy Ich Mościow pro vacantes deklarujemy, tak ad distributivam Jego Krolewska Mość odsyłając iustitiam na przyszłym, da Bog seymie, tą delatę publikować postanawiamy.

A tak uważwszy wszystkie teraz okolicznosci rzeczy y czasow drugiey kadencyi sądow naszych Trybunału Skarbowego na dzień 10 Majij roku 1700 w Wilnie naznaczamy y rozhraniczamy, co aby tym prędzey wszem w obec y kazdemu z osobna do wiadomości przyść mogło urzędom Grodzkim woiewodstw y Powiatow Wielkiego Xięstwa Litewskiego ten dekret do akt swieich przyiąwszy po parafiach wszędzie rozesłać y publikować zlecamy.

Pisan w Wilnie roku 1700 Februarij 1 die.

и трибуналахъ скарбовыхъ въ силу состоявшихся о томъ постановлений, то всѣхъ таковыхъ вельзательщиками, но особому о томъ докладу скарбу Великаго Княжества Литовскаго, признать допуская, имѣнія ихъ в аренды объявляемъ вакантными, и отдавая это на благоусмотрѣние Его Королевской Милости, на предбудущемъ, дасть Богъ, сеймъ постановляемъ помянутый докладъ опубликовать.

И принимая во вниманіе настоящія обстоятельства дѣла и времени назначаемъ вторые сроки засѣданій судовъ нашихъ скарбовога трибунала на 10 мая 1700 г. въ Вильнѣ. И дабы это скорѣе могло дойти до свѣданія всѣхъ и всякаго въ особености, предлагаемъ всѣмъ урядамъ городскимъ воеводствъ и поѣтовъ В. К. Литовскаго настоящее постановление принять въ акты и вездѣ по приходамъ разослать и опубликовать.

Дано въ Вильнѣ, 1700 г., февраля 1 дня.

Того-жъ лѣта іюля 16-го знаменитій особа духовній Малоросійскій Архимандритъ Новгородскій отецъ Михаилъ Лежайскій претавился отъ жизни сел, которому другъ его и по духу братъ Преосвященній Варлаамъ Ясинскій, митрополитъ Кіевскій, таковій нагробокъ написалъ и видруковати велѣлъ.

*Нагробокъ всечестному Отцу Михаилу Лежайскому
Архимандритъ Новгородка Сѣверскою; претавишмуся
року 1699, мѣсяца іюля дня 16.*

Се Михаилъ Лежайскій лежитъ плоть зложивій,
Архимандритъ Сѣверска Новгородка бывій;
Не лежалъ онъ во трудахъ подвиговъ духовнихъ
Лежати творилъ мертвы страсты дѣлъ грѣховнихъ.
Да возляжетъ зъ Лазаремъ въ лонѣ Авраама,
Обновитель сей Спасу Новгородска храма.
Девятыдесятъ девятій тысяча шестысотній
Годъ временній премѣнилъ онъ въ вѣчноживотній,
Девятыдесятъ и девять овецъ оставивій
Безплотнихъ девять чиновъ пастиръ въ плоть зинживій.
Ко тѣхъ числу безплотна вожда ихъ молбамъ
Да причтетъ Михаила сего живша зъ нами!
Въ день мѣсяца іюля шестій на десятій
Въ неделю Святыхъ Отець въ себоръ тихъ онъ зятій.
Да убо сей лежащій почиетъ во вѣки,
Зъ радостными на ложахъ въ мирѣ вшнемъ ливки.
О семъ молюте, молитъ братъ въ духу срожденный
Отъ Іерарха Лазара съ нимъ сопостриженный,
То пашущъ Митрополитъ Кіево-Російскій

Варлаамъ Ясинскій.

По прошлолѣтномъ пашенъ неурожаю преуспѣла въ
Малой Росіи дорожнета и голодъ между народомъ поспо-

литимъ такъ, ижъ осмачка житного и пшеничного борошна была по осмъ таларей и дорогшей, а по нѣкоторыхъ полкахъ была житного борошна осмачка по десять золотыхъ, гречки мѣшокъ по полкопи, а пшеничного борошна мѣшокъ по талару и по полчварта золотого, которая то дорожнета и голодъ пѣлій годъ людей Малоросійскихъ убогихъ мучилъ, отъ живнѣ прошлолѣтнихъ, ажъ до живнѣ сеголѣтнихъ по благодати Божіей народъ бѣдній по части обвеселившихъ; якій гладъ и людское бѣдствіе таковыми еденъ поэта Малоросійскій выразилъ раемами (*).

Того-жъ лѣта септеврія тринадцатото слонце мѣнилось. Того-жъ року по кончинѣ въ монашествѣ въ монастыру Кіево-Печерскомъ Іоанна Быковского, войта Кіевского, писали до Гетмана Мазепи бурмистри, райци и всѣхъ урядники Кіевскіе, просячи позволеня о елекціи на избраніе себѣ нового войта; Гетманъ теде яко позволилъ быти той елекціи, подлугъ стародавнихъ обычаевъ Кіевскихъ, такъ и особливе отъ боку своего ордановалъ на оную двохъ значнихъ товаришовъ войсковихъ Захарію Шійкевича и Григорія Керовченка, которіи въ Кіевъ прибывши и всѣхъ урядниковъ Кіевскихъ зъ цехмистрами и посполствомъ до ратушу Кіевского для елекціи зобравши, чинили оную елекцію октоврія 15 подлугъ давнихъ звичаевъ. Которую самую оригинальную (хочай мало належить до лѣтописанія моего) я zde полагаю для видѣнія потомнимъ вѣкамъ порядку того елекціалного: на той теде елекціи единогласными вотами избранъ на доживотное войтовство Кіевское Бурмистръ тогдашній мужъ учоній и знаменитій Дмитрій Полоцкій; елекція же она сиче шѣется:

(*) Послѣ этихъ словъ въ рукописи оставленъ пробѣлъ.

Во имя Божое—аминь!

Року тисеча шесть сотъ девѣдѣсать девятого
ОКТОБРІА ТРИНАДЦАТОГО ДНЯ.

Яко прежде старовѣчныхъ временъ въ столечномъ Кіевѣ, мѣстѣ застаючомъ подъ Високодержавною рукою Пресвѣтлѣйшого Монарха нашего Великого Государя, Царя и Великого Князя Петра Алексѣевича, всея Великія и Малыя и Бѣлыя Росіи Самодержца и многихъ государствъ и земель Восточныхъ и Западныхъ и Сѣверныхъ отчича и дѣдича и наслѣдника и Государя и обладателя, Его Царского Пресвѣтлого Величества, до того подъ рейментомъ Его-жъ Царского Пресвѣтлого Величества войска Запорозского обѣихъ сторонъ Дѣйства Гетмана Ясневелможного Его Милости пана Іоанна Мазепы щасливе намъ пануючого, ведлугъ правъ и волностей здавна отъ Королей Ихъ Милостей Полскихъ мѣсту Кіеву многіе привилеями наданныхъ, по смерти пановъ Войтовъ Кіевскихъ бурмистрове старшіе панове райцы, лавники, цехмистры и все посполство зобравшиися на публичное мѣстце въ майстратъ Его Царского Пресвѣтлого Величества Кіевскій, волними голосами, зъ межи себе, ку радѣнію тымъ пресловутимъ мѣстомъ Кіевскимъ, на урадъ войтовскій, електуючи чотирохъ кандидатовъ, пановъ бурмистровъ зъ нихъ одного годного, цнотъ всякихъ въ правѣ описанныхъ полного, обирали, такъ и мы нижеи выражоніе именами бурмистрове, старшіе райцы, шафаре, лавники, урадники новое лавицы и старыхъ лавиць, цехмистры и все посполство по смерти славное памяти небожчика пана Іоанна Быковского войта Кіевского, недавно въ чину иноческомъ преставшогося, въ ваканціи мѣючи войтовское мѣстце и на оное хотячи избрати годного зъ межи себе чловѣка, первѣи удалисмося о томъ до премилостивого своего патрона Ясневелможного Его Милости пана Гетмана, просячи позволеня

на елекцію, ко избранію подлугъ правъ стародавнихъ зъ
межи себе на тотъ войтовскій урядъ способного и годного
человѣка. Якожь на листъ свой одержалисмо отъ Ясневел-
можного Его Милости пана Гетмана такової панскій милости-
вый отвѣтъ, абысмо подлугъ правъ своихъ волними голосами
невозбранно зъ межи себе войтомъ, кого пошлетъ, Господь
обрали. На которую войтовскую елекцію, кгда темеръ отъ
боку рейментарского Ясневелможного Его Милости пана Гет-
мана прислани суть Его Милость панъ Захарій Шійкевичъ
и Его Милость панъ Григорій Карповичъ, значные товариши
войсковые, ку прислуханю отъ насъ всѣхъ выдаванного во-
тумъ; теде мы сполне зъ предреченными отъ боку Ясневел-
можного Его Милости пана Гетмана висланными особами,
дня нинѣшняго тринадцатого октоврія, року 1699 засѣвши
въ манстратъ Его Царского Пресвѣтлого Величества Кіев-
скомъ при згромаженню всего посполитого народу, первее
винайшовши въ книгахъ судовыхъ майстратовыхъ Кіевскихъ
войтовскую елекцію, яка давныхъ временъ въ року 1643
отправовалася, ведлугъ оное взявши Бога на помощь, пера-
докъ о томъ вести умислилисмо. А напередъ казаласмо въ
правѣ Майдебурскомъ, которымиъ здавна Манстратъ Кіевскій
судится, описанніе читати артикулы, належачіе до обраня
на урядъ годного человѣка, якого цнотами квитнучого.
Право Майдебурское въ порядку на листъ осмомъ и девя-
томъ въ Саксонѣ подъ титуломъ *Сендзя*, на листѣ чтириста
первомъ и въ Саксонѣ *Юсь Муниципале* въ артикулѣ чтири-
десять четвертомъ учить на таковій урядъ избирати. А
по вичитаню таковыхъ обширне написанныхъ въ правѣ
артикуловъ, всѣ подъ присягою вота своимъ выдавалисмо: же
маемъ обрати войта ни для пріятелства, ни для боязни,
ни для позисканя ласки, ни для даровъ и вишихъ тому
подобнихъ речей. Потомъ зъ межи себе на тотъ урядъ вой-
товскій електовалисмо чтирохъ кандидатовъ бурмистровъ
славотныхъ: пана Васмаія Зименка, бывшого субдеlegates

войтовства Кіевского, пана Гордѣя Минцевича, пана Дмитрія Полоцкого и пана Романа Тихоновича. Якожь въ печатну панъ Василій Зименко, первій кандидатъ, залечаючи пана Дмитрія Полоцкого, яко учоного и на правѣ знающо-гося челоуѣка, до того зъ родичовъ въ славі доброй квіт-вучого годного быть на такомъ новажномъ урядѣ, на оного вотумъ свое выдалъ, абы онъ былъ войтомъ. Другій канди-датъ панъ Гордѣй Минцевичъ бурмистръ, послѣдуючи пер-вому пану Василюву вотумъ, а признаючи пану Дмитрію Полоцкому во всемъ годность выдалъ свое вотумъ, абы онъ, а не кто ишій, тимъ войтовскимъ гоморомъ былъ почтен-ный. Третій кандидатъ самъ панъ Дмитрій Полоцкій, ух-ляючи себе отъ вотъ, презъ двухъ першихъ пановъ канди-датовъ выданныхъ на пана Василя Зименка свое давалъ вотумъ, абы онъ яко еще при житію небожчика пана вейта Кіевского, на тотъ часъ хоруючого, и по одейстю его въ монастырь, будучъ субеделегатомъ, справовалъ тимъ урядомъ пристойне, такъ абы оставши теперъ на войтовскомъ зу-велномъ урядѣ, о нимъ радѣлъ доживотне. Четвертій кан-дидатъ панъ Романъ Тихоновичъ неотмѣнное свое вотумъ якъ первые два панове кандидати выдавалъ, абы панъ Полоцкій, яко подлугъ добрыхъ своихъ поступковъ того ураду достойный, который можетъ за упальми цѣлостями иѣскими стояти и оныхъ боронити на тотъ Кіевского вой-товства урадъ былъ избранный. Панъ Тарасъ Петровичъ же до елекціи сее, яко старинный бурмистръ конечно нале-жить, а не есть теперъ въ маистратѣ за немоцію притом-нымъ, прето для отобрания отъ него вотумъ посланы были отъ насъ на елекціи будучихъ урадники рочніе присяжные Кивріанъ Даниловичъ и Федоръ Хемичъ, и его пана Тара-сового правдивого вотумъ подъ присягою въ маистратѣ дали релляцію, же онъ панъ Тарасъ пана Полоцкого цнотливые, выхваляючи поступки и во всемъ его особѣ належито до радѣнія мѣстомъ приписуючи, его пана Полоцкого електо-

валъ, абы онъ былъ войтомъ. Шестій Бурмистръ панъ Тихонъ Даниловичъ первой сказалъ такъ, абы тотъ былъ обранный войтомъ, кого собѣ люде посполитые улюбить и оберуть за войта, потомъ кгда ему свое особенное вотумъ велѣли повидѣти, теде и онъ пану Полоцкому признавалъ на таковій урядъ годность и на оногожъ свое выдалъ вотумъ, абы былъ обранный войтомъ. Семій Бурмистръ панъ Петръ Левковичъ, же отехалъ въ дорогу, теде на его вотумъ немогучи чекати на сихъ отъ шести пановъ Бурмистровъ выданныхъ вотакъ пересталисмо. По той первой бурмистровской лавицы, другая лавица маистратова старшіе райцы панъ Иванъ Войничъ, панъ Мартинъ Сычъ, панъ Іосифъ Корнѣевичъ, панъ Феодоръ Софоновичъ и панъ Феодоръ Ивановичъ (а два райцы померли), любо были кождій зъ нихъ поединцемъ питаны о вота еднакъ кождій зъ нихъ ни бы единими устами на пана Полоцкого складали вотумъ, абы онъ яко зъ родичовъ въ томъ славетномъ мѣстѣ Кіевѣ есть заслужонный и отъ Бога наукою и ростропностию ударованный былъ таковымъ войтовскимъ гоноромъ удостоенный. Третья лавица маистратова шафаре, которые по панахъ бурмистрахъ и старшихъ райцахъ господарями особливыми и дозорцами мѣскихъ добръ, зъ бровара и корчемъ мѣскихъ походячихъ, бывають: то есть панъ Григорій Михайловичъ, панъ Ома Тиховець, панъ Петръ Тиховець, панъ Василій Ладній, панъ Василій Уласовичъ, панъ Сава Бараненко и панъ Романъ Гуриновичъ, также по одинцемъ всѣ питаны были, кого бы они зъ своей шафарской лавицы годною быть на войтовство именовали. А такъ всѣ одностайне пана Полоцкого на войтовство обирали и еденъ зъ нихъ въ вотакъ своихъ не давалъ отмѣны. Четвертая лавица маистратова, лавники старшіе, которые во первыхъ до судовъ належатъ, то есть панъ Григорій Софоновичъ, панъ Василій Екимовичъ, панъ Стефанъ Сычевичъ, панъ Онисимъ Антоновичъ и панъ Янъ Владковскій, ведлугъ всѣхъ выше-

писанныхъ вотъ бурмистровскихъ, радецкихъ и шафарскихъ свои вота по однимъ на особу годную пана Полоцкого складали и его тимъ урадомъ читали. Урадники сегодочніе присягліе, лавицы судовое и прошлыхъ роковыхъ лавиць, до килкадесять человекъ, однимъ словомъ кождій зъ нихъ иле ихъ много было зобранныхъ въ манстрате до такого акту, также на пана Полоцкого всѣ вота свои визнавали и за доживотного начальника избирали. Чотири цехмистри: первый кравецкій панъ Иванъ Хибскій, другій кушнѣрскій панъ Иванъ Денга, третій шевскій панъ Иванъ Уласовичъ, четвертій ковалскій панъ Иванъ Павловичъ, первей сами по однимъ яко старшіе вотумъ на пана Полоцкого, жебы былъ войтомъ, давали, а потомъ кождій зъ тихъ цехмистровъ зъ братьею гуртомъ волали, пана Полоцкого на войтовство простуючи. На остатокъ до зобранного народу въ великомъ кѣминку передъ ратушомъ стоячого, выходили Ихъ Милости панове посланные отъ боку Ясневелможного Его Милости пана Гетмана, ознаймуючи имъ кого бы они хотѣли для общого мѣского порадку избрати войтомъ, але все посподство одностайними голосами на пана Полоцкого волали, абы былъ войтомъ. По таковыхъ всѣхъ единомислннхъ и едннословннхъ вотахъ, любо панъ Дмитрій Полоцкій много спречался неудолнстю до такового поважного ураду, а особливе труднстю взглядомъ на рушенныхъ цѣлостей мѣскихъ вмѣраючися, еднакъ мы всѣ выписанные особы на сію елекцію зобраніе, видячи быть отъ Бога дарованное пану Полоцкому на тотъ чинъ достоинство, взявши его зъ бурмистровскаго мѣстца, первей всему народу оголосили, же его пана Полоцкого за доживотного въ градѣ Кіевѣ обради войта, потомъ, на мѣстцу призвоитомъ войтовскомъ посадивши, весь мѣскій и манстратовскій вручили ему порадокъ. Такъ теде пана Дмитрія Полоцкого мы всѣ новообразши войтомъ присягу на той урадъ належашую ку выконаню, ведлугъ давнего поведенія, до часу далшого от-

ложили, а сію елекцію згодне сталую, розказалисмо про память въ книги мѣскія Кіевскія записати, изъ книгъ выдати подъ маюстратовою печатью. Писано въ ратушу Кіевскомъ року и дня вишмененного.

Коррикговано зъ книгами

Его Царского Пресвѣтлого Величества отчины града Кіева бурмистры, райцы и лавники зо всѣмъ маюстратомъ, пехмистры и все посполство.

Того-жъ року въ осени будучи Пресвѣтлѣйшій Государь Царь Петръ Алексѣевичъ въ Воронежѣ, иже надъ Дономъ, где флотъ корабелній и галерній, нѣгди предъ тимъ въ царствѣ Московскомъ небывалій, вновь споряжался на Чорное море, призывалъ туда до себе и Гетмана Мазепу, отколь онъ Гетманъ повернулся въ Гадячое къ Рождеству Господню, а зъ Гадячого до Батурина прибылъ въ седной.

Р О З Д Ъ Л Ъ ХЛІ.

О книзь третой житіи Святихъ Димитріевои зъ друку Печерского вѣйшлой; о трактъ земномъ и водномъ отъ Стародуба и Чернѣвова до Кролевца Прусского лежакомъ; о отдаленюся Кочубеевомъ отъ писарства енералного и о вложеню на него судейства енералного-жь; о корреспонденциѣ листовнои Мазепиной до Яблоновского Гетмана Коронного взлядомъ слободъ на томъ боку чрезъ Поляковъ осажованникхъ, и взлядомъ обидъ купцамъ Украинскимъ въ Полицъ творимихъ, и о отвѣтъ на тои Яблоновского до Мазепи зъ присланемъ троихъ унѣверсаловъ; о погребеномъ чрезъ православныхъ попу унѣятскомъ и о враждѣ за тои унѣятской противъ православникхъ; о Братковскомъ Лвовянику православномъ чрезъ апостатовъ пойманномъ и въ Слуцку мордерско страченомъ; о кончинѣ отца Полховского епископа Бѣлоруского.

Року отъ созданія міра 7208, а отъ вочеловѣченія Божія 1700 году, въ мѣсяцю генварю третая книга житій Святихъ трудами богодухновенного мужа Іеромонаха Димитрія Савича Туптала составленная, отъ марта починаючаяся зъ типографіи Кіево-Печерской, за архимандричества отца Іоасафа Кроковского, на свѣтъ вѣйшла, и любопытствующихъ чловѣковъ книжнихъ духовною радостію сердца наполнила.

Того-жь року мѣсяца февралю по приказу гетманскомъ, а по сказцѣ купцовъ Стародубскихъ и Чернѣговскихъ описанъ зъ канцеляріи енеральной трактъ земній и водній зъ

Малія Росіи отъ Стародуба и Чернігова до Кролевца Прускаго и до Риги лежачиі таковимъ порядкомъ.

Въ Стародубовскомъ полку перевози тїа-жъ, ажъ до границѣ села Лотоковъ, оттоль перевозъ на Сожи въ Папорткахъ, Днѣпра самого перевозъ подъ Быховомъ, зъ Быхова до села Бѣлинчъ, за Бѣлинчами перевозъ мѣрній на рѣчиѣ Друтѣ, отъ Друтѣ до мѣстечка Борисова, у Борисовѣ рѣка Березина великая, тамъ перевозъ и мостъ; зъ Борисова до мѣстечка Бобра до города Минска, оттоль до мѣстечка Ракова, зъ Ракова до мѣстечка Воложина, до мѣстечка Дзівинишекъ, до Алкиникъ, тое мѣстечко противъ Вилня на осмъ миль въ боку правомъ. Зъ Алкиникъ до мѣстечка Далигъ, оттоль до Олѣти, тамъ перевозъ на рѣцѣ Нѣмнѣ обширній; зъ Олѣти до мѣстачка Семни, зъ Семна до Вїержболова зъ Вїержболова тутъ граница Пруская. Пруское Курфѣрштовское первое мѣстечко Столпяны, зъ Столпянъ до Инструцъ, до Вилави, до Лабкова, зъ Лабкова миль шесть до Кролевца: всей дороги зъ Стародуба до Кролевца миль 160.

Зъ Чернігова трактъ Кролевецкій земнимъ путемъ до Лоева, тутъ перевозъ чрезъ Днѣпръ, до Рѣчицѣ, до Шаричъ, до Глуска, оттоль до Слуцка, тутъ перевозъ на рѣцѣ у рѣчки передъ Слуцкомъ до Романова, до Нѣсвїжа, до Столовичъ, до Мовчали, до Пѣсковцовъ, тутъ перевозъ Нѣмень; отъ перевозу до Бѣлици, до Калконіи, до Шучина, до Гродна, до Волкуши, тутъ пуци на семъ миль, тутъ и мѣстечко коронное Августовъ, оттоль двѣ миль до Елгу Прускай границы, оттоль до Лейцъ, зъ Лейцъ миль 14 до Кролевца. Отъ Чернігова така-жъ далекость якъ зъ Стародуба до Кролевца.

Описане водного пути до Кролевца.

Зъ Стародуба до водного пути мѣстечка Столпцовъ миль 70; зъ Столпцовъ до Гродна, зъ Гродна до Ковна, до Юрборку, тутъ граница Пруская. Первое мѣстечко трактомъ

воднимъ надъ Нѣмномъ Рекгнета, мѣстечко Тилжа, зъ Тилжи итти Нѣмномъ 12 миль до Копаницѣ въ лѣво, а зъ Копаней рѣки до Таплиова миль 12, оттоль 6 миль Копаною рѣкою до Лабкова; зъ Лабкова Копаною рѣкою въ самій Кролевецъ. А поворотъ другій отъ Тилжи вправо Нѣмецъ пошолъ у Велакое море, тимъ моремъ мощно до Кролевца и до Риги, еслиби Копаною рѣкою не ити.

Портъ водній до Риги починается у Бѣшенковихъ на рѣцѣ Двинѣ, тожъ водній портъ до Кролевца на рѣцѣ Нѣмиѣ починается у Столпцахъ.

Для чого тотъ трактъ описанъ, о томъ въ канцеляріи войскової не было извѣстно.

Того-жъ въ мѣсяцѣ априлѣ на обыкломъ вездѣ праздничномъ Воскресенскомъ полковниковъ и всей старшинѣ Малоросійской до Гетмана въ Батуринѣ Василій Леонтиевичъ Кочубей, чрезъ тринадцать лѣтъ и вѣщше на писарствѣ енералномъ Богу, Великому Государю Царю Російскому, отчизнѣ своей Малоросійской и войску Запорожскому вѣрно и усердно послуживши и неусипними и многотрудними дѣлами писарскими здравіе свое и найбарзѣй зрѣніе очное (авле въ подешлихъ уже жизни своей лѣтехъ) повредивши, здалъ зъ себе тотъ урядъ писарскій и положивши публѣчне предъ Гетманомъ, при всей старшинѣ въ избѣ Гетманской столовой, на Гончаровцѣ, печать войсковую подяковаъ Гетману и всей старшинѣ за урядъ свой писарскій хочай краткою, але красною и розума полною вимовою, яко мужъ зѣло благоразумній и въ писарскихъ дѣлахъ совершенній. Якому нечаянному его Кочубея премѣненію нетилко полковники и вся старшина, але и Гетманъ удивилися, и контенти будучи въ писарскихъ его дѣлахъ справностю и ку себѣ зчливою склонностю возшумѣли были знову его Кочубея на писарскомъ уряду обстаіовати, но онъ весьма того удаляючися отехалъ заразъ зъ дому гетманского до дому своего; и

любо здавши зъ себе писарство желалъ по трудахъ многихъ писарскихъ отдохнуть и въ тишинѣ спасенной въ дому своемъ спокойно прочее время житіе свое препроводити, однакъ не могъ того желанія удостоятися, ибо по отездѣ его зъ дому гетманского полковники и вся старшина объдаючи у Гетмана усовѣтовали обще не быть ему безъ уряду и постановили вручити ему урядъ судейства енерального, до чого и Гетманъ лаво склонившися велѣлъ зискати зъ скарбцу лѣску судейскую чорную гибановую просто въ серебро оправную, а на другій чили на третій день когда полковники и вся старшина предъ службою Божою до Гетмана на Гончаровку зехалися и Кочубей тудажъ прибылъ, тогда нечаяно и его отъ Гетмана и всей старшины постигнулъ урядъ судейскій, о которомъ онъ и не мыслилъ, занеже былъ тогда судія еденъ Сава Прокоповичъ, но Кочубей поставленъ старшимъ судьеоу отъ Сави для заслугъ своихъ въ войску великихъ и вѣрнихъ; а любо онъ Кочубей отъ того уряду ухилался и вимовки певніи прекладаючи цале за оній не хотѣлъ принятися, однакъ противъ всей старшины и войска немогучи що болшъ чинити не безъ жалю и слезъ мусѣлъ приняти лѣску судейску помененную зъ рукъ гетманскихъ и отъ всѣхъ веселое принялъ того уряду привѣтствіе, и такъ исполняется здѣ прислове тое: *иже що себѣ человекъ обьцуетъ, тое Богъ ницуетъ*; якожъ и цанъ мой Кочубей, зложивши зъ себе урядъ писарскій, мыслилъ безъ жадного уряду въ тишинѣ прежити, но болшая послѣ писарства его постигнула буря и заверуха, безпрестанніи денніи и ноцніи дѣла и росправи судовіи, къ тому же и дѣла писарскіи великіи его не оставляли; понеже Василій Чуйкевичъ на мѣспу писарскомъ канцеляріею войсковою завѣдуючій не могъ совершенно дѣлъ великихъ отпраовати, а Филипъ Орликъ, реентъ тогдашній войскової канцеляріи, новиціатомъ будучи, хочай и мудрій былъ человекъ, однакъ еще не привычался былъ досконале до управленія всякихъ дѣлъ войсковыхъ

писарскихъ. И такъ панъ мой преречоній, ухилившись трудовъ писарскихъ, не ухилился болшихъ трудовъ судейскихъ, якъ той що кріючийся отъ доща стануль подъ ринвою. По розездѣ зась всей старшины зъ Батурина онъ мой панъ Кочубей о зложеню зъ себе писарства и о вложеню на себе-жъ судейства енералного, ознаймуючи преосвященному отцу Варлааму Ясинскому, митрополиту Кіевскому, писалъ къ нему зъ Батурина такій свой листъ:

Ясне въ Богу Пресвященнѣйшій милостивій
пане Архипастирю!

Покорне яко зчливій слуга и вѣрній работникъ Вашей Архипастирской святинѣ милостивому своему пану и добродѣви доношу, же я, не могучи знести праць великихъ и труднихъ писарскихъ, якіи мене зроку и здоровья помногу позбавили, много и частнокротне просячи упросилемъ себѣ теперъ публѣцѣ отъ тоей служби уволеня, але вложено на мене не по волѣ и не поохотѣ моей незноснѣйшее дѣло судейство енералное, яке мнѣ есть не подлугъ подлой персони и не подлугъ мѣри мѣлкаго разума моего, упадаючи теди подъ ноги святого Архипастирского Вашего Престола, прошу пренайпокорственнѣй о милостивое и благорачительное Богомъ вседѣйствующимъ благодать подающее архипастирское благословеніе на помножене того трудного судового правленія. Данъ въ Батуринѣ року 1700.

Того-жъ року нѣкоторые панове Полскіе на томъ боку Днѣпра на мѣстахъ пустихъ остатнимъ трактатомъ заказанимъ начали были себѣ осажовати слободы, созиваючи къ нимъ людей сегобочнихъ Малоросійскихъ; а купцамъ Малоросійскимъ начали були дѣятися въ Полщѣ многія окриваціи и обиды. О чемъ Гетманъ Мазепа, певную получивши вѣдомость, писалъ къ Москвѣ до ближвого боярина, кавалера,

енерала и намѣсника Сѣверскаго Федора Алексѣевича Головина (которій на тотчасъ по отездѣ Монаршею въ чуждін Нѣмецкіи страны поморскіи управовалъ всѣ дѣла царственніи), а онъ бояринъ Головинъ стосуючися до вавтовъ вѣчнаго мира Російскаго съ Поляками, року 1686 учиненнихъ, писалъ отъ себе о тихъ новозакликаемихъ слободахъ Полскихъ и о обидахъ купцамъ Малоросійскимъ отъ Поляковъ творимихъ до Яблоновскаго Гетмана Короннаго Великаго листъ свой, съ которимъ то листомъ виправуючи Гетманъ до Явоа Карпа Яскевича сотника Басанскаго писалъ съ Батурина въ той же матеріи до того Гетмана Короннаго и особній листъ отъ себе; на которій листъ Гетманъ Коронній зе Явоа, іюля 10, такіи до Мазепа листомъ своимъ учинилъ отвѣтъ:

*Wielmożny Mości Panie Hetmanie woysk
Zaporozskich Jego Przeswielleyszego y
Dzierzawnieyszego Carskiego Wieliczestwa,
mnie wielce Mosci Panie y przyiacielu!*

Przywiozł mi tu Pan Karp Jaskiewicz sotnik Basanski, a poseł W. M. Pana list od Jasnie Wielmożnego Jego Mości Pana Theodora Alexiewicza Hołowyna Wielkiego Hospodara

*Вельможный Паве Гетманъ войскъ За-
порожскихъ Его Пресвѣтлѣйшаго и Дер-
жавнѣйшаго Царскаго Величества, мой
милостивый панъ и пріятель!*

Панъ Карпъ Яскевичъ, сотникъ Басанскій, посланныиъ Вашей Милости, привезъ ко мнѣ письмо Ясневельможнаго пана Федора Алексѣевича Головина, ближняго боярина Великаго Государа Его Пресвѣтлѣйшаго Державнѣйшаго Царскаго

Jego Przeswietleyszego Dzierzawnieyszego Carskiego Wieliczestwa Bliźniego Boiaryna kawalera Generała y namiestnika Sybirskiego w iedney ze materyi eo y do W. M. Pana. Jakoby niektorzy Panowie z naszey strony mieli na tych mieyscach osadzać słobody, ktore przez ostatni traktat zakazane y do dalszey decyzye Jego Krolewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey y Jego Carskiego Wieliczestwa zostawione są. Dobrze by się było stało gdybyś był W. M. Pan oznaymił kto to, y ktore mieysce osadza, nie approbował bym y sam tego, ponieważ wysoce estymuję przyjaźń Jego Carskiego Wieliczestwa z Krolewstwem Jego Mości y Rzeczą Pospolitą. Piszesz W. M. Pan y o tym, że kupcom y poddanym Jego Carskiego Wieliczestwa dzieją się w kraiach naszych aggrawacye y niesłuszne depaktacie, w tym łacna będzie satysfakcyja, kiedy kto ukrzywdzony odezwie się tu z pretensją swoją. A że w takowych materyach muszę się znieść z Krolewstwem Jego Mości y Radą przy boku iego będącą; co

Величества кавалера, генерала и намѣстника Сибирскаго, содержащее въ себѣ тоже что и къ Вашей Милости. Будто бы нѣкоторые паны съ нашей стороны строили слободы на мѣстахъ, послѣднимъ трактатомъ недозволенныхъ и оставленныхъ впредь до дальнѣйшаго рѣшенія Его Королевской Милости, Рѣчи-Посполитой и Его Царскаго Величества. Не худо было бы, еслибы Ваша Милость увѣдомили, кто это и на какомъ мѣстѣ строится, то я бы этого не дозволялъ, ибо высоко цѣню дружбу Его Царскаго Величества съ Его Милостию Кrolewstwem и Рѣчью-Посполитою. Ваша Милость панъ мой, пишешь и про то, что въ земляхъ нашихъ купцамъ и поданнымъ Его Царскаго Величества дѣлаются притѣсненія и несправедливья обремененія, то въ этомъ легко всякій обиженный будетъ удовлетворенъ, коль скоро отзовется съ своими жалобами. А какъ по этому предмету я долженъ отвѣстись къ Королю Его Милости и къ совѣту при немъ состоящему, то это не такъ скоро бу-

38*

prętko być nie może, bo Krol Jego Mość z Warszawy odjechał do Pruss. Tedy skoro tylko od Krola Jego Mości odbiorę w tym deklaracyę, umyslnego mego do W. M. Pana poszlę y o niey oznaymie. Teraz zaś posyłam uniwersaly moie w Ukrainę, przestrzegaiąc, aby się nikt niewazył nad zakaz ostatniego traktatu w tych mieyscach osadzać, ktore do dalszey zatrzymane decyziei. Tey będąc nadziei, że takze ze strony Jego Carskiego Wieliczesstwa takowych słobod na tych gruntach pozwalac y dopuszczac nie będą. Siebie zaś samego zwykley W. M. Pana przyiazni oddaię y wszelkich od Pana Boga szczęśliwości życzę.

Ze Lwowa 10 Julii anno 1700.

W. Mosci Panu uprzezmię zyczliwy przyiaciel y sługa
Stanisław Jabłonowski
K. K. H. W. K.

деть, ибо Его Милость Король изъ Варшавы отправился въ Пруссію. Коль скоро получу отъ Его Милости Короля въ томъ поясненіе, то тотъ часъ же отправлю къ Вашей Милости, пану моему, нарочнаго съ извѣщеніемъ. Нынѣ же посылаю универсалы въ Украину, предостерегая, чтобы никто не осмѣливался вопреки послѣднему трактату строиться на мѣстахъ оставленныхъ до дальнѣйшаго рѣшенія; имѣя надежду, что и со стороны Его Царскаго Величества таковыхъ слободъ на тѣхъ грунтахъ строить не будетъ дозволено. Себя же поручаю всегдашней Вашей Милости, пана моего, дружбѣ и желаю всѣхъ отъ Бога благъ.

Львовъ 10 іюля, 1700 г.

Вашей Милости пана моего доброжелательный слуга и
пріятель

Станиславъ Яблоновскій,
Кашт. Краков., Гет. Вел. Коронный.

При томъ тежъ своемъ листѣ прислалъ Гетманъ Коронный до Мазепи Гетмана чрезъ пререченого сотника Басанского три свои універсали: еденъ до купцовъ Украинскихъ, аби при паштортахъ Гетмана своего за всякими товарами и гендлями своими безпечно въ Польшу и чрезъ Польшу за границу проездили. Другій до обывателей Полскихъ духовныхъ и свѣцкихъ, аби купцовъ Украинскихъ въ Польшѣ не затрудняли и не обижали. Третій універсаль до пановъ Полскихъ грунта свои на Украинѣ будто мѣющихъ, жебы не осажовали слободъ своихъ на тыхъ пустыхъ мѣсцахъ, которіе вишмененнымъ вѣчного мира трактатомъ приговорени zostавати пустими; которіе всѣ три універсали Яблоновского отъ слова до слова такса въ собѣ вмѣють:

***Stanisław Jan na Jabłonowie Jabłonowski
Kasztelan Krakowski Hetman Wielki Koronny,
Barski y Międzyrzeczycki Starosta.***

Wiadomo czynię komu o tym wiedzieć należy, mianowicie ich mociom panom obywatelom i kupcom Ukrainskim, Kiiowskim y Zadnieprskim z panstw Jego Przeswietlejszego Dzierzaw-

***Станиславъ Янъ на Яблоновѣ Яблоновскій
Каштелянъ Краковскій, Гетманъ Великій
Коронный, Барскій и Меджирецкій Ста-
роста.***

Извѣщается всѣмъ, кому о томъ вѣдать надлежитъ, въ особенности же Ихъ Милостямъ панамъ обывателямъ и купцамъ Украинскимъ, Кіевскимъ и Заднѣпрскимъ государствъ Его Пресвѣтлѣйшаго Державнѣйшаго Величества при

nieyszego Wieliczestwa, przy zaleceniu chęci moich. Zachodzą mię relacye, iakoby W. M. M. Pan obawiając się zaborow y nienależytych aggrawacye w panstwach Jego Krolewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey chronicie się tu do Polskiej przyiezdzać z towarem, końmi i różnemi rzeczami. Zaczynam donoszę tu Waszmosciom y w tym upewniam, że kto kolwiek za paszportem Jego mości wielmożnego Pana Mazepy, Hetmana woysk zaporożskich Jego Przeswietleyszego Dzierzawnieyszego Carskiego Wieliczestwa y Jego Krolewskiej Mości y Rzeczy Pospolitey z towarami przyiedzie, oddawazy według dawnych zwyczajow cła tam, gdzie być płacone powinny, wolne ich będzie miał bez zadney krzywdy y ciężarów sprzedanie, y z nimi po całej Polsce za granicę do innego kraiu przeyscie. Komu kolwiek by zaś miała się w czym iaka stać od kogo aggrawacia za doniesieniem mi najmnieyszey skargi do odebrania sprawiedliwosci y należytey satysfakciey wszelką dekla-

въявленіи имъ моего благорасположенія. Дошло до свѣденія моего, что ваши милости, мои панове, опасаясь забора и неправильныхъ налоговъ въ земляхъ Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой уклоняетесь пріѣзжать въ Польшу съ товарами, лошадьми и прочими вещами. Вслѣдствіе чего извѣщаю ваши милости и удостоверяю въ томъ, что всякій прибывшій съ товарами въ земли Его Королевской Милости и Рѣчи Посполитой за пашпортомъ Его Милости пана Мазены, Гетмана войскъ Запорожскихъ Его Пресвѣтлѣйшаго, Державнѣйшаго Величества, и заплатившій по давнимъ обычаямъ пошлины, въ тѣхъ мѣстахъ, гдѣ они должны быть платимы, будетъ имѣть полную свободу въ продажѣ товара безъ всякой обиды и обремененія, какъ во всей Польшѣ такъ и въ переходѣ за границу въ другіе края. Если бы кто претерпѣлъ какое либо отъ кого притѣсненіе, то, по предъявленіи имъ сама малѣйшей жалобы, получить должно и справедливое удовлетвореніе. Для

rukę i łtwość y dla lepszey wiary ręką własną podpisuję się.

Dan we Lwowie 11 Julii anno 1700.

(M. P.)

*Stanisław Jabłonowski Kasztelan
Krakowski Hetman Wielki Koronny.*

вищшаго удостовѣренія собственноручно подписую.

Дано въ Львовѣ 11 іюля 1700 года.

*Станиславъ Яблоновскій, Каштелянъ
Краковскій Гетманъ Великій Коронный.*

**Stanisław Jan na Jabłonowie Jabłonowski
Kasztelan Krakowski, Hetman Wielki Koronny,
Barski y Międzyrzeczycki Starosta.**

Wiadomo czynię komu o tym wiedzieć należy wszelkiey pręeminenciey, kondyciey y stanu ludziom po miastach, miasteczkach y wsiach Jego Krolewskiey Mości duchownych y swieckich będącym, zachodzi mię tu relacya ze Ich Mość Panowie obywatele y kupcy Ukrainscy Kiiowscy y Zadnieprscy

**Станиславъ Янъ на Яблоновѣ Яблоновскій,
Каштелянъ Краковскій, Гетманъ Великій
Коронный; Барскій и Меджирецкій Староста.**

Извѣщаю всякому, кому о томъ вѣдать надлежитъ, всякаго достоинства, званія и состоянія людямъ въ городахъ, мѣстечкахъ и деревняхъ Его Королевской Милости какъ духовныхъ такъ и мірскихъ находящимся. Дошло до свѣденія моего, что Ихъ Милости панове обыватели и купцы Украинскіе, Кіевскіе и Задвѣпревскіе, вріѣзжая въ Польшу,

przyjeżdżając do Polski w państwa Jego Królewskiej Mości y Rzeczy Pospolitej z różnemi towarami wielkie y niesłusznie często ponoszą aggrawacie, więc iako się przez to nie mały dzieie zawod publiczny, tak aby więcej pomienione ludzie z państwa Jego Przeswietlejszego Dzierżawniejszego Carskiego Wielichestwa z towarami przyjeżdżający, oddawszy według dawnych zwyczajów cła tam, gdzie być płacone powinny, żadney ni od kogo nie ponosili krzywdy y ciężaru, ale wolne onych wszędzie sprzedawanie y bez wszelkiej trudności y zaboru po całej Polsce y za granicę bezpiecznie przeyscie pilno zalecam, intymię y proszę et nomine Publico każdego obowiązuję.

Działo się we Lwowie 11 Julii anno 1700.

(M. P.)

Stanisław Jabłonowski Kasztelan

Krakowski Hetman Wielki Koronny.

въ земли Его Королевской Милости съ разными товарами, претерпѣвають большія и незаконныя притѣсненія, и какъ чрезъ это теряется общественное довѣріе, то дабы помннутые люди изъ государства Его Пресвѣтлѣйшаго Державнѣйшаго Царскаго Величества, прїѣзжающіе съ товарами, и заплатившіе по давнимъ обычаямъ пошлины въ тѣхъ мѣстахъ, гдѣ таковыя должны быть платимы, не претерпѣвали ни отъ кого никакой обиды и притѣсненія, но чтобы пользовались свободою продажи безъ всякихъ затрудненій и заборовъ во всей Польшѣ, а также и свободнымъ переходомъ за границу, о томъ накрѣпко предписываю, поручаю, прошу и именемъ общественнымъ обязываю.

Дано въ Львовѣ 11 іюля, 1700 года.

Станиславъ Яблоновскій»Каштел.

Крак., Гетм. Вел. Кор.

**Stanisław Jan na Jabłonowie Jabłonowski
Kasztelan Krakowski Hetman Wielki Koron-
ny, Barski y Międzyrzeczy Starosta.**

Wiadomo czynię komu o tym wiedzieć należy; osobliwie Jasnie Wielmożnym moim mosciom panom y braciom dziedzictwa y posesyę swoię w Ukrainie od Dniepru mającym, przy zaleceniu powolności moiey braterskiey do wiadomości donoszę.

Zachodzi mię tu przez umyslne poselstwo od J. M. Pana Theodora Alexiewicza Hołowina Bliznego Boiaryna kawalera Generała y namiestnika Sybirskiego, y od Jego Mości Pana Mazepy Hetmana woysk Zaporozskich imieniem Jego Przeswietleyszego y Dzierzawnieyszego Carskiego Wieliczestwa expostulacia y upomnienie się, że niektórzy ich mosciowie z naszey strony nad zakaz et ultra obloquenciam ostatniego traktatu przez Ich

**Станиславъ Янъ на Яблоновѣ Яблоновскій
Каштелянъ Краковскій, Гетманъ Великій
Коронный, Барскій и Медзирецкій Староста.**

Извѣщаю всѣхъ, кому о томъ вѣдать надлежитъ, въ особенности же Ясновельможныхъ Ихъ Милостей пановъ братій, имѣнія и державы свои на Украинѣ при Диѣпрѣ имѣющихъ. При изъявленіи имъ моей братней благосклонности довожу до свѣденія.

Его Милость панъ Федоръ Алексѣевичъ Головинъ, ближній бояринъ, кавалеръ, генералъ и намѣстникъ Сибирскій, а также Его Милость панъ Мазепа, Гетманъ войскъ Запорожскихъ, прислали чрезъ нарочное посольство требованіе и напомниманіе именемъ Пресвѣтлѣйшаго и Державнѣйшаго Царскаго Величества, что нѣкоторые Ихъ Милости,

Mosciow Panow kommissarzow ś. p. Krola Jego Mosci y Rzeczy Pospolitey z Jego Carskim Wieliczestwem uczynionego, wazą się osadzać słobody od Dniepra, lubo to na gruntach swoich w tych iednak mieyscach, które przez tenże pomieniony traktat zostawione y zatrzymane są, aby puste zostawali, poki dalsza Jego Krolewskiey Mości i Rzeczy Pospolitey za zniesieniem się z Jego Carskim Wieliczestwem nie zaydzie decyzya, przez co ze byłaby iawna tego przymierza violentia y niedotrzymania pokoju okazywa, przestrzegam Mosciow panow et amore boni publici obowiązuję, aby nie tylko takowych poprzestać słobod, ale iezeli iuż iakie są tam osadzone, zeby ich zaniechać y ludzi posprowadzać, bo stąd mogła by iaka niepomyslных konsekwencyi urosć materya, nie wątpię ze w tym Wielmożnych Mosci moich Panow sufficienti motywo będzie dobra pospolitego zelus

панове, вопреки запрещению и оговоркѣ въ трактатѣ заключенномъ Ихъ Милостями панами комиссарами блаженной памяти Его Милости, Короля и Рѣчи-Посполитой съ Его Царскимъ Величествомъ, осмѣливаются строить слободы при Диѣпрѣ, хотя впрочемъ и на своихъ земляхъ, но однако въ тѣхъ мѣстахъ, которыя въ силу помянутого трактата оставлены и назначены быть незаселенными, доколѣ непоследуетъ дальнѣйшее въ томъ рѣшеніе Его Королевской Милости и Рѣчи-Посполитой, послѣ сношенія съ Его Царскимъ Величествомъ. Вслѣдствіе чего это было бы явнымъ поводомъ къ нарушенію и несоблюденію мира. Предостерегаю Ихъ Милостей пановъ и обызваю любовью къ благу общественному таковыхъ слободъ не только не строить, но если гдѣ и застроены оставить и свести людей, ибо въ противномъ случаѣ отъ этого могъ бы произойти поводъ къ неблагопріятнымъ послѣдствіямъ. Я не сомнѣваюсь, что достаточнымъ къ тому побужденіемъ для Вашихъ милостей, моихъ пановъ, будетъ ревность къ общему благу и желаніе

у мішого покоиу конзервасуа о со ех statione теа прозе у
zalecam.

Działo się we Lwowie 7 Julii 1700 anno.

(M. P.)

Stanisław Jabłonowsky.

сохраненія вожделенного мира. О чемъ по званію моему
прошу и предписываю.

Дано въ Львовѣ, 7 іюля 1700 года.

Станиславъ Яблоновскій.

Того-жъ дѣта на Волиню за монастыремъ Бѣлостоц-
кимъ въ мѣлю въ селѣ Жуковцахъ преставился Касіанъ
священникъ унѣятскій, и, на прошеніе овдовѣлой попадѣ,
православными монастыря Бѣлостоцкого чернцами того-жъ
часу зосталъ порядкомъ священническимъ православнымъ
похороненъ въ церквѣ своей сельской; бо попадѣ овдовѣлая
унѣятовъ на погребеніе попа своего не просила, для того
же были оподаль отъ села Жуковецъ. О чемъ кгда до-
вѣдались чернцѣ унѣяти Володимирскіе, теди офиціаль
Володимирскій съ прочими чернцами своими заразъ до пре-
реченого села Жуковецъ пріѣхалъ и оного Касяна священ-
ника унѣятского въ церквѣ откопавши и виявши вметнулъ
съ труною его въ болото, близъ церкви тамошной застаю-
чое, а то за тое, что православными чернцами Бѣлостоцкими
зосталъ похороненъ; укидаючи его зась въ тое болото чернцѣ
помененіе унѣятскіе, инструменти демонстін, говорили тое:
схизматици церковь святую своєю въ ней бытностю осквер-
или, нехай же поць Касіанъ не въ церквѣ своей, але въ
болотѣ лежитъ явъ заслужилъ у схизматиковъ, кгдажъ по-
треба разумѣти, что онъ Касіанъ за живота своего склон-
нѣйшій былъ до схизматиковъ, нежели до насъ унѣятовъ,
поневажъ и по смерти своей велѣлъ похоронитися чрезъ
схизматиковъ, а не чрезъ унѣятовъ.

ТОМЪ 3.

36

Зри убо чителинику ласкавій якая злоба и ненависть ку намъ православнимъ християномъ отъ унѣятовъ проклятихъ, же свою схизму на насъ православнихъ влагають и своєю нечистоти порокомъ насъ одѣвають, себе по фарисейску праведными и святыми нещуютъ, насъ же православныхъ нечистыми и церквосквернителями называютъ; оле безумія и неистовства ихъ унѣятского, ослѣпи бо ихъ злоба ихъ, подобно желали би всѣхъ православныхъ християнъ братію нашу видѣти въ погибелной тонѣ, они же сами по своему суемудрію, чрезъ отщепенство отъ православія святого вдаша, и недивно то гдижъ и предводитель ихъ унѣятскій отпавшій отъ благодати Божія сатана зичилъ бы всѣхъ християнъ зъ собою въ неблагодати Божой оглядати; лечъ буде зъ него и унѣятовъ законопреступниковъ и каноновъ Апостолскихъ и богоносныхъ отецъ неистовныхъ разорителей.

Того-жъ року былъ у Гетмана Мазепи знаемій его здавна конфидентъ зъ града Лвова чловѣкъ учоній, поета вишмененній (которій и книжку подъ именемъ: *Swiat Przegazu* риемомъ Полскимъ о рознихъ Лвовскихъ рѣчахъ року 1697 випечатаную красно и утѣшно зложилъ) благочестія святого непоколебимій блюститель Данилъ Братковскій; а поворочаючи зъ Батурина отъ Гетмана, для суспеци и апостатовъ православію святому, не ѣхалъ просто чрезъ Кіевъ до Лвова, лечъ ѣхалъ чрезъ Подѣсѣ, и въ Олицѣ городѣ чрезъ апостатовъ своихъ Поляковъ и унѣятовъ на него по всѣхъ шляхахъ чигавшихъ зосталъ пойманъ, до Слуцка припровежденъ и нѣякимись фалшивими рѣчами тамъ, а знатию о непоколебимое его православіе и зъ Мазецею въ томъ согласіе по навожденію демонскому чрезъ апостатовъ своихъ помененихъ оклеветанъ и оскарженъ, чрезъ килко недѣлъ тамъ же секвестрованъ, потимъ и на смерть декретованъ, по которому декрету посредъ ринку Слуцкого чрезъ ката

за семь разовъ мордерско zostалъ стятій, а до Льова зъ женою и дѣтми повидатися недопущенній.

Того-жъ подобно року получивши Гетманъ вѣдомость отъ преосвященного отца Ясинского митрополита Кіевского о кончинѣ преосвященного отца Серафіона Полховского епископа Бѣлоруского и жалѣючи кончины оногo, а жадаючи горливе (*) избранія на его мѣсто иного епископа въ Бѣлой-Русѣ писалъ къ нему отцу митрополиту такой листъ свой:

Такъ зъ листовной Вашей пастирской Милости реляціи, яко изъ писмъ отъ превелебной капитулы епископіи Бѣлоруской до Вашей пастирской Милости и до мене писанныхъ, извѣстившись я въ преставленіи блаженной памяти Яснѣ въ Богу превелебного Его Милости господина отца Серафіона Полховского епископа Бѣлоруского жалостень есмь въ томъ велии и горливымъ моимъ къ православію сердцемъ соболѣзную, а найбарзѣй тому же подъ сей неспокойный часъ, когда церковь Божія православная въ тамошномъ разграничномъ краи виѣшныхъ и внутреннихъ дифиденціяхъ уставичными отъ иновѣрныхъ супостатъ бываетъ опримвана аггравациями, онъ добрый и бодрый православія святаго пастырь осиротѣлое оставилъ своеи овчарни стадо. О чомъ любо и неналежалобъ подъ часъ теперешной военной кравового Марса хвилѣ, але безъ бытности самого Великого Государя въ царствующемъ великомъ градѣ Москвѣ Монаршей Его Пресвѣтлѣйшаго и Самодержавнѣйшаго Великаго Государя маіестати турбовати, однакъ поважаючи синовскою моею поволностію Вашей пастирской Милости жадаие и роказане, а сердечне уболѣваючи на такъ жалостный осиротѣлого престола епископіи Бѣлоруской припадокъ обицую

(*) Этими словами прерывается къ сожалѣнію текстъ подлинника Лѣтописи Велички. Письмо же Митрополита Ясинскаго къ Гетману Мазепѣ заимствовано изъ списка Лѣтописи Величка, принадлежащаго г. Предсѣдателю Комисіи М. О. Судіенко; впрочемъ этимъ письмомъ оканчивается и этотъ единственный послѣ подлинника списокъ Лѣтописи.

интерессію мою до Пресвѣтлѣйшаго монаршого престола нести, чтобъ подѣ часъ бытности теперь на Москвѣ великихъ пословъ ординаванныхъ отъ Рѣчи-Посполитой Полской и Великаго унѣятства Литовскаго то говорено, о томъ дабы ненарушаючи пактовъ воино было тамошнымъ православнымъ на престолъ епископскій по своей согласной воли и разсмотренію кого самы похотятъ за пастира избрати, а и Вашей пастирской Милости прошу, изволь яко горливый православія святого ревнитель и до тоей епископимъ Бѣлоруской имѣючи реляцію, и свой поважный пастирскій листъ писати инстанціално о томъ же до Пресвѣтлѣйшаго Монаршого маестату выкладаючися, а я тую поважую Вашей пастирской Милости листовную интерпозицію в мое листовное до Царскаго Величества вложенеса любѣ чрезъ почту, любѣ чрезъ умыслного якого моего гонца обѣцую что въ приказъ Малія Россіи, чили на ииное якое мѣстце гребуетъ належало послати. Писанъ року 1700 въ Батурини.

К О Н Е Ц Ъ .

О П Е Ч А Т К И.

Стран. строк.	НАПЕЧАТАНО.	НАДО ЧЕТАТЬ.
8 — 9 —	тожь зъ слободъ,	тотъ зъ слободъ,
16 — 22 —	и то	ето
19 — 1 —	Бозской	Бозского.
— — 7 —	дѣлѣ волѣ	дѣлѣ, волѣ
— — 5 (снизу)	послабѣлѣ. и было	послабѣлѣ, и было
23 — 20 —	настоящаго 1685 году,	настоящаго 7195 (1687) году,
— — 2 (снизу)	нынѣшняго-жь 1685 г.	нынѣшняго-жь 7195 (1687) г.
27 — 7 (снизу)	настоящаго 1685 году	настоящаго 7195 году
28 — 2 (снизу)	чтетъ	честъ
36 — 8 (тоже)	Гетмана битъ	Гетмана быть
38 — 4 (тоже)	Запорожцовъ	Запорожцомъ
41 — 13 —	всякуя	всякую
43 — 12 —	и договору	по договору
46 — 8 —	изнищали	изнищали
47 — 5 —	били.	били челомъ.
48 — 5 —	до челомбитѣ	по челомбитю
51 — 18 —	конныхъ пѣшихъ,	конныхъ и пѣшихъ,
97 — 16 —	отець мой	Отець Мой
112 — 19 —	зо всѣмънаго товалися	зоевсѣмъ наготовалися
115 — 7 —	жаднѣи	жаднѣи
134 — 1 —	скорый	скорой
143 — 5 (снизу)	Егла	Егда
147 — 5 —	вдающійся	вдающійся
149 — 18 —	подѣломъ	по дѣломъ
153 — 4 (снизу)	Рафанъ	Рафанъ
158 — 3 (снизу)	за Перекопомъ, уже тому двѣ недѣли совершилося;	за Перекопомъ; уже тому двѣ недѣли совершилося,
160 — 7 (снизу)	Пану Стефановичу	Пану Ивану Стефановичу
161 — 3 —	уважаючи	уважаючи
163 — 13 —	удержани. а	удержани, а
— — 19 —	едно же	едно, же
165 — 11 —	питаючи	читаючи
174 — 1 (снизу)	невольникотъ	невольниковъ
206 — 19 —	Вашой монаршой милости	Вашой монаршой милости (указъ?)
213 — 9 (снизу)	конституція. ижь	коституція, ижь

Строк. строк.	НАПЕЧАТАНО.	НАДО ЧИТАТЬ.
227 — 7 —	двадѣтъ	дѣдѣтъ
231 — 6 —	премногое	премногое
240 — 15 —	отновили	обновили
— — 7(снизу)	бунтъ, и зъ нимъ	бунтъ, и зъ нимъ
241 — 17 —	монаршому	монаршому (старавію?)
265 — 12(снизу)	вашей мѣрности, сину Царскаго	вашей мѣрности сину, Царскаго
268 — 17 —	увѣренъ что	увѣренъ, что
271 — 10(снизу)	тогда видя..... отъ нга бусурманскаго.	тогда, видя..... отъ нга бусурманскаго?
293 — 11 —	вашей мѣрности сину Царскаго Величества, войска	вашей мѣрности сину, Царскаго Величества войска
295 — 15(снизу)	сину Царскаго	сину, Царскаго
318 — 12(снизу)	на посвященіе	на посвященіе Жабокрицкаго
335 — 10(снизу)	Петровича	Петровича
— — 2(снизу)	извѣщали, о счастливыхъ Милости Вашей успѣховъ, Касательно	извѣщали о счастливыхъ Милости Вашей успѣховъ. Касательно
359 — 16 —	винословей; быти невозможно;	винословей быти невозможно;
371 — 2(снизу)	вторгнувшася	вторгнувшихя
373 — 12 —	упередили	упередили
386 — 2 —	Потомъ хваленіи	Но томъ хваленіи
415 — 2(снизу)	вашей мѣрности, сину	вашей мѣрности сину
423 — 19 —	такъ рокъ	той рокъ
435 — 19 —	Гемана	Гетмана
— — 20 —	Вогъ	Богъ
440 — 18 —	будучими, чинимъ	будучими чинить
451 — 3(снизу)	воинныхъ	военныхъ
463 — 6(снизу)	реставрація монеты	перечеканка монеты
471 — 7(снизу)	потомъ боку	по томъ боку
477 — 2(снизу)	Вѣтка третья сухая	Вѣтка третья сухая
495 — 9(снизу)	дѣлахъ	дѣлахъ.
543 — 8 —	Сѣверскаго; преставшемуся	Сѣверскаго, преставшемуся
550 — 16 —	сеедною.	сеедною.
552 — 16 —	зъ Столпякъ	зъ Столпянъ
553 — 8 —	у Бѣшенковихъ	у Бѣшенковичъ

ИЗДАНІЯ ВРЕМЕННОЙ КОММИССИИ

ДЛЯ РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ ВЫСОЧАЙШЕ УТВЕРЖДЕННОЙ ПРИ КИЕВСКОМЪ ВОЕННОМЪ, ПОДОЛЬСКОМЪ И ВОЛЫЕСКОМЪ ГЕНЕРАЛЪ-ГУБЕРНАТОРЪ.

ПАМЯТНИКИ,

Томъ I. Издан. второе. Кіевъ, 1847 г. Цѣна 3 р. 50 к. с. Томъ II. Кіевъ, 1846 г. Цѣна 3 р. 50 к. с. Томъ III. Кіевъ, 1853 г. Цѣна 3 р. 50 к. серебромъ.

Древности.

Кіевъ, 1846 г. Три тетради. Цѣна на лучшей бумагѣ 10 р. с., на простой 4 руб. сереб.

ЛѢТОПИСЬ

событій въ Югозападной Россіи Самойла Величка. Томъ I. Кіевъ, 1848 г. Цѣна 2 р. 50 к. с. Томъ II. Кіевъ, 1851 г. Цѣна 2 р. 50 к. сереб. Томъ III. Кіевъ, 1855 г. Цѣна 2 р. 50 к. сереб. Лѣтопись Григорія Грабянки. Кіевъ, 1853 г. Цѣна 1 руб. 50 коп. серебромъ.

ЖИЗННИ

Князя Андрея Михайловича Курбскаго въ Литвѣ и на Волынн. Кіевъ, 1849 г. Томъ I и II. Цѣна 8 руб. серебромъ.

Всѣ означенныя изданія продаются: въ Кіевѣ, у Коммиссіонера Павла Должикова; въ Санктпетербургѣ, въ Конторѣ В. Исакова; въ Москвѣ, у В. Базунова и въ Конторѣ: „Журналъ Москвитинина.“

За пересылку акцептлроекъ, выписываемыхъ прямо изъ Коммиссіи на наличныя деньги, ничего не прилагается.